Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn

Udgivet af Johan Werfel (1804-09), S. Soldin (1810-25), derefter Fr. Thaarup.

Udkom 1804-31. Fortsat som Allernyeste Skilderie af Kjøbenhavn, 1831-37.

Der er ikke foretaget nogen efterbehandling eller korrekturlæsning af OCR-resultatet. På nogle sider kan OCR-teksten mangle, da siden har været for vanskelig at tolke.

Skønlitterære bidrag indekseret på Dansk Forfatterleksikon:

https://danskforfatterleksikon.dk/1850p/p173876.htm

Udarbejdet 2024 af Niels Jensen

At samle paa ædle Ting er en varig Glæde
EX
BIBLIOTHECA
&
PINACOTHECA
IOHAN FRIEDRICH
ERICHSEN

Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn.

Udgivet af J. Werfel.

Fjerde Bind.

Kjøbenhavn, 1805.
Trykt paa Udgiverens Forlag
hos P. H. Höeckes Enke.

FREDERIKSBERG · KOMMUNEBIBLIOTEKER

Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn.

No. 53.

Den 15 April, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Andre Tider, andre Sæder.

(Fortsat.)

Conversationen i denne glimrende Kreds var intet mindre end glimrende. Hos os i Jylland taler man ved saadanne Leiligheder dog i det mindste om Jordavlingens Forbedring, om Skovhugst, Qvægdrivt, Herregaarders Salg, og andre curieuse og for Staten vigtige Ting. Men her hørte man næsten ikke andet end Flauheder og Lapperier. Guldsmedens Halshugning og Styrmandens Giftblanderie gav baade Herrerne og Damerne Emne til Samtale, og, for at oplive Conversationen, fremkom et Menneske, der, som jeg siden

erfarede, skulde tjene istedet for en L'Hombre-blok, og derfor var blevet indbudet, med Indfald, som jeg allerede for tyve Aar siden har læst i Ugelspeils Historie. Denne Tortur maatte jeg udholde, indtil man havde drukket Caffe. Nu skiltes Selskabet ad, for at komme igjen Kl. 8. I Forbigaaende være det sagt: — det er Moden i Kjøbenhavn.

Jeg satte mig nu hen paa en Stoel, og anstilte Betragtninger over denne Levemaade. Min Datter havde over Bordet fortalt mig, at hun, hvor knapt hun end tog alting, ikke kunde gjøre et saadant Tractement under 350 Rdlr. Asparges allene kostede i denne Tid 8 Rdlr. hvert Hundrede, og sex forskjellige Sorter Wine over 100 Rdlr. — Dette løb mig nu om i Hovedet. 350 Rdlr. bortødslede og bortfjasede i to Timer! To saadanne Tractementer i et Aar udgjøre 700 Rdlr., — i ti Aar 7000 Rdlr. Enten er din Svigersøn, tænkte jeg ved mig selv, en hovedrig Mand, der fortjener Penge som Sand, eller han er den største Ødeland, den største Skurk, der gaaer paa Guds Jord. Dog, inden du seer Aalborg igjen, Mads Madsen! skal du overbevises om, hvilken af Delene

han er. — Min Svigersøn viiste mig i alle Henseender den meest forekommende Høflighed, men jeg kan ikke negte, at hans fordums jevne Væsen var mig långt kjerere end hans nuværende Engelsk-Franske Hofmandsmanerer. — Vognene rullede paa Gaden, og med eet var Stuen igjen opfyldt med de Fremmede. Spillebordene stode allerede i Beredskab, og de vare de fælles Synspuncter, som de fleste Øine vare henvendte paa. Man spillede ikke her Trekort eller Polskpas, som hos os i Jylland, men det afskyeligste af alle Spil — Hazardspil. Man spillede det med en saadan Iver og Egennytte, at man næsten skulde anseet det hele Spilleselskab for Spillere af Profession. Efter at man saaledes havde siddet naglet fast ved Stolene indtil Kl. 10½, og jeg næsten var færdig, paa ny at omkomme af Sult, satte man sig endelig igjen til Bords. Aftenmaaltidet, som rettere burde heddet Nattemaaltid, lignede Middagsmaaltidet, som et Æg det andet. Den tykke Commerceraads tykke Mave commercerede atter med fire Flasker Viin; den snyltende L'Hombreblok opkogte atter sine forhen fortalte vittige Indfald; Herzlein og Nissen bleve atter Gjen-

stande for Samtalen, og da Vægterne brølede: "det var ved Midnats Tider 2c." reiste man sig i en just ikke alt for ædru Tilstand op fra Bordet. Enhver tog nu hjem til sit, og Dagens Høitidelighed var endt.

Alle disse Optrin havde en besynderlig Virkning paa min Indbildningskraft, da jeg var kommen til Sengs. Jeg drømte næsten ikke om andet, end Henrettelser og Giftblanderie, Banquerotter og Slutterie. De uvante Kjøbstædsretter havde formodentlig frembragt denne underlige Virkning. — Om Morgenen stod jeg op Kl. 5½, og troede, at jeg havde forsovet mig. Da jeg kom ned til min Svigersøn, var Klokken allerede 6, men desuagtet sov endog Gaardskarlen endnu ganske trygt. Først da den havde slaaet 8, stod Tjenestefolkene op, og Kl. 9½ min Svigersøn og hans Kone. Det første han nu præsenterede mig, var hans ældste Søn og Datter. Drengen er kun fjorten Aar gammel, men han havde noget mandigt ved sig, som jeg ikke kunde lide. Hans Fader fortalte mig, at han var et Genie; at han i Skolen havde faaet tre Præmier i Klavre- og Springekonsten; at han kunde sye Sko

som den bedste Skomager; at han skrev Vers og Epigrammer i —, kort sagt, at han var et sjeldent ungt Menneske. — "Ret vel," sagde jeg, "kjere Svigersøn. Men har Han da bestemt Knøsen til noget vist Fag?" —, "Han skal være Handelsmand, og i næste Aar sætter jeg ham paa mit Comptoir." — "Vel! Men, naar han skal være Handelsmand, saa er det vel godt, at han lærer Klavrekonsten, thi ogsaa jeg har maattet klavre, for at blive til det, jeg nu er; men hvad i al Verden skal det vel nytte ham til, at kunne springe, sye Sko og skrive Vers og Epigrammer?" — Nu tog jeg Drengen for mig og gjorde ham adskillige Spørgsmaale i de faa Videnskaber, jeg kjender. Jeg spurgte ham, f. Ex., om han vidste Forskjellen imellem Hamborger Banco og Hamborger Courant; om Aalborg var en Handelsstad; hvor man faaer det bedste Lærred fra 2c. Men alle disse Spørgsmaale besvarede han mig som et reent Aalehoved. "Min Søn!" sagde jeg nu til Drengen," dersom Du ikke er stærkere i Klavrekonsten, end i de anførte Fag, saa brækker Du, min Tro, Halsen inden Du veed et Ord deraf!" Sønnen blev stødt og Fade-

ren ikke mindre. Datteren slog Krøller paa Næsen og løb ud. Hun lod Døren staae paa Klem og stod i største Fortrolighed med Kokkepigen, kigede af og til ind i Stuen, og fnisede og vrængede af hendes gamle Bedstefader. — Jeg behøvede nu intet mere til at overbevises om min Søns Opdragelsesmaade. Nu stod kun tilbage, at lære at kjende hans Financer; ogsaa disse blev jeg, desværre, alt for nøie underrettet om.

Da vi havde spiist, kom min Svigersøn op til mig paa mit Værelse. Han kunde ikke noksom rose de store og fordeelagtige Handelsspeculationer, han i de senere Aar havde gjort. Krigen ansaae han for en reen Guldmine, og dersom visse Europæiske Magter endnu vedblev at baxes i et Par Aar, troede han fuldt og fast, at blive een af de rigeste Mænd i Kjøbenhavn. "Men Pengene," sagde han, "forslaae ikke i vore Dage. Jeg kunde til bare Handelsspeculationer bruge en heel Banque, om den var overladt til min Disposition. Fader skulde aldrig troe, hvilke Guldgruber der ligge aabne for mig. Men hvad nytter det? Jeg mangler Slaver til at arbeide deri, eller med andre Ord — jeg mangler Penge. Min For-

mue er adspredt i alle fire Verdensdele og paa det grændseløse Hav."— Efterat min Svigersøn havde talet vidt og bredt om denne Gjenstand, søgte han omsider at henlede Samtalen paa tre Vexler, hver paa 5000 Rdlr., som vare udløbne samme Dag. Denne Efterretning var et Tordenskrald for mine Øren. Jeg mærkede nu ret godt, hvor David kjøbte Øllet. Men jeg lod som jeg ikke forstod et Ord af det Hele. "Hold Ørene stive, Mads Madsen!" tilraabte jeg mig selv. "Nu gjelder det om at vise, at dit to og halvfjerdesindstyveaars Hoved ikke er blevet graat, uden tillige at være blevet klogere." Efter en lang og omstændelig Indledning fremkom da min Svigersøn endelig med en ydmyg Begjering om, at jeg skulde betale for ham de tre Vexler. Han meente, at en Sum af 15,000 Rdlr. var en reen Bagatel for en Mand i min Forfatning. "15000 Rdlr. en Bagatel?" raabte jeg. "O, min gode Svigersøn, saa har Han heller intet rigtigt Begreb om Penge. Behøver man da at eie mere end 15,000 Rdlr. for i vore Dage, at have tre Ostindiefarere i Søen? Men ligemeget; jeg skal hjelpe ham, hvis der er Mue-

lighed i at hjelpe ham og hvis Han fortjener at hjelpes. Men først og fremmest maa jeg overbevises om, hvorledes det staaer med Hans Financer." — "Kjere Svigerfader — raabte han i en ret barmhjertig Tone, og med en Mine, som om han vilde spørge: "hvorledes kan du forlange det?" — "Her hjelper ingen Snak," svarede jeg: "enten vil jeg see Hans hele Balance, eller jeg lader Ham, paa min Sjel, i Stikken. Det er min Datters, mit eneste Barns timelige Vel, det her gjelder om." Min Svigersøn krympede sig som en Orm, og gjorde tusinde Undskyldninger. Han meente, at han ved en saadan Bogvisitation vilde prostitueres i sine Folks Øine. Han forsikkrede mig høit og dyrt, at han saae sig istand til, i næstkommende Uge at tilbagebetale mig mine Penge. Men jeg lod mig ikke slaae Sand i Øinene. Jeg vedblev at paastaae, at jeg vilde see hans Bøger, og at dette var den eneste Betingelse, jeg vilde indgaae. Langt om længe maatte han give efter for den bydende Nødvendighed. Han førte mig nu op paa sit Comptoir, og viste mig Bøgerne. Han vilde i Førstningen hjelpe mig tilrette, og meddele mig ad-

skillige Forklaringer, men det frabad jeg mig. Himmel! hvilken Hvirvar fandt jeg i disse Bøger! Det vilde næsten været lettere for mig at hitte Rede i 30 Bind Forordninger med alle tilhørende Rescripter, Placater rc., end i disse Protocoller, og man kunde næsten fristes til at troe, at de vare skrevne saaledes, paa det ingen skulde kunne hitte Rede deri. Efterat jeg havde piint min Hjerne dermed i to Timer, fik jeg da saa meget ud af det Hele: at min Svigersøn i de sidste tre Aar havde vundet 16,000 Rdlr. 3 Mk. 12 ß., og forødt 27,000 Rdlr. 1 Mk. 3 ß., hvoriblandt smaae Huusholdningsudgivter ikke engang vare regnede. Jeg stod her ligesom forstenet. "Hvem har du slidt og slæbt for, Mads Madsen?" spurgte jeg nu mig selv. "For en Ødeland, som sætter dine og andres Penge overstyr. Men jeg skal sætte en Pind for det. Om han end narrede hele Verden, skal han dog ikke narre dig." Nu kom min Svigersøn og spurgte mig smilende: om jeg var færdig med min Revision og hvorledes jeg havde befundet den. "Saaledes," svarede jeg: "at jeg ikke kan forstrække Ham med de 15,000 Rdlr." — "Saa er det ude

med mig!" raabte han i et Slags Fortvivlelse. "Saa er jeg ikke allene prostitueret, men endog ruineret i Bund og Grund!" — "Begge Dele har Han allerede været i Forveien," svarede jeg. "At hjelpe en Mand i Hans Forfatning med 15,000 Rdlr., forekommer mig som at give en Synder, den samme Dag han skal henrettes, en Medicin mod Koldfeber. Han sidder i en Mose, min kjere Svigersøn, som jeg umueligen kan hjelpe ham ud af. Det eneste Raad, jeg kan give Ham, er dette: kast Hans Handelsbøger paa Ilden, og brænd dem ligesom man brænder Skandskrivter; thi der kan, paa min Sjel, ingen skrive noget større Skandskrivt over Ham, end de, Han her har skrevet over sig selv." Freden var nu engang for alle brudt. Min Svigersøn stampede med Fødderne, som om han var besat. Han blev uforskammet, og vi skiltes ad som Uvenner. — Min Datter var ganske paa hendes Mands Side, og bebreidede mig min Haardhed. Da jeg saae, at der var ingen Udkomme med denne Familie, gik jeg hen i Gardergaarden, for at høre, om der var nogen Leilighed til Corsøer. Til al Lykke traf jeg her en Kalvevogn. Jeg satte mig op paa den og rullede afsted.

Jeg er nu i Færd med at forfatte mit Testamente. Min Datter skal, saalænge hun lever, nyde en aarlig Pension af 1000 Rdlr. eller Renterne af 25,000 Rdlr. For min øvrige Formue lader jeg opbygge et Hospital for ulykkelige vanvittig og vanføre Mennesker i Dannemark og Norge. Paa min Gravsteen skal der staae: Her ligger Mads Madsen; istedetfor at bortødsle sin surt erhvervede Formue paa en Ødeland, der var ham meget nær beslægtet, anvendte han den paa et Hospital for Ulykkelige, der aldeles ikke ere ham beslægtede.

Mads Madsen.

Blandede Nyheder.

I Gaar Eftermiddag er der atter her i Hovedstaden blevet begaaet et Mord paa et aldrende Fruentimmer i Nyboder, som var givt med en Dugmagersvend. Medens Manden var ude, kom en Mariner, navnlig Søren Dam, Dansk af Fødsel og Dugmager af Profession, som var vant at komme der i Huset, til hende. Han fandt hende sovende i Sengen, og sendte hendes lille Pige ud efter Brændeviin, lukkede Dørren i Laas, og skjar derpaa Halsen over paa hende i hendes egen Seng med en stor Kniv, som just laae paa

Bordet. Da Pigebarnet kom hjem, og fandt sin Moder svømmende i Blod, gjorde hun strax Anskrig hos Naboerne. Morderen gik derpaa selv hen til Compagniechefen, Hr. Capitain Michaelsen, og fortalte hvad han havde gjort, og bad ham om, at bede for ham. Han blev derpaa strax arresteret. I Middags skede Obductionsforretningen. Forbryderen er, efter Udseende, 28 Aar gammel og temmelig høi. Han gik meget fripostig, da man førte ham til Obductionsforretningen. En Uenighed, som han har havt med den Dræbtes Mand og Ulyst til Livet, anføres som Aarsag til dette afskyelige Mord. Imidlertid troer man, at Brændeviin ikke skal have spillet nogen ubetydelig Rolle her. Den myrdede Kones voxne Sønner, der staae i Holmens Tjeneste, jamrede sig inderligen, da de fik hendes skrækkelige Død at vide.

En Bonde ved Navn Børre Langeland i Aalen i Norge, forfærdiger ikke allene mange og gode Træuhre, men endog alle de enkelte Dele deraf. Han har med sine egne Hænder allerede forfærdiget adskillige Hundrede saadanne Uhre.

Den eneste Privatbygning i Kjøbenhavn, som for nærværende Tid har et Uhr ud til Gaden, er den store Gaard i Bredgaden, som forhen tilhørte den afdøde Grevinde Desmerchaire. Uhret tilligemed Gaarden er nylig blevet oppyntet, og prunker nu ret stolt.

I Kjøbenhavn circulerer der nu en Subskriptionsplan paa en Engelsk Oversættelse af Mallings store og gode Handlinger, som er udarbeidet af en Dansk Mand, der for nærværende Tid opholder sig i London, og trykkes sammesteds meget elegant.

En Engelskmand har nylig udgivet sin Reise igjennem Sjælland i Aaret 1802 med en historisk Skildring af Slaget paa Kjøbenhavns Reed. Den er meget patriotisk skreven, og sigter især til at bibringe Udlændinger, fornemmelig de Engelske, rigtigere og fordeelagtige Begreber om Dannemark, end de i Almindelighed have, eller faae ved Tydske Reisebeskrivere.

Den Tydske Botaniker, Persoon, har udgivet en forøget Haandudgave af det Holmskjoldske Svampeværk.

Kotzebue udgiver nu sine Erindringer fra en Reise fra Liefland til Neapel.

En Smedemester Arnold i Wien har opfundet en Vogn, der, uden Heste eller Stude, kan føre store Læs, og styres og bevæges ved et eneste Menneske. Til Prøve har han nylig gjort en offentlig Lysttour dermed. Der sad 21 Personer paa den, og den befordredes ualmindelig hurtig.

I Friedrichsstadt ved Berlin traf det sig nylig, at otte Børn, der legede, bleve ved noget Bygningstømmer, som laae uden for en Tømmermesters Huus, en Plante vaer, der lignede Skarn-

Lyde, som de nød af, fordi den havde en sødagtig Smag og de ansaae den for uskadelig. Nogle Dieblikke derefter døde to af dem, under de gyseligste Convulsioner, og de øvrige sex lide skrækkeligen af Krampe.

Den Americanske Congres agter, at bestemme en Afgivt af 10 Rdlr. for hver Slave, der indføres, og derved at sætte Grændser for Slavehandelen.

Det Danske Skib, Therese, var i 25 Dage ankommen fra Mallaga til Dunkerkes Havn. Men det fik strax Ordre, at forlade denne saavel som alle andre Havne, som ere besatte af Franske Tropper.

I Paris beløber Consumtionen sig i Gjennemsnit hvert Aar til 260 Millioner Franker. Deriblandt er for 20 Mill. Brød, 40 Mill. Kjød, 32 Mill. Viin, 20 Mill. Brændeved, 4 Mill. Tobak, 3 Mill. Franker Caffe.

Den som Fransk Minister ved vort Hof nylig ansatte General Victor, har nu tiltraadt sin Reise hertil.

Den mørke Sky, som Europas politiske Horizont allerede længe truedes med, synes nu at blive mere og mere synlig. En Fransk Tredækker og to Canoneerskibe paa 74 Canoner, hvilke man troer at være en Afdeling af den Rochefortske Escadre, har den 21 Febr. d. A. taget den Engelske Øe Dominica, som har 12000 Indbyggere, hvoraf en Trediedeel ere blanke, og frembringer Tobak og andre Colonieproduc-

ter. Det hedder tillige, at de Franske ogsaa have taget den endnu vigtigere Øe St. Lucie. — Den Engelske Admiral Cotton, som skulde bevogte den Franske Flaade ved Brest, har forlangt Forstærkning, da denne bestaaer af 22 Linieskibe, 4 store Fregatter og adskillige Krigsskibe, ialt af 36 Seilere, og hans derimod kun af 15. Den første er imidlertid allerede udløben d. 27 f. M. Den skal have 20,000 Mand Landtropper ombord, men dens egentlige Bestemmelse er hidtil endnu en reen Gaade. Engelskmændene paa deres Side berede sig alvorligen til Orlog. Havnen ved Cadix blogueres af dem, og Expeditionen, under General Craig, menes at gjelde Ægypten. — I Genua begynder man at hverve Matroser for den Franske Marine, og denne Hverving eller rettere Presning havde nylig givet Anledning til et lidet Oprør blandt de Hvervedes Koner i en Landsby, ikke langt fra Genua. Man paalagde Byen, til Straf, en Pengemulct af 2500 Lire, og gav den en Besætning af 200 Mand.

Den rigeste Godseier i Schlesien har testamenteret Dronningen af Preussen alle sine Godser, som indbringe aarligen 120,000 Rdlr.

Den berømte Naturforsker Felix Fontano døde nylig i Florenz i sit 76de Aar. Hans Liig blev hensat ved siden af Galilæus's Kiste. De Anatomiske Arbeider af Vox, der ere forfærdigede under hans Bestyrelse, have hidtil endnu ikke havt deres Lige.

Første Paaskedag gav Hr. Syngemester Zinck en stor Vocal- og Instrumentalconcert, i Hr. Etatsraad de Conicks Auctionssal, hvor henved 60 Sangere og Sangerinder, som alle deels have været, deels endnu ere Hr. Zincks Elever, aflagde det tydeligste Vidnesbyrd om den mærkelige Indflydelse, som hans Underviisning i Sang har havt paa Syngekonsten i vort Fødeland.

Den Petersborgske Hoftidende indeholder nu en udførlig Efterretning om den fortræffelige Russiske Pige, som befriede sin Fader. — Fændriken Lupalow var, under den forrige Keiser, bleven sendt til Siberien. Hans Kone og hans neppe fuldvoxne Datter fulgte ham. Rørt ved hendes Faders Elendighed foretog hun sig, hendes Forældres Bøn, og Forestilling om Umueligheden af et lykkeligt Udfald uagtet, en Reise til Petersborg, for at befrie ham, der havde skjenket hende Livet. Næsten blottet for Klæder og uden Penge, gjorde hun en Fodreise paa 500 Mile, uden at agte paa Kulde, Hunger og Træthed. Da hun kom til Petersborg, henvendte hun sig til nogle ædle Mennesker, som høimodigen toge sig af hende. Sagen blev undersøgt og Lupalow fik sin Frihed. Rigets store bevidnede den ædle Pige deres Agtelse, indbøde hende til deres Taffel ꝛc. Keiseren forærede hende 2000, Storførsten Constantin 500 og Privatfolk 1500 Rubler, hvilke Penge bleve deponeret for hende i Banquen.

Med dette Numer begynder anden Aargangs tredie Qvartal. Complette Exemplare fra Bladets Begyndelse kunne endnu faaes. Det udkommer fremdeles to Gange ugentlig og tilbringes Subskribenterne imod 6 Mk. qvartaliter. Subscriptionen gjelder kun for et Qvartal og modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke i store Helliggeiststrædet No. 141.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 54.
Den 19 April, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Om Straffe for Mordere.

Vor Hovedstad har i en Tid af omtrent fire Maaneder oplevet Exempler paa næsten alle de forskjellige Myrdemethoder, man kjender. Den ene Morder brugte et Gevær, den anden et Redskab til at slaae med, den tredie Gift, den fjerde en Kniv. Besynderligt nok, at ethvert af disse Mennesker har betjent sig af et eget Middel. Det vilde være urigtigt, at udlede disse skrækkelige Foretagender fra vor Tidsalders Tænkemaade. En saadan Formodning vilde være en Fornærmelse mod vort Aarhundrede. Saa vanslægtet er Menneskeheden endnu ikke, at dens Udartelse

skulde yttre sig paa en saa blodig og fornedrende Maade. Virkningerne ere her ligesaa tilfældige som Aarsagerne. Men imidlertid kan man dog ikke negte, at Drab ere blevne temmelige hyppige i den senere Tid, og hvor lidet de end bør betragtes som en Følge af Immoralitetens Tiltagelse, saa er det dog Pligt, at undersøge alle muelige Midler til at standse saa rædsomt et Ondes alt for stærke Udbredelse.

Det af en Dugmagersvend i disse Dage begaaede forsætlige Mord har paa en ret øiensynlig Maade stadfæstet, hvad der tilforn har været sagt i dette Blad, nemlig at offentlige Henrettelser ikke bidrage saa meget til at afskrække, som man i Almindelighed troer. Neppe fjorten Dage efter at en Morder, der havde opvakt almindelig Sensation, var bleven henrettet med alle muelige Ceremonier paa et dertil egentlig bygt Echafot, blev den anførte Forbrydelse begaaet, og man har hidtil endnu ikke havt Grund til at troe, at den er skeet af anden Aarsag end af Ulyst til Livet. Dette giver Forfatteren Anledning til end mere at udvide sin Paastand. Han troer nu ikke allene, at saadanne offentlige Blodsoptrin ingensinde

afskrække nogen fra at begaae Forbrydelser af den Natur, men endog at de mueligen kunde bidrage noget til at befordre dem. Man høre hans Grunde og dømme.

At gode Exempler kunne virke til det Godes Fremme, derom er vel neppe nogen Tvivl, thi selv den, der ikke hylder Moralloven, finder dog altid et Slags Interesse i at efterligne Handlinger, som opmuntres, hædres og belønnes. Men ganske anderledes forholder det sig med de Exempler, som skulle virke et negativt Gode, eller, med andre Ord, som skulle afskrække Menneskene fra at handle slet og fra at begaae Forbrydelser, som Loven har sat Livsstraf paa. Enhver føler sig istand til at udøve en god Handling, men ingen til at begaae een af de største af alle Misgjerninger. Derfor kan man ogsaa temmelig bestemt paastaae, at neppe een blandt de mange Tusinde, der ere Vidne til en Henrettelse, nogensinde bivaaner den i den Hensigt, at den skal tjene ham til et afskrækkende Exempel. Derimod har man Grund til at troe, at saadanne offentlige Blodsscener endog forhærde Folkets Følelser og vænne det til at see Menneskeblod

flyde. Man indvende ikke, at det er den forskyldte Forbryders, at det er den offentlige Retfærdighed, der, til Straf for hans Misgjerning, lader ham i mange Tusindes Paasyn bøde Liv for Liv. Den Følesløse, den Lidenskabelige, den Onde indlader sig ikke paa at betragte Sagen fra denne Synspunct. De have seet Menneskeblod flyde ved Menneskehænder, og dette er maaskee allerede nok til at opfylde et til blodige Forsætter stemt Sind med skadelige Ideer *). Jeg vil ikke videre ud-

*) Den fortræffelige Beccaria er af samme Mening. I sit mesterlige Værk om Forbrydelser og Straffe siger han i Capitlet om Dødsstraf: "Dødsstraffen er unyttig, fordi den giver Menneskene et Exempel paa Grusomhed. Om end Lidenskaberne eller Krigens Nødvendighed have lært Menneskene, at udgyde Blod; saa burde dog ikke Lovene, der skulde vaage over Menneskenes Opførsel, fordobble det grusomme Exempel, der er saa meget sørgeligere, som den lovlige Død fuldbyrdes med Tilberedelser og Formaliteter. Det forekommer mig urimeligt, at Lovene, der udtrykke hele Folkets offentlige Villie, og afskye og straffe Mord, ville selv begaae en saa-

vikle denne Mening, thi muेligen er den falsk; men det skulde inderligen glæde mig, om man da vilde overbevise mig derom. Saalænge man ikke kan skille de eengang indførte religieuse Ceremonier fra Dødsstraffene, vilde det være godt, at være yderst forsigtig i at dictere dem, ja maaskee ganske at afskaffe dem. Man bør næsten befrygte, at Drabsgjerningerne ville tiltage med Dødsstraffenes idelige Gjentagelse. Da Rædselssystemet herskede i Frankrige, og dagligen hele Skarer bleve førte til Retter-

dan Handling, ja selv befale et offentligt Mord, i det de søge at afholde Borgerne fra at begaae det." — Den sidste Sætning er urigtig; thi det samme maatte man jo kunne sige om enhver anden legemlig Straf. Det er i egentlig Forstand ikke Lovene, som befale det; det er Mennesket selv, som, ved sin første Indtrædelse i Samfundet, billiger og samtykker de Straffe, som ere fastsatte for Forbrydelser mod Naturloven. Bestemmelsen af Straffens Grad maa være overladt til Lovgiveren. Naar Individuet er misfornøiet med denne, saa staaer det jo til det selv, at træde ud af Samfundet, saalænge det ikke har skilt sig ved denne Frihed.

stedet, gik man tilsidst Døden med største Koldsindighed i Møde. Det ligger engang i den menneskelige Natur, at man ikke frygter saa meget det Onde, der er fælles for flere. Og herfra maa man ogsaa kunne udlede den simple Sætning, at selv Drabsmanden ikke betragter Døden for saa stor en Straf, naar han seer andre underkaste sig den med Standhaftighed, og at deres Død endog stundom bliver en Gjenstand for den offentlige Medlidenhed. Lægger man nu hertil, at Forbryderen, efter de eengang antagne Religionsprinciper, ved sin Udtrædelse fra Verden faaer Forladelse for den paa Jorden begaaede Synd, hvilket han troer, ikke at kunne faae, om han bringer sig selv af Dage, saa kan jeg ikke indsee, hvad der skal afholde et ondt eller lidenskabeligt Menneske fra at begaae en saadan Brøde? For omtrent fyrgetyve Aar siden var der en Tidspunct i Kjøbenhavn, da adskillige Fruentimmer, for at blive af med Livet paa en Maade, hvorved de troede at faae Forladelse for deres Synd, dræbte deres eget eller det første, det bedste Barn, de stødte paa, og det var i den Anledning, at der, om jeg mindes ret, udkom en Lov, efter hvilken saadanne

Forbrydere ikke skulde aflives, men hensættes i Tugthuset for Livstid ꝛc. Der er intet Spørgsmaal om, at Forbrydelser, hvis Aarsager i Begyndelsen ere ganske tilfældige, omsider kunne blive, om jeg saa maa udtrykke mig, epidemiske. Naar man har saa oiensynlige Prøver paa, at Dødsstraffen ikke er saa afskrækkende, som man troer, saa synes det passende, at udtænke en Straf, der sikkert kunde opfylde een af sine Hovedøiemeed: Borgersamfundets Betryggelse mod een af de Misgjerninger, der kan begaaes mod enhver i Staten fra den Høieste til den Laveste. Det er ikke fordi jeg anseer Dødsstraffen for en alt for haard, men snarere for en i de fleste Tilfælde alt for mild Straf, at jeg ønsker, den maatte anvendes saa sjelden som muligt. Mild kalder jeg den, for saavidt den overskjærer Livets Traad saa hastigt som muligt. Den Dødsangest, der gaaer foran for en saadan Dødsmaade, tænker kun det følende Menneske, ikke den tilkommende Morder paa. Det er ikke Straffens Skrækkelighed, men det er dens Varighed, der gjør Indtryk. Alle transitoriske eller let forbigaaende Optrin, være de end nok saa grusomme, kunne ikke an-

det end glemmes snart. Desuden er det sikkre Haab, Lovene give Forbryderen om, at han, faa Maaneder efter at han har begaaet Forbrydelsen, vil finde et bestemt Maal for sin Lidelse, om man kan kalde Døden saaledes, allerede et Slags Opmuntring, i det mindste et Slags Trøst for ham. Men Frihedens Berøvelse for Livstid eller en saadan Forbryders Hensættelse i et mørkt Fængsel, hvor han for stedse, skilt fra alle de Medmennesker, imod hvilkes fælles Sikkerhed han har forbrudt sig, hvor den Soel, som han har gjort sig uværdig til at see, aldrig kaster nogen velgjørende Straale paa ham, hvor han, ganske overladt til sig selv, vilde have Leilighed til at angre og eftertænke sin Forbrydelse — o, et saadant Exempel maatte kunne virke mægtigere end hundrede øieblikkelige og snart forbigaaende Henrettelser! — Et saadant Fængsel maatte være blot bestemt for Mordere, og være bygt paa et Sted, hvor det faldt enhver i Øinene. At ende sine Dage i saa rædselfuld en Forfatning vilde afskrække mangen een fra at begaae et Mord. Arbeide maatte og burde en saadan Forbryder ikke, thi ogsaa Arbeide, var det end det tungeste,

hjelper os at glemme Livets Kummer. Den ubetydelige Udgivt, som et saadant Menneskes Underhold vilde medføre for Staten, fortjente neppe at komme i Betragtning.

Dette er min uforgribelige Mening, som min inderlige Attraa efter at befordre borgerlig Orden og Sikkerhed, har aftvunget mig. Jeg føler, at dette mit Forslag i dette Øieblik neppe vil blive værdiget nogen Opmærksomhed, neppe læst af de Mænd, hvis Bifald er nødvendigt, naar saadanne Tanker ikke skulde ligne en i en gold Jordbund henslængt Sæd. Men lige meget! Den vise Salomon har sagt: "Lad dit Brød fare over Vandet, saa skal du finde det længe derefter!" — Der vil maaskee komme en Tid, hvilket imidlertid Gud forbyde! at endnu flere sørgelige Erfaringer ville stadfæste det Uhensigtsmæssige i offentlige Henrettelser, hvilket man gjentagne Gange har søgt at bevise i dette Blad.

Blandede Nyheder.

Naar man skal slutte fra de Engelske Avisers Efterretninger om Dannemark til deres Efterretninger om andre Lande, saa kan man ikke fæste synderlig Lid til deres Autenticitet. Saaledes melder

et af de sidste Numere af Lloyd's evening-post under Articlen Kjøbenhavn følgende Snurrighed: Baron de Prope, der har siddet en Tidlang arresteret i Temple i Paris, er bleven udnævnt til Capitain ved det første Garderegiment, og Major Klint, der har udgivet adskillige meget gode Søkort, til Generaladjutant over Flaaden og Oberstlieutenant.

Som et Beviis paa, at den veneriske Syge Aar for Aar tiltager, anføres her en Fortegnelse over alle de veneriske Patienter, der, fra Aaret 1772 til 1803, have været indlagte paa St. Hans Hospital:

I Aaret	1772	4	Mandspers.	26	Fruent.	i alt	30.
	1773	31	= =	58	= =	=	89.
	1774	17	= =	61	= =	=	78.
	1775	16	= =	34	= =	=	50.
	1776	14	= =	21	= =	=	35.
	1777	14	= =	19	= =	=	33.
	1778	17	= =	31	= =	=	48.
	1779	20	= =	19	= =	=	39.
	1780	19	= =	22	= =	=	41.
	1781	13	= =	22	= =	=	35.
	1782	24	= =	18	= =	=	42.
	1783	25	= =	30	= =	=	55.
	1784	36	= =	53	= =	=	89.
	1785	40	= =	48	= =	=	88.
	1786	39	= =	76	= =	=	115.
	1787	25	= =	105	= =	=	130.
	1788	48	= =	86	= =	=	134.
	1789	39	= =	98	= =	=	137.
	1790	43	= =	75	= =	=	118.
	1791	29	= =	79	= =	=	108.
	1792	35	= =	64	= =	=	99.
	1793, 94, 95, 96, 97, (Vides ikke)						
	1798	52	Mandspers.	81	Fruent.	i alt	133.
	1799	47	= =	99	= =	=	146.
	1800	42	= =	88	= =	=	130.
	1801	43	= =	141	= =	=	184.
	1802	70	= =	115	= =	=	185.
	1803	91	= =	124	= =	=	215.

Man seer heraf, at det udsædelige Aar 1772, hvor Kjøbenhavn næsten havde offentlige Bordeller og hvor man troede Skjørlevned havde naaet den høieste Pynt, har havt det allermindste Antal veneriske Syge, medens det sædelige og oplyste Aar 1803 har havt det største Antal, man hidtil har kjendt.

Fra Hamborg meldes: Den Franske Skuespillertroup forlader os til Paaske. Naar man undtager Hr. Duclos, Hr. og Mad. Fourès, saa har man Grund til at ønske de øvrige Medlemmer Lykke paa Reisen.

Det er for sin Oversættelse af Anakreon, som med det første kan ventes trykt, at Hr. Sagen af Selskabet for de skjønne Videnskabers Forfremmelse har faaet en Belønning af 100 Rdlr.

Den Franske Minister ved det Sachsiske Hof skal, efter Engelske Beretninger, have anmodet samme om, at forbyde Courier de Londres.

I Chateaudun (Departementet Eure og Loir) lever der en Mand ved Navn Lemaitre, som er 86 Aar gammel og en Schweizer af Fødsel. Han har i sin Tid besiddet en Legemsstyrke, der maatte synes utrolig, dersom der ikke endnu levede mange, som have seet Prøver derpaa. Følgende Exempler ere der i Egnen almindelig bekjendte. Han bar engang en Dragonhest nogle Skridt langt paa Torvet i Chartres. Han standsede i sin Ungdom en Cabriolet, med to raske Heste, som løb i fuldt Trav. Tolv Dragoner, der holdt i hverandre ved Lommetørklæder, trak han til sig med een Finger, uden at de med al deres Anstrængelse kunde rokke ham af Stedet. Ved et Oprør i Versailles havde Øvrigheden opfordret ham til at staae den bi. Han satte ved denne Leilighed efter en Gardist, hentede ham ind, og i det han tog fat i ham, dræbte han Mennesker med sin Jernhaand. Han

nedsatte sig siden i Chateaudun, hvor han er almindelig elsket, fordi han er ligesaa god som stærk. Da han i Revolutionstiden sad arresteret, bar han, liig en anden Samson, Dørene af sit Fængsel hen i Comittéen, og fik derfor sin Frihed. Da man engang ved en Ildsvaade forgjeves havde spændt to Heste for en Bjelke, for at rive en Væg ned, spændte han Hestene fra, rev Bjelken om, og Væggen styrtede ind. (Af Gazette de Sante).

Ved det Engelske saakaldte menneskekjerlige Selskab, hvis Øiemeed er Skindødes Gjenoplivelse, ere nu i alt 2879 Menneskers Liv blevet reddet.

I Girards Reise til Ægypten fortælles, at Ægypterne staae i den Tanke, at de Dele af Legemet, der tegnes paa Lærred, hensvinde, og at alle de Nubier, som, medens den Franske Armee opholdt sig der i Landet, kom i Franskmanden Rigos Arbeidsstue, have fortalt, at de hos de Franske havde seet afhugne Hoveder og Lemmer. Ægypterne troede derfor, at Institutets Medlemmer vare Bonapartes Hremestere, og at han kun havde disse allene at takke for sine Seiervindinger.

Det Russiske Gesandtskab, som gaaer til China, bestaaer af 3000 Mand. Adskillige Lærde i forskjellige Videnskabsfag følge med, for at give Reisen endog en litterair Interesse.

D. Gall har ved de offentlige Forelæsninger, han i Berlin holder over sin Pandeskallære, 4 til 500 Tilhørere og deriblandt Fruentimmere. Hans Pandeskaller ere overtrukne med en Fernis, paa det endog delicate Folk kunne røre derved.

Hr. Prof. Nyrup har i det sidste Hefte af det Skandinaviske Selskabs Skrivter leveret en Afhandling om de ældste Danske Aviser. Af denne sees, at de allerede have existeret 1634, i hvil-

ket Aar Christian den Fjerde har givet to Bogførere Privilegium derpaa. Ved denne Leilighed anmærkes, at den indsigtsfulde Tydske Skribent, Schwarzkop, siger i sin Fortegnelse over Danske Tidender rc., "at foruden Mangel paa indvortes Avisindustrie og politisk Læselyst, lægger ogsaa Landets geographiske Beliggenhed store Hindringer i Veien for Danske Avisfabriquer. Denne Beliggenhed skaffer de Hamborgske Blade en stor Debit i Landet, og giver dem Quasi-Indigenat. Den ene Danske politiske Tidende, siger han fremdeles, gjør allerede ved sin Titel Afkald paa Originalitet. Den hedder nemlig: den berlingske Tidende (die Berlinische Zeitung) endskjønt den snarere øser af den Hamborgske og andre fremmede Blade!!! Den tredie Tidende leverer ikke blot Nyheder, men ogsaa Betragtninger over Tidsbegivenhederne. Den kaldes "den danske Tilskuer," og skrives ganske i den originelle Maneer af de saakaldte Gespräche aus dem Reiche der Todten.

I Nærheden af Fredensborg har en Holzførste været saa uheldig at give en Bonde, som han skal have grebet i Skovtyverie, et Stød for Brystet med Geværkolben, hvoraf denne tredie Dagen derefter skal være død. Da Holzførsten var udgaaet i sit Lovlige Kald, og Bonden skal have sat sig ved Anholdelsen til Modværge, saa vil formodentlig Holzførsten ved Dom blive frifunden eller det uheldige Slag i det høieste blive anseet for en Vaadegjerning.

I disse Dage gjordes det første Forsøg med Etatsraad Bruuns Brændeviinsbrænderie i endeel Menneskers Overværelse. Brændingen skede ved Brændeved, men herefter agter man at gjøre Forsøg med Tørv og Kul, for at prøve, hvilken af Delene der er mindst bekostelig. Der skal og an-

stilles Forsøg med Blandinger af Korn. — Dette og flere Brændeviinsbrænderiers Anlæg paa en Tid, hvor man sporer de skrækkeligste Følger af denne Driks Misbrug, give Anledning til mange alvorlige Betragtninger.

Den 13 d. M. blev et velklædt Barn og dets Pige overkjørt paa Kjøbmagergaden, og d. 18 en Kone paa Amagertorv. Ligeledes væltede i Tirsdags en Kareet med stor Bulder i Nærheden af den afbrændte Kirke, ved det at Undervognen gik itu. Da Vinduesglasset just paa begge Sider var nede, saa kom det Fruentimmer, der sad i Vognen, ikke til Skade. Man maa beklage, at vore Kudske ikke kunne holdes til at kjøre forsigtigere, og endeel af vore Hyrekudske og Vognmænd til at holde deres Vogne i forsvarligere Stand.

I Ølsted skal en Bondedreng ved for Spøg at løstrykke et Gevær, som han troede ikke at være ladt, have ihjelskudt sin Kammerad. — Til Arresten i Assens blev der for kort siden indbragt en Kromand, som skal have slaaet en Tjenestekarl med en Trælysebuk saaledes i Hovedet, at han døde tredie Dagen derefter. Anledningen dertil var sex Skilling, hvilke den sidste, som Gjest, negtede at betale. — Det er i alle Henseender Tycho Brahes ulykkelige Dage, vi leve i!

Over Indgangen til Assistencekirkegaarden udenfor Nørreport er der nu sat følgende Indskrivt: "Hvilested for de afdøde Medlemmer af den Christne Menighed i Kjøbenhavn."

Med de Latinske Skoler i Hertugdømmene skal der foretages en Reform, hvorved de indrettes paa en hensigtsmæssigere Maade. I Kjøbenhavn venter man med det første en fuldstændig Skoleanordning.

Følgende juridiske Resultater af Sager, der i f. A. have været paadømte ved Hof- og Stads-retten, fortjene at anføres her, fordi der ofte indtræffer lignende Tilfælde, og de, især for Handelsstanden, kunne være meget nyttige at vide. — Den Kjøbmand, der, ved Salget af et Partie Varer, har forbeholdet sig, at Kjøbet skal ansees ophævet, naar de for Varernes Beløb trukne Vexler ikke prompte accepteres, maa, i Henseende til Kjøberen, være berettiget til at reclamere Varerne som sin Eiendom, uagtet han har overleveret ham Connossementet. — Den, der producerer et Gjeldsbeviis efter en afdød Mand, kan ikke, ved Hjelp af Sigtelseseed, bevise dets Ægthed, naar denne af Vedkommende modsiges, men det paaligger ham at tilveiebringe andre Beviser. — At et Selskab har erklæret visse Love for uigjenkaldelige, kan ikke betage det Ret til at forandre dem. Et Selskab kan ikke ved at forandre sine Love betage nogen en allerede erhværvet Rettighed, eller fritage sig selv for Pligter. Dets Directeurer kan ikke lide Dom til at opfylde Selskabets Forpligtelser i eget Navn. — Uagtet en Kjøber ikke har villet modtage de kjøbte Varer, kan man dog ved Søgsmaal tvinge ham til at betale Kjøbesummen. At en enkelt Deel af et Partie Varer ikke befindes forsvarlig, kan ikke berettige Kjøberen til at paastaae hele Handelen ophævet, allermindst naar der er accorderet om hvert enkelt Stykke. Sælgeren maa imidlertid lide Afkortning for de bedærvede Varer, naar Kjøberen paa ingen Maade har samtykket i at modtage Varerne i den Stand, de maatte findes.

En Underofficier i Kjøbenhavn skal i disse Dage have skudt sig selv ihjel med løst Krud, ved at putte Piben af Geværet i Munden og løstrykke det med den ene Fod.

Man mener at Hr. Justitsraad Aagesen og Hr. General-Auditeur Borneman blive ansatte som Deputerede i Generaliteter i Anledning af Generalkrigscommissair Hasslers Død.

Hr. Assessor Bærens siger i en Afhandling om Midlerne til at standse den veneriske Syges Udbredelse, at det endnu er et Spørgsmaal, hvem der gjør sig meest fortjent, enten den, der bidrager til denne Smittes Udryddelse, eller den, der forskaffer os en hensigtsmæssig Indretning til Fnattedes Heldredelse. Disses Antal er større end man troer, og en Læge blandt os antager, at allene to Trediedele af Nyboders Indbyggere ere besængte med denne Sygdom. Udenfor Nyboder gaaer det ikke synderlig bedre. Tager man ikke Sagen for Alvor, vil Fnat blive ligesaa hyppig i Kjøbenhavn som blandt den Jydske Almue. — I Følge den Underretning, som vedkommende Læger have meddeelt Assessoren, var i Aaret 1803 Antallet af Veneriske paa Frederiks, Almindelige og St. Hans Hospitaler, Qvæsthuset, i Tugt- og Forbedringshuset, ved Divisionerne og Regimenterne, nogle faa i Districterne iberegnede, 755 Mandfolk og 262 Fruentimmer, ialt 1017 Personer af begge Kjøn. — Altsaa omtrent $\frac{1}{90}$ af Folkemængden i Kjøbenhavn!

Mæglerne H. & J. Winther søge om Oplysning angaaende Skipper Peder Lorentzen, der var ankommen hertil fra Trondhjem og som man formoder at være kommen af Dage ved et eller andet ulykkeligt Tilfælde, da han ingensteds er at finde.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 55.
Den 22 April, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Huusholdersker.

„Altsaa er Raden nu ogsaa kommen til os!“ hører jeg hundrede gamle Matroner, hundrede Quasikoner raabe? — „Stille! Madamer, — Jomfruer, eller hvad De ønske at kaldes! Himlen bevare mig fra at fremsætte noget, der kunde fornærme en Stand, hvis Lemmers Antal er saa stort. Uden at dølge Deres svage Sider skal jeg endog tvertimod være Deres Talsmand. Huusholdersker, som man med Føie kan kalde Auscultanter i Hymens Tempel, lade sig inddele i mange Classer. Adskillige nødes til at vælge dette Fag af Trang, andre lokkes

dertil ved den store Udsigt, de have til engang ved Alterets Fod at give Slip paa Navnet Huusholderske, eller og for at mele deres Kage ved at holde godt Huus. Naar en ung Mand en Række af Aar har levet i Kjerlighedsforstaaelse med et Fruentimmer, som han hverken har Lyst eller oeconomisk Evne til at ægte; naar Kjerlighedens bløde Rosenkjeder omsider ere blevne saa jernhaarde, at man ikke mere kan slide sig løs fra dem; naar Aarene begynde at banke paa Døren, og Frygten for, man ikke skal kunne tilveiebringe de store Udgivter, som en Familles anstændige Underhold i vore Dage udkræver, bestandig voxer; naar man af Mangel paa Ungdomsraskhed er ligesaa kjed af som bange for de Tilberedelser, der ere forbundne med at indkjøbe Mahagonietræes-Meubler og Netteldugsgardiner, tage Borgerskab ꝛc.; kort sagt, naar man skjælver for at vandre over de mange Stene, Moradser og Torne, der findes paa Veien til Hymens Alter: saa gjør man i Almindelighed kort Proces, og tager sin Dulcinee i Huset, under Titel af Huusholderske. Spiller Lykken nu Manden en liden Capital

eller et lidet Embede i Hænderne, saa ægter han sin Ledsagerinde paa Livets Bane; gjør den det ikke, saa traske de begge afsted, saa godt som de kunne, paa den store Alfarvei, som man kan vandre paa, uden at eie mange Grunker eller at have synderlig store Indkomster. De hugges og nebbes som to Canariefugle, ligesom det falder, men leve i øvrigt i det samme tvang- og formalitetløse Ægteskab, som vore fælles Stamforældre: Adam og Eva i Paradiis. Navnet Pebersvend bliver man tilsidst vant til, og Titelen Huusholderske er ofte et sandt Fripas for mangt et Fruentimmer, der endog har tilbragt sin hele Ungdom som Glædesnymphe. — Men dette er kun een Classe af Huusholdersker. Der gives andre, som derimod fortjene Agtelse. Til disse hører det Slags, som ved deres vennehulde Omgang og omhyggelige Pleie ere en sand Trøst for den skrantende Capitalist, Enke- eller Embedsmand. Deres eneste Attraa er, at kunne have Livets Ophold hos deres Principal, og efter hans Død at faae en lille Capital. Videre strække deres Ønsker sig ikke.

Mangen en Mand henlever tyve, ja flere Aar i et saadant Quasiægteskab med en saadan Quasikone. De Børn, som saaledes avles incognito, behandles ligesom fordum Børnene i Sparta. De svage døe, de stærke sendes ud paa Landet eller sættes i Kost hos fattige Folk, der ikke betragte dem som Guds Skabninger, men som contrebande Væsener, der ikke ere blevne fortoldede paa Formaliteternes Toldkammer. De voxe vildt op som Ukrud, uden Opdragelse og uden Underviisning. Naar mange af dem ere blevne store og begaae Forbrydelser, fordømmes de, og fremsættes som Exempler paa den menneskelige Naturs Udartelse, uden at man gaaer tilbage og undersøger, hvorledes de ere blevne slængte ind i den Verden, som nu fordømmer dem, og hvorledes de fra Vuggen af ere blevne mishandlede. Dersom Jordens Store kunde overbevise sig om, hvor meget Ondt der stiftes ved de Hindringer, som Tidsalderens Ødselhed og fordærvede Tænkemaade, ja tusinde andre udvortes og indvortes Omstændigheder lægge i Veien for Ægtestanden, saa vilde vist een af deres Hovedbestræbelser bestaae i at bortrydde dem. Ved at gjøre den tilkommen-

de Borgers Kaar saa frie for Besværligheder som muligt, vilde de berige Staten med værdige Huusfædre, og kun værdige Huusfædre kunne være værdige Borgere.

Om ulovlige Tings Pantsættelse paa Assistencehuset.

Et Assistencehuus bør, efter sin Natur, være saa frit for Baand som muligt, om det derved tilsigtede velgjørende Øiemeed skal opnaaes. Imidlertid gives der dog Omstændigheder, hvis Virkninger kunne være saa ubehagelige for det Hele, at man i visse Tilfælde snarere burde ønske en saadan Indretning nogle færre, for Almeenheden gavnlige, Friheder, end see det udrustet med Rettigheder, hvis ufordeelagtige Indflydelse paa den gode Orden i Staten ligger aabenbar for Dagen. I Forordningen om Assistencehuset (d. 29 Junii 1753) siges: "paa det stjaalne Koster, eller det, som er tabt, ikke skal modtages til Pant, bør enhver, saasnart han savner noget, det skrivtlig angive hos Assistencehuusforvalteren, som skal, naar det til Pant anbydes, samme anholde og for Eieren

lage i Behold, og Personen til Eiermanden eller Rettens Middel overlevere. Er saadant Gods allerede til Pant modtaget, bliver Eiermanden det ikke mægtig, førend han erlægger de derpaa udlaante Penge med Rente; men Assistencehuus-forvalteren skal, om den, som Pantet satte, melder sig, enten til Indløsning eller Fornyelse, lade ham anholde og til Eiermanden eller Rettens Middel overlevere." Man seer heraf, at det har været Lovgiverens Hensigt, saa meget man paa den Tid ansaae det for mueligt, at forebygge ulovlige Kosters Pantsættelse paa Assistencehuset. Men det er desværre alt for bekjendt, at de, der ville pantsætte saadanne Koster, sjelden eller aldrig bie saalænge, til Angivelsen paa Assistencehuset er skeet. De skynde sig gjerne derhen med saadanne Ting saa hastig som mueligt, for dessikkrere at blive af dermed. Dernæst gives der kun meget faa Ting, som have saa udmærkede Kjendetegn, at man med Grund kan forudsætte, at de Folk, der ere ansatte ved Udlaaningen, skulle kunne kjende dem blandt en saadan Vrimmel af Panter, efter de Kjendemærker, der ere anførte i Angivelsen. Saaledes gives der, f. Ex., mange

Sølvskeer, Sølvuhre ꝛc., der ligne hinanden. Og det vilde være at fordre for meget, dersom man vilde paalægge Vedkommende, saa nøie at undersøge og beskue de Panter, der indleveres. Her møde altsaa to Hovedhindringer. Den første bestaaer deri, at den, der vil pantsætte ulovlige Koster, næsten aldrig oppebier Angivelsen, og den sidste, deri: at det, efter Sagens Natur, næsten i de fleste Tilfælde er umueligt, paa Assistencehuset altid at overbevise sig om, at det er de anmeldte Sager, der bydes til Pantsætning. Denne lette Maade, hvorpaa enhver kan blive af med ulovlige Koster, kan, som enhver indseer, neppe tilbagebringe Kong Frodes Tider i vor Hovedstad, neppe bidrage til Tyveriernes Formindskelse. Af to onde Ting bør man altid vælge den mindste. Der er intet Spørgsmaal om, at enhver af Stadens Indbyggere heller vil undvære den Beqvemmelighed, der er forbunden med, at kunne pantsætte, hvad man vil, paa Assistencehuset, uden at opgive noget Navn eller nogen Hjemmel, end være udsat for, at det første, det bedste, der mistes, af den ulovlige Eier kan henbringes paa Assistencehuset.

I Deutsche Zeitung (den 28 Maji 1795) læses: "Ved en Kongelig Forordning af 20 April d. A. har man (i Berlin) standset en Ubillighed, som de til Hjelp for Trængende oprettede Assistencehuse *) udøvede imod Publicum. Der herskede nemlig tilforn den Mening, at saadanne Huse havde det egne Privilegium, at de ei behøvede at udlevere stjaalne eller andre ulovlige Panter, uden at man erstattede dem Laanesummen med Renter. Derved bleve Tyverierne meget almindelige; thi mange lode hellere de Sager, de havde mistet, naar de opdagede dem paa Assistencehuset, fare, end de ved at kræve dem tilbage, vilde betale Omkostningerne. Nu har det Kongelige Justitscollegium berigtiget Publicums Vildfarelse, og erklæret: at Assistencehusene i alle Maader ved Panternes Modtagelse ere, ligesaavel som private Personer, forbundne til, at iagttage Lovens Forskrivter, og ikke modtage noget Pant af en ubekjendt eller mistænkelig Person. Hvis de imidlertid gjøre det, maae de erstatte Eiermanden

*) Assistencehusene i Berlin ere, saavidt Forf. veed, i private Folks Hænder og kun privilegerede af Regjeringen.

den stjaalne Ting og underkaste sig den for Hælere fastsatte Straf."

Denne Forordning er allerede udkommen for fjorten Aar siden i een af de meest oplyste Stater i Europa. Jeg kan ikke indsee, hvorfor den ikke i visse Henseender skulde kunne tjene os til Mønster? — At det under den nærværende Organisation af vort Assistencehuus maaskee vil falde meget vanskeligt, at sætte Grændser for den Tilflugt, Tyve have her med deres Koster, er vel mueligt. Men ikke at tale om, at en saadan Indretning bør være organiseret efter Tidsomstændighederne, og Tidsomstændighederne ikke efter en saadan Indretning, saa vilde man maaskee ved at oprette nogle flere Assistencehuse og ved at ansætte flere Folk, der kunde tage sig Tid til at forskaffe sig bedre Oplysning om de Folk, der indlevere Panter, allerede have gjort eet Skridt til en saadan Forbedring. Mistænkelige Personer burde aldrig tilstædes noget laant paa Panter af nogenlunde Værdie. Og for ethvert Pant, der overfteg ti eller tyve Rigsdaler, burde Assistencehuset i paakommende Tilfælde kunne opgive sin Hjemmel.

Barselstuer.

Det er nu over firesindstyve Aar siden, at Holberg skrev sin Barselstue, og skildrede os Barselsæderne i Kjøbenhavn. Tiderne have forandret sig, men ikke Daarlighederne. Disse have forandret deres Farve, men ikke deres Natur. Forberedelserne til en Barselseng ere næsten ligesaa vidtløftige som til et Indtog. Der maa vænnes op og ned paa hele Huset, der maa forfærdiges nye Klæder for hele Familien, den ufødte Glut inclusivo, der maa ophænges Silkegardiner, kort, alting maa omskabes, forend Fruen eller Madamen seer sig istand til at føde. Naar nu endelig den lykkelige Tid er kommen, at den unge Pode for første Gang begynder at skraale ak og vee over den fatale Verden, man har fort den ind i, saa ligger Barselkonen i sit Paradeværelse paa sin Paradeseng, for at modtage Fremmede fra alle Verdens Kanter, som snarere komme for at see hendes Barselstads, og, om mueligt, at skoftisere derover, end for at lykønske hende. Mangen en Barselkone spiller ordentlig en Coquetterolle paa hendes Barseltrone. En tyk Gjor-

demoder, som en Halvhundrederigsdalerseddel kan gjøre saa væver som en Hundehvalp, surrer omkring hende som en Bie. Ogsaa unge Mandfolk, der fordum rødmede ved at lade sig see paa saadanne Steder og ved saadanne Leiligheder, indfinde sig i Hobetal, danne en Halvcirkel omkring Sengen, kunne ikke noksom rose det to Dage gamle Halvmenneske, forsikkre, at det er Faderens udtrykte Billede, og paastaae, for at sige Barselkonen en Compliment, at hendes Farve ikke i mindste Maade har forandret sig. Den ene siger, at Sluttens Næse ligner Moderens, den anden, at den ligner Faderens, den tredie at den ligner Fasterens. Medens de Fremmede disputere om denne Lighed, befinder den stakkels Ægtemand sig i den største Vaande. Hans Casse bestormes af Kokke- og Stuepiger, af Amme og Svøbekone, ligesom Oczacow i sin Tid af Russerne. Caffemøllernes Lyd høres i alle Kroge, og i hele Huset flyde Strømme af Sukker og Melk, som i Mahomeds Paradiis. Den stakkels Barselkone kan ikke faae Søvn i sine Øine, for bare Besøg og bare Lykønskninger. Neppe har hun lagt sig et Øieblik til Hvile, førend Værelset er fuldt af pyntede Da-

mer og Cavalierer, der nøde hende til at være ligesaa aarvaagen paa sin Post, som en Skildvagt. Medens den udmattede og stundom syge Kone ligger saaledes og martres af besværlige Gjester, løbe hendes Piger, for at forøge hendes Qval, fra Herodes til Pilatus, og udbasune, som en sand Herold, Madamens eller Fruens lykkelige Nedkomst. Man lader hende flittigen hilse, og lover at gjøre sin Opvartning. Men neppe er Herolden borte, førend man krymper sig ligesaa jammerlig over at aflægge Besøget, som Barselkonen over at modtage det.

Blandede Nyheder.

Aas Møllers Mørder, Peter Nielsen Buk, blev d. 16 April, om Morgenen Kl. 8½, henrettet paa Windnigsherreds gamle Rettersted ved Hjulby Mark. Det Rygte, at Executionen var udsat formedelst vedkommende Lodejeres Forbud mod det af Herredsfogden til Executionen bestemte Sted, var ugrundet, endskjønt der fra en anden Side rigtig nok skal være gjort nogen Ophævelse mod Afbenyttelse af denne Plads, der fra Arilds Tid har været bestemt til dette Brug. Executionen udførtes i største Orden, og Delinqventen gik sin Død med en sjelden Aandsnærværelse i Møde. Sognepræsten Hr. Nyholm, der ugentlig har besøgt Forbry-

deren i Nyborg Fæstnings Stokhuus, hvor han næsten havde siddet et heelt Aar, var og tilstede hos ham paa Retterstedet. I Mellemrum fra den Tid Skarpretter Stengel fra Odense, med megen Færdighed, havde decolleret ham, og indtil hans Krop var ophidset paa Steilen, talde Præsten nogle faa, men passende, Ord til de Tilstedeværende, hvortil han saa meget mere var bleven foranlediget, som Delinqventen af sig selv sagde, i det han gik hen til Blokken: "seer Eder i Speil paa mig."

Det er den berømte Bourgoing, forhenværende Minister i Kjøbenhavn, som nylig i Paris har udgivet en forøget Oversættelse af Carl den Stores Historie ved Prof. Hegewisch i Kiel.

Det hedder, at vor Regjering agter at kjøbe en bekiendt Flekke ikke langt fra Hamborg.

Den ved den Danske Armee à la suite ansatte Capitain, Prinds Leopold Victor Friedrich af Hessen-Homburg, har ansøgt sin Afsked og faaet den i Naade.

I Dag agter H. D. Hertugen af Augustenborg og Gemalinde at reise til Augustenborg. Hertugen ventes om tre Uger tilbage, men Hertuginden forbliver der, efter Forlydende, til henimod Junii Maaneds Udgang.

Philosophen Fichte lod sig nylig proponere til Medlem i det Berlinske Videnskabersacademie, og faldt igjennem. Der behøves vel neppe noget tydeligere Bevis paa, at Flerheden af dets Medlemmer ikke ere Yndere af den Fichteiske Philosophie.

Det bekræftes ikke allene, at de Franske have erobret Øen Dominica, men de have endog ved samme Leilighed taget elleve Engelske Coffardieskibe. Øen er meget vigtig for de Franske, fordi den ligger imellem Guadeloupe og Martinique, og er

meget skikket til at vedligeholde eller afskjære Forbindelsen imellem begge Øer. Førend den Franske Revolution beløb Udførslen derfra til Engelland sig til over 30,000 Pund, og efter den Tid har den endog tiltaget meget. — En Spansk Caper har opbragt et Svensk Skib.

Da den Franske Keiser nylig til Hest tog Egnen omkring Brienne i Øiesyn og var bleven skilt fra sit Følge, raabte en Bonde: "Borger! Kommer Keiseren snart her forbi?" — "Ja," var Svaret, "han kommer strax." — Et besynderligt Indfald af en Bonde! — I Paris opførtes i Fasten kun aandelige Stykker paa Skuepladsen.

I Brienne forespurgte den Franske Keiser sig om en Kone, som boede i en Hytte der i Skoven, og som han, medens han endnu var paa Militairinstitutet ofte havde drukket Melk hos. Da han hørte, at hun levede endnu, red han den næste Morgen Klokken 6 ganske allene hen til hende, og spurgte hende, om hun endnu kjendte Bonaparte. Ved dette Navn faldt hun paa Knæ for Keiseren, men han reiste hende op med Venlighed, og spurgte hende: om hun ikke havde noget at byde ham? Hun svarede, Melk og Æg. Keiseren tog to Æg, forsikkrede den gamle Kone om sin Naade og efterlod hende en fuld Guldbørs.

I Gaar døde een af Norges største Hædersmænd, den fortjente Kammerherre Berent Anker. Han var Sjelen i Norges Handel, og henved tyve Tusinde Mennesker sattes i Virksomhed og fandt deres Underhold ved hans Handelsaand. Han var den, der allerførst 1791 udrustede en Norsk Ostindiefarer, som han besatte med lutter indfødte Norske. Den fortræffelige Mindesang, som den berømte Skjald C. Friemand forfattede i den Anledning, er en kort, men sand Caracteristik

over vor tabte Anker. Følgende Stropher deraf fortjente at staae paa hans Liigsteen:

At fremme Norske Handels Liv
Var Ankers Lyst og Tidsfordriv,
Det første Skib til Asers Land
Fra Norge rusted han.
Sit Guld til fremmed Leiesvend
Ei bød den Fædrelandets Ven.

— — — — — — — — —

Af saadan een sin Hædersmand
Sig bryste tør hans Voigd og Land.
Mens andre glemme Landets Tarv,
Og suge Brødres Marv;
Besjelet af veldædig Aand
Med Handelsgudens Stav i Haand,
Saa gaaer han frem paa Kjæmpeviis
Og bryder haarde Iis.

— — — — — — — — —

Ei trænger jeg til Guld af dig,
Ei du til Roes af mig,
Ved Mosse-Værk Du støber Jern,
Men meer end det: — af Landets Børn
Du støber Mænd, — i unge Bryst
Du skaber Liv og Lyst.

I sine yngre Dage havde han reist meget; han forenede de meest udbredte videnskabelige Kundskaber med alle de Færdigheder, der kunne pryde en Mand af høi Rang. Hans Huus i Christiania var Gjestfrihedens Bolig, og hans Haand var aldrig lukt for den Trængende. O, maatte dog ret mange af vore Adelsmænd og Kjøbmænd med Føie kunne sige: "Min Sjel døe de Retfærdiges Død, og mit Endeligt vorde som hans!"

Bager Jansen har nu offentlig gjendrevet det nylig udspredte falske Rygte, at han har været Aarsag til hans Karls Død. Der er rigtig nok

død et Menneske, der har været otte Dage i Huset hos ham, og skulde passet hans Heste, indtil hans egen Karl, som var syg, blev frisk igjen. Men han har ved Doctorattest beviist, at Mennesket Død ikke var nogen Følge af udvortes Vold. Hr. Jansen har tvertimod paa egen Bekostning ladet optage en Synsforretning af Underfogden og derpaa ladet Liget begrave. Han har udsat en Belønning af 100 Rdlr. for den, der kan opdage Udsprederen af dette skjændige Rygte.

Den i Dag ankomne Engelske Post har medbragt tre Engelske Tidender, som næsten aldeles ikke indeholde noget interessant Nyt. De berette, at Staden Lübeck har laant de Hannoverske Stater, paa Fransk Regning, 100,000 Mark Banco.

Den Kone, som den arresterede Mariner, Søren Dam, nylig har dræbt, har egentlig været hans gamle Vertinde, og hedte Annike Lorentzen. Han har ikke, som mange hidtil troede, begaaet dette Mord af Ulyst til Livet, men efter den Bekjendelse, han har aflagt, var det skeet i en yderst beruset Tilstand. Han havde samme Dag drukket ualmindelig meget Brændeviin: en Drik, der er Spiren til saa mange afskyelige Handlinger. Han havde rigtig nok været noget vred over den myrdede Kone, fordi hun havde krævet to Mark af hans Moder, som denne skyldte hende; men det var kun en meget ubetydelig Biaarsag. Han er ikke ældre end 22 Aar.

I Søndags blev H. D. Hertugen af Würtembergs nyfødte Prinds døbt i et af Gemakkerne paa Prindsens Palais. De høie Faddere vare: H. M. Kongen, H. K. H. Kronprindsen, H. K. H. Hertuginden af Augustenborg, H. H. Prinds Christian, og D. H. Prindsesserne Juliane Sophie og Lovise Charlotte.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Høeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 56.

Den 26 April, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Kammerherre Berent Anker.

Fædrenelandet har i en Tid af et Aar mistet to Mænd, hvis Død med Rette bør betragtes som et Nationaltab, ikke fordi de havde samlet Rigdomme og Skatte; thi hvor mange Rige forlade ikke Verden, uden at just mange savne deres Død eller fælde en Taare paa deres Grav? men fordi de aldrig glemte de Pligter, som deres Lands og deres Medbrødres Tarv paalagde dem. Disse Mænd vare Anker og Ryberg. Begge opdragne som Handelsmænd, eller med andre Ord, til at betragte Guld som Menneskets høieste Adel, anvendte de dette far-

lige Metal, der, i saa mange andres Hænder bliver til en Gift, som dræber saa mange Medbrødres Lyksalighed, til at opmuntre Nationalflid, befordre Landets Held, og formilde Trængendes Kaar. Saadanne Mænd kunne gjøre den meest befviede Fordring paa Efterverdenens Høiagtelse. En kort Skildring af **Berent Ankers** Levned fortjener unegtelig en Plads i et Blad, der for en rum Tid siden har skildret den afdøde Ryberg, og hvis Diemeed er ligesaavel at hædre Fortjenesten, som at opvække Afsky for Laster og Daarligheder.

Berent Anker var fød i Christiania den 22 November 1746. Hans Fader var Christian Anker, en agtværdig Handelsmand, der hverken sparede Møie eller Bekostning paa at give sine Sønner den bedste Opdragelse. Justitsraad C. Hee Hvas, fordeelagtig bekjendt for sin Lærdom, var deres sidste Hovmester, og reiste med dem i mange Aar udenlands. Berent Anker udmærkede sig endog ved det Kjøbenhavnske Universitet, gjennemreiste de fleste Europæiske Lande, og opholdt sig især længe i Italien, Frankrige og Engelland. Paa disse Reiser blev han bekjendt med de berømteste Mænd i

mange Fag. I Aaret 1767 overtalde den ældre Grev Bernstorff ham til at gaae som Legationssecretair til Paris i Schütz's Sted; men da just hans Moder, Fru Justitsraadinde Karen Anker, fød Eliesen, blev Enke medens han opholdt sig i Neapolis, og hun tillige sad i vidtløftige Forretninger, saa bevægedes han derved til at forestaae hendes betydelige Eiendomme og den dermed forbundne Handel, saasnart han 1767 kom hjem. I Aaret 1783 bleve alle Eiendommene efter Faderen deelte imellem ham og Brødrene. Han aflagde Regnskab for sin Forvaltning i et Øieblik, hvor en pludselig Fred imellem de krigførende Magter truede de største Europæiske Handelshuse med Undergang. Paa denne ny Bane søgte han at bringe den Norske Handel til sin høieste Pynt. Hans blotte Navn var et sandt Creditiv fra den ene Ende af Europa til den anden. Hans Ophold og personlige Bekjendtskab i Engelland, bleve især vigtige, da han sluttede Contracter med den Britiske Flaade om at overlade den Træ fra Frederiksstad, Moss og Christiania. Han udbragte det saa godt som muligt, og blev endog derved sat istand til, i Aaret 1792 at

foreslaae en Forhøielse af 4 Rdlr. i Afgivt for hvert Hundrede Planker, der udføres, hvilket endnu staaer ved Magt. I de sidste Aaringer havde han fyrgetyve egne Skibe i Søen. Han var den første, som 1792, sendte et Skib, ladt med Norske Producter og bemandet med lutter Norske Sømænd, til Ostindien. Ligesom hans store Handelsaand virkede paa fjerne Søer og i fjerne Lande, og derved, saa at sige, skabte en ny Handelsepoche for Norge; saaledes søgte han ogsaa at ophjelpe dette Riges medfødte Rigdomme: dets Bjergværker. Eidsvolds Guldværk havde han forenet med et vigtigt Kobberværks Anlæg, som man lover sig et nyt Røraas af; to nye Kobberværker: Stakkenbrock's Minde i Nomedal og Hadelands Kobber- og Blyværk havde han optaget. Ved alle tre Værker smeltes skjønt Kobber. Hakkedals Jernværk, som forhen laae øde, blev ligeledes igjen optaget, og det skjønneste Jern smeltes der, nye Hammere ere blevne opbygte og nye Gruber opdagede. Mange Mennesker fik Underhold i den fattige Egn, og dette store Værk var kun Frugterne af tolv Maaneders Virksomhed. I Aaret 1783 paatog Anker sig Be-

styrelsen af Moss-Jernværk, som fra 1756 af var bestemt til at frembringe Canoner. Dets forrige Eiere bleve næsten ødelagde ved at levere Canoner, da de fleste sprang under Prøven. Men som selvtænkende Mand søgte nu Anker at raade Bod herpaa. Han reiste til alle Canonværker i Sverrig og til det store Caronske i Scotland. Efter disse Mønstre gjorde han nye Indretninger, og fra nu af sprang sjelden nogen Canon. Da man til Krigsskibene fordrede de sværeste Canoner, men af liden Vægt, saa kunde Jerncanonerne ikke udholde Prøven, indtil Anker leverede Admiralitetet saadanne Canoner, der fandtes ypperlige og feilfri. Men alle disse Forretninger uagtede, dyrkede han Videnskaberne med største Iver. Han besad en ualmindelig Færdighed i de fleste Sprog. Det Latinske forstod han ypperligen, det Franske og Engelske talde og skrev han næsten som en Indfødt. Herman Colbjørnsens Minde, Brevet til det Svenske Videnskabersacademie, som han skrev, da han fraværende ganske uventet blev optaget til Medlem 1794, hans Afhandling i Hermoder om Nødvendigheden af en Banque i Christiania, ere de tydeligste Vidnesbyrd om hans

Færdighed i de to første Sprog. Var han end som Skribent ikke den store Mand, som hans andre udmærkede Fortjenester saa lettelig kunne forlede hans Venner og Beundrere til at troe, saa er det dog altid beundringsværdigt, at han i Tumlen af saa mange og saa forskjellige Forretninger, ikke har ladet sig skrække fra, af og til at offre en Blomst paa Musernes Alter. Ogsaa som Dramaturg har man villet tillægge ham en udmærket Rang, og som Beviser anfører man hans Tragoedie: Major André og flere utrykte Stykker, som han selv har spillet mesterligen i. Men dette forbigaaes her; thi ingen paa Jorden er stor i Alting. Alle ere imidlertid dog enige om, at han var en stor Taler. Hans Tale over Digteren Tullin, og Jernværkseieren Conrad Clausen, vidner især herom. For at gavne sin Fødeby havde han gjort en ordentlig Contract med hans Ven, Kammerherre Suhm, om, at dennes Bibliothek skulde i Forening med hans Samling af Bøger, Mineralier, physiske og mathematiske Instrumenter, bestemmes til offentlig Brug i Christiania. Men det er bekjendt, at Conjuncturerne ikke tillode det. Han var een af Medlemmerne i Com-

mittéen for Oprettelsen af et Universitet i Norge. At hans Forhaabninger og med disse saa mangen en sand Patriots strandede, er ikke mindre bekjendt. — I to Vintere holdt han Forelæsninger over Naturphilosophien, og derpaa over de skjønne Konster og Videnskaber med deres Critique. Tilhorernes Antal var stort. Han nød ogsaa den herligste Belønning for denne hans Iver for Videnskabelighed. I Engelland foreslog den af sine Reiser berømte D. Solander ham 1783 til Medlem af det Londonske Videnskabersselskab, og han følte sig, efter hans egen Forsikkring, gjennemtrængt af den helligste Ærefrygt, da Præsidenten Banks, ved Optagelsen lod ham tegne sit Navn i den store Bog, hvor Isaak Newton egenhændigen havde skrevet sit Navn som Medlem. Til at forsøde ham hans hæderfulde og virksomme Bane havde Forsynet skjenket ham en vennehuld Ledsagerinde i en fortræffelig Kone, Matthia Collet, Datter af Grosserer Peter Collet i Christiania, som døde for adskillige Aar siden. I Forening med hende havde han 1778 oprettet i Christiania et Waisenhuus, hvori sex Børn af begge Kjøn fødes, klædes, og undervises af en Stu-

dem. Slotspræsten har Opsigt med dem. Findes noget udmærket Hoved iblandt dem, saa sættes det i den latinske Skole og underholdes paa Stiftelsens Bekostning. 42 havde allerede i Aaret 1800 som veldannede Mennesker forladt denne Stiftelse. Ved Børnenes Udgang faae de Klæder og Penge; der sørges for, at Pigerne faae gode Tjenester, og at Drengene ansættes til Fag, som de have Lyst til. Præsten Halmstad i Christiania, og Mestergarver Casper Ruus i Kjøbenhavn skylde saaledes Anker og denne Stiftelse deres agtværdige Stilling i Staten. Ved en i Aaret 1789 oprettet, og 1790 confirmeret tilstrækkelig Fond, er Stiftelsen sat paa de fasteste Grundstøtter. Kongen, som skjønner paa sande Fortjenester, udmærkede ogsaa efterhaanden vor Anker ved passende Hæderstitler. 1767 fik han Rang med virkelige Justitsraader, hvilken fulgte med den politiske Løbebane, som den gamle Grev Bernstorff havde udnævnt ham til; 1774 blev han Etatsraad, og derpaa 1778 han, tilligemed hans to Brødre, Peder Anker og Jess Anker, naturaliseret lige med den Danske Adel. Loven om Indfødsretten paabød just, at de gamle Fami-

lier skulde fremkomme med Beviserne om deres Herkomst, og Heraldmesteren i Sverrig, Baron Tilas, sendte Beviser, som godtgjorde Nedstammelsen fra den gamle Ankerske adelige Slægt blandt Familierne paa Ridderhuset i Stokholm, og dens Diplom indeholder det Vaaben, Familien nu har. Ved Kronprindsens Formæling 1790 blev han Conferenceraad, og ved Kronprindsessens Nedkomst blev Kammerherrenøglen ham sendt med et smigrende Brev fra Ordenssecretairen, skrevet efter Kongens og Kronprindsens Ordre. Prindsen agtede ham høit og forærede ham, ved sit Ophold i Christiania, en Ring med Brillanter. I ni Aar havde han været Tolddirecteur over Agerhuus-Stift og udbetalte ofte betydelige Summer, naar der fandtes Cassemangel hos Betjenterne. Toldinteressentskabet var saa tilfreds med hans Bestyrelse, at det til Erkjendlighed forærede ham en Pocal af Guld, ledsaget af et smigrende Brev. — Han har været Formynder for de vigtigste Summer i Christiania, hvis Magistrat bevidnede ham i et Brev sin Erkjendtlighed. Istedet for at Effecterne i Lengnicks Bo, efter Formodning, ikke

vilde været tilstrækkelige til at betale Gjelden, blev der endog et Dividend af henved 50,000 Rdlr. imellem Børnene, efterat al Gjeld var betalt. For nogle Aar siden betalte han for sin Broder, der døde i Engelland, en betydelig Gjeld, ja endog 144,000 Rdlr. Species paa eengang for udækkede Accepter i Kjøbenhavn, da det var hans faste Villie, at ingen skulde tabe noget ved hans Broder, som han elskede saa høit. De Summer, som Anker har laant Trængende, overgaae al Forestilling. — I hans hele Udvortes straalede iøvrigt al den Værdighed, man kunde vente sig af en Mand af hans Hjerte, Aand og Talenter. I sin Levemaade var han høist maadelig. Han drak aldrig Caffe, Viin eller andre stærke Drikke, ikke engang Øl, men blot Vand *).

*) De fleste af disse Data ere uddragne af Hr. Prof. Nyerups skjønne Biographie over Kammerherre B. Anker.

Vand.

De vigtigste Ting i Verden værdiges næsten for det meste den mindste Opmærksomhed. Det er kun den øiensynlige Fare og den ofte uundgaaelige Nød, der tvinge Mennesket til at tænke over mangen en Gjenstand. Endskjønt Vand er een af de Hovedelementer, som vor hele Tilværelse beroer paa, saa tænke de fleste Mennesker dog mere paa deres Viin, deres Thee eller Caffe, end paa den gode eller slette Beskaffenhed af det, som udgjør en Hovedbestanddeel af deres fleste Næringsmidler. Det er bekjendt, at Vandet er Aarsag til ikke faa Sygdomme, og at det næsten har ligesaa vigtig en Indflydelse paa vor Sundhed, som Luften selv. Det er især dets fremmede Bestanddele, der frembringe denne skadelige Virkning, og det er kun Vanen, der gjør den mindre skadelig end ellers. Vand, som ledes igjennem Trærænder, saaledes som Peblingesøens, er især udsat for at blive skadelig for Sundheden. Træet raadner med Tidens Længde, Vandet antager derved en vis Skarphed og bliver uklart. Næsten hvert andet Huus i Kjøbenhavn har Vand

af forskjellig Beskaffenhed, og det er naturligviis en Følge af Rendernes forskjellige Beskaffenhed. Mueligen at disse ikke kunne eftersees ofte nok, og naar de imellem eftersees, ere de i Almindelighed paa visse Steder saa raadnede, at det Vand, der har maattet flyde derigjennem, allerede længe er blevet fordærvet derved. (Fortsættes.)

Blandede Nyheder.

I denne Tid er der blevet et Skrivt færdigt fra Pressen, mod hvis Publication der er skeet Indsigelse.

Forsøget med Beaumonts Vogn skal aldeles ikke have svaret til Diemedet, at befordre en større Last ved en ringere Hestekraft.

Man venter Hr. Kammerherre Peder Anker her til Hovedstaden, i Anledning af hans afdøde Broders Begravelse. Der er allerede afgaaet en Coureer til ham.

Basnesgaard og Gods ved Skjelskjør, tilhørende Hr. Conferenceraad Schütz, skal være solgt til Hr. Kammerherre og Generaladjutant v. Blücher ved Garden til Hest, for 2 Tønder Guld og 700,000 Rdlr.

I et af vore Tidsskrivter findes et Slags theologisk Vademecum under Titel af theologiske

og litterariske Bemærkninger af blandet Indhold. Det indeholder blandt andet alle Slags Løier om Præster og Theologer. Dets Forfatter befinder sig desværre næsten i samme Stilling som fordum Hofnarrene. Man straffede dem ved at lade dem gjøre Narrestreger.

Det hedder, at Nedbrydelsen af St. Nicholai Kirke skal tage sin Begyndelse i næstkommende Junii Maaned.

En Provindsialavis fortæller, at et Kjøbenhavnsk Blad railerer over en Spekhøker, fordi han havdeført en fattig Kone, som havde stjaalet tre Haandfuld Gryn fra ham, op paa Politiekammeret ꝛc., og tilføier: "at man paa denne Maade mindst burde udpege Folk, som ikke godvillig ville lade sig bestjele, al den Stund Tyverie i det Smaa dog ogsaa er en Forbrydelse!" — Med dette strænge Retfærdighedssystem vilde to Provindsialaviser, som Anm. for det første ikke vil nævne her, neppe kunne bestaae; thi at plyndre Kjøbenhavnske Blade, og blandt disse dette Skilderie, uden at nævne den, som, i mildest Forstand, plukkes, er jo dog ogsaa et Tyverie, langt strafværdigere end den anførte Kones, der i det mindste ikke offentlig pralede med de stjaalne Koster, eller stjal dem for at sælge dem.

I Posen lever der en Mand, som skal være fød 1667, og altsaa er nu 138 Aar gammel. Han skal kunne erindre sig, at have seet den Polske Konge Johann Sobieski, Carl den Tolvte og

Peter Czar. Han har været over 60 Aar Ringer, og først for et Aar siden har han forladt denne Tjeneste. Han har aldrig drukket Viin eller Brændeviin, men ofte og gjerne Caffe. Hans meste Spise var Grønt og Meelkost, lidet, helst Kalvekjød, men aldrig Fisk. Tobak og Fruentimmer kunde han ikke lide, men imidlertid givtede han sig dog i sit 80 Aar, og skal have avlet to Børn. Han pleies nu af sin anden Kones Søster, som, uagtet hun er 60 Aar gammel, endnu anseer sig for et ungt Fruentimmer. Han føler ingen anden Alderdomssvaghed end Rystelse i Hænderne og Underkjæberne.

Da den berømte Lavater var død, fandt man, at han var i en Gjeld af 60,000 Rdlr., som hans Venner tilskreve hans Lyst til Goddædighed. De frygtede imidlertid meest for, at Religionen vilde lide alt for meget ved, om Gjelden ikke blev betalt. Den gudfrygtige Hofraad Jung, der er bekjendt under Navnet Stilling, og undertiden reiser omkring som Øienlæge, men rettere som Religionslæge, tog sig ivrigst af Sagen. Han besluttede at gjøre en Collect. Da denne ikke ret vilde lykkes, henvendte han sig til Keiser Paul i en Skrivelse fuld af Salve, og et Par Dage før Keiserens Død bleve 40,000 Rubler afsendte til de Lavaterske Arvinger. Resten blev tilveiebragt ved Understøttelse fra de Boghandlere, der havde forlagt Lavaters Værk. Gjelden blev betalt, og endog

hans Svigersøn Gesner, som havde 20,000 Rdlr. tilgode, blev tilfredsstillet.

Ved en Skibstælling skal man nu have fundet, at der kun ventes 27, ikke 50 Ostindiefarere næste Sommer til Kjøbenhavn.

Hr. Etatsraad Deconick reiser i Junii Maaned for en Tid til Holland.

I Madrit er der nu udkommet et Digt over — Pesten. Der gives kun faa Ting i Verden, som man ikke kan faae Poeter til at synge over.

I London vedder man 100 Pd. mod 50, at Fredspræliminærierne med Frankrige ikke ville være undertegnede d. 1 Jan. 1806, 100 mod 30 at det ikke vil skee inden d. 1 Jan. 1807 og 100 mod 20, at det ikke vil skee inden 1808.

I Overværelsen af Kongen af Neapolis og hans Familie opgrov man nylig i Pompeja en gammel Bygning, hvor man fandt de kostbareste Vaser, Medailler, musicalske Instrumenter, og en fortræffelig Statue af Hercules af Bronze. Kongen vil lade den sætte istand til her at beboe den, naar han kommer der i Egnen. Dronningen har befalet, at der af Pompeja skal forfærdiges i Rom en Forestilling en Migniature i Marmor, Alabaster og Metal.

I en Kirke ikke langt fra Aquino, Juvenals Fødeby, har man fundet et Mindesmærke, som han havde helliget Ceres og som viser, at han har været Tribun ved Dalmaternes første Cohorte og

to Gange Flaminus under Vespasian, hvis uværdige Søn sendte den 80 Aars Olding som Præfect til Ægypten.

D. Gall har allerede 4000 Rdlr. Indkomster af hans Forelæsninger i Berlin.

Paa Auctionen efter den ved sit lange Fangenskab i Bastillen bekjendte Latude, gav man for den Stige, hvorved han flygtede derfra, 80 Franker, og for den høire Haand af Ludvig den Femtendes Metalstatue, ligesaa meget.

Skuepladsen.

Mand. d. 29 April.		Epigramet.
Tirsd. d. 30	—	Figaros Giftermaal.
Torsd. d. 2 Maji.		Spradebassen og Entrepreneuren i Knibe.
Fred. d. 3	—	Hekkinborn.
Løverd. d. 4	—	Den forladte Datter.
Mand. d. 6	—	Besøget.
Tirsd. d. 7	—	Dyveke.
Onsd. d. 8	—	Eduard af Skotland.
Løverd. d. 11	—	Utidig Fortrolighed.
Mand. d. 13	—	Aline, Dronning af Golconda.
Tirsd. d. 14	—	Eduard af Skotland.
Torsd. d. 16	—	Gulddaasen.
Fred. d. 17	—	Reisen til Ostindien.
Løverd. d. 18	—	Utidig Fortrolighed.
Mand. d. 20	—	Eduard af Skotland.
Tirsd. d. 21	—	Utidig Fortrolighed.
Fred. d. 24	—	Erik Eiegod.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 57.

Den 29 April, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Landmanden.

Jordens Grøde var det Offer, som de første Mennesker ene ansaae for værdigt at bringe Naturens Fader. Al deres Lyksalighed bestod i en velsignet Høst, al deres Rigdom i en grødefuld Ager. Naar Stormen eller Hagelen nedslog deres Korn, saa faldt de ned i Støvet og bade den usynlige Haand, som de troede, denne Straf kom fra, om Naade. Naar en rig Høst derimod kronede deres Arbeide og Møie, saa anstillede de Høitideligheder og glædede sig tilfælles. Da Selskabet forøgedes og fik Hovedsmænd, toge endog disse Deel i

den almindelige Glæde. Perserne levere os et Exempel derpaa. For at opmuntre Agerdyrkerne, for at vise, hvor vigtig Landmanden er for hele Selskabet, og at Jordavling bør være Menneskets Hovedsyssel, anordnede man hvert Aar en Fest, hvor Monarchen selv aflagde sin kongelige Dragt, tog Plads blandt Bønderne, og gik den Dag i lige Rang med dem. Konge, Bonde og Satrapa sadde ved eet Bord, uden Forskjel paa Rang og Byrd. Kun Jordens Dyrkere, hverken Krigere eller Konstnere, tillode Lovene at tage Deel i denne Ære. "Mine Børn, sagde Førsten til dem, Eders Sveed maae vi takke for vort Underhold, men vor faderlige Omhu værner om Eders Rolighed. Da vi gjensidigen trænge til hinanden, saa lader os betragte hinanden som Brødre, og lad der stedse herske Samdrægtighed blandt os." — Fra uendelige Tider høitideligholder man, som bekjendt, endnu i China en Fest i samme Hensigt. Keiseren selv, en uindskrænket Monarch over 133 Millioner Mennesker, er hvert Aar i otte Dage Bonde. Han aflægger sit Diadem, pløier selv et Stykke Jord og uddeler Belønninger til de Landmænd, der meest have udmærket sig.

De fleste og anseeligste athieniensiske Borgere, siger Meiners, tilbragte den største Deel af Aaret paa Landet, hvor de eiede skjønnere og rummeligere Boliger end i Athenen. Landlivets Glæder og Arbeider havde hos de ufordærvede Athenienserc en saadan Overvægt over Fornøielserne og deres Anliggender i Staden, at de første Borgere endog paa de største Høitidsdage neppe kunde beslutte sig til at forlade deres Marker, Viinbjerge og Oliehauger, for at søge Glæder og Forretninger i Staden. Fattige og Nødlidende vare næsten ligesaa sjeldne som overhaands Rige. De Ringere fik letteлig Arbeide hos de Velhavende, og imod taalelige Afgivter endog Jorder. Æresposter ansaae man for Byrder, som man af Kjerlighed til Fædrenelandet villigen maatte paatage sig. Jo mindre ærgjerrige og egennyttige de Rige vare, des fyrigere og almindeligere var Kjerligheden til Fædrenelandet og Friheden. Denne beviste Athenienserne, til den sildigste Efterverdens Beundring, i deres Krige med Perserne, hvori de befriede Grækenland fra fremmede Barbarers Aag."

Sammenligner man nu alt dette med Agerdyrkningens og Landmandens Tilstand nogle

Decennier tilbage i Tiden, saa fristes man til at betragte Lehnsvæsenet som en Kilde til de fleste Menneskers Ulykke. Agerdyrkningen er Sjelen i hele Statslegemet. Paa den beroer tildeels Folkets Lyksalighed, og den flittige Landmand er, fra den Side betragtet, den nyttigste Mand i Staten. Men hvad Flid og Vindskibelighed kunde man vel i hiin Tidspunct vente sig af en født Træl? Bonden følte sine Lænker, følte, at hans Efterkommere vare bestemte til at være, hvad han var, og hvad skulde der vel opmuntre ham til at danne de Børn, der ikkun arvede Faderens Lænker, men ikke Frugterne af hans Sveed? til at dyrke den Ager, hvis Grøde hans Efterkommere aldrig vilde komme til at nyde? Ufrihed var Kilden til al Bondens ulykkelige Forfatning, og et Arkadien vil være en Ørk, naar Indbyggerne ere Trælle. Storm havde Ret, da han sagde:

See Hytter, hvor de barske Vinde
Naa'r rystend' Olding i sin Krog;
See Engens grønne Pragt forsvinde,
Suurt Vand og Moes dens Sted indtog,
See den af Klinte skjulte Ager:
Lær der at Dyrkeren var Træl.

Men Tiderne have forandret sig, og med dem Tingenes Stilling. Vilde man end antage, at Frihedsstøtten udenfor Vesterport er kommen et Decennium for tidlig, saa maa man dog tilstaae, at blandt alle Stænder er Bonden den, der med største Føie kan sige, at hans Rettigheder som Menneske i de senere Tider ere blevne mærkelig hævdede og udvidede. Stavnsbaandets Løsning er og bliver en evig glimrende Ædelsteen i Christian den Syvendes Krone, og om den Mand, der foreslog ham denne store Idee, kan man med Føie sige, hvad Livius har sagt ved en anden Leilighed: "Cujus gloriæ neque profuit quisquam laudando, nec vituperando quisquam nocuit." Man frygtede i Begyndelsen for, at Stavnsbaandets Løsning vilde berøve Plougen alt for mange arbeidsføre Hænder, men Erfaringen har stadfæstet, at Frygten var ugrundet. Ikke en Plet i hele Riget er blot af denne Aarsag bleven udyrket. Godseierne selv have høstet de herligste Frugter af Forandringen i Landmandens Kaar, og det tydeligste Beviis herpaa ere Priserne paa Jordegodser, som nu næsten ere dobbelt saa høi som før. Istedet for, som mange af dem troede, at

ilde derunder, have de nu tvertimod vundet betydelig derved.

Det simpleste Middel til efterhaanden, og paa en lempelig Maade, ganske at sønderbryde et Aag, hvorunder saa mange Tusinde i en Række af Aarhundreder have sukket, ere Godsernes Parcellering eller Udstykning. Godseierne tabe intet, men Staten vinder meget derved. Den faaer sine tabte Børn tilbage, som, fordum udmarvede af Trældom, gik i lige Rang med Dyrene, som man havde ladet synke saa dybt, at man endog troede Oplysningen var skadelig for dem. Hvilket Held for Menneskeheden, om der af hiin ulykkelig Menneskehob kunde opstaae en ny Slægt frie og nyttige Borgere! Hvilke herlige Udsigter aabner ikke denne Forandring for enhver Fædrenelandets og Frihedens Ven! Men skal dette store Øiemeed fuldkommen opnaaes, saa bør Egennytten ikke være Drivefjederen til Godseiernes Handling, saa bør de ikke søge at berige sig ved denne Parcellering. Egennytten viser sig aldrig i et mørkere Lys, end naar den udøves under Ædelmodighedens og Menneskekjerlighedens Maske. — Med alle sine øiensynlige Fordele har imidlertid Parcellerin-

gen dog ogsaa funder sine Modstandere, der troede, at den i adskillige Henseender endog var skadelig. Forfatteren har hørt endog kyndige Landmænd paastaae, at Landet derved faaer for mange uformuende Selveiere, som, fordi de ikke have noget imellem Hænderne til ret at drive deres Avling, omsider forarmes, maae forlade Stedet, forfalde til Drukkenskab, og tilsidst efterlade en fattig og ulykkelig Familie. Selv Landhuusholdningsselskabet synes at have næret den Tanke, at Parcelleringen maaskee kunde blive skadelig; i det mindste maa man formode det af den Præmie, det har udsat for den Afhandling, der ved Facta og Exempler forklarer, i hvilke Henseender Udparcelleringen viser sig at være skadelig for Landet og det Almindelige, samt ved hvilke Midler og Indskrænkninger denne Skadelighed kan forekommes, uden ganske at hæve Nytten af Parcelleringen. Ikke at tale om, at selv det Ædleste og Bedste kan misbruges og vanhelliges i Menneskenes Hænder; at intet i Verden stifter Godt, uden det tillige paa een eller anden Maade ogsaa kan stifte Ondt, saa beviser dog Jylland, især Veile-Amt, een af de Landstrækninger i

Dannemark, hvor Parcelleringen har gjort meest Fremgang, at den er en sand Velgjerning for Landet. Hr. Stiftsamtmand Helfried har, for at opløse dette vigtige Problem, med patriotisk Iver forskaffet sig hos Herredsfogderne i Veile-Amt bestemte Oplysninger, dragne af Ting- og andre Embedsprotocoller, om Parcelleringernes Antal, Parcellisternes Tilstand og Forfatning, og disse nye Familiers Indflydelse paa Fattigvæsenet og de criminelle Forhandlinger i enhvers Jurisdiction.

Det vil neppe være Læseren ubehageligt, at finde her Hovedresultaterne af disse Undersøgelser, der maae interessere enhver, som ønsker sit Fødelands Held. 1) I Elbo-, Brusk- og Holmans Herreder ere nu omtrent firesindstyve Gaarde og Steder, enten i det Hele eller for endeel udparcellerede, og derved ere omtrent 150 nye Familier blevne bosatte; mere end dobbelt saa mange Parceller er der solgt, og de øvrige ere lagde under andre Gaarde og Steder. Den mindste Parcel indeholder, efter Formodning, fire, og den største tyve geometriske Tønder Land. Naar en Parcellist skal med Familie leve allene af Agerdyrkningen, maa han

kunne holde et Par Heste, to til tre Køer, fire til sex Faar, og dertil udkræves 16 Tdr. Land. Den mindre Parcellist driver gjerne tillige et Haandværk 2c., og hans Kone og Børn fortjene ikke sjelden noget som Dagløннere hos Gaardmændene. Hans liden Parcels Dyrkning medtager ikke al hans Tid, og Livets første Fornødenheder har han uden synderlig Bekostning, da de Skatter og Renter, han behøver at svare, naturligviis ere ubetydelige. Forbedre hans oeconomiske Omstændigheder sig, saa søger han ved at kjøbe flere Parceller at udvide sin Agerdyrkning. Hr. Cancellieraad Buhl forsikkrer, at Parcelleringen i hans Embedstid ikke har forøget Betleriet; at der blandt de indbragte Tiggere eller Løsgjængere ingensinde fandtes Lemmer af Parcellistfamilier, og at endelig ingen Parcellist, hans Kone eller Børn nogensinde have været deelagtige i nogen Tyvsag. 2) I Bjerre- og Hatting-Herred ere nu i alt omtrent 100 Gaarde parcellerede og 150 nye Familier blevne bosatte derved. Den største Deel af dem kunne ikke leve af deres Agerdyrkning allene, men drive andre Næringveie tillige. Hvad der er sagt om hines Moralitet, gjelder ogsaa næ-

sten aldeles om disses. 3) I Nørvangs- og Tørrild-Herreder ere omtrent 150 Gaarde parcellerede og i det mindste 200 nye Familier bosatte. Om deres huuslige Oeconomie og Moralitet kan man næsten sige hvad der er sagt om alle de øvrige Herreders Parcellister *).

*) Vel vare Hovedmændene for den bekjendte Ole Astes store Tyvebande Huusmænd og Parcellister af dette Herred, men de deri indviklede Huusmænd hørte i Grunden dog til et complet Propietairgods, og kunne altsaa ligesaa lidet komme i Betragtning her, som de Gaardmænd og Tjenestekarle, der ogsaa havde Deel i Complotten. Af egentlige Parcellister havde den kun tre Deeltagere. Hovedmændene, Ole Ast og Thomas Stald, havde begyndt at stjæle i Selskab fra den Tid af, at de havde tjent som Soldater sammen. De havde begaaet de betydeligste Indbrud og Tyverier som Indsiddere. De vare altsaa af Tyve blevne Parcellister, men ikke af Parcellister Tyve. Ole Ast var i adskillige Aar bekjendt som en dristig Tyv. Han var en sand Skræk for de Egne, hvor han vandrede omkring og opholdte sig. Almuen troede endog, at han ikke kunde blive heftet, saalænge som

I de ti anførte Herreder ere, efter den omtalde Beretning, omtrent 500 Gaarde parcellerede, og Staten beriget med 820 nye Familier, blandt hvilke man næsten aldeles ikke har fundet offentlige Tiggere eller Tyve. Behøves der vel mere til at bevise Parcelleringens Gavnlighed, saavel for Staten som for hver enkelt Borger? Hvilke herlige Frugter kan man ikke vente sig af en Stamme, der allerede, som Pode, blomstrer saa skjønt!

(Fortsættes).

Blandinger.

Paa en i den senere Tid nedreven Gaard i Kjøbenhavn stod der en drabelig Mand i fuldt Harnisk, med et blankt Sværd i Haanden. Under ham stod der paa Tydsk: So habe ich mir

hans Moder, en saakaldt klog Kone, levede. Ved et saa virksomt Politie som det Kjøbenhavnske havde den hele Complot maaskee været aldeles forebygget. Parcelleringen har altsaa ligesaa lidet frembragt Ole Astes Bande, som de langt vigtigere Tyvecomplotter i Fyen og Lolland, hvori der ikke har været en eneste Parcellist.

vorgenommen die Welt durch zu kommen. (Saaledes har jeg foresat mig at komme igjennem Verden). Paa den anden Side fandtes den samme Mand i en meget krum og ydmyg Stilling, listende sig frem som en udlevet Olding. Neden under stod: Es wollte mir nicht beglücken. Wollte ich durch, so müßte ich mir bücken. (Det vilde ikke lykkes mig. For at komme igjennem, maatte jeg bukke mig). Skade, at disse to Figurer ere borte. Vor Ungdom kunde have lært meget af dem!

Een af de saakaldte Hellige mødte nyligen en Mand, der just ikke er bekjendt for nogen Helgen. Den første Gjenstand, de talede om, var naturligviis, det almindelige Nødanker i Begyndelsen af enhver Samtale — Veiret. "Jeg troer: vi faae Regn i Dag," sagde den sidste. "De troer? — Og hele Verden siger jo, De troer intet!" svarede den første.

Da vor nuværende Konge paa sin Udenlandsreise var i Paris, tog han ogsaa Skilderiegalleriet i Øiesyn. Den Franske Konge Ludvig den Femtende, som ledsagede ham, forærede ham ved denne Leilighed sit Portrait. Vor

Konge tog det under Armen, for at bære det bort. Ludvig bad ham at lade een af Betjenterne bære det. "O nei, Sire!" svarede Christian, "den ene Monarch bør altid bære den andens Billede paa sit Hjerte."

Blandede Nyheder.

Directe Breve fra Christiania melde, at de allerførste Skibe ankom der først til Bryggen for fem Dage siden, nemlig d. 23 d. M., og maatte indises.

Commissionen, som har været nedsat i Anledning af Kongsberg Sølvværks Nedlæggelse, har nu indsendt sine Forhandlinger og Resultaterne deraf til det Kongel. Rentekammer, under hvilket Collegiums Bestyrelse Sølvværket henhører. Man mener, at der i den Anledning skal anlægges endeel Fabriquer og foretages en Forandring med det Laurvigske Jernværk. Dernæst troer man, at der vil udkomme en ny Bjerganordning for de private Eiere af Jernværker, og efter samme ansættes Kongel. Bergmestere, der skulle have deres visse Districter, som og Jernværkseierne skulle være forbundne at consulere i Henseende til Værkernes Drivt 2c.

Ved den sidste Benefice for Fattigvæsenet var der fuldt Huus, paa Parquettet nær, som næsten var tomt; men dette er heller ikke for de Fattige.

H. K. H. Arveprindsen agter at vælge Sörgenfri til Residence for sig og Familie i næste Sommer, og der at modtage Prinds Heinrich af Preussen.

Den Mudderpram, som Ladeby har forfærdiget, skal sendes til Aalborg til Slotsgravens Rensning.

Efter Forlydende skulle Skifterne efter de Militaire i Provindserne herefter henlægges under de civile Retter, ligesom det skede ved Hof- og Stadsrettens Oprettelse; Auditeurerne faae en Forhøielse i deres Gage til Erstatning for det Tab, de lide ved denne Forandring.

Secretair Hennings og Stud. H. C. Bang ere blevne ansatte som Factorer ved de Kgl. Etablissementer i Ostindien og afgaae til deres Bestemmelse med Paquetskiber.

Man mener, at Borgermesteren i Odesloe, Justitsraad Decken, faaer Bestyrelsen over Fabriquerne paa Frederiksværk istedet for afg. Generalkrigscommissair Hasler.

Det Asiatiske Compagnies Ostindiefarer, Kronprindsessen, ført af Capitain Brink, er paa sin Hjemreise passeret Dover d. 16 d. M., og ventes hvert Dieblik her paa Reden.

I Dag kom der i en Kjelder i een af Smaagaderne Ild i en Seng. Men den blev strax slukket.

Den rigtige Priis paa det i forrige Numer anførte Gods, som Hr. Kammerherre Blücher har kjøbt, er 265,000 Rdlr.

Den første nye Boutique ved Rosenborg Hauge er nu bleven leiet af en Conditor, som formodentlig anlægger her en Restauration for de Spadserende. — Det saa ofte i offentlige Blade paaankede Sted bag ved Hercules's Tempel i samme Hauge er nu blevet lukket.

I Skaane samles Svenske Tropper til en Lystleir.

I Hamborger Correspondent siges der, at Hr. Seydler agter, i Sommer at reise i Selskab med den bekjendte Madame Knutzen, — Anm. maa tilstaae sin Uvidenhed: han kjender hende ikke — og at medtage endeel Fløiter som han selv har forfærdiget.

Hver af de nye Mørsere, hvoraf der sendes fire til Havre, veie 9000 Pund. Explosionen er ualmindelig heftig.

Franskmændene have forladt Dominica igjen, efter at de i Forveien havde faaet en Contribution af 16000 Pund Sterling.

Den 29 d. M. om Aftenen Kl. 8 opdagede man et Menneske, som var druknet i Stranden ikke langt fra Høibro. En brav Holsteensk Skipper ved Navn Gebhard, som just laae der med sit Skib, seilede strax ud med sin Jolle og reddede med største Livsfare den Druknede. To andre meget veltænkende Folk, en Smedemester, der skal boe i Hyskenstrædet, og en Underofficier ved Artilleriet understøttede ham i hans menneskekjerlige Foretagende. Den Reddede, en temmelig ung Mandsperson, som efter Foregivende skal være Marqueer, blev næsten ganske livløs bragt ind til Hr. Amtschirurg Solle, som efter halvanden Timers Anstrængelse, var saa heldig at bringe ham til Live igjen. Han blev derpaa kjørt ud til det almindelige Hospital.

I vore Vestindiske Tidender findes en Bekjendtgjørelse angaaende en ung Negerinde, ved Navn Caroline, som ikke kan opgive hvem hun til-

hører og som siger at hun er kommen i Land med to Negere fra Kysten. Dersom den rette Eier ikke inden en bestemt Tid melder sig, saa bliver hun stillet til offentlig Auction og bortsolgt saaledes som man hos os sælger optagne Creature. — Saalænge som Negrene endnu betragtes som virkelig Eiendom paa vore Vestindiske Besiddelser, bør man ikke undres over denne Fremgangsmaade. Menneskevennen kan ikke andet end sukke og — tie.

Doucette, Præfect i Labatie Mont-Salcon, i Departementet Øvre-Alperne, har meddeelt Nationalinstitutet Efterretning om den gamle Romerske Stad Mons Seleucus, som, efter hans Beretning, i det fjerde Aarhundrede var gaaet ganske under, nu er funden igjen. Man har allerede opgravet et Par Bygninger, hvoraf den ene er 194 Metres lang og 122 bred, og i denne har man fundet en stor Mængde Antiquer, fornemmelig mange Statuer af Bronze, Huus- og Arbeidsredskaber, Vaaben, Romerske og Celtiske Medailler 2c. Efter en Ordre fra Ministren for det Indre reiser den berømte Millin selv hen til Stedet, for at undersøge disse Ruiner.

Keiseren af Rusland har kjøbt den Tjelkerske Panorama af Petersborg for 6000 Rubler. Den skal følge med Gesandtskabet til China som en Forœring for den Chinesiske Keiser.

Den Franske Regiering har befalet, at alle de Breve, som gaae fra Holland og Frankrige til Engelland, skulde anholdes.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 58.

Den 3 Maji, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Hvad er et godt og hvad er et slet Menneske?

Der gives i det daglige Liv mange Udtrykke, som ere blevne saa almindelige, at næsten ingen anseer det for nødvendigt, at tænke over de Begreber, de fleste Mennesker forbinde dermed. De forplante sig fra Mund til Mund, fra Slægt til Slægt, og saavel Barnet, der rider paa sin Kjephest, som Oldingen, der staaer med den ene Fod i Graven, tænker eller føler ikke andet derved end næsten hele Menneskeheden i Almindelighed. Blandt disse Talemaader høres især det Udtryk: N. N. er et

godt Menneske, eller: N. N. er et slet Menneske. Der behoves stundom kun meget lidet til at forskaffe sig et af disse Tillægsord, og har et Menneske engang faaet et saadant Navn paa sig, saa forplanter det sig liig et Eccho, og følger med det overalt. I at uddele Titler, ligne Mennesker i det Hele mangt et Hof. Det kommer dem ikke saa nøie an paa, enten de ere fortjente eller ikke. Jeg, for min Deel, gjør altid en liden Pause, saasnart jeg i Samtaler hører, at man siger om nogen, som jeg ikke kjender: "det er et godt Menneske," eller: "det er et slet Menneske." — Erfaringer har lært mig, at blandt ti Mennesker, som Verden kalder gode, ofte ere sex Fjoge, der hverken gjøre ondt eller godt, tre bestemte Skurke, og eet virkelig godt Menneske. Den, der foresætter sig, at ville taale alle Skurkes Nederdrægtigheder, og alle Hoffærdiges Foragt, snakke enhver efter Munden og beundre de største Dumheder, bortødsle sine Penge paa Uværdige, naar det kun kan skee offenlig, og lukke sin Haand for den sande Trængende, som i Løndom beder ham om Hjelp, træde Sandheden under Fødderne for at behage Mængden og

hylde dens Daarligheder, for ikke at støde den; kort, det Menneske, der vil bøie sig som et Siv efter enhver Vind, han vil, om han saa var det største Afskum, der kan gaae paa Guds Jord, tilsidst faae Navn af et godt Menneske. De fleste af denne Klodes Beboere kunne ikke ret godt taale nogen Contrast ved Siden af sig, det være nu i hvilken Henseende det vil. Hver i sit Fag vil saa gjerne være den Soel, der ikke fordunkles af nogen anden, og Menneskene ere langt retfærdigere mod dem, der ikke i noget muligt Tilfælde, var det end kun ved Aandsoverlegenhed, staae dem i Veien, end mod dem, der overgaae dem i gode Egenskaber. Sande gode Mennesker ligne som oftest den beskedne Viol, der skjuler sig i Græsset, og til Belønning for sin Beskedenhed enten henvisner ubemærket, eller bliver nedtraadt med Fødderne. Den, hvis Ædelmodighed er bleven til et Mundheld blandt alle Folk, den, som hele Verden siger om, at han er et godt Menneske, bør man paa en vis Maade vogte sig for. Han er som oftest enten et stort Fjog eller en stor Hykler, kort, han er det, som et Menneske ikke bør være. Men det falder af sig selv,

at dette ikke kan antages som nogen almindelig Regel. Men en Sandhed er det, at ingen i hele Verden lader sig lettere skuffe, end netop hele Verden. — Hører jeg, at hele Staden siger om nogen: "det er et slet Menneske," saa er jeg altid vis paa, at dette slette Menneske har mange gode Sider; thi i denne Verden er det, som sagt, meget lettere uden gode Egenskaber at faae Navn af et godt end uden mange onde, af et slet Menneske. Selvstændighed, Agtelse for Sandhed og utrættelig Virksomhed ere ikke sjelden de Egenskaber, man finder hos de Mennesker, som Verden kalder slette, og ofte behøves der kun ret store Talenter til at forvandle dette Comparativ til et Superlativ. Hvor mange store Mænd har man ikke stemplet med Prædicatet slet? Voltaire, Rousseau, ja endog en endnu levende berømt Tydsk Digter kalde og kaldte de fleste Folk slette Mennesker, uden videre at undersøge, om de have nogen Grund dertil eller ikke. Den store Hob giver sig overalt ikke af med at dømme efter Argumenter, men lader sig nøie med at confirmere enkelte Menneskers Dom.

Lader os derfor vogte os vel for, naar vi høre, at den store Hob erklærer nogen for

et godt eller slet Menneske, strax at fæste Lid til denne tvetydige Dom. Ved at troe det første alt for letsindigen, kan man let blive bedraget; ved at troe det sidste, uden videre Overveielse, kan man lettelig miskjende endog den Retskafneste. Den, der er paa Veie at blive et godt Menneske, kan netop blive slet, fordi hele Verden siger det om ham, og den, der allerede er det, bliver maaskee tusinde Gange slettere, blot fordi han veed, at Mængden erklærer ham derfor.

Et Titelcomptoir.

Min Herre!

Det er besværlige Tider, vi leve i. Det veed Gud, De og hver Mand. Alle Næringsveie ere forhutlede lige fra dem, der sælge Bonapartes Skosværte, indtil dem, der i vore Dage vexle og forvexle Kroner. Projecternes vide Mark er saa gjennemstreifet og gjennemlusket, at jeg næsten er kjed af at vandre der længere. Endnu et eneste Forsøg vil jeg vove, og naar dette ikke lykkes, saa reiser jeg til Vestindien, hvor Menneskene ikke behøve at gjøre Jagt efter

Lykken, men hvor Lykken gjør Jagt efter Menneskene. Dog, min Plan vil ufeilbarlig lykkes, og jeg haaber at spare Veien til Vestindien.

De veed, min Herre! vi leve i en Tidsalder, som med Føie fortjener at kaldes den titulaire. At titulere og tituleres, det være i hvilket Fag og i hvilken Forstand det vil, er alt, hvad man nuomstunder fordrer. Imidlertid gives der dog mange Mennesker, der gjerne ønske sig en lille Titel, uden at de just saa lige veed, hvorledes de lettest og beqvemmest kunne forskaffe sig den. Jeg agter derfor at anlægge et Comptoir, hvor ubetitlede Folk for en passende Betaling kunne blive betitlede, overeensstemmende med deres Kald og deres Talenter. Paa det at ingen skal troe, at hans Penge ere spilte, maa jeg her forsikkre Dem, at jeg staaer i saa vidtløftigt et Bekjendtskab med alle de Mænd, der kunne give Tingen den samme Publicitet, som om den havde staaet i Adresseavisen eller været læst i Hof- og Stadsretten. De fleste Anecdotjægere, Snyltegjester, Avisskrivere, Journalister, Audiencesalsgjester &c. ere mine fortroligste Venner, og De indseer

altsaa let, at det er en smal Smag for mig, at faae Ting bekjendte over hele Byen. Blandt de Titler, som kunne faaes hos mig for billig Betaling, ere følgende:

No. 1. Digtertitelen kan enhver faae, som forstaaer at rime Dør med Smør. Den simple Titel koster 9 Mk. 12 ß. Men naar nogen vil have Titel af vor første og ypperste Digter, saa er det ikke nok, at han betaler 15 Mk., men han maa ogsaa med sin Værts Attest godtgjøre, at han i det mindste har forfattet en Elegie, et Epigram over en bekjendt Mand ꝛc.

No. 2. Litteratustitelen kan enhver faae, som beviislig godtgjør, at han forstaaer, hvad det Latinske Ord Litteratus egentlig udtrykker. Han maa nemlig kjende alle Bogstaver i det Latinske og Danske Alphabet.

No. 3. Stüdiosus Typographiæ. Denne Titel kan enhver faae, der har staaet to Maaneder ved en Presse eller som kan sætte to Linier Skrivt. Disse Bogtrykkerstudenter faae vel ikke, saaledes som de Latinske, noget academiskt Borgerskabsbrev, men da det formodentlig kun kan være dem om at gjøre at

saae en Titel, saa er det jo nok, at man paa Prent kalder dem Studenter.

Det vilde blive for vidtløftigt at opregne Dem her alle de Titler, som falholdes hos mig. Vil man indvende, at de ere af det Slags, som man hverken behøver at tage Borgerskab paa eller svare Rangskat af, og at man selv kan give sig en saadan Titel, uden at nogen kan gjøre Indsigelse derimod, saa maa jeg tage mig den Frihed at svare, at Maaden, hvorpaa det skeer, er her det Væsentligste. Den, der melder sig paa mit Comptoir og betaler den bestemte Taxt, kan være vis paa, at han, ved min Omsorg, vil finde sig nævnt i een af de første offentlige Blade, som Litteratus, Digter, Studiosus Typographiæ &c., og dette Fortrin, denne Publicitet vil han dog neppe kunne forskaffe sig paa egen Haand.

Jeg anbefaler mig til Deres Bevaagenhed, og haaber, at De viser Deres ubetitlede Venner og Bekjendtere hen til mig. I en Tidspunct, hvor endog Couleuren paa Gaasefjer kunne forøge Menneskers Anseelse, maa

min Idee, som, uden at rose mig selv, er ny, unegtelig finde stort Bifald.

Deres forbundne ꝛc.

Vand.

(Sluttet).

I Paris maa man, som bekjendt, kjøbe det Vand, der skal nydes. Man anseer dette i andre Lande for en stor Uleilighed, men i Grunden er denne Mangel paa Vand en sand Velgjerning for denne Stads Indbyggere. Vel maae de kjøbe deres Vand, men ikke at tale om, at det, der betales derfor, er en sand Ubetydelighed, saa faae Pariserne ved denne Leilighed ogsaa det reneste og sundeste Kildevand, der kan tænkes. Der findes Folk, hvis eneste Forretning det er, at føre Vand til Staden paa Karrer. — Jeg kan ikke indsee, hvorfor man ikke og i Kjøbenhavn skulde kunne anlægge en saadan Vandhandel. Der behøvedes intet Udlæg dertil; fattige Folk kunde maaskee finde deres Udkomme derved, og Indbyggerne vilde høiligen kunne være tjent dermed. Hvo, der havde Raad dertil, vil-

de vel tage i Betænkning at betale 6—8 ß. for en Tønde godt og sundt Springvand?

Blandede Nyheder.

Natten imellem d. 27 og 28 April var Skipper Jens Lind, der vilde seile fra Kjøbenhavn til Odense, saa ulykkelig, at drives af Stormen op paa et Engelsk Skib ved Tappen lige for Cronborg Fæstning, og hans Skib blev derved saa lækt, at det strax derpaa sank. Det store Mørke og Sneefør var især Aarsag til denne ulykkelige Begivenhed. Styrmanden, en Skibsdreng og en Matros sprang ned i Jollen, og toge tillige en Passageer op i den, som Stormen havde kastet ud i Søen, og som de lykkeligviis fik trukket op igjen. Nogle Minutter efter at de vare komne i Jollen, sank Skibet, hvorpaa Skipperen, en Secretairs Kone og et Barn, samt to Tjenestepiger, som sadde i Cahytten, befandt sig. De Reddede havde kun tre Aarer at roe med, og maatte derfor drive en heel Time for Vind og Veir, inden de kom i Land ved Hammermøllen. Skibet var stærkt ladt med Caffe og Sukker, og denne Omstændighed skal især have bidraget til, at det sank saa hastig. Det Engelske Skib ligger nu under Reparation.

Det var Smedemester Gerhard, som boer i Hydskenstræde, der var ene om at redde den i forrige Numer omtalde Druknede. I sin menneskekjerlige Iver tog han selv en Jolle, som just laae ved et af Skibene, og kom den Ulykkelige til Hjelp.

I Tirsdags spillede den yndede Solodanserinde, Mad. Schall, Susannes Rolle i Figaros Givtermaal. Hendes Spil var fortræffeligt, og det er ikke allene Terpsichore, men ogsaa Thalia, der har laant hende sin Tryllestav. Der klappedes kun sparsomt, uagtet hun rigeligen og fremfor mange andre havde fortjent det. Men Klapperiet synes paa en Tid at være gaaet noget af Mode, og dersom man ikke betimelig lader engang imellem en Kat løbe over Theatret, saa maa man befrygte, at det vil gaae reent af Brug. — I Aftes debuterede Danserinden Jomfru Laurvald, en Eleve af Balletmester Galeotti, i en lille Entree, og høstede ubeskriveligt Bifald. Hendes Figur og Stillinger ere fortræffelige, men om hendes Dans lader der sig, efter denne Prøve, endnu ikke sige noget bestemt. Naturen synes at have gjort alt for hende. Dersom hun faaer Leilighed og Opmuntring til at udvikle sig, saa bliver hun maaskee een af vore første Solodanserinder.

Det hedder nu, at der til Sommer skal i alt arbeide omtrent 1300 Mennesker ved det afbrændte Slots Gjenopbyggelse. Alle de Sandstene og Ornamenter, der findes paa Ruderaerne, tages meget forsigtig ned, og skulle, saavidt som mueligt, bruges til det nye Slot.

I det sidste Hefte af Hr. Pastor Brorsons Læsning for den barnlige Alder findes en Samtale med hans Børn angaaende Herzleins Henrettelse. Han tager deraf Leilighed til at sige mange lærerige Ting om Dødsstraffe og Exemplers Virkning.

Hr. Generalmajor Castenschiold til Frederikslund, imellem Slagelse og Sorøe, har solgt Valdbygaard og Gods til Hr. Kammerherre og Amt-

mand Steemann i Sorøe, for 3 Tønder Guld og 60,000 Rdlr. — Hr. Capitain Astrup skal have solgt Sæbygaard og Løvegaard for 4 Tønder Guld og 40,000 Rdlr. — Hr. Kammerraad Leth paa Anlykkegaard i Fyen, og Hr. Forpagter Astrup paa Sparresholm i Sjælland have kjøbt Rosenfeldt Gaard og Gods ved Vordingborg for 300,000 Rdlr.

I Formiddags blev afdøde Justitsraad og Professor Weidenhaupt begraven. Han blev baaren af Konstnere, som under hans Professorat have nydt Underviisning ved Konstacademiet.

Professor Gadolin, i Abo i Finnland, er bleven ansat som Professor i Ginelius Sted i Göttingen, og tillige udnævnt til Medlem af det derværende Videnskabersselskab. — I Stokholm har en Ubenævnt, for at bevidne sin Glæde over begge Majestæternes Tilbagekomst og den unge Prindsesses Fødsel, skjenket en Capital af 4000 Rdlr. til Oprettelsen af et Hospital for qvæstede og afskedigede Soldater. Grev v. Mörner og de Svenske Garderofficierer have tillige besluttet, at betale aarlig, for at forøge denne Fond, 6 pr. C. af en Capital af 4166 Rdlr.

Den Engelske Lord Cochonne, Capitain paa Skibet Pallas, havde nylig optaget et Skib, som med Ladningen beløb sig til 600,000 Spanske Rdlr. Skibets Eiere, Capitainen og Superchargen, som begge have en Familie at ernære i Spanien, tabte alt, hvad de eiede, derved. Capitainen havde allerede 1779 mistet sit Skib paa samme Maade. Dette bevægede den ædle Lord og hans Officierer til strax at udlevere dem deres Andeel. Derpaa blev Mandskabet kaldet frem paa Dækket; man forestilte det de Menneskers Stilling, som

havde mistet deres hele Eiendom, og spurgte dem, om de vilde give Slip paa deres Andeel. De besvarede dette Spørgsmaal med et lydeligt ja og tre Gange Hurraraab. Værdien af hele Ladningen regnes for 300,000 Rdlr.

Hr. Niebuhr, Committeret i Commercecollegiet, har i det Skandinaviske Litteraturselskabs Skrivter leveret nogle ret interessante Efterretninger om den bekjendte Wilhelm Leyel, Dansk Commandeur i Ostindien under Christian den Fjerdes Regjering. Stof dertil har han især faaet i en deel Papirer *) angaaende den ældre Ostindiske Handel, hvilke han har forefundet paa det Ostindiske Comptoir i Commercecollegiet.

Baron Holbergs Minde begynder alt mere og mere at leve op iblandt os, og det vilde derfor neppe være Læseren uinteressant at erfare, hvilken Anvendelse denne berømte Mand gjorde af den betydelige Formue, som hans udmærkede Talenter havde forskaffet ham. De fleste kjende kun hans Aand af hans Skrivter, ikke hans Hjerte af hans Handlinger. Der existerer tre Dispositioner af ham, som ere confirmerede af Kong Frederik den V. d. 1 Martii 1754. Efter den første skulde Sorøe Academie arve det af hans Landgods, der ikke var indbefattet under Baroniet, nemlig Orebro, samt de Gaarde, der tilhørte ham i de næsthosliggende Byer. "Paa dette Gods, siger han i sit Testamente, hefter der

*) Mærkeligt er det, at disse Papirer, uagtet de ere 150 Aar gamle, endnu lugte af de smaa Kugler, der æltes af Sandelstøvtræ, og som man i Ostindien sædvanlig lægger imellem vigtige Papirer, for at give dem en behagelig Lugt.

vel endnu nogen Gjeld, men, hvis Gud under mig 2 à 3 Aars Levetid, kan alting blive qvit og frit." Naar der af Godset og hans andre efterladte Midler kunde tilveiebringes en Capital af 12000 Rdlr., saa skulde Renterne anvendes til tre fattige Academisters Underholdning, dog paa det Vilkaar, at Kongen bestemmer ligesaa meget af Baroniets Indkomster til tre andre Academisters Underholdning. Hans Bibliothek skulde tilhøre Academiet, og hvis der af den sidste Donation blev 1000 Rdlr. tilovers, skulde Renterne anvendes til dets Forøgelse. Det skulde hedde Bibliotheca Holbergiana. I den anden Disposition bestemte han 16,000 Rdlr., hvoraf de aarlige Renter hvert andet Aar skulde anvendes til en Jomfrues Udstyrelse. Men hendes Herkomst maatte være fornem og reputeerlig, omendskjønt ei af høi Rang. Udstyret skulde være 1600 Rdlr. Flere end tre Jomfruer maatte ikke udstyres paa eengang. Renterne af en Capital paa 1000 Rdlr. skulde de Professorer nyde, som paatog sig Bestyrelsen af dette Legat. I den tredie Disposition erklærede han, at al den Inventarium, som han havde modtaget i sin Professorgaard i Kjøbenhavn, og som han havde erstattet og betalt sin Formands Stervbo, saavelsom alt, hvad han, i den Tid han beboede Gaarden, havde bekostet og forbedret, skulde følge og tilhøre den, uden mindste Vederlag til hans Stervbo. Oplaget af hans Skrivter skulde sælges ved Auction, og hvad de indbragde, bruges til at completere Jomfrulegatet. Det færdige Manuskript til den 5te Tome af hans Epistler, forærede han Boghandler O. Wenzel. Alle hans Meubler, Prætiosa, Gangklæder 2c., skjenkede han en Lieutenant Frawns Kone, født Tostrup.

Sex Engelske Riddere, af den blaa Hosebaandsorden, hvoriblandt Lord Withworth, som i Aaret 1800 var her i Kjøbenhavn, skulle nu indstalleres i Engelland. Denne Ceremonie er ikke skeet siden 1733 og bliver nu udført med al sin fordums Pragt. De gamle Vedtægter og Klæder skulle blive uforandrede. Hver Ridders Dragt koster 400 Pund (2400 Rdlr.) og Gardernes Pauker 800 Guineer (4000 Rdlr.). I Windsor er ingen Værelser mere at faae til Leie. For fem Logementer i et usselt Huus har man fordret 200 Guineer.

I en fortræffelig Tale, som den nyvalgte Præsident for de forenede Nordamericanske Stater nylig har holdt, findes følgende mærkelige Sted angaaende Trykkefriheden: "under min Bestyrelse," siger han, "have Presserne tordnet imod os og bebreidet os alt hvad Frækheden kun kunde udtænke. Man maae meget beklage, at en Indretning, der er saa vigtig for Friheden og Videnskaberne, misbruges, og at dens Nytte derved forringes. Man kunde maaskee have afhjulpet dem ved at straffe dem efter Loven for Bagvaskelse og Usandheder. Men høiere Pligter paaligge de offentlige Embedsmænd, og Overtræderne ere derfor blevne overladte til den offentlige Uvillie. Det var heller ikke uinteressant engang at prøve, om ikke Friheden i offentlige Undersøgelser, uden at understøttes af Magten, var tilstrækkelig til at udbrede og hævde Sandheder, og at see, om en retskaffen Regjering kunde nedskrives og nedbrydes ved Usandheder og Skumlerie. Prøven er gjort, og dens Udfald har været lykkeligt."

I Aaret 1803 skjenkede Kongen den botaniske Hauge til dens Gjelds Afbetaling 1500 Rdlr. og 3000 Rdlr. til et nyt Vexthuus. Gjelden blev betalt og et nyt og særdeles hensigtsmæssigt Vexthuus, som kan rumme omtrent 2000 Planter, opbygt. Man foretog desuden mange vigtige Forandringer og ordnede Vexterne efter det Linneiske System. Haugen eier for nærværende Tid omtrent 5,500 Planter. Saalænge de blomstre uddeles der ugentligen Specimina til Herbarier, og i sidste Sommer er der saaledes blevet uddeelt 1500. Haugen har nu Correspondentere i alle Europæiske Stater hvor Botaniken dyrkes, i Marocco, paa Cap, i Vest- og Ostindien, og i Nordamerica. I Følge Hr. Gartner Holbølls Forslag, at forandre den øverste Deel deraf og at forskrive 3 til 400 Træ- og Buskarter fra Engelland, har Kongen skjenket Haugen 4 00 Rdlr. til at bestride de med de anførte Forandringer forbundne Omkostninger. De aarlige faste Lønninger skulle nu være i alt 720 Rdlr., og dernæst skal den tillige aarligen nyde en Gave af 200 Rdlr. til Reparationerne paa Bygningerne.

Breve fra Drammen melde, at Isen, en og en halv Miil derfra, endnu laae temmelig fast d. 26 April.

Af dette Blad udkommer ugentlig to Numere, der tilbringes Subskribenterne imod 6 Mk. qvartaliter. Subscriptionen gjelder kun for et Qvartal og modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke i store Helliggeiststrædet No. 141, hvor ogsaa complette Exemplarer af de hidtil udkomne tre Bind kunne faaes.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 59.
Den 6 Maji, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Søndagsskolens Høitidelighed.

Søndagsskolerne ere det kraftigste Beviis paa, hvor meget en enkelt Borger, en enkelt Fædrenelandsven, i Ordets sande Betydning, kan i sin Virkekreds bidrage til at fremme Almeenheld, Borgerdyd og Oplysning. Ere end disse Skoler en Engelsk Pode, forplantet paa Dansk Grund; saa fortjener dog den Danske Mand, som har forplantet, pleiet og opelsket den, indtil den kom i fulde Blomster, Nutidens Tak og Efterverdenens Velsignelse. Ukyndig i Skrivning og Regning stod mangen en Haandværksmand hos os tilforn næsten bestandig tilbage i sit Fag,

og var meget ofte en Bold i dens Haand, som han brugte til at bestyre sin Regnskabsførelse og Brevvexling. Mange Haandværksdrenge og Svende hendreve Søndagen, den Dag, som efter sin Bestemmelse burde været helliget Dyden, i Orkesløshed, med Leeg, Sviir og Spil. Istedet for at gjøre dem til gode Mennesker, styrtede denne Dag mangen een i et Svælg, hvori han tabte sin Sædelighed og Agtelse for alt, hvad der bør være Borgeren og Mennesket dyrebart. Ved Søndagsskolernes Oprettelse ere nu mangfoldige blevne reddede fra denne Afgrund. Kan der vel gjøres en ædlere Anvendelse af denne Dag, end at bestemme den til nyttige Borgeres Dannelse og til gavnlig Oplysnings Fremme? Aldrig har Forfatteren heraf følt sig gjennemtrængt af helligere og taknemmeligere Følelse end i Søndags Eftermiddag ved Concerten i den Tydske Kirke paa Christianshavn. Tre Hundrede unge Haandværksfolk, som alle have denne skjønne Indretning at takke for de Kundskaber, de nu besidde, vare her samlede, og istemte en Takkesang til den Allerhøieste. Selv Mennesker af den ulykkelige Slægt, som de fleste andre Nationer negte alle muelige

Menneskerettigheder, fandtes i denne Kreds *). Kongen og hans Søn, og de første Mænd i Staten toge Deel i denne almindelige Borgerfest. Efterat Søndagsskolernes første Stifter i Dannemark, Hr. Pastor Masmann, havde holdt en kort Tale, hvori han skildrede Indretningens store Fremvext, fremkaldte han de Elever, som havde udmærket sig ved Flid og Agtpaagivenhed, og leverede dem hver en Hædersmedaille til Belønning. Theatrets Sangere og Sangerinder, saavelsom det Kongelige Capel, forherligede Festen, ved at opføre Evalds og Schulz's Mesterstykke: Johannes og Marie.

Men de Følelser, som dette høitidelige Optrin opvakte hos Forfatteren paa den ene Side, svækkedes igjen paa den anden, da han saae, at Præmierne bleve temmelig rundelig uddeelte. Det er en Sandhed, som vel neppe nogen vil negte, at Agtelsestegn, det være store eller smaa, de uddeles af Førster eller Privatmænd, bør, naar de skulle opfylde deres sande Øiemeed: være en Spore til store og gode Handlinger, men ikke Belønninger for alt

*) Adskillige sorte Haandværksfolk.

for ubetydelige Handlinger, og eiheller uddeles alt for rundeligen. Selv det Kostbareste taber sit Værd, selv det Nyttigste ophører at gjøre Indtryk, naar det bliver for almindeligt. Mangt et Land har ved sit sørgelige Exempel beviist, hvad Hæders- og Agtelsestegn blive til, naar man, saa at sige, ødsler med dem. At opmuntre til Dyden ved at belønne enkelte af dens Dyrkere, vidner allerede om den menneskelige Svaghed, og viser, at Menneskene ligne Børn, som man maa give Sukkertøi, for at faae dem til at handle overeensstemmende med deres eget Bedste og deres Pligter. Man burde handle retskaffent og ædelt, ikke fordi det belønnes, men fordi det er Pligt. Lyksaligheds-systemet fører her Menneskene virkelig alt for langt bort fra sit Maal, og ved ideligen at erindre dem om, at Dyden belønnes, ved bestandig at lægge moralsk Lokkemad for dem, gjør man dem til Væsener, der agte Moraliteten, for saavidt den lønnes, og som forsage den, naar de ikke mere finde deres Fordele derved. Det hører med til vor Tidsalders herskende Tone, at alting skal opmuntres og fremmes ved Præmier. Det har sine gode Si-

der, men ogsaa mange ufordeelagtige. Hvad de Præmier angaaer, som uddeles blandt Søndagsskolens Elever, da kan vel neppe nogen, i det Hele betragtet, have noget derimod, men mod Maaden, hvorpaa de uddeles, Aarsagen, hvorfor de uddeles, og Antallet, i hvilket de uddeles, kunde der maaskee indvendes adskilligt. Man tilgive min varme Iver for den gode Sag de Yttringer, jeg her fremsætter. De ere maaskee urigtige, men veelmeente. Det er tungt, at man af Overbeviisning føler sig nødsaget tildeels at misbillige, hvad man af sit ganske Hjerte ønskede i alle Dele at kunne rose. Jeg finder det aldeles ikke upassende, at man ved denne Indretnings første Indførelse ansaae det for nødvendigt, at betjene sig af alle muelige Opmuntringsmidler til at bevæge en temmelig uucultiveret Classe af Mennesker til at tage Deel i en Underviisning, der saa ganske sigtede til deres eget Vel. Men nu, da Skolen engang er i fuld Flor, anseer jeg det ikke saa nødvendigt. I det mindste burde Præmierne uddeles til et ganske lidet Antal, der i den meest udmærkede Grad havde fortjent dem, og det meget sjeldent. Man burde snarere gjøre

Eleverne det ret begribeligt, at det er dem, der skylde de brave Mænd deres Taknemmelighed, som anvende Tid og Bekostning paa at danne dem til nyttige Medlemmer af Staten og bibringe dem de for ethvert Menneske nødvendige Kundskaber. Dernæst staaer den Fortjeneste, som endog den flittigste Eleve erhverver sig ved aldrig at forsømme, maaskee ikke i noget nøie Forhold til den Hæder, i Kongens og mange hundrede Menneskers Overværelse at modtage en Præmie. Mueligt at endeel af dem, der modtage den, ikke føle det Hæderfulde heri, men desmere beviser dette min Paastand, at Belønninger, som uddeles med alt for stor Rundhed og for alt for ubetydelige Handlinger, svække det Gode, som saadanne Opmuntringsmidler ellers kunde medføre. Med hvad skal man belønne sande store og gode Handlinger, naar endog Ubetydeligheder lønnes med Hædersmedailler?

Dramatiske Selskaber.

Den Lyst, som de fleste Mennesker i deres Ungdom have til Skuespilkonsten, er saa stor,

at man næsten skulde ansee den for medfødt, dersom Theologerne ikke soleklart kunde bevise, at der aldrig har existeret offentlige eller private Theatre i Edens Hauge. At lære at declamere, bære sit Legeme med Anstand, og udvikle Evner, som maaskee ellers vilde ganske henslumret er altid roesværdigt, og, for saavidt som dramatiske Selskaber kunne bidrage hertil, fortjene de virkelig at anbefales. Vor Hovedstad tæller adskillige saadanne Selskaber, og blandt disse endog et for Børn. Men mangen en ung Mand opoffrer sig ganske til den dramatiske Konst og forsømmer stundum derved at forskaffe sig de Kundskaber, der ere nødvendige til hans Fag, og hans Hoved opfyldes med Ideer, der snarere kunne skade end gavne ham i den virkelige Verden. Unge Fruentimmer blive derved alt for tidlig bekjendte med Amors Skjelmsstykker, og alle de Streger, som et Par Forelskede kunne spille deres Forældre eller Formyndere. De fleste Skuespil ere, ligesom Theatermalerierne, overdrevne, og for det meste caricaturmæssige Copier af den sande Natur. Den, der fra sin første Ungdom af kun lærte at kjende Mennesker af Skuespil, maatte altid

faae et falsk Begreb om dem. Deres Dyder og Laster vises her i et Huulspeil. Den store Verden skjøtter nu engang ikke mere om at see virkelige Mennesker paa Skuepladsen; den vil enten see Engle eller Djevle. Digterne rette sig, ligesom Modehandlerne, efter den herskende Smag, og jo mere de i vore Dage afvige fra den sande Natur, des større Regning kunne de gjøre sig paa Bifald og Lykke. Sammenligner man altsaa, under saadanne Omstændigheder, den Nytte, der høstes af dramatiske Selskaber, med den Skade, de stifte, saa overveier den sidste i høi Grad den første. Jeg har kjendt Mennesker, som forskjerdsede deres timelige Lykke, blot for at kunne glimre i dramatiske Selskaber, som tilbragte hele Dage og Nætter med at studere deres Roller og forfatte dramatiske Arbeider, som de hverken havde Kald eller Evner til. Naar saadanne Mennesker ikke betimeligen blive helbredede for denne farlige Syge, saa blive de ikke sjelden et Offer for Thalia eller Melpomene. For mangt et Fruentimmer ere dramatiske Selskaber endnu skadeligere. Vel er det sandt, at de faae nogen mere Frihed i deres udvortes

Væsen, en Frihed, som saa ofte bidrager til mangt et Menneskes Lykke; men den Politur, som Sæderne faae paa Theatret, er sjelden den ægte. Den er en Fernis, som kun glimrer paa Skuepladsen, men som taber sin Glands, naar den kommer i den frie Luft. Det utvungne, ædle Væsen, som er lige langt fra flaneagtig Overgivenhed og affecteret Qvækeralvorlighed, læres kun i Omgangen med Mennesker af Opdragelse og Dannelse. De Forældre, som ikke tidlig nok kunne faae deres Pigebørn anbragte i dramatiske Selskaber, og som ere sjeleglade ved at see dem spille forelskede Roller i deres femtende eller sextende Aar, handle meget uklogt. Det, der paa Skuepladsen betragtes som roesværdig Utvungenhed og indtagende Tækkelighed, forandres i den virkelige Verden med Aarene til Frækhed og Leflerie. Ikke saadanne Steder bør altsaa være Planteskoler for tilkommende Huusmødre. — Fra en anden Side betragtet ere de fleste dramatiske Selskaber sande Spilleværker, som voxne Børn more sig med. Decorationerne og Machineriet kunne i Almindelighed ikke være andet end høist usle, og Garderoberne ere som oftest sande Pjalteboutiquer.

Hvo, der vilde paatage sig at beskrive Privattheatrenes Historie, kunde levere det morsomste Vademecum af Verden. Man har endog af Mangel paa Børn brugt to Machinkarle til at spille Børnenes Rolle i Menneskehad og Anger, og jeg har med mine egne Øine seet, hvorledes adskillige af de spillende Damer ordentlig bukkede sig ned og eftersnakkede som Børn, der lære at stave, alt, hvad den meget synlige Souffleur fortalte dem. Hvor al Sandsynlighed saaledes trædes under Fødder og hvor det Hele er en sand Satire over Skuespilkonsten, der kan endog saadanne Selskaber lettelig indføre et høist skadeligt Hang til Barnagtighed blandt Mennesker, der allerede længe have traadt deres Børnesko.

Blandede Nyheder.

Hr. Kammerherre Peder Anker har, ved at anmelde sin Broders Død i Christiania-Avisen, ladet bekjendtgjøre, at dennes Firma fortsættes under Navn af: pr. pn. Anker,

Thomas Bagge. Jacob Nielsen.

Og at denne Underskrivt skal i alle Tilfælde være ligesaa gjeldende som hans afdøde Broders, i Følge dennes testamentariske Disposition.

Hr. Professor Manthey har solgt Løveapotheket til Provisoren paa Hospitalsapotheket for 60,000 Rdlr., efter Forlydende paa det Vilkaar, at Sælgeren kan blive boende der, saalænge han ønsker, for 500 Rdlr. i aarlig Leie. Ligeledes har Hr. Justitsraad og Archivarius Thorkelin solgt sin Bryggergaard i Nyhavn, men uden Bryggerrettighed, til Hr. Grosserer Holbech for 35,000 Rdlr.

Den nye Engelske Gesandt ved det Danske Hof, Hr. Garlike, havde den 1ste Maji sin Tiltrædelsesaudience hos H. M. Kongen.

Ladningen af det Skib, som Skipper Jens Lind den 27 f. M. satte til med, har tilhørt Kjøbmand Jens Nielsen. Skipperens gamle Moder, som endnu lever, skal have havt den Sorg, at miste sin Mand paa samme Maade.

Den 28de f. M. om Formiddagen ved stærk Kuling af Sydvest tildrog det Uheld sig paa det lille Belt, at en Mand fra Middelfart, som, efter Sigende, ene i en Baad havde besøgt nogle Fartøier, der laae i Møllebugten, og vilde seile tilbage, kulseilede og druknede.

En Ubenævnt har nu udgivet i det Tydske Sprog et Svar paa "Sendschreiben eines Unbenannten &c.", der var stilet til Hs. Exc. Grev Fr. v. Reventlau. Forfatteren søger med megen Varme og mange Grunde at gjendrive de i det sidste Skrivt anførte Ytringer, og at forsvare Overconsistorialraad Hermes mod de Beskyldninger, som

Udgiveren af "Sendschreiben rc." har fremsat imod ham.

I Søndags Eftermiddag ankom der her paa Reden en Ostindiefarer, der tilhører Hr. Grosserer Bügel, og som, efter Sigende, ikke skal have været assureret. Capitain Cappel, som førte den, er død paa Reisen. — I Formiddags kom to af det Asiatiske Compagnies Skibe her paa Reden: Kronprindsessen, ført af Capitain Brink, og Dannemark, ført af Capitain Sebbelov, der, som forhen er meldt, er død. — En fjerde Ostindiefarer, tilhørende Dunsfeld & Comp., er ligeledes i Dag ankommen.

Hr. Kammerherre Peder Anker er nu kommen her til Hovedstaden, for at bivaane sin afdøde Broders Jordefærd, som er bestemt til Torsdagen d. 9 Maji.

Den Svenske Ostindiefarer Vasa, som efter indløbne Beretninger er ankommen til Canton, har mistet underveis atten Mand.

Den 25 f. M. passerede een af de Franske Prindser igjennem Tønningen til Husum, for derfra at gaae til Engelland.

Den Danske Consul i Livorno har paa en officiel Maade gjendrevet det falske Rygte, at der i Norge skulde være udbrudt en smitsom Syge, der var beslægtet med den gule Feber.

De Danske Proffessorer, Zoega i Rom og Henrich i Kiel, ere blevne udnævnte til Æresmedlemmer af Oldsagernes Selskab i Cassel.

Den Laplænder og Laplænderinde, som, efter den ved det Svenske Hof ansatte Keiserlige Ministers Foranstaltning, i December Maaned f. A. vare komne til Wien med deres Reensdyr og smaa Nordiske Heste, ere nu vendte tilbage til deres Fædreneland, fordi denne Stads Levemaade og det varmere Clima ikke behagede dem, uagtet de, paa Hoffets Bekostning, vare blevne forsynede med alle de Fornødenheder, de ønskede. Den Tolk, som man havde givet dem saavel paa deres Henreise, som ved deres Ophold i Wien, ledsager og besørger dem hjem paa Keiserens Bekostning. Monarchen har givet enhver af dem en Guldmedaille, og i deres Fædreneland ville de uden Tvivl blive anseete for rige Folk, da de Foræringer, de have faaet af Hoffet i Guld- og Sølvmynter, beløbe sig til 1000 Gylden.

Dr. Gall vil ved sin Tilbagekomst til Wien lade trykke sit store Værk om Physiologien, hvortil der allerede er stukket mange Kobbere. I Berlin har han holdt to Slags Forelæsninger, det ene paa Anatomiekammeret for Læger, og det andet i en Privatbygning for dem, der ikke ere Læger.

Følgende er et Skyggebillede af Europas nuværende politiske Stilling. Den Franske Toulonerflaade er d. 9de f. M. ankommen paa Høiden af Cadix, for at forene sig med den Spanske. Den bestaaer af 12 Rangskibe, 5 Fregatter og

4 Corvetter, og har 10,000 Landingstropper, som commanderes af General Lauriston, ombord. Den Spanske Escadre bestaaer af 6 Rangskibe, 5 Fregatter og adskillige Smaakrigsskibe med 2970 Mand Landingstropper ombord. Begges Bestemmelse er endnu ganske ubekjendt, skjønt man mener, at de skulle gjelde Jamaica. — For at supplere det manglende Antal Matroser til Krigsskibene ansætter man nu i Spanien endog Fanger, som ikke have begaaet Mord, Tyverie eller andre store Forbrydelser, ved Marinen. — De Franske have ladet 150 Personer arrestere, som have unddraget sig Conscription i Flandern. — Portugal er imidlertid endnu fuldkommen neutralt. — Porten arbeider paa at fornye sin Tractat med Rusland, og venter kun paa den Engelske Ambassadeurs Ankomst. Den har seet sig nødsaget til ved et voldsomt Middel at nedsætte Værdien af en Holl. Ducat en halv Pjaster, for at förringe de høie Priser paa Levnedsmidlerne. — Den Østerrigske Gesandt i Genua vil ikke opsætte sit Hofs Vaaben for ved sit Hotel, førend denne Republiks Skjebne er afgjort.

De Folk, som i Alise St. Reine handle med Paternösterbaand, have paa en snild Maade vidst at benytte sig af Pavens Gjennemreise. Efter deres Begjering har han indviet en stor Mængde saavel af disse Krandse, som Ringe, der tilhørte en vis Galanteriehandler.

Studiosus Skougaards Sag, angaaende hans Beskrivelse over Bornholm, som skulde været foretagen ved Høiesteret i disse Dage, er bleven udsat indtil videre, fordi den Indklagede har ansøgt om at faae udnævnt en Forsvarssagfører.

De store Sandsteen af Christiansborgs Ruiner henflyttes nu paa Tomten af det afbrændte Vaisenhuus. Mange af disse Stenes Størrelse er overordentlig. En eneste af dem, som Pillerne ved den mellemste Slotsport vare sammensatte af, er over tre Alen lang og maa trækkes af to Heste.

De Engelske Avisskrivere gjøre adskillige Anmærkninger over Neapels Neutralitet. "Det tør ikke" sige de, "forsyne vor Flaade i Middelhavet med Provision, og det maa underholde Franske Tropper i Neapel. Naar man kan kalde dette Neutralitet, saa er vor Fjende ogsaa neutral."

Efter Lloyd's evening-post har Paschaen i Tripolis forlangt af Americanerne en Million Dollars for Freden. Men de have afslaaet det aldeles.

Grev Muranzow i Rusland har oprettet sin afdøde Fader et ganske eget Slags Mindesmærke. Greven indbyder nemlig sex Personer, der have været Militaire, at samles i Kiew ved hans Faders Grav. Han anmoder dem om, hver Gang der læses Sjelemesse over den Afdøde, saavelsom hver Gang der holdes Gudstjeneste, at omringe hans Grav. Til Erstatning for deres Uleilighed bestemmer han enhver af dem en aarlig Indkomst af 1000

Rubler. Archimandriterne i Kiew ere udnævnte til at sørge for Testamentets Overholdelse, og Greven har for bestandig overladt Klosteret i Kiew sin Feldtmarechalstav, som indbringer aarligen 6000 Rdlr. Renterne heraf skulle Klosterbrødrene nyde.

I Versailles har man, for at anstille Forsøg, nyligen vaccineret 26 Faar.

I Madrit har man nu opdaget en stor Tyvebande, hvis Anfører ikke er mindre end en Professor i Theologien. Han er tillige en Mand af god Familie og store Kundskaber, har gjort adskillige Reiser i fremmede Lande, og har havt Adgang til de anseeligste Huse.

Moniteuren har nylig anført en opdigtet Fortælling om et Menneske, som var blevet indesluttet paa et Handelscomptoir og havde skaaret Fingeren af en Tyv, som just gjorde Indbrud, hvorved man fik Leilighed til at opdage Skjelmen. Det er sært nok, at et Blad, som Moniteuren, hvis politiske og historiske Indhold i den senere Tid for det meste kun kan medføre Interesse, forsaavidt Efterretningerne ere officielle, kan overtale sig til at optage saadanne Ammestuefortællinger.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 60.

Den 10 Maji, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Interessen og Forfængeligheden.

En Allegorie.

Der gives kun faa Gjenstande imellem Himmel og Jord, som jo Oldtidens Folkeslag have henlagt under een eller anden Guddoms Bestyrelse. Men Interessen og Forfængeligheden have de negtet al Adkomst til denne Rang. Alt, hvad der hører til Guderslægten, ligefra Minerva indtil dens Ugle, er blevet besjunget og ophøiet af ældre og nyere Digtere, men ingen Dødelig har hidtil vovet, at regne Interessen og Forfængeligheden blandt Gudernes Tal eller at tale et eneste Ord til Ære for deres udbredte Her-

redømme over Mennesket. Imidlertid staaer deres Trone urokket, og deres Scepter naaer fra den ene Verdenskant til den anden. Overalt have de deres Templer og Dyrkere. Deres Regjering er ganske det Modsatte af Sandhedens. Denne fører enhver i Munden og faa i Hjertet, disse fører næsten enhver i Hjertet og ingen i Munden.

I Gudernes Forsamling kom det engang paa Bane, hvo af dem der havde den største Indflydelse paa Menneskene. Hver af dem vilde med uoimstødelige Grunde bevise, at han, og ingen anden, var den, der styrede de Dødeliges Handlinger. Efter mange Debatter fremtraadte Interessen og Forfængeligheden. Den første tog Ordet og talde i begges Navn: "Vel høre vi," begyndte Interessen, "ikke til deres Tal, hvis Dyrkelse Menneskene offentlig ville vedkjende sig; vel regne de os ikke engang blandt Guderne; men værer forvissede om, ærede Medguder og Medgudinder! at ingen i Eders hellige Kreds, Jupiter selv iberegnet, dyrkes og tilbedes i Hjertet saa ivrigen af Jordens Børn som netop vi." — Med haanlige Smiil saae nu den ene Guddom paa den anden, og i alles

Mine kunde man tydeligen læse: at de ansaae denne Erklæring for Usandhed og Skryderie. Jupiter reiste sig nu op og sagde med Majestæt til Forsamlingen: "Mine Venner! For eengang for alle at overtydes om, hvo af eder der har den største Indflydelse paa Menneskene, kunde det være moersomt nok, om adskillige af Eder paatoge sig en menneskelig Skikkelse og i Selskab med Interessen og Forfængeligheden gjorde en Reise til Jorden." — Forsamlingen bifaldt i alle Dele Jupiters Forslag, og Dagen derpaa tiltraadte man Reisen. Hver af dem paatog sig en egen Skikkelse. Plutus var klædt som en rig Kjøbmand, Minerva som en Schellingianer, sort fra Top til Taa, Mars som en Tydsk Officier o. s. fr. Det første Gjestgiversted, de kom ind paa, gav dem strax Leilighed til at see, hvem af dem der virkede meest paa Menneskene. "Sæt Dem ned, min Herre," sagde Værten til Minerva; "jeg skal spørge Opvartningspigen, om vi have Logis til Dem allesammen." Da han kom tilbage, vendte han sig strax til Plutus, og sagde: "et eneste Værelse have vi endnu tilovers, som De kan faae; men for de øvrige Herrer har jeg ingen Plads." Da Selskabet ikke

kunde blive samlet her, gik det hen i et andet Værtshuus. Underveis sagde Interessen: "kunne I see, mine Herrer Medcolleger! Den første Prøve beviser, at det er mig, der regjerer Menneskene. Kun den brillantklædte Plutus blev af Værten anseet værdig til at tilbydes Logis." "Een Svale gjør ingen Sommer, og een Nar beviser intet," svarede Plutus ganske but. Da de traadte ind i et andet Værtshuus, kom Værten med sin Hue i Haanden dem i Møde, og gjorde mange Credencer. "De ønske Logis, mine Herrer? Det skal de faae, saa godt og saa propert som hos nogen. Behag at sidde ned. Jeg skal i Øieblikket være hos dem igjen." — "Kan I see," sagde Minerva, "her fandt vi dog en fornuftig Mand, der ikke er interesseret." — Da Værten kom tilbage, begyndte Forfængeligheden: "Det er ret en interesseret Nabo, De har, Hr. Vært. Han havde kun eet Logis ledigt, og det vilde han ikke overlade andre end den Herre, De her seer, formodentlig fordi han er brillantest klædt." — "Hvorledes?" begyndte Værten, ganske ude af sig selv af Ærgrelse. "De har allerede været hos min Nabo, min ivrigste, min døde-

ligste Fiende, og efterat han har afviist Dem, skal jeg modtage Dem? Jeg skulde paadrage mig den Spot, at have modtaget Gjester, som min Nabo, den Lux, ikke skjøtter om? Det er godt, at De har sagt mig det; nei, mine Herrer, — jeg har ingen Plads for Dem. — Undskyld mig, mine Herrer! — Den Lux, — den Ræv; det er een af hans gamle Streger, for ret at gjøre mig til en Fabel for hele Byen." — Med denne Beskeд maatte nu Selskabet atter pakke sig. "Kan I see, mine Herrer," raabte nu Forfængeligheden, "mig, — mig er det, der regjerer Menneskene." Langt om længe fik de Logis ved Volden.

Da de havde hvilet sig lidet, gik de ned i Billardstuen. Her vare de Vidne til et rørende Optrin. To Fættere, der ikke havde seet hverandre i syv Aar, mødtes her igjen for første Gang. "Jeg har gjort min Lykke i Ostindien, kjere Fætter," begyndte den ene. "Jeg forlod Kjøbenhavn, som Du veed, som et fattigt Menneske, og jeg vender tilbage igjen som en meget velhavende Mand." "O, lad os ikke tale om det!" raabte den anden: "hvad er Rigdom, hvad er alt mod den Glæde, at

kunne trykke Dig, min Bedste, til mit Bryst? Dette Favnetag er mig mere værdt end hele Coromandelkystens Skatte." Minerva trak nu Interessen og Forfængeligheden ved Kjolefligen hen i en Krog, og sagde: "Seer I, mine Venner, endnu gives der Mennesker, der ikke beherskes af Eder. Seer disse to ædle Fættere, hvorledes de omfavne og kysse hinanden! Taarene staae dem i Øinene, og de have ikke Følelse for andet end Slægtskab, Venskab og øm Broderkjerlighed." — "Rolig, min Kjere, rolig! Tiden er den retfærdigste Recensent, og den leer bedst, som leer sidst." Da Fætterne havde længe nok staaet og kysset og klappet hinanden, og deres Følelser og Meddelelsesævne, saa at sige, vare ganske læns, spurgte den ene: "Skulle vi spille et Partie Billard, bedste Fætter?" "O ja," svarede den anden. — "Men om hvor meget?" — Om fem Ducater Partiet, det er jeg vant til i Ostindien." Man blev enig herom, og de spillede nu fire Partier efter hinanden. Den Ostindiske Fætter var en god Billardspiller, og efter en halv Times Forløb havde den Kjøbenhavnske tabt tyve Ducater. Nu trak den sidste Kjolen af,

og raabte ligesom en Rasende, da han og havde tabt det femte Partie: "quitte à deux!" — Som sagt, saa gjort. Efter tre Qvarteers Forløb havde Kjøbenhavneren tabt hundrede Ducater. Uagtet han var ganske ude af sig selv af Harme, vedblev han dog at spille. Vel vandt han et enkelt Partie, men efter en Times Forløb havde han dog tabt i alt 150 Ducater. Nu erklærede Ostindianeren, at han ikke vilde spille længere, men at han vilde have betalt, hvad han havde vundet. Det vilde Kjøbenhavneren paa ingen Maade beqvemme sig til. Han ventede endnu at vinde den tabte Sum tilbage. Ostindianeren derimod kastede Queuen, og raabte: "Ikke et Stød gjør jeg, førend jeg har faaet mine Penge! Jeg har desuden ingen Tid at blive her længere." — "O, Du Lux, — Du Ræv, — Du Nedrige," raabte nu den Kjøbenhavnske Fætter, fnysende af Vrede. "Du forlod Kjøbenhavn som et Afskum, og Du vender tilbage som et Afskum. Jeg kjender Dig nok, — jeg kjender Dig nok." — Det ene Ord tog nu det andet, og de forhen saa ømme, saa fortrolige Fættere fik nu hverandre i Haarene, og deres

Venskab endtes med den blodigste Tvekamp. Adskillige af de øvrige Gjester skilte nu de Kjæmpende ad, og det var med Nød og Neppe, at man fik dem ud af Billardstuen. Endnu kunde man høre som en svag Gjenlyd: "Jeg skal myrde Dig, — jeg skal knuse Dig, Du Lux." — Guderne, der, som bekjendt, ere klogere end Menneskene, luskede sig nu sagte bort, fordi de ikke ønskede, at blive opstævnede paa Politiekamret som Vidner i saa ubehagelig en Sag. — Interessen var færdig at briste af Latter. "Naa, hvad synes Dem nu, mine Venner? Er det mig, eller er det Dem, der har den største Indflydelse paa Menneskene?" Minerva var ganske skamfuld over, at hun i Førstningen havde fremsat disse to Fættere som et Exempel paa Mennesker, der ikke beherskedes af Interessen. "Antaget," sagde nu Plutus til Interessen, "at det var Eder, der styrede disse Menneskers Handlinger, saa kan man dog neppe paastaae, at de vare forfængelige;" og i det samme saae han ret foragtelig paa Forfængeligheden, som stod og loe i Skjægget. "Bryd Dig om ingen Ting, kjere Søster!" raabte Interessen til den sidste. "Den

leer bedst, som leer sidst; det er mit Symbolum."

For at adsprede sig efter et saa ubehageligt Optrin, gik Selskabet nu paa Comoedien. De Franske Skuespillere fra Hamborg spillede just denne Aften. Gudeselskabet placerede sig i første Pladsloge, som var propfuld. Alle Tilskuerne og Tilskuerinderne vare ganske henrykte. Og hver Gang Madame Fourée gjennemborede alle Hjerter med et Franskt "ah!" der trængte lige ind til Marven, rystede hele Huset af bare Klap. "Kan I see," sagde Minerva til Forfængeligheden, "her finde vi dog Folk, som hverken ere interesserede eller forfængelige. De ägte Fortjenester, hvor og hos hvem de finde dem. Hvo skulde troe, at der i en Stad som Kjøbenhavn gaves saa mange Kjendere, Dyrkere og Beundrere af det Franske Sprog og de Franske Skuespil?" Forved dem sad en ung Dame, som næsten bestandig klappede. Plutus, som antog hende for en stor Kjender, sagde med megen Høflighed til hende: "En vérité, Mademoiselle, votre applaudissement est très fondé. La pièce jouer très bien!" — "A æ nyssen kommen fra Jyl'and, Fae'lille. A for-

staaer mæn int', hvad han sier!" svarede Damen. (Fortsættes.)

Blandede Nyheder.

I Torsdags Morges Klokken 5 blev Kammerherre B. Ankers Liig i al Stilhed bragt i en Liigvogn ombord paa et Skib, for at transporteres til Christiania. Følget bestod kun af fire Vogne. Den Afdødes Broder, Hr. Kammerherre P. Anker og hans to Brodersønner fulgte Liget.

Studiosus Skougaards Sag blev foretaget ved Hoiesteret i Gaar; men den blev ikke ganske endt og Dommen afsiges nok i Morgen.

Paa Als er der blevet ansat en Politierytter, som skal forekomme mistænkelige Landstrygeres Omstreifen.

Den i det Holsteenske herskende Sygdom blandt Heste, som først havde udbredt sig i det Hannoverske og i Egnen omkring Hamborg, har ogsaa yttret sig paa nogle Steder i det Slesvigske. Paa de Steder, hvor den har viist sig, har Øvrigheden ladet uddele et af Professor Wollstein i Altona forfattet Skrivt, hvori Sygdommens Natur og Midlerne derimod angives. Ligeledes har man i Værtshusene og Kroerne ved et Mærke gjort de Stalde kjendelige, hvor der staaer syge Heste.

I der Freymüthige findes en Recension over den Tydske Oversættelse af Hr. Prof. Sanders Eropolis. "Versene, siger Recensenten, ere ogsaa i Oversættelsen flydende og for det meste velklingende; Fabelen giver Anledning til meget prægtige Decorationer, til overraskende Forvandlinger og Danse; Musiquen er — af Kunzen, og derfor sik-

kerlig fortræffelig. Skulde disse Fortrin ogsaa paa andre Skuepladse end den Danske tilstrækkelig opveie Stykkets Feil, — at det nemlig ikke har nogen bestemt Caracteer, hverken er tragisk eller comisk, og at ingen Lidenskab er den herskende deri? Jeg troer, de ville; men Musiquen maa være meget skjøn og udføres meget godt."

Hr. Hempel har nu i sin Avis bekjendtgjort følgende: "Meningen af den i disse Aviser indførte Efterretning angaaende Ærøes forventende Henlæggelse under Dannemark, kan vel neppe være tvivlsom. I det Geistlige har denne Øe vel hidtil sorteret under det Kongel. Danske Cancellie, derimod hører dens verdslige Bestyrelse under Hertugdømmet Slesvig. Al den Stund H. M. Kongen af Dannemark ogsaa selv i sin Titular benævnes særskilt: Kongen af Dannemark, de Venders og Gothers, Hertug udi Slesvig, Holsteen ꝛc. og det uden geographiske Kundskaber er enhver bekjendt, at Dannemark kan tages i en udvidet og indskrænket Betydning, seer Udgiveren ingen Grund til, hvorledes et Kjøbenhavnskt Blad kan finde hiin Efterretning latterlig. Man kunde med mere Grund finde det latterligt, naar selvsamme Numer af dette Blad, ved at omtale en Almanak for hundrede Aar, gjør følgende Slutning: "Da nu Tønningen ikke ligger i Tydskland, altsaa unegteligen i Dannemark ꝛc." — efter hvilken Logik følger, at Alt, hvad der ikke ligger i Tydskland, maa findes i Dannemark!"

Følgende er en Prøve af den Tale, som Præsten Hr. Nyholm holdt ved Morderen P. N. Buks Henrettelse i Fyen: "Seer Mennesker, — seer, der flyder Blodet af en Misdæder, en Morder, — Blo-

det — Lovene fordrede og maatte fordre, naar Staten skulde betrygges, — et Offer, Retfærdighed fordrede og maatte fordre, naar borgerlig Sikkerhed skulde haandhæves! — Advarende være for Eder dette frygtelige Endeligt. — Seer, — hvad Enden bliver paa disse skjendige Stats-Forbrydelser — at røve, plyndre, stjæle, myrde og begaae voldsomme Uordener. — Maaskee staaer han for sin Dommer og raaber: "ilde gjorde jeg, at jeg udøste uskyldigt Blod" — maaskee siger Dommeren: "ogsaa de gjorde ilde, som forledte dig til at udgyde uskyldigt Blod." — Lad denne ulykkelige Dødsmaade tale til Eders Hjerter, at I aldrig mishandle Eders Medmennesker. Lader os alle bede Gud, vi maae forholde os redelige og tro, som retskafne Borgere og gode forstandige Christne, saa skal vi ikke befrygte en Morders Skjæbne, at ende vore Dage paa Retterstedet. Opdrager Eders Børn, I Forældre! til Redelighed, Troskab, Gudsfrygt, — foregaaer dem selv med et sammittighedsfuldt retskaffent Levned! I skulle da aldrig see deres Blod flyde, som Misdæderes Blod maa flyde, naar Landero, Fred og Sikkerhed paa Eiendom og Liv skal haves &c."

Fra Lolland haves der Efterretning om, at der har raset en skrækkelig Storm Sønden for Landet, og at et Kongeligt Fartøi, som skulde gaaet til Kjøbenhavn med Tømmer fra en Sønderjydsk eller Holsteensk Havn, skal være strandet Sønden for Albo.

To Personer fra det Haderslevske og et Fruentimmer fra Fridericia, som falskeligen under Eed have forklaret, at endeel Varer, der skulde føres fra Lübeck til Sønderborg og Apenrade, med Skibet Gadeon, vare kastede overbord i Havsnød, ere blevne overbeviste om, at de selv have lagt Dølgsmaal paa disse Varer, og ere derfor dømte, de to før-

ske til Tugthuusarbeide paa Livstid, og den sidste paa fem Aar. Skipperen har skilt sig selv ved Livet.

Den 18 d. M. agter Kongen af Sverrig at reise til Leiren i Skaane ved Bonnarpshed, hvilken H. K. H. Kronprindsen af Dannemark, efter adskillige Blade, ogsaa vil bivaane. Man bestemmer allerede hans Residence paa Baron v. Cederstrøms Gods.

Den berømte Hermes er nu ankommen til Kiel.

I Engelland havde nylig en Bager, for at hævne sig paa sin Nabo, som han var kommen i Uenighed med, lokket dennes Hund, som han vidste, hans Modstander holdt meget af, ind til sig, og jaget den, i alle Svendenes Overværelse, ind i den hede Bagerovn. Svendene bleve saa opbragte over denne Umenneskelighed, at de strax forlode hans Tjeneste, og angave ham for Retten. Bageren anklages nu som — Tyv.

Den Franske Keisers Reise til Rom er i alle Maader udmærket glimrende. I Isere-Departementet var der paa en Vei af tyve Mile, som han passerede, ved Grændsen af hver Commune opreist Æreporte af grønne Grene med Trophæer og Inscriptioner. Paa adskillige Steder vare Façaderne af alle Husene prydede paa samme Maade, og Gaderne, som Keiseren kom igjennem, vare bestrøede med Blomster 2c. Reisen over Bjerget Cenis gjorde han til Hest, og opholdt sig lidet i det derværende Kloster for Reisende.

I Engelland lever der i denne Tid en Familie, hvoraf Faderen og Moderen tilsammen ere 186 Aar gamle, Sønnen og Datteren tilsammen 140 Aar, en blind Hund 23 Aar, en af Alderdom graa Ravn 60 Aar, og en Hest 35 Aar. Disse

syv Skabninger have tilsammen en Alder af 446 Aar.

Den commanderende Admiral i Archangel har faaet Ordre, at lade Krigsskibe krydse i det hvide Hav, for at forbyde alle de Skibe, der ikke ere forsynede med Sundhedspasse og have holdt Qvarantaine i Christiansand, at løbe ind i det hvide Havs Havne.

En Particulair i Frankrige lader for den berømte Componist Gretry opreise en Statue af Marmor, som skal koste 12000 Franker.

Beyerne i Tunis og Tripolis have frigivet tolv Matroser, som forrige Sommer vare blevne gjorte til Slaver af Barbaresquer paa Liguriske Skibe, efterdi de havde beviist, at de vare Undersaatter af den Italienske Republik.

Ved Staden Fiosole, ikke langt fra Florenz, har man opdaget og for største Delen allerede opgravet et Amphitheater, som i det mindste kan rumme 30,000 Mennesker. Denne Stad maa altsaa i Oldtiden have været i stor Flor.

I Wien har man nu, efter den nye Criminellov, igjen indført den Straffemaade, at hænge Forbrydere; men Legemet bliver ikke hængende længere end til Solens Nedgang, og begraves derpaa paa Retterstedet. Man har nylig gjort Begyndelse med en Morder.

Den Russiske Hofstats Personale bestaaer nu af 3858 Personer, og dens Underholdning koster aarligen 3 Millioner og 363,815 Rubler.

En Skomagermester her i Staden har forfærdiget en Fruentimmer, og en Mandfolkesko, uden at der skal være et eneste Sting paa dem. Med Øiet kan man heller ikke opdage den mindste Syning derpaa, uagtet Skoene i alle Maader see ud som andre Sko. Efter Forfærdigerens Forsikkring skul-

ke de holde i alle Slags Veirlig. Manden skal ved den store Ildebrand i Kjøbenhavn have mistet sin Eiendom og være sat næsten ganske ud af sin Næringsvei. Han har derfor betjent sig af denne Opfindelse til at prøve Publicums Gavmildhed ved offentlig at forevise sit Arbeide. Det var at ønske, han ved goddædige Menneskers Hjelp maatte blive sat i Stand til at afstaae fra at holde sin Opfindelse hemmelig, paa det der kunde forsøges, hvorvidt dette Arbeide har noget Fortrin for det syede Skomagerarbeide. Han foreviser paa nærværende Tid Skoene i Lille Kongensgade No. 72 første Sal til Gaden.

En eneste Provindsialret i Grevskabet York havde paa een Dag afsagt Dom over en Ægtemand, som havde forgivet sin Kone, en Moder, som havde skaaret Livet op paa sit eget Barn, og en Søn, som havde stranguleret sin Fader.

Den berømte Oeconom Arthur Young er af Keiseren Alexander, ved Grev Nowolozot, bleven indbudet til at komme til Rusland, for at reise omkring i det Moskovske Gouvernement og meddele Keiseren Forslag til at forbedre Agerdyrkningen i denne Egn.

Endnu i Aaret 1803 gjorde man i Bayern, ikke langt fra Passau, Pillegrimsreiser til en vis Dam, hvori man, efter andægtige Folks Forsikkring, kunde see et fuldstændigt Mariebillede. Den oplyste Regjering har ladet Dammen tilkaste, og derved bortryddet Virkningen tilligemed Aarsagen.

Grev Rostopsin i Rusland lader, paa sin egen Bekostning, stikke et Portrait af en Soldat, som i Krigen i Schweiz var bleven tagen til Fange af de Franske, og ved denne Leilighed reddede en Fane, som han under sit Fangenskab gjemte i sit Fængsel, og siden overleverede General Sprengporten,

da han kom til Paris, for at afhente de Russiske Krigsfanger. Keiser Poul havde til Belønning gjort ham til Fændrik.

I Moniteuren omtales Livegenskabets Ophævelse i Holsteen med megen Hæder.

I Gaar Nat satte et betydeligt Hollandsk Skib til i Nærheden af Helsingøer. — I forrige Fredags Nat tilsatte ligeledes en Bornholmsk Skipper, som vilde hertil med Fisk, lige ved Anholt. Folkene bleve reddede og ere komne til Kjøbenhavn.

Spørgsmaale.

Hvorfor er endnu ingen af vore Kobberstikkere faldet paa den Idee, at stikke vor største Tragoedieskriver Samsøes Portrait i Kobber? Skulde der ikke existere et Malerie eller en Tegning, hvorefter det kunde stikkes?

Hvad er der blevet af det for nogle Aar siden her i Hovedstaden stiftede litteraire Selskab? Hvilken Anvendelse er der bleven gjort af de Bidrag, som Selskabets Medlemmer have betalt? Existerer der ikke mere nogen Direction, som kunde give Oplysning desangaaende? Bør et heelt Selskab saaledes opløses, uden at Medlemmerne erfare, hvorledes og hvorfor det blev opløst?

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 61.
Den 13 Maji, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Narrealphabetet.

Det er en Sandhed, som ingen kan negte, at Jorden umuelig kunde bestaae uden Narre. En Stat af bare Vise maatte tilsidst opløse sig selv. Viisdommen maatte det gaae som fordum Guldet i Peru: man tækkede Huse dermed, og agtede det mindre end Jernet, fordi det af alle Metaller var det, der existerede i størst Mængde. Kan nu ingen Stat bestaae uden Narre, saa kan endnu langt mindre nogen Stad det, og det er altsaa ingen Fornærmelse mod vor Hovedstad, naar man paastaaer, at den i denne Punct ikke staaer tilbage for nogen muelig

Residence i Verden. Endskjønt man under en Nar i Almindelighed kun forstaaer det Modsatte af en Viis, saa gives der dog saa mange Slags Narre, at en ny Linnée, der vilde paatage sig det, kunde skabe et ganske eget Narresystem, hvor enhver Nar maatte henregnes til en vis Orden og en vis Classe. Ligesom der, efter den udødelige Leibnitzes Forsikkring, ikke gives to Blade, der fuldkommen ligne hinanden, saaledes gives der heller ikke paa hele Jordkloden to Narre, der fuldkommen ligne hverandre. Overgangene ere her, ligesom paa en Harmonica, fra det Allerfineste til det Allergroveste. Den store Gall har allerede brudt Isen, og naar Pandeskallæren først er kommen saa vidt, at man kan slutte sig fra Skallen til Kjernen, saa er der allerede lagt en god Grundvold til et saadant System. Dets Nytte i det menneskelige Selskab vilde være usigelig stor. Istedet for man nu, naar man vil bedømme Sollicitanters Talenter og gode Egenskaber, maa forlade sig paa Vidnesbyrd, der stundom ere temmelig tvetydige, behøvede man da i saa Fald kun at raadføre sig med deres Pandeskal og derefter bestemme, om de duede til

Professorer eller Posekigere, til Hærførere eller Gravere. — Som et Bidrag til et saadant System har jeg udarbeidet en alphabetisk Fortegnelse over de forskjellige Slags Narre, som jeg i min Erfaringskreds har havt Leilighed til at lære at kjende. Det kan blive et Værk omtrent af samme Størrelse som v. Aphelens Fransk-Danske Lexicon. Til Prøve leveres her følgende Fragment.

Affecterede Narre ere saadanne, som beskue og beklappe Franske Skuespil, uden at forstaae et eneste Ord Fransk; som lade deres Linned vaske i Themsen; som gaae med en rød Silkeparaplye, naar det er Soelskin, og uden Paraplye i Pladskregn; som bruge Briller i deres tyvende Aar, for at lade som de ere stærblinde og desbedre at kunne besee Damernes Yndigheder.

Affindige Narre ere saadanne, der, ligesom Hunden i Fabelen, gjøe ad Maanen; der ville forme alting efter deres Hoved; der tie, hvor de burde tale, og tale, hvor de burde tie.

Aristocratiske Narre. Disse troe, at Oplysning, Frihed og Sandhed nu ere ganske

forsvundne fra Jorden; at Slaveaand, Mørke og Forfølgelsessyge nu over hele Verden ere indførte igjen; at alle, der ikke følge deres Grundsætninger, ere Cannibaler og maae fordømmes fra Guds Jord; at Hyklerie og Egennyttighed nu ustandsede kunne drive deres Spil, fordi man i de fleste oplyste Lande har sat Skranker for Pressens tøilesløse Misbrug; at ingen nu tør skrive gavnlige Sandheder mere, fordi man ikke vil taale, at Uvidenhed, forbunden med Kaadhed, Ondskab og lave Hensigter, skal misled den offentlige Mening. De ere Antipoder af democratiske Narre.

Brutale Narre ere saadanne, som samles i en Klynge paa Parterret og gjøre Complot mod en enkelt Skuespiller eller Danser, fordi han har hundrede Rigsdaler større Indkomster end een af deres Venner; som hysse og trampe, naar der opføres noget, der ikke er efter deres Smag; som ved alle Leiligheder ride, baade i virkelig og figurlig Forstand, paa deres Undergivne, var det end kun et stakkels Bud i et Selskab; som i Klubber og paa offentlige Steder haane Dyd, Religion og Sædelighed.

Caracteerløse Narre ere saadanne, som i alle Dele danse efter Andres Pibe, og tude

med de Ulve, de ere iblandt. Hvad enten disse Ulve ere Democrater eller Aristocrater, Orthodoxer eller Hetherodoxer, Lysets Børn eller Mørkets Børn, saa tude de med dem, naar de ere iblandt dem. De fordømme i Dag, hvad de priste i Gaar, og prise i Morgen, hvad de fordømme i Dag. Med dette Slags Narre er der næsten aldeles intet Udkomme.

Democratiske Narre ere det Modsatte af aristocratiske. De glemme især Popes gyldne Sætning: "At den Regjering, der regjerer bedst, er den bedste. De vide ikke at gjøre Forskjel imellem sømmelig Frihed og afsindig Frækhed, imellem gavnlig Oplysning og Ringeagtelse for Religion og Sædelighed. De ere endnu langt mere intolerante end de aristocratiske Narre.

Dumdristige Narre. Disses Tal ere Legio. Man finder dem overalt i vore Dage. Klubber og offentlige Steder ere deres Skoler og Forsamlingspladser. De hænge sammen som Ertehalm. De indføre Systemer og Moder i alle Grene af Videnskaberne, og banlyse dem igjen efter Behag. Paa dem beroer det, om den ene saliggjørende Philosophie skal være den Kantiske eller den Schellingianske, om man skal gaae med

Knortekjep eller med et krumbøiet Spanskrør, med rundt Haar eller med Pidsk, med et tykt Halstørklæde eller med et tyndt. Af denne Skole tages især Recensenter og Epigramister.

Egoistiske Narre. S. aristocratiske v. a. fr.

Erfarne Narre. Erfaringen er Viisdommens Moder, og man bør agte den, om den end findes under en Narrekappe. Ingen fortjener altsaa i høiere Grad vor Opmærksomhed, end den erfarne Nar. Men man maa betjene sig af hans Raad, som Lægerne af Gift; det vil sige: med Forstand og Overlæg.

Flaue Narre ere ikke mindre talrige end de dumdristige. Man behøver ikke at gaae langt for at finde dem.

Forfængelige Narre ere meget farlige. De opoffre alt for at tilfredsstille deres Forfængelighed. Det kommer kun an paa det Øiemeed, de sigte til. Mange løbe efter Udødeligheden, skjønt denne flyer for dem, som om man pidskede den; andre ønske kun at være i alle Folks Munde, ligemeget om alle Folk end sige om dem, at de ere Narre; mange sætte deres største Ære i, at hele Verden veed, at de have fundet, hvad aldrig nogen Dødelig skjøt-

tede om eller kunde have nogen Nytte af at søge; andre ønske, at det maatte publiceres i alle Aviser, at de besidde den store Qvalitet, f. Ex. at kunne lære Papegøier at snakke, og klippe Pudelhunde efter nyeste Mode; mange hige kun efter at faae en Titel, var det end af General-Nar, naar kun General staaer foran; andre vilde opoffre deres hele Formue, for at kunne fremkomme med lovlige Beviser for, at een af deres Forfædre var i Korstogenes Tid bleven spiddet i Palæstina.

Fruentimmernarre ere vi næsten allesammen, og disse burde derfor maaskee ikke staae i denne Ordbog. Hercules selv gjorde sig til Nar, lod sig fratage sin Kølle, og gav sig til at spinde Hør og tjene som Kokkepige hos sin Omphale, blot for at behage hende. I dette Tilfælde ere vi alle, som Wessel siger, Jyder for vor Herre.

Gode Narre ere vel sjeldnere, men derimod inderlig uskyldige Skabninger, der ikke komme noget Menneske i nogen Maade for nær. De gotte sig over deres Spilleværker, og det vilde være ubilligt at misunde dem denne uskyldige Glæde. De kunne, ligesom

Børn, more sig med Fjas og Ubetydeligheder. Saalænge deres Morskab ikke udarter til skadelig Barnagtighed, bør man taale dem i ethvert Samfund.

Graahærdede Narre gives der mange af. Til dette Slags høre de, der endnu i deres halvfjerdesindstyvende Aar sminke sig, agere Friskfyr og gjøre Cour hos Damerne.

Hetherodoxe Narre ere saadanne, som med en ussel Gaasefjer troe at kunne nedrive, hvad der har Aartusinders Hævd for sig: Lærde Undersøgelser, hvortil der udkræves grundige Kundskaber i Oldtidens Sprog og Skrivter, anstille de for et Auditorium af Pøbel. De berøve den trygge Vandringsmand den Stav, hvorpaa han støtter sig, uden at give ham nogen anden i dens Sted, og spotte hans Skjebne, naar han ved Enden af Banen er trøsteslos over sin Afmagt. De ville indføre Systemer, som ere et Aartusinde for umodne, og som hverken passe til de nuværende Mennesker eller Tider.

Huusnarre bruges næsten ligesom Huuslæger, men dog kun til at ryste Lungerne og gjøre Løier. Næsten hvert anseeligt Huus i Kjøbenhavn har en Huusnar, uden hvilken der

ikke kan existere nogen Familiesammenkomst eller Familiefest. I gamle Dage kaldtes saadanne Personer slet og ret Snyltegjester, nu derimod kaldes de Venner af Huset. Det er ikke sjeldent gamle Pebersvende, der paatage sig en saadan Rolle. De behandles i Familier, som Maitresser af fornemme Folk. Saalænge de kunne gjøre ret mange Løier over Bordet, saalænge deres Vittighedskilde endnu ikke er reent udtørret, staae de sig ret godt; men naar de først have tabt Nyhedens Glands og Interesse, naar en lykkeligere og yngre Medbeiler indfinder sig, saa fortrænges de, og da staaer Narren i sin hele Nøgenhed.

Hykkelske Narre. S. egoistiske Narre.

Indbildske Narre. Deres Tal har i de senere Tider taget ualmindelig til, og de nyere philosophiske Skoler have især befordret deres Folkemængde. Det ligger i Tingens Natur, at de maatte tage meget til; thi ved de mange Jeg'er, som disse Skoler antage, kan man dele en saadan Philosoph, ligesom Polyper, i mangfoldige Dele, og af hvert Fragment fremkommer der et nyt Jeg eller en ny Philosoph.

Kjøbenhavnske Narre maa søges under alle Bogstaverne. (Fortsættes.)

Breve fra en Mand, som ikke i ni Aar har været i Kjøbenhavn.

I.

Bedste Ven!

Da jeg tog ind til Hovedstaden, gav jeg Dem det Løvte, at jeg skulde lade Dem vide, hvorledes jeg morer mig her efter de ni Aars Forløb, som min Udenlandsreise har medtaget. Jeg besøger flittigen Skuespillet, som jeg stedse har været en stor Elsker af. Jeg vil ikke bedømme det saa ganske strængt; men da jeg er vant til at see de Franske Skuespilleres og Skuespillerinders Mesterspil, saa maa det ikke forundre Dem, at jeg for den største Deel ikke finder Spillet paa vort Theater saa ganske fortræffeligt. Aarsagen dertil ligger tildeels deri, at jeg savner adskillige af vore gode gamle Skuespillere og Skuespillerinder. Disse kunne ikke leve evigen, og maae altsaa naturligviis give Plads for Andre. Dog glæder det mig, at Theatret endnu eier nogle ret gode gamle Skuespillere. Af de gamle Skuespiller-

inder er der derimod desværre kun faa tilbage. De gode Sangeres og Sangerinders Tal er meget ringe. Men Balletterne og Dansen overgaae ganske min Forventning. Jeg havde den Glæde at finde vor gamle Balletmester endnu ganske virksom paa sin Post. Han har, som De veed, i sin Tid skaffet os mange gode Balletter, i det mindste saa gode som det Danske Theaters Indretning tillader det. Jeg har med Fornøielse seet den første Solodanser, Hr. Bournonville. Efter mit Skjønnende er han, i min Fraværelse, gaaen med stærke Skridt frem til Fuldkommenhed, og ingenlunde tilbage i sin Konst. Han har endnu erhvervet sig en anden Fortjeneste ved at danne mange unge Elever, som allerede have aflagt de fortræffeligste offentlige Prøver, og opvække de skjønneste Forhaabninger. Dansen har overhovedet, siden min Bortreise, naaet en høi Grad af Fuldkommenhed. Neppe vil Skuepladsen i Fremtiden mangle Solodansere og Solodanserinder af Landets egne Børn. — Capellet er fortræffeligt, og kan sættes ved Siden af de bedste udenlandske. Det glæder mig især, at dets brave Anfører, Hr. Capelmester Schall, som med en udmærket og

sjelden Kraft styrer det hele Capel, saavelsom Sangerne og Sangerinderne, er en Dansk Mand. Han er ikke allene en stor Anfører, men tillige en god Componist. Med Fornøielse hører jeg hans Balletmusique, der er ligesaa talende som udtryksfuld: to Egenskaber, som jeg anseer for de Væsentligste ved dette Slags Musique. Han er ogsaa en ypperlig Solospiller paa Violin. Han har dannet sig her paa Stedet, uden nogensinde at have reist paa noget Stipendium. Det er mit, og uden Tvivl de fleste Musiqueynderes inderligste Ønske: at han maatte ret længe endnu vedblive at virke paa denne hans hæderfulde Bane. Jeg hører fra nu af med til det Antal Danske, som føle og paaskjønne, hvad vi eie i ham.

Deres 2c.

Blandede Nyheder.

I Nord litteraire 2c. af Prof. Olivarius fremsættes følgende Yttringer: I den sidste Danske Trykkeretsforordnings Periode syntes man at have været betaget af en panisk Skræk; man tog den Artikel, der forbyder anonyme Skrivter, i saa stræng Forstand, at man troede, Loven ikke tillod Udgiveren af en Journal, at have Medarbei-

dere, og under noget muelig Paaskud, selv at staae til Ansvar for, hvad der findes i hans Blade. Denne Forklaring, som Forfatteren altid har anseet for alt for stræng, og temmelig upolitisk, kunde ikke andet end have en skadelig Indflydelse paa Videnskabernes Fremskridt 2c.

Hr. C. Friis, Præst for Allested og Veile Menigheder, Salling Herred i Fyen, har gjort sig meget fortjent af Kokoppernes Indpodning. Han har ikke allene med største Held og paa egen Bekostning vaccineret 1186 Personer i sine egne Sogne og sit eget Herred, ja endog paa langt fraliggende Steder, men han har ogsaa lært andre Vaccinationen og sendt Vaccinmaterien til forskjellige Steder.

Ved Hr. Schneiders Harmonicaconcert i Reformeert Kirke i Søndags var der temmelig mange Tilhørere. Efter Anm. Tykke har man i Kjøbenhavn ikke hørt nogen endnu, som har behandlet dette Instrument bedre end han.

Uagtet det først var bestemt, at Kammerherre B. Ankers Liig skulde føres directe til Christiania, saa blev det dog først bisat i Holmens Kirke.

D. D. Prindserne Frederik og Christian af Hessen ere nu ankomne til Hamborg. Prinds Christian gaaer til Berlin, for at bivaane Revuen, og fortsætter derfra sin Reise til andre Tydske Egne.

Adskillige Boghandlere i Kjøbenhavn have i den senere Tid begyndt at lade deres Danske Forlags- og Commissionsskrivter bekjendtgjøre i Leipziger-Messecataloget. Ogsaa i Aar findes Titlerne paa saadanne Bøger, stundom temmelig feilfulde, aftrykte i Messecataloget. Det besynderligste er, at de fleste af disse Bøger, som allerede for Aar og Dag siden ere udkomne, findes aftrykte, efter dette Catalog, i sidste Numer af lærde

Efterretninger. Saaledes maa Tydskland først underrette os om, hvilke Bøger der allerede for adskillige Aar siden ere udkomne i vort eget Fædreneland.

Engelske Blade anføre den Besynderlighed, at Caperen Lord Melville mistede sit Roer netop samme Dag, som Lorden af samme Navn blev anklaget af Hr. Whitebread. Begge have nu altsaa mistet deres Roer.

En Fransk Officier, navnlig Müller, har meddeelt følgende Skildring af den bekjendte Holkar, som i Ostindien nu fører Krig med Englænderne. Han bør betragtes som Usurpateur. Han er haard, grusom og barbgrisk, men virksom og aarvaagen, og forener Fiinhed med List. Siden den sidste Krig med Seindiah og siden de Urolligheder, der have reist sig i hans Familie, har han mistet en stor Deel af sine Indkomster, som forhen vare 80 Laks. Af hans egne Stater har han nu neppe 10 Laks Indkomster. Men han veed at raade Bod herpaa ved at sætte alle de Lande, han kan overfalde, i Contribution. Han fører næsten kun Krig for at forskaffe sig Penge, hvilke han elsker lidet for meget. Hans Leir tjener ham til Hovedstad, og hans Tropper forskaffe ham Revenuer. Han er i Ostindien i dette Øieblik den eneste Mand, som nogenlunde kan modsætte sig Engellænderne. Han kan blive overvunden, men aldrig overrumplet af dem. Engellænderne, der kjende ham ret vel, have aldrig villet erkjende ham for Souverain, men betragte ham blot som en Røver. Hensigten af den Krig, de nu føre med ham, synes at være, at fordrive ham fra Hindostan og at sætte den svage Kadji Paho i hans Sted. Men saalænge som Holkar og Amyr Kahn existere, kunne Engellænderne ikke ansee sig for rolige Besiddere af deres store Erobringer.

Lord Barham, der er bleven ansat som Engelsk Admiralitetspræsident istedet for Lord Melville, er en Olding paa 80 Aar, men endnu saa rørig og munter, at han i de sidste 20 Aar ikke har brugt nogen Læge. Han har vel aldrig commanderet nogen Flaade, men han har dog tjent engang som Capitain paa en Fregat, og faaet af Den Barbado's Beboere en Kaarde til Belønning.

Den store Elephant, som holdtes i Menageriet i Petersborg, og var den længstlevende af de ni, som Catharina den Anden havde faaet fra Persien, er ved Døden afgaaet. Ved dette Dødsfald er der blevet en god Post vacant, men desværre kun for en — Elephant. Dens aarlige Underholdning kostede 2000 Rubler. Hvor mangen een ønskede sig maaskee ikke i dette Dieblik forvandlet til et saadant Dyr!

I Trondhjemsavisen fremsættes følgende Spørgsmaal til Besvarelse: Den mindreaarige A. sælger med Kurators Samtykke sin Eiendoms Gaard til B., og denne pantsætter den derpaa til C. Naar nu Pantsætteren B. forsømmer i rette Tid at indkalde A. med Kurator for Notarius Publikus, og A. derefter reklamerer Handelen om Gaardskjøbet som uefterrettelig, skal da C. tabe sin Panterettighed, og følgelig Capitalen, naar B. intet eier udenfor Pantet? — Man kan tænke sig Tilfældet muligt, at den Mindreaarige, som endnu lever og reklamerer Eiendommen, har solgt den for 50 og flere Aar siden, og at den derefter har gaaet igjennem mange Sælgeres og Kjøberes Hænder, hvad gjør nu den nærværende Panthaver til sin Betryggelse, naar han ikke engang veed at Eiendommen engang i Tiden har været solgt af en Mindreaarig, som endnu lever og lurer paa at faae den for ingen Ting tilbage? — Man vil sva-

re, at den Mindreaarige ved at sælge faaer Valuta, men faaer han da ikke det samme ved at pantsætte, og endda er Pantsættelse ikkun Veien til Afhændelse, følgelig maa jo det første være værre end det sidste, hvoraf endvidere følger at Salg er en ligesaa vigtig Penge-Kontrakt som Pantsættelse.

I Rusland er der nu lagt en betydelig Toldafgivt paa alle Franske Vine, som indføres i Riget.

Curiosa.

For at faae Fortsættelsen af den udødelige Suhms historiske Værker trykt, tilbød man adskillige Forlæggere i Kjøbenhavn Manuskriptet gratis og endnu oven i Købet en Gratification af 8 Mk. for hvert trykt Ark. Men desuagtet fandtes der dog en Tidlang ingen, som troede sig istand til at kunne indgaae en saadan Accord.

Holmskjolds kostbare Svampeværk, som han havde arbeidet paa over i tyve Aar og som Alt i Alt maaskee havde kostet ham 20,000 Rdlr., da han endog betalte 1 til 2 Rdlr. blot for Illuminationen af hvert enkelt Kobber, blev kjøbt af Agent Gyldendal paa den afdøde Forfatters Auction for noget over 900 Rdlr., og efter Gyldendals Død overlod hans Bo det til en anden Boghandler for de udlagte Penge. Hvert Exemplar af dette Værk koster nu 80 Rdlr.

Medens alt dette skede i Dannemark fik Göthe i Tydskland for sit bekjendte lille Skrivt: Hermann und Dorthea, som kun bestaaer af tusinde Linier, 1 Rdlr. for hver Linie eller 1000 Rdlr. for det Hele i Honorarium af Forläggeren.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Høeckes Enke.

Nyeste

Skilderie

af

Kjøbenhavn.

No. 62.

Den 17 Maji, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Interessen og Forfængeligheden.

(Fortsat.)

"Hvad synes Dem om denne Dame?" sagde nu Forfængeligheden til de andre Guder. "A æ nyssen kommen fra Jylland. A forstaaer inte et Ord, hvad I sie, Faerlille;" "og dog klappede hun den hele Tid, saa det skingrede i Luften." Themis, som, klædt i en Changeant-Tafteskjole, ogsaa fandtes i denne Kreds, vilde nu med juridiske Grunde tage den Jydske Dame i Forsvar. Vel følte Gudinden, at Forfængelighed, intet uden Forfængelighed, var Bevæggrunden til dette Fruentimmers Applaus:

deren, men Guderne selv ere ligesaa lidet som Menneskene frie for Lidenskaber, og de fornegte ofte deres egne Grundsætninger, blot for at spille een af deres Medcolleger et Puds. Med inderlig Selvfølelse begyndte nu Themis at argumentere: "Enhver er sine egne Ords bedste Fortolker, ergo ogsaa sine Handlingers. Damen er berettiget til at forklare sin Handling efter sit eget Skjønnende. Hun vilde have forklaret den, dersom det Uheld ikke var indtruffet, at hun ikke forstod Fransk, og følgelig ikke kunde indlade sig paa at forsvare sig mod Plutus, der, som saa mange Rige, ikke forstaaer Dansk. Dernæst er det ogsaa en gammel og af alle Læger stadfæstet Erfaring, at man, f. Ex., nødes til at gabe; naar man seer andre gabe, hvorfor skulde man mindre nødes til at klappe, naar man seer andre klappe? Applaudissement er derfor en ganske uvilkaarlig Handling, som den Klappendes Sjel er ligesaa uskyldig i som hans Hænder. Resultatet heraf bliver: At den, som det er physisk umueligt at forsvare sig; bør, indtil han overbevises om, at han er skyldig, betragtes som uskyldig. Thi kjendes for Ret: Den Jydske Dame bør for Forfængelighe-

dens Tiltale i denne Sag fri at være." — "Skjønne *) Themis!" raabte nu Interessen; "mindst havde jeg troet, at Du, min ældste og bedste Veninde" — — "Jeg har ingen anden Ven eller Veninde," faldt Themis hende ind i Talen — "end Sandheden og Billigheden." — "Altsaa dog to Veninder?" begyndte nu Forfængeligheden: "da er det meget besynderligt af Menneskene, at de afmale Dig med et Bind for Øinene. Med et Bind for Øinene kan man jo ikke engang skjelne imellem Sandhed og Usandhed, Billighed og Ubillighed." — "Hvo forestiller mig saaledes? Urtekræmmere paa deres Skildter, men ikke lærde og studerende Folk. Jeg behøver ikke at lade mig behandle, som Vaisenhuusdrengen, der trækker Numerne ud. Jeg er intet Barn. Jeg veed alt for vel, hvor man bør see og hvor man bør lukke Øinene, hvor man, som Kong Salomon har sagt, bør tale, og hvor man bør tie." — Denne Samtale blev med eet afbrudt af en tordnende Stemme, som raabte paa Par-

*) Saaledes har man i den senere Tid begyndt at coquettere med hende paa Prent.

terret: "Hr. Overkjøbmand, — Hr. Mægler, — Fru Kammerraadinde! — — —"

Levemaaden i Himlen vilde være endnu langt dyrere end paa Jorden, dersom Guderne, der leve evigen, skulde, ligesom vi Mennesker, trænge til Føde. Det falder altsaa af sig selv, at vore Guder, ikke, som de andre dødelige Tilskuere, vare sultne, da Stykket var til Ende. Men, for at udspeide Menneskenes Tænkemaade, og for at samle Data, der kunde gjøre Udslag i Veddemaalet, gik de ind paa et Tracteursted. Her fandt de Mennesker af forskjellige Stænder. Øverst ved Bordet sadde tre Gjester og talde temmelig ivrig om en Gjenstand, der virkelig fortjente at omtales med saa megen Varme og Iver, nemlig Fædrenelandskjerlighed. Den ene af dem var en Officier, den anden en Præst fra Landet, og den tredie en Student. Alle tre vare af forskjellige Meninger. Den ene paastod, at Fædrenelandskjerlighed var een af Menneskets høieste Dyder; den anden, at kun Verdenskjerlighed, det vil sige: Kjerlighed til Dyden, hos hvilket Folk og i hvilket Land den end findes, var den sande Patriotisme, som anstaaer det nittende Aarhundredes Borgere. "O,"

sagde han: "jeg beklager den, hvis snævre Hjerte indskrænker sig til en eneste Jordplet, til en eneste Haandfuld Mennesker; som paa denne store Klode kun troer at skylde de Mennesker Pligter, som Tilfældet har ladet ham fremkomme iblandt; som ikke troer, at han bør forsvare Retfærdighedens Sag, men kun det Lands, som giver ham Ly og Ophold! Kun de Dydiges Fædreneland er den sande Patriots." Præsten holdt Middelveien. Han var hverken af den Førstes eller den Sidstes Mening. "Mine Herrer!" sagde han: "De har begge Ret og begge Uret, ligesom man tager det." — "Hvorledes?" faldt de ham begge paa eengang ind i Talen, og sagde dette Hvorledes i en Tone, som tydelig røbede, at de ansaae hans Mening for den største Paradox, nogen Dødelig nogensinde havde paastaaet. — "Rolig, mine Herrer! rolig! Jeg veed, hvad jeg siger. Der gives neppe to stridende Parter, det være to Hyrer ved Leddet, eller to Førster paa Tronen, to Nationer indbyrdes, eller en heel Regjering og et heelt Folk, som man jo i de fleste vigtige Stridspuncter, vel at mærke: i de fleste vigtige, kan sige om, at de tildeels begge have baade Ret og Uret.

Dette synes paradox, men jeg kunde bevise min Sætning med tusinde Facta. — At Fædrenelandskjerlighed er en stor, en skjøn Dyd, derom er neppe nogen Tvivl. Men Tiden og Omstændighederne bestemme her alt. I Waldemars og Absalons Dage, da man førte Krig for Arne og Fødeland og Konge, da Borgeren vaagede over disse som Løven over sin værgeløse og sovende Unge, da gaves der Fædrenelandskjerlighed. Denne Aand og denne Følelse har jeg seet opvaagne i sin fulde Kraft i Anden Aprils Dage, hvor Regjeringen og Folket udgjorde eet, og hvor deres fælles Maal var at hegne om alt, hvad der binder os til vort Fædreneland. O! hver Gang jeg tænker paa disse Dage, føler jeg mig gjennemtrængt af den helligste Ild, og indtil mit sidste Aandedræt skal Mindet derom staae præget i mit Hjerte! Saaledes handlede man i hine skjønne Dage. Men hvad er imidlertid Fædrenelandskjerlighed hos de fleste Nationer paa Jorden? En unaturlig Blomst, hvormed Hyklere udpynte deres Lovtaler, — en Fernis, som man bruger til at besmykke de uretfærdigste Handlinger med, — et Blaar, som man sætter saa mange tusinde i Øinene. Hvor er

den Landstryger, som jo, naar det kommer an paa offentlig at udmærke sig, viser en saakaldt Patriotisme, uden at have nogen anden Hensigt, end at tilvende sig en Fordeel, eller smigre sig ind hos dem, som han troer, der ville belønne hans Patriotisme? Jeg har seet Mennesker, uden egentlig Fædreneland og Moralitet, agere Patrioter, og at spille deres Rolle saa godt, at hele Verden virkelig antog dem derfor. Interessen, mine Herrer, Interessen er det, som hos saa utallige Mennesker paatager sig Fædrenelandskjerlighedens Masque. Derfor har man i adskillige Lande seet, hvorledes man den ene Dag hyldede den ene Autoritet, og den anden en anden; hvorledes man bestandig kaldte sig Patriot ved uafladelig at opfylde de meest modsatte Partiers, de meest modsatte Regjeringsformers Ønsker. Lader os aldrig vanhellige Patriotismen ved at tillægge Mennesker den, der kun betjene sig af den som Masque, og til at naae deres egennyttige og forfængelige Øiemeed. I Roms gamle og skjønnere Perioder gaves der sande Patrioter. Da var Patriotisme ingen tom Lyd, intet Redskab til uædle Hensigter. Mænd, som fjerne Folkeslag og Kon-

ger skjælvede for, maatte man, naar man behøvede deres Hjelp, hente fra Plougen, hvormed de dyrkede deres egen Ager. De vare frygtelige Hærførere i Krigen og fredelige Landmænd i Fredens Dage. De kjæmpede med Løvemod for deres Fødelands Hæder, Frihed og Selvstændighed, og deres Medborgeres Tak var deres eneste Belønning. De besmittede ikke deres Laurbær med foragtelig Herskesyge og ved at indhylle sig i tom og forfængelig Glimmer, naar de vendte tilbage fra Seieren. De ombyttede Sværdet med Plougen, og nøde i den lykkelige Eensomhed den Dydiges Løn og deres taknemmelige Medborgeres Velsignelser. Kun saadanne Mænd fortjene Navn af Patrioter, ikke de, hvis ivrigste Øiemeed det er at fremme deres egen Fordeel, under det Paaskud, at de fremme deres Fædrenelands.

(Fortsættes.)

Om det Anstændige i Skuespil.

Naar Skuepladsen skal opfylde sin sande Bestemmelse, saa bør den være Sædelighedens og Anstændighedens Skole. De usædeligste Bøger

stifte ikke Halvdelen af den Skade, som de Usømmeligheder, der paa en beskuelig Maade fremstilles offentligen. Børnene kunne, endog førend de have lært at læse, blive her bekjendte med Ideer, som have den skadeligste Indflydelse paa deres Moralitet, som opfylde deres Indbildningskraft med urene Billeder, og opvække lave Lidenskaber i deres Sjel. I store Stæder, hvor Forførelsen er saa almindelig, og hvor Usædeligheden har overalt sine Snarer, burde Skuepladsen være yderst forsigtig i dette Tilfælde. Den burde fordømme alt, hvad der i mindste Maade kan være skadeligt for Moraliteten.

Sandt er det, Theatret ligner i visse Henseender et Spiseqvarteer. For bestandig at faae Søgning maa det kunne opvarte med alle Slags Rætter, lige meget om de ere efter Kjenderens Smag eller ikke. Det maa have kraftig og nærende Føde af Lessinger og Iflander, og slappende Bouillon, ja opkogt Fricassee af nyere Tydske og Franske Theaterskriblere. Men, med alt det bør denne Smagens Forskjellighed ikke bidrage til Moralitetens Fordærvelse. Selv adskillige af Holbergs Skuespil burde ikke opføres

saaledes som de opføres paa vort Theater. Udtrykke, som Blufærdigheden maa rødme ved, som ingen i noget anstændigt Selskab kan betjene sig af, uden at blive anseet for et høist usædeligt Menneske, burde man ikke fremkomme med paa et offentligt Theater i Overværelse af saa mange unge Mennesker og Børn. Og saadanne Udtrykke findes der nok af hos Holberg. Jeg vil kun nævne her hans Barselstue, som vrimler af Obsceniteter og dog spilles hver Vinter, uden mindste Forandring. Hvad skulle Fremmede vel troe om de Danskes Sædelighed og Smag, naar de f. Ex. see, at man paa en offentlig Skueplads endnu i Aaret 1805 med alle muelige Ceremonier sætter en Ægtemand to virkelige Horn i Panden? Jeg er overbeviist om, at Holberg, dersom han levede i vore Dage, aldrig vilde eller kunde have beqvemmet sig til at skrive saadanne Ting. Man kunde uden mindste Tab for hans Stykkers Interesse udelade alt det Obscene; ved bestandig at opfriske dem vanhelliges kun hans Minde. Lad end være, at en enkelt Vittighed gik spildt derved. Hellere opoffre tusinde Vittigheder, end saare Moraliteten her med en eneste af dem!

Blandede Nyheder.

Rodemesterne i Kjøbenhavn have nu faaet Ordre at indhente hos alle Huuseiere Efterretning om de Blinde og Døvstumme, der boe i deres Huse. Navnet, Alderen og Sygdommens Aarsag anføres paa egne dertil indrettede trykte Lister, som leveres dem i dette Øiemeed.

En Underofficier i Vestindien har villet anfalde een af sine foresatte Officierer, og skal nu derfor transporteres som Arrestant til Kjøbenhavn.

Efterat det allerede Dagen tilforn havde stormet meget stærkt, steg Floden ved Tønningen d. 9 d. M. saa høit, at de Skibe, der laae for Anker i Havnen, bleve løsrevne, og at det ene Skib slæbte det andet med sig; naar Ankeret ikke vilde løsne, brast Tougene. Da Dagen brød frem, saae man, at 50 til 70 store Skibe, samt endeel forskjellige Smaafartøier vare drevne op paa Kysten og laae sammenklyngede i een Klump. Nogle af disse Skibe havde mistet Mast, Bogspryd, Roer &c. Næsten alle havde mistet eller maattet kappe Ankeret, for at vikle sig løs fra Klyngen. Det ene Anker var snoet i det andet. Masterne af de sjunkne Fartøier rage endnu frem. De bristende Touges og de knækkende Masters Knagen saavelsom Skibsfolkenes Skrig aabnede i Havnen et meget sørgeligt Optrin.

Ogsaa i Kjøbenhavn og dens Omegn rasede samme Nat en meget heftig Storm. Paa Rheden stødte nogle Skibe paa Grund, og et lidet Fartøi med Meubler, som vare bestemte til et Lyststed udenfor Staden, sank aldeles. Ved Helsingøer blev en Galease slaaet ganske i Stykker; et stort tremastet Skib satte paa Grund, en Nordbaad kantrede, og en anden mistede sin Mast.

Hr. Kammerjunker v. Brockdorf, der har staaet ved Garden til Fods, er bleven udnævnt til Toldinspecteur i Weile.

I den Iversenske Avis anføres, at der, efter Rygtet, skal i Nyboder opføres en Bygning til et nyt Søqvæsthuus, og at det gamle paa Christianshavn skal overlades til en Kjøbmand. — Ligeledes skal der, efter Sigende, ved Landeværnet ansættes Regimentsqvarteermestere.

Der har allerede længe været talet om, at der skal sendes en Skarpretter til Bornholm, for der at henrette en Kone, som er dømt fra Livet, og ligeledes, at der skal komme et Ægtepar herover fra Island, som ogsaa er dømt fra Livet, og som skulde henrettes her, fordi der ikke haves Leilighed dertil derovre. Manden har ombragt sin forrige Kone, og Konen sin forrige Mand, med gjensidig Medvirkning, for at kunne ægte hinanden. Imidlertid synes det dog ikke sandsynligt, at de ville blive førte herover, saalænge Norge ligger nærmere til Island end Kjøbenhavn, og det første nok heller ikke mangler Skarprettere.

Imellem Steffens og Stephanson i Trondhjem har der vel en Tidlang været Vaabenstilstand, men nu veier Blækfanen igjen i den Trondhjemske Adresseavis. Stephanson har fremsat Spørgsmaale, disse Spørgsmaale have avlet et Svar, og dette Svar atter et Svar. Steffens gaaer i sit Svar ud paa at overbevise sin Modstander om letsindig Overilelse, — Dumhed — og Strafværdighed. Aarsagen til den paa ny brudte Fred er egentlig den: at Stephanson i Jan. Maaned d. A. indberettede til Stiftet, at der grasserede Mæslinger i Trondhjem, hvorimod Regimentschirurg Steffens tog til Gjenmæle. Da der nu saavel i forrige som denne Maaned har raset Skarlagensfeber i Trondhjem, saa gjorde Stephanson

det Spørgsmaal: om det, han har sagt, endnu er Hvishvas og Dumhed? Derpaa svarer Regimentschirurgen ham blandt andet: dersom den nu indtrufne Skarlagensfeber kan undskylde ham for, hvad han har sagt for et halvt Aar siden om Mæslinger, saa kan han med ligesaa god Grund, naar han engang drømmer om Ildebrand, springe op paa Christianssteen, affyre Brandcanonerne, faae Klokkerne derved til at klimte, Vægterne til at pibe, Trommerne til at røres &c. &c., og, naar man i Harme over saadan utidig Angest og Galskab irettesætter ham, undskylde sig, naar der et halvt Aar derefter uheldigviis indtræffer Ildebrand.

Hr. Kjøbmand Gram er bleven udnævnt til Svensk Consul i den afdøde Gustmeyers Sted.

I et Tydsk Tidsskrivt anføres, at Senatorerne i Florenz, og blandt disse Oldinger paa 70 Aar, kyssede ved Hyldingsceremonierne i Augusti 1803 det Fireaarsbarn, som skulde hyldes, paa Haanden!

Præsten Zahn i Delitz har udgivet paa Tydsk Oplysninger om de Gothiske Sproglevninger i Neapel og Arezzo, som et Indledningsskrivt og Bilæg til Ulphilas. Han er ivrig syssel sat med en fuldstændig Udgave af denne Forfatter. Han har til dette Brug forskaffet sig en af Ihren besørget Afskrivt af Codex argenteus i Upsal, som er 1400 Aar gammel, og efter et Oienvidnes Beretning, allerede 1784 var halv fordærvet. Sært nok, at man i Tydskland arbeider saa ivrigen paa de Gothiske Oldsagers Studium, medens man i Dannemark, som den nærmere vedkommer, synes temmelig ligegyldig derfor.

Der er nu paa Fransk udkommet en elegant Beskrivelse over Trollhætte-Canalen, ved A. C. Skjøldebrand. Af denne sees, at denne Canal lig-

ger 168 Svenske Fod høiere, end Nordsøen. Det med saa frygteligt et Brag nedstyrtende Vand oploses i Skum og Dunster, i hvilke sidste man bestandig, naar Solen skinner, kan see en Regnbue. Allerede Gustav I. foreslog Stænderne, at forene Østersøen med Nordsøen, paa det man, naar Dannemark eller Hansestæderne skulde spærre Sundet, kunde komme fra den ene Sø i den anden. Men denne store Idee blev ikke bragt til fuldkommen Modenhed, førend man endelig, under Gustav III. Regjering, fik aabnet en Subskription, hvorved endeel Svenske Patrioter i en Tid af fjorten Dage gjorde et Sammenskud af 750,000 Rdlr., bestaaende af Actier, hver paa 100 Rdlr. Regjeringen forundte dem store Rettigheder til Sluserne. 1000 til 1200 Soldater skulde aarligen arbeide paa Værket; man skulle have det fornødne Egetræ og 800 Centner Krud af Kongen. Men inden sex Aar skulde Canalen, 6½ Fod dyb, være færdig. I det syvende Aar var den ogsaa virkelig færdig, og af de subscriberede Penge havde man kun brugt 358,988 Rdlr. Den 15 Augusti 1800 saae man det første Skib seile igjennem Canalen: en Ting, som man indtil den Tid havde anseet for umuelig! I Aaret 1802 var der allerede gaaet 1380 Skibe derigjennem.

Allerede for adskillige Aar siden bekjendtgjordes i det Asiatiske Magazin i Londen, at man i Indien, nemlig i Decan, ikke langt fra Aurangabad, i Bjerget Ellora havde opdaget meget mærkværdige underjordiske Huler. Denne Bekjendtgjørelse bevægede en Engellænder, navnlig Jones, til at reise til Indien, for nøiere at undersøge disse underjordiske Mærkværdigheder. Ved hans Tilbagekomst meddeelte han en Beskrivelse derover med 24 Kobbere. Efter dette Værk trækker sig denne

underjordiske Hvælving igjennem Bjerget Ellora, som danner et Granitfjeld, i en Strækning af nogle Mile. Man finder i samme i en Hule, som har 3 til 4 Etager, de prægtigste Sale, Colonader ꝛc., som alle ere byggte og opførte i den høieste Stiil og den ædleste Smag. Alle Ziraterne i Salene og paa Seulerne ere udhugne med Meisselen og forsynede med de skjønneste Basrelifer. De Statuer, som findes i samme, ere collossalske og dristige, af Menneskehænder fuldførte, Arbeider. Men i Indien haves ikke mindste Spor til, hvilke Nationer de kunne tilskrives. Det syntes imidlertid ikke usandsynligt, at disse store Sale og Forsamlingssteder have været bestemte til religieuse og hellige, ja maaskee endog til mystiske Ceremonier.

Medens den Engelske og Franske Regjering vedblive at føre Krig med hinanden, vise Privatfolk det venskabeligste Sindelaug mod hinanden. Præsidenten Banks i London har sendt en Kiste, der var adresseret til ham og bestemt for en Fransk Lærd, til Frankrige. Kisten indeholder Naturalier, som Humboldt har samlet paa sin sidste Reise. Saaledes blev der ogsaa opbragt i Malta en Kasse med Mineralier, som tilhørte den afdøde Dolomien. En Engelsk Officier kjøbte den, og sendte den paa sin egen Bekostning til Paris.

Capitain Brink har hjembragt fra Ostindien to Gazeller: en Hun- og Handyr, som ere at see i det Asiatiske Compagnies Pakhuus. Dette mærkværdige, og i Europa sjeldne Dyr er lidet og smækkert og har muntre smaa Øine. Det har hjemme i Østerlandene og Nordafrica. Af vore Damer fortjener dette sjeldne Par især at tages i Øiesyn, da det er Gazellen, der saa ofte nævnes i Høisangen, og som endnu i de Orientalske Sprog er et Billede paa en deilig Pige.

Stykket Eduard af Skotland er blevet optaget med udmærket og fortjent Bifald. Det bliver ogsaa ganske fortræffelig spillet. Hr. Foersom giver Eduards Rolle med al den Sandhed og Smag, som man kan vente sig af denne ligesaa talentrige som smagfulde Konstner. Kun støder det lidet, at hans blege Ansigt faaer ved Omklædningen en saa ganske forandret rød Farve.

Den store Anatom Walther i Berlin har nu udgivet et Skrivt paa 2 Ark mod D. Gall, hvori han søger at bevise, at der er ingen Hjerne i det hele Hjerneskalsystem. Imidlertid havde Gall dog i Potsdam 230 Tilhørere.

Den Maylandske Regjering vil ved Kroningsfesten udstyre ti Piger, der ægte Sønner af Manufacturister, som udmærke sig ved Opfindelser i deres Fag.

En Franskmand har leveret følgende Skildring af den sorte Keiser Dessalines: Han er 46 Aar gammel, 5 Fod og 2 Tommer høi, corpulent og før. Han seer raa og vild ud, har et tykt, mellem Skuldrene nedtrykt Hoved, en bred Næse og tykke Læber. Han bærer almindelig Divisionsgeneralsuniform, to Pistoler og en Sabel. Han er listig og hykkelsk, men tillige yderst lidenskabelig. Han er feig, hvor han seer Fjenden, grusom, hvor han føler sig sikker. Han er uvidende og kan hverken læse eller skrive, men blot male sit Navn. Gjerrighed og Guldsyge er hans herskende Lidenskab. Indbyggerne have Ordre, i Tilfælde af en ny Fransk Expedition mod St. Domingo, at forlade og afbrænde Stæderne, og trække sig med deres hele Eiendom tilbage i de utilgjængelige Egne af det indre Land.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 63.

Den 20 Maji, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Skaaler.

At drikke Skaal eller at ønske nogen Sundhed eller Velgaaende ved at drikke af sit eget Glas er en ældgammel Skik, som har forplantet sig lige til vore Tider. Det er rimeligt, at man drikker Viin, for at befordre sin egen — Sundhed, men at drikke den, for at befordre andres Sundhed, synes virkelig urimeligt. Imidlertid skeer det dog og stundom under Paukers og Trompeters Lyd, uden at man selv veed hvorfor; man lader endog meget ofte offentlig bekjendtgjøre i Avisen, at man har drukket den eller den høie Persons Skaal. Men vilde man

spørge: om nogen af de Folk, som have drukket denne Skaal, vide, hvad de egentlig forstaae derunder, saa vilde de neppe besvare Spørgsmaalet paa en fyldestgjørende Maade. Selskabets Skaal! raaber man over Bordet og tømmer sit Glas til Bunden, men ingen veed, om det er Selskabets Flødeskaal eller Sukkerskaal, som man gjør denne lydelige Compliment. Saaledes bestaae næsten de fleste Høflighedsudtrykke i Ord, som man hverken føler eller tænker noget ved, og det er ilde.

Grækernes propino, som Romerne antoge efter dem, betegnede ikke: jeg drikker, paa det det maa gaae Dem vel, men: jeg drikker i Deres Overværelse, paa det De skal drikke, eller med andre Ord: jeg indbyder Dem til at drikke.

Engellænderne drikke egentligen til Damernes Ære, og Toast, som er det samme som det Danske Skaal, udtrykker egentlig et berømt Fruentimmer, hvis Skaal man ofte har drukket. — Der synes ikke urimeligt, at det Danske Skaal egentlig skulde hedde Skal, og at Oprindelse dertil bør søges i den gamle Nordiske Mythologie. Efter denne skulde een af

Hovedlyksalighederne i Valhalla fornemlig bestaae i at drikke Mjød af de dræbte Fienders Hjerneskal. Endnu have visse vilde Folkeslag i America den Skik, at forvandle saadanne Skaller til Pocaler. Men Oprindelsen til denne Vedtægt kan i Grunden være os temmelig ligegyldig; man bør overlade Undersøgelsen deraf til en Mand, som engang trænger til en Præmie. Men saa meget er vist, at det er besynderligt at bevidne nogen en Ære, hvis egentlige Betydning man selv er ligesaa uvidende om som den, den bevidnes. Hvorfor ikke ligesaa godt sige: jeg spiser Deres Skaal som jeg drikker Deres Skaal? Det første er jo ligesaa fornuftigt som det sidste.

Breve fra en Mand, som ikke i ni Aar har været i Kjøbenhavn.

II. Brev.

Et andet Slags Fornøielser her i Hovedstaden, som jeg ynder meget, ere Baller. De gives her i saadan en Mængde, at man skulde troe, Terpsichore selv havde valgt Kjøbenhavn til sin første Residence. Her danser alt, hvad

der kun kan bevæge Benene, og Leilighederne dertil ere ligesaa mangfoldige, som Danselysten er almindelig. I Klubber og dramatiske Selskaber, paa større og mindre Masquerader, i Skydeselskaber saavelsom i alle muelige Slags Dansekipper kan enhver faae sin Lyst styret.

For ret at benytte mig af Vinterfornøielserne er jeg gaaet ind i to Klubber, dog fornemmelig kun for Dansens Skyld. Men hvor blev jeg ikke skuffet i min Forventning, da jeg første Gang kom paa Bal. Musiquen begyndte presto, presto; jeg troede, det var en Forseelse af Musicanterne, og ventede at den, som førte op, skulde paatale den. Men nei: han gav sin Dame begge Hænderne og førte hende efter denne Jagtmusique i en halv baglænds Stilling ned ad Rækken, saa langt som han var istand til at komme i otte Tacter, og foer paa samme Maade op igjen, for at falde af, hvilket sidste dog skede for sildigt, da man vel kan fare ned, men ikke op igjen og tillige falde af under otte Tacter, uden med yderste Anstrængelse. Da de Dansende fare saa langt ned som mueligt, saa ere de, naar tredie Tour kommer, allerede nogle Tacter forbi den Musique, der hører

til samme. De maa da af alle Kræfter løbe op igjen, for at indhente det, de have forsømt, og for igjen betids at kunne fare ned paa ny. Jeg holdt nøie Øie med Damen, for at erfare, om det var med hendes Villie, at Chapeauen saaledes foer afsted med hende; men jeg mærkede til min største Forundring, at hun fandt stor Fornøielse i denne Lystfart. Ved saadanne Leiligheder maa de Figurerende vogte sig vel for, at man ikke løber dem over Ende, eller i det mindste træder dem paa Foden eller støder dem, hvilket ofte træffer. Jeg fandt denne Dans vild og smagløs som saa mange af vore Moder, og gik derfor op og ned i Salen, indtil jeg traf min Ven V., som havde proponeret mig. Jeg spurgte ham, om det nu var blevet Mode, saaledes at løbe op og ned, thi Dans kunde jeg ikke kalde det. Han svarede mig, det var nu den herskende Mode paa Klubballerne, ja næsten paa alle Baller. Jeg spurgte ham videre, om man ikke opførte andre Danse, f. Ex. Menuetter, Contredanse ꝛc., men Svaret var, at man vilde blive udleet, dersom man fremkom nuomstunder med sligt. Saaledes er een af de behageligste og skjønneste

Legemsøvelser sjunket saa dybt tilbage, og kan aldeles ikke mere opfylde sin Bestemmelse, at give Legemet Anstand og Tækkelighed. Man efteraber de Franske i saa mange Taabeligheder, hvorfor ikke ogsaa efterligne dem i fornuftige Ting? Menuetter og Contredanse, der ere saa ringeagtede hos os, ere i Frankrige endnu i alle Henseender i Brug. Vore Dansemestere ere virkelig at beklage. Fordum var det kun Alderen, der formaaede at gjøre dem brødløse. I vore Dage kan endog den meest blomstrende Ungdom ikke betrygge dem derimod. Til at løbe op og ned som en Rasende, og slaae Benene over Kors, behøver man sandelig ikke Underviisning af en Dansemester. Tilgiv, bedste Ven! at jeg har opholdt mig saalænge ved en Gjenstand, der neppe kan have nogen Interesse for Dem. Det er blot som et Caracteertræk af vor Hovedstad og dens Sæder, at jeg ikke har villet aldeles forbigaae den. Det viser dog altid Forandringen i Smagen for Fornøielserne.

Theaterunoder.

Ingen kan negte, at man behøver sin hele Opmærksomhed, for at kunne forstaae adskillige

spillende Personers Udtale paa vort Theater, endog naar alting er stille. Denne Vanskelighed maa naturligviis forøges i høi Grad, naar der bestandig løbes igjennem visse Dørre, som ved at falde i, foraarsage stor Støi. Paa den nordre Ende af Parquettet gives der tre Dørre tæt ved hverandre, som volde megen Uleilighed i den Henseende. Naar Parquettet er saa fuldt, at de, der komme sidst, maae staae lige ud til Døren, hvor det desuden altid er vanskeligt at forstaae de mindre Tydeliges Udtale, saa er det næsten ganske umueligt, at høre her det mindste af hvad der bliver sagt. Dørene slaaes ofte i en Tid af fem Minutter over tyve Gange i, og det blot fordi visse Folk ville løbe frem og tilbage. Man har lagt Mærke til, at det er meest Smaapiger, der umueligen bestandig kunne have saa vigtige Ærinder, at de saa uafladelig behøve at foruleilige de øvrige Tilskuere. Ogsaa adskillige Musici synes af et Slags Kjedsomhed alt for ideligen at gjøre Udvandringer fra Orchestret. Vel gives der ikke nogen Theaterlov, som forbyder en saadan foruroligende Ustadighed; men naar man seer, at saadanne Mennesker ikke af egen Drivt ere til-

fornøielige til at afholde sig fra at forstyrre de øvrige Tilskueres Fornøielse og Opmærksomhed, vilde det ikke være af Veien, at paalægge Controlleurerne, at foreholde saadanne Personer det, naar de drive Spøgen alt for vidt. Der gives desuden Ubehageligheder nok i Skuespilhuset, som ikke lade sig forebygge. Blandt disse hører især den evige Hosten, Harken og Nysen paa visse Tider af Aaret, hvorved Theatret forvandles til et Slags Hospital. Det er desværre ikke Brug hos os, at Mennesker, der ere saa forkjølede, at de hvert Øieblik nødes til at hoste, af Skaansomhed over deres ikke hostende Medborgeres Øren, blive borte fra saadanne Steder, indtil deres Hoste er ophørt.

Narrenalphabetet.

(Fortsat.)

Store Konstnarre gives der næsten aldeles ingen af hos os, og den klogeste og viseste Mand af Verden vil her tvertimod blive anseet for en Nar, om det nogensinde faldt ham ind at give tusinde Rigsdaler for et Malerie, var det end Raphaels største Mesterværk. Men Konstnarre en

migniature findes her vel endeel af, f. Ex. saadanne, som samle paa Lammehoveder med tre Horn; gamle Tvebakker, som efter vedlagte Attester have tilhørt en Pave, der regjerede i det tiende Aarhundrede ꝛc.

Lumske Narre ere meget farlige. De ærgre sig over andre Mennesker, naar de ikke beundre deres Narrestreger, og søge ved al muelig Trædskhed at styrte enhver, som ikke sværger deres Fane. For at give deres Taabeligheder et Slags Popularitet, søge de bestandig at faae nye Tilhængere.

Naragtige Narre. Ligesom der gives fornuftige Narre, saaledes gives der ogsaa naragtige. Kjendetegnene paa dem ere baade synlige og usynlige. Blandt de synlige høre Bakkenbarter, som man ved omhyggelig Pleie og Barberens Konst har faaet til at voxe i Skikkelse af en meget stor Halvcirkel; Hænder, som bestandig ere sysselsatte med at purre Haaret; Halsklude, hvori Hovedet sidder indhyllet, som mangen en Admiral i Ankertouget paa et Orlogskib, saalænge Fægtningen varer; en stor lurvet Pudelhund, og en Knortekjep som Hercules's Kølle. De indvortes Kjendetegn lade sig ikke ret vel

beskrive. En barnagtig og overdreven Lyst til at lemlæste en stakkels Træpapegøie, og en inderlig Selvtilfredshed over sin Styrke i dette Fag; bestandig Raisonnement om Klubanliggender, om hvem der er kommen ind og om hvem der er dumpet igjennem ꝛc. høre især til disse Kjendetegn.

Navnløse eller anonyme Narre gives der endeel af. Under Anonymitetens Skjul stifte de stor Skade i Verden. Uden at kjende dem personligen, føler man dog Virkningerne af deres Taabeligheder. Gives der nogen Anonymitet, som virkelig er skadelig, saa er det disse Narres. Producterne af deres Aand komme vel ikke paa Prent, men udstrøe dog Sæd til mange Naragtigheder.

(Fortsættes.)

Blandede Nyheder.

Udgiveveren kan nu meddele sine Læsere en udførligere Efterretning om den Islandske Bonde og Bondekone, som med fælles Overlæg have dræbt deres Ægtefæller. Morderen, som hedder Bjarne Bjarnesen, boede i et Huus sammen med en anden Bonde, navnlig John Torgrimsen, og havde

længe levet i en utilladelig Kjerlighedsforstaaelse med dennes Ægtefælle, Steinum Svendsdatter. Endelig bleve de enige om, at ombringe deres Ægtefæller. Da John Torgrimsen en Dag var ude i Marken, stak Bjarne Bjarnesen ham ihjel med et Spyd og foregav derpaa, at han var falden ned fra en steil Klippe. Derpaa forfærdigede han og den Myrdedes Hustru en Liigkiste, hvori de lagde Liget og begravede det paa Kirkegaarden. Siden prøvede Morderen paa at ombringe sin egen Kone med Gift, men da denne ikke vilde virke, saa biede begge Umenneskene til hun en Dag kom ud i Marken. Her kastede Bjarne Bjarnesen sin Kone omkuld, og strangulerede hende, medens Steinum Svendsdatter holdt paa den Ulykkeliges Hænder. Derpaa nedgrove de hende i Sneen. Denne Udaad rygtedes nu, og Sysselmanden, som den kom for Øren, lod Morderen, to Maaneder derefter, i November 1803 paagribe. I Førstningen negtede han Alting, men omsider fik man ham dog til at bekjende. Medens Konen sad i Arrest, underholdt hun et Barn, som hun tilstod, at Forbryderen havde avlet med hende, medens hendes Mand endnu var i Live. Efter en Hoiesteretsdom skulde Morderen knibes med gloende Tænger og derpaa miste Haand og Hoved; Morderskén derimod skulde blot miste sin Hals, hvilken førstes Dom nok bliver formildet af H. M. Kongen. Da der hverken gives nogen Skarpretter eller de til saadanne Executioner fornødne Redskaber paa Øen, saa har man hidtil troet, at de skulle transporteres herover, hvilket imidlertid ikke skeer. Besynderligt er det, at begge disse Mordere have adskillige Vidnedsbyrd om deres gode Opførsel i deres hele øvrige Liv. Manden er omtrent 40 og Konen henved 36 Aar gammel.

Ulykkelige Hændelser have i denne Tid været temmelig hyppige i Kjøbenhavn. Foruden tre Selvmord fortælles endnu følgende sørgelige Tildragelse, som skal være indtruffen i disse Dage: En Karl, som arbeidede i et Apothekerlaboratorium, tog en liden Flaske til sig, i den Tanke, at det var Lavendelspiritus, hvoraf han havde smagt nogle Draaber i en Sopken. Ulykkeligvis var det Opium. Om Aftenen gik han hen i et Værtshuus og vilde tractere sine Kammerater paa samme Maade, men en Tambour snappede Flasken af hans Lomme og drak den ud. Om Morgenen derpaa fandtes han død i Sengen.

Ved Holmegaard i Sjælland omblæste i den stærke Storm Natten den 10de d. M. to der udparcellerede ny opbygte Staldlængder, hvorved den ene af Eierne mistede 30 og den anden 10 Qvæghøveder.

Med Capitain Brink fra Ostindien er den Hollandske Gouverneur paa Ceylon, Hr. v. Angelbeck, kommen her til Kjøbenhavn. Han skal være en ualmindelig stor Capitalist, men han er ligesaa simpel som rig.

Baron F. v. Brettons havde nylig paa egen og Datters Vegne sagsøgt en Mand for at have formaaet hans Datter, Baronesse Judith, til at forlade sin Faders Huus Natten imellem den 28 og 29 April 1801, forføiet sig med hende til et Huus i Christianssted paa St. Croix, og der havt legemlig Omgang med hende, hvorefter han jagede hende ud paa Gaden i Regnen, under Trudsler mod hende, om hun aabenbarede, det var ham, hun havde været hos, og brugt haanende Udladelser mod hendes Fader. Ved Høiesteretsdom blev den Indklagede frikjendt for denne Beskyldning.

Tydskland har den 9de d. M. mistet een af sine største og meest yndede Digtere, F. Schiller. Han begyndte sin litteraire Bane med det bekjendte

Sørgespil, die Räuber, i en Alder af sytten Aar. Af hans mindre poetiske Arbeider har man adskillige oversatte paa Dansk, men af hans større har man intet andet, end hans Wilhelm Tell og Røverne.

Efter den arresterede Styrmand Nissens Begjering blev der i forrige Uge optaget et nyt Forhør over ham i Stokhuset. Først paastod han, at hans Kone var hans Medskyldige, men Beviset derfor kunde han ikke opgive; dernæst sagde han, at han ved Tortur var bleven tvungen til at aflægge sin Bekjendelse. Men da det kom til Sagen, saa forstod han under denne Tortur ikke andet end nogle Dage, han, i Politiearresten skal have siddet paa Vand og Brød, overeensstemmende med Anordningen, fordi han viste sig uvillig i Forhøret. Besynderligt er det, at han endnu i den senere Tid skal have paastaaet, at han selv har faaet Gift og endnu befinder sig syg deraf. — Imellem hans Kone og hendes Forældre har der, efter adskillige Vidners eensstemmige Erklæring, altid hersket den allerbedste Forstaaelse. — Sagen forekommer nok ved Høiesteret sidst i denne Uge.

Den Franske General Victor, der er ansat som Minister ved vort Hof, var, da han i Holland commanderede den Franske Armee, bleven bestemt til Gouverneur i Louisiana, hvilket Land siden blev afstaaet til America. I Slaget ved Marengo commanderede han Avantgarden. Den hidtilværende Franske Minister ved vort Hof, Senateur D'Aguesseau, vil om føie Tid tiltræde sin Reise til Frankrige.

For de forbedrede Cathedralskoler er der i disse Dage udkommet et Reglement, som indeholder en nærmere Underretning for Lærerne i Henseende til Underviisningsmethoden.

Ved et Kgl. Rescript ere Overconsistorierne i Hertugdommerne i enkelte Tilfælde blevne autoriserede til at tilstede Børns Confirmation tidligere,

end det ellers er tilladt Generalsuperintenderne og Provsterne at dispensere dem fra Anordningens almindelige Forskrivter; dog maa der tilveiebringes Attest om, at disse Børn have erhværvet sig den fornødne Religionskundskab.

Kammerherre B. Ankers Liig bliver, efter Forlydende, om fjorten Dage ført til Christiania.

Hr. Urban Jørgensens nyopfundne Metalthermometer, som Videnskabersselskabet har belønnet med sin store Guldmedaille, grunder sig paa den Forandring, Temperaturomvexlingerne frembringe i Krumningen af en bøiet Fjeder, som er sammensat af to paralelle Striber af forskjelligt Metal, som her er Staal og Messing. Den ene Ende af den krumme Fjeder er fast, den anden staaer frit, og sætter ved hver Forandring i sin Stilling den ene Ende af en Vægtstang i Bevægelse, hvorved den anden Ende af samme, som er forsynet med en tandet Cirkelbue, dreier et Hjul, i hvis Centrum der er en Viser. Det hele Instrument har Formen af et Uhr, paa hvis emaillerede Skive Viseren angiver Graderne. Da det grunder sig paa Forskjellen imellem Staalet og Messingets Udvidelse ved Varmen, og denne er meget regulair inden visse Grændser, saa kan der ikke være nogen Tvivl om Muligheden af en regulair Gang i dette Instrument. Fordelene derved ere: 1) at det er langt mindre destructibelt end vore Glasthermometre og langt mere portativt end alle hidtil foreslagne Metalthermometre; 2) at det kan vise Varme- og Kuldegrader over Qviksølvets Kogepunct og under dets Frysepunct; 3) at det afskjærer Graderne med samme Skarphed, som man kunde ønske det hos et mathematiskt Instrument; 4) at det let kunde indrettes til selv at beskrive sin Gang, hvilket ved metheorologiske Instrumenter er høist nyttigt, saa og let kan bringes ved en af Hr. Jørgensen meget sindrig udtænkt Indretning til at correspondere med hvert

andet rigtigt Thermometre; 5) at det er meget sancsibelt og kan endnu blive det i høiere Grad.

Paa Fredag opføres det sidste Skuespil for denne Saison.

I Lefere i Frankrige ere endeel Familier blevne bedrøvede paa en ganske uventet Maade. Forstanderinden for et Pigeinstitut var gaaet ud at spadsere med 25 af sine Elever, og havde leiet et Fartøi, for at sættes over til en Landsby. De druknede alle paa tre nær.

Efter Franske Blade hedder det nu, at Lucian Bonaparte vil blive udnævnt til Underkonge af Italien, og at Rom vil blive Residencen i dette Rige, hvorimod den pavelige Stoel skal forflyttes til Avignon. — I Turin har Paven meddeelt 60,000 Mennesker sin Velsignelse.

I Potsdam gjør D. Gall megen Lykke med sine Forelæsninger over Pandeskallæren. Han har to Gange holdt Privatforelæsninger for Kongen og Dronningen. De offentlige har han holdt i Skuespilhuset. — Den berømte Anatom Loder i Halle har allerede ladet indrette en Bolig og en Høresal for ham. Allerede over hundrede Tilhørere have tegnet sig til Galls Forelæsninger.

Til Luthers Monument er der nu ialt indkommen 12000 Rdlr.

Den berømte Hollandske Admiral Kinsbergen, der under Titel af Dansk Admiral, lever paa sit Gods, har nylig, da han paa en meget smigrende Maade blev opfordret dertil af Regjeringen, frabedet sig, atter at tage Deel i de offentlige Anliggender, paa Grund af, at han nu allerede har opnaaet den anseelige Alder af 70 Aar.

Den nylig afdøde berømte Lansdown, der ved Fredsslutningen med Frankrige, som er bekjendt under Navn af Lord Shelburne, efterlader sin ældste Søn 35,000 Pund (omtrent 210,000 Rdlr.), og den næstældste 10,000 Pund aarlige Indkomster.

Curiosa.

De to ældste Bygninger, som der findes Aarstal paa i Kjøbenhavn, er den saakaldte Dyvekes Gaard paa Amagertorv, opbygt 1616, og det gamle Huus paa Hjørnet af Østergaden og St. Jørgensgaden, opbygt 1614. I det sidste findes der endnu i Kjelderen en underjordisk Gang, som gaaer op til St. Nicholai Kirke og som ikke i Mands Minde har været tilgjængelig, formedelst den der indspærrede dræbende Luft. Af denne Gang have Munkene betjent sig medens Huset endnu var et Kloster.

Imellem Cancelliebygningen og det afbrændte Slot, nemlig der, hvor det geheime Archiv er, findes endnu et Stykke af det gamle Steileborg Slot. Det er kjendeligt derpaa, at Stenene ere røde og Vinduesruderne ganske smaae.

Den første Danske Bog, der blev trykt i Kjøbenhavn var en Riimkrønike af Broder Niels, udgivet 1495. — Presserne begyndte deres Bane med en Verseinagers Arbeide, og de vil uden Tvivl nok ogsaa ende den paa samme Maade.

Det Tapetserie, som for en Tid siden blev opdaget i Frankrige, omtalt i alle Blade og af mange Franske betragtet som et Omen paa, at de ville seire i deres Landgang paa Engelland, har Kammerherre Suhm allerede længe beskrevet i hans Historie af Dannemark (T. 4. S. 369). Hans Ord ere følgende: "Iblandt de Levninger af Alderdommen, som endnu ere tilovers, er det Tapetserie om Tildragelserne mellem Wilhelm og Harald een af de mærkværdigste. Dette Tapetserie skal Wilhelms Dronning, Mathilde, have ladet forfærdige, ja selv lagt Haand paa. Det er 212 Fod langt, men ikkun lidet over 2 Fod bredt. Det bruges endnu paa visse Festdage til at pryde Domkirken i Bayeux i Normandiet." — Paa det sidste Sted var det ogsaa at man nylig fandt det.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste

Skilderie

af

Kjøbenhavn.

No. 64.

Den 24 Maji, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Taushedsinstitut.

Alle Oldtidens Vise have været enige om, at Tausheden er det første Skridt til Viisdom, og at Veien til dennes Tempel snoer sig igjennem hiins rolige og blomsterfulde Lunde. Derfor har ogsaa Orientens Peder Syv sagt: "Taus-hed er Viisdommens Hegn, og selv en taus Nar ansees for en Viis." Grækerne, den første Nation paa Jorden, hos hvem Culturens Blomst havde opnaaet sin sande Flor, hvor den hver-ken var umoden eller overmoden, følte og paa-skjønnede de store Fordele, der høstedes af Taus-heden. Een af deres største Philosopher havde

oprettet et eget Institut, hvor man ikke lærde andet end at tie. Til denne Underviisning bestemte man syv samfulde Aar. Vi leve i en Tidsalder, hvor Grækernes Aand, paa Sandhedskjerlighed nær, igjen begynder at leve op. Vi have en Græsk Eropolis og en Græsk Hyrde; vi have gymnastiske Øvelser og Svømmeanstalter; vore Damer klæde sig paa Græsk, og det vil ikke vare ret længe, førend de, liig de Spartanske Møer, prunkløse som Naturen dannede dem, i de offentlige Lege ville brydes med de Kjøbenhavnske Ynglinger. Vi faae vel sagtens engang en Græsk Luster eller Cassotti herind, som kan indføre de Olympiske Lege hos os. De kunne i al Fald afløse Masqueraderne. Vi have vel Instituter nok, det er sandt; men et Taushedsinstitut er et Særsyn, som ved sin første Fremtrædelse maa opvække Beundring. Jeg har derfor besluttet, at oprette et saadant Institut her i Hovedstaden. Jeg troer, at jeg aldrig kunde valgt en gunstigere Periode, end netop den nærværende, hvor det er saa gavnligt for ethvert Menneske at kunne tie. Imidlertid forstaaer jeg ikke ved at tie, at man aldrig skal aabne Munden. Det har heller ikke

været den gamle Philosophs Mening. Men Hensigten med mit Institut vil blive, at lære Mennesfene at tie der, hvor deres eget Gavn paalægger dem det. Dette er ikke saa ubetydelig en Konst, som man ved første Øiekast skulde troe. Der gives saa utallige Ting i Verden, som det slebne Naturmenneske ikke kan tie til, uden at have dannet sig i Taushedens Skole. At bringe denne for vort timelige Vel saa vigtige Konst i et System, og at give den fremspirende Slægt Underviisning deri, synes at være et Foretagende, vort Aarhundrede og dets Tænkemaade værdigt. — I mit Institut gaaer man frem efter de nyere Pædagogers Grundpriciper, det vil sige, man anseer Børn for det, de ere, nemlig et ædlere Slags Ourang-Outanger. Alting læres dem paa en sandselig-beskuelig Maade, eller, for at bruge et maaskee passeligere Udtryk, Alting indgives dem med Skeer. Men dog følges her ikke de Opdrageres Exempel, der ville være saa tydelige, at deres Tydelighed er langt utydeligere, end de gamle Pædagogers Utydelighed. Institutet inddeles i fire Classer. Den første Classe er bestemt for Børn paa 10 til 14 Aar. Her søger man egentlig kun, at bi-

bringe Børn de allerførste og simpleste Grundsætninger. Man vælger et Ordsprog eller en Sentence, hvoraf man beviser Taushedens Nytte. Saaledes tager man f. Ex. det Engelske Ordsprog: don't talk of a halter in company of him whose father was hanged (Du bør ikke tale om en Strikke, naar Du er i Selskab med een, hvis Fader er bleven hængt) og gjør det anvendeligt paa Konsten. Man gjør Eleverne det ret begribeligt, at de i Selskaber bør vogte sig meget for, at tale om at gjøre Hocuspocus i Regnskabssager, spille i Lotteriet, lade sig smøre directe eller indirecte ꝛc. ꝛc., fordi visse Folk ikke kunne lide saadan usømmelig Snak, og et eneste saadant ubesindigt Udtryk let kan forspilde et ungt Menneskes Lykke. Man indprænter dem tillige, at det nok er godt, i sin Tid at tale, da et godt Snakketøi er et nødvendigt Redskab til at opdirke Dørene til Lykkens Tempel, men at dette Redskab maa bruges med Forstand og Menneskekundskab. Saaledes bør man altid tie, naar et mægtigere Partie, det være nu i den philosophiske eller politiske Verden, har faaet Overvægten. Man bør i saadanne Tilfælde hverken rose eller laste; thi

endog Roes kan stundom fornærme. Til at vende Kappen efter Vinden og til at tude med de Ulve, man er iblandt, hører der ogsaa et Slags Talent, som ikke er enhver medgivet. For at gjøre det første maa man kjende Vindens Direction, og for at gjøre det sidste maa man lære at tude: en Konst, hvori endog mangen en theatralsk Syngeelev maa lade sig instruere i mange Aar, førend han ret kan opnaae den tilbørlige Færdighed deri. Dernæst er det nødvendigt at være myg som et Rør og haard som en Steen, naar man vil spille en Poul Vendekaabes Rolle, saaledes som den bør spilles. Det er altsaa fornødent her, ved Konsten at komme Naturen til Hjelp. Efter en saadan kort Inledning begynder nu den egentlige Underviisning. Paa Væggen er der anbragt store sorte Tavler, hvorpaa der tegnes mathematiske Figurer. For at vænne Børnene til at tie, naar de i den store Verden endog høre de største og haandgribeligste Usandheder og Dumheder, og ikke ved en eneste Mine at røbe, hvad de tænke derom, tegnes f. Ex. en Cirkel, og Læreren beviser nu, at det er en Triangel. Saaledes vedbliver man at bevise alt, hvad

der er det Modsatte af Fornuft og Sandhed. Een af de andre Lærere passer imidlertid vel paa, at ingen Eleve røber med et eneste Ansigtstræk, at han nærer nogen Tvivl om det, der foredrages. Til egentlig Lærer i denne Classe har jeg forskrevet en Tydsker, der har en Tunge, som en Ragekniv og som ved Slutninger og Raisonnement kunde gjøre en Socrates selv til et Aalehoved. Denne første Classe er egentlig bestemt til at afhøvle den raae Ydreside af Ungdommens Sjel. Man vænner her Børn til med roligt Aasyn og største Taushed at være Vidne til de største Dumheder og Sottiser, ligesom man i Ridehuset vænner Heste til at staae for Skud.

Efterat disse Forberedelser ere gjorte og Eleverne efterhaanden ere blevne vante til at tie, og ikke at finde noget Ufornuftigt mere ufornuftigt eller noget Dumt mere dumt, saa avancere de op i anden Classe. Her begynder man alt mere og mere ved skrivtlige Øvelser at udvikle deres Taushedskraft. Man forelæser dem adskillige af Dagens forroste Mesterstykker: Recensioner, hvori Bogdommeren i hver anden Linie røber Partiskhed og Vankundighed; periodi-

ske Skribenter, der have drevet deres Partiskhed saavidt, at enhver Fornuftig anseer deres Dadel for Roes, og deres Roes for Dadel; Digtere, hvis Arbeider ere ligesaa unaturlige som ufornuftige, ligesaa smagløse som genieløse. Naar man nu har gjennemgaaet de Værker for dem, der ere bestemte i Skoleplanen, og de have forhærdet deres Følelse i saadan en Grad, at de kunne høre saadanne Arbeider løftes op til Skyerne, uden at det nogensinde falder dem ind, at lukke deres Mund op eller ved den mindste articulerede Lyd, ved den mindste Muskelbevægelse i deres Ansigt, at give deres Mishag tilkjende, saa avancere de op i tredie Classe.

I denne Classe begynder man at forelæse dem de Tydske Aviser, ligesom de ankomme med Posten. Dette skeer med bestandig Hensyn til Oldtidens Begivenheder. Man viser dem her hvilken Gang de politiske Sager, deels have taget, deels tage; hvad Krig, Folkeret og Almeenheld egentlig er. Hvilken Gang Oplysningens fremstraalende Morgenrøde har taget; hvorledes i America en Barbar har banet sig Veien til en Jerntrone over Tusindes Liig; hvorledes i Europa — kort, man giver

dem her en beskuelig Forestilling om det nittende Aarhundredes Skjebne. Denne Cursus kaldes den politiske.

I den fjerde Classe læses der for dem en af mig selv forfattet Chrestomatie, af de største og berømteste aandelige og verdslige Hykleres Arbeider i de sidste Aar. En Fransk Emigrant, der er antaget som Lærer i mit Institut, forelæser dem Lovtaler over Ludvig den Fjortende ꝛc.

Ogsaa i mit Institut uddeles der, ligesom i andre Instituter, Præmier, saavel Medailler som Bøger, til de Disciple, der meest udmærke sig i at tie. Dersom min Idee skulde finde Bifald, saa agter jeg ligeledes at oprette en Skole, hvor man kan lære paa visse Tider og ved visse Leiligheder at være seende blind og hørende døv. Ogsaa denne Konst er meget vigtig i vore Dage, hvor man saa ofte er nødt til at see og høre Ting, som man i sit Hjerte afskyer. Med denne Skole vilde det ikke være vanskeligt at forene et Pandeskalsinstitut. Dog, jeg mærker, mit Brev bliver temmelig langt, og jeg vil derfor afbryde. Imidlertid beder jeg Dem, Hr. Udgiver! at anbefale mit Taus-

hedsinstitut saa godt som muligt i Deres Blade.

Deres ꝛc. *)

*) Forfatteren har eengang for alle foresat sig, ikke at sætte noget Navn under deslige Breve. Almindelige Navne skjøtter han ikke om at sætte, og caracteristiske anseer han for upassende og affecterede. Alle gode Skuespildigtere fordømme caracteristiske Navne, og der kan jo i Grunden heller neppe tænkes noget absurdere, end en Apotheker Stødvel, Barberen Skjervæk, Degnen Bræger ꝛc. Man maatte antage, at disse Menneskers Forældre allerede i Vuggen havde bestemt dem til det Fag, som deres Navn caracteriserer; og selv ved at antage dette, maatte man forudsætte, at Forældre selv vilde haane deres egne Børn. Dernæst forstyrre deslige Caracteernavne den Illusion, som enhver satirisk Skribent bør søge at opvække ved sin Ironie, saalænge Læseren er syslelsat med at læse den. Vel har den Engelske Spectator, der ansees for classisk, og efter den mange af dens Efterlignere, betjent sig af saadanne Navne; men ogsaa den er intet Evangelium. Den Satiriker eller Skuespildigter, der, for at opvække Latter, maa tage sin Tilflugt til saadanne Konstgreb, ligner Hollænderen, der, for at være vis

Vanvittige Mennesker.

I Gaar er der atter indtruffet en sørgelig Begivenhed. Et Menneske, der, formodentlig maa være afsindigt, bibragte en uskyldig Landsoldat et Stik med en Kaardeklinge, som paa en skjult Maade var anbragt i en Stok. Dette ulykkelige Tilfælde nøder Udgiveren til at gjøre Vedkommende opmærksomme paa en Uskik, der burde raades Bod paa.

Kjøbenhavn skal i denne Tid have adskillige Mennesker, der i enhver Henseende ere farlige for den offentlige Sikkerhed, for saavidt som Mennesker, der ikke ere ved deres fulde Sandser og dog ere paa fri Fod, uden Opsigt, bør betragtes som farlige. Vel ere disse Menneskers Afsindighed ikke af den Natur, at de kunne eller burde indspærres i en Daarekiste; men at de burde sættes i Forvaring paa sikkre Steder, derom er neppe nogen Tvivl. Ikke at tale om, at halvafsindige Folk, som adskillige sørgelige Exempler have stadfæstet, kunne begaae

paa, ingen skulde tage Feil af, at det var en Hund og en Kat, han havde malet, skrev under Maleriet: "Dette skal være en Hund og dette en Kat."

Mord, Mordbrand og de betydeligste Forbrydelser i et Anstød af deres Sindssvaghed, saa foraarsage de ogsaa andre Uleiligheder, der ikke bør taales i en velorganiseret Stat, f. Ex. Opløb paa Gaden ꝛc. De Forbrydelser, som saadanne Mennesker gjøre sig skyldige i, begaaes i den største Uskyldighed, og deres ulykkelige Stilling kræver, at Staten sørger for, at sætte dem selv og deres Medborgere i Sikkerhed for al den Skade, der kan flyde af deres Sindssvaghed. St. Hans Hospital har i den senere Tid faaet saa betydelige Summer legeret, at man med største Føie kunde fordre af denne rige Stiftelse, at den havde en Indretning for halvaffsindige Mennesker, hvori de just ikke burde behandles som gale Folk, men hvor de dog bestandig kunde staae under et Slags Opsigt. Der kan vel neppe tænkes noget urimeligere, end at lade saadanne Mennesker logere for sig selv i Byen og endog anbetroe dem Lys og Ild. Jeg har endnu ikke kunnet overtale mig til at troe, at St. Hans Hospital, efter sin nærværende Organisation, allerede har sørget for en saadan Indretning.

Blandede Nyheder.

De Vagere, som efter Placaten af 22 Febr. d. A. skulle udlægges paa nogle af de for Skibsfarten farligste Steder i Kattegattet, ere for første Gang blevne udlagte, nemlig to ved Trindelen, een paa hver Side af Grunden, fire langs med Østkanten af det Rev, som strækker sig omtrent S. S. O. fra Østenden af Læsøe, i en Afstand af lidet over en halv Miil fra hinanden, saa at den yderste ligger ved Enden af Revet, kaldet Kobbergrunden, og een ved den yderste Ende af Anholts Rev, tæt udenfor Knoben. Disse Vagere bestaae af Stager, som række tyve Fod over Vandspeilet, med et tykt Riisknippe paa Toppen. I klart Veir og ved Hjelp af en Kikkert ville de kunne sees henved to Mile, dog ere de to, nærmest Østenden af Læsøe, noget lavere. De skulle ikke indtages om Efteraaret, men dersom de om Vinteren ved Iisgang borttages, blive de hvert Foraar, saa betimelig som Vind og Veir tillader det, udlagte igjen. Vagerne ved Dragøe Tønde have ligeledes en Tid været udlagte og viist at staae sig godt.

Fra Laurvig meldes, at der er død en Dverginde, Berreth Olsdatter Firdal, 62 Aar og to Maaneder gammel. — Det er i vore Dage snarere en Kjæmpe, end en Dvergalder.

H. K. H. Kronprindsen har, efter den Iversenske Avis, nylig udløst af Kjøbenhavns civile Arresthuus en fattig Haandværksmand, som sad arresteret der for Gjeld, og tillige ladet hans Kone tilstille en Gave.

Det hedder nu, at der i de sidste Dage af Excerceertiden skal opslaaes adskillige Telte, nemlig for Norske Livregiment, paa Nørrefælled.

I det saakaldte Bondehuus i Frideriksberg Have haves nu adskillige Paafugle og andre Fug-

le, samt en fra Ostindien hjembragt Kronfugl, der i Størrelse ligner en Stork.

Efter Forlydende skal Hr. Justitsraad og Borgermester Bang nu være ansat som Professor i Anatomien ved Konstacademiet.

Hovedgaarden Sohnsgaardsholm, samt Nørretranders Sogne-, Konge- og Kirketiender ere af Hr. Baron Juul solgte til Hr. Dr. og Landphysicus Kofod for 60,500 Rdlr.

Styrmanden Nissens Sag er udsat til paa Onsdag.

Moniteuren gjendriver adskillige falske Rygter, hvoriblandt nogle Bagateller, f. Ex. at der i Stupinigi har været en Jagt ꝛc. I en Fremstilling af Tingenes nærværende sande Stilling erklærer den: at den Engelske Handel overalt er sat i Skræk; at de Franske Skibes Nærværelse have forhøiet Assurancen paa Vestindien 26 PC.; at Virkningen snart vil være den samme saavel i Ostindien, Nord- og Østersøen som Middelhavet; at intet Ufordeelagtigt hidtil er forefaldet imellem begge Magters Escadrer; at Engellænderne ville komme til at lide et uberegneligt Tab, om end Frankrige mistede nogle Skibe; og at dette er det eneste Middel til at overtyde dem om, at de kun maae tabe og aldrig ville vinde noget ved Krigen. Østerrige, Preussen, Spanien, de Tydske Churførster, Portugal og Etrurien have billiget og erklæret sig for den Italienske Krones Overdragelse til Napoleon. Hverken i Rusland, Preussen eller Østerrig har man gjort nogen Krigsrustning. Krigen med Engelland kan muligen vare længe, men Fastlandets Fred er betrygget, da der er den bedste Forstaaelse imellem de Franske og Østerrige, Preussen og Spanien.

Tildragelsen med den forhen omtalde Landsoldat, som blev saaret, skal være foregaaet paa føl-

gende Maade. Fem Landsoldater stode i en Klynge udenfor en Kjelder. I det samme kom der en Person gaaende og løb midt igjennem Klyngen. Da Karlene spurgte ham, om Gaden ikke var bred nok for ham, tog det ene Ord det andet, og i det een af Soldaterne rykkede lidet paa Personens Hat, trak han en Kaarde ud af Stokken, jagede ham den ind i Livet, stak den ind i Stokken igjen og spadserede sin Vei. Den Saarede holdt den ene Haand for Brystet og løb derpaa tilligemed de andre Karle efter Dolkeridderen; men da han kom i Kronprindsensgade faldt han omkuld. Han blev bragt ind til en Barbeer, og derpaa ud paa Hospitalet; den, der havde saaret ham blev greben og ført op paa Politiekammeret. Personen har tilforn været Copiist i Toldkammeret, men blev formedelst Sindssvaghed afskediget med en Pension. Han foregiver, at Gjerningen maa være skeet i en Tilstand, hvor han manglede al Bevidsthed. Der fortælles om dette Menneske, at han for nogen Tid siden skal have havt noget at afskrive for et Comptoir, hvorfor han begjerte 20,000 Rdlr. i Salarium. Da man naturligviis ikke strax fandt sig beredvillig til at betale denne Sum, skal han have villet lade Comptoiret steyne derfor.

Digteren Schiller opnaaede kun en Alder af 45 Aar. I Aaret 1802 lod den Tydske Keiser ham optage i Adelstanden. Han døde som Hofraad og Professor i Jena. Han efterlader sig en Enke og fire umyndige Børn. Theatret var lukket i Anledning af hans Død. — Den 16. d. M. mistede Tydskland, eller rettere sagt Verden, atter en stor og lærd, og hvad der er mere end begge Dele, en ædel Mand i den berømte Rochow. Efterverdenen vil længe paaskjønne, hvad han har gjort for Ungdommens Dannelse.

Man læser nu i Franske Blade følgende udførligere Efterretning om det Selskab af ulykkelige unge Fruentimre, som nylig druknede ved la Fere. Eet af de unge Fruentimres Fader havde, for at fornøie dem, afhentet dem i et Fartøi. For at kunne seile des hurtigere, havde man spændt en Hest for Skibet; Linen, hvorved den trak, gik itu, og Fartøiet drev nu hastig op ad Floden og stødte mod Pillen af en Bro. For at undgaae Stødet havde de unge Fruentimre begivet sig hen paa den modsatte Side af Skibet. Denne Side fik derved Overvægten, og i et Dieblik var Fartøiet med alle Folkene forsvundet. Fire Pontonnierer, der vare Vidne hertil, reddede fem af Eleverne og en Lærerinde, men tre Pontonnierer vare saa ulykkelige, selv at blive et Offer for deres Ædelmodighed. Ogsaa en Soldat af Garnisonen sprang i Vandet; mange af de ulykkelige Børn udstrakte deres Arme imod ham. Med to under Armene kom han lykkelig i Land, og sprang derpaa atter ud i Vandet, for at redde flere, men ogsaa han blev et Offer for sin Menneskekjerlighed. Blandt de Druknede fandtes Hr. Pellier, som havde reddet sin Datter. Den næste Dag havde man det sørgelige Skuespil, at 13 af de forhen saa blomstrende unge Piger bleve kjørte paa Vogne til deres Paarørende og Opdragere i La Fere. Institutets Forstanderinde havde i Begyndelsen ikke villet samtykke i denne Seilads; men hendes Elever havde indstændig bedet hende derom. De nitten Druknede vare alle Døttre af meget anseelige Folk. Fem af Eleverne skyldte den lykkelige Omstændighed, at de formedelst en liden Upasselighed maatte blive hjemme, deres Frelse. De Ulykkeliges Liig bleve baarne til Jorden af unge Piger, klædte i hvid Dragt, deres Kister vare prydede med Blomster og Kroner. Da de tre druknede

ædle Soldater bleve jordede tilligemed de unge Piger, saa fulgte Garnisonens Officiere med. Da Kisterne allerede vare sænkede ned i Graven, kom een af de ulykkelige Pigers trøstesløse Moder ilende, og forlangte endnu engang at see sin Datter. Man aabnede Kisten for hende, og i sin Fortvivlelse rev hun Haarene af sig og anraabte Døden om at forløse hende. Det skede ogsaa. Hun overlevede sin Datter kun nogle Dage. Dagen efter denne Begravelse bleve de øvrige Druknede jordede paa samme høitidelige Maade.

Licentiat Nemnich har udgivet en Beskrivelse over Tønningen med Hensyn til Handelen.

Toulonnerflaaden har fixeret Nelson, ved at lade ham opfange Papirer, som han ansaae for officielle, og hvori det hedde at den var bestemt til Ægypten. Han lurede derfor saalænge paa den i de Sicilianske Vande, indtil han erfarede, at den var passeret Strædet. Han satte siden efter den, men den har et Forspring paa 100 Mile.

Den i Dag ankomne Engelske Tidende melder, at den allerede længe negocierede Alliance mellem Rusland og Engelland, nu endelig er sluttet og med det første vil blive meddeelt af Parlamentet. Efter den forpligter Rusland sig at understøtte Engelland med Krigsskibe, og sin hele Landarmee, om det gjøres fornødent. Alliancen er baade offensiv og deffensiv. Sverrig hedder det vil ogsaa tiltræde den, og hver anden Magt skal det staae frit for, at tage Deel deri. — I samme Tidende findes en Note fra det Svenske Hof til det Preussiske, som et Svar paa en Note fra det sidste, hvori det første taler med Eftertryk om sin Uafhængighed og sin venskabelige Forbindelse med Rusland. Det hedder og, at Kongen af Sverrig vil gjøre en Reise til Petersborg.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 65.
Den 27 Maji, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Levemaaden i Kjøbenhavn.
(I en Skrivelse fra Hr. **.)

Kjere Hr. Udgiver!

Jeg er ingen Elsker af Lovtaler, deels fordi de afskyeligste Mennesker, lige fra Nero af, have fundet deres Lovtalere, deels fordi endnu ingen, saalænge Verden har staaet, er falden paa, at skrive nogen Lovtale over en fattig og ringe Mand. Man har Lovtaler, ja endog et kronet Hoveds Lovtale over den rige Voltaire, men ingen over den fattige, miskjendte og forfulgte Rousseau. Men eet er det at holde en Lovtale over et Menneske, og et andet, at hol-

de den over en livløs Ting som f. Ex. en Stad. Kjøbenhavn har især blandt Udlændinger havt mange Dadlere; det er billigt, at en indfødt Kjøbenhavner engang tager det i Forsvar mod ufortjente Bebreidelser. Jeg er en fattig Mand, det er sandt; men jeg befinder mig saa vel, saa lykkelig her i Kjøbenhavn, at jeg aldrig kan ønske mig det bedre. Jeg har kun hundrede Rigsdaler om Aaret at leve af, men med alt det nyder jeg dog alle de Glæder, man kan ønske sig. Jeg er Medlem af to Klubber; jeg besøger Comoedien to Gange ugentlig; jeg kommer næsten hver Aften hos Restaurateurerne; jeg er om Sommeren hver Søndag i Dyrehaugen, saalænge Teltene ere der; jeg læser alle udkommende Blade, Summa Summarum, jeg nyder Livet uden at dets Nydelse koster mig mere end alt i alt to Rigsdaler om Ugen. De forbauses? De finder det underligt, at man kan leve for saa godt Kjøb i en Stad, som er udraabt for, at Alting der er saa overdrevet dyrt? Af en uimodstaaelig Lyst til at gavne mine Samtidige vil jeg aabenbare Dem min Hemmelighed. Den er et Arcanum, som er Guld værdt.

Mine Talenter maa jeg rigtig nok takke for Kost og Logis. Begge Dele nyder jeg hos en Mand, hvis Sønner jeg underviser i den Gallske Pandeskallære og i den Schellingianske Philosophie. Hovedtendencen af min subjective og objective Existence nyder jeg altsaa der. Ogsaa mine Elevers Fader, som egentlig er Commissair, har for at udvide sine juridiske Kundskaber ved de nyere Systemers Studium taget nogle Timer hos mig, hvorfor jeg hver Eftermiddag faaer to Kopper af den kraftigste og meest aromatiske Caffe, der kan tænkes. I to Selskaber tager jeg gratis Deel i alle Fornøielserne. I det ene er jeg egentlig ansat som Digter og i det andet som Bibliothekar. Comoedien koster mig intet. De maa vide, jeg har et meget vidtløftigt Bekjendtskab, og naar jeg en Spilleaften placerer mig i Forsalen til Comoediehuset, saa træffer jeg altid, naar Stykket næsten er ude eller man skal til at begynde Dansen, een eller anden god Ven, som overlader mig sin Udgangsbillet. Rigtig nok gaaer jeg da Glip af Stykket, men det er heller ikke det, jeg synderlig bryder mig om. For mig og mine Lige er det Tvi, man i den senere Tid

har opført paa vor Skueplads, ganske uudstaaeligt. Ja, dersom man opførte saadanne Stykker som min Ven Schlegels Jon ꝛc., saa gad jeg nok spenderet et Par Mark paa en Billet, men nu gaaer jeg mere for at see Sallonen og de deilige, diamantstraalende Skjønne, som dens Loger ere indfattede med, end for at see de egentlige Comoedier. Dernæst finder jeg ogsaa stor Morskab i at kunne blande min Hyssen med andres Hyssen, og min Bravo med andres Bravo. Det lader sig, som De veed, bedst gjøre, naar Stykket er ude. Rigtig nok kan en saadan Dom ikke være andet end reen empirisk, da jeg her ganske maa forlade mig paa mine Formænds Erfaringer. Men det siger intet. De fleste store Mænd i Verden grunde jo deres Domme paa Andres Meninger, høre med Andres Øren og see med Andres Øine. Hvorfor skulde det være mig mere formeent? Det kommer her kun an paa, om de Øren og Øine, man hører og seer med, ikke skuffe, og det skal jeg nok tage mig i Vare for. Hos Restaurateurerne øder jeg ikke mere end 8 ß., og naar Citronerne ere dyre 10 ß. — For disse faa Skillinger kan jeg spadsere omkring i en sand Riddersal, der er

oplyst med straalende Chrystallysekroner. Ikke nok med det, alle Litteraturens nyeste og bedste Skatte, lige fra den eleganteste til den inelegenteste Tidende, ligge paa Marmor- og Alabastborde til min Tjeneste. Og alle disse Herligheder, ikke at tale om den fortræffelige Conversation, nyder jeg for 8 til 10 ß. — Vil jeg skaffe mig en himmelsk Bevægelse, vil jeg svæve i Luften med Armen slynget om een af Kjøbenhavns nydeligste Skjønne og føle den Glæde, som Englene maae føle, naar de flyve i Luften, saa behøver jeg kun at gaae ud paa een af Broerne, og for 4 ß. leie mig en Plads i een af de horizontale Gynger. — Om Sommeren kan jeg komme ud i Dyrehaugen for den største Bagatel, stundom for intet. Tusinde Bondervogne holde udenfor Porten, og et Selskab af otte Personer kan her for en Mark hver paa den anstændigste Maade blive befordret til Kilden. Det vil blive alt for vidtløftigt at opregne Dem her alle de Fornøielser, man kan nyde i Kjøbenhavn for den ubetydeligste Bekostning. Dette fraregnet, gives der endnu mange andre Agrements. Blandt disse hører især den, at man kan sidde i sin Stue og erfare alt, hvad der

foregaaer i Staden. For at opnaae dette Øiemeed, har man den priselige Skik, at Koner, omgivne af to tre haabefulde Børn, der ere bestemte til at træde i deres Mødres vindskibelige Fodspor, udraabe i alle Gader alt, hvad der foregaaer i Byen. Naar en ulykkelig Moder føder et vanskabt Barn, naar et sextenaars Pigebarn af skikkelige Forældre vil saare sig med en Kniv, for ikke at overleve Skjændselen af en lille Overtrædelse, som Tusinde begaae, uden at den ændses, saa synges alt dette paa en meget melodisk Maade igjennem alle Gader. Denne skjønne Publicitet, som gjør vor Hovedstad saa megen Ære, og som kan tjene til at stoppe Munden paa alle dem, der ville negte dens Existençe, tager daglig til. Man kan haabe, at Aviser omsider ville blive ganske unødvendige, naar det først kommer ret i Brug, saaledes at udraabe alting paa offentlige Gader og Stræder.

Nei, min Herre! Jeg nyder det lykkeligste Liv her i Kjøbenhavn for den ubetydeligste Bekostning, og enhver, der vil følge mit Exempel, vil kunne nyde samme. Anvend al Deres Pens Tryllekraft, for at gjendrive de frække

Udlændinger, der ville laste vor Stad og alligevel strømme herind i Skokketal. Viis dem, at man kan leve her, naar man forstaaer at leve, og at Kjøbenhavn er den lykkeligste Stad af dette Navn i hele Verden.

Deres forbundne rc.

Handelsmænd og Boutiquer.

Efter den sidste store Ildebrand har Kjøbenhavn faaet en ganske forandret Skikkelse. Ikke allene Privatpersoner, men ogsaa Stadens Foresatte have beriget og berige den endnu dagligen med Boutiquer, og Amagertorv har nu avlet et Barn, der er dobbelt saa stort som Moderen, og dette Barn kaldes Nyamagertorv, hvor der er anbragt en stor Mængde vandrende Fjelleboder, der beboes af alskens Handelsmænd og Kræmmere. I den nye Gade ved Rosenborg Hauge er der nylig blevet opført en heel Række af Boutiquer. Ogsaa ved Rundekirke har man allerede for en Tid siden indrettet saadanne Boder. Er det en Sandhed, at Kjøbenhavn eier alt for mange handlende og speculerende Mennesker, og i Forhold til disse alt for faa

arbeidende og producerende, saa vilde det maaskee ikke være upassende at undersøge, hvorvidt dette Boutiquevæsen kan være gavnligt for det Hele. Man kan uden Overdrivelse paastaae, at vor Hovedstad i denne Tid har ligesaa mange Boutiqver som den har Bygninger, og det er virkelig for meget. Hvad bliver Følgen heraf? For enhver, som heller ønsker at fortjene sit Brød i Uvirksomhed end med Arbeide, blive især saadanne Smaaboutiquer en sand Lokkemad. Haandværksfolk forlade deres Værksted og anlægge en Ruskumsnuskhandel i en saadan Fjellehytte. Staten taber derved arbeidende Hænder, og tusinde Kilder aabnes derved til Misbrug, Svig ꝛc. Det er ikke paa denne Maade, at man bør ønske Næringsstanden ophjulpen, og det Princip, at enhver bør have Tilladelse til at ernære sig saaledes som han bedst veed og kan, er ikke altid saa ganske anvendeligt. Dette evige Høkerie maa tilsidst dog blive høist skadeligt. Lysten til bestandig at ville høiere i Veiret, og den daglig overhaand tagende Yppighed er fornemmelig Aarsag i, at ingen er tilfreds med sin Stand og at saa mange simple Folk hige efter at forbedre deres Kaar, ikke ved Flid

og Arbeide, men ved Speculationer. Det er Tid, at man søger at standse dette Onde, og at enhver Aarsag dertil bortryddes. Hvad skal den egentlige Handelsstand vel blive til, naar man saaledes vedbliver at anbringe en Boutique i enhver Muur, hvor det kun er muligt at gjøre et Hul? Det er ikke her Handelsmænd, som skabe Boutiquer, men det er Boutiquer, som skabe Handelsmænd. Den Upartiske maa tilstaae, at de fleste Næringsveie ere i de senere Tider sjunkne meget dybt, og Aarsagen dertil kan neppe ligge i andet end i den overdrevne Concurrence især i Handelsfaget. Hvad denne ikke forøges ved Indfødte, det forøges den ved Udlændinger. Og hvad er det som oftest for Udlændinger, der til Skade for Landet forøge denne store Concurrence? Ikke rige og velhavende Folk, men for det meste Fattige, der stundom komme herind som Vrag, der drive for Vind og Veir. De Rige og Velhavende blive almindeligen der, hvor de ere og tye ikke til Kjøbenhavn. I en Stad som London eller Paris kan denne Sammenstrømmen af Mennesker fra alle Verdens Kanter vel ikke være saa skadelig, da Nærings-

grenene der ere saa mangfoldige; men i Kjøbenhavn, der indbefatter $\frac{1}{25}$ af begge Rigernes Folkemængde og hvis Befolkning altsaa forholdsmæssig allerede er alt for stor, kan en saadan Conflux af Mennesker, der for det meste kun søge at consummere, uden at producere, ikke være andet end høist skadelig.

Blandede Nyheder.

Uagtet Kjøbenhavn allerede eier flere Forsørgelses- og Understøttelsesanstalter, end det seer sig istand til at forsørge og understøtte; uagtet adskillige af dem allerede ere gaaede op i Røg og flere staae paa Springet til at følge deres Exempel; uagtet der saavel mundtlig som skrivtlig ivres imod disse Instituter, der for det meste bør betragtes som Insecter, som fortære Frugterne af den Fattiges og Eenfoldiges Sveed, saa truer Adresseavisen for i Dag dog med et nyt saadant "Forsørgelses- og Brudegave-Selskab, indrettet til Forsørgelse for begge Kjøn." Entrepreneurerne eller Commissionairerne for samme ere Hr. Hofbogbinder J. E. Liebe, og flere.

I den Iversenske Avis læses følgende: I Kjøbenhavns Skilderie spørges: hvorfor Samsøe ikke er stukken i Kobber, og om man intet Portrait har

af ham? Til det sidste Spørgsmaal kan svares: at der findes en Medaillon af hvidt Marmor paa hans Grav paa Assistencekirkegaarden, som, hvis den ellers ligner, gjerne kunde tjene til Model for Tegneren og Kobberstikkeren, men det første Spørgsmaal maa vore Konstnere besvare. — Strax nedenfor i samme Blad spørges ogsaa: hvad der er blevet af det for nogle Aar siden i Hovedstaden stiftede litteraire Selskab ꝛc.? Indsenderen heraf er for langt borte, til at kunne give noget fuldkommen fyldestgjørende Svar herpaa, men saa meget veed han, at faa Dage efter den 27 Sept. 1799 gik der en Circulaire omkring til det forhennævnte Selskabs Medlemmer, af hvilke nok de fleste, om ikke alle, voterede paa Selskabets Opløsning *). Selskabet er altsaa ikke blevet opløst, uden at Medlemmerne erfarede, hvorledes det er skeet; men hvorfor? om Opløsningen stod i nogen Forbindelse med hiin Dag og Dato, vides ikke. Overhovedet var Hr. Inspecteur P. H. Mønster, der, i Fald Hukommelsen ikke slaaer Indsenderen ganske feil, var Selskabets valgte Secretair, nok Manden, som kunde give enhver Videbegjerlig

*) Spørgeren i Kjøbenhavns Skilderie har selv været Medlem af Selskabet, men har aldrig middelbar eller umiddelbar voteret paa dets Opløsning. Da Selskabet var offentligt og ikke anonymt, saa kan han ikke indsee, hvorledes dets Opløsning kunde staae i nogen Forbindelse med hiin Dag.

den rigtigste og fuldstændigste Underretning om de øvrige Dele af det fremsatte Spørgsmaal.

Med den hidtilværende Entrepreneur for de Kielske Paquetbaade har det Kongl. Commercecollegium atter indgaaet en Forening, i Følge hvilken han skal vedligeholde en regelmæssig Paquetfart mellem Kjøbenhavn og Kiel, i et Tidrum af fem Aar. Den sidste Forening var udløben i denne Maaned.

Efter Forlydende udkommer der med det første en ny Anordning angaaende det borgerlige Militaire, efter hvilken alt det Mandskab, som henhører til den anden Classe, skal henlægges under det borgerlige Artillerie, Livjægerne ꝛc. — Underofficiererne ꝛc. skulle øve sig visse Gange om Ugen i Vaaben, men de simple Borgere skulle fritages derfor.

Af de ved afg. Geheimeraad Carstens i Slesvig til det Offentlige legerede Midler, har H. M. Kongen nylig skjenket den Latinske Skole i Husum en Capital af 2000 Rdlr., for at forbedre Rectorens Løn af Renterne.

Hofraad Wiedemann i Brunsvig har faaet en Lærestoel i Læge- og Fødselsvidenskaben ved Universitetet i Kiel, og er tillige udnævnt til Overlærer ved det derværende Institut for Gjordemødre.

Den af Islands Litteratur fortjente Sysselmand Ketilsen, som døde i f. A., skal have efterladt sig en betydelig Samling Manuscripter, hvoriblandt adskillige ere af ham selv.

Det fortjener her at anføres som en Mærkværdighed, at man paa det Kongelige Bibliothek i Kjøbenhavn endnu gjemmer den berømte Tycho Brahes egenhændige Jagttagelser paa Oranienborg paa Hveen. De ere skrevne i stor Folioformat, og udgjøre adskillige indbundne Folianter.

Præsten Hr. Galskjøt har i sidste Hefte af Maanedsskrivtet Iris leveret en Afhandling under Titel af: Det Fornuftige og Rette i at paalægge Præsterne i Dannemark (ligesom hiin Tydske Førstes Præster, som Aviserne for ikke længe siden have meldt om) fire Timers ugentlige Læsning i deres Skoler. Han søger blandt andet at gjendrive heri den Mening, at Præsten kun har een Præken om Ugen, og at han kun behøver Løverdagen til at studere paa sin Søndagspræken.

De udenlandske Nyheder, som Dagsposten har medbragt, have ikke nogen synderlig Interesse for Danske Læsere. At Storviziren er afsat, at Hollænderne med stor Pomp og gammeldags Ceremonier for tredie Gang i det sidste Decennium have indsat en ny Regjering, at den Franske Keiser med megen Høitidelighed er bleven kronet til Italiens Konge, er noget af det vigtigste. Over Krigsbegivenhederne hviler der endnu et mørkt og uigjennemtrængeligt Slør. Alt, hvad der tales om de udløbne Fransk-Spanske Flaader, er kun Gisninger, og Tiden, som opløser Alt, vil ogsaa her blive den bedste Relateur.

Den frimodige Fox har i Parlementet, — skjønt forgjeves, — talet Catholikernes Sag; deres Bønskrivt er bleven forkastet.

Den bekjendte Seune, som har gjennemreist en stor Deel af Europa til Fods, og udgivet sine Spadseregange til Syracus, kan nu ogsaa ventes her til Kjøbenhavn.

D. Gall har nylig aflagt en vigtig Prøve paa sin Kundskab om Organernes Situation. Han har, ledsaget af adskillige af de anseeligste Øvrigheds-personer og Læger, besøgt det Berlinske Hospital for Afsindige, Charitée, og ved blot at berøre disses Pandeskaller opdagede han uden at tage Feil, til hvilket Slags deres Afsindighed kunde henregnes. Han har ogsaa besøgt Fæstningen Spandau, og af Forbrydernes Pandeskal gjettet, til hvilke Forbrydelser de havde Anlæg. Sandelig en vigtig Opdagelse! Mangen en Dommer paa denne store Klode vilde dømme fornuftigere, om han rettede sig lidet mere efter Hjernesystemet. — Gall antager dobbelte Fornemmelsesorganer i Hjernen, hvoraf han paastaaer, at der ligesaa lidet følger at Sjelen skulde iagttage Alting dobbelt, som at Mennesket skulde høre eller see dobbelt, fordi det har 2 Ører, 2 Øine &c. Efter denne Hypothes antager han endvidere, at ligesom man ofte seer svagt med det ene Øie og skarpt med det andet, saa kan man være klog paa den ene Side af Hjernen og dum paa anden. Han har saaledes selv kjendt en

Mand i Wien, som var en Nar paa den ene Side og paa den anden en forstandig Mand. Naar hiin Side kom ham til at begaae Dumheder, saa ærgrede denne sig derover m. m. — Uforlignelige Hjelpemiddel til, for Eftertiden at kunne forklare sig saa mange Heel= og Halvnarres Adfærd!!

Oprindelsen til det bekjendte Ord Galimathias fortælles saaledes: en fransk Bonde ved Navn Matthias havde en Proces om en Hane, som paa Latin hedder Gallus. Procuratoren, som efter de Tiders Brug førte Sagen i det Latinske Sprog, fortalde sig derved nogle Gange, og sagde, istedetfor Gallus Matthiæ (Matthias's Hane) Galli Matthias. Og eftersom dette ingen fornuftig Mening gav, saa tog man deraf Leilighed, lige til denne Dag, at kalde alt meningsløst Sludder Galimathias.

Academiet for de nyttige Videnskaber i Erfurt er nu i Færd med at krone en af de Afhandlinger, der ere indkomne til Selskabet angaaende Spørgsmaalet: hvilke ere de bedste Midler til at forekomme al Sladder og Skumlerie i Kjøbstæder?

Den saakaldte litteraire Fond til Understøttelse for fattige Lærdes Enker i London, har nu en aarlig Indkomst af 1000 Pd. Sterl. Prindsen af Wales bidrager aarligen 200 Pd.

Den bekjendte Luftskipper Robertson i Petersborg agter med det første i det nordiske Archiv at meddele en Plan til en Luftmachine, som man end=

nu ikke har seet Mage til. Den skal være 132 Fod i Gjennemsnit og den fortyndede Luft, der løfter den i Veiret, skal blive 74000 Gange lettere end den athmosphæriske. Det Skib, som skal hænge derved bliver af Fyrretræ og forsynet med Seil og Tougværk. I dette Fartøi skal der være et Bibliothek, et Kjøkken og et Capel, alle Fornødenheder for 50 Personer og Mundprovision for adskillige Maaneder. Han vil gjøre en Reise dermed omkring Verden uden at sætte en Fod paa Jorden. — Det kommer kun an paa, om ikke denne Luftmachine bliver til en Luftmachine i Ordets egentlige Betydning.

Den i Dag ankomne Engelske Tidende melder, at den forenede Fransk-Spanske Flaade har maattet vende tilbage til Cadix, (en Paastand, hvis Sandhed man har Grund til at drage i Tvivl), — og at der d. 22 d. M. er ankommen en Svensk Coureur til London med Depecher angaaende Alliancen imellem Engelland, Rusland og Sverrig, som imidlertid endnu ikke er sluttet.

I Leiren ved Skaane, som Kongen af Sverrig selv begiver sig hen til, møde ogsaa 3 Batailloner Infanterie, 4 Escadroner Husarer, og to Compagnier Artillerie, som alle sammentrækkes i Pommern.

Sexten unge Lærde og Konstnere bare den store Schillers Liig. Det første Stykke der blev opført paa Theatret efterat han var bragt til Hvile, var "Jomfruen fra Orlean," som endtes med en Sørgehøitidelighed i Anledning af hans Død.

I Dag (d. 28) er der ved Høiesteret afsagt Dom i Styrmanden Nissens Sag. Hof- og Stadsretsdommen confirmeres. (Han skal nemlig halshugges og Hovedet sættes paa Stage.)

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 66.
Den 31 Maji, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Man.

Der gives et Ord, som er hele Verdens Despot, som tillader sig Sandheder og Usandheder, som nævnes overalt, lige fra den meest glimrende Borg, indtil den laveste Hytte, som Hykleren bruger som Hovedingredience i sin Virak, og som den frygtsomme Sandhedsven ofte maa betjene sig af, for ikke at blive et Offer for sin alt for varme Iver, dette Ord, som kun bestaaer af tre Bogstaver, er Ordet Man. Det er en Aand, som man vel nævner ved Navn, men som intet Øre nogensinde har hørt, intet Øie nogensinde har seet.

"Man siger, at Deres Excellence er een af Videnskabernes største Beskyttere her i Landet," siger Jesper Snyltegjest, naar han sidder til Bords hos en fornem Mand. — "Man roser offentligen Deres høimodige Gavnelyst" o. s. v. Hans Excellence finder sig inderlig smigret ved Hr. Mans fordeelagtige Dom om hans Iver for Videnskabelighed og Almeenvel, uden at bryde sig om, enten denne Hr. Man er Hr. Jesper selv eller een af hans Colleger.

"Man beundrer Deres Vers," siger en Anden til en Digter. Digteren kroger sig og drømmer sig allerede paa Pynten af Parnasset, fordi den anonyme Man beundrer ham, medens han derimod pukker, skjender og haaner, naar endog den fornuftigste Dommer, under sit Navn, siger ham, at hans Vers ere maadelige.

"Man er særdeles fornøiet med den eller den Indretning," siger stundom den, der vil gjøre sig lækker hos dem, der staae nogle Trin høiere paa Jacobs Stige end han. Hans Ord antages for et Evangelium, uagtet hele Verden er misfornøiet med Indretningen. Men Hr. Man siger, at den er ypperlig, og det er nok.

Man er overalt en Person, som er meget tilbøielig til at lyve. Naar Man siger: der bliver Fred, saa bliver der almindeligen Krig; naar Man siger: det er en hovedrig Mand, saa er det en Opbudscandidat; naar Man siger, Actierne stige, saa falde de; kort sagt, skulde nogen dømmes til at bøde sine Tremark, og for denne Mulct fritages for at aflægge Eed og Vidnesbyrd, saa burde det være Hr. Man.

Man siger: at de Parisiske Damer ikke bruge mere dette Slags Hatte ꝛc., og der opstaaer en heel Revolution i det Kjøbenhavnske Moderige. Hatten maa casseres, og udryddes af Hattenes Tal. Modehandleren sukker over den sidste Transport, han har ladet komme, den kjere Papa eller Kjereste over de nydelige Rigsdalersedler, som han maa lade springe, fordi den urimelige, navnløse og upaalidelige Hr. Man byder det.

Men Man har ogsaa endeel Børn, og disse hedde Folk, Rygtet, Publicum, Læserne ꝛc. Det første af disse, som er et inderlig godt Barn, faaer nu Skyld for saa meget. Naar et ondskabsfuldt Menneske ønsker at sige

nogen en Ubehagelighed, og dog gjerne vil skjule, at han er Barnefader til den Usandhed, han fremkommer med, saa lægger han dette stakkels uskyldige maalløse Barn den i Munden. "Folk siger Det," er et Toug, hvorved man bogserer mangen en Usandhed ind i Verden. Men Ryg-tet er derimod et Barn, som i visse Maader ligner de Børn, der overleveres til Pleiestiftel-sens Pleie. Det fødes, uden at man kjender Moderen eller Faderen, det trives og voxer frodig op, eller det vansmægter og døer, uden at man erfarer, af hvad det levede eller af hvad det døde. Det er i øvrigt et vanartet Barn. Det skaaner ingen Alder eller Stand. Det op-fører sig i alting som en Bastard. Dets Sød-skende ere Legio og trives af visse Grunde me-get i vore Dage. — Publicum er et uskyldigt Barn, der har megen Lighed med Dalailama i Thibet *). Forfattere, Virtuoser og Skuespil-lere have især stor Commerce med det. De be-handle det som Chineserne deres Huusguder,

*) Dalailama, der i Thibet betragtes som en udødelig Konge og Ypperstepræst, er et fat-tigt Barn, der ved Præsternes Bedragerie op-høies dertil, og i øvrigt holdes meget i Ave.

der bankes af dem i Dag og tilbedes af dem i Morgen. Der appelleres til dets Domstoel, uagtet ingen Foged eller Underfoged i Verden gjør nogen Arrest paa dets Dom, og man ikke engang for al Peru's Guld kan faae Acterne beskrevne. — Læserne er et usynligt Væsen, som alle Forfattere, selv de, hvis Arbeider ikke komme for nogen anden levende Skabnings Öie end Bogtrykkerens, Boghandlerens og Bogmøllets, og i al Fald Urtekræmmerens, bestandig tale og appellere til.

Resultatet af alt dette vil maaskee blive, at Læseren vil spørge: er det fornuftigt, at Man skriver sex Sider over eet Ord paa tre Bogstaver? — Det maa Hr. Man selv forsvare. — Hvor mange Sider, ja Bøger er der ikke skrevet over det eneste Ord: Transubstantiation?

Familieselskaber.

Da den vise Socrates lod sig bygge et Huus i Athenen, blev han spurgt af een, der forundrede sig over, at det var saa lille, hvorfor han ikke lod sig opføre en Bygning, som var mere passende

for en Mand af hans Stand? — Philosophen svarede: at han vilde prise sig lykkelig, om han kunde see dette lille Huus opfyldt med sande Venner. Saaledes talede een af Verdens første Vise i en Tidsalder, hvor Venskabs Luer endnu flammede saa reent i Menneskenes Hjerte; hvor Egennytten med alle sine Følgesvende endnu ikke saa ganske let kunde sønderhugge de hellige Baand, der binde Slægtning til Slægtning, Borger til Borger indbyrdes. Allerede den Tidsalder, som er Aartusinder ældre end vores, følte, at sande Venner ere sjeldnere end Guld. Ganske anderledes tænker man i vore Dage. Vore Rige kunne ikke faae deres Bygninger store nok; de lade indrette Sale, der kunne rumme fem Hundrede, ja endog flere Mennesker, som de kalde deres Venner. Selv den simple Borger maa nu have en Sal, der staaer ledig i hele Uger, og kun bruges til at modtage Fremmede i. Skulde man slutte fra disse Selskabsværelsers Størrelse til de indbudne Venners Tal, saa maatte man troe, at Verden aldrig har været rigere paa Venner, og at Venskab aldrig har været almindeligere, end netop nu, hvor saa mange tvivle om dets

Tilværelse. Jeg kjender de Mænd, som her i Hovedstaden have nogle Gange om Maaneden stort Selskab hos sig. Et Antal af henved fyrgetyve Mennesker indfinde sig hos dem, og alle — det forstaaer sig — som Venner. Man kalder disse Sammenkomster meget beskedent: Familieselskaber, endskjønt Gjesterne ikke ere videre i Familie sammen, end for saavidt Adam var deres fælles Stammefader. Den Uindviede, som bedømmer disse Selskaber efter det Udvortes, anseer dem naturligviis for Venskabets hellige Sæde. Man kysser hinanden, man trykker hinanden i Haanden, man — hvad behøves der vel mere til at skuffe den Uerfarne? — Men trækker man Sløret bort fra dette fortryllede Malerie, saa finder man, at det er Interessen, som spiller her, ligesom næsten overalt, Hovedrollen. Den rige og speculerende Handelsmand indbyder Venner til sit Bord af sand Speculationsaand. I den Kreds, hvor Bacchus og Glæden troner, sniger Mercur sig ganske listig omkring. Han kjender saa godt, til hvilket Departement ethvert Menneske henhører. Han fritter og pomper enhver. Saaledes bliver da her Venskabets Tempel forvand-

let til en Børs, hvor Handelsspeculationer bedst lade sig drive, og hvor man flittig minerer og contraminerer. Dersom det var muligt for nogen Dødelig, at prøve Hjerter og Nyrer, saa vilde man finde, at næsten alle disse indbudne Gjester eller Venner ikke ere andet end det Vand, der henledes til en Mølle, og som den blot staaer i saa nøie en Forbindelse med, fordi den drives af det. — I andre saakaldte Familieselskaber, hvor ikke denne Interesse finder Sted, hersker der derimod et andet og ikke bedre Slags. For at indhylle sig i ussel og laant Glands, indbyder man kun dem af sine Beslægtede eller Bekjendtere, som ere rige eller fornemme. Selv de naturligste og helligste Baand opløses her. Man tilsidesætter og ringeagter sine fattigere men nærmeste Paarørende. Det vilde ikke være vanskeligt, ved Kjendsgjerninger at bevise, at mangt et Familieselskab bestaaer af Fremmede i Ordets virkelige Forstand, medens Fader og Moder, Broder og Søster aldrig indbydes. Man vil gjerne udbasunes; man vil have Navn for at føre et glimrende Liv, og dette kan ikke skee ved fattige Paarørende, der ikke have Adgang til høiere Steder. Det maa skee ved Folk, der

have Indflydelse, der ere rige, eller i det mindste fornemme. Udtrykket Familieselskab er over mangen en Familie, der skammer sig ved sine fattigere Paarørende, og udelukker dem fra sin Kreds, en sand Satire. Vore Rigmænd kunne hos den Fornuftige ikke opvække andet end et medynksomt Smiil, naar de indrette Prunkesale, som man kan vende med Heste og Vogn i, til at modtage deres Venner. Den Mand, der lader sin Sal male som en Skov, og derved tilkjendegiver, hvilke Gjester han venter, caracteriserer i alle Maader vor Tidsalders Venskabs- og Selskabsvæsen.

Blandede Nyheder.

For nogle Dage siden blev formodentlig den første Bonaparte her i Staden begraven. Det var et Barn, hvis Lykkesomstændigheder vare saa ugunstige, at Fattigvæsenet maatte give det fri Jord.

I Februarii Maaned 1804 tildrog der sig følgende sørgelige Begivenhed. Medens den afdøde Capitain Sebbelow laae i en Havn, ikke langt fra Frederiksnagor, blev endeel af Skibets Sager transporteret hen paa den saakaldte Bankesal: en Plads paa det faste Land, hvor alle Slags Skibsmaterialier i Almindelighed henføres. Sagerne bleve transporterede i en Baad, som var bemandet af Sorte, med hvilke Slagteren fulgte som Opsynsmand. Da de kom i Land, sagde den Styrmand, som havde Opsyn over Bankesalen, til Slagteren,

at han skulde følge tilbage med Baaden. Den sidste modsatte sig denne Befaling, og Styrmanden gav ham et Slag paa Øret, i det han erindrede ham om hans Pligt. Slagteren vedblev at vægre sig; og da Styrmanden gav ham nok et Slag, erklærede han bandende, at han, om han vovede det endnu engang, vilde stikke ham ihjel med sin Kniv, som han i det samme trak ud. I det Styrmanden derpaa vilde gribe ham i Brystet, jog han ham Kniven lige ind i Barmen. En Constabel greb ham bagfra; han blev derpaa bragt ombord og lagt i Lænker. Capitainen, der ikke vilde føre dette uregjerlige og farlige Menneske til Kjøbenhavn, overleverede ham til Retten i Calcutta. Uagtet der var Vidner nok, vedblev han dog at negte Gjerningen. Han paastod, at Styrmanden havde selv løbet sig Kniven i Livet, i det han vilde gribe ham i Brystet. Da ingen, efter de Engelske Love, kan dømmes fra Livet uden egen Tilstaaelse, saa blev han dømt til to Aars Arbeide i Lænker paa Williams Fort: en Straf, som imidlertid ingen Europæer saa let skal kunne udholde i saa lang en Tid.

Det borgerlige Militaire i Kjøbenhavn har nu faaet en meget brillant og smukt udarbeidet Mercuriusstav, som bruges til at oplive Janitcharmusiquen. Den skal, efter Sigende, have kostet 150 Rdlr.

Licentiat Nemmich har, som forhen meldt, paa sin Reise igjennem Tønningen i April Maaned d. A. udgivet en Beskrivelse over denne Stad, der ved Elbbloquaden er bleven yderst vigtig. Af hans Jagttagelser leveres her følgende: Navnet Tønningen ville adskillige udlede af T ø n d e. I Stadens gamle Segl, hvoraf Vaabenet endnu findes paa Fløien af Taarnet, staaer en Tønde med

en Svane. Det nuværende Reelsegl er et Skib med en Tønde. Staden mangler smukke Egne og Promenader. Den lille Slotsplads besøges kun lidet af fornemme Folk. Strandkanten har ingen behagelige Prospecter, men Øiet dvæler ved Mængden af bestandig afvexlende Skibe. Paa Landet hersker den saakaldte Marsksygdom, som fremmede Tærskere faae, naar de i Høsten tage Tjeneste i Marsken, og nyde for meget Marsklandsføde. Sygdommen tager imidlertid meget af. Efter Bloquaden hidføres fra alle Kanter lettere Fødemidler end de sædvanlige, og Oxekjødet er tillige blevet bedre. Det ferske Vand er slet; Brønde gives her ingen af, og Indbyggerne samle Regnvand. — Den 13 Februari 1803 havde Staden 1994 Indbyggere, siden Bloquaden er Tallet steget til 4000. — Eideren er vel forsynet med Tønder og Vartegn. Saalænge som Iis og Storm ikke forbyde det, krydser der Loodsbaade for at indlodse Skibe, der ikke have Helgolandske Loodser. Regjeringen er nu betænkt paa at lægge en Loodsgaliote, der tillige skal være et Fyr, forved Eideren. Lexow har efter dens Opfordring gjort en Tegning dertil. Indretningen vil være til megen Nytte for Handelen. — I f. A. bleve endog Skibe, der gik 19 Fod dybt, indladte. Men det er dog ikke raadeligt, at lade saa dybtgaaende Skibe seile her. Siden Elbbloquadens Begyndelse har man derfor ikke indladt Skibe i Havnen, der gaae over 10 Fod dybt, paa det Farten ikke skal blive forstyrret. Disse Skibe maae om Vinteren ligge ved Stranden, og om Sommeren paa Strømmen, for Anker. — Reden er ganske sikker. — Skibene losses, saa vidt som mueligt, strax ved deres Ankomst. Men da der ofte kommer saa mange, at Toldbetjenterne ikke kunne overkomme det, saa maa adskillige bie nogle Dage. Skibe med Frugt og

Manufacturvarer for Messerne have Fortrinet. — I Havnen har en Havnemester og paa Strømmen Vagtskibets Commandant Overbestyrelsen. — Hamborgs Assurandeurer og Assurancecompagnie have en Befuldmægtiget her, i denne Tid den virksomme Lexow. I Vinter, da Eideren var lagt til, lod han Søtønderne transportere over Land, hvorved tyve Skibe ankom til Vollwyk, førend Eideren var aaben. Ved dette Sted kunne Skibe ankomme hele Vinteren igjennem, da Eideren nedenfor samme aldrig lægges ganske til. — Canal-Opsynscommissionen i Rendsborg har Overopsigten over Tønderne ꝛc. Afgiverne derfor hævede tilforn Tønningen efter et eget Regulativ, men efter at Kongen, siden Canalfarten, har kjøbt Rettigheden dertil for 10,000 Rdlr., hæves den af en Kongel. Toldforvalter. I A. 1804 indbragte denne Afgivt omtrent 14000 Rdlr. — Tolden beløb sig overhovedet 1804 til 202,000 Rdlr. Førend Elbbloquaden var den kun 20 til 30,000 Rdlr. Samme Aar lossede her imellem 6 og 700 fremmede Skibe (Hollandske uberegnede). — Tønningens egne Skibe udgjorde 1803 i Commercelæster 297½. Deres Tal er omtrent 30. Lexow allene eier 9. Han har og anlagt et Skibsværft og ladet bygge der et Skib. Nu bruges det til at reparere, men ikke til at bygge Skibe; thi Arbeidslønnen er for høi. Ligeledes har Lexow anlagt en Reberbane. — Det Vollerwykske Batterie er anlagt 1803 og er det yderste. To andre nær ved Tønningen ere anlagte, det ene 1801 og det andet 1803. — Det Kongel. Pakhuus er meget stort. Her kan man mod en ringe Leie oplægge Varer, selv Contrebande, saalænge man vil. Men almindeligen maa man her, siden Elben blev bloqueret, betjene sig af Kjeldere, Stalde ꝛc. til Oplagssteder. — Huusleien er

saa dyr, at Claussen & Comp. maa betale 2000 Rdlr. i aarlig Leie for et lidet Huus, og Grabau 1500 Rdlr. for nogle slette Værelser ꝛc. De første maae betale aarlig i Nahrungssteuer, som enhver, der driver borgerlig Næring, maa svare til Stadens Casse, 2000 Rdlr. Lexow 1200 Rdlr. ꝛc. Dette er 3 proC. af deres Gevinst. — Staden er, disse store Indtægter uagtede, ikke bleven rigere, men den fornødne Indqvartering koster den ogsaa aarlig 10,000 Rdlr. — Speditteurernes Tal er over 30. (Fortsættes.)

Natten imellem d. 24 og 25 d. M. afbrændte et Smedehuus ved Odensee. Folkene vaagnede først da Huset stod i Lue, og med Nød fik Konen to smaa Børn kastet ud af Vinduet. Men da hun vilde ile tilbage, for at redde Noget, faldt Bygningen og hun blev et Offer for Luen. Manden er ogsaa betydelig forbrændt.

Prinds Christian af Hessen agtede at fortsætte den 29 f. M. sin Reise fra Berlin til Dresden, Prag og Wien.

To Soldater i Cassernerne i Kjøbenhavn havde i disse Dage havt en Strid, og den af dem, som havde Uret, blev straffet. Denne sidste gik derpaa om Morgenen op til den første og huggede ham med sin Sabel, medens han endnu laae i Sengen, først over Laaret; og derpaa, da han vilde værge sig, over Armen. Saarene ere vel farlige, men ikke dødelige.

En Plantageforpagter paa de Danske Vestindiske Øer er nylig bleven ved Høiesteret dømt til sex Maaneders Fæstningsarbeide, fordi han har begaaet den Grusomhed, at afskjære en Negerdreng to Stykker af det venstre Øre.

Af det store geographiske Værk, som udgives i Paris af Mentelle og vor Landsmand M. C.

Bruun, er nu det 12te og 14de Bind udkommet. Den sidstes Arbeide roses fornemmeligen.

Det Lawätztske Uld- og Lærredsmanufactur i Neumühlen ved Elben, omtrent en Miil fra Hamborg, har god Fremgang. Staae end Producterne tilbage for de Engelske i udvortes Skjønhed, saa overgaae de dem derimod i Bonitet. Priserne ere billige; Dynevaarstøiet og Casimiren søges blandt andet meget.

H. D. Prinds Carl af Hessen ventes i Sommer til Badet i Wisbaden.

I Nancy har man i denne Tid, efter 36 Aars Forløb, først faaet en rigtig Oplysning i en rædsom Criminalproces. Syv Personer bleve 1769 anklagede som Røvere. Fire af dem bleve hængte, to dømte til at arbeide for Livstid som Galeislaver, og den syvende undveg. Atten Aar derefter bekjendte en i Würtemberg arresteret Zigeuner, at han og hans Bande havde begaaet den Forbrydelse, som hine vare blevne straffede for. Den Franske Præsident Dupaty tog sig 1788 af Sagen, og vilde endog lade Acterne trykke, men døde under Sagen. Først nu, efter 36 Aars Forløb, ere hine uskyldig fordømte Mennesker blevne frikjendte. Men naturligviis for sildig!

Konstacademiet i Madrit har udgivet en kostbar og fuldstændig Kobbersamling af Arabiske Oldsager i Kongeriget Grenada og Cordova med Forklaringer over Inscriptionerne, Hieroglypherne og Chiffrene.

Den Hollandske Raadspensionair beboer nu det gamle Hofs Slot i Haag, og et Detachement Cavallerie og Infanterie maa dagligen begive sig derhen ligesom i Prindsen af Oraniens Tid. Nyligen var han, ledsaget af en Escorte, i Kirken, hvor han hørte en Præken af Hr. Monod, Fransk

reformeert Præst i Kjøbenhavn, som i denne Tid opholder sig i Haag, og agter derfra at reise til Schweiz.

Efter Forlydende har H. M. Kongen af Dannemark kjøbt det Wächterske Riddergods Hiiringen.

Dr. Faust har gjort den vigtige Opdagelse, at ethvert chirurgiskt Instrument (Vaccinationslanzetten undtagen) bør, førend der foretages nogen Operation dermed, overstryges med fuldkommen reen Olie. Den Syges Smerte formindskes, og Instrumentets Godhed conserveres derved. Han raader ogsaa at varme ethvert Instrument, førend det bruges, saaledes at det har Blodets Varmegrad.

Tropperne paa den Spanske Admiral Gravina's Escadre ere Kjernen af den Spanske Armee. Escadren har en stor Artillerietrain ombord, og hvad der er besynderligt nok, de to demonterede Cavallerieregimenter, der indskibedes med Sadler, ere de samme, der i Feldtogene ved Pyrenæerne, meest udmærkede sig imod de Franske, som de nu skulle fægte i Forening med.

I Strasburg døde nylig en theologisk Candidat, navnlig Bierling, som 1794 for ramme Alvor foreslog i Jacobinerklubben, at det derværende prægtige Mønstertaarn skulde demoleres, fordi — det stred mod Liighedens Grundsætninger, "at den ene Bygning saaledes skulde rage frem over den anden." — Hvad mon dette Taarn nu vilde sige, dersom det som Beliams Esel kunde komme til at snakke?

Den 13 f. M. er der i Berlin ankommet en Fransk Coureer fra Mailand med et Pas for Hr. Novosilzoff, der gaaer til Frankrige med Fredsforslag, paa hvis Udfald alting beroer. — En til Tønningen d. 24 d. M. ankommen Engelsk Kutter beretter, at Lord Garner med nitten Skibe har Bresterflaaden, der bestaaer af to og tyve, i Sigte, og forfølger den.

I Paris er en Skræder bleven stukken ihjel paa Carrusselpladsen af to Creditorer, som han krævede Betaling af. → En Kjøbmandsbetjent i Wien var gaaet ind hos en Skræders Kone for at stjæle, medens Manden var i et Værtshuus. Han skjar Hovedet af Konen og lagde det udenfor Døren. Derpaa gik han hen i Værtshuset, uden at lade sig mærke med noget, men hans blodbestænkte Klæder røbede ham.

Den sidste d. M. spillede de Franske Skuespillere for første Gang paa det Kongelige Theater. De havde temmelig fuldt Huus. De opførte tre Smaastykker, som alle bleve givne til Tilskuernes største Tilfredshed, og deres Spil blev belønnet med fortjent og udeelt Bifald. I det første viiste Mad. Fourée og Hr. Duclos sig som sande Konstnere. Den Natur, Liv og Gratie hvormed den første spiller, er bekjendt nok; den sidstes Spil er hendes fuldkommen værdig. Hr. Duclo's Figur, Declamation og Gesticulation ere i alle Maader fortræffelige. Det Naturlige og Sande i hans Spil viser, at disse to Egenskaber ere eens, saavel hos Franske som hos Danske, og at Affectation bliver Affectation saavel i den Franskes som i den Danskes Mund. — Hr. Fourée viiste denne Aften hvilket Fag han egentlig er Mester i, nemlig det lavere comiske. Den beskjenkede Mands Rolle i det sidste Stykke udførte han ganske fortræffelig. Han blev Sandheden tro uden at synke til væmmelig Overdrivelse. Den ved denne Forestilling alt for overdrevne og saa ofte i Utide anbragte Klappen, kan iøvrigt ikke være smigrende for nogen sand og tænkende Konstner. — H. K. H. Arveprindsen og hans høie Familie beærede Forestillingen med sin Nærværelse.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 67.

Den 8 Junii, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Roeskilde Domkirke.

Jeg veed ikke, hvilke besynderlige Følelser der bemestrer sig Sjelen, naar man fra Hovedstaden tager ud til Roeskilde. Kjøbenhavn, fordum et Fiskerleie, forvandlet til en Kongestad, og Dannemarks gamle, berømte Førstesæde, hvor Harald, Knud og Waldemar tronede, nedsjunket til en ubetydelig Kjøbstæd! Gives der noget stærkere Billede paa det Ustadige og det Afvexlende i al menneskelig Storhed? Paa den hele Vei, som fører fra Hovedstaden til Roeskilde, findes intet Spor til fordums Vælde. De store Tingstene, som ligge i en Halv-

Cirkel lige uden for Byen, ere det eneste, som endnu vidner om, at her engang levede et Folk, som regjeredes efter Love. Naar man nærmer sig Domkirken, sættes Sjelen Aarhundreder tilbage i Tiden. De høie, dristige Mure, de gothiske Snirkler og Zirater, de ere belæssede med, caracterisere Tidsalderens Aand. Alle de store Mænd, som Historien har lært mig at kjende, svævede her omkring mig. Min Phantasie fremtryllede her Absalon og hans kronede Ven. Jeg saae begge vandre Haand i Haand, liig en Henrik og Sully. Jeg hørte dem tale om, at fremme Folkets Held; om at knuse de røverske Jomsviker; om at trodse Pavens frække Overmod. Jeg saae den kjekke Biskop Wilhelm staae i Kirkedøren, holdende sin Krumstav for Kong Svends Bryst, og raabende: "En Morder bør ikke vanhellige Guds Tempel!" Jeg saae Margarethe med en Qvindehaand styre et tredobbelt Scepter, og hørte tre Folkeslag kalde hende Moder. Men i det jeg traadte ind i Kirken, faldt Teppet ned for dette Tryllebillede. Jeg fandt her en heel Verden opløst i Støv. Jeg kom til mig selv igjen, og det hele fortryllede Syn brast for mit Øie som en Sæ-

beboble. Den kjekke Biskop Wilhelm, som ikke frygtede for at sige Førster selv Sandhed, ligger her, forvandlet til en fortørret Beenrad, indmuret i en Pille ved Alteret. Kirkebetjenten holdt Lyset hen til en Aabning i Pillen, og jeg kunde nu tydelig see de Been, som otte Aarhundreder ikke have formaaet aldeles at opløse. I en anden Pille gjemmes Levningerne af Harald Blaatand, Christendommens Grundfæster i Dannemark. Ved Siden af Haralds ere Svend Estridsens Been ligeledes indmurede i en Pille; Benene af den Konge, hvis Levned optager et saa mærkværdigt Sted i Dannemarks Aarbøger; hvis Regjeringstid udmærker sig ved Exempler paa Geistlighedens Magt. — Gaaer man nogle Skridt videre, saa seer man øverst ved Alteret de Romerske Legaters Stoel. Paa denne sadde fordum de Klerke, der hegnede hos os om papistiske Vedtægter, der vare Tordenledere, som henledte Pavens Banstraaler paa Kongers Isse. De forsvandt, da Oplysningens første Morgenrøde lod sig see i vort Fædreneland. Men man nærmer sig dog endnu deres Sæde med et Slags Angest; man frygter ordentlig for, at deres Maner maaskee kunde

komme frem igjen. Nu aabner Klokkeren Alterets Døre. Hele Christi Lidelseshistorie straaler os i Møde. Alle Figurerne see ud som de vare støbte af Guld. Den Ængstelighed, hvormed de ere udarbeidede, røber, at de maaskee have kostet en heel Menneskealders Pønsen. En Lidelsehistorie og saa pragtfuld? Rædsomme, barnagtige Bram ved et Sørgespil, som hvert følende Hjerte bløder ved!

Man hører nu Laasene rasle. De underjordiske Hvælvingers jernbeslaaede Døre aabne sig med en frygtelig Bragen. En sortklædt Mand, — formodentlig Ringeren, — med en Lygte i Haanden, som kaster sit matte Lys paa den mørke Hvælving, beder den Fremmede at gaae forsigtig. Hjertet føler sig omspændt af den Dødningluft, som kommer ham i Møde. Man gaaer ned ad Trappen; man frygter ved hvert andet Skridt at falde. Med eet staaer man midt i de Dødes Bolig. "Her ligger: Kong Christian den Fjerde!" raaber Kirkebetjenten: "dette Sværd pleiede han at bære." — "Hvor er Du Christian — Du Nordens kronede Helt?" raabte en Stemme i mit Inderste. — "Jeg har læst saa meget om Din Viis-

dom og Dine Bedrivter." — Men han var taus som Graven. Saadanne sværmeriske Tanker opstod der i min Sjel. Det forekom mig som alle de kronede Helte, jeg her befandt mig imellem, endnu levede. Men jeg blev snart vakt af min Drøm, da en af de, som fulgte med for at see Gravmælerne, raabte, i det han betragtede Christian den Fjerdes sølvbeslaaede Kiste, med en gjennemtrængende Stemme: "Det er Synd for den Mængde Sølv, som her ligger til Unytte. Maatte jeg raade derfor, saa skulde det altsammen smeltes." *) — Nu følte jeg igjen, at jeg befandt mig blandt Mennesker.

(Fortsættes.)

Proclama.

Vi undertegnede gjøre herved vitterligt: at efsom og saasom vi i Dag skrive den tredie Junii og Medregentinden i vort tunge Kald, Frøken Flora, født Sommer, endnu ikke har ind-

*) Denne Anecdote er bogstavelig sand. Den Mand, som brugte disse Udtryk, er formuende, og lever endnu her i Kjøbenhavn.

fundet sig eller afløst os, efter den med hende fra Arilds Tid af ingaaede Accord, og Følgen heraf har været, at Kornet ikke kan komme frem paa Marken; at en eneste Nattefrost ødelægger, hvad Solen i hele Dage har umaget sig med at opføde; at vore Damer have den Hjertesorg, at de end ikke i Junii Maaned kunne tage deres fine Musselins Klæder paa, uden at blive i høieste Grad forkjølede, og maae derfor klæde sig i Peltse; at Kirsten Piils Kilde er udsat for en Statsbanquerot, og at maaskee de nomadiske Tracteurer sammesteds nødsages til at blive borte derfra med deres Telte, til ubodelig Skade for Sædeligheden; saa have vi, efter herom gjort Ansøgning og Begjering bevilget og tilladt, at vedkommende Kjøbenhavnere maae ved Proclama sub poena præclusi & perpetui silentii, indkalde besagde Frøken Flora, født Sommer, med otte Dages Varsel, fra den Tid at regne, at saadant Proclama er læst i Kjøbenhavns Skilderie, at tilbagevende fra sin Udenlandsreise til Dannemark. Skulde velbemeldte Frøken udeblive over den her berammede Tid, saa skal det staae det anførte Land frit for, at udelade alt hvad der kan have Hensyn til hende af sin Alma-

nak, uden at hun paa nogen Maade kan reclamere sin Ret. For at bøde paa hendes Savn, agte vi derimod, at tage Landet under vor naadigst Beskyttelse og lade os hylde til Dannemarks eneste Aarstid.

Givet paa vort Lystslot i Kjøbenhavn d. 3 Junii 1805.

Vinteren.

Regnvind-Slud, Secretair.

En Kjøbenhavnsk Elegants Dagbog.

Min Herre!

Jeg seer af Deres Blad, at De ikke er utilbøielig til at modtage passende Bidrag, som paa en eller anden Maade caracterisere vor Hovedstads Sæder. Jeg tager mig derfor den Frihed, at sende Dem her en Gjenpart af et ungt Menneskes Dagbog, og haaber at De, for at fornøie Deres Læsere, indrykker den i Deres Blad *).

Mandagen Kl. 10. Efter Ordre vakte Pigen mig Kl. 9½. Skrev jeg en poetisk Sa-

*) Indsenderen tilgive, at Udgiveren kun har valgt det Vigtigste af denne Dagbog.

lere over Jomfrue X.; gik derpaa hen hos Conditoren. Blev ham to Mark skyldig for Chocolade og Bakkelse, og 12 ß. for tre Kager for Tyrk. Kom i Strid med en Franskmand, som Tyrk havde bidt i Foden.

Dito Kl. 11. Gik jeg i Kongens Hauge med to Fyre, som jeg var bleven bekjendt med hos Sukkerbageren. Skrev jeg alle Slags løierlige Vers paa een af de grønne Bænke. Lod jeg Tyrk svømme i Springvandet. Kom jeg i Brouillerie derover med Gartnerens Karl. Karlen fik Bank.

Dito Kl. 12. Gjorde vi Løier med en Dulle, som spadserede ganske allene. Z***s Asparges meget bittre; hans nye Pige meget sød, men bly.

Dito Kl. 1½. Læste lidet, da jeg kom hjem, i Schinderhannes's Historie, og derpaa i Nørregaards Natur- og Folkeret. Skrev en Recension, som var bestilt hos mig og skulde være færdig Kl. 3.

Dito Kl. 2½. Recensionen færdig. Øvede jeg Tyrk i at springe over en Stok og hente mit Lommetørklæde. Tyrk røber megen Genie.

Dito Kl. 3. Begyndte jeg at arbeide paa de Skoe, som jeg havde lovet Frøken Lisette. Gik jeg i Klubben for at spille Billard med Marqueren. Tabte fem Mark i Partiepenge. Marqueren en Grobian og mistroisk Slyngel.

Dito Kl. 4. Læste jeg lidet i Nørregaards Bog, men fandt den saa tør som en Flynder. Gik jeg hen hos ** for at drikke Caffe. Havde vi mange Løier med en Tydsker, som vilde snakke Dansk. Kom jeg atter i Spectakel med en Person, som Tyrk havde nappet i Kjolefliggen. Dyret var uskyldigt; Personen havde traadt det paa Foden. Sagen blev afgjort i Mindelighed. Jeg spenderede to Flasker Viin.

Dito Kl. 5. Gik jeg hjem og læste atter lidet i Schinderhannes's Historie, men gik en halv Time derefter ud igjen. Jeg havde just bestilt min Skræder til Kl. 6.

Dito Kl. 6. Gik jeg paa Comoedien. Mad. Fourée taler godt Fransk. Kom jeg i Strid med en af mine Colleger i Henseende til det Fine af dette Sprog, f. Ex. om man siger le mère eller la mère. Jeg veddede en Flaske

Madera paa det første. Revnede min ene Handske, da jeg ved Enden af det sidste Stykke skulde til at klappe.

Dito Kl. 9½. Z**s Pige ikke saa bly som hun seer ud til. Bankede jeg en Engelsk Skipper, som ikke vilde tage Hatten af. Gjorde jeg den Observation, at en Regnbue omkring Øiet ikke er synlig saalænge Solen er nede. (See Newton's Farve-Theorie, P. 115).

Dito Kl. 11. Spillede jeg Gnav hos F**. Blev jeg beskyldt for at Tyrk hjelper mig i at gjøre Kneb i Spillet og at han rækker mig Hugaf. Selskabet bliver overbeviist om min Uskyldighed.

Dito Kl. 12. Verten meget grov. Vilde tvinge os til at bryde op. Jeg bestilte to Boller afbrændt Rødviin. Verten meget mild.

Dito Kl. 2½. En lille Excursion igjennem Gaderne. Selskabet meget høimodig mod en beskjenket Vægter. Den unge B. raabte for ham. Rullede vi Spekhøkerens Tønder hen til Vesterport.

Her standser Dagbogen, og det maa overlades til Læserens egen Phantasie at bestemme, om det var paa vor Helts eget Værelse, eller

i Apollo's og Themis's fælles Tempel, at Morpheus udbredte sine silkebløde Vinger over hans Øienlaage. — Fædre og Mødre vil det ikke være uinteressant, at finde her et svagt Skyggebillede af mangen en Ynglings Liv i Kjøbenhavn, og de, som ivre saa meget for, at Norge ikke bør have noget Universitet, og at det er høist hensigtsmæssigt, at sende et ungt Menneske fra Vardøehuus til Kjøbenhavn, for at aflægge Prøver paa sine Kundskaber, ville her maaskee finde nye Data, der bestyrke deres Mening.

Deres forbundne &c.

Blandede Nyheder.

Hans Høiærværdighed Hr. Biskop Bloch skal være ansat som Biskop over Aarhuusstift.

Nissen skal have frabedet sig at beredes af en Præst, men imidlertid bliver der dog nok anstillet Forsøg med ham.

Man vil have den Efterretning, at H. K. H. Prinds Heinrich af Preussen ikke kommer til Kjøbenhavn til Revuen, men først indtræffer efter den Tid.

Ved Hof- og Stadsretten er nylig et ungt Menneske paa 24 Aar, som har været Fuldmægtig hos Hr. Kammerraad Andersen, blevet dømt til atten Maaneders Arbeide i Forbedringshuset og til at

betale denne sin forrige Principal 23,249 Rdlr. 14 ß. med Renter fra 25 Dec. 1803 til Betalingen skeer. Den anførte Sum har han forvansket medens Kammerraaden var Amtsforvalter og han bestyrede hans Regnskabssager. Pengene skal han for det meste have forspilt i Lotteriet. Han har siddet arresteret i samme Arrest som Giftblanderen Nissen. Det er sært nok, at et saadant ungt Menneske har havt Leilighed til at begaae et saa betydeligt Underslæb, og at man ikke tidligere har kunnet forekomme, at der blev et Sneefjeld af en Sneebold. — Den første Deel af Dommen vil nok kunne fuldbyrdes, men den sidste neppe, uden at der skeer et Underværk.

Præsten Hr. Wulfsberg i Christiania lader bekjendtgjøre, at han ikke modtager Nogen til Confirmations Forberedelse, som ikke har lært at læse reent inden i en Bog. — Et forbedret Skolevæsen vil formodentlig gjøre saadanne Tilfælde sieldnere.

Geheimeraad Lerkes Gaard i Kjøbenhavn skal, efter Sigende, være kjøbt til en Collegialbygning for 85,000 Rdlr. (!)

Langeskov Gaard med tilliggende Teglværk og Bondergods i Fyen, er i denne Tid solgt af Major v. Bülow for 45,250 Rdlr. foruden Besætning og Inventarium, til Rasmus Hansen Landkilde, Godseier paa Langeland. Sælgeren, hvis Flid og Opofrelser har omskabt en Steenhob til en smuk og fordeelagtig Bopæl, har den Glæde, at Alt er falden i gode Hænder. Men især fortjener følgende Omstændighed ved dette Gaardsalg at nævnes offentlig, til Hæder baade for Sælger og Kjøber: ved Contract har nemlig den Sidste forbundet sig til ikke at forhugge Skoven til Upligt. Endskjønt denne Post,

juridisk betragtet, vel ikke er bindende, saa er den det dog fra Ærens Side, og Rasmus Hansen var lige saa villig til at indgaae den, som han med sin egen Eiendom allerede længe har beviist, at han er Skovelsker, og tænker alt for ædelt til, for en øieblikkelig Fordeel at deeltage i den ødelæggende Skovhugst, hvis Følger ere ligesaa indlysende som beklagelige.

Ogsaa fra Viborg meldes, at man ovenpaa nogle blide Dage atter har faaet stærk Riimfrost om Natten og alvorlig Kulde om Dagen efter Regnen. Træfrugten der i Egnen tegner kun at blive maadelig; Vaarsæden, og Rugen paa Sandmarker derimod at blive god, men paa kolde og fede Marker er den maadelig og plettet.

Den 15de f. M. havde en Galease, fra Østerrisøer i Norge, da den kom seilende for at løbe ind til Aalborg, det Uheld, at løbe fast Norden for Indløbet paa den saakaldte Nordmandshage. Den staaer der endnu ganske tæt, men paa et saare ubeqvemt Sted for de andre Fartøier, som ville anløbe Hals, især naar nogen skulde komme i mørkt Veir og tage Feil af Indløbet. Da begge Masterne staae i samme, kunde man let troe, at den laae for Anker. Den staaer meest ved indre Tønde, Norden for Indløbet. Saasnart Veirliget tillader det, bliver dette Vragskib borttaget.

Af Bordeholms Fængsel er der udbrudt en farlig Tyv, navnlig Mathias Both, som, under forskjellige antagne Navne, har udøvet mange Forbrydelser. Hundrede Rigsdaler har man gjentagne Gange betalt, ved hans foregaaende Udbrud, for hans Paagribelse. Han er ung, høi, langansigtet, blaaøiet og bruunhaaret. Han taler Plattydsk og har et stort Ar over Pegefingeren og den hele venstre Haand. —. Mon det ikke vilde være

hensigtsmæssigere, at anvende de Penge, som betales for saadanne Personers Paagribelse, til Provindsialfængslernes bedre Indretning?

(Fortsatte Efterretninger om Tønningen). Forend den saakaldte Wattenfart havde man otte forskjellige Biveie til at transportere Gods op ad Eideren til forskjellige smaa Lodsepladsé ved denne Flod. Herfra førtes de til Lands til Itzehoe, Heiligenstadt og Wilster, og derpaa befordredes de over Elben til Hamborg. Denne Vei var meget farlig og kostbar. Den kunde imidlertid dog bruges endnu, naar den directe Landfragt er for dyr og Wattenfarten usikker. — Sædvanlig transporteres Varerne fra Tønningen paa Smaafartøier lige over Eideren og læsses paa Vogne paa hiin Side Strandbredden. — Artikler af stor Værdie sendes, for at spare Assurancen, til Lands. Alle Engelske Manufacturartikler transporteres paa Vogne. — I Begyndelsen af Elbbloquaden benyttede man sig af Wattenfart, men ikke uden Frygt. Englænderne toge nogle Wattenfarere. Men noget derefter udvirkede Hr. Mathiesen fri Wattenfart til stor Lettelse for Handelen imellen Tønningen og Hamborg. (Fortsættes).

I disse Dage har der været en temmelig alvorlig Uenighed imellem en Reder her i Kjøbenhavn og en Skibscapitain, som var hans Medreder. Capitainen havde i Ostindien indkjøbt endeel Varer, og seet sig nødsaget til at give Sælgeren Underpant i Skibet og Ladningen til Sikkerhed for Kjøbesummen. Sælgeren trak nu Vexler paa et Handelshuus i Kjøbenhavn, hvilke Hovedrederen ikke vilde honerere. Ved sin Ankomst her paa Reden ansaae Capitainen det derfor ikke for nødvendigt at lægge ind i Havnen. Imidlertid blev han dog nødt dertil ved Hovedrederens Foranstaltning

og ved Hjelp af Rettens Middel. Men da han tillige vilde lade Capitainen arrestere, erklærede denne sig for insolvent. Sagen bliver nu en Gjenstand for Domstolens Undersøgelse. Den er, saavel i sine Aarsager som Virkninger, en af de mærkværdigste i sit Slags.

Den Spanske Escadre, som den 27 April, under Admiral Salzedro, var udløben fra Carthagena, har Dagen derpaa maattet vende tilbage igjen, efter at den havde stødt paa Nelsons Flaade, og nogle af dens Skibe vare blevne beskadigede.

200 Tydske Colonister ere gaaede fra Gravendeel til Louisiana.

Fordelen af hver Actie i det Russisk-Americanske Compagnie i Petersborg er for Aarene 1802 og 1803: 66 proCent.

Den til China bestemte Russiske Ambassade bestaaer af 239 Personer. Den reiser i tre Afdelinger, og bruger i det Hele paa hver Station 500 Heste. Fra Kiachta, Grændsestædet, har den endnu 1,100 Verster til Peking.

Paa samme Tid da det stormede saa heftig ved Tønningen, Helsingøer ꝛc. (nemlig Natten imellem den 9 og 10 f. M.), var der ved de Italienske Kyster ogsaa en stærk Orcan, som stiftede stor Skade.

Efterretningen om den Rochefortske Escadres Ankomst i Vestindien og dens Expedition mod de Vestindiske Øer, har sat Negrene paa St. Domingo i stor Forfærdelse. De befrygte et Angreb, og hver Gang et Skib nærmer sig Kysterne, røres Allarmtrommen. Mange Folk fra Kysterne have trukket sig tilbage i Bjergegnene, hvor Dessalines har ladet anbringe Retraitpuncter.

Storsultanen er endnu saa stor en Elsker af den gamle Orientalske Etiquette, at det Franske

Ministeriums første Orientalske Tolk ikke kunde faae Audience hos ham, da han nylig, efter Befaling, umiddelbar vilde overlevere ham en Skrivelse fra Keiser Napoleon. Man anholdte to Gange derom, men Sultanen afslog det begge Gange. Kun en Minister kan faae en formelig Audience hos Keiser Selim.

Den Laplænder og Laplænderinde, som for nærværende Tid opholde sig i Wien, have tillige et lidet Barn med sig, som Manden bestandig slæber paa Ryggen i et Foutteral, der seer ud som et Kogger. Deres Klædedragt er meget broget. Manden staaer i den Tanke, at det endda maaskee var muesligt at leve i et andet Land end Lapland, men Konen plager ham bestandig for, at vende tilbage til dette Paradiis.

Efter Nelsons Beretning vare Kysterne ved Abukir ganske øde, da han sidst kom did, for at opsøge den fransk-spanske Flaade. Indbyggerne havde troet, at det var en Fransk Flaade, som nærmede sig deres Kyster, og derfor trukket sig tilbage.

Næsten ethvert Huus i Tønningen er i denne Tid et Herbergeerhuus for Reisende. Den sædvanlige Priis for et simpelt Værelse er en Specierigsdaler dagligen. Man anfører Exempler paa, at der allerede er blevet betalt fem Rigsdaler dagligen. Vertshuse for de finere Classer gives her næsten aldeles ikke. En Gjestgiver fra Hamborg, navnlig Lillburn, har nylig etableret her et Hotel, som finder stort Bifald. I hans Huus er der hver Aften Klub, hvortil man kan tegne sig, og som Reisende ogsaa kunne tage Deel i. — Her gives ogsaa et Skuespilhuus som en Kornlade, og Skuespillere som Tærskere.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 68.

Den 7 Junii, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

N. D. Riegels som Skribent.

Blandt de Mænd, der fortjene en udmærket Rang i Dannemarks litteraire Aarbøger, hører unegtelig N. D. Riegels. Han var skabt til at blive en meget stor Skribent, og han vilde uden Tvivl ogsaa blevet det, om ikke Naturen havde ladet ham fødes i et Land, hvor udmærket store Genier, lige fra Tycho Brahe til Griffenfeld, og fra Griffenfeld til Riegels, saa sjelden ganske have opfyldt deres sande Bestemmelse, og i en Tidsalder, hvor Lys og Mørke vare i den heftigste Kamp. Riegels besad Lærdom, Dømmekraft og Vittighed;

han følte varmt for Sandhed og Ret; han var en afsagt Fjende af hierarkisk og politisk Trældomsaand. Han var i egentlig Forstand een af de første frimodige Skribenter i Dannemark. Hans Arbeider ere de uomstødeligste Vidnesbyrd herom. Men disse store Egenskaber lignede hos ham i visse Henseender en Ertsklump, som er rig paa Guld, men som mangler Guldets sande Værd, fordi den endnu ikke er luttret og befriet fra de fremmede Dele, som indhylle det. Hans Smag var ikke renset, og hans Følelser lode sig alt for ofte henrive af Lidenskaber. Begge Dele kunde ikke være andet en høist skadelige for ham baade som Satiricus og Historieskriver. Hans Satire er ikke altid den lægende Balsom, som den sande Satiricus betjener sig af under Skikkelse af det Latterlige, for at forbedre Daarens Feil; den var ofte et Spanskflueplaster, som ikke kan læge uden tillige at saare. Til at være historisk Skribent havde han af Naturen stort Kald; hans grandskende og dybskuende Øie, hans udbredte Lærdom og Læsning kunde have gjort ham til een af Dannemarks første Historieskrivere. Men ogsaa her bemestrede hans alt for lidenskabeli-

ge Følelser sig ham for meget. Han var mere Digter end Historieskriver. Den sidstes Pligt er det, at undertrykke enhver lidenskabelig Følelse; at optegne Facta, og bygge sine Resultater paa disse; at sætte Læseren istand til at dømme efter Kjendsgjerninger, ikke efter Raisonnement; han bør, som en vis Skribent siger, næsten glemme at han har noget Fædreneland. Riegels derimod behandlede Historien som Digteren behandler et dramatisk Værk. Han tænkde sig Caractererne i Forveien, og søgte saaledes at vedligeholde dem fra først til sidst. Naar han f. Ex. havde foresat sig, at ville forsvare Christian den Anden mod den alt for adelige Hvidtfeldts haarde Domme, saa søgte han ikke allene at undskylde ham der, hvor han maaskee kunde undskyldes, men opsøgte endog i sit Ansigts Sveed alle muelige Skingrunde, som kunde forsvare Handlinger, der ikke fortjene noget Forsvar. Ligesom han søgte at hæve Christian den Anden uden Grund, saaledes søgte han igjen bestandig at vise visse Menneskers Handlinger fra den mørkeste Side, fordi det var efter hans Plan, at de skulde sees fra en saadan Synspunct. Hans histori-

ske-Værker vil derfor altid blive interessante historiske Halvromaner, men aldrig saadanne Monumenter, som Efterverdenen vil kunne læse, eller den tilkommende Historieskriver øse af, med den tilbørlige Tillid. — Alt dette uagtet er og bliver Riegels dog en Skribent, hvis Minde bør være os dyrebart, og hvis Skrivter fortjene at læses. De ere gyldne Levninger af det litteraire Paradiis, som vore utidig frimodige Forfattere have skilt os ved; Levninger fra en Tidsalder, hvor Sandheden saa frit opløftede sin Stemme. — Det vil uden Tvivl ikke være dette Blads Læsere ubehageligt, at finde her en Prøve af denne Forfatters sidste Arbeide i Aaret 1802. Det angaaer hans gamle Thema: St. Hans Hospital, en Gjenstand, som der næsten ikke kan skrives for meget om. Jeg har taget mig den Frihed, at forandre enkelte Ord og Udtrykke, der hvor jeg, efter min Overbeviisning, ansaae det for passende.

Intet kan mere forbause Grandskeren, end at alle cultiverede Folk, ligesom efter Aftale, have været enige om at taale de Gales

Mishandling; at belee og ringeagte de Vanvittige, skye og straffe de Veneriske, og endelig, at den eneste Medlidenhed, de viiste dem, bestod i at lade dem aldeles skjøtte sig selv. — Overtro var alle oplyste Nationers Plagegud. Perseren, Ægypteren, Grækeren og Romeren skjelvede for Galskab som for Gudernes Straf. Furier i den Gales Samvittighed sønderslede ham forskyldt. Med tunge Lænker bandt man de Afsindige i Huler og afsides Grave, og satte Føde ind til dem. Dette var alt hvad den menneskelige Overtro tillod det menneskelige Hjerte at gjøre for sin Medbroder, hvis ynkværdige Tilstand fordrede al den Hjelp, som oplyst Forstand og brændende Menneskekjerlighed kunde udfinde. — I alle de ældre hedenske Stater fandtes ved Templerne Hospitaler; Lægevidenskaben var for vigtig for Præsternes Anseelse hos Almuen til at den vilde give Slip derpaa. Afsindige kunde ikke her pleies. Nogle faa, som vare vanvittige, eller beladte med den hellige Sygdom: Slag, bleve i Templerne saare vel pleiede. Disse begeistrede, og af Gudernes Raserie betagne Mennesker, sagde i deres Henrykkelse, hvad Præster og hellige Dig-

kere opskreve. Socrates, som spøgede med dette Koglerie, kunde, talende med Jo, ikke begribe, hvorledes den, der ikke er hellig gal, kan læse og forklare disse i Henrykkelse skrevne Digte. — Med Christendommens og Pavedømmets herskende Overtro blev de Gales Behandling endnu værre i Staterne. De Gale vare besatte af onde Aander; vilde disse ikke vige for Præsternes Manen, hvo kunde da vise Djevlen Medlidenhed? At pleie ham og behandle ham mildt, var at elske ham. Nei, de Gale kunde man ikke byde andet end Djevlen selv, nemlig Hunger, Hudfletten og al muelig Mishandling. — De Vanvittige kunde ingen Psalmer, ingen Bønner, ingen Troesbekjendelse, altsaa vare de ikke Troende. De maatte stødes ud af Kirken, dele Skjebne med Bansatte og Kjettere, der ikke bleve optagne i Kirkernes Hospitaler; de bleve ikke pleiede af christelige Læger. Jøder, Maurer, Kjettere vare ikke Mennesker. Kirkens Skjød udspyede dem som Uhyrer. — Overalt, hvor Overtro ved Hedenskabet eller Christendommen var herskende, bleve de Gale lige fordomsfuldt behandlede, ja Reformationen selv forbedrede ikke deres Tilstand.

Hospitalerne, ranede fra Geistligheden, anbetroedes til Forstandere, hvis Fordeel ikke stemmede overeens med Hospitalets Ære, sin Medlidenhedsfølelse og den Pleie, Naturen kræver i hver Sygdom. Ingensteds i den hele beboede Verden *) tillod Tidernes Smag at behandle de Gale og Veneriske som Døve, som syge Venner og Børn. Bethlehem's og St. Lucas's Hospitaler i London, Salpetrieren i Paris have ganske nyligen begyndt at behandle Gale og Vanvittige som Venner. — Det er ingen Vanære for vort Fædreneland, at vi med den hele gamle og nye Verden, fra Alder til Alder, have mishandlet de Gale og Vanvittige. Ære nok for os, at vi ere blandt de Første, der lode Medlidenhed, physiologisk og philosophisk Behandling iværksætte alt hvad der kan tjene til disse Ulykkeliges Lindring. — Ved korteligen at foredrage Pesthusets Historie fra de ældste Tider af, vil Læseren see, hvor grusomt de Gale ere blevne behandlede i alle Stater. Een Aarsag frembringer allevegne lige Virkninger **).

*) Det er nok alt for almindelig sagt.

**) Denne Sætning er urigtig; ikke altid frembringer een Aarsag lige Virkninger.

Udg.

Overtro, Spiren til denne Mishandling, fængslede alle Stater. — Fattigvæsenet i Kjøbenhavn, hvoraf Pesthuset tidlig blev en Green, har i hver Tidsalder været skjult i Mørke. Dets Almissekilder og disses Anvendelse, bedækkedes, fra Slægt til Slægt, med dette mørke Slør.

(Fortsættes.)

Capellet.

I Anledning af det Brev, som har været indført i No. 61 af dette Blad, kunde der fremsættes et Ønske, hvis Opfyldelse vilde gjøre det Kongelige Danske Capel og dets Bestyrere megen Ære, nemlig, at der maatte skee en Indretning, hvorved alle Pladser i Capellet kunde i sin Tid besættes med lutter Danske. Ikke at tale om, at Indfødsretten giver dem lovlig Adkomst dertil, saa er det tillige i og for sig en Ting, som meget godt lader sig udføre. Saavidt jeg kan erindre, have de første ved hver Stemme været Udlændinger, indtil Hr. Concertmester C. Schall og hans Broder Hr. P. Schall, første Violoncellist, have tiltraadt disse Pladser. Man

har heller ikke havt Aarsag til at fortryde dette Valg af Landets egne Børn. Man vil imidlertid maaskee indvende, at man umuelig kan besætte alle Pladserne, især ved de blæsende Instrumenter, som paa Fløiten nær, de Danske i Almindelighed kun lægge sig saa lidet efter, med Indfødte. Man vil maaskee anvende dette som en Undskyldning for, at man ofte maa forskrive Fremmede, hvilke man strax maa lade træde ind i en Gage, som en Dansk, om han endog virkelig var duelig, efter den nærværende Indretning, ikke kunde vente det Halve af. — Men det er dog altid beklageligt, at Valget undertiden falder paa gamle og skrøbelige Mennesker, der, efter nogle faa Aars Tjeneste, ere ubrugelige, og, som en nødvendig Følge af deres store Gage, maae sættes paa en betydelig Pension. Denne maa altid være særdeles trykkende for den Deel af Capellet, der maa bidrage til Tilveiebringelsen af Pensionen. Jeg maa tilstaae, at jeg ikke begriber Rigtigheden heraf. Det hedder, at der ved Capelmester Nauman blev bestemt en reglementeret Gage for enhver i Capellet, og at dette Reglement blev approberet af H. M. Kongen. Men naar den nu-

gjeldende Indretning saaledes skal vedblive, saa ville de fleste jo aldrig kunne opleve den Tid, at de ville komme til at nyde den Gage, som H. M. Kongen allernaadigst har tilstaaet dem. — For i Fremtiden at raade Bod paa denne betydelige Mangel, burde det maaskee paalægges Anføreren ved hver Stemme, at antage og undervise een af Capellets Lemmer, som maatte lære at behandle Instrumentet saa godt, at han i paakommende Tilfælde kunde afløse sin Læremester. Naar man ikke kunde finde et saadant Genie blandt Capellets Lemmer, saa maatte det søges udenfor samme. Lang eller kort Tjeneste maatte her aldeles ikke komme i Betragtning. Beqvemhed og Duelighed maatte være Hovedsagen. Vi ville aldrig savne i Dannemark Genier til enhver Forretning, naar vi kun alvorligen søge dem. Adskillige af Capellets Lemmer have allerede dannet duelige Elever. Hr. P. Schall har lært Hr. F. Funk at spille saa godt paa Violoncel at han, naar det behøves, kan afløse ham. Det samme er Tilfældet med den første Fagotist Hr. Schict, som har underviist Hr. Donat, og den første Fløitespiller Hr. Seydler, som har dannet den unge Hr. Bruun. Man har jo overalt de ty-

deligste Beviser paa, at Musici kunne dannes hos os selv. Saavel Concertmesteren, som hans Broder, have opnaaet den Fuldkommenhed, de besidde, her paa Stedet. Det kan aldrig bidrage til nogen Nations Hæder, at den skal trænge saa meget til Udlændinger, især der, hvor det falder saa stærkt i Øinene som ved et Capel. Gjennemgaaer man Lemmerne af vort Capel, lige fra vor fortjente Capelmester indtil Trompeterne og Paukerne, saa ere de første Pladser, paa de to anførte Brødre nær, besatte af Udlændinger. Naar det Forslag, jeg her har fremsat, blev udført, saa kunde man i Fremtiden vente lutter unge Folk, som man ikke saa let behøvede at sætte paa Pension, og om hvis Duelighed man snart vilde kunne overtyde sig. Denne Indretning vilde unegtelig opvække en gavnlig Kappelyst, som vilde gjøre det saa meget mere muligt, at besætte alle de første Pladser med Indfødte. Enhver af Capellets Lemmer vilde da komme til at nyde den eengang bestemte Gage.

Blandede Nyheder.

St. Nicholai Kirke skal nu virkelig nedbrydes ved Enden af indeværende Maaned. Taarnet bliver staaende, men man veed endnu ikke med Vished, hvilket Brug der vil blive gjort af Tomten.

Præsten Hr. Brorson har i Tirsdags for første Gang besøgt den arresterede Nissen. Den arresterede Mariner S. Dam skal beredes af Hr. Pastor Thye.

Man taler atter om Oprettelsen af en Direction, som skal bestyre alt, hvad der angaaer Universiteret, de lærde Skoler og tildeels de private Instituter i Kongerigerne.

Boinmanden ved Langebro har nu af Kjøbenhavns Fattigvæsen tilkjøbt sig Badehusene, for at udleie samme saalænge der ikke er skeet Begyndelse med de Badehuse, som Hr. Assessor Bærens og Hr. Professor Nachtigal have faaet udelukkende Privilegium paa at indrette.

Et Skib fra Island, hvorpaa der befandt sig endeel Reisende, har sat til i Nærheden af Færøerne. Ingen af Folkene er bleven reddet.

I Fredags d. 31 Maji kom Hans Høiærværdighed Hr. Biskop Hansen hjem fra Visitats i Gudme Herred. D. 16 d. M. agter han at drage ud igjen paa Visitats i Fyens Sunds Herred.

Den forrige Franske Minister i Kjøbenhavn og nuværende Senator D'Agasseau, er nylig passeret Hamborg.

Commissionen for Indretningen af Tugt- Tvangs- og Arbeidshuse i Hertugdømmene forsamler sig i Schlesvig. Begge Hertugdømmene skulle kun have eet Tugthuus, nemlig i den sidstnævnte Stad, men hver af dem skal have et Tvangshuus, og i Kiel skal der maaskee indrettes et Hospital og Pesthuus.

Stadsbøigderne den 24 Majl. I Gaar, Christi Himmelfartsdag, tildrog sig her den sørgelige Begivenhed, at en Kirkebaad med fjorten Mennesker fra Leinsvigen kantrede paa Fjorden. Otte Personer druknede derved. Blandt disse var der et Barn, som havde været til Daaben, og dets Fader, Huusgaardmand Benjamin Knudsen Indergaardsberget. Han var allerede selv kommen op af Qvælvet, men i det han vilde gribe efter sin Søster, som havde baaret hans Barn til Daaben, og endnu i Vandet holdt det i sin Arm, gled han selv i Vandet og druknede.

Ogsaa i Trondhjemsavisen findes nu en Bekjendtgjørelse fra Kjøbmændene Boulton & Baker i London, angaaende den Comptoirbetjent, som havde tilbageholdt Breve. Bekjendtgjørelsen er forfattet i Form af et Brev til de Herrer Peder Kaasbøl & Søn i Christianssund.

To Danske Cartelskibe med 60 Spanske Officierer, Kjøbmænd og andre Personer, som førend Krigserklæringen vare blevne gjorte til Krigsfanger af Engellænderne, ere nu gaaede fra Plymouth til Carunna. Spanierne kunne ikke noksom rose den Godhed, hvormed Engellænderne have behandlet dem.

I Petersborg gav Grev Schremtow, een af de rigeste Privatmænd i Europa, d. 14 f. M. en Fest, som Keiseren og hans Familie beærede med sin Nærværelse, og som kostede — 60,000 Rubler.

Da man i Ruen i Frankrige, nyligen gravede i en forhenværende Klosterhauge, opdagede man en Deel af det Taarn, hvori den Orleanske Mø har været indsluttet. Under Gulvet var der en Brønd, hvori der fandtes adskillige Ringe af

en Jernlænke, som næsten vare ganske fortærede af Rust. Man agter at fortsætte Gravningen.

Arveprindsessen af Weimar har fattet den ædle Beslutning, for bestandig at sørge for Digteren Schillers to Sønner. Den Afdøde har efterladt et fuldendt Værk under Titel af: "Sieges zug des Bacchus nach Indien," og et ufuldendt Sørgespil under Titel af Attila.

Kongen af Preussen har udsat to Præmier, den ene paa 200 og den anden paa 100 Ducater, for den bedste Afhandling om den gule Febers Smitte.

Europa's politiske Stilling er i denne Tid meget let at oversee. I Frankrige indbyrdes er Alting, som det synes, i en blomstrende Tilstand. Keiseren er endnu ikke kommen tilbage fra Italien, til hvis Konge han er kronet. Den Longobardiske Jernkrone blev ved Ceremoniemesteren, under en Bedækning af 50 Mand, bragt fra Monze til Mailand. — Imellem Frankrige og Preussen hersker der den største Harmonie. Keiseren har sendt Kongen af Preussen; Prinds Ferdinand, Hertugen af Brunsvig, Møllenberg, Hardenburg, Schulenberg og Hauzewitz Æreslegionens store Baand, og Kongen af Preussen har igjen sendt den Franske Keiser, Prinds Murat, Prinds Cambaceres, Berthier, Bernadotte og Duroc den sorte Ørneorden. Frankrigs og Spaniens forenede Sømagt er ganske rettet mod Engelland, uagtet der endnu aldeles ikke kan siges noget bestemt om deres Flaaders Foretagender. Saavel de Franske som Engelske Efterretninger ere saa modsigende, at man ikke kan fæste Lid til andre end de virkelig officielle, som man for det meste endnu mangler. Admiral Nelson synes ikke mere at være Lykkens Yndling. Endnu ganske nylig satte han med tolv Skibe efter sex Spanske

Linieskibe fra Carthagena, uden at han formaaede at indhente dem. Admiral Conchrane opsøger den Rochefortske Flaade, men om han nogensinde vilde finde den, og om han, naar han fandt den just vilde seire, var tvivlsomt. Denne Tvivl har Dagsposten forvandlet til Vished. Den Rochefortske Flaade er kommen tilbage til Frankrige, og har medbragt en uhyre Skat af 120 Mill. Franker.

Hieronymus Bonapartes Genralinde, eller Fru Patterson, er nu ankommen til London, hvor hun opholder sig hos een af sine Paarørende. Ved hendes Ankomst til Døver indfandt der sig utallige Mennesker for at see hende komme i Land. Trængslen var saa stor, at hun neppe havde Plads til at stige i Vognen. Hun er omtrent tyve Aar gammel, en Blondine, har blaae Øine, meget skjønne Ansigtstræk, og er høifrugtsommelig. Blandt andre ledsagedes hun af sin Broder.

Engelland, Rusland og Sverrig have endnu ikke indgaaet det ofte omtalde Forbund, som ganske beroer paa Udfaldet af Nowosilzoffs Underhandlinger med Frankrige.

I Nord-America trives Handelen i Fredens Skygge. 1803 beløb Udførslen sig til 56 Mill. Dollarer, og i forrige Aar derimod til 78 Mill. Den har altsaa været 22 Mill. større.

En Engelsk Krigsfange har i Verdun tabt 120,000 Franker i Spil.

(Fortsatte Efterretninger om Tønningen). Over alle de Skibe, der ligge i Havnen, har Stadens Magistrat Jurisdictionen, baade i civile og criminelle Sager, som første Instance. Man kan apellere til Overretten i Gottorp. — Over alle de Skibe, der ligge paa Eiderstrømmen, har Hr. V. Rommels, som Staller (Statholder) over Landskabet Eiderstädt, Cognitionen i civile og criminelle

Sager. — Han udfærdiger ogsaa frivillig Certe-partier, Sundhedspasse ꝛc. I Skibs- og Søsager betjener man sig af de Wisbyske, Preussiske, Danske, Hamborgske Sølove, ikke som Lov, men som Raadgiver. — Hr. Lieutenant v. Krieger er Inspectionsofficier ved Enrolleringsvæsenet. Han vaager over, at ingen Danske eller andre indfødte Matroser gaae i fremmed Søtjeneste. — Hr. v. Halling er Commandeur over Vagtskibet, og Inspectionsofficieren i visse Henseender subordineret. Pakhuusforvalteren Hr. Buthmann er tillige Havnemester, og Lieutenant ved Landværnet. Den Hamborgske Post ankommer i Tønningen hver Onsdag og Løverdag. Den afgaaer til Hamborg hver Torsdag og Mandag. Den sidste afgik ellers om Søndagen. Men da dette korte Mellemrum var for besværligt for Inspediteurerne, saa blev, efter Forestilling, Mandagen bestemt dertil. — En aaben Plads ikke langt fra Havnen kaldes Børsen, og af Spot the royal exchange. Om Eftermiddagen, mellem Kl. 4 og 6, samles her Spediteurer, Mæglere, Skippere ꝛc. — Agerdyrkningen i denne Egn tager bestandig til. Allerede i en rum Tid har Tønningen drevet en betydelig Exporthandel med Korn og Rapsæd. Under nærværende Omstændigheder henvende mange Committenter sig directe til denne Stad, og der er ingen Tvivl om, at jo denne Handel endog efter Elbbloquaden, vil vedblive at blomstre. (Fortsættes.)

Man har gjort følgende Jagttagelser: Centnervægten af den Engelske Nationalgjeld var, efter Pistoler beregnet, allerede 1797: 64,276 Centner, $103\frac{153}{494}$ Pund. — Paa en Million Mennesker regnes sem til sex Hundrede Døvstumme. — I Palermo ere Fruentimmerne i Almindelighed i deres tredivte Aar allerede Bedstemødre.

Kiøbenhavn, Trykt hos P. H. Høeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 69.
Den 10 Junii, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Roeskilde Domkirke.
(Fortsat.)

Det er ubegribeligt, hvorfor Christian den Tredie og Frederik den Anden have et saa prægtigt Gravmæle, og Christian den Fjerde, denne Dannemarks største Konge, som i et halvt Aarhundrede har regjeret sit Folk med Viisdom, og grundfæstet sit Lands Held, ligger i en simpel Kiste, overtrukken med sort Fløiel. Hvor afstikkende maa man ikke finde det, at endog i vore Dage mangen en Rigmand, hvis eneste Fortjeneste bestod i at han vidste at samle store Gulddynger, prunker paa Assistencekirkegaarden

med det prægtigste, ja mere end Kongelige Gravmæle, medens to Rigers største Styrer og Veileder, staaer i en mørk Hvælving i Roeskilde Domkirke! Dog, bort med disse lave Forestillinger om ussel udvortes Glands! Christian den Fjerde har opreist sig et Mindesmærke hos Efterverdenen, som Tidens Tand aldrig vil kunne opløse. Det vil straale med Stjernernes Glands, naar mangt et Marmorgravmæle er Støv. Stor og ædel Daad er varigere end Marmor. — I en anden Hvælving gjemmes Levningerne af Frederik den Tredie, Dannemarks første Enevoldskonge, ligeledes i en Kiste, overtrukken med sort Fløiel. De Figurer, der ere anbragte derpaa, betyde ikke ret meget. De bestaae af de sædvanlige Sindbilleder: Døden — Kroner — og Engle. Jeg vil ikke opholde Læseren alt for længe i disse mørke Boliger, hvor saa megen Glands ligger for evig begravet i Mulm og Mørke, og hvor man hvert andet Skridt støder paa Levninger af Mennesker, der paa Jorden beklædte saa høie Værdigheder og bleve saa ofte misundte af deres Samtidige. Men ganske uvilkaarlig standser man her i denne Hvælving ved en sort Ki-

ste, oven paa hvilken der staaer en mindre, hvori der ligger et Barn. "Hvo kan det vel være, tænkde jeg hos mig selv?" — "Her seer De Salig Dronning Lovise med hendes Barn!" raabte Kirkebetjenten i det samme. — "Lovise og hendes Barn, som hun blev et Offer for? Hun, hvis Grav er vædet med to Folkeslags Taarer?" — "Ja," svarede den sortklædte Mand, hvis hele Paaklædning forøgede det Sørgelige i dette Optrin, — "Dannemarks elskede Lovise — hun, som levede for sit Folk, og døde for sit Barn."

En hellig Gysen foer igjennem alle mine Aarer, da jeg hørte, at det var den ømmeste Moders og den blideste Dronnings Levninger, som jeg her stod ved. O, Lovise, tænkde jeg, endnu leve Dit Minde iblandt os i syvende Christians Sønnedatter! Lad Din Aand hvile over hende, ligesom den hviler over hendes Moder! Lad hende af Dit Exempel lære, at Dydens Krands aldrig visner! — Nu lukkedes Dørrene atter i, og en simpel Kirkebetjent gjemte i sin Lomme Nøglerne til de Rum, som indslutte en heel Kongeslægt, og som nu Solen ikke mere kunde oplyse med en eneste Straale. I

saadant et Øieblik maa ethvert Menneske, om det end sad paa Jordens første Trone, og om end Millioner adløde dets mindste Vink, føle sig dybt ydmyget.

Naar man kommer op af disse Hvælvinger, begynder man igjen at aande noget frit. Den Lettelse, som Hjertet føler, synes at virke paa Sjelen.

Christian den Tredies Marmorgravmæle, som staaer i et eget Capel, er stolt og prægtigt. Det er af bare Marmor, og forfærdiget i Italien. Frederik den Anden har af sønlig Kjerlighed ladet det opreise for sin Fader. Underskriften, som er forfattet af Christian selv, er ganske simpel, og vidner om denne Konges store Beskedenhed. Ved Siden af dette Mindesmærke staaer Frederik den Andens. Det er af Marmor og Alabaster, og har temmelig Liighed med Christian den Tredies. Man finder her Forestillinger af sex forskjellige Seiervindinger. Den første er Seieren over Ditmarskerne, der paa Heroldens Krigserklæring havde svaret, at de med den sidste Blodsdraabe vilde forfegte deres fire Aarhundrede gamle Frihed. En Armee paa 20,000 Mand blev sendt

imod dem. Kongen selv og hans to Farbrødre vare med i Slaget. Hærens Anfører, Johan Ranzau, løb to Gange Storm, men forgjeves. Tredie Gang sprang han af Hesten, anførte selv Stormen, og indtog det stærkt befæstede Meldorp. Tre Tusinde Ditmarskere mistede her Livet, og fire Tusinde maatte paa deres Knæ hylde Seiervinderen. Mangen Dansk Helt faldt, førend han saae den Danske Banner seire.

(Fortsættes.)

Riegels som Skribent.

(Fortsat.)

Skade at vi ikke nøiere kjende fjerde Christians ypperlige Hospital, hvis Bygning til tresindstyve Personer skal allene have kostet 70,000 Rdlr., uagtet Fattigvæsenet beholdte i Capitaler og Jordegods en Sum af mere end 100,000 Rdlr. At der har været Ladegaardsavling lagt til dette Hospital og at Lemmernes Spiisningstaxt, som endnu haves, var indrettet paa det sundeste og til sand Nytte, kan ikke andet end opvække hos os det Ønske, at

lære nøiere at kjende denne Indretning. Denne store Konge, saa mægtig ved den sunde Fornufts Hjelp, som i Alt var hans Medregent, lod den Fattige mættes af Jordens Skjød selv, og forekom, at hans Mættelse gik igjennem utallige egennyttige og følesløse Hænder *).

*) I fjerde Christians Børne- og Tugthuus var Spiseordningen følgende:

Søndag. Middag: Flesk og Kaal.
Aften: Kjød, Kaal eller Grød.
Mandag. Middag: Islandsk Fisk, Kaal eller Grød.
Aften: Sild eller Grød.
Tirsdag. Middag: Kjød og Kaal.
Aften: Smør og Ost, Kaal eller Grød.
Onsdag. Middag: Bergefisk, Kaal eller Grød.
Aften: Smør og Ost og Grød.
Torsdag. Middag: Kjød og Kaal.
Aften: Sild, Grød eller Kaal.
Fredag. Middag: Sild, Kaal eller Grød.
Aften: Smør, Ost og Grød.
Løverdag. Middag: Islandsk Fisk og Kaal.
Aften: Smør og Ost, Grød.

Desforuden til Maden, naar Bergefisk, Islandsk Fisk, saltet Kjød eller Flesk spises, da gives dem tre Gange Sennep om Ugen og to Gange Æddike.

Frokost alle Hverdage Øl og Brød, varmt og koldt, efter Aarets Tid, efter enhvers Nødtørft.

Fire Personer skulle have i en Uge, eller een Person i en Maaned: Flesk 1 Skaalpund

Første Periode.

Fra 1522 til 1749.

Det første Glimt af et særeget Hospital for Gale, Kræftfulde, Vanvittige og Krøblin-

32 Lod, Nødekjød 7 Pund, Smør 3 Skaalspund, Sild $\frac{1}{4}$ og 1 Otting, Bergensk og Islandsk Fisk 3 Pund, Gryn $\frac{1}{2}$ Otting, Brød 1 Fjerding 55 Skaalpund, hvert Pund Brød til $1\frac{1}{2}$ à $\frac{1}{3}$ ß., Øl $\frac{1}{2}$ Tønde, Eddike $\frac{3}{4}$ Pægel og 1 Pot, Sennep $\frac{1}{17}$ og 1 Ottingkar, Ost 3 Pund.

Priserne vare følgende: En Tønde Rug 7 Mk. 8 ß., ogsaa til 3 Rdlr. i de dyreste Aar, en Tønde Erter 10 Mk. 8 ß., en Tønde Byg 1 Rdlr. 1 Mk. 8 ß., en Tønde Byggryn 2 Rdlr. 3 Mk., en Tønde Smør 14 Rdlr., en Side Flesk 3 Mk., en Nødekrop 4 Rdlr., en Lammekrop 2 Mk. 4 ß., en Gaasekrop 12 ß.

En Side Flesk skal veie $21\frac{1}{4}$ Pund, en Tønde Smør skal veie foruden Træ 14 Lispd. En Tønde Svendeøl af en halv Tønde Malt, Humle $1\frac{1}{2}$ Pd., beregnet til 5 Mk. 8 ß. Tønde Øl.

Til otte Personer, som spise sammen en Ret, udregnes Retterne at skulle indeholde følgende: Af en Faarekrop $3\frac{1}{2}$ Ret, en Kalv 5 Retter, et fuldvoxet Lam 5, en fersk Oxe 40, et Par fuldvoxne Gæs 1 Ret, en Tønde Svinefødder 60 Retter, en Tønde Oxekjød 30, en fersk Gaas 2 Retter, en saltet Gaas med Kraaser $1\frac{1}{2}$ Ret, en Tønde Kallun med ingen Fødder 70 Retter, en Tønde Oxefødder 50, en Tønde Vildtbrad 30, en Tønde Sild vel

ger har et mundtligt Sagn bevaret i Navnet Pesthuus, Spedalskhuus, St. Jørgens Hospital, stiftet af en Catholik Claus Dennem 1522.

propper og forhøiet 100 Retter, en Tønde Sild uforhøiet 92, en Tønde forhøiet hovedløs Torsk 60 Retter, en Tønde Torsk uforhøiet 52, en Tønde Lax, vel pakket 100 Retter, en Tønde Aal, som er forhøiet 160, et Lispd. Bergefisk 9 Retter, hundrede Flyndre 5, hundrede Hvidlinger 6, en Snees tørre Torsk med Hoveder og Been 20 Retter, en Snees Rokker 15, en Tønde og en Fjerding Erter 120 Retter, en Skok Ruskebøtter 3 Retter, en Hare 2 Retter, et lidet Vildt 4 Retter, et stort Vildt 7, et Par Vildænder 1 Ret, to Par Duer 1 Ret, et stort Sviin 8 Retter, en Griis 1 Ret, en kalkunsk Hane 1 Ret, et Par Agerhøns 1 Ret, En Tønde Smør 3416 Maaltider for een Person, 1 Lispd. Ost 64 Maaltider.

Prisen paa Rug var her 12 ß. til 40 ß. Skjeppen, eller 15 Mk. Tønden i det høieste; 1652 var Prisen 22 Mk. Tønden.

Hvor nødvendigt altsaa, at Hospitalerne eiede Jord og Bønder, hvis Afgivt var bestemt i Natural-Leverancer, som endnu er Brug ved Nykjøbings Hospital i Falster, hvor Bønderne i Omgang levere Brød, Øl, Gryn til 30 gamle Koner, der leve af 400 Tønder Hartkorn Bøndergods og 600 Tønder Hartkorn Tiende, foruden Renten af 20,000 Rdlrs. Capital. Hver Kone har 30 ß. daglig, og fri Logis, eller skulde have. Endnu en vigtig Anmærkning, der taler høit

Det var anlagt tæt ved Kallebostrand paa Vesterfælled, ikke langt fra Tømmerpladsen. Aldeles intet har Historien levnet os, om denne Stiftelse, hvis Usselhed vi først blive bekjendte med 1749. Da dette Hospital allerede den Gang længe havde været underordnet Fattig-

imod, ikke at sætte Fattige paa Redepenge, men at give dem Almisse i Spisevare. Thi Aar 1500 blev Eenrigsdaler-Mynt først indført i Dannemark, og gjaldt 2 Mk. Dansk; da *Frederik den Anden* døde 1589, gjaldt den 3 Mk. Dansk; 1600 gjaldt den 4 Mk.; 1620 den 12te August 66 ß. Dansk; 1609 den 6te April 68 ß.; 1610 den 11te April 74 ß.; 1616 den 4de Julii 80 ß.; 1618 den 1ste Maji 84 ß.; 1619 den 1ste Decbr. 1 Rdlr. pr. 6 Mk. 96 ß. Saaledes stod Rigsdalernes Værd urokket til 1652, da den steeg til 6 Mark og 2 ß. imellem Mand og Mand. Naar nu den Fattige faaer 28 ß. om Ugen, saa betyde jo disse snart 2 Mk. 4 ß., snart stige de lige til 3 Mk., i en Tid af 4 til 5 Aar; den Fattige kan ikke lægge denne Difference til af sit eget, den maa tages fra Vegten i hans Spiisning; han skal æde Lod som om det var Halvpund, og Lod som Qvintin, da dog hans Mave vil have een og samme Vægt og Gluten animal og vegetabile samt frisk Luft, for at vedligeholde Animaliseringens Af- og Tilgang — sundt Blod, sund Marv. Penge modtoge de Fattige ikke i de ældre Hospitaler lige til efter Souverainiteten.

væsenet i Kjøbenhavn, kan dets sære Bestyrelse ikke sætte os i Forundring. Med Oienvidners egne Ord fra 1758 ville vi male den ynkelige Tilstand af dette Pesthuus. I denne Ronne vare 180 Lemmer, en ynkværdig Samling af Fjantede, Heel- og Halvgale, Vanføre, med Flod og Kræft beladte Mennesker. Den saa ærværdig Catholik Claudi Rosset siger i den trykte Samling af hans Fundatser, at han fandt disse Ulykkelige 1749 liggende i bare Straa og Tang fra Stranden, ja blottede for Klæder og Linned. Denne Pesthuuslemmernes første Velgjører bestemte derfor sine Gaver til at klæde de Nøgne og skaffe dem qvægende Leie. Allerede 1758 havde Claudi Rosset ved sin virksomme Gavmildhed befriet nogle Elendige fra at ligge i Straa og Tang. Men den største Deel af Lemmerne, meest de Heelgale, bleve et Offer for Tidernes Fordom. Nøgenhed, Ureenlighed, Sult, Fortvivlelse var det, som den ene Broder fængslede her den anden til og lod ham sønderslides af i denne fæle Kule.

Det var en Spisemesterinde, der 1749, ligesom og for den Tid, tilligemed sin Broder, styrede Alt ved Stedet. Denne lad hos Inspec-

teuren hver Løverdag afhente paa Conventhuset en heel Uges Penge, beregnede til fire Skilling for hvert Lem. Inspecteuren over alle Kjøbenhavns Hospitaler skriver, at han daglig var Vidne til rørende Syn blandt disse Elendige. Han saae her Forhungrede, der neppe havde Kræfter til at skjære Tænder, og anholdte enhver, som om de vilde æde ham. Paa Gaarden laae der henslængt sorte Brødskorper, Skrællinger og Fleskesvær, med Iis og Straa sammenfrosne Roeskrællinger, om hvilket de Forhungrede droges som Jagthunde, for at nedsluge det. Ingen Oplysning maatte eller turde nogen af de fornuftige Lemmer give Inspecteuren eller nogen Anden. En slavisk Frygt og større Sult bandt alle Tunger *).

Endelig lykkedes det Inspecteuren at faae Tilladelse af Commissionen for Fattigvæsenet, at faae et eller andet Lem fra Pesthuset sat ind i Brøndstrædehospitalet. Af disse samledes da følgende Oplysning om Lemmernes Mishand-

*) Skrivefrihed havde ikke skjelvet for disse Spisemesterinde-Vaaben, men havde nedlynet Haan og Forbandelse over denne Menneskehedens mere end barbariske Mishandling.

ling i Pesthuset. Om Løverdagen, naar Ugepengene vare ankomne, gav Spisemesterinden, Stiftelsens Gudinde, med Lynriset i Haanden, hvert Lem et Brød, beregnet til 14 ß., en liden Klat Smør til 4 ß., Ost for 2 ß., Trækul til Fyrfade for 2 ß.; for Vask tog hun 2 ß. af hvert Lem. Denne bestod deri, at een af Gangkonerne skyllede en Særk eller Skjorte i bare Vand. Derfor fik Gangkonen en Portion Mad den Dag, men Gudinden tog selv over 200 Rdlr. aarlig Vaskergevinst.

(Fortsættes.)

Blandede Nyheder.

Pintseaften Kl. 12¾ er en Vægter paa Hjørnet af Nyamagertorv og Høibrostrædet betydelig saaret i Ansigtet af et Menneske, som havde en skjult Dolk i sin Stok. Personen, som strax tog Flugten over Slotspladsen, skal efter Vægterens Udsigende, have været en Militair, og den Saarede paastaaer, at han vil kunne kjende ham, om det end var blandt Hundrede. Stokken med Dolken, havde Vægteren bemægtiget sig, og det kommer nu an paa, om den kan lede til at komme paa Spor efter Gjerningsmanden. Anledningen til det Hele er ikke ganske bekjendt, men det vilde i ethvert Tilfælde være at ønske, at en Person, der vovede at betjene sig af saadant Banditvaaben mod et Menneske, der skal vaage over den offentlige Sikkerhed, maatte blive paagreben og straffet. Vægteren ligger endnu til Sengs.

I den Kongelige Stald paa Friderikšberg sees nu en Africansk Hjort, som Hr. Capitain Fisker i forrige Aar har hjembragt fra Ostindien. Det er et nydelig lille Dyr af Størrelse som en meget lille almindelig Hjort. Det har to sortagtige Horn, uden Tagger, og meget levende Øine.

I Fredags er der ankommen hertil Hovedstaden en Troup Franske Skuespillere og Skuespillerinder, bestaaende af elleve Personer, fra Stokholm. Det hedder, at de agte at spille her i Sommer. Een af dem har allerede spillet Commandantens Rolle i Adolph og Clara sidst: Fredag med Bifald.

Efter Forlydende skal den nyfødte Prindsesse, der befinder sig meget vel, bære Navn af Frederike Marie, og Deres Majestæter Kongen og Dronningen af Sverrig, Prinds Carl af Hessen og Gemalinde, samt Kurprindsen og Kurprindsessen af Hessen skulle blandt andre bedes til Fadder. — Madame Rosenqvist har denne Gang betjent H. K. H. Kronprindsessen ved Forløsningen, og Madame Lydike nyder nu en Pension af 200 Rdlr.

Hr. J. C. Purup i Christianssund, Lærer ved den Bernstorffske Stiftelse, har i Trondhjemsavisen ladet indrykke et vidtløftigt Forsvar mod en Anonym, der har skrevet en Satire over det Theater, som Hr. Jens Kaasbøl har ladet indrette i sit Huus og uden Forskjel indbudet saa mange til, som Rummet tillod. Hr. Purup roser Hr. Bogtrykker Stephanson for, at han har negtet dette i Dølgsmaal fødte Hjernefoster Plads i sin Avis.

Præsten Hr. Wulfsberg i Christiania anlægger nu i Forening med Overlærerne Hr. Rasmussen og Hr. Flor, Hr. Adjunct Platou og Kjøbmand Thrane en Underviisningsanstalt for unge Handelsmænd. Et rosværdigt Foretagende, som fortjente at efterlignes i Kjøbenhavn!

Søndagsskolen i Bergen er nu i en blomstrende Forfatning. Dens Indtægt i det tredie Skoleaar, nemlig fra 1ste Maji 1804 til 1ste Maji 1805 var 914 Rdlr. 23 ß. — To Klubber bidrage, den ene 50 Rdlr. og den anden 20 Rdlr. I det anførte Tidsrum er der blevet underviist 162 Elever, og i de tre Aar, Skolen har existeret, 252. Følgende have gjort sig fortjente ved at give Underviisning i de Fag, som her anføres, uden mindste Betaling: Hr. Porath i Skrivning, Hr. Gørbitz i Frihaandstegning, Hr. Gjestvungen i Figurtegning, Hr. Pastor Welhaven i Retskrivning, Hr. G. Bohr i Regning. — Hr. Stiftamtmand Bull og Hr. Amtmand Vibe anstilte en offentlig Prøve den 19de f. M. og den første hædrede sytten Elever med passende Præmier.

Ved Høiesteretsdom er en Mand, ved Navn Lars Thomsen, i Fyen, som paa en mordisk Maade har slaaet sin Kone til en Krøbling, bleven dømt til sex Maaneders Arbeide i Odensee Tugthuus, samt at forblive der endvidere og aftjene sin Underholdning ved forholdsmæssigt Arbeide, indtil han stiller saadan Borgen, at hans Kone og Børn kunne være betryggede.

Den Franske Sømagt bestaaer i denne Tid af følgende Krigsskibe: ved Brest laae for kort siden 1 paa 120, 2 paa 110, 2 paa 80 og 16 paa 74 Canoner; ved Toulon: 4 paa 80 Canoner, 7 paa 74, af Fregatter og Corvetter: 1 paa 24, 5 paa 18, 2 paa 12; paa Stabelen 2 Rangskibe paa 74 og 1 Fregat; ved L'Orient 4 paa 74; ved Rochefort: 1 paa 120, 1 paa 80, 3 paa 74, 1 Fregat paa 24 og 2 paa 18; paa Stabelen: 1 paa 120, 2 paa 74; ved Nantes 1 paa 18; ved Cadix 1 paa 74; i Ostindien 1 paa 84 og 2 Fregatter; i America 3 Krigsskibe; ved Ferrol 5 paa 74 og 1 paa 42. For-

uden disse Skibe skal der endnu være 6 Linieskibe og 1 Fregat. Den hele Franske Sømagt bestaaer altsaa af 53 Linieskibe. Antallet paa de opgivne Fregatter og Corvetter beløber sig til 20, hvortil endnu maa regnes de mangfoldige Canonbaade og andre smaa Krigsfartøier.

Den Landsoldat, som for kort siden var bleven saaret paa Gaden, er nu næsten fuldkommen helbredet igjen.

Da den Franske Skuespillertroup i Hamborg d. 30 April gav den sidste Forestilling, til Benefice for Mad. Fourés, reiste der sig en stor Allarm. Saalænge Skuespillet varede blev Mad. Fourés hver Gang modtagen med uhyre Bifald, men da Stykket var ude og Tæppet var gaaet ned, begyndte man at stampe og applaudere. Directionen lod Lamperne slukke. Nu raabte Tilskuerne: "Lad Dækket gaae op!" Da dette ikke skede, klavrede adskillige over Orchesteret, og trak selv Tæppet op. Nu kom Mad. Fourés frem, under lydeligt Bravoraab, men forlod snart derpaa igjen Skuepladsen. Man raabte nu paa Directeuren Hr. Bonnet. Derpaa fremtraadte Hr. Adam, en forhenværende Meddirecteur, og erklærede, at han havde ladet søge efter Directeuren, men at han var ingensteds at finde. Langt om længe maatte Hr. Fourés træde frem og erklære, at han og hans Kone ville komme tilbage til Hamborg i September Maaned. Dette beroligede Tilskuerne, og Allarmen, som havde varet til Kl. 12 om Natten, hørte nu op.

I Lloyd's Evening-post tales om Aarsagen til Differencen imellem Frankrige og Sverrig. Der anføres tillige en Delingsplan, som f. A. skal have været iværk. I samme Tidende siges, at Sverrig agter at sælge Svensk Pommern til Rusland.

Den Lombardiske Krone, som den Franske Keiser er bleven kronet med, bestaaer egentlig kun af en flad, tre Fingre bred Guldring. Indentil er den forsynet med en Jernring og udvendig er den besat med Ædelstene. Aarsagen til det første er ubekjendt, skjønt Overtroen paastaaer at Jernet er et af de Søm, som Christus er bleven korsfæstet med. En Bayersk Prindsesse, navnlig Theadelinde, har ladet den forfærdige i Aaret 593, for at lade sin Gemal Agilolf krone dermed, den er altsaa 1212 Aar gammel. 774 havde Carl den Store den paa, da han blev kronet til Konge over Lombardiet.

Efter de nyeste Lister findes nu i Paris 140 Apothekere, 81 Doctorer, 291 Chirurger, 72 Gjestgivere, 555 Hotel Garnierer, 211 Restaurateurer, 714 Bagere, 590 Slagtere, 237 Hattemagere, 3555 Bijoutierer, 202 Uhrmagere, 188 Bogtrykkere, 305 Boghandlere, 34 Musikhandlere, 1242 Snedkere, 254 Guldsmede, 186 Tapetmagere, 114 Bogbindere, 1431 Skrædere, 30 Theatre, 104 Banquirer.

I Cherson oprettes et Handelscompagnie for det sorte Hav. Der udstedes 1000 Actier hver paa 1000 Rubler.

I Brün døde nylig den berømte Klædefabricant Baron v. Mundy. For 30 Aar siden kom han som en fattig Mand derhen, og arbeidede som Svend i en Fabrique. Efterat han havde etableret sig bragte han det saavidt, at hans Fabrique, hvori Keiser Joseph selv engang havde besøgt ham, aarligen leverede 6 til 7000 Stykker Klæde, som gjorde udenlandsk Klæde undværligt. Han efterlader den største Klædefabrique i Landet, 3 betydelige Allodialgodser, samt mange Huse.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 70.
Den 14 Junii, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Niegels som Skribent.
(Fortsat.)

Af alle Ugepengene beholdt nu hvert Lem fire Skilling tilovers til varm Mad og Brændeviin, hvilket altsammen Spisemesterinden solgte med ublu Profit, og jo mere der i Stiftelsen blev drukket af Gudindens Nectar, des gladere var hun at omringes af salige Aander. Af alt seer man, at Lemmerne ikke fik andet til Mættelse end Brødet, som i de første tre til fire Dage blev opædt. De to til tre sidste vare rene Hungersdage. Klagede noget Lem, eller tilstod det det mindste af det, som det blev spurgt om,

saa blev det straffet med Jagtpidsk, Stokkeprygl eller Daarekiste. Og hvilke grusomme infernalske Fængsler vare ikke disse Daarekister! De vare anlagte ved en Udside ned ad Stranden. Under dem var der gravet en Canal, fra Stranden af, og fra hver Daarekistes Gulv en Aabning ned i denne Canal til Ureenlighedernes Afløb. Af disse Aabninger blæste der Vand og Snee op; dette frøs til en halv Alen høie Jisklumper. Paa disse gik og laae de Elendige ligesom paa et Gulv. Nogle fik hastig Ende paa deres Liv; andre fik Koldfyr i Fødder og Been; hvorved Fødderne løsnedes og faldt fra. Af de sidste bleve nogle helbredede, da en ny Indretning forskaffede dem Lægemidler. Paa de Gale anvendte man 1749 ikke mindste Lindringsmiddel. De hungrede ubemærket ihjel; piinte af Koldfyr maatte de miste Lemmer inden den dræbte dem. Mildere handler Tigeren mod sit Rov, end Du, o, Menneske! mod Din uskyldig lidende Medbroder, som Du indspærrer, for at selpine. De andre Pesthuuslemmers Skjebne var ikke stort bedre. Stiftelsens Bygninger vare saa gamle, saa forfaldne og raadne, at ingen Reparationer

kunde hænge fast paa dem. Udvendig var der lige saa mange Støttestivere som Stolper, der ikke mere kunde bære. Indvendig var der allevegne fugtige, skidne, ja næsten altid vaade Jordgulve. Lemmerne laae i Stuer som Kostalde, ved lappede, høist utætte Vægge og usle Vinduer. Tagene vare ikke til at faae tætte. Da Sparværket var raadent, saa maatte det allevegne blæse, snee og regne ind. I enhver Storm ventede man paa, at Rønnen vilde falde sammen og dræbe Lemmerne.

Denne Stiftelses indvortes Nød stræbte man henimod Begyndelsen af Pesthusets andett Periode, ligesom hemmeligen, at prøve paa at formindske. Spisemesterinden hindrede alt hvad der forringede hendes Fordeel. Hun tjente over 1200 Rdlr. aarligen, og havde Venner, der forsvarede hendes grumme Adfærd. Til Forbedringer fandtes ingen Penge; selv hine vare Nyheder, som ikke vare foretagne siden 1522, — og en Hævd af mere end 227 Aar kunde ingensteds underkjendes. Pesthuuslemmerne skulde enten sulte, fryse eller ærgre sig ihjel. Hævd, Erklæringer, aarlig Regnskabs-Revision, collegial Vane tilhævdede Spiseme-

sterinden og Mand denne usvigelige, upaaanke-de, upaatalte Ret. Intet Lovbud betog denne Spisemesterinde nogen af sine Rettigheder. Nei, Menneskets skjønneste Dyd: Medlidenhed, maatte vriste disse elendige Medbrødre ud af Egennyttens og Slendrians aldrig tillukte Svælg.

Følesløshed for alt Ædelt og Stort, forenet med Foragt for al Opoffrelse for det almindelige Vel, er ikke den ringeste Plage, Slendrian udsender over en Stat. Slendrian, denne de Forædtes Dyresøvn og Egenkjerlighedens Seir, seer blot sig selv, sørger blot for sig, søler sig i Overflod, hører ikke de Tusindes Skrig, hvis Marv den fortærer og hvis Kummer den idelig forøger. Den skyer alt det, der nærmer sig til Opoffrelse og Arbeide, som dens Banemand; Videnskaberne, som fordre disse, ere dens Fjender. Disse støder den ud af By- og Raadsamlinger som Forrædere, Vindmagere, Nyhedsbagere, Ordenforstyrrere. Pesthuset, fordum krystet af Slendrian, var og maatte være Fortvivlelsens Bolig.

(Fortsættes.)

Givtermaale.

Givtermaalene udgjøre een af de vigtigste Grene i en Stats borgerlige Forfatning. Deres Indflydelse paa det Hele er især i vore Dage mægtigere end man troer. Hvor ofte have ikke et Par Rosenkinder, et Par skjelmske Øine forandret Gangen i en heel Statsmachine? Givtermaale virke paa hinanden i en uendelig Række, ligesom den electriske Kraft. Et Partie har mere end eengang lagt Grunden til mangen en Families Lykke og Undergang. I fordums Dage, da Interessen ikke ganske ledte Menneskenes Handlinger, kjendte man intet til denne mægtige Indflydelse. Man raadspurgte sit Hjerte, og dets Bifald fulgte man som en urokkelig Lov; Kjerligheden var den eneste Mægler, og dens Løn den eneste Medgivt, som Ynglingen bragte Pigen og Pigen Ynglingen. Forældrene trykte Seglet paa den Pagt, som deres Børn havde sluttet, og deres Velsignelse kronede deres Beslutning. Disse gyldne Tider ere forsvundne. Kun den fattigste og laveste Menneskeclasse er det, som endnu følger denne Naturens stærke Stemme, som endnu bevarer Mindet om hiin

guddommelige Følelse blandt Menneskene. De fleste øvrige Stænder kjende den ikke mere. Man raadfører sig med sin Formue, førend man har raadført sig med Naturen. Det er ikke mere Hjertet, — det er gamle Tanter og Bedstemødre, Fættere og Cousiner af Formue og Indflydelse, der bestemme saa mangt et Menneske til at indgaae een af de helligste Forbindelser. Ved den evige Higen efter at gjøre et rigt Partie eller komme i Slægtskab med Mennesker, der kunne laane os Stylter til at gaae frem paa Lykkens Bane med Kjæmpeskridt, gjøres Givtermaale til en Vehikel for den laveste Interesse. Saadanne Ægteskaber, der ere byggte paa Egennytte, kunne umuelig blive lykkelige. De virke ikke blot paa Individuet, men de undergrave endog Grundstøtterne til alt det Ædle og Gode i den menneskelige Natur. De forplante den laveste Egennytte blandt de fleste Stænder. At have en Fætter eller Cousine af Indflydelse, veier paa Lykkens Vægtskaal tifold saa meget som Erfaring, Aar og Kundskaber.

Hvad Under altsaa, at man i saadan en Tidspunct finder Fædre og Mødre, der sælge deres Datter i den meest blomstrende Ungdom til den

første den bedste; paa Liv og Sjel enerverede, men rige Vellystling? Der med Vold sønderrive de Baand, hvormed Naturen ofte har forenet to Hjerter? Hvad Under, at mangen en ung Mand forlader den Pige, som han i sin Ungdom har svoret evig Troskab, og ved en Mand af Formue eller Indflydelse lader sig smedde til en Skabning, som han i Hjertet hader, blot for at opnaae det, som Guds miskundelige Haand ikke negter den Spurv, der, uden at kjende Slægtninger eller Velyndere, lever under hans frie Himmel? Hvo anden end det cultiverede Menneske kunde vel fornedre sig til at sælge sin naturlige og medfødte Følelse, sin Agtelse for sig selv og Menneskeheden for et usselt Levebrød?

Medens Forfatteren skriver disse Linier, gives der mange, saare mange Forældre, der staae i Begreb med at sælge deres Børn, og lige saa mange ugivte Mandfolk, der pønse paa de uædleste Midler til at tilhandle sig en ulykkelig Skabning, som ved sine Penge eller sine Paarørendes Indflydelse, kan skaffe sin foragtelige Beiler en Nydelse af Livets Behageligheder, som han ikke ved Arbeide og Møie

skjøtter om at forskaffe sig. O, ulykkelige Offre for den laveste Egennytte! Først naar Hymens Jernlænker have smeddet eder til hine Foragtelige, drages Sløret bort fra eders forblindede Øine; først da indsee I eders Beileres sande Hensigter, først da aabnes den Afgrund, hvori de styrte eder. Den ædle Wilberforce har i Parlamentet saa ofte opløftet sin Stemme mod den Menneskehandel, der drives paa Africa's fjerne Kyster med uoplyste Barbarer; hvorfor ivrede han ikke hellere mod den Menneskehandel, som de meest oplyste Folk i de meest oplyste Lande drive med deres egne Medmennesker, ja med deres kjødelige Børn?

Gadenavne.

I vore Dage, hvor Navne og Titler igjen komme saa meget i Mode, vil det maaskee ikke være uinteressant at læse noget om de Kjøbenhavnske Gadenavne. Mange af dem ere meget caracteristiske og kunne give Anledning til adskillige Betragtninger.

Adelgaden synes i det mindste i vor Tidsalder at være en af de meest bidende Satirer

over Adelen. Ikke i en eneste Gade i hele Staden boer saa meget Blandingsgods, eller findes der saa mange usle Bygninger som her. I Gadernes Hof- og Statscalender staaer Adelgaden lavest, ligesom den i Sprogbrugens staaer øverst. Med enhver adelig Ting forbinder man sædvanligen noget Ædelt, men der gives ingen uædlere eller uadeligere Gade, end Adelgaden, hvortil dens nøie Beslægtning med Nyboder maaskee ikke er een af de ringeste Aarsager.

Borgergaden. Derivationen til dette Navn er vanskelig at bestemme. Der gives tre forskjellige Meninger i den Henseende. Efter den første er Borgergaden en Antipode til Adelgaden. Efter den anden er det en Gade, hvor man borger meget ud, og efter den tredie derimod en Gade, hvor Folk gjerne borge eller tage paa Borg. Men den lærde og vidtberømte Doctor og Magister Confucius Feirfax har i et kronet Priisskrivt beviist, at alle disse Meninger ere falske. I hans gyldne *) Afhandling fremsættes følgende skarpsindige Grunde derfor. "For det første er Borgergaden en

*) Gylden kaldes saadanne Afhandlinger forsaavidt som de betales med Guld.

langt reenfærdigere, langt anstændigere og langt anseeligere Gade, end Adelgaden, til at den skulde kunne være Antipode til en Gade, der har et saa uadeligt Udseende. Det burde da snarere være omvendt. Dernæst kan Borgergade ikke betegne en Gade, hvori der boer Borgere, da der ikke gives en eneste Gade i Kjøbenhavn, hvori der ikke boer Borgere (Citoyen eller rettere Bourgeois). For det andet kan det heller ikke betegne en Gade, hvor der boer Folk, som tage eller give paa Borg, thi saadanne Borgere finder man jo i alle Gader, og man kan ikke indsee, hvorfor man just skulde udmærket Borgergaden fremfor alle de andre. Man maatte da antage, at man i gamle Dage havde anviist saadanne Borgere en egen Gade. Men dette lader sig ikke tænke paa en Tid, hvor man ikke borgede Hundrededelen saa meget som nu omstunder. (Fortsættes.)

Blandede Nyheder.

I Dannemark og i Norge, i Jisland og i Grønland, og overalt hvor der findes Danske Embedsmænd, vil der vist og findes de, der have kjendt, yndet og elsket Regents-Sveitseren Feldtner.

Tro og aarvaagen understøttede han i 22 Aar mangen Ynglings Flid, ved ganske tidlig om Morgenen at vække ham til Studeringer. Skjønt 77 Aar gammel vedligeholdt han lige til sin Død sin sædvanlige Munterhed, Virksomhed og Tilfredshed. Med en sjelden Ro gik han til Hvile den 9 Junii, efter tre Dages Sygeleie. Regentsens Alumni og andre Videnskabsdyrkere forhøiede hans Jordefærds Høitidelighed ved deels at ledsage, deels at bære ham.

Jomfru Winther har i disse Dage forladt Skuepladsen, hvis Pryd hun i en Række af Aar har været. Hun skulde næstkommende Vinter have havt en Benefice. Mad. Clausen skal i Fremtiden fornemmelig erstatte hendes Savn.

Det hedder, at det fra Sverrig ankomne Franske Skuespillerselskab skal have faaet Tilladelse til at give otte Forestillinger, og Hr. Fourés endnu tre i Sommer.

Kjølbygaard i Thy med underliggende Gods, Tiende og Møller, har Hr. Proprietair Overgaard solgt til Hr. Capitain og Byfoged Skønau for 80,000 Rdlr.

Et fireaars Barn faldt sidste Fredag ud fra et Vindue i fjerde Etage i Myntergaden, med et Glasblækhuus i Haanden, uden at komme til Skade.

Ved den residerende Capellan Hr. Boesens Bestræbelser er der nu i Faaborg blevet oprettet et Læseselskab, som tillige har det roesværdige Formaal, at Bøgerne, som alle skulle være af almeennyttigt Indhold og Danske, efterat de ere læste af Medlemmerne, gives til et frit offentligt Bibliothek for Byens Indbyggere og for Reisende, som der maatte blive opholdte.

Den første Auction paa den afdøde Ladiges Sukkerraffinaderie, hvis Bygninger ere vurderede

for 44,200 Rdlr., skal holdes d. 19 Junii. Auctionen over den Afdødes store Mængde Actier er endnu ikke bestemt. Hans Bo er, som bekjendt, et sandt Actiemagazin.

Efterhaanden seer man nu de gamle Bygninger, som den sidste store Ildebrand har levnet, forsvinde, eller i det mindste faae en ny Skikkelse. Aldrig saasnart ere saadanne Steder solgte ved Auction, førend Kjøberen foretager en Forandring dermed. Dette har iblandt andre ganske nylig været Tilfældet med den afdøde Bogholder Olivarius's og Agent Svendsens Gaarde.

I Trondhjemsavisen indbyder Stephanson alle ædle Norske Landboere til at bidrage til de brandlidte Trønders Understøttelse. 23 Huuseiere, siger han, ere blevne huusvilde, foruden mere end 40 Indlogerede og et stort Antal Børn. Byens Øvrighed har allerede sørget for, at anseelige Gaver ere indkomne i Trondhjem selv, men ogsaa Landmanden opfordres til at række en hjelpsom Haand med Penge, Tømmer, Bord, Bag eller Steen.

I samme Avis siges, i Anledning af Landhuusholdningens udsatte Præmie for Skoves Besparelse i Norge, at der paa mange Steder i dette Land holdes meget ilde Huus med Skovene.

Delphin & Schandorff have i Christiansandsavisen ladet bekjendtgjøre, at de nu fabriquere to Sorter Viinædike, der er langt stærkere end den Franske.

I en Strasburger Hospitalkjelder gjemmes endnu Viin fra Aaret 1472, da Høsten var saa velsignet, at man, efter gamle Skrivters Forsikkring, i en stor Tørke vandede Viinrankerne med Viin. Denne over 300 Aar gamle Viin blev prøvet paa den Italienske Kroningsfest.

Kongen af Sverrig har tilladt de Engelske, at have i Stralsund Oplag af alle raae og forar-

beidede Varer, der komme fra Storbritannien og dets Colonier i Engelske eller Svenske Skibe, saalænge Krigen imellem Engelland og Frankrige varer. Udførselstolden skal ikke overstige $\frac{3}{4}$ pro C. ad volerem, og ere Artiklerne bestemte til indenlandsk Brug skal der betales den samme Afgivt, der kræves af begunstigede Nationer. — Den Svenske Leir i Skaane bestaaer omtrent af 10,000 Mand, saavel Cavallerie som Infanterie, samt et forholdsmæssigt Antal Artillerie.

Den 26de Maji er Keiser Napoleon bleven i Mailand kronet til Konge af Italien. Ceremonierne vare pragtfulde og næsten ganske de samme som ved Keiserkroningen. De øvrige Høitideligheder overgaae al Beskrivelse. Paa een af de Pladser, hvor der fordum blev brændt saa mange uskyldige Mennesker, har der denne Gang været et kostbart Fyrværkerie.

I Livorno er der ankommen 500 Corsicanere, som skulle afløse de der garnisonerende Franske Tropper. De skulle forøges til 3000 og føre Navn af den Keiserlige Corsiske Legion. De ere undersætsige, kraftfulde Mennesker, og see meget martialsk ud.

Kjøbenhavn er ikke den eneste Stad, som Sommeren i Aar behandler saa stedmoderlig. Selv i Italien er Veiret saa koldt og fugtigt, at de ældste Folk ikke mindes et saadant Foraar. Dette Veirlig strækker sig lige til Neapel, hvor man allerede i Maji pleier at have en brændende Hede. Paa visse Steder i Norge skal det derimod i denne Tid have været overdrevet varmt.

I Grenoble har et ungt Fruentimmer nylig forgivet sin Fader. Hun skal udføres i en rød Særk.

I Moniteuren findes der adskillige Anmærkninger over Engelske Efterretninger. I disse siges:

at Frankrige ikke kan beskyldes for Ærgjerrighed; fordi det, som en Nation paa 40 Millioner Mennesker, ønsker at leve paa samme Fod som en Nation paa 10 Millioner; at der ikke kan tænkes paa nogen Fred, førend Engellænderne opgive det Project, at udelukke Frankrige fra hele Verdens Handel, da en Nation der har saa vidtløftige Kyster og fire Gange saa stor en Befolkning som de, aldrig vil tillade det. For Frankriges Ærgjerrighed behøver man ikke at frygte; det har to Gange givet Slip paa Halvparten af Tydskland og de Venetianske Stater. Det Bourbonske Huus besad fordum Kongeriget Neapel og Hertugdømmet Parma, og Venedig var afhængigt af de Franske. Det sidste tilhører nu Østerrige, og det første er engelsksindet. Kongeriget Italien indfører ikke Ligevægten, og opveier ikke de Lande, der før stode under det Bourbonske Huus. Paa Holland har Frankrige kun den naturlige Indflydelse, som en mægtig Stat altid har paa en svag. Overalt bør man aldrig tale om Ligevægten i Europa, uden tillige at tage Hensyn til Ligevægten i Indien. — Enhver Coalition er umuelig, og kunde den end realiseres, saa vilde den foraarsage Engelland lige saa stor en Skade, som om det blev skilt fra Irland. Steenexpeditionen mod Boulogne, som skulde gjøre Havnen utilgjængelig, maatte altid blive frugtesløs, fordi man har Ebbe og Flod der, og kan i de tre Timer, da Vandet er lavt, bortrydde alt hvad Engellænderne sænke der.

Den Engelske Gouverneur paa Dominique var ved Contreadmiral Missiessy's Ankomst saa vis paa, at hans Escadre var Engelsk, at han ordentlig sendte ham en Loods i Møde. De Engelske mistede her alle deres Magaziner og Skibe, samt 8 til 900 Mand, 60 Canoner og hele Militsens Vaaben. Branden i Staden Roseau, som de selv var Skyld i, har foraarsaget dem et Tab, som beløber sig til langt mere end de 100 Skibe, som de Franske ha-

ve taget. — Admiral Missieussy har tjent som Officier ved det forrige Kongelige Franske Marinercorps. I Begyndelsen af Revolutionen emigrerede han, og var een af de faa som reddede sig i den Quiberonske Massacre. Da Napoleon tilbød ham at lade ham udslette af Emigrantlisten, modtog han Tilbudet, under den Betingelse, at han skulde give ham Leilighed til at maale sig med Engellænderne. Da Keiseren vilde udsende den Rochefortske Flaade, lod han ham kalde og anbetroede ham Commandoen over samme.

(Fortsatte Efterretninger om Tønningen.) Klude ere her en betydelig Udførselsartikel. Stude kjøbes magre i Jylland, sættes paa Græs og fedes i det Eiderstedske om Sommeren, og sendes derpaa, omtrent 3000 i Tallet, til Hamborg. — Et Garverie, som har existeret her i en Tid af tre Aar, har meget formindsket den ellers anseelige Udførsel af Huder. Af Smør sendes meget til Hamborg. Den Eiderstedske Uld er fortrinlig god, og kjøbes her meget af Hamborgerne. Qvægavlen er iøvrigt ikke betydelig. Temmelig betydelig er derimod Handelen med Bygningstømmer. Saavel fra Østersøen som fra Norge komme her hele Ladninger deraf, som deels forblive her, deels sendes i Smaafartøier til de omliggende Egne. Med Svenskt Jern og Engelske Steenkul drives her stærk Handel. Der indføres meget Engelsk Steengods. Viin indføres her nu directe og i langt større Mængde end før. Tønningerne ere siden den Tid, at man har begyndt at bloquere Elben, komne temmelig paa Spor efter, hvor Hamborgerne faae denne og adskillige andre Artikler fra. (Fortsættes.)

Paa den Beskyldning, at der paa Privatverfter til Unytte er bleven bygt Krigsskibe paa Kongelig Regning 2c., svarede den anklagede Lord Melville følgende: Han indsaae, at de Skibe, man havde contraheret om, vilde blive for sildig

færdige, og han kjøbte derfor 176 Smaafartøier, som kostede 300,000 Pund Sterling. Disse bruges nu som Convoyer i Nordsøen og bøde paa Manglen af stærkere Skibe. Ved sin Tiltrædelse fandt han kun 81 Linieskibe, hvoraf 17 kunde bruges hjemme. Dette Tal stod ikke i noget passende Forhold til Antallet paa de Franskes Linieskibe, som var henved 70. I Aaret 1804 fandt han, at der kun var 6 Linieskibe i Arbeide, og at disse ikke kunne blive færdige førend 1806—7. Af nogle, som skulde været færdige i Maji 1804, var endnu neppe Kjøllen færdig. Han saae sig derfor nødsaget til at betjene sig af Privatverfter, og at kjøbe 64 gamle Skibe, hvoriblandt 9 Linieskibe ꝛc. — Man seer af alt dette, at den Engelske Marine langt fra ikke er i saa glimrende en Forfatning, som man i Almindelighed troer.

En Italiener, som havde villet myrde en Marquis i Lissabon, er, efter at man havde afhugget ham Hænderne, bleven levende sønderslidt af Heste: en Straf, som man ikke skulde tro, at nogen cultiveret Stat ville paalægge en Forbryder i Aaret 1805.

Den bekjendte Tallien, der har styrtet Robespierre, skal nylig være død i Alicante.

Det hedder, at der istedet for det foreslaaede geistlige Collegium for det lærde Væsen i Dannemark, skal oprettes et eget Departement, som Hertugen af Augustenborg skal være Chef for. Men Cancelliet beholder dog fremdeles Directionen over Kirkevæsenet.

Keiser Alexander har erklæret, at han aldeles ikke vil opgive sit Neutralitetssystem, og at han hverken med Frankrige eller Engelland vil gjøre fælles Sag. Men han tilbyder sig at være Fredsmægler.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 71.

Den 17 Junii, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Bogauctioner.

Et Bogcatalogue er det samme for Forfattere som Sjelemesser i den Catholske Kirke for de Afdøde. Mangen en aldeles forglemt Skribents Navn drages her frem af det Mørke, som det ligger begravet i. Det fremstilles for Verdens Øine med den største Upartiskhed. Friedrich den Anden, som var Skribent og Konge, og Reiser, som var Skribent og Barbeer, staae her, uden Forskjel paa Rang og Stand, ved Siden af hinanden. Et Bogcatalogue er Lighedens sande Rige. Men en Bogauction er et memento mori for den hele litteraire Ver-

den. Havde jeg en Søn, som vilde bestemme sig til at være Skribent, saa skulle Bogauctioner være hans Skole. Digtere, der troe om sig selv, at de have Expectance paa at blive en anden Evald, burde især besøge disse Steder, hvor man lærer at indsee, hvorledes tiltryglet Navnkundighed med Tiden forsvinder, og miskjendte Fortjenester endog efter Aarhundreders Forløb paaskjønnes af en retfærdigere Efterverden. Her seer man Værker af Yndlingsdigtere, ja af Philosopher, der for en eneste af deres Bøger have faaet et Lyststed i Honorar *), uden Naade at sælges til Kræmmerhuusfabricanter. Værker i mange Foliobind, hvis Forfattere ansaae Udødeligheden for en Fugl, som de allerede havde i Haanden, og som aldrig kunde flyve fra dem, opstilles her i Rader som Soldater. Spekhøkere, disse, alle tykke og store Bøgers Dødsengle, som kun agte det Materielle, lure med gridske Øine paa de Folianter, som staae i en lige Linie paa Bordet. De litteraire Tilskuere betragte derimod disse Slagt-

*) Dette har f. Ex. været Tilfældet med Philosophen Meyer's Logik, som i vore Dage sælges paa Auctioner for Maculaturpriis.

offre med samme Øine, som Darius sin Hær, da han rykkede frem mod Alexander. De mindes her om de menneskelige Forventningers Forfængelighed. Paa Grev Thott's Bogauction tilbragte man ofte hele Dage med at sælge Bøger efter Vægten. Naar man undtager nogle faa Mænd, der havde Commissioner for Bibliotheserne, saa bestod Resten af Kjøberne stundom ikke af andre end Urtekræmmere, Spekhøkre og Theehandlere, som kjøbte hele Vognmandslæs af disse Aandsproducter. Man kan uden Overdrivelse antage, at henved 50,000 Pund af disse Bøger bleve forvandlede til Kræmmerhuse ꝛc. Et heelt Værelse fuldt af brillant indbundne Psalmebøger i alle muelige Sprog og Tungemaal blev solgt for syv Rigsdaler. Hvad mon Forfatterne til disse Værker vilde tænkt, dersom de havde kunnet være Vidne til, hvorledes Frugterne af deres Aandsanstrængelse og søvnløse Nætter, hvorledes deres litteraire Eftermæle og Udødelighed vandrede saaledes til Urteboden? Hvad mon den uncultiverede Vilde vilde sige, om man førte ham hen paa en saadan Auction, og viiste ham, hvorledes de cultiverede Europæere behandle deres Viisdoms

Skatkammere? hvorledes det ene Decennium gjør Kræmmerhuse af det, som det foregaaende har hyldet og beundret? — Han vilde uden Tvivl lee af vor Viisdom og beklage vor Lærdom.

Men uagtet der gives et saadant Hav af Bøger, at ingen Urtekræmmer behøver at frygte for, nogensinde at komme i Forlegenhed for Kræmmerhuse til sine Rosiner, saa svede i de fleste Lande dog endnu Forfatterne, og med dem Presserne. Enhver af dem raaber paa, at han vil afhjelpe en væsentlig Mangel i Litteraturen, og at han vil udgive et Værk, som man hidtil har savnet. Kong Salomon, som selv var Forfatter, skjønt han just ikke skrev for nogen Boghandler eller Bogtrykker, har allerede for tre Tusinde Aar siden sagt, at der gives Bøger nok. Efter hans Tid er der trykt en temmelig Slump, men desuagtet vedbliver man dog endnu bestandig at stoppe Huller i Litteraturen. Var det muligt at opstable alle skrevne og trykte Bøger i en Dynge, saa maatte man kunne faae en Stabel af dem, der var høiere end det Babylonske Taarn. — Dette bundløse Hav af Bøger caracteriserer Menneskene, og er et sørgeligt Beviis paa, at al deres Viisdom og Bestræbelser ere en

Labyrinth af evige Modsigelser. De bygge Systemer og rive dem ned igjen, som Barnet sit Korthuus; de gjøre Opfindelser og glemme dem; de opfinde dem paa ny og glæde sig over deres Opdagelse; de lee af deres Forfædre, ligesom deres Efterkommere igjen ville lee af dem, og for ret at forevige deres Børneværk, skrive og trykke de Bøger om Alting.

Den lærde Republique forbander Califen Omar, som befalede, at det berømte Bibliothek i Alexandrien skulde brændes. Det var en Barbar, hvis Minde fortjener evig Foragt. Han har tilføiet Videnskaberne en ubodelig Skade. Men hvor meget har han ikke, fra en vis Side betragtet, gavnet Menneskeheden? Hvor mange vrange hedenske Meninger, hvor mange Ægyptiske Myther, som ufeilbarlig med Tidens Længde vilde forplantet sig i vor Religion, Moral og Politique, ere ikke paa denne Maade blevne udryddede? Hvor mange Krige havde ikke et eneste usselt Manuscript, forfattet af en Sværmer, som Hierarkiet fandt sin Interesse ved at gjøre til Helgen, kunnet paaført hele Aarhundreder? — Omar var en grusom Barbar, men aldrig har maaskee nogen af Menneskeslægtens

Velgjørere gavnet den mere, i visse Henseender, end han.

Skrivelse fra Frøken Flora, født Sommer, i Anledning af det i No. 67 af dette Blad indførte Proclama.

Vor Gunst tilforn. Vi ere blevne gjorte opmærksomme paa, at Vinteren har ladet udgaae et Proclama i Anledning af vor usædvanlige lange Udeblivelse i Aar. Det gjør os inderlig ondt, at vi saaledes skulde see os nødsagede til, offentligen at tage til Gjenmæle mod en saa upassende Opfordring, og det krænker os endnu mere, at man i en Avis, der læses fra Fyen til Cap Farvel, og fra Cap Farvel til Paris, har formastet sig at kalde os en Landløberske. Uagtet vi reservere os vor Ret baade til den, som har indkaldt os ved Proclama, som mod den, der har vovet at give os den sidstnævnte ærerørige Benævnelse, saa kunne vi dog, for at redde vor egen Ære, der end ikke et Øieblik taaler nogen Plet, og for at berolige det Kjøbenhavnske Publicum, ikke undlade, at bekjendtgjøre følgende.

Vi ere vante til Utaknemmelighed og Mis-kjendelse. Saa gamle vi ere, have vi dog endnu aldrig en eneste Gang i vort Liv seet os istand til, ganske at opfylde Menneskenes ubillige og forfængelige Ønsker. Snart komme vi for tidlig, snart for sildig. Det er ikke længere end omtrent fire Aar siden, at vi, for at fornøie det Danske Publicum, indfandt os i April Maaned. Vi lode os see i vor skjønneste Dragt, og Solen kunde, uagtet det var saa tidligt paa Aaret, kaste sine Straaler paa Havets Speilflade. Men hvad skede? Nelson, som uden vort Vidende betjente sig af vor tidlige Nærværelse, gjorde et Tog til Østersøen. Nu var man misfornøiet med vor alt for utidige Ankomst. Vi bleve prostituerede i offentlige Skrivter. Det smertede vort ømme Hjerte, og vi besluttede, fra nu af aldrig at give Anledning til, at man nogensinde skulde komme til at klage over vor alt for tidlige Ankomst. Men ikke dette allene var Aarsag til vor lange Udeblivelse i Aar. Selv fra Frankrige og Italien ere vi blevne længere end sædvanlig borte. Der foregaaer i disse Tider i de sydlige Lande saa mange Ting, som vi aldrig have været no-

gen Ynder af, og som vi umuelig kunne finde nogen Glæde i at være Vidne til.

At vi først maa reise til Italien og Frankrige, førend vi kunne komme til Kjøbenhavn, og at vor Reiseroute gaaer fra Sønden til Norden, og ikke fra Norden til Sønden, det veed enhver, som kun har læst Udtoget af Sommerfelds Geographie. Men at vi derfor bør kaldes en Landløberske, det er noget, som enhver vil finde ubilligt og upassende. Dersom Udstederen af det paaankede Proclama vilde gjøre os den Ære at besøge os paa vort Lystslot i Bengalen — en Tour, som man kan gjøre paa en Kildevogn, — saa vilde han kunne overbevise sig om, at vi ikke er nogen Landløberske. — At der i Aarstidernes Rige endnu ikke er indført et saa fortræffeligt Befordringsvæsen som i Kjøbenhavn, det veed enhver. Men det er jo ikke vor Skyld. Desuden have vi gjentagne Gange allerede været lige ved Nørreport, men ere hver Gang blevne drevne tilbage af vor afsagte Fjende, Hr. Aeolus, der, uden at svare mindste Afgivt, kan indføre fra Spitsbergen hele Skibsladninger af Vind, Regn og Sluud. Mod en saa mægtig Fjende er det os umueligt at kjæmpe,

og da det synes, at hans hele Bestræbelse gaaer ud paa, at anlægge et ordentligt Factorie i Kjøbenhavn og dets Omegn, saa vilde vi kun udsætte os for de ubehageligste og meest frugtesløse Stridigheder, om vi handlede saa uklogt, at maale vore Kræfter med hans i et Land, hvor Naturen har meddeelt ham et saa stort og os et saa svagt Herredømme. Dernæst har Aeolus, Døden og Doctoren i Aar sluttet en hemmelig Tripelalliance, og vi tilstaae oprigtig, at vi er for afmægtige til at modstaae disse tre forenede Magters Vælde. Imidlertid bede vi Kjøbenhavns Indbyggere ikke at tabe Modet. Saasnart det kun er os mueligt, skulle vi indfinde os af egen Drivt, uden at man behøver at lade os indkalde ved noget Proclama eller forkleine os i offentlige Tidender.

Givet paa vort Slot i Calcutta, den 12 Junii 1805.

Flora, født Sommer.

Taxeringen af Folks Formue.

Intet er almindeligere end denne Taxation. Der gives de Mennesker, der bestemt vide at

opgive, hvor riig den eller den Mand er, ja saa bestemt, at de endog kunne opgive det paa en Rigsdaler nær. Han eier sikkert en Tøndeguld ꝛc., — han eier intet, — han er en Prakker, ere Udtrykke, som man dagligen er vant til at høre. I Grunden gives der vel neppe nogen større Absurditet, end at ville tale med Bestemthed om Ting, som, paa den paagjeldende Person nær, for det meste ere skjulte for enhver Dødeligs Øie. Mangen en Mand taxerer sin Naboes Formue paa Punct og Prikke, uagtet Naboen selv lige saa lidet nogen Tid har seet det rigtige Facit af sit Cassebehold, som han nogensinde har seet sin egen Næse paa andre Steder, end i et Speil. Menneskene vise sig aldrig gavmildere end ved saadanne Taxationsforretninger. Jo misundeligere de ere, des gavmildere vise de sig.

Den rige Lord Mulgrave i Engelland var engang i et Selskab, hvor man saaledes taxerede adskillige rige Folk. "Mine Herrer!" sagde han: "jeg hører, at De meget nøie kjender disse Folks oeconomiske Forfatning. Een af dem skylder mig just ti Tusinde Pund. Han undskylder sig bestandig med, at han er uformuende,

og jeg har derfor hidtil ikke for Alvor villet tvinge ham til at betale mig min Fordring. Men dersom jeg var vis paa, at han virkelig er saa riig, som De siger, saa kan jeg ikke negte, at jeg jo ønskede at lade ham indkalde for Retten." — "Alle de, vi her have nævnt Dem Lord," raabte nu de Tilstedeværende: "kan De være forvisset om ere saa rige, som vi have sagt." — "Vel," svarede nu Lorden: "for ret at overtyde mig om, at De ikke feiler i Deres Formodninger, beder jeg Dem at besvare mig et Spørgsmaal: hvor riig troer De vel jeg er? Ingen vil i dette Tilfælde bedre kunne dømme, om De gjetter rigtig end netop jeg selv." — Den ene sagde nu to Millioner Pund, den anden 2½, og saa fremdeles. — Da de vare færdige med deres Taxationsforretning, sagde Lorden smilende: "Mine Herrer! De har alle taget feil! Skal jeg slutte fra mig selv til de Andre, saa bliver det nok bedst, at jeg indtil videre anseer min Skyldner for en uformuende Mand."

Blandede Nyheder.

Det Selskab af Engelske Konstberidere, som nylig er ankommen her til Hovedstaden fra Sverrig,

bestaaer af sytten Personer, hvoriblandt to Fruentimmere. De føre 25 Heste med sig, og den Bygning af Træ, hvori de i Dyrehaugen ville vise deres Konster, koster 800 Rdlr. Man lover sig meget af deres Konster. Den ene af dem kan staae paa Hovedet paa Hesten og lade den løbe i fuld Galop.

I disse Dage var der opslaaet en nydelig Leir for Kongens Regiment paa Nørrefælled ved Jødernes Kirkegaard.

I Mag. Ecks Nordische Blätter, 2det Hefte findes nogle Efterretninger om Trondhjem, som det var at ønske Trondhjemmerne vilde læse, da der forekommer deri adskillige Udtrykke, som meget ligne Bebreidelser, og enten burde gjendrives eller lægges paa Hjerte. Blandt de sidste hører Beretningen om et Begravelsesgilde, som kostede adskillige Hundrede Rigsdaler, og blev holdt paa en Tid, da adskillige Mennnesker i Omegnen døde af Hunger. Men naar Relateuren ganske friskt forsikkrer, at ikke engang Halvparten af de 12000 Bind, som det Norske Videnskabersselskabs Bibliothek, efter Bings Beretning, skulde bestaae af, findes der, og denne Efterretning just nylig er bleven gjentagen i adskillige Danske Blade, saa kunde det vel fortjene nøiere at drøftes.

Hr. Amtmand Hegge i Bodøe havde f. A. ladet bekjendtgjøre en Opfordring til de Trondhjemske og Bergenske Handlende. I denne sagde han blandt andet: "mange Ubehageligheder have tilstødt og tilstøde endnu daglig Nordlandene, paa Mangel af ordentlig Skibsfart. Men aldrig har nogen større Ulykke truet den end i Aar (nemlig 1804). Nordlændingerne afsende, som bekjendt, deres Fiske og andre Varer to Gange om Aaret til Forhandling i Bergen, under Navne af første og anden Stævne. Første Stævnes Jægter afgaae sidst i April

og først i Maji, og vende for det meste tilbage sidst i Junii og først i Julii. De søge da strax efter Hjemkomsten til Lofodens Fiskevæhre, for at hente Fiskene, og uden Ophold at bringe dem til Bergen. Altsaa ingen uden de Skippere, som have været forsynede med tilstrækkeligere Fartøier. Men deres Tal er alt for ubetydeligt mod det Hele. Følgen heraf bliver, at Almuens overflødige Fiske blive staaende, og at Mangel og Elendighed vil blive en uundgaaelig Virkning deraf, om ikke Trondhjems og Bergens Handlende søge at forekomme det." — Veir og Vind have i forrige Høst været de Nordlandske Jægtere, der pleie at besøge Bergen med deres Ladninger og hente Kornvarer, saa ugunstige, at mange af dem kom meget for sildig, andre forliste. Da saadan en Jægt sædvanlig indeholder hele Bøigdeladers Vinterforraad, saa udsættes de, for hvilke den udebliver, for trykkende Mangel. Dette var Aarsagen til Amtmandens Bekjendtgjørelse, som havde de ønskeligste Virkninger. Nordlandenes 60,000 Beboere bleve betryggede mod Hunger og Nød. Denne Fordeel opveiede tifold det Tab, nogle enkelte Mænd muеligen kunde have havt. Dette Tab kan imidlertid ikke være saa føleligt for de Handlende, naar man betænker, at Nordlande sætte dem istand til at udskibe 7 til 8 Tøndergulds Værdie i en Egn, som ellers ikke har noget at afsætte. Hvor mange af disse fattige Indbyggere tilsætte ikke tillige Liv og Velfærd paa Havet, for at lægge Rigdom i deres Skjød? Fiskerselskabet i Trondhjem har foregaaet Bergenserne med deres Exempel, som fortjente at følges. Det er Skibe, ikke Jægter, som de bruge til at sende Nordlændingerne deres Fornødenheder. De modtage paa Stedet Fiskene og sende dem strax til udenlandske Steder. Amtmandens Opfordring har imidlertid dog opvakt Misfornøielse hos de Handlende.

Stephanson i Trondhjem melder under den 6 Junii: endnu i Dag sneer det og man lægger i Ovnen, fordi man trænger dertil. Alting er saa stille her som man boede i en Kirke. Ingen litteraire Feider, intet Tyverie eller andre saadanne Sager, hvorved der er noget at hente, saa jeg, hvis det vedbliver saaledes, nødes til at tage Skildtet ind.

I Kotzebues Erinnerungen von einer Reise aus Liefland nach Rom und Neapel, T. 2, S. 410—11 siges: Thorvaldsen, en Dansk, overgaaer langt de i Rom værende Franske Billedhuggere. Han har fuldendt en herlig Jason med Væderskindet i colossalsk Størrelse, som han i dette Dieblik udfører i Marmor for den rige Banquier Hope. Skade at Lykken ikke har været Konstneren gunstig ved Valget af Marmorblokken; den har mange slemme Pletter. Foruden Jason saae jeg endnu hos ham en allerkjereste Ganymed, som han nu ligeledes udarbeider i Marmor for en Russisk Grevinde. En skjøn kraftfuld Buste af den udødelige Bernstorff pryder Konstnerens Værelse. Thorvaldsen gjør sit Fædreneland Ære; i Kraft overgaaer han endog Canova *).

I Frankrige er det d. 28 Martii d. A. ved et Keiserligt Decret blevet forbudet at trykke Kirkebøger, Psalmebøger, Kirkemusique, Catechismer og Bønnebøger, uden udtrykkelig Tilladelse af Rigets Diocesbisper. Denne Tilladelse maa i Fremtiden staae ordlydende trykt foran i hver af dette Slags Bøger. I modsat Fald confisqueres den som Eftertryk. — I samme Land er der udkommet et Skrivt af en Hr. Pisson, forhen Medlem

*) Thorvaldseu er født her i Kjøbenhavn af fattige Forældre. Ogsaa hans Fader har været Billedhugger. Han er omtrent nogle og tredive Aar gammel.

af det constituerede Selskab, hvori den Sætning lægges til Grund, at en Stat ikke kan være lykkelig, uden fuldkommen Religionsenhed, som er lige saa nødvendig som Eenhed i Maal og Vægt. Han beviser, at den Catholske er den, der fremfor alle fortjener at indføres, og at alle Religioner maatte forenes i denne som i en fælles Middelpunct. — Stakkels Oplysning! Skulde din Vugge nogensinde blive din Grav?

I en nyere Reisebeskrivelse til Cayenne, læser man en Efterretning om den til dette Land deporterede Collot d'Herbois's Endeligt, som er skrækkeligt. Negrene hadede ham og spottede hans Elendighed. Han havde Krampetræk i alle sine Lemmer, og led gyseligen. Da Lægen besøgte ham i hans sidste Stund, hvor han laae i en hidsig Feber, sagde han: jeg sveder stærkt. Lægen var saa grusom at svare ham: De udsveder Forbrydelser! Han spyede hele Strømme af Blod, og da han var død, begravede Negrene ham saaledes, at Halvdelen af Legemet stak frem af Jorden, og tjente Ravne og Krager til Føde. Saaledes endte denne blodtørstige Terrorist sit syndige Liv.

I Oujerin, Maratførsten Scindiahs Hovedstad og i dens Omegn, er der udbrudt et Slags Pest, som allerede har dræbt 70,000 Mennesker.

I Engelland er der død en Sir W. Pulteney i sit 85 Aar, som har efterladt sig to Millioner P. St. (12 Mill. Rigsdaler), men intet Testamente.

Den 4 Junii fyldte Kongen af Engelland sit 68 Aar. Han er for nærværende Tid den ældste Konge i Europa.

Da Napoleon ved sidste Kroning tog Jernkronen fra Alteret og satte sig den paa Hovedet, sagde han med lydelig Stemme: "Gud gav mig den; vee den, som vil angribe den!"

Staden Arles besidder blandt sine Antiqviteter en Obelisk, som er 47 Fod høi, men hvis Piedestal maatte repareres. Denne Støtte blev igjen opreist ved Kroningshøitideligheden. Dens Spidse var prydet med det Keiserlige Vaaben og i Marmoren var Napoleons Navn udgravet.

I Augsburg har man nylig sat den hellige Afras Been otte Dage offentlig til Skue. 130,000 Mennesker, meest Bønder, hvoriblandt mange Krøblinger 2c., gjorde en Reise paa 15 til 20 Mile, for at besøge denne Helgen. Ogsaa i Brüssel har man trukket en saadan Helgen frem, og utallige Mennesker stimle desaarsag derhen.

Den Baltimoreske Tidende melder, at den Franske Keiserindes Moder har været med som Reisende paa en Fransk Fregat, der er bleven tagen af de Engelske og ført til Bermuda.

I Dag (d. 18 Junii) bleve Delingventerne, Marineren Søren Dam og Styrmand Nissen, henrettede paa Østerfælled. Den første i Morges Kl. 7 og den sidste Kl. 8½. Søren Dam var klædt i en hvid Trøie og havde en hvid Nathue paa; Nissen i en simpel Frakke. Marineren gik uforsagt sin Død i Møde. Han gik med stærke Skridt ud til Retterstedet, og klædte sig selv af da han kom paa Retterstedet. Nissen derimod gik meget langsomt, og maatte nogle Gange standse underveis. Men da han kom op paa Chaffottet var han uforsagt og klædte sig selv af. Den samme Koldsindighed, som Marineren viiste her, viiste han ogsaa da man forkyndte ham hans Dødsdom i Arresten. At hans Hoved skulde sættes paa Stage, var det eneste som opvakte nogen Betænkning hos ham. — Executionen udførtes med største Orden og Hurtighed. Den kunde umuelig udføres hastigere med en Guillotine.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste

Skilderie

af

Kjøbenhavn.

No. 72.

Den 21 Junii, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Physiognomier.

Man har maaskee ingensinde talet mere om Physiognomier, end i disse Dage, hvor en uhyre Forbryder paadrog sig den offentlige Opmærksomhed. Endog Mennesker af Følelse og Opdragelse gjorde sig Umage for at faae Giftblanderen Nissen at see. De vilde læse i hans Ansigt hans hele Sjels Caracteristik. De vilde overtyde sig om, hvorvidt disse Caracteertræk endnu vilde vedligeholde sig i Livets sidste Stund.

Lavater havde anvendt den største Deel af sit Liv til at studere Menneskenes Ansigtstræk, og sin udmærkede Skarpsindighed og

sit store Genie til at danne et heelt physiognomisk System, som grundede sig paa Resultaterne af dette Studium. Han kaldte det Physiognomique. Man beundrede Mandens Skarpsindighed og Originalitet; mange beskuede Billederne i hans Værk, faa, saare faa, studerede Texten. Lavaters Opfindelse gjorde vel Opsigt, men, i egentlig Forstand, ingen Lykke. Ganske nylig er der atter opstaaet en Mand, udrustet med sjeldne Kundskaber og et endnu sjeldnere Genie, agtværdig som Menneske, Philosoph og Læge: den berømte Doctor Gall, som er gaaet en anden Vei, og som af Hovedskallens Dannelse vil bevise de forskjellige Organer og Anlæg. Ogsaa hans System er grundet paa mange Aars Erfaringer, og hans Landsmænd modtage hans Underviisning med al den Agtelse, som man skylder Mandens Fortjenester og Sagens Vigtighed.

Man maa tilstaae, at Naturen uddeler sine Gaver meget ulige. Fortidens og Nutidens Historie beviser det. I at frembringe Mennesker seer man den ofte gaae uden for sine sædvanlige Grændser, og de saakaldte Naturspil indtræffe ligesaa vel blandt Menneskene som

blandt Planterne og Dyrene. Der fødes lige saa vel intellectuelle Kjæmper og Dverge, som der fødes legemlige Kjæmper og Dverge. Forskjellen paa Sjeleævnerne hos Menneskene indbyrdes er lige saa stor som hos hele Folkeslag. Afstanden er her ofte lige saa betydelig, som Afstanden imellem den eenfoldige Pescheræer og den cultiverede Europæer. Der behøves kun lidet for at overbevise sig om denne Menings Rigtighed. Det ligger i Naturens Plan, at Sjeleævnerne skulle være forskjellige. Men naar man vil udvide denne Forskjellighed til det Onde og Gode hos Menneskene; naar man vil paastaae, at Dydens Fader lægger selv Spiren til Laster og Forbrydelser i Menneskets Hjerte; naar man vil paastaae, at han endog stempler dets udvortes Form med Kjendemærker paa Anlæggene til det Onde, saa forbinder man Begreber med den Alvise, som ere ham aldeles uværdige. Fra Naturens Haand kommer der aldrig noget virkeligt Ondt, thi det strider imod dens evige Lov. Den kan danne Tigere og Giftplanter, men aldrig gaaer den heri udenfor sin Plan. Endnu aldrig har man seet den frembringe en giftig Hangerose eller et glubende

Lam. Et Menneske med naturlige Anlæg til Forbrydelser og Laster vilde være det samme, som en Rose med Skarntydens Egenskaber. Men antaget, at der gaves saadanne naturlige Anlæg til det Onde hos Mennesket, skulde da Naturen have været saa haard, at sætte Tegn paa Menneskene ligesom Gud satte Tegn paa Cain, der havde myrdet sin egen Broder?

Vore Physionomiker hente deres Erfaringer fra Menneskene i den civiliserede Stand, men de betænke ikke, at Anlæggene til de fleste Laster og Forbrydelser først fødes og udvikles i Selskabet. Egennytte, den fornemste Drivefjeder til lastværdige Handlinger, som forvandler det cultiverede Menneske til en Tiger, kan ikke tænkes hos Naturmennesket. Den, som søger sin Rigdom og Glæde i Naturens Skjød, som ikke kjender andre Fornødenhed end dem, han meget let og uden at fornærme sine Medskabninger, kan tilfredsstille, kan umuelig nogensinde være egennyttig. Det samme er Tilfældet med saa mange andre Laster, som kun avles og trives i det selskabelige Liv. Det vilde altsaa være urimeligt at paastaae, at Naturen har givet Menneskene Anlæg til Laster, som i den Stand, den

egentlig har bestemt for dem, aldrig vilde kunne tænkes hos dem.

De Spor til det Onde, som man troer at finde i det menneskelige Ansigt, ere Indtryk af ganske tilfældige udvortes Omstændigheder. Det er os umueligt at bestemme, hvilke Modificationer disse udvortes Omstændigheder frembringe hos de forskjellige Subjecter. Overdrivelse i Grandskning og Overdrivelse i Elskovsnydelse f. Ex., efterlader eens Indtryk i Ansigtet. Dertil kommer endnu, at Phantasien har alt for stor Deel i vore Domme om Physiognomier. Den viser os i sit Tryllespeil Ting, som aldeles ikke existere i Naturen. Det er bekjendt, at den vise og dydige Socrates havde alle de Kjendetegn i sit Ansigt, som, efter vore Begreber, ere et usvigeligt Beviis paa et slet Menneske. Ansigter have i Almindelighed samme Skjebne som et actioneret Skrivt. Saalænge man ikke har anklaget dets Forfatter, seer den store Hob sjelden det Strafværdige deri, men naar en Advocat først begynder at betragte det med sit juridiske Microscop og at sønderlemme det som et Cadaver, saa seer man med klare Øine, hvad man forhen aldeles ikke kunne skimte. — Øiet er Sjelens Speil, siger man i Almindelighed,

men man overveier ikke, hvor mange Slags Folio der kan sættes bagved dette Speil, og hvorledes Glasset forandrer sin Farve derefter.

Men at mange Mennesker saaledes troe, at kunne læse i deres Medmenneskers Aasyn deres Sjels Stempel, er noget, som imidlertid stifter meget Ondt. Mangt et stakkels Menneske er blevet ulykkeligt i Verden, fordi det hændelsesviis havde en af Lavaters slemme Næser, eller et Par Øine, som man troede at kunne læse noget Ondt i. Mangen en Skurk derimod har ved fordeelagtige Ansigtstræk befordret sin Lykke paa andres Bekostning. Dersom det var mueligt, at forfatte et physiognomisk Værk, hvoraf man strax kunde slutte fra Ansigtet til Hjertet, saa burde man af Agtelse for Menneskeligheden ønske, at det maatte have samme Skjebne som den Græske Ild, ja at Opfindelsen maatte døe med sin Opfinder, thi den vilde unegtelig stifte langt mere Ondt end Godt. (Fortsættes.)

Portraitmalere.

De ere det eneste Slags Malere, som ret kunne fortjene noget i Kjøbenhavn. En Portraitmaler kan, om han end ikke er nogen stor

Konstner, leve her meget anstændigen, medens Raphael selv, om han ulykkeligviis var bleven født i vort Aarhundrede og vor Hovedstad, neppe vilde fundet Livets Ophold blot ved sin Konst. Portraitmalere ere i Almindelighed de største Smigrere, og Smigrere gjøre, som bekjendt, sædvanligst meest Lykke i Verden. Ingen taber mere ved at holde sig til Sandheden, end netop dette Slags Konstnere. Det er især Damerne, som lade sig skildre, og den, som ikke forstaaer den Konst, at forvandle et Skabilkehoved til et Gratiehoved, en Medusa til en Venus, maa aldrig gjøre sig Regning paa deres Søgning. Han er en ruineret Mand, inden han veed et Ord deraf, og om han end malede Portraiter som en Van Dyck, vilde han dog snart blive udraabt for den største Fusker. Men ogsaa Mandfolkene ere meget forfængelige i den Henseende. Mangt et Gefæs, hvis Billede ikke fortjente at klines paa et Kistelaag, gotter sig inderlig ved at see sig malet paa et Stykke Elphenbeen eller Pergament, lader det indfatte i Guld og piner hele Verden med Spørgsmaalet: "om det ikke ligner?"

Fornemme Folk betjene sig af Portraiter, som omtrent Kræmmerne af deres Prøvebøger.

Har man en Datter eller Søn, som man ønsker givt, saa sender man deres Portraiter til Prøve. Simple Folk pryde deres Stadsestue med deres hele Families Contrefeier, ligemeget om de ere nok saa vanskabte af Maleren. De finde ordentlig en Glæde i at see sig saaledes forevigede. Men denne Forevigelse varer sædvanlig kun kort. Naar en saadan Familie døer, sælges hele Skilderiegalleriet til en Marchandiser, som i sin Boutique ophænger mangen en Skræder ved Siden af en Keiser, uden at kjende nogen af dem.

Portraitmalerne, der ofte betragte sig som Menneskets anden Skaber, føle ogsaa tilfulde deres Kalds Vigtighed. De maae betales godt, naar de skulle give sig ret Umage. De kunne tage skrækkelig Hevn over dem, de male, naar de vægre sig for at betale, hvad de forlange. Man har havt Exempel paa, at en riig Mand her i Staden, som engang lod sig skildre hos en bekjendt Konstner og ikke vilde give ham, hvad han fordrede for Portraitet, maatte dyrt betale denne utidige Paaholdenhed. Maleren forsøgede hans Contrefei med en Harlequinskappe, og hængte ham i denne Positur op paa Børsen til Haan for hele Byen. — Kan der

vel tænkes en uædlere og grusommere Hevn? — Og dog har en Konstner eengang tilladt sig den.

Dyrehaugen.

Fordum var det Krøblinger og Syge, der reiste ud til Kirsten Piils Kilde, for at faae deres Førlighed og Sundhed igjen; nu omstunder er det derimod for det meste sunde Folk, der tage derud, for der at øde saavel deres Sundhed som deres Penge. Man trodser Elementernes Rasen; man bryder sig intet om, at der kommer en Syndflod af Vand ned fra Himmelen, — man skal og maa ud til Dyrehaugen, og den, som ikke kommer derud, anseer sig for lige saa ulykkelig, som i Overtroens Dage den Krøbling eller Skrantning, der ikke saae sig istand til at drikke Lægedom af den Piilske Kilde. Saaledes virker Vanen med samme Kraft paa den ene Menneskeslægt, som Overtroen virkede paa den foregaaende. I de Catholske Tider gjorde man ordentlige Pillegrimsreiser til denne Kilde; St. Hansdags Nat tilbragte man med Andagtsøvelser og Bønner. Hvor skrækkelig have Ti-

derne ikke forandret sig! Det Sted, hvor der fordum herskede hellig Andagt, er nu blevet forvandlet til en Tumleplads for fordærvelig Ødselhed, vilde Glæder og udsvævende Laster!

Dersom menig Mand tog ud til Kilden, blot for, efter ni Maaneders Fængsel og Dvale, indenfor Hovedstadens Volde, atter at nyde den fri Landluft, og see Vaarens foryngede Pragt, da vilde det være høist ubilligt, at ivre mod en Forlystelse, der er saa naturlig og saa vederqvægende for Indbyggerne i en Stad som Kjøbenhavn. Men dette er langtfra ikke Tilfældet. Naturen selv synes at flye Dyrehaugen i det Øieblik Teltene lade sig see der. En afskyelig Dunst indhyller den hele Plads, hvorpaa de opslaaes. Mennesker, som i Hovedstaden udbrede Usædelighedens Gift, indfinde sig her i Hobetal. Foragtelige Qvinder, der besnære Uskyldigheden og forgifte den første Kilde til Menneskets Tilværelse, drive her aabenlyst deres skjændige Haandværk. Gjøglere, som fornedre Menneskets Værdighed, søge dette Sted som det tryggeste Fristed. Den simple Mand vender beruset tilbage derfra og maa prise sig lykkelig, om han ikke har tilsat sin Sundhed der. Den

simple Tjenestepige vænnes her til Udsvævelse og Skjørlevned. Og denne Sædelighedens og Uskyldighedens Grav skulde kunne være noget værdigt Forlystelsessted for Kjøbenhavns Indbyggere?

Vel er den Anvendelse, der gjøres af de Penge, som Pladsene her indbringe, meget ædel. Det er Gjentofte-Hospitals Syge og Fattige, der nyde dem. Men, ak! hvad er Gavmildheden, naar den kjøbes med Uskyldighedens Taarer og paa Sædelighedens Bekostning? — Man vil maaskee indvende, at saadanne aarlige og bestemte Folkeforlystelser ere almindelige i de fleste Lande. Men hvad beviser det? Intet andet, end at man i de fleste Lande bærer mere Omsorg for den enkelte Borgers Opdragelse, end for hele Menneskeclassers. Man taler saa meget om fordærvede Sæder og den tiltagende Mangel paa Moralitet, men man betænker ikke, hvor let det ved saadanne Leiligheder er for Usædeligheden, at udstille sine Garn for den raa og store Hob. Behøves der vel mere end berusende Drikke og forføriske Qvinder, anbragte paa Steder, hvor Menneskene netop komme i den Hensigt at forlyste sig, for i en Række af nogle og

tredive Dage at styrte mange Uerfarne i Lasternes Svælg?

Blandede Nyheder.

I Assens Amt har en Bondekarl begaaet et Drab paa en anden Karl med en Trælysestage. Acterne i Sagen saavel som den Lysestage, hvormed Drabet er begaaet, er af Amtmanden i disse Dage indsendt til Hof- og Stadsretten.

Paa Torvene i Kjøbenhavn gjøres nu den skjønne Indretning, at der anbringes ordentlige Veierboder, hvori alle de Fødevarer, som kjøbes der af Bønderne, veies med justeret Maal. Paa Gammeltorv er der allerede opreist en saadan Veierbod.

I Hr. Assessor Høst's Tidsskrivt: Ei blot til Lyst, findes to mærkværdige Documenter. Det ene er et Brev fra Kongen af Sverrig, dateret Stralsund, den 3 November 1804, og det andet en Indskrivt af Ludvig den Attende selv forfattet, og leveret til Landshøvdingen i Calmar, med Begjering, at denne, i Tilfælde af, at Ludvig skulde faae sin Fædrenetrone igjen, vilde opreise et Mindesmærke paa det Sted ved Calmar, hvor Gustav den Første steg i Land. Brevet lyder saaledes:

Ædle og Velbyrdige Generalmajor!

Efterat jeg ved Eders underdanige Skrivelse af 25 Oct. var bleven underrettet om Hs. Maj. Kong Ludvig XVIII's Afreise, har jeg ei længere villet opsætte at erklære saavel Eder Selv i Særdeleshed, som øvrige Embedsmænd og Betjente i Calmar, samt Stadens Indvaanere der særdeles Velbehag, hvormed jeg har optaget Alles i Anledning af bemeldte Herres Ophold i Sverige udøvede gode Forhold. Kong Ludvig XVIII har selv givet

dem dette Vidnesbyrd, hvorpaa jeg saameget mere har fæstet Hensyn, som jeg troer det egner Svenske Mænd at vise Agtelse og Ærefrygt for ethvert Lands lovlige Øvrighed. De yttre derved paa den mest tilfredsstillende Maade deres Troskab imod og Hengivenhed til mig.

Om denne min Tænkemaade overdrager jeg Eder at underrette alle Vedkommende og forbliver Eders bevaagne Gustaf Adolf.

Indskriveten er følgende:

Gustavo IV Adolpho feliciter regnante
Appulsus
Gustavi 1mi Liberatoris Regisque Sveciæ
D. XXXI Maji MDXX Locum
Ut tanti viri vel gressus coleret
Ludovicus XVIII
Rex Françiæ & Navarræ
A regno avito pulsus
In Svecia vero
Non exsulans
sed
Gratiosisimo hospitio fruens
Invisit
Kal. Oct. MDCCCIV.

(ɔ: Under Gustaf IV Adolphs lykkelige Regjering hidkommen besøgte Ludvig XVIII Konge af Frankrige og Navarra, fra sin fædrene Throne nedstødt, dog i Sverige ikke landflygtig, men nydende den behageligste Gæstfrihed, Gustaf 1's Sted d. 31 Mai 1520, for at hædre endog Fjedene af saa stor en Mand.)

Det juridiske Facultet i Kiel har for nærværende Tid kun to Professorer. Siden Feuerbachs Bortgang for et Aar siden er der hverken læst over Criminalret eller Naturret, og siden Pätze's hverken over juridisk Encyclopædie eller Statsret. Disse Fag skal en Dr. Schwäppe fra Göttingen,

som Extraordinair Professor besætte. Men i hine har man endnu ingen ny Professor kunnet faae. Man har tilbudet 14—1500 Rdlr. aarlig Løn, og dog faaet et halvhundrede Afslag. Prof. Olivarius, som nu er fraværende, har længe ikke læst over den Danske Ret, hvori han er Professor.

Den navnkundige Hermes, der er bleven ansat som Professor i Kiel, er en Olding paa 77 Aar. Under Preussens forrige Konge havde han og Wöllner stor Indflydelse. Men den nuværende Konge afskedigede ham strax ved sin Tronbestigelse, og indrømmede ham et gammelt afsides Capel at præke i.

En foregiven Capitain v. Krüger er bortrømt med sine egne Heste og Vogn fra Husum. Han var sigtet for Deeltagelse i forbuden Hverving, og har efterladt sit Huus og sine Domestiquer uden Herre. Øvrigheden lader ham nu efterlyse i Aviserne.

I Aarhuus har der yttret sig Forraadnelsesfeber hos enkelte Mennesker; i hvilken Anledning Doctor og Stiftsphysicus Hahn advarer sine Medborgere for alt hvad der kunde svække Sundheden, og erindrer dem især om, at sørge for Reenlighed og sund Luft i deres Huse.

Det hedder, at Cancelliepræsidenten tiltræder om nogle Uger en Embedsreise til Jylland.

Geheimeraadinde Lerches Gaard er nu virkelig kjøbt til en Collegialbygning for 86,000 Rdlr. Grunden skal være 200,000 Rd. værd, efter nærværende Priser.

Den henrettede Nissens Hoved er efter høiere Ordre bleven nedtaget af Stagen. Det samme bliver nok ogsaa Tilfældet med Marinerens. Stagerne vare fra Begyndelsen af ikke indrettede saaledes, at de skulde blive længe staaende.

Vaccinationen er nu mere udbredt i Sverrig end i noget andet Land, og hvor stor Modstand end Collegium medicum selv og de fleste gamle Practici anvendte imod dens Indførelse, har den dog ingen Fiende mere. Collegium medicum har faaet af Kongen endelig Befaling, og tillige 500 Rdlr. til Vaccinationens Iværksættelse og til Omsendelsen af Materien, som man oprindelig har faaet af Dr. Munk af Rosenschöld, Vaccinationens første og ivrigste Befordrer i Sverrig. — I Dannemark venter man, at der vil blive gjort den Indretning, at ingen vil blive antagen til Confirmation, førend han har foreviist Attest om, at han er vaccineret.

Den berømte Campe, som i denne Tid kun arbeider paa sit Tydske Rensningslexicon, benytter sig dertil meget af de i Baggesens Parthenais forekommende Tydske Ord, som han bifalder meget. Billedet af Kjøbenhavn, som han for en Snees Aar siden har besøgt, svæver endnu levende for hans Øine.

Borgermester Lesser i Tønningen havde i Aaret 1801 udgivet en Besvarelse paa det Spørgsmaal: ved hvilke Midler kan Tiggerie standses i Staden Tønningen? Den 27 Julii blev den af Lesser foreslaaede Plan til en Arbeids- og Læreanstalt for denne Stads Fattige, med nogen Indskrænkning, approberet af H. M. Kongen. Men Borgermesteren har maatte opsætte Udførelsen af hans fortræffelige Plan, thi for nærværende Tid gives der i Tønningen ingen Fattige mere. Den fordums Tigger er nu ødsel, overmodig og trodsig. Hvorledes det vil gaae naar Elbbloquaden ophører; det maa Himmelen vide.

Det Franske Skuespillerselskab, som nylig er kommet her til Kjøbenhavn fra Sverrig, agter at give store Operaer og Tragoedier.

Ogsaa den lille men ældgamle Republik Genua, har nu fundet det raadeligst at give Slip paa Navnet Republik og at søge Ly under det Franske Keiserdømmes Vinger. Den er efter Ansøgning blevet indlemmet deri.

De i Gaar ankomne Engelske Tidender, som gaae til d. 10 d. M. melde blandt andet, at man fra Lewardsøerne har faaet Efterretninger fra Admiral Conchrane, dat. d. 2 ult. paa hvilken Tid han krydsede ved St. Lucie med syv Linieskibe. Det stadfæstes, at de Franske have efterladt sig 5 til 600 Mand Krigstropper paa St. Domingo. — Fra Admiral Nelson haves ligeledes Efterretninger, dat. d. 19 ult. Han var paa Veien til Vestindien med 10 Linieskibe. Han seilede fra Lagosbay med 11, men da Masten paa et af dem knækkede, maatte han vende tilbage til Gibralter. Admiral Collingword havde, da han forlod Cadix, 8 Linieskibe, hvoraf nogle bleve detacherede til Nelson. — Keiser Jacob paa St. Domingo lader nu udgaae en Haitiansk Tidende, som er en Efterligning af den Franske Moniteur, og som fører følgende Motto af Voltaire: Uretfærdighed frembringer tilsidst Uafhængighed.

I der Freymüthige findes en udførlig historisk Efterretning om Dr. Galls Besøg i de Berlinske Fængsler. Den indeholder mange Underhistorier, som den, der ikke troer paa Troldmænd og Spaakjellinger, ikke kan andet end smile ved. Om en vis Arrestant, hvis Pandeskal Gall visiterede, sagde han, der vil aldrig blive noget Godt af ham, thi han har det meest udmærkede Tyvsorgan. Han bad Vedkommende om, at passe vel paa ham. Det arme Menneske skal nu ogsaa virkelig indspærres for bestandig.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 73.
Den 24 Junii, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Skrivelse fra en Blomsterynder.

Min Herre!

Jeg har fra min tidligste Ungdom af været en stor Elsker af Blomster. Hvad jeg følte ved den første Viol, som jeg om Foraaret blev vaer, lader sig ikke beskrive. Disse Følelser have for en Deel vedligeholdt sig hos mig. Endnu udgjøre Blomster een af mit Livs største Behaligheder; endnu sætter jeg større Priis paa den første Viol, Jorden frembringer, end paa alle de sværmende Glæder, som saa mange Mennesker føle sig saa lykkelige ved. I min Hauge finder De derfor en Samling af alle de Blomster, - saa

Jeg kun har seet mig istand til at tilveiebringe, lige fra den stolteste Rose indtil den giftigste Skarntyde. Blandt disse Floras yndige Døttre, føler jeg mig saa lykkelig, saa glad! Men De maa ikke troe, at jeg er nogen Efteraber af den underlige Hollænder Boghosmester, der efterlod sig en Tulipansamling, som een af hans endnu underligere Landsmænd gav 54,000 Rdlr. for *). Langt fra! Min Blomsterhauge er en moralsk Skole for mig og mine Børn. Jeg studerer deres Egenskaber, sammenligner dem med Menneskenes og finder Liigheden stundom overordentlig stor.

Midt i min Hauge prunker i denne Tid et deiligt Rosentræ. Min yngste Datter pleier og vander det. Ved dette Træ holder jeg Forelæsning for hende over den qvindelige Uskyldighed og Dyd. "See her, min Datter," sagde jeg nylig til hende, "see her denne Rosenknop. Naturen har gjort alt for at betrygge det spæde Blomster, denne Knop indhyller. Det er Billedet paa Din Uskyldighed. Men see, hvilken slem Orm, der kommer ganske uformærkt krybende her! Den er Lastens Billede, min Datter. Lad

*) See Hannöv. Mag. 1795 St. 94.

og fordrive den, førend den har sneget sig ind i Barmen af den spæde Blomsterknop, og ødelagt for bestandig den tilkommende Blomst. See her denne visne Rose. Det er ikke længere end tre Dage siden, at den blomstrede saa skjønt og var hele Bedets Dronning. Saa deilig som den var før, saa hæslig er den nu. Det er de fleste ædleste Tings Lod. Jo skjønnere de ere medens de blomstre, desstyggere blive de i den visnende Tilstand. Mennesket selv er ingen Undtagelse herfra. Hvad er skjønnere i hele Skabningens Række end Mennesket saalænge det lever, og hvad er rædsommere end det, naar det engang er dødt?" — Et Rosentræ er den ypperligste moralske Haandbog for unge Fruentimmer. Saalænge de tænke paa Rosen ville de sikkert ikke blive forfængelige eller tabe deres Uskyldighed.

Tæt ved Rosenbedet staaer der en stor Mængde brogede Tulipaner. Saalænge de blomstre, gjør jeg mine Sønner bestandig opmærksomme paa dem. Af saadanne Tulipaner træffer man utallig mange blandt Menneskene i den store Verden. Deres eneste Fortjeneste bestaaer i, at de ved pralende Farver skuffe Øiet. De have ingen

Lugt, og deres Skjønhed er deres eneste Dyd. De prale meest i den hele Hauge, skjønt de mangle enhver af Blomsternes ædlere Egenskaber. Desuagtet tildrage de sig dog her den største Opmærksomhed. De fleste Mennesker beundre dem, og ansee dem for Haugens største Pryd. Kun Kjenderen gaaer dem forbi med Ligegyldighed. — Men hist i en Krog blomstrer den beskedne Viol; den skjuler sig i Græsset af Beskedenhed, og udbreder Vellugt over hele Haugen. Men hvor ilde lønnes ikke dens Beskedenhed? Den trædes med Fødderne af den Forbigaaende, uden at han ændser, at det er fra denne Blomst, at den søde Duft kommer, som han føler sig saa henrykt ved. Saaledes ere Menneskene; den, som kan blænde dem ligesom Tulipanen, med Pral, agte og beundre de; den derimod, som af Beskedenhed skjuler sig, medens han gavner dem, træde de ofte med Fødderne.

Hist ved Hækken staaer den giftige Skarntyde. Det er Æthusa cynapium, som har antaget Persillens Skikkelse, ligesom den Lastefulde antager Dydens Masque, for deslettere at kunne besnære den Troskyldige. Men ogsaa her har Naturen viist sig som den ømme Moder.

Den modbydelige Lugt, som den har meddeelt denne Plante, kan tjene enhver til Advarsel, som vil lade sig advare. Den bliver først til Gift i Menneskenes Hænder og ved Misbrug. Den er en velgjørende Lægedom, naar den anvendes efter sin Bestemmelse. — Ved Siden af denne Plante staaer Soelsikken, der, ligesom Hofmanden, bestandig dreier sig efter Solen.

Min Blomsterhauge kunde give mig Anledning til at skrive en heel botanisk Moral for Mennesker af alle Stænder, lige fra Landsbyjunkere til Straajunkere. Man har jo desuden allerede begyndt at skrive botaniske Liigvers, hvorfor skulde man ikke med ligesaa stor Føie kunne skrive botaniske Haandbøger i Moralen? Der gives ikke en Caracteer, ikke en Last eller Dyd, som jo en eller anden Blomst kan tjene til Billede paa. Hvor mangen en Je-länger-je-lieber finder man ikke i vore Dage blandt Lærde og Kjøbmænd, kort blandt de fleste Menneskeclasser? Folk, som løbe i Veiret, uden at man veed hvorledes? Hvor mange Snyltemennesker finder man ikke, der snylte sig Forstand, Rigdom, Berømmelse, ja Udødelighed til? Hvor mange Karteboller gives der ikke, som kun bruges til

at opkradse fornemme Folks Bomuldstøier 2c., og som, naar man har brugt dem, slænges bort som unyttigt Skrab? Hvor mange Violer trædes ikke grusomt med Fødderne, efterat man har aandet deres Vellugt? Jeg kunde saaledes gjennemgaae med Dem det hele Linnéeiske System, og ikke træffe en Blomst, hvis Egenskaber og Lod jo lode sig sammenligne med Menneskets.

Søg derfor, min Herre! saa meget som mueligt, at opmuntre Deres Medborgere til at lægge sig efter Urtevidenskaben, og at studere Menneskene i Blomsterne. De kan være forvisset om, det er et Studium, som rigeligen lønner sine Dyrkere, og gjør alle moralske Haandbøger overflødige.

Deres forbundne 2c.

Politique.

Hvad Statsmanden forstaaer under Politique, er temmelig bekjendt. Det er et Ord, som undskylder ethvert Middel; *) en usynlig Guddom,

*) Men denne Politique er langtfra ikke Dannemarks. Menneskelighed, Retfærdighed og Billighed ere Grundstøtterne for dets Statskonst.

som paalægger alle Pligter evig Taushed; en Taskenspiller, som kan gjøre Hvidt til Sort og Sort til Hvidt; et vægelsindet Fruentimmer, som vil eet i Dag og i Morgen et andet; en Blaamand, der aldrig skifter sin Huud, og under enhver Himmelegn bliver sig selv liig; en Actrice, som taler ideligen om Dyd, Høimodighed og Uskyldighed, uden i Hjertet at bryde sig det mindste om nogen af Delene; et Barometer, som det mindste udvortes Indtryk virker paa; en Jesper Snyltegjest, som holder sig gode Venner med enhver, som der er noget at snylte hos, og vender Ryggen til sin egen Broder, naar han seer, at der ikke er noget at hente mere hos ham; en Jacob v. Thybo, der bestandig taler om sine Heltebedrivter og den Brabandske Beleiring; en Modehandler, der stedse maa følge de Moder, der foreskrives i Modernes Hovedresidence og Fødeland *).

*) Læseren vil maaskee finde det underligt, at Forfatteren her har dynget saa mange Billeder paa hinanden. Men det er efter den nyere Poesies gyldne Regler. Alle de, som efterligne den store Schlegel, den Mand, der har beviist, at Lessing var en Sinke, der frempiinte

Men foruden Statspolitiquen gives der ogsaa en borgerlig Politique, som, en mignia- ture, næsten har samme Egenskaber som hiin. Af Politique kan man tvinge sit Barn til at forlade sin Ungdoms Ven, og lade sig smedde til et Menneske, som det hader; af Politique kan man byde sin arrigste Fjende til Gjest, og kysse ham, ja trykke ham ømt til sit Bryst; af Politique kan man, mod sin bedre Overbeviis- ning, undertrykke sande Fortjenester og oploͤfte Dumheder til Skyerne; af Politique kan man træde sin Ven og fordums Velgjører paa Nakken, haane ham, ja styrte ham i evig Fordærvelse. — Kort, hvad kan man ikke gjøre af Politique?

Leiebibliotheker.

Een af Oldtidens berømte Mænd lod engang sætte over sit Bibliothek: "Sjelens Apothek." Over Leiebibliothekerne kunde man maaskee sætte: "Sjelens Restauration." Her kommer man hverken for at søge Lægedom eller tilfredsstille sin naturlige Appetit, men for at kildre sin

Emilia Galotter ved, at tygge sine Nægle, følge samtligen denne skjønne Methode.

Sandselighed, og meget ofte kun for at fordærve sin Smag. Et Leiebibliothek er Musernes Conditorbod. Alle de Varer, som ere Contrebande i den gode Smags Rige, rives man her om med samme Gridskhed som Kjøbenhavnerne om Engelsk Cassimir og Engelsk Klæde. Kotzebue opvarter her Cavaliererne med Chocolade og Punsch, Lafontaine Damerne med Jis og Limonade, Spies og Cramer med Bakkelse, Bonbons og Aquaviter. Mangt et Skrivt, som Recensenterne allerede for længe siden have villet expedere til Lethesflod med Latinske Søpasser, læses, ja tygges og opsluges her med største Graadighed. Her vandre litteraire Aander, der faldt som Offre for Recensenters Grusomhed, i et sandt Eliseum, nyde den Lykke, som mangen en stor Mand forgjeves sukker efter, at leve i Efterverdenens Erindring. Det er hverken af en Suhm eller Rothe, hverken af en Kant eller Newton, at Bogudleieren ernærer sig og sine. Han maatte omkomme af Sult, dersom alle Forfattere havde skrevet som disse. Det er sædvanligst litteraire Emigranter, Fredløse og Banlyste, der skaffe ham legemlig og hans Læsere aandelig Føde. Bogudleiere kjende i Almin-

delighed ikke andet end Ryggen af deres Bøger, og have i det mindste deri stor Liighed med mangen en Bibliothekar, ja mangen en stor Herre, som besidder en stor Bogsamling. De grave bestandig i Bøger, uden at de selv blive klogere derved. De ligne heri Bjergfolkene i Kongsbergs Sølvværk, som hidtil have gravet og gravet, uden at de selv eller Staten ere blevne rigere derved.

Blandede Nyheder.

Blandt dem, som i Aar vise Konster i Jægersborg Dyrehauge udmærker Konstberideren Chiariny sig, hvis to Døttre besidde en Færdighed i deres Konst, som baade fortjener at sees og beundres. Deres naturlige Skabning, deres Stillinger og Bevægelser paa Hesten ere næsten saa skjønne som mueligt. Den ældste af dem er stukket i Kobber og kan sees paa Børsen.

Den fortræffelige Bassanger Hr. la Valette reiser med Hr. og Mad. Fourés til Rusland. Hr. Fourés holdt den sidste Aften, han spillede, en Epilog, hvori han, efter gammel Stiil, forsikkrede, at han manglede Ord til at udtrykke sin Taknemmelighed, og at han aldrig skulde glemme den gode Modtagelse, han havde nydt hos det Danske Publicum.

Det hedder nu, at den afdøde Kammerherre Anker skal ialt have efterladt sig to Millioner.

Efter Forlydende afgaae nu Medlemmerne i Landsoverretten i Vestindien om 14 Dage. Der

har meldt sig saa mange Passagerer til at følge med det Skib, der skal føre dem derover, at Capitainen ikke har kunnet modtage det halve Antal deraf.

Det Selskab af Schinderhanneske Vox-Røvere, som nylig har været i Odensee, er ikke, som nogle have ønsket, druknet underveis, men i bedste Velbefindende lykkelig arriveret til Jægersborg Dyrehauge. Ordsproget: den drukner ei, der hænge skal, stadfæstes her endog ved livløse Skjelmer. Selskabet bestaaer af 30 Personer, alle Mordere og Tyve af første Skuffe. Manden, som foreviser disse Figurer, foredrager offentligen deres vita ante acta meget oratoriskt. En Digter vilde her finde Stof til ti saadanne Stykker som Johanne Montfaucon og ligesaa mange Rinaldo Rinaldiner. Her forevises en Slagter og hans Datter, der have avlet tre Børn sammen, som den sidste har skaaret Hovedet af 2c. — Hvilket Æmne til et Sørgespil i den nyere Smag! – Naar man har qvæget sit Øie med Synet af alle disse Mordere, saa opføres der et lidet Divertissement med Guillotinen. Man kapper nemlig Hovedet af en Mordbrænder og en Børnetyv til Forlystelse for de ærede Tilskuere.

Storsultanen har nu endeligen modtaget Skrivelsen fra Keiser Napoleon, men ikke paa den Maade, som man ønskede. Efterat den Franske Chargé d'Affaires havde erklæret, at han i Tilfælde af, at denne Skrivelse ikke blev modtagen paa den forlangte Maade, havde Ordre at begjere Passer for det hele Franske Gesandtskab, og at forlade Tyrkiet tilligemed samme, blev den Franske Tolk, Jaubert, indbuden til det Keiserlige Lystslot Kiatana, hvor han mødte Keiseren paa en Spadseretour, og een af hans Følge modtog Brevet og overleverede ham det.

Den Würtembergske Regjering har ladet be- bekjendtgjøre, at der i Rhinegnene opholder sig Emissairer fra Hollandske Handelshuse, der udbrede deres Operationer dybt ind i Schwaben, ja indtil Grændserne af Schweitz. Efter Foregivende hværve de ny Colonister for Nordamerica, love de Udvandrende store Fordele og skildre Colonierne med glimrende Farver. Men disse Emissairer ere Bedragere og egentligen Seelenverkoopere, der lokke troskyldige Mennesker i deres Snarer, og drive en skjændig Handel med dem. De Ulykkelige maae siden tjene paa Krigsskibene som gemene Matroser. Saaledes blev for en Tid siden en Kjøbmand i Frankfurt forført til at vandre til America. Men ved sin Ankomst til Amsterdam, blev han kastet i Fængsel og derpaa solgt til Søkrigstjeneste. Det lyktes omsider hans Broder at skaffe ham fri igjen. Sandsynligviis have endnu flere Würtembergere havt samme Skjebne, uden at man har kunnet komme dem til Hjelp, thi disse skjændige Emissairer give sig al muelig Umage for, at skjule deres Slagtofferes Opholdssted og gjøre al Efterforskning frugtesløs.

Fredsførsten i Spanien lader nu forfærdige 150,000 Røgeapparater, efter den Franske Chemiker: Guyton Morveaus Opfindelse. De skulle fordeles i alle de Provindser, som hidtil ere blevne hjemsøgte af den gule Feber.

Nylig gjorde en Engelsk Fregat 150 Spanske Soldater til Krigsfanger, som deels skulde garnisonere, deels, formedelst begaaede Forbrydelser, arbeide paa Fæstningsværkerne i Ceuta. Efterat de vare blevne bragte til Gibralter, foreslog man dem, at tage Engelsk Tjeneste paa fordeelagtige Vilkaar. Men ingen af dem vilde modtage Tilbudet. Kongen af Spanien har, for at belønne deres Troskab befalet,

at deres retskafne Opførsel skulde proclameres ved alle Corpser, og at de, som vare dømte til Fæstningsarbeide, skulde have fuldkommen Pardon og i Fremtiden igjen kunne tjene ved den Spanske Armee.

Sir Sidney Smith søgte nylig paa en Masquerade i London efter to Veninder, som han vidste vare paa Ballet. Men da han ikke kunde finde dem, raabte han ganske høit: "de ere saa usynlige som de forenede fiendtlige Flaader!" — Det er dog vel neppe nogen Compliment for den Engelske Marine?

Sex Linieskibe af den Engelske Canalflaade skulle forhindre den Rochefortske Flaade fra at løbe ud igjen.

Fra Bordeaux har man den Efterretning, at Admiral Linois har taget 8 Engelsk Ostindiske Skibe.

I Leiren ved Zeyst findes nu det første Franske Husarregiment, som bærer Keiserens Vaaben. Husarerne have foran paa Huen en Kobberplade, hvorpaa der findes en kronet Ørn, som i Kloen holder en Tordenkile. Derved staaer No. 6 og længere ned Napoleon.

En Skaanert fra Barbadoes mødte for nogle Maaneder siden et af de mange Transportskibe, som føre Colonister fra Tydskland og Nederlandene til Nordamerica, i den skrækkeligste Tilstand. Det havde 250 Passagerer ombord; men da det allerede havde været 170 Dage paa Søen, saa var dets Mundprovision fortæret, og det havde 5 Fod Vand i Rummet. Skaanerten tog Folkene ombord, paa 30 nær, som maatte overlades til deres egen Skjebne; men ogsaa Skaanerten kom snart til at lide stor Mangel, og 40 Matroser døde af Sult, førend den naaede New-York.

En Privatmand i Gouvernementet Astrachan har sendt Ministeren i St. Petersborg Rødder og Blade af en Plante, som i hans Egn voxer i Mæng-

de, samt Meel og Brød, som kan laves deraf. Ved nøiere Undersøgelse fandt man, at denne Plante er den i hele Europa saavelsom i Siberien meget almindelige Butemus umbellatus, L. Melet har alle Egenskaberne af Kornmeel; Brødet er velsmagende, men noget bittert. Der anstilles nu Forsøg, hvorvidt det er nærende. Kalmykerne og Ostiakerne have iøvrigt allerede længe nydt denne Plante. Opfindelsen er bleven Keiseren forestillet, og han har sendt Opfinderen en anseelig Foræring.

I Leipzig har man nylig i et dramatisk Declamatorium givet Kotzebues Omarbeidelse af Holbergs ellevte Junii (der Gimpel auf der Messe), med temmeligt Bifald.

Giftblanderen Nissen har nu, Hr. Pastor Brorsons Skrivt fraregnet, fundet to Biographer. Som Morder fandt han dobbelt hvad han blot som ærlig Mand ikke vilde fundet enkelt.

Den anklagede Lord Melville maatte d. 11 d. M. møde i Parlamentet for mundtligen at forsvare sig. Det skede med alle muelige gammeldags Ceremonier. Han holdt en lang Tale, hvori han søgte at bevise, at han var uskyldig. Man har bebreidet ham, sagde han, at han havde svaret Commissairerne: "saavidt jeg kan huske (to the best of my recollection) har jeg aldrig gjort det eller hiint. Men dette Udtryk var et Mundheld hos ham, endskjønt han ikke kunde negte, at han hellere burde sagt reent ud nei." — (Man maa tilstaae, at et saadant Mundheld ikke just er nogen rosværdig Egenskab hos en Mand, der anbetroes Millioner, og som har Statens Vee og Vel i sin Haand). — Der blev debatteret længe, men Udfaldet blev dog, at Lord Melville skal anklages paa en criminel Maade ved Attorney general (Generalfiskalen). Man har valgt denne Maade, fordi man befrygtede, at Lorden, som er en gammel Mand,

let kunne døe under Proceduren. Adskillige ville paastaae, at Processen imidlertid snarere vil overleve Lorden, end Lorden Processen.

Nelson skal have forsikkret i et Brev, at han er meget vel underrettet om hvor den fjendtlige Flaade er, og at han ikke tvivler paa, at han vil træffe den. I Engelland derimod er man meget ilde underrettet om hvor Admiral Nelson er.

Forstanderne for det Britiske Museum have ansøgt Parlamentet om at faae 20,000 Pund bevilgede til at kjøbe Hr. Townly's prægtige Kobbersamling.

Nylig døde den ældste Engelske Admiral Milbank, i sit 84 Aar.

Den Franske Keiser vil nu snart udnævne en Vicekonge i Italien. Det Genuesiske District skal deles i tre Departementer.

I Gibralter ere Levnedsmidlerne saa dyre, at man betaler 10 Spanske Rdlr. for en kalkunsk Hane, 2 Rdlr. for en Høne, 2 Rdlr. for en And ꝛc. Oxekjød er aldeles ikke at faae.

Den Franske Flaade ved Brest skal være fuldkommen seilfærdig og have indskibet 27,000 Mand.

Da man her til Lands vel i Almindelighed ikke har noget nøiagtigt Begreb om den Franske Nations Skatter og Afgivter, eller om dens Armees Lønning, kunne følgende enkelte Træk, som indeholde i Korthed det Væsentligste, maaskee ikke være uvelkommen: Hver Huuseier maae svare $18\frac{1}{2}$ pro Cent af Huusleien til Regjeringen, uberegnet Grund-, Meubel- og Vinduesskat. Den Fattigere, som har hverken Gaard eller Grund, maae udrede $1\frac{1}{2}$ Livres, den mere Velhavende $4\frac{1}{2}$ Livres Kopskat; for hver mandlig Betjent betaler Herren 6 Livres o. s. v. Afgivterne paa Levnedsmidler gaae fra 5 til 20 af Hundrede. Luxusartiklerne ere, som billigt, høit ansatte: Enhver som holder Ka-

reth maa betale 120 Livres aarlig Skat af den. Capitalister maa svare $10\frac{1}{2}$ pro Cent af alle udlaante Penge; den nærmeste Følge heraf er da naturligviis Aager. Hvert Blad stemplet Papiir koster 15 Sous, og alle Acter maa for Lovmæssigheds Skyld skrives paa saadant Papiir; deraf flyder høist betydelige Bekostninger ved alle Retssager. Selv Kjøbmændenes Handelsbøger skrives paa stemplet Papiir, og det ikke som hos os blot med et Stykke i Begyndelsen af Bogen, men hvert Blad maa være stemplet, og betalt med 15 Sous. En og hver Handel og Næringsvei er belagt med passende Paalæg, og er i denne Henseende inddelt i 8 Classer, hvoraf den sidste indbefatter dem som leve af Haanden i Munden, saasom omstrygende Musikanter, Taskenspillere o. s. v., Vaskerkonerne ikke at forglemme. Hvad Armeens Sold angaaer, da faaer den Gemene daglig 5 Sous, fra hvilke Underofficieren endda afdrager noget for den fælles Madlavning; derimod er der 10,000 Mand i den Franske Armee, nemlig Consulargarden, der nyde 25 Sous. Mamelukkerne faae 50 Sous. Af Gensd'armerie Elite til Fods faaer hver Infanterist 3 Livres og hver Cavallerist endog 5 Livres daglig Sold.

I Engelland klagede en Vægter nylig over, at han om Natten ofte blev foruroliget paa sin Post af Spøgelser, der vare saa sorte som Ravne og førte en sort Liigkiste med sig. Nogle Folk fra Nabolauget lagde sig paa Luur og traf rigtig nok Spøgelserne med Kisten, men Spøgelserne bestode af Tyve, og Liget var et stort slagtet Sviin, som de havde stjaalet hos en Slagter.

Kjøbenhavn, Trykt hos P. H. Høeckes Enke.

Nyeste

Skilderie

af

Kjøbenhavn.

No. 74.

Den 28 Junii, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Endnu levende Mænds Levnedsbeskrivelser.

Mindet om de Mænd, der have gavnet deres Medmennesker, det være nu ved at styre et Scepter eller en Ploug, bør altid være Efterslægten dyrebart. Det er sødt, at dvæle ved Handlinger, der enten have fremmet eller endnu fremme det Ædle og Gode. Det er Pligt endog at forevige dem i Skrivter. En fortjent Mands Levnedsbeskrivelse bør altid betragtes som en Ædelsteen i Nationalhæderens Krone. Den tindrer med ufordunklet Glands fra Slægt til Slægt. Men saadanne Levnedsbeskrivelser bør, naar de skulle opfylde denne deres store

Bestemmelse, være Resultatet, ikke blot af Samtidiges, men ogsaa af Efterverdenens Dom. At hædre den sande fortjente Mand, medens han endnu lever, og lade ham være Vidne til, hvorledes Dyden ogsaa her i Livet bærer Frugter, er billigt og retfærdigt. Men at afsige nogen bestemt Dom over hans ufuldendte Løbebane, er noget, som hans Samtidige hverken bør eller kunne. Ligesom Croesus sagde: "ingen kan kaldes lykkelig, førend han ligger i sin Grav," saaledes kan man ogsaa sige: "ingen bør kaldes stor førend han er død." Man har seet en Nero, som i Begyndelsen var en ædel Regent, blive til een af Jordens største Tyranner.

I vore Dage er det blevet Mode, at en Mand aldrig saasnart har begyndt at faae et Navn, førend man stikker ham i Kobber eller beskriver hans Levned. Ofte træffer det Mænd, som virkelig fortjene det, og i dette Tilfælde kan altsaa ingen have noget imod Tingen selv. Men det bør dog ikke skee, saalænge han endnu lever, ikke ved hans Venner, og endnu langt mindre ved ham selv. En endnu levende Mands Levned kan dog aldrig blive andet end et Frag-

ment af hans Liv, nogle enkelte Acter af et Skuespil, hvis Fortsættelse er skjult for enhver Dødeligs Øie. Den, der udgiver en saadan Biographie, forekommer mig som en Forfatter, der har skrevet nogle Acter af et Skuespil, og ikke kan give sig til Taals, førend han har faaet dem trykte og gjort hele Verden opmærksom paa sit ufuldbaarne Foster.

Og hvo er det, som i Almindelighed beskriver endnu levende Mænd? — Een af deres Venner, eller og en endnu fortroeligere Ven — de selv. Af de første kan man ikke vente andet end partiske Lovtaler, og af den sidste ikke andet end tørre Kjendsgjerninger, skuede igjennem Selvtillidens og Selvkjerlighedens Prisma. Selvbiographier som af en Rousseau bør man ikke vente sig i vore Dage, og kun den sære, af physiske Aarsager underlig stemte, Rousseau kunde det falde ind, at ville skildre sig saaledes, som han virkelig var. Endog den store Mand gaaer det her som Maleren, naar han skal male sig selv. Han maa see sig i et Speil, og ganske stole paa, at dette viser ham hans eget Billede i dets rette og sande Skikkelse. Vor egen Phantasies Speil skuffer os snarest, naar vi

ville see os selv deri. De Pletter, som vi saa tydelig see i andres Billede, blive vi saa sjelden vaer i vort eget. Den, der altsaa fordrer en fuldkommen upartisk Selvbiographie, kjender kun lidet til det menneskelige Hjerte, kun lidet til den større eller mindre Grad af Forfængelighed, som er vor fælles Arvesynd.

Biographier af samtidige Venner fordunkle sande Fortjenester mere, end de laane dem Glands. Hvad er modbydeligere, end at høre nogen vidne i sin egen Sag? Og naar Vennen offentlig roser Vennen, Yndlingen sin Velynder, mon da Tilfældet ikke omtrent er det samme? Ere Venskab, Taknemmelighed og Forbindelser ikke mægtige nok til at vise os de gode Egenskaber som Kjæmper, og de ufordeelagtige som Dverge? — Naar Graven har aabnet sit grændseløse Svælg imellem de Døde og de Levende, naar Venskab, Forbindelser og Indflydelse have tabt deres Kraft, naar ene Sandheden seer sig istand til, uafbrudt at opløfte sin Stemme, først da er det Tid, at veie Fortjenester og fremstille dem i deres rette Lys for Efterverdenens Aasyn.

Endnu levende Menneskers Biographier, skildrede med Venskabets eller Partiskhedens Pen-

sel, maae altid stifte megen Skade. De føre den tilkommende Historieskriver ganske i Vilderede. De gjøre det næsten umueligt at faae nogen sand, paa upartiske Kjendsgjerninger grundet, Historie. Det maatte da være, at der engang opstod et Genie, hvis dybtskuende Øie formaaede at drage Sløret bort fra det Gjøglerspil, hvor Partiskhed og Egenkjerlighed saa ofte bestræbe sig for at forblinde Mængden.

Skyldnere.

"Hvor sødt, hvor behageligt er det ikke, at betale sine Creditorer!" har den berømte Littleton sagt. Dette Udtryk har maaskee været passende i hans Tidsalder, i vore Dage er det aldeles uanvendeligt. Nu omstunder sige de fleste unge Mennesker, der forstaae at leve: "Hvor sødt, hvor behageligt er det, ikke at betale sin Gjeld!" Rigtig nok er det kun et lille Comma, som her udgjør den hele Forskjel, men et farligt Comma, som tilintetgjør ofte al gjensidig Tillid, og ødelægger mangen en Familie.

At berøve sin Næste hans lovlige Eiendom; at tilvende sig den under Venskabs Mas-

que eller ved glimrende Løvter; at lønne hans Troskyldighed og Tillid med foragtelig Ligegyldighed, er en Forbrydelse, som saa mange Debitorer gjøre sig skyldige i, uden at Lovene i noget mueligt Land, i egentlig Forstand, have sat nogen Straf derpaa. Man kan paa denne Maade fraliste sin Næste al hans suurt erhvervede Eiendom; man kan belee ham, naar man først har lokket ham i sin Snare, uden at man behøver at befrygte den Straf, som Loven har sat paa den allerubetydeligste Overtrædelse.*)

I de fleste Lande favorisere Lovene mere Debitoren end Creditoren. Themis har anbragt saa uendelig mange Krinkelkroge i sit labyrinthiske Tempel for de første. For en Rabulist er intet Slutterie i Verden saa befæstet, at han jo ved Formaliteternes Troldomsdirik skulde kunne aabne dets Døre. Man kan ved saa mange Paaskud betage den lovligste Fordring sin Kraft, og man seer saa mange lavt tænkende Mennesker benytte sig af de Vaaben, som mangt et Lands Love give dem i Hænderne, i

*) Personlig Heftelse er ingen Straf. Den bør betragtes som et Slags Sikkerhed i Mangel af anden Borgen.

den Hensigt at forekomme andre Misbruge, at den gjensidige og offentlige Tillid i Pengesager tilsidst maa ganske forsvinde.

Det Medhold, som saadanne Skyldnere finde hos Lovene, gjør dem frække og uforskammede. Hvad kan vel tænkes skjændigere end at ville bedrage sin Skræder og Skomager: Folk, der maae arbeide suurt for deres Brød? Og alligevel skeer det dagligen. Det er blevet saa almindeligt, at man ordentlig praler med sit Bedragerie. Det er en Skam at stjæle i Løndom uden den Bestjaalnes Vidende; men at misbruge sin Skræders og Skomagers Tillid og at bestjæle ham aabenlyst er en Friskfyrstreg, som man i det høieste kun kalder Letsindighed, og som ganske undskyldes, naar Drengebarnet endnu ikke har traadt sin Børnesko og kun er fire og tyve og et halvt Aar gammelt.

Det er meget oftere Utilbøielighed til at betale end Mangel paa Evne, der bevæger mangen en Debitor til at svige sin Creditor. Hos mange er det blevet til en anden Natur, at de ingensinde betale deres Gjeld. Formuende Folk ere stundom værst i den Henseende. Andre stole paa, at naar alt kommer til alt,

indgaae de en Accord, og naar Creditoren ikke vil antage den, saa staaer der ingen anden Vei aaben for ham, end at forsikkre sig deres Person, naar han ikke har kunnet faae Erstatning i deres Bo. Men hvad gavner i Almindelighed denne Forsikkring ham? Han nødes til at underholde sin Skyldner i Slutteriet, og naar hans Tilgodehavende ikke er betydeligt, koster dette Underhold ham mere end hele Gjelden beløber sig til, ikke at tale om, at mange af hans Medborgere af taabelig Delicatesse see skjævt til ham, fordi han benytter sig af denne hans lovlige Ret.

Man burde i det borgerlige Selskab indbyrdes vise de Mennesker, der ikke ville betale deres Gjeld, uagtet de have Evne dertil, et Slags Ringeagtelse, der kunde tjene istedet for den Straf, som Lovene ikke have seet sig istand til at dictere for Forbrydelser af den Natur. Fordum roste mange unge Mennesker sig af de Lygter, de havde slaget itu, og de Skildter, de havde flyttet. I vore Dage er dette gaaet af Brug. Nu gjør man sig derimod til af, at man har taget Skræderen, Skomageren, Hyrekudsken rc. ved Næsen. Man fortæller sine Bedrivter som en General sine Seiervindinger.

Man klager saa meget over Aagerkarle, og paastaaer, at de udsuge deres Medmenneskers Marv. Men hvor mange uredelige Skyldnere gives der ikke, der bestandig pønse og lægge an paa at bedrage, som betjene sig dertil af ethvert Middel? — Om disse taler man aldrig. Man siger den eller den Pengeudlaaner har taget af Hr. X. 25 pro Cent i Renter, og kalder ham en Aagerkarl, men ingen undersøger i mindste Maade, om Hr. X. nogensinde har betalt eller agter at betale denne Gjeld. Sæt, at det aldrig skeer, er da Skyldneren ikke en langt større Aagerkarl end Creditoren?

Fortegnelse over en Samling af meget sjeldne Kostbarheder, som med det første skulle sælges ved offentlig Auction.

No. 1. Et Fædrenelandsaltar af sort Ibenholt. Det har tilforn været brugt af en omflakkende Comoediantroup, og det var ved en reen Slumpelykke, at dets nuværende Eier befriede det fra disse vanhellige Hænder. Dette Altar kan bruges ved mange Leiligheder, f. Ex. naar man vil gjøre Collecter til een eller anden

Fædrenelandsk Sags Fremme, oprette et Monument ꝛc. I Altaret er der anbragt en hemmelig Pengeskuffe.

No. 2. En Udødeligheds-Krands, som aldrig visner. NB. Den er af Træ, men saa godt tilhugget og malet, at den i nogen Frastand seer ud som en virkelig Krands. Den er kjøbt paa en Auction over en afdød Poets Efterladenskaber.

No. 3. En Assistenceseddel paa en Digters Lire med Sølvstrenger, samt en lille forgyldt Digterkrone af Messing. NB. Uagtet der kun er laant 4 Mk. paa begge Dele, er Sedlen dog af stor Værdie; thi paa Assistencehuset forstaaer man ikke at vurdere saadanne Kostbarheder.

No. 4. Hjerneskallen af den bekjendte Røver Cartouche. Den er især tjenlig for Inqvisitorer, naar de ville examinere Tyve. Alle Tyvsorganer findes her saa tydelig betegnede, at denne Pandeskal kan gjøre samme Nytte som en Gradestok, hvormed man visiterer Vine, naar de skulle fortoldes.

No. 5. En Mørser, hvormed en øvet Artillerist kan midt paa Parterret affyre Pa-

piirskugler og Æbleskrællinger paa de Skuespillere eller Dansere, som han ellers bombarderer med Hyssen og Trampen.

No. 6. Nogle Reliqvier af Carl Magnus, især vigtige i vore Dage, bestaaende af hans ene Tøffel, uden Bagflikker, hans Snuustobaksdaase, uden Laag, og eet af de Kort, han pleiede at spille Styrvolt med.

No. 7. En stor Kniv til at slagte Jordegodser med.

No. 8. Model til et nyt Slags Luftmachiner af Metal, som kunne trækkes i Luften af Heste.

No. 9. En stor Pose med omtrent 9½ Lpd. litterair Reputation. NB. Kan separeres; men der indestaaes ikke for Vægten.

No. 10. En Trompet, hvormed man kan udbasune sig selv. Denne Trompet er saaledes indrettet, at man kan støde deri, uden at nogen Dødelig mærker det. Lyden kommer her ligesom fra en Bugtaler. Den er især vigtig for Forfattere, der, uagtet Naturen har bestemt dem til at være dødelige, dog helst ønske at være udødelige.

No. 11. Fire Lispund Virak eller Røgelse af forskjellig Bonitet, og brugelig ved mange Leiligheder. Den er egentlig kjøbt paa en Auction efter en vis afdød berømt Skribent, og skal have været af stor Nytte for den salig Mand, medens han endnu ikke var salig, endskjønt han i den senere Tid kun sjelden fik den synderlig godt betalt. — NB. Dette Numer sælges til Udførsel. Men det staaer Kjøberen frit for, at sende det til Frankrige, Italien &c.

No. 12. Et Fragment af en antique Figur, som man vil paastaae have forestilt Friheden; den skal efter Foregivende være fundet i en underjordisk Hule i Frankrige. Den er temmelig lemlæstet og begge Armene ere borte; men den skal, for sin Sjeldenheds Skyld, være meget kostbar.

No. 13. En skreven Formalitetbog, som indeholder alle de Formaliteter, der maae iagttages ved Rettergangssager. Et meget concis Udtog i ti Foliobind.

No. 14. En Tordenkile og en Phoenix: NB. fundne paa et og det samme Sted, med vedføiet Attest om deres Ægthed.

No. 15. Fire mærkværdige Levnedsbeskrivelse over yderst sjeldne Mænd: en oprigtig og uegennyttig Procurator, en upartisk og ubestikkelig Recensent, en uegennyttig og patriotisk Parcellist, en frimodig og sandru Hofmand.

No. 16. Et Opus posthumum af Herman v. Bremenfeld, hvori der med klare Ord bevises, at der i Anno Domini 1820 ikke vil være nogen Træstub mere at see i Dannemark; at alle Skove paa den Tid ville være forsvundne. Men her bevises tillige den moralske Nytte, der vil flyde heraf, nemlig, at Røvere, Skovtrolde 2c. ville blive umuelige i et Land, hvor der ikke mere gives Skove.

Blandede Nyheder.

Den Efterretning, der har været meddeelt i No. 67 af dette Blad, angaaende et Menneske, som for begaaet Underslæb var ved Hof- og Stadsretten blevet dømt til atten Maaneders Arbeide i Forbedringshuset, trænger til følgende Berigtigelse: den dømte Persons Navn er Søren Jensen Ørum og hans Alder er ikke 24, men 40 Aar. Det er fra Justitiens Side, at han er bleven tiltalt, og hans Arrest var ingen privat, men offentlig Foranstaltning. Som Cassefuldmægtig hos daværende Hr. Amtsforvalter Andersen var han naturligviis forbunden til at gjøre sin Principal Rede og Rigtig-

hed for de ham betroede Oppebørsler. Ved en i disse Dage afsagt Høiesteretsdom er Ørum bleven dømt enten at tilbagebetale den af ham forvandskede betydelige Sum ꝛc., eller at arbeide i Slaveriet for Livstid. — Da Ørum kom i Tjeneste hos Amtsforvalteren eiede han selv 6000 Rdlr. Han har altsaa i en Tid af 7 Aar sat 29,000 Rdlr. 2 Mk. over Styr. Og denne uhyre Sum skal han, som forhen er meldt, have offret paa Lotteriets Altar.

Blandt de Gynger, som i Aar ere opreiste i Dyrehaugen, findes der to, hvis Stole ere af en ganske egen Indretning. Den enes ere som ordentlig tiltaklede Skibe, og den andens bestaaer af et Slags Æsker som Troner med Gardiner for, der kunne tjene dem, der lade sig gynge, til et trygt Skjul og uigjennemtrængeligt Slør. I denne behagelige Obscuritet befinder den skjelmske Amor, der altid har været en Elsker af Eensomhed, sig saare vel.

Det Italienske Kongerige har nu i Napoleons Stedsøn, Prinds Eugen, faaet en Vicekonge, og dernæst en ny Italiensk Ridderorden under Navn af Jernkrone-Ordenen. Efter et Statsconsulta skal der af den offentlige Skat betales aarligen til at bestyre de Omkostninger, som Tronens Glands udkræver, 6 Millioner Maylandske Livres, og til den Kongel. Gardes Lønning 2 Mill. Kongen kan bestemme Dronningen en Enkeappenage, men den maa i intet Tilfælde overstige — 300,000 Livres. Kongeriget Italien kommer til at nyde næsten de samme Rettigheder og Friheder som Frankrige. Jernkrone-Ordenen skal bestaae af 500 Riddere, 100 Commandeurer og 20 Dignitarier. Dens Stormester er Kongen af Italien. Ordensdecorationen skal forestille den Lombardiske Krone, og omkring den skal der staae: "Gud har givet mig den, vee den, som rører den!"

Det er mærkeligt, hvilken Indflydelse den gamle, under Navn af Gabelle, i Frankrig bekjendte Saltskat havde paa Chouan- og Vendee-Krigen. Før Revolutionen nærede nemlig over 20,600 Familier i Bretagne sig af denne Snighandel, som de drev med væbnet Haand paa hele Grændsen, hvorved de daglig brugte over 30,000 Hunde, som vare afrettede til at bringe Saltet hjem ad alle Smutveie, i et Slags Halspuder. Toldforpagteren holdt igjen en anden Hundearmee, som skareviis opsøgte Lasthundene, hvorved det ofte kom til blodig Kamp imellem disse arme Dyr. Lignende Træfninger forefaldt næsten daglig imellem Toldforpagterne og Snighandlerne, som ved denne Levemaade bleve dannede til dygtige Soldatere. Da nu den ellers forhadte Skats pludselige Ophævelse, gjorde saavel Snighandlerne som Embedsmændene brødløse, bragte den fælleds Ulykke dem i Forening med hinanden, og gjorde dem saa frygtelige for Republiken.

En skarpsindig politisk Skribent udlader sig paa følgende Maade om den Engelske Visitationsret over neutrale Skibe: "Den er grundet i en retmæssig Politik, naar den er gjensidig og indskrænket til Borttagelse af det ved en foregaaende Convention forbudne Gods; men den er en Akt af tyrannisk Souverainitet, naar den Magt, som udøver den, ikke selv underkaster sig den, og den er et aabenbar Rov, naar de borttagne Ting ikke ere forbudne ved en foregaaende Contrakt. Her kan Isocrates's Spaadom anvendes, naar han truer dette Slags Tyrannie med et uundgaaeligt Udbrud af et almindeligt Had og Alles imod samme forenede Magt."

I Arvefølge-Krigen begyndte først Engellands funderte Nationalgjeld. Dengang var det alle Statsmænds Mening, at Engelland maatte gaae til Grunde, naar den nogentid steeg til 40 Mill.

Pund Sterling, og nu overstiger blot Renterne af Nationalgjelden det Halve af denne Sum. Hvad er der vel vundet for denne uhyre Penge-Opofrelse, og alt det dermed betalte Blod?

Det nye Franske Skuespillerselskab, debuterede første Gang i Onsdagsaftes med Lønkammeret og Rivalerne. Det første Stykke blev givet paa en Maade, som ikke ganske opfyldte Tilskuernes Forventning, men det sidste blev meget godt udført. Man var især meget tilfreds med Mad. Depoix's smagfulde og fortræffelige Sang. D. 28 gav samme Selskab l'amant bourru *), og Arrestanten, begge ganske fortræffelig. Den sære Elskers Rolle blev givet med Liv, Følelse og Sandhed. Enhver, der ikke lader sig forblinde af Partieaand, maa tilstaae, at især disse Konstneres Sang, i det Hele betragtet, er fortræffelig, uagtet Orchestret ikke er halv saa stærkt besat som ellers og umuelig altid ganske kan udfylde Sangen, ikke at tale om at enhver af dem forstaaer at declamere rigtig, at de alle have Øre for Musique og Tact, og endelig — hvad der især fortjener at roses, — at de alle have lært deres Roller saaledes, som man kan vente sig det af Skuespillere, der ville fremtræde for et stort Publicum. Dette er Egenskaber, man saa ofte savner hos mange andre Konstnere. At dette Selskab ikke hidtil har havt saa stort Tilløb som Mad. Fourés, ligger nok deels deri, at Veiret nu er behageligere end den Gang, hun spillede, deels i de udvortes Yndigheder, som Naturen har skjenket denne unegtelig store Skuespillerinde, og som endog lode sig beundre og beklappe af Folk, der ikke forstode et eneste Franskt Ord.

*) Som paa Dansk er ganske urigtig oversat med but. Bourru er sær, underlig, egen, un amant bourru er en bizar, capricieux, fantastisk Elsker, som ikke vil lade sig regjere, eller sige af nogen.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste

Skilderie

af

Kjøbenhavn.

No. 75.

Den 1 Julii, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

En Sørgetale.

Mine ærede Venner og Tilhørere! Den Afdøde, ved hvis jordiske Levninger vi her sørge, fortjener at fremsættes som et efterlignelsesværdigt Mønster for de Efterlevende. Vi ville sørge, men ikke fælde Taarer over hans Død. Taarer bør man kun fælde over dens Død, som har stiftet Ondt i Verden. Hans onde Gjerninger overleve ham, uden at han kan raade Bod derpaa. De trives des frodigere naar han er død, ligesom Klinten naar Markens Dyrker er borte. Med stille Veemod staae vi her alle ved den Afdødes kolde

Leer. Det blev min tunge Lod, at gjenkalde i eders Erindring Mindet om hans jordiske Vandel. Jeg skal opfylde mit sørgelige Kald, saa godt som mit sønderknuste Hjerte under saadanne Omstændigheder tillader det.

Venner og Tilhørere! Den Henfarne, som vi her staae ved, forenede engang i sin Person tre af de sjeldneste Dyder. Nedladenhed og Føielighed i Medgang, Standhaftighed og Taalmod i Modgang, og Høimodighed mod sine Forfølgere. Han besad een af de rosværdigste Egenskaber, som er saa nødvendig i vore Dage, den Konst: at tie. Hans hele Vandel var et Exempel paa Fromhed og Godmodighed. Han var fri for den mindste Plet. Men, ak! hvor ilde lønnede ikke Verden disse store Egenskaber! For at bevise min Paastand, er det nødvendigt, at jeg her gjør et kort Udkast af den Afdødes Levned, fra hans Fødsel til hans Død. Kjendsgjerninger, intet uden Kjendsgjerninger, skulle bevise Sandheden af mine Ord. Det er ene eders Retfærdighed, mine ærede Tilhørere! som jeg appellerer til. Førend denne har afsagt sin Dom, vil jeg ikke søge at røre eders Hjerte.

Den Henfarne er født i Frederiksborg den 4 Januarii 1784 af en ædel Engelsk Slægt. Hans Bedstefader var bleven forskreven hertil formedelst de sjeldne Egenskaber, han besad, og som han havde arvet af sine Forfædre; thi det var naturlige Dyder, som lettest kunne gaae i Arv fra Slægt til Slægt. Sin Ungdom tilbragte han i den lykkeligste Tilstand. Han nød baade Ære og Agtelse og havde gode Dage. Han kom til at tjene hos en Mand, der vidste at sætte Priis paa hans Fortjenester, og endog beærede ham med et Ærestegn, som man ved adskillige Leiligheder maatte vise offentlig Honneur. Denne lykkelige Forfatning gjorde ham ikke hovmodig. Det opblæste, indbildske og butte Væsen, som var hans Landsmænds Hovedfeil, var aldeles fremmed for ham. Saa rodfæstet var den naturlige Godmodighed hos ham. Men hans Herre døde, og med ham en stor Deel af hans Lykke. Han fik vel snart en anden Tjeneste, men hos en Mand, der ikke forstod at vurdere sande Fortjenester. Han blev nu tumlet omkring af Tilfældet paa Skjebnens urolige og brusende Hav. Han skiftede idelig en Herre og Lykke. Han mødte tilsidst U-

Taknemmelighed overalt. Han blev mishandlet paa det grusomste. Han maatte i sine ubarmhjertige Herrers Tjeneste gjøre Fodreiser paa mange Mile, og derhos lide Hunger og Nød. Hans stærke Natur kunde umuelig modstaae denne haarde Medfart. Den maatte tilsidst bukke under. Hans Kræfter tabte sig ligesom hans Tyranners Grusomhed tiltog. Hans Alderdom, hvori han egentlig skulde høstet Frugterne af en velanvendt Ungdom, af saa megen udviist Troskab og Godmodighed, var en uafbrudt Kjæde af haarde Lidelser. Endnu som afmægtig Olding blev han mishandlet, forfulgt og haanet. Anstrængelsen af hans sidste Kræfter var kun en Spore til grusom Medhandling. Til alt dette taug han, og bar sin Byrde med Standhaftighed. Aldrig søgte han ved et eneste Ord at tilkjendegive sin Utilfredshed, eller ved et eneste Suk at klage over sin Skjebne. Nei, alle sine Lidelser, bar han som en Mand; Haabet om en bedre Fremtid, der vilde befrie ham fra hans Tyranners Vold, styrkede maaskee hans Mod. Dette lykkelige Øieblik er nu kommet. Hans kolde Leer ligger her udstrakt for vore Fødder. Han faldt som et Offer for Menne-

skenes Grusomhed og Utaknemmelighed. Rørte Hjerter flette en Cypresse om hans Gravsted og offre et veemodigt Suk ved hans jordiske Levninger!

Mine Læsere spørge maaskee: "hvo var denne Afdøde?" — En sneehvid Skimmel, der i Søndags Aftes styrtede af Afmagt imellem Lundehuus og Vibenshuus paa sin sidste Hjemreise fra Dyrehaugen.

Politiske Aviser og Avislæsere.

Aviser læses af alle. De ere et fælles Studium for Folk af alle Stænder, lige fra Statsministeren indtil Gjesterne i Gjentofte Kro. Paa alle offentlige Steder bruges de som Lokkemad for Gjesterne. Man befæster dem paa en dertil ordentlig indrettet Stok, som der lægges Laas for, paa det ingen skal stjele disse Rariteter. De give bestandig Leilighed til at politisere og kandestøberere. To Gange om Ugen er man vant til en saadan Ræt, og de fleste politiske Folk ere ikke i deres politiske Es, naar de

en Postdag maae gaae fastende til Sengs, og ikke have tilfredsstillet deres Hunger med saadan Kost. Aviser ere mangfoldige Menneskers største Despot.

Men dersom disse graadige Avisslugere vidste, hvorledes man udenlands sammenskriver saadanne Tidender, saa maatte deres Graadighed snart tabe sig. En Avisskriver er en Veirhane, der bestandig maa dreie og snoe sig efter den Tone, der hersker i det Land, han skriver for, og i de Stater, som dette staaer i venskabelig Forbindelse med. Selv de saakaldte officielle Efterretninger, som man meddeler ham, ere for det meste støbte i Statsinteressens og Politiquens partiske Form. En klog Minister besidder tusinde Slags Farver, hvormed han kan give de sorteste Handlinger det skjønneste Anstrøg og sværte Modpartiets retfærdigste Sag. Staters sande Forfatning og Politique bør lige saa lidet bedømmes efter Aviser, som Fruentimmers Skjønhed efter deres Udseende paa Skuepladsen. Sandheden er en Hader af ethvert Slags Sminke. Ved at sammenligne de fremsatte Kjendsgjerninger, kan man maaskee med et skarpseende Øie gjøre rimelige Slutnin-

ger, men aldrig uddrage uomstødelige Resultater deraf. En Avisskriver ligner en Tydsk Boghandler, der gjør en Reise til Messen i Leipzig. Artikler maa og skal han medbringe. Om de ere gode eller slette, om de ere Mesterværker eller Fabriquevarer, det er ham ligegyldigt. — Det maa ret more de Store, naar de see, hvorledes de Smaa lade sig binde Alting paa Ærmet; hvorledes en partisk og lønnet Avisskriver kan faae saa mange Tusinde til at løbe med Limstangen.

Man bør antage, at en heel Stat aldrig tilsidesætter den Klogskab, som endog det simpleste Menneske bør iagttage, og at den ikke meddeler hele Verden Underretninger om Ting, hvis Bekjendtgjørelse kan ofte have ufordeelagtige, men sjelden gode Virkninger. Den Publicitet i politiske Sager, som man i adskillige Lande roser sig af, er Spilfægterie. Ingen Stat, dens Statskonst være nok saa vrang, indlader sig paa, uden Tilbageholdenhed at fortælle Uvedkommende — egentlige Vedkommende gives der kun meget faa af, — dens Armees og dens Financers Tilstand — dens Foretagenders heldige eller uheldige Udfald i Krigs- eller Freds-

tider, dens Statsembedsmænds Opførsel og tusinde andre Ting, som Politiquen byder at tie med. Dersom det Modsatte var Tilfældet, saa vilde man i visse Stater ikke kunne foretage sig saa mange hemmelige Ting, hvis Existence ingen erfarer, førend det Øieblik de allerede ere udførte. Det falder af sig selv, at man her under saadanne politiske Nyheder ikke forstaaer Anmeldelser af Befordringer, Barnedaab, Dødsfald, Fêter ꝛc., som i Almindelighed ere de meest authentiske Artikler i politiske Aviser.

Men den simple Mand indseer ikke alt dette. Han betragter politiske Tidender som en hellig Codex, hvori hvert Ord er Sandhed. Han morer sig ret ved at see, at Europas største Potentater underholde sig med ham i trykte Blade. Hans Selvfølelse og Egenkjerlighed bevæge ham til at afsige sin Dom i Ting, hvori Acterne fremlægges ham til Bedømmelse, og han bliver — en politisk Kandestøber. Han læser i den nysankomne Avis en Proclamation, hvori en eller anden Stat erklærer, at den, for at forsvare sin retfærdige Sag mod en Fjende, der foragter Folkerettens første Grundsætninger, nødes til at gribe til Vaaben mod samme; han

læser Grundene og Ankeposterne, ryster betænkelig paa Hovedet, og siger med en vigtig Mine: "I har Ret!" Han læser videre og finder nu Vederpartens Proclamation, der ligeledes forsikkrer, "at han, som en afsagt Fiende af al Blodsudgydelse, maa, for at forsvare sin retfærdige Sag, gribe til Vaaben mod en Fiende, der foragter Folkerettens første Grundsætninger." Han læser Grundene, støder Hatten i Veiret, rykker lidet paa Parykken, tager Brillerne af og siger med en vigtig Mine: "I har Ret!" — Naar nu den første Stat vilde spørge vor Politicus: "Men I sagde jo nylig, at vi havde Ret," saa vilde den kjere Mand komme i stor Forlegenhed. Han vilde blive nødsaget til at svare som Herman v. Bremenfeldt: "Gak Pokker i Vold! I har begge Ret."

Den, som vil bedømme Mænd, der spille en stor Rolle i den politiske Verden, eller Begivenheder af Vigtighed, efter Aviserne, forekommer mig som den, der staaer paa Rundetaarn og vil bedømme et Mignaturmalerie, som een holder i Haanden, der staaer paa Gaden. Om en i vore Dage stor og berømt Mand, som næ-

sken er en Gjenstand for alle Avislæseres Samtaler, kan man med nogen Indskrænkning sige, hvad Shakespear lader Cassius sige til Brutus angaaende Julius Cæsar: "Ja, Brutus, han bestiger denne snævre Verden liig en Colossus, og vi Smaafolk vandre omkring under hans Kjæmpefødder." *) Afstanden imellem en saadan Kjæmpe og saadanne Dverge er alt for stor, til at det nogensinde bør falde de sidste ind, at dømme om den første.

Avislæsning er imidlertid en uskyldig Tidsfordriv for Mennesker, som besidde et overvættes Forraad af Tid: en Skat, som alle Mennesker hige efter, og som, naar de besidde den, er dem til Byrde. Aviser ere egentlig Legetøi for den store Hob, som morer dem saalænge det er nyt, og som den slænger bort naar det er to Dage gammelt. Historieskriveren derimod gjemmer dette Legetøi som Reliqvier. Alle Avisskriverens Indfald og Drømmerier, alle vanskabte og af politiske Hensigter fordreiede Beretninger

*) Why, man, he doth bestride the narrow world
Like a colossus, and we petty men
Walk under his huge legs — — —]

ansees eller udgives i det mindste ofte for uom-stødelige Facta. Denne evige Hvirvar af Sandhed og Usandhed støbes da siden i en Form, og faaer da med en Tilsætning af mundtlige og skrivtlige Beretninger, der ere lige saa paalidelige som hine, Navn af Statshistorie, som man plager Ungdommen med at lære. Saaledes har Verden aldrig eiet og vil maaskee aldrig komme til at eie nogen i det Hele sand og virkelig Historie.

Blandede Nyheder.

Det hedder nu, at Hr. Provst Bøiesen skal ansættes som Biskop over Christiania Stift, Hr. Biskop Birch som Biskop over Aarhuusstift, Hr. Biskop Bloch som Biskop over Viborgstift, og Hr. Pastor Keiser, Slotspræst i Christiania, som Biskop over Christiansands Stift.

I Søndags holdte Hr. Pastor Pavels sin Afskedsprædiken i Helliggeisteskirke. Kirken var propfuld.

D. 21 Junii blev Kammerherre Berent Ankers Liig bragt fra hans Gaard i Christania til Familiebegravelsen ved Byens Kirke. Den Høitidelighed og Agtelse, der udvistes ved en saa almindelig fortjent og savnet Mands Tab, var stor og skjøn. En talrig Skare af alle Stænder havde forsamlet sig i og omkring Liighuset, for at ledsage ham til Graven. De Ankerske Waisenhuusbørn aabnede Toget, ledsagede af deres Lærere og

Lærerinder. Efterat Liget var nedsat, afsang de følgende Sang, og tog derpaa de Krandse, de bare paa Hovederne, og lagde dem paa Kisten.

Vi vemodsfulde her ledsage
Vor Fader til sit Hvilested;
Han har fuldendet sine Dage,
Og sover nu i stille Fred.
Han, som antog sig vores Nød,
Ak! haarde Skjebne, han er død.

Dog, evigt skal Hans Minde blive,
Og Efterslægten ved Hans Savn
Af det Han stifted' her i Live
Indhøste sandt og varigt Gavn;
Vi ogsaa er blandt deres Tal,
Som Ham i Graven signe skal.

Ved Din Mathias Side hvile
Dit Støv i uforstyrret Roe,
Og Eders Aand fra Himlen smile
Til os, som her paa Jorden boe,
Naar I erfare at vi ei
Forlade Dydens trygge Vei.

I Christianiaaviser læses følgende:

Ved Bernt Ankers Jordefærd,

af Vangensten.

Han er ei meer, for Norges Land ei meer,
Den ædle Mand, hvis kjere Støv vi her
Med altid friske Taarer væde!
Han gik til lyse Kloder hen —
Hans Minde staaer kun her igjen;
Hvo skal, hvo kan udi hans store Fodspor træde?

"Han er død, men hans Rygte er stort og evigt. I evige Bautastene skal hans Gjerninger indgraves; og efter tusende Vintre skal Skjaldene endnu synge om hans Fromhed og Gavmildhed; thi aldrig

var ham nogen Ting saa kjer, at han jo deelte den med sine Venner. Han agtede ikke Guld mere end Aske. Ikke heller er det for Guld, at man kjøber et stort Navn og mange Aars Ihukommelse."

Hjalte om Rolf Krage.

Det er en Glæde at see, hvorledes hele Strandkanten lige til Dyrehaugen prydes med nye Haugeanlæg og Bygninger. Ved lille Thuborg, som tilhører Hr. Kammerraad Bech, er der nylig anlagt i en dyb Dal en skjøn Hauge paa et forhen næsten øde Sted.

Auctionen over Sognedal-Jernværk i Norge er ansat til d. 13 Julii. Det bliver bortsolgt med alle dets Bygninger, Machiner, Gruber, Damme og Inventarier, Malm- og Jernbeholdninger, tilligemed alle dets Rettigheder, udestaaende Restancer, Mølle- og Saugbrug 2c., enten samlet eller særskilt, til den Høistbydende.

Hr. Gad i Drøbak lader i de Norske Aviser bekjendtgjøre, at han ved Hjelp af en Tydsk og Dansk Student agter atter at oprette en Læreanstalt saavel i academiske som nyere Videnskaber, da han f. A. var bleven nødt til at nedlægge samme formedelst en blandt Eleverne opkommen Epidemie. Betingelse paa den Lysthavendes Side er blot, at Subjectet er aldeles ubeheftet med nogen Slags smitsom Syge, og læser reent i en Bog.

Prof. Fr. Snarin har ladet bekjendtgjøre, at Brønddrikningen i Strømstad tager sin Begyndelse den 1ste Julii. Der er føiet Anstalt til at Gjesterne kunne faae Middags- og Aftensmad for 56 ß. og serveres derfor med 3 à 4 Retter. Logis faaes ogsaa for billig Priis. Han forsikkrer, at dette Sundhedsvand er af meget velgjørende Virkninger i Gigt- og Nervesvagheder, croniske

Sygdomme, Mavesvækkelse, Uordener i Underlivet, Lamhed, Udslæt 2c.

Erkebispen af Upsal opholder sig for nærværende Tid i Kjøbenhavn, hvor han har bivaanet adskillige Theologiske Forelæsninger samt Underviisningen i det philologiske Seminarium og i Realskolen.

Borger og Kjøbmand Lars Rock fra Aarhuus blev den 16 d. M. paa en Reise til Kjøbenhavn med Kjøbmand Langbergs Fartøi, kastet overbord ved en Søstyrtning, og blev et Rov for det rasende Hav.

Den i Kiel tilligemed den ny anordnede Gjordemoderskole, oprettede Fødselsstiftelse er nu i fuld Gang. I dette Huus, som er forsynet med alt det Fornødne, finde fattige Fruentimmer et sikkert Tilflugtssted, hvor de kunne oppebie deres Forløsning. De modtages 4—6 Uger førend de komme i Barselseng, og nyde efter deres Nedkomst Pleie indtil de ere friske igjen. Ganske Fattige modtages her uden mindste Betaling, saasnart de forevise en Attest paa deres Fattigdom fra deres Øvrighed eller Præst. Mindre Trængende nyde disse Fordele for to Mark (formodentlig Lybsk) ugentligen. Alle andre Frugtsommelig modtages her ligeledes uden Attest og loves den ubrødeligste Taushed. Der drages ogsaa, naar det forlanges, Omsorg for Børnenes videre Forsørgelse 2c. Hofraad Wiedeman fra Brunswig, som ventes i næste Maaned til Kiel, har Opsigt over det Hele.

Prinds Heinrich af Preussens Reise til Kjøbenhavn skal indtil videre være udsat.

Justitsraad Schmidt-Phiseldeck reiser i denne Tid omkring i Hertugdømmerne, for at undersøge de derværende Quarantaineanstalter.

De to Forbrydre i Island, der, for begaaet Mord, ere dømte fra Livet, skulle henrettes i en

Søstad i Norge, hvortil de fra Island skulle være ankomne.

Den afdøde Geheimeraad Brandt har skjenket Herlufsholms Skole, hvis Patron han har været, sin ikke ubetydelige Bogsamling.

De i Gaar ankomne Engelske Aviser, som gaae til den 21 Junii, indeholde blandt andet følgende Nyheder: fra St. Thomas meldes angaaende General Ferrands Operationer mod de Sorte. Da Negrene indfandt sig ved Staden St. Domingo og vare i Begreb med at angribe den, blev der sendt følgende Opfordring: "Jacob den 1ste, Keiser af Heiti, til Høvedsmanden over en Afdeling af den Franske Hærs Tropper. Da det strider mod Rigets Love og Uafhængighed, at det tilstedes nogen Deel af den Franske Armee, at forblive paa Øen, saa opfordres General Ferrand til at overgive Staden St. Domingo, inden 24 Timer. Dersom Staden ikke rømmes inden den Tid, saa skal den plyndres og alle Indbyggerne springe over Klingen." — Da det var vanskeligt at finde nogen, som vilde paatage sig at overlevere et passende Svar paa denne Opfordring, saa befalede Generalen, at affyre tre Canonskud paa de Sorte. Dette Svar var saa kraftigt og forstaaeligt som muligt. Fægtningen foregik paa Sletten St. Charles. Med en ubetydelig Armee gjorde Ferrand et Udfald mod en talrig og blodtørstig Fiende. Hver Gang i Spidsen for sine Tropper, blev han to Gange saaret, men skjulede det for sine Folk. Tredie Gang fik han et Saar af en Musketkugle, som næsten dræbte ham paa Stedet. — I Førstningen havde man ikke stor Hjelp af de Spanske, men i det afgjørende Øieblik, kjæmpede de, opflammede af deres Anførers Nærværelse, med stor Tapperhed. 1300 Sorte bleve paa Valpladsen, al deres Krigsforraad og deres hele Krigscasse faldt i Seierherrernes Hæn-

der, hvis Tab neppe var 80 Mand. Undsætningen fra den Rochefortske Escadre synes ikke at have havt nogen Deel i de Sortes Nederlag. De flygtede Indbyggere paa St. Domingo bleve strax opfordrede til at vende tilbage igjen, den hele sorte Armee maatte trække sig tilbage, og den 19 April var Dessalines paa Cap. – Lord Mulgrave anførte i Parlamentet, at den Franske, Spanske og Hollandske Flaade, udgjør ikke over 80 Linieskibe. Engelland derimod har nu 91 Linieskibe, og regner man hertil 11 Skibe paa 50 Canoner, saa har det en Overlegenhed af 22 Skibe. — Samme Tidende leverer en detailleret Efterretning om den sorte Ørneordens Tilbagesendelse fra Sverrig til Preussen. Da adskillige Preussiske Generaler, som havde Svenske Ordener, erfarede, at Kongen af Sverrig havde tilbagesendt den Preussiske Orden, besluttede de ogsaa at tilbagesende ham den Svenske. General-Lieutenant Schinetton, som havde faaet sin 1798, tilbagesendte den, ledsaget af et Brev til Gustav Adolph. Kongen af Preussen har derpaa skjenket denne brave General den røde Ørneorden.

En Hollandsk Tidende melder under den 22 f. M. at der ved de Canariske Øer skal være forefaldet et mordisk Søslag imellem den Fransk-Spanske Flaade, under Admiral Gravina, og den Engelske, under Admiral Nelson; at begge Anførerne have sat Livet til, og at de Engelske have taget 9 Linieskibe og 4 Fregatter. – Denne Efterretning synes ikke at være saa urimelig, som de Tydske Aviser mene.

Rettelse.

I forrige Numer S. 1168 Lin. 9. Croesus sagde læs: Solon sagde til Croesus &c.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn.

No. 76.

Den 5 Julii, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Voldsbøder.

Ingen Afdeling i vor Lovbog trænger maaskee mere til Forandringer, end den criminelle. Vor vise Regjering har allerede længe følet denne Mangel, men, sine Grundsætninger tro, har den ikke villet borttage de svage Støtter, førend den har kunnet sætte stærkere istedet, ikke ved en pludselig Forandring villet paa eengang omstøde, hvad der er bygt paa Aarhundreders Erfaring *). Den har gjort alt, hvad den i dette

*) Ved denne Lellighed kan Forfatteren dog ikke undlade at fremsætte sine Tanker om, hvorvidt det er raadeligt at ældgamle Love tages til

Tilfælde kunde gjøre: den har udnævnt en Commission, der skal udarbeide en ny criminel Lov, og den oplyste og humane Aand, der besjeler de

Rettesnor for nyere. Ælden, som giver gamle Love et Slags Ærværdighed, kan ogsaa let forlede os til at vise dem en Agtelse, som de ikke fortjene. Man bør ikke blindt hen fæste Lid til en Mands Viisdom, fordi han har sneehvide Haar; thi der gives ligesaa vel sølvgraae Narre som sølvgraae Vise. I mange et Land finder man Love nok, som vidne om den menneskelige Svaghed. Det er ikke længere end 125 Aar siden, at en Adelsmand, ved Navn Claudius Guillon, i det forrige Burgund, blev, efter en Lov, halshugget, fordi han, drevet af den heftigste Hunger, havde paa en Fastedag spiiſt et Stykke Kjød af en Hest, som var bleven stukken ihjel paa Marken. Endnu i Begyndelsen af forrige*) Aarhundrede skal der i Jylland være bleven brændt en Hex. Der er saa stor en Forskjel imellem vort Aarhundredes Cultur, Sæder og Tænkemaade, og de foregaaendes, at der kun gives faa af de ældre criminelle Love, som ganske passe sig paa vore Tider. Det er overalt ikke let at indsee, hvorfor ældre criminelle Love altid skulle tjene til Basis for nyere,

*) I nogle Aftryk staaer, ved en Trykfeil dette, hvilket Læseren behager at rette.

Mænd, som denne Commission bestaaer af, er os Borgen for, at denne Lov, naar den engang er færdig, vil fuldkommen harmonere med de

hvorfor Romernes Retsprinciper skulle have en saa vigtig Indflydelse paa vor Lovgivning. Skulde det nittende Aarhundredes Lovgivningsphilosopher ikke kunne aabne en ny Bane, uden at de behøve noget Ledebaand? Skulde de store Fremskridt, man har gjort i Philosophiens Rige, ikke kunne sætte os istand til at levere et Lovsystem, overeensstemmende med Tidsalderens Aand: en ganske ny Bygning, hvorved man vel fulgte den gamle Tegning der, hvor det fandtes passende, men hvor alle Grundpillerne vare nye? Jeg troer det vilde være muligt. Det vilde overalt være en Lykke for Menneskeheden, om Nutidens criminelle Love bestandig, saa meget som mueligt, kunne være abstraherede af Nutidens Mennesker og Tænkemaade. Jeg siger: saa meget som mueligt; thi ideligen at forandre dem efter Tiden, vilde naturligviis ikke være hensigtsmæssigt. Hvor aldeles uanvendelige de gamle Danske criminelle Love ofte ere i vore Tider, sees blandt andet af Hagen Adelsteens Lov. Denne satte endog en Taxt paa den Mulct, der skulde betales for hver Finger, der blev afhugget. Fordum, da Menneskenes Forretninger vare saa eensformige, kunde en

Grundsætninger, der herske i vor hele nyere Lovgivning. Men blandt de Ting, der maaskee trænge til en hastigere Forandring, end den Tid der udkræves til en heel Criminellovs Udarbeidelse tillader, høre unegtelig de saakaldte Voldsbøder. Den samme Lov, som siger, at den, der gjør sig skyldig i Troldom, skal levende brændes, den samme Lov dicterer kun en Mulct af trende tolv Lod Sølv for den, der mishandler et Menneske saaledes, at et af hans Lemmer bliver dødt og unyttigt. Det er i Nationernes Cultur overhovedet, og i vore Forfædres i Særdeleshed, at man bør søge Grunden til de milde Straffe, vore gamle Love have sat paa personlige Fornærmelser med Hug og Slag. Jo lavere et Folk staaer paa Culturens Trin, jo raaere dets Sæder ere, des mindre agtes hos det Menneskets Liv, Sundhed og Førlighed. Der

saadan Taxt maaskee være hensigtsmæssig; men hvor upassende vilde den ikke være i vore Dage? Hvor urimeligt vilde det ikke være, at vurdere en rig Handelsspeculants Finger, der med et Pennestrøg kan fortjene 10,000 Rdlr., og et Fattiglems Finger, der med en heel Dags Arbeide har Ondt ved at fortjene 6 ß., efter een og den samme Taxt?

gaves Tider, hvor man hos visse Nationer endog kunde begaae et Drab, uden at lide nogen anden Straf derfor, end en simpel Pengemulct. Hos de fleste vilde Folkeslag, selv hos de, der have et Slags Regjering, ansees et Mord ikke for nogen synderlig Forbrydelse, og endnu mindre personlig Vold og Overfald. Den Tillid, man hos dem har til Menneskets naturlige Kræfter, og den Begjerlighed, hvormed enhver i den ucultiverede Stand søger at øve dem, paa sin Aandsdannelses Bekostning, synes at have gjort Oldtidens ucultiverede Lovgivere tryggere mod saadanne Forbrydelser, end mod de fleste andre. De syntes at forudsætte, at Menneske mod Menneske indbyrdes fører i sine egne Kræfter et Skjold hos sig, som tildeels gjør Lovens Bistand overflødig. Men vi ville ikke forvilde os her i en Labyrinth af Forudsætninger; nok er det, de Gamles Voldsbøder for personlige Fornærmelser, ere aldeles ikke passende for vore Tider, hvor de fleste Mennesker ikke mere besidde vore Forfædres legemlige Kræfter, og altsaa maae mere stole paa Lovens Bistand, end paa hines, og hvor Sølv hverken er mere saa sjeldent eller saa kostbart, som i hine Dage, til at dette skul-

de kunne tjene som en passende Fyldestgjørelse. Det vilde blive for vidtløftigt at fremsætte i et Blad, der læses af saa forskjellige Stænder, og oftere tages i Haanden for at mores, end for dets instructive Indholds Skyld, Beviser af vor Lovgivning om denne Paastands Rigtighed. Den, der har studeret dette Fag, kjender dem allerede, og for de fleste andre Læsere vilde de neppe have nogen synderlig Interesse.

Man kan i vore Dage personlig mishandle sin Næste saaledes, at hans Sundhedstilstand, om ikke strax, saa dog med Tiden, maa skrækkelig lide derunder, og for denne Forbrydelse kommer man ikke til at bøde andet end en Pengemulct, der efter Pengenes nuværende Værdie, stundom er meget ubetydelig, især naar man seer hen til Overtræderens Formuè. Tyven kommer til at lide een af de meest vanærende og haardeste Straffe, naar han stjeler tredie Gang en Ubetydelighed, medens den, der endog tredie Gang voldsomt angriber sin Næstes kostbareste Eiendom: hans Sundhed og Førlighed, slipper med en Pengemulct. Forholdet imellem disse to Straffe synes ikke at være passende, og det er ikke let at indsee, hvorfor den

gjentagne Forbrydelse ikke ligesaavel i personlig Vold, som i Tyvssager, skal bestemme og forøge Straffens Grad.

Lovens Mildhed i dette Tilfælde kan let-telig afføde Misbrug. Den, som vil tage personlig Hevn over sin Næste, behøver kun at besidde saa mange Kræfter, som der udkræves til at angribe ham, og saa mange Penge, som der behøves til at affone Overtrædelsen, naar han her er uforsigtig nok til at begaae den i Vidners Overværelse. Den Stærkeres Ret, som Staten har ophævet, indføres saaledes igjen, og antager man, hvad man bør, at de sædvanlige Voldsbøder, ikke ere nogen egentlig Straf for den Formuende, saa er det maaskee snarere Legemsstyrken end Retfærdigheden, der gjør her Hovedudslaget i Sagen. Den, der besidder de fleste Kræfter, og tillige Penge, tager sig og faaer den største Fyldestgjørelse, enten han har Ret eller Uret.

Det er desværre ikke Forfatterens Phantasie, der har bevæget ham til at sige hvad han her har sagt. Det er Resultater, udledte af virkelige Kjendsgjerninger. Han har kjendt Mennesker, der stolede saa meget paa deres Kræf-

ter og Penge, at de saare ofte tilsidesatte de Pligter, som den ene Statsborger skylder den anden. Han har seet dem gjøre sig til af deres Frækhed, og den blev dem til en Vane, fordi endeel af deres Medborgere ansaae dem ordentlig for farlige, og Lovene vare for milde til at standse deres Voldsomhed.

Alle personlige Fornærmelser af Betydenhed burde ikke kunne affsones med Penge, fordi Sundheds og Førligheds Forliis mindst lader sig erstatte paa denne Maade. Begge Dele ere en Eiendom, som Borgeren i en Stat aldrig noksom kan sættes i Betryggelse for. Den Skade, som en Tyv kan tilføie ham, kan forvindes, men for den personlige Skade, der tilføies hans Legeme ved en Voldsmand, kan ingen Lov i Verden give ham tilstrækkelig Fyldestgjørelse. For et Ord, fremsagt i Hidsighed, maa Overtræderen lide den haanligste Æresstraf *), og for den grusomste personlige Mishandling slipper han med en Pengemulct. Hvor meget lettere er det ikke for Fornærmeren, at give en passende Fyldestgjørelse for den første

*) F. Ex. naar nogen udskjelder en anden for Tyv.

end for den sidste Overtrædelse? — Personlig Fornærmelse og Overlast burde, efter Omstændighederne, ogsaa straffes med personlige eller corporlige Straffe. Den strængeste Jus talionis eller Gjengjeldelsesret kunde aldrig lade sig bedre anvende end netop i dette Tilfælde.

Kjøbenhavns Physiognomie.

Denne store Stad er den pudseerligste Figur, der kan tænkes. Den har tusinde Slags Ansigter, som snart lee, snart græde, snart see ud som Glæden selv, snart som Fortvivlelsen. Den er paa den ene Side klædt som en Prindsesse, og paa den anden som en pjaltet Tigger. Kommer man fra Toldboden af ind i Kjøbenhavn, saa troer den, der aldrig har været her før, at han vil faae at see den skjønneste Stad i Verden. De stolte Bygninger paa Amalienborg, de glimrende Palaier, Frederik den Femtes ypperlige Statue, Alting berettiger ham til, med Grund at gjøre sig en saadan Forestilling. Lige til Kongens Nytorv er Kjøbenhavn klædt i sin Stadsedragt. Men det er desværre kun Hovedtøiet man seer her. Kommer man til Østergaden,

saa taber allerede dette skjønne Udseende sig. Denne Strækning, som man, lige til Gammeltorv, kan kalde Byens Taille, snoer sig saa skjævt, at man med Føie kan kalde den sveirygget.

Dersom en Anatom skulde beskrive denne Figur, saa vilde han maaskee sige, at Amalienborg er Hovedet og følgelig ogsaa Hjernen, Kongens Nytorv, Østergade, Vimmelskaftet og alle Gaderne i Østerqvarteer Hjertet, Sølvgaden med Casernerne, Nyboder rc. Armene, og de øvrige mindre Gader Fødderne.

Paa Rundetaarn kan man bedst oversee den hele Kjæmpefigur i alle sine Bevægelser. Man forfærdes her, naar man betænker, at de mange Tusinde, der mylre her som Bier, og ere færdige at løbe hverandre omkuld, inden et Aarhundredes Forløb ere Støv.

Kjøbenhavn er imidlertid, efter de fleste Udlændingers Forsikkring, siden den sidste Ildebrand blevet til een af de skjønneste Stæder i Europa. Det forener indenfor sine Mure de fleste Behageligheder, som nogen anden Residence besidder, endskjønt kun faa af Kjøbenhavns Indbyggere skjønne derpaa. Af Promenader har det

de skjønneste der kan tænkes. Volden f. Ex. fortjener alle de Yndigheder, som kunne gjøre en Spadseregang behagelig. Den strækker sig omkring hele Staden, og de skyggefulde Træer, den er beplantet med, danne en næsten uafbrudt Allee. Den aabner den meest fortryllende Udsigt til hele Omegnen, saavidt Øiet kan naae, og dens høie Beliggenhed gjør her Luften sund og forfriskende. Den som vil vedligeholde sin Sundhed, uden Doctorens eller Apothekerens Hjelp, behøver kun at gaae hver Dag een Gang over Langebro, og derfra over Volden til Toldboden. Lunden ved Citadellet besøges vel for det meste kun om Søndagen af Hovedstadens Indbyggere, men den er dog saa behagelig en Promenade som man kan ønske sig. Paa Toldboden nyder man det stolteste Syn. Man staaer her midt imellem to af de berømteste Have i Verden: Vesterhavet og Østersøen. Der gives neppe nogen Stad i Europa, der har en interessantere Beliggenhed. Man seer her Skibe fra alle Verdensdele.

Omegnen af Kjøbenhavn er fortryllende. Selv dets Forstæder eller Broer have i de senere Aar faaet en ganske fortræffelig Skikkelse. De gamle Ronner ere blevne nedrevne, og de skjøn-

neste Bygninger opførte istedet. Frederiksberg Allee er een af de nydeligste Promenader, og Frederiksberg Slotshauge i sin nye og forskjønnede Skikkelse et sandt Eliseum.

(Fortsættes.)

Blandede Nyheder.

Alle de Recruter, som nu komme til Hovedstaden saavel hværvede, som af Landmilitsen, skulle lære at voltigere, klavre, fægte og svømme. I Forgaars vare 300 og i Gaar ligesaa mange ude at svømme ved Nyholm, under Prof. Nachtigals Opsigt.

Ved Gammelstrand er der nu paa et eget dertil opreist Brædt opslaaet en Taxt for Vognmændene, og enhver sættes nu derved istand til at vogte sig for, ikke at tages ved Næsen.

Grev Joachim v. Bernstorf gjør nu en Reise til Pyrmont. — Grev Baudissin, Dansk Minister i Berlin, har d. 27 f. M. med Kongl. Tilladelse gjort en Reise til sine Godser i Holsteen, hvor han agter at opholde sig i tre Maaneder.

Kammerherre v. Bülow, Hofmarchal hos H. K. H. Arveprindsen, har ansøgt om sin Afsked og faaet den med 1200 Rdlr. Pension. Oberstlieutenant Kammerherre v. Blücher er udnævnt til Hofmarchal i hans Sted.

H. K. H. Arveprindsen med Familie, Hertugen af Würtemberg og hans Gemalinde, og mange af den høie Adel have hidtil bestandig beæret det Franske Skuespillerselskab fra Sverrig med deres Nærværelse.

Evolutionsesquadren skal i 28 Dage krydse ved Bornholm.

I Jenaische Litteraturzeitung roses den sidste Danske Toldrulle. "Den hører ogsaa, siges der, i videnskabelig Henseende til de mærkværdigste Producter i dette vigtige og vanskelige Fag. Den er bygt paa den vise og liberale Grundsætning: den mueligste Frihed i Handel og Vandel, da man ved lang Erfaring har overbeviist sig om de skadelige Følger af alle Konstlerier og unaturlig (?) Tvang."

Man læser nu en Efterretning om Grusomheder, som nogle Negerprangere paa Barbadoes for ikke ret længe siden have begaaet mod Sorte, der overgaaer al Forestilling, og som ikke kan andet end opvække hos hver Menneskeven det Ønske, at denne afskyelige Menneskehandel i alle oplyste Staters Colonier maatte aldeles blive forbuden. En frugtsommelig Negerinde blev ihjelstukken af en hvid Barbar, fordi hun var for mat til at gaae saa stærkt som han vilde, og da man kom efter, at en bortrømt Negerdreng havde skjult sig i en Hule, lagde man Ild omkring den, for at drive ham ud derfra, og begravede ham derpaa levende. Begge disse Umennesker slap med — en Pengemulct.

Den Engelske Fregat Loire har indtaget den lille Spanske Stad Muros, som ligger Sønden for Cap Finisterre, efterat den i Forveien havde erobret med Storm to Forter, som beskytte Byen og Nabobayen. Hensigten var at bortføre en Fransk Caper og en Spansk Brig. Dette lyktes ikke allene Engellænderne, men de nødte endog Spanierne til at føre alt det Gods, som den Franske Caper havde bragt i Land, ombord med deres egne Baade. De havde desuden taget en Fransk Brig, som laae i Bayen, om ikke Spanske Troppers Ankomst havde nødt dem til at stikke den i Brand. Fortets Skyts blev fornaglet, og fra Batterierne kastet i Søen.

Fregatten Loire ankom d. 16 Junii til Plymouth med de to erobrede Skibe og tillige med en Spansk Canonbrig, paa 7 Canoner, som den havde erobret Dagen i Forveien.

Mis Patterson, Hieronymus Bonapartes Gemalinde, lever meget ingetogent i Camperwell i Engelland hos en af sine Paarørende.

Den nuværende Vicekonge af Italien, Keiser Napoleons Stedsøn, Prinds Eugen, er 24 til 25 Aar gammel. Han har siden de berømte Feldtoge i Revolutionskrigen bestandig været hos Keiseren. Han fulgte med ham til Aegypten, kom tilbage med ham derfra, og har været Vidne til alle hans Seiervindinger. — I Førstningen var han Adjutant hos Keiseren, som gjorde sig en Fornøielse af at danne ham. Han har gjennemgaaet alle militaire Grader, og alle de Belønninger, han har nydt, vare Frugterne af rosværdige militaire Foretagender. Han udmærkede sig især i Spidsen for Guidernes Corps ved Slaget ved Marengo.

Mailand skal nu levere 15,000 Conscriberede for Aaret 13.

Den nye Pavelige Krone, som den Franske Keiser har bestemt som en Foræring for Paven, er af stor Værdie og mesterlig udarbeidet. Den er forfærdiget i Paris og rigelig besat med udvalgte Orientalske Rubiner, Saphirer, Smaragder, Brillanter og Perler. Der findes især blandt disse en kostbar Smaragd, som veier 2¾ Unzer, og i adskillige Aarhundreder har været gjemt i Vaticanet, men som Keiserens sædvanlige Gavmildhed nu har givet sin første Bestemmelse igjen. Cardinal Fesch skal overlevere Paven den.

Det Engelske Parlament har nu atter bevilget 3½ Mill. Pund til at indgaae saadanne Engagements, som Viisdommen finder passende og Omstændighederne gjøre nodvendige. Fox mod-

satte sig det rigtig nok denne Gang, som sædvanlig, men ogsaa denne Gang, som sædvanlig, til Unytte.

Den bekjendte Tyran Diezzar, Pascha af Acre, var født i Bosnien af fattige Forældre, der vare Østerlandske Christne. Allerede i sit syttende Aar havde han myrdet en Pige, som han var forelsket i og som ikke vilde føie hans Ønsker. Han maatte derfor flygte som Matros paa et lidet Skib til det Inderste af Tyrkiet. Hans Vildhed og Stolthed paadrog ham hans Kammeraters Had. Han blev nødt til at vandre omkring i Natolien og Romelien, hvor han var færdig at omkomme af Hunger, og derfor maatte sælge sig selv til en Slavehandler, der bragte ham til Ægypten. I Cairo lod han sig omskjære, blev derpaa Soldat i Aly Bey's Tjeneste, hvor han udmærkede sig som et Myrderedskab, f. Ex. ved at hente en Beys Hoved, strangulere en Chef, stikke en By i Brand ꝛc. Dette forskaffede ham Navn af Diezzar (Slagter eller Morder). Siden blev han Pascha af Acre, og tilsidst Statholder af Barut. Her viste han uafladelig sin Blodtørstighed. Ved Beleiringen af Barut lod han nogle Krigsfanger bringe for sig, overøste dem med Skjeldsord, og lod dem derpaa levende indmure. De Ulykkeliges Hoveder og Hænder ragede frem, og vare saaledes udsatte for Soldaternes Mishandling, indtil de døde. Deres sammenbundne Hænder brugtes som Stolper, hvortil man bandt Heste. (Fortsættes.)

Ved Manchester i Engelland gjorde man nylig et comisk Veddemaal. Man forsikkrede en meget snaksom Landsbydegn, at han ikke i to Timer var istand til at tie, om det skulde koste hans Liv. Degnen tilbød sig at sætte de Penge, som han skulde betale for en Grøvt, han vilde lade grave, paa Veddemaalet, og man antog hans Tilbud. Han blev bragt hen paa et Sted paa Marken, hvor han

i den bestemte Tid ikke skulde aabne Munden. Han gjorde sig al optænkelig Umage for at vinde Veddemaalet, og var taus som Graven. Man prøvede alle muelige Midler, for at faae ham til at snakke, men forgjeves. Man fortalte ham, at hans Nabo laae for Døden, men han gav ikke en Lyd fra sig. Endelig fandt man paa, at gaae hjem til hans Kone og fortælle hende, at hendes Mand var bleven stum. Nu kom Konen styrtende og raabte ængstelig: min Engel, hvad er der mødt Dig? Manden vedblev at ryste og nikke med Hovedet, og gjorde Tegn, at hun skulde gaae sin Vei, Konen rev Hovedtøiet af Fortvivlelse af sig, og teede sig som en Rasende, thi hun troede nu fuldt og fast, at hendes Mand havde tabt baade Forstanden og Mælet. Det kunde Degnens ømme Hjerte ikke udholde. "Naa da, Du lille fortryllende Pulverhex," raabte han: "Din Kjerlighed er Skyld i, at jeg taber mit Veddemaal.

Den unge Skuespiller Rosius eier nu en Capital af 20,000 Pund Sterl., men efter de Engelske Love tilhøre de hans Fader, indtil han er myndig, og denne er meget egennyttig.

Vi faae nu en ny Bearbeidelse af Christian den Andens Historie, i det Tydske Sprog ved Hr. Berman, Lærer i Christiani's Institut. Med Bogen følger Kongens Portrait, stukket af Schule.

Indsenderen af Stykket om Fremgangsmaaden mod de Røvere, som overfaldte Hr. Capitain Holm paa hans Hjemreise fra Vestindien, vil tilgive, at Udgiveren ikke har kunnet optage det i dette Blad, da han med fuldkommen Vished veed, at Beretningen, saaledes som den er bleven fortalt paa Prent, er urigtig, og at man ikke kan vente sig nogen rigtig Oplysning, førend der er bleven aflagt Forklaring i Sagen.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 77.

Den 8 Julii, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Franske Skuespil.

Der gaves Tider, da Italienske Operaer og Franske Skuespil afvexlede i Kjøbenhavn med Danske. Man saae paa den Tid saa meget hellere Franske Stykker, som dette Sprog var Hoffets og den finere Verdens. De Franske Skuespillere fik deres Afsked, og fra denne Periode af synes det Tydske Sprog at have afløst det Franske hos de høiere Classer. Da Frankrige i Revolutionstiden begyndte at spille en saa vigtig Rolle paa Europa's politiske Skueplads, begyndte ogsaa dets Sprog at blive meget almin-

deligt, og nu, da den Franske Nation i de fleste Henseender optager den første Rang blandt alle Folkeslag paa Jorden, er dette Sprog blevet næsten uundværligt for ethvert Menneske af Opdragelse. — Den Franske Revolutions blodige og rædselfulde Optrin have tvunget mange Franske Skuespillere til at forlade deres Fædreneland, og søge deres Underhold i andre Lande. Saaledes kom der for adskillige Aar siden et Skuespillerselskab til Hamborg, der saa meget lettere fandt sit Udkomme der, som der i Revolutionstiden, som bekjendt, opholdt sig en stor Mængde Emigranter i denne Stad. Det var af denne Aarsag, at vi, efter tredive Aars Forløb, fik at see, hvad vi ellers i Kjøbenhavn ikke saa let havde faaet at see, uden med store Bekostninger, Franske Skuespil, der, endskjønt det kun vare Smaastykker, dog havde stor Interesse, da Hovedrollerne bleve givne af den fortræffelige Konstnerinde, Madame Fourés, hvis Spil ingen, som har Følelse for sand Konst, saa let vil glemme. — Besynderlige Conjuncturer, der ikke saa ganske staae i Forbindelse med det dramatiske Væsen, have været Aarsag i, at de Franske Skuespillere, som allerede i adskillige Aar

have været ansatte ved Operaen i Stokholm, nu ogsaa ere komne til Kjøbenhavn. De have spillet adskillige Gange med temmeligt Bifald, og det er derfor neppe upassende at tale her et Par Ord om Franske Skuespil i Almindelighed.

Det være langt fra, at Forfatteren her vil holde nogen Lovtale over den Franske Skuespilkonst eller anbefale den til Efterlignelse. Man er i den senere Tid bleven alt for tilbøielig hos os til at beundre og efterligne alt hvad der bærer Navn af Fransk, alt hvad der skeer paa hiin Side Rhinen, til at Forfatteren end mere skulde søge at opflamme denne just ikke rosværdige Tilbøielighed. Det kostbareste, som et Folk eier, er dets Nationalaand, som det bør søge at forfine, men aldrig give Slip paa af utidig Efterlignelseslyst. Denne Aand staaer tildeels i vore Dage stor Fare for ganske at forsvinde. Den Franske eller saakaldte store Nation, har med alle sine glimrende Egenskaber og Fortjenester, kun i faa Tilfælde, og mindst i det dramatiske Fag, hidtil kunnet tjene andre Folkeslag til Mønster. Dens Skuespillere kunne være store i Frankrige og de sydlige Lande, men sjelden,

saare sjelden, udenfor samme. Deres Følelser ere meget ofte for os Nordboere alt for overspændte og unaturlige. Om de virkelig ere det, eller om vi mangle Receptivitet for at indsee det Modsatte, vil jeg ikke bestemme, endskjønt hvert Menneske, hvis Følelse endnu ikke er forstemt, pleier at have Sands for disse to Egenskaber. — Man kan ikke negte de Franske, at de besidde en Vivacitet, som kun er dem, og næsten ingen anden Nation, egen. Men denne Vivacitet kan saa let udarte hos dem, saavel i det Comiske som i det Tragiske, til Carricatur. I tragiske Scener løbe deres Følelser ofte løbsk med dem, og den, som ikke føler paa Fransk, maa ofte smile her istedet for at græde. Denne Paastand synes vel haard, og den hverken kan eller bør siges uden Indskrænkning; men i det Hele betragtet er den dog nok neppe ugrundet. Deres Declamation er i Almindelighed god, og for den indfødte Franske eller for den, som er vant til at høre Fransk, behagelig, men, som oftest, for overspændt og exclamatorisk til at den skulde kunne tjene Danske Skuespillere til Mønster.*) Vor Skueplads er bleven temme-

*) Her tales ikke om Madame Fourées, hvis-

lig germaniseret og franciseret i den nyere Tid ved de mangfoldige Oversættelser af Franske og Tydske Bagateller, der forjage de oprindelige Danske Sæder fra Skuepladsen og dræbe den sidste Gnist af Nationalaand, som endnu hersker der. Dersom Spillet i sig selv nu ogsaa skal franciseres ved Efterlignelsen af fremmed Affectation og fremmede Grimasser, saa gjør den Danske Thalia bedst i, at den for bestandig lukker sit Tempel.

Alt dette være sagt uden Hensyn til de Franske Skuespilleres Spil, som for nærværende Tid opholde sig i Kjøbenhavn. Forfatteren anseer det tvertimod for en stor Behagelighed, at der i en Stad som Kjøbenhavn, hvor der deels opholder sig saa mange Franske, deels findes saa mange Indfødte, som ynde og studere dette Sprog, opføres Skuespil, hvorved de første sættes istand til at more sig, og de

Mesterspil erindrede os om, hvad vi engang have seet i en Walther og Preisler, og fortjener at studeres af hver Skuespillerinde, der agter at gaae fremad og ikke tilbage paa sin Bane. Hos hende er Natur, Konst og Gratie søsterligen forenede.

sidste tillige til at lære den rigtige Udtale paa den beqvemmeste Maade. Men det er kun i Henseende til fremmede Sæders Indførelse og deres skadelige Indflydelse paa Nationalaanden, at man ikke noksom kan ivre mod den taabelige Beundringssyge og den utidige Efterlignelseslyst, hvormed saa mange Danskfranske, Danskengelske og Dansktydske søge at foretrække alt, hvad der ikke bærer Dansk Præg. Men det er heller ikke Forfatterens Mening, at man som visse Harlequin Patrioter skal forkaste og ringeagte alt fremmed, blot fordi det er fremmed, og hæve alt maadeligt Dansk, blot fordi det er Dansk. Adskillige af vore Skuespillere og Skuespillerinder kunne unegtelig lære meget af de Franskes Sang. Man kan overalt her som i saa mange andre Tilfælde sige: "prøver alt, og vælger det Bedste!"

Denne Higen efter at beundre Udlændinge have desuden andre Nationer havt tilfælles med os. Det er egentlig fra Tydskland, at de store Tanker, som mange Danske have om alt, hvad der er Fransk, have forplantet sig til os. Lessing, som — med Digteren Schlegels Tilladelse — dog nok er den competenteste Dom-

mer i dette Fag, har allerede for 36 Aar siden sagt om sine Landsmænd: "vi ere nu bestandig svorne Efterlignere af alt Udenlandsk, især endnu stedse de aldrig noksom beundrede Franskes Beundrere; alt hvad der kommer til os fra hiin Side Rhinen er smukt, yndigt, allerkjerest, guddommeligt; hellere fornegte vi Syn og Hørelse, end beqvemme os til at finde det anderledes; heller ville vi lade os overtale til at antage Plumphed for Utvungenhed, Frækhed for Gratie, Grimasse for Udtryk, en Klingklang af Riim for Poesie, end i mindste Maade tvivle om den Superiotet dette Folk, — dette første Folk i Verden, som det meget beskedent pleier at kalde sig — har faaet af en retfærdig Skjebne i alt hvad der er godt og sublimt og anstændigt." — Mon denne Skildring ikke kunde passe sig paa os?

Secretairer.

Dette Ord kommer af det Franske secret, hemmelig, og synes at være særdeles passende til at betegne den Gjenstand, som det skal betegne. En Secretair, det være nu, at han staaer i en

Klubs eller Premierministers Tjeneste, er altid et Væsen, hvis Functioner ere indhyllede i Hemmelighed. Han er stundum det Talerør, hvorved det meest indskrænkede Hoved sættes istand til at tale som en Cicero, og han ligner Machinmesteren ved Theatret, som bestyrer det hele Machinerie, og paa hvis Vink der foregaaer de forunderligste Forandringer, uden at man seer ham: han er et usynligt Kronhjul i et Gulduhr, som har sit Secreteriat inde i Værket, og som driver det Hele. Man raadfører sig med Viseren naar man vil vide, hvad Klokken er; man anseer den for stor, fordi den kan sige os det, men det hemmelige Hjul, som driver den, ændser man aldrig. Han erstatter hos visse Mennesker visse naturlige Mangler; han laaner dem sin Forstand, sin Pen, sine Ord for meget billig Betaling; han lærer en raa Kriger, som har tilbragt sin hele Ungdom med "gebt Acht! Das Gewehr beym Fuß! ꝛc." at holde Taler til Armeen, hvori han røber mere Lærdom, og Bekjendtskab med Romernes og Grækernes Historie, end mangen en Rector, efter tredive Aars Eenvoldsherredomme, i alle sine Latinske Orationer.

En Secretair er saaledes meget ofte det Trældyr, der spændes for de Folks Triumph-

vogn, der have et stort Navn og liden Forstand, og som ville trækkes hen til Udødelighedens Tempel. Hans hele Liv er et Secreteriat, alle hans Bestræbelser ere ét Secreteriat, al hans Forstand, Lærdom og Erfaring ere et Secreteriat. Han lever og døer som Secretair, det vil sige, som et hemmeligt Væsen, om hvem den tilkommende Historieskriver ikke har et Ord at sige, endskjønt han ikke forsømmer at anføre de Taler, som hans Herre har holdt og hans Secretair forfattet, de Indretninger, som hiin har gjort og denne har udtænkt, med tilbørlig Berømmelse.

Naar jeg hører, at man beundrer een eller anden stor Mands Proclamationer, der skylde hans Secretair deres Tilværelse, saa forekommer Verden mig som et Parterre, der applauderer Skuespilleren, naar Digteren har været heldig.

Fornøielser.

At nyde Fornøielser er det Maal, som alle Vise og Daarer, Rige og Fattige, Høie og Lave, hver paa sin Viis, hige efter. Fornøielser ere een

af Drivefjerene til det meste Gode og Onde i Verden, og Haabet om at kunne nyde dem ophører kun med Livet. Men betragter man de fleste af dem i deres rette Lys, saa ere de Lygtemænd, som Alle løbe efter, uden at de nogensinde naae dem, og for at kunne have den Glæde, at løbe efter dem, styrter man sig i Moradser og saarer sig selv paa Livets talløse Torne.

De Store misunde de Smaa, de Smaa de Store, de Rige de Fattige, de Fattige de Rige de Fornøielser, de nyde, men alle med lige megen Grund; de have intet at misunde hinanden, thi Naturen er upartisk.

Man maa ikke anatomere Fornøielserne, thi ellers gaaer det med dem som med Skjønheden: den bliver til intet, naar man tænker sig den sønderlemmet. Det skjønneste Fruentimmer taber sin Ynde i vore Øine, naar vi anstille Betragtninger over, at hendes Kinders Roser kun er Blod, der strømmer til Hovedet, hendes blide Træk nogle uvilkaarlige Muskelbevægelser, hendes straalende Øine nogle fine Hinder og Vædsker. Vi maae holde inde med at tænke, naar Skjønheden skal henrykke os; vi maae ligeledes ved de fleste Ting, som Verden kalder Fornøi-

elser, glemme Fornuften, naar de ikke skulle tabe deres Tryllekraft.

Mon de Fornemme vel tænke, naar de paa Etiquettens Pinebænk sidde fængslede til et Spillebord i fire Timer? Naar de med 16 Retter og lige saa mange Slags Vine nedbryde deres Sundhed og gjøre deres Legeme til en praxis medica for alle Byens Læger? Behøves der vel noget større Beviis paa, at man ikke maa tænke, naar man vil nyde saadanne Fornøielser, end at man maa drikke Forstanden bort, for ret at kunne nyde dem? Mon simple Folk vel tænke, naar de, for at fornøie sig tage ud til Dyrehaugen, øde der Frugterne af adskillige Ugers Arbeide og Møie, for at blive overstøvede, gjennemvaade, beruste og berusede? Ogsaa disse maae, ligesom de Fornemme, drikke Forstanden bort, førend de ret kunne nyde Fornøielser.

Dersom Menneskene betænkte, hvor faa sande Fornøielser der gives, og hvor ubekostelige disse ere, saa vilde de ikke opoffre saa meget, for at kunne løbe efter en Lygtemand, der fører dem paa tusinde Afveie.

Blandede Nyheder.

I Nyboder er der nu i de fire Divisioners Skolebygninger gjort Indretninger til gymnastiske Øvelser. Drengene lære her i deres Fritimer at klavre, entre ꝛc.

I Kjøbenhavn er der nylig død en Mand, ved Navn Haller, som er bleven 100 Aar gammel.

Verdant fra Paris forevisér i Aar i Dyrehaugen et gymnastisk Trylletheater, som i sit Slags er ret nydeligt. Ved en simpel Mechanisme og Snorer forvandles her alle Slags Figurer paa forskjellige Maader. F. Ex. en tyrkisk Syltan, som i sin Sopha modtager Besøg af en Dame, forvandles til en smuk Karet, som begge sætte sig i ꝛc.

Det ny Departement, som alle lærde Sager skulle henlægges under, er nu organiseret. Hertugen af Augustenborg skal være Præsis, og Etatsraad Moldenhaver og Conferenceraad O. Malling Deputerede i samme.

Fire Engelske Officierer og 12 Mand af det Engelske Krigsskib the Beaver, som krydser ved Elben, kom d. 30 f. M. til Tønningen fra Neuenfelden. De vare blevne detacherede paa Chalouper, for at indhente et Skib, som havde overtraadt Bloquaden. Men deres Forsøg mislyktes. Lieutenant Brompton, som commanderede Expeditionen, berettede, at Krigsskibet Beaver gjentagne Gange havde fyret paa dette Skib, som var kommet fra Amsterdam, uden at det vilde standse. Derpaa bleve to Chalouper sendte efter det. Da Skibets Capitain saae dem komme, lod han sit Fartøi drive op ad Stranden. Engellænderne toge det i Besiddelse, og førte Master og Mate bort med sig. Da det var høit Vand, vendte de Kl. 11 om Aftenen tilbage

til Skibet, for at gjøre det flot. Men da de endnu vare omtrent ti Skridt borte derfra, blev der fyret paa dem med Smaageværer, hvorved en Mand blev saaret; denne Salve besvarede de strax. Men da de fandt, at der næsten var 100 Mand ombord, saa indsaae de, at det var umueligt at udrette noget, og gik derfor til Neufelden, fordi de ikke kjendte Passagen over Watterne, for at komme heelskindet til deres Skib igjen.

Summus Theologus Hr. Prof. Horneman, er af den afdøde rige Hørkræmmer Horneman, hvis Efterladenskab vurderes for 80,000 Rdlr., indsat til Universalarving.

Onsdagen d. 26 Junii om Aftenen Kl 10½ opkom der Ildebrand i Neerslev Vandmølle, Nørågergaard tilhørende. Fæsteren, som hedder Krag, var den eneste af Familien, der var hjemme. Han var allerede halv afklædt og maatte, da Ilden greb saa stærkt om sig, for at redde sig selv, forlade Alting. Formedelst Møllens afsides Beliggenhed og den trygge Søvn, hvori de fleste Folk laae, blev man ikke Ilden vaer, førend al Hjelp og Redning var forgjeves. Denne ulykkelige Familie, som foruden et fattigt og faderløst Barn, den har taget til sig, bestaaer af Mand, Kone og tre uforsørgede Børn, blev i mindre end en halv Time berøvet al sin Eiendom, paa nogle halv forbrændte Meubler nær. De Ædelmodige, som ville lindre dens Nød, kunne henvende sig til Præsten Hr. Svitzer i Neerslev.

Den 3de d. M. blev Ladiges Sukkerrafinaderie bag Børsen solgt for 52,700 Rdlr.

Det er den anden Evolutionsescadre, som i 28 Dage skal krydse ved Bornholm. Den lægger ud i disse Dage.

En Islænder navnlig Grimar Olavsen er for begaaet Tyverie, Indbrud, Falsk, attenteret Mord, attenteret Fosterfordrivelse med videre, ved Høiesteret dømt til at miste Livet, og et Islandsk Fruentimmer, navnlig Truder Dagsdatter, har, for Deeltagelse i attenteret Mord og som Medviderske i Olavsens Forbrydelser, faaet samme Dom. Dette er altsaa den fjerde Forbryder i Island, som i de sidste Aar har begaaet Forbrydelser, der qvalificerede sig til Livsstraf.

Theaterstriden i Christianssund har nu afløst den Steffen-Stephansonske Skarlagensfeberfeide i den Trondhjemske Avis. Hr. H. C. Brodkorb hegler Hr. Petersen dygtig igjennem, og begge Parter stride ikke paa Cavaliermaneer med Kaarder, men med — Kosteskafte.

Den Hollandske Armee skal nu bestaae af 1972 Mand Cavallerie og 18057 Mand Infanterie, hvis Lønning beløber sig til 4 Mill. 51401 Gylden aarligen.

Af de Lande, som nu forenes med Frankrig, indbefatte *Parma* og *Piacenza* 90 □ Mile, og have 300,000 Indb. og 2½ Mill. Franker Statsindtægter; den *Liguriske Republik* indbefatter 110 □ Mile og 500,000 Indbyggere; den *Italienske Republik* 580 □ Mile, 4 Mill. Indb. og 26 Mill. Florins Indt.; *Republiken Lucca* 23 □ Mile og 120,000 Indb. – Ved denne Forening forøges altsaa Frankrige med 803 □ Mile Land og 4 Mill. 920,000 Indb. — I Revolutionskrigen blev det forøget med 2000 □ Mile Land og 7 Mill. Indb. – Frankrige har altsaa vundet ved sin Revolution 2803 □ Mile Land og 11 Mill. 920,000 Indb.

I Sydpreussen lever der nu en Mand, som er 138 Aar gammel. Kongen af Preussen har naadigst forundt ham en aarlig Pension af 36 Rdlr.

Man anfører følgende som Aarsag til den Hemmelighed, der indhyller den Toulonske Flaades Bestemmelse. Den Franske Keiser havde nemlig faaet fire forskjellige Planer angaaende denne Expedition. Han casserede og brændte tre deraf, og sendte den, han valgte, selv til Toulon, hvor den blev realiseret. Planernes Forfattere vide altsaa selv ikke, hvilken af dem Keiseren har valgt.

Den Franske Keiser har forlangt af Søministeren en Efterretning om de Individuer, og Navnene paa de Regimenter, hvis Lemmer have udmærket sig ved Fécamp i Fægtningen mod en ti Gange saa stærk Fiende. De Franske Canonskibe førte kun 12 Canoner og 150 Mand, og de Engelske havde derimod 4 store Skibe, som førte 120 Canoner og 700 Mand.

Adskillige Franske Bureaux betjene sig allerede af den gamle Tidsregning, og man mener at den Republicanske vil ganske ophøre i Septemb. Maaned d. A. Hovedvanskeligheden, at Financeregningen i hele Riget begynder med d. 23 Sept. vil man bortrydde ved at indskyde 3½ Maaneder. Man kan hèr i egentlig Forstand sige: Tiden opløser alt.

Indbyggerne i Mexico have gjort et Slags Opstand, for at afværge Sølvets Udførsel til Spanien, da de troe, at det dog kun kryber i Engellænderne.

I Essex i Engelland er der nylig kommen Ild i en der i Landet meget berømt og ældgammel Eeg, hvis Stamme var 48 Fod i Omfang, og som udbredte sin Skygge over en heel Acre Land (14,520 □ Fod). Man mener, at den har været 500 Aar gammel. Det meste af Stammen og alle Grenene bleve fortærede af Ilden.

Hofraad Blumenbach i Göttingen besidder nu den største Samling af Pandeskaller, og blandt

disse Pandeskallen af en romersk Overofficier, som har levet for 1700 Aar siden, hvilken han har faaet foræret af Cardinal Borgia.

Efter Engelske Beretninger eier nu Storbritannien 923 Krigsskibe, som føre fra 120 til 10 Canoner. De ere alle numererede fra No. 1 til 923. Blandt disse regnes ikke engang leiede Skibe, Hospitalskibe rc.

Diezzar Pascha (fortsat). Naar denne Barbar troede, at en Indvaaner i hans Statholderskab havde sammenskrabet nogle Penge, lod han ham kalde, og fordrede en bestemt Sum af ham. Vægrede denne sig eller kunde han ikke tilveiebringe Pengene, saa lod Diezzar ham prygle paa Maven og Fodsaalerne; vedblev han at vægre sig, saa lod han ham afskjære Ører og Næse rc. Naar han ikke kunde faae noget af Manden, saa lod han Konen komme, og, naar denne ikke strax sagde, hvor Pengene gjemtes, lod han hendes Bryster saa skrækkelig og vedholdende sammenpresse med Skruestokke, at hun under de største Pinsler opgav Aanden. Da Mamelukkerne engang i en Opstand trængte lige ind i hans Harem, blev han saa rasende skinsyg, at han vilde lade alle Fruentimmerne myrde, men de fleste havde taget Flugten. De Tilbageblevnes Dødsmaade bestemte han selv. De mindst skjønne og gamle bleve bragte i Fartøier ud i den aabne Sø, og der druknede; andre bleve indsyede i Sække og derpaa druknede, og atter andre maatte først udstaae de græsseligste Piinsler og bleve derpaa levende kastede i en dyb Brønd, hvori mange af de fornemste Officierer havde fundet deres Grav, og hvoraf der opsteg de giftigste Dunster. Den yngste og meest yndede af disse Slagtoffere, som var en stor Skjønhed og som han sparede tilsidst, myrdede han med egen Haand. (Fortsættes.)

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 78.
Den 12 Julii, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Authentisk Efterretning om de Røvere, som have overfaldt Hr. Capitain N. P. Holm paa hans Hjemreise fra Vestindien.

(Et Aftryk af Notarialforretningen.)

 Copie.

No. 4. C7 27 Skilling.

1805. Anno 1805 den 9de Julii comparerede for mig underskrevne, Gottsche Hans Olsen, Notarius Publicus Regius i denne Kongelige Residentsestad Kjøbenhavn, agtbare og søerfarne Skibs-Capitain Niels Pedersen Holm, som fører Barkskibet Achilles kaldet, tilligemed følgende af hans Skibs Mandskab, nemlig: Oberstyrmand Jacob

Larsen, Andenstyrmand Poul Schow, Baadsmand H. P. Jæger, Tømmermand Daniel H. Meitzner, og Matros Hans Jensen, som alle ved Gud og den evige Sandhed declarerede, bekræftede og udsagde, at de i Frederichsstæd paa det Kongelige Danske Eiland St. Croix i America havde i bemeldte deres Skib indtaget en fuld og beqvem Ladning, bestaaende af Sukker, Rom, Caffe og Bomuld, hvormed de vare destinerede her til Staden. Den 7de April d. A. Kl. 5½ om Morgenen lettede de Anker med O. N. O. Vind og laber Kuling, og satte deres Cours over ad St. Thomas til. Deres Skib var hegt, tet, sterkt og godt, vel forsynet med gode Ankere og Touge, Segl og al Skibsredskab i fuldkommen god Stand til at føre Kjøbmandsgods over Søen. Lugerne vare med dobbelte Pressenninger, Master og Pomper med dobbelte Kraver, vel og behørige forskalkede og forsynede. Kl. 2½ om Eftermiddagen kom en Engelsk Orlogsbrig dem imøde, og skjød et løst Skud; de kastede under Vinden, og en Lieutenant fra bemeldte Brig kom ombord til dem, som, efter at han havde efterseet deres Skibsdocumenter, advarede dem om at tage sig i Agt for en Røverbaad, som han den hele forrige Dag havde været paa Jagt efter, da han havde Efterretning fra andre Skibe, at den havde eftersat dem, men som havde undgaaet ham, og berettede han, at bemeldte Røverbaad havde 10 Aarer, og, saavidt han havde bemærket, var 15 Mand stærk, alle bevæbnede med Haandgevær og

Maskedonnere, men ingen Canoner. Kl. $3\frac{1}{2}$ gik denne Lieutenant igjen fra Borde, og de braste derefter fuld og satte Seil til alt hvad trække kunde, for at undgaae Faren. Kl. 6 passerede de Grønne-Eiland ved St. Thomas, efter Gisning $1\frac{1}{2}$ Miil fra dem i O. t. N. paa Compasset. Kl. $6\frac{1}{4}$, da det begyndte at mørknes, fik de et Fartøi med een Mast og et Rue-Seil i Sigte, tvers til Luvart, som vendte nogle Gange ud og ind imellem de udenfor St. Thomas beliggende Øer. Kl. 7, da det var ganske Mørkt, skimtede de igjen bemeldte Fartøi, som syntes at bære ned paa dem, og efter et Qvarteer var det dem ganske nær, og skjøde et skarpt Skud af en Maskedonner paa dem; de minskede strax Seil, og den lagde sig tvers om Styrbord og befalede dem paa Engelsk, at de skulde sætte deres Jolle ud og komme strax ombord til dem; men da de ikke forlangte at see Skibets Papirer, og dette Fartøi i alt stemmede overeens med den Beretning, de af Lieutenanten paa den Engelske Brig havde faaet om samme, bleve Capitainen og Skibsmandskabet strax opmærksomme paa, at der ikkun blev forlangt at komme ombord til dem, og troede, at samme blot var for at lokke Baaden og Folk fra Skibet og bemægtige sig dem, for dessikkrere at kunne overfalde dem, hvorfor og Capitain Holm ved at raabe til dem, at det var et Dansk Skib, kommen fra St. Croix og destineret til Kjøbenhavn; negtede at sende Folk og Baad ombord til dem, og de bedroge dem heller ikke i deres Formod-

ning om dette Røverpak; thi de begyndte strax at fyre paa Skibet af deres Maskedonnere og Flinter, Skud paa Skud. Capitain Holm lod strax hidse Seil og prange af al Magt for at undgaae dem, men da de baade roede og seilede, var det Skibet ikke muligt at slippe fra dem. Capitain Holm tilligemed sit Skibsmandskab resolverede da, til Frelse af Liv, Skib og Gods, at sætte sig til Nødværge, og da Røverfartøiet havde indhalet dem og lagt sig til Siden, stillede de dem alle agter ud med Haandspager, for at forhindre Entringen. Styrmand Larsen tog Slibestenen, og kastede den ned i Baaden; men om den traf veed han ikke, dog formodes det, da den sakkede lidt af, og i det samme Øieblik fik han et Sabelhug igjennem Hatten og omtrent en Finger lang, som gik ned i Hovedet. Styrmand Schow traf en af Røverne med sin Haandspage i det han med sin Sabel huggede efter ham, og da han forestilte sig som aldeles død, kastede de ham overbord, men da han kom i Vandet, svømmede han ganske rask, og er formodentlig igjen bleven bjerget af sine Kammerater. Tømmermand Daniel Meitzel traf ligeledes en af Røverne saa han styrtede tilbage; imidlertid skjød Røverne i Baaden bestandig for at dække Entringen, og Capitain Holm var med fire Mand om Bagbord for at faae den eneste Canon de havde bragt om Styrbord, som de derefter ladede med et Stykke firkantet Stangjern, da de ingen Kugler havde, og

da de havde faaet Sigte paa Røverne, fyrede de af. De hørte derpaa en stor Allarm imellem dem, og Baaden dreiede noget af, men blev dem dog bestandig i Sigte. De undersøgte strax Skibet udenbords, og fandt een af Røverne siddende under Storrøstet, som, da de bleve ham vaer, kom op paa Dækket, og da han var ubevæbnet, bandt de Hænderne paa ham. Efter 1½ Time fik de igjen Øie paa en anden, som havde klædt sig ganske nøgen og holdt sig fast ved Roret. Denne kom ogsaa, da han mærkede de vare blevne ham vaer, entrende op paa Dækket. De gave ham Klæder paa og satte ham i Bøien. Paa Dækket befandtes en Sabel og en Dolk, som havde tilhørt den Røver, som havde villet entre Skibet. Alle Mand paa Capitain Holms Skib holdte hele Natten Vagt. I Dagbrækningen bleve de igjen samme Røverbaad vaer, der, ligesom Vinden varierede, halede og sakkede, for at have dem i Sigte. De befandt da og ved nærmere Undersøgelse under Storrøstet den nøgne Røvers Klæder, som bestode i et Par lange Buxer og en Bosseronde, tilligemed en Sabel. I Agterspeilet vare 9 Kugler truffen, hvoraf een fandtes i Cahytten. Een Kugle var gaaen tvers igjennem Hekjollen, som havde tørnet mod et Jernbaand paa et Vandfad; i Mesansmasten 1; igjennem Aben 2; i Storseilet 3; i store Mersseil 2; i store Stenge-Stagseil 1; i Mesanen 2; i store Mersekløde 1; om Styrbords Side paa Skibet 1; for-

uden Smaahagel, som overalt viste sig. De vare i bestandig Frygt, og vidste dem intet Øieblik sikkre for et nyt Overfald, især da Vinden var saa ubestandig med Stille, saa de ikke kunde vente at undgaae Røverfartøiet, da det baade kunde roe og seile, og altsaa let igjen kunde indhale dem. Den ene af Røverne, som talede Engelsk, tilstod, at han var en Portugiser af Fødsel, og at de havde havt Udkik paa een af de ovenmeldte Øer, og havde seet, at den samme Engelske Brig, som havde gjort Jagt efter dem, havde været ombord, samt at deres Hensigt havde været at erobre Skibet og dræbe Mandskabet, for at gjøre Ladningen til Bytte; men han vilde ikke nævne bemeldte Røverbaads Anfører. Den anden vilde intet bekjende, men taug stille til alt hvad man spurgte ham om. Capitain Holm holdt derpaa Skibsraad med sit Skibsmandskab, og da bemeldte Røverbaad bestandig holdt af efter dem, og sammes Hensigt nu var dem fuldkommen bekjendt, maatte de resolvere til, hvad med disse tvende Røvere skulde foretages, da det vilde være for farligt at beholde dem ombord naar et nyt Angreb skeete, da de ikke havde Anstalt til at fængsle dem saaledes, at de kunde forsikkre sig deres Person, og heller ingensteds at nedsætte dem, da baade Lasten, Cahytten og Kabelrummet var belemret, og vilde det altsaa have svækket deres Modstand for Fremtiden, ifald om de havde beholdt dem; og da ovenmeldte Røverbaad igjen satte efter dem, resolverede

de at skille sig ved disse tvende Røvere, hvilke de bandt Hænder og Fødder paa, og kastede dem overbord, hvorpaa de strax sank. De gjorde sig strax færdige alle Mand til igjen at modtage Røverne; men i det samme begyndte det noget at vinde, og de satte alle Seil til og vare saa lykkelige at undgaae ham, men han blev dem dog bestandig i Sigte. Den 8de om Morgenen Kl. 8 befandt de, at Vandet ved Pompen var meget tykt og at der var mere end sædvanlig Vand ved Pompen, og da de undersøgte overalt hvor de kunde komme til, fandt de, ved at hale noget Tøndegods op af Piggen agter, at en Lekkasie var ved Agterstevnen lige for Hegtbjelken, hvilket strax af Tømmermanden indvendig fra blev tilstoppet saa godt som mueligt, og maatte de pompe hver 2det Glas og derefter den 9de hver 8de Glas, og bemærkede de igjen samme Dag, at Røverne endnu forfulgte dem, saavel som næste Dag, da han kom dem ganske ud af Sigte. De fortsatte saaledes deres Reise til den 17de, da det begyndte at blæse haardt, og de fik endeel Styrtsøer over Dækket, Vinden sydlig. De fortsatte saaledes Reisen til den 4de Maji, Vinden vestlig med tiltagende Kuling, som Kl. 6 om Aftenen tog mere og mere til, saa de maatte reve deres Fore-Mersseil; Stormen tiltog, og Kl. 8 maatte de tage sidste Reev i store Mersseil og gjøre Fore-Mersseil og Storseil fast; Søen blev meget voldsom og brækkede bestandig over Dækket, og be-

mærkedes mere Vand end sædvanlig ved Pompen, men kunde dog holde læns Skib. Den 5te tiltog Stormen endnu mere med en forskrækkelig opreist Søe; de maatte føre fuld Fuk og trereevet Mersseil, for at lense fra Søen, som brækkede bestandig over Dækket. Skibet arbeidede stærkt i den forskrækkelige Storm og Søe, og de maatte styre 2 Streger fra Coursen, for at holde dem frie for Søen. Kl. 5½ fik de en forkeert Søe fra Læe af, som opbrækkede 6 Lønningsstøtter og 9 Alen Skaudæk, hvorved der da kom endeel Vand ned i Skibet. De pumpede bestandig for at holde læns Skib. De fik de meeste Stumper af Skaudækket samlet igjen og paasat, og kalfatrede samme det bedste de kunde. Den 8 bedarredes Veiret, og de fik deres Skib igjen bedre forseet og istand; lens Skib. Den 9de Kl. 5 praiede et Skib, som viste Dansk Flag og sagde, at det kom fra St. Thomas, men ikke Skibets eller Capitainens Navn. Den 19de Kl. 1 Eftermiddag fik de tvende Orlogsskibe i Sigte, og Kl. 4 skjød et af dem et løst Canonskud, satte Fransk Flag til og praiede dem, og da Capitain Holm havde svaret dem hvor han kom fra og hvor han gik hen, seilede det strax igjen bort. De befandt Lekkasie ved den Bolt, som Bugspryds-Bardonen havde brækket af, som de lettede og forsaae saa godt som mueligt. De fik en Skonnert at see til Luvart, som de ommeldte tvende Fregatter strax gjorde Jagt paa saa længe de kunde

give dem, hvorefter de igjen fortsatte Reisen uden noget merkværdigt til den 9de Junii, da de fik en svær Byge af V. N. V., som krængede Skibet ned med Reilingen under Vandet; men samme reiste sig dog igjen strax; de befandt mere end sædvanlig Vand ved Pumpen, men de holdt dog lens Skib. De fortsatte derefter Reisen med foranderlige Vinde og Veir, dog uden noget tilstødende Uheld, til den 25 Junii, da de ankom her paa denne Stads Rhed, hvor de maatte blive liggende under Qvarantaine til den 29 Junii, da de fik Practica og lagde med Skibet ind igjennem Bommen, og kom samme Dag til forrige Handelscompagnies Plads, hvor de nu have udlosset deres hele indehavende Last, som, saavidt dem er bekjendt, er befunden god og ubeskadiget, undtagen nogle Sække Caffee, som af tilkommende Søevand var noget beskadiget. Endelig declarerede de, at den Skade, som kunde være skeet, ikke var foraarsaget af Forseelse, Forsømmelse eller Uagtsomhed, hverken af deres Capitain eller dem Skibsfolk, samt at de til Frelse af Liv, Skib og Gods havde været nødsagede til at sætte dem til Modværge imod Røverens Overfald, og at Nødvendigheden allene havde tvunget dem til, da de igjen ventede Overfald af bemeldte Røverpak, at skille dem ved de tvende fangne Røvere, som desuden hele Veien vilde have sat dem i Usikkerhed, formedelst de mangfoldige Krydsere, som de bestandig og ofte havde seet, hvoriblandt der let kunde

have befundet sig en lige saa stor Canaille, som den de havde været nødsaget til at stride med, og i øvrigt henholdt dem til det ovenfor om denne Sag af dem forklarede, hvilket de samtlige ved Lovens Eed tilbøde sig at bekræfte. Til Bekræftelse under min Haand og hostrykte Embedssegl. Actum Præsente teste Johan Chr. Riisbrich. Havniæ Anno & Die ut antea.

Quod Attestor
G. H. Olsen, Not. Publ.
(L. S.)

Et Middel til at underrettes nemt om Boende i et Huus.

Det medfører ikke saa lidt Uleilighed for Boende i en Gaard, især i Stuen, at besvare de mangfoldige Spørgsmaale de overløbes med om de andre Medboendes Værelser i Gaarden, og ofte om saadanne Familier, som for nogle Aar siden have boet der, men allerede længe kunne være borte fra.

Det er for den, der søger en Mand, han har at tale med, heller ikke saa behageligt at være nødt til at uleilige Uvedkommende, for at forvisses om og den Omspurgte boer i den Gaard, og da i hvilke Værelser.

Behageligt er det med Hensyn hertil, naar paa Døren findes den Boendes Navn, som dog endeel Steder træffes, og endnu mere behageligt at forefinde et Papiir heftet paa en Væg eller en Dør ved Husets Indgang, hvorpaa læses:

N. N. boer i Kjelderen.
N. N. boer i Stuen.
N. N. boer paa første Sahl.
N. N. boer paa anden Sahl o. s. v.

Og var det ikke godt, naar ved hver Flyttedag opsloges paa et beqvemt Sted i Port eller Forstue, ikke for langt oppe fra Gulvet, et saadant Blad i enhver Gaard, eller hvert Huus? For at ikke i Navnets Bogstavering skulde indløbe Feil, var det vel bedst, at enhver Boende eller Indflyttende selv skrev sit Navn. Alt hvad derpaa behøvedes, kunde jo, om man vilde, være skrevet: men, vilde man, da kunde jo ogsaa nemt faaes trykte Blanquetter, med aaben Plads blot for Indskrivning af Navnet. Naar Tingen kom i Gang, leverede nok Bogtrykkerierne dem. Enhver Boende eller Logerende kunde godtgjøre Verten een Skilling om Halvaaret, og dermed vilde Bekostningen kunne være gjort.

Logerendes Navne og Plads maatte ligeledes være anført.

Flinkt var det, naar derhos tillige blev anbragt, hvad Tid en Mand kunde bestemme sig til, rimeligen at være sikkerst hjemme. Derved saae enhver strax den beqvemmeste Tid at tale med den man ønskede.

Vilde man sætte over ethvert saadant Veiviserblad Dato, Flyttedagen nemlig og Aarstal, da kunde tillige et eller to af de forrige Blade blive siddende, hvorpaa Bortflyttende kunde anmodes om at antegne, hvor de flyttede hen. Derved skaantes Uleiligheden og Tidsspilden, som ellers Spørgsmaalene herom ofte volde. Det for Tiden gjeldende Blad maatte sættes paa det meest i Øine faldende Sted; de ældre i en lille Afstand derfra, dog lette for Øiet at finde.

Kjøbenhavns Veivisers Forfattelse og Rigtighed kunde ogsaa derved lettes og vinde.

En Reisende kan her i nogle faa Dage have med mange at tale; ham vilde ogsaa en saadan nem, hurtig, sikker, og ingen uleiligende Underretningsmaade være særdeles behagelig.

C. N. Krarup,
Præst for Aale og Tørry i Aarhuus Stift.

Blandede Nyheder.

I Hempels Avis læses nu ogsaa, at den almindelige Direction for Universitetet nu er oprettet, og at Hr. Prof. Engelstoft er beskikket til Secretair ved samme. De Forretninger, som tilforn henhørte under Patronatet ved Kjøbenhavns Universitet, blive nu forenede med samme. Man mener, at dette Departements Bureau vil blive i den Lerchetske Gaard, som Regjeringen nylig har tilkjøbt sig.

Naar andre Blade fortælle, at der for nærværende Tid kun ere to Professorer ved det juridiske Facultet i Kiel, saa er dette aldeles urigtigt. Facultetet har just paa denne Tid fire duelige Lærere i Professorerne Cramer, Schrader, Schwepp og Reitemeier.

Erkebiskoppen af Upsal, der nylig har været her i Kjøbenhavn, besøgte meget flittigen de Theologiske Professorers Forelæsninger. Han kom ganske ubekjendt paa Prof. Moldenhawers Forelæsninger i Følge med Cand. Theol. Mønster, og Professoren opdagede først efterat Forelæsningen var tilende, at den fornemste Geistlige i Sverrig havde været blandt hans Tilhørere. Erkebiskoppen er en Mand i sin bedste Alder, temmelig høi og robust. Han taler de fleste Europæiske Sprog med Færdighed.

Det hedder nu, at Bergens Magistrat skal, formedelst Byens Størrelse og de tiltagende Forretninger, forandres, og at der skal ansættes derved Kongel. Fuldmægtige og Copiister ligesom ved Kjøbenhavns Raadstue.

I Nyhavn ligger der nu en Brig af ganske ny Bygningsmaade, bygt af en Skibsbygmester i Flensborg. Med den ringe Besætning af otte Mand fører dette Skib 67 Commercelæster, og kan endog

gaae til Ost- og Vestindien. Det føres paa Kjøbmand Nielsens Regning.

Den store Mand, som lader sig see for Penge, er nu ankommen til Roeskilde. Uagtet der i vore Dage gives en skjønne Mængde saakaldte store Mænd, saa skal denne dog virkelig være værd at see, da man her ikke som hos andre store Mænd behøver at forlade sig paa fremmed Authoritet, Avis- og Panegyriskrelationer, men baade kan tage og føle paa hans Storhed.

Udenfor Kjøbenhavns Vesterport anlægges nu et stort Bryggerie, hvortil man er i Begreb med at opføre Bygningen.

Tre Søfolk ere i Kjøbenhavn blevne arresterede af Politiet, fordi de have opbrudt Lasten paa en Paquetbaad, hvorpaa de fore.

I Stokholm er der udkommen en Forordning, som ophæver det Vestindiske Compagnies Privilegium fra dette Aars Udgang af at regne. Efter denne Tid staaer det alle Svenske Undersaatter frit for, at handle paa St. Barthelemy, Vestindien og Nordamerica under visse Betingelser. Depotèr for Vestindiske Varer maae kun være i Gothenborg, Carlshamn og Stokholm. Recognitionen af Varer beløber sig til $\frac{1}{4}$ PC.

Fra Trondhjem meldes under d. 1 Julii følgende: Sæden staaer her ualmindelig slet, 2 à 3 Tommer over Jorden er dens hele Høide, man frygter med største Føie for Vinterens Komme, da Kornforraadet i det Hele er ubetydeligt, og vi til Dato ikkun have havt saare liden Tilførsel. En Tønde Rug koster her 8$\frac{1}{2}$ Rigsdaler og Danziger Rug 9 Rdlr. Man behøver ikke at anvende megen Grublen for at indsee de rædsomme Følger, hvis Høsten skulde slaae feil og Tilførselen skulde mangle.

I Trondhjemsavisen roses Georg Fridrich Ducke, Handelsmand i Wigan paa Hitteren saare

meget, som den, der har hjulpet og crediteret alle Hitterens fattige Indbyggere, der ellers havde maattet lide den allerstørste Nød. Naar ingen Anden vilde hjelpe dem, bleve de dog hjulpne hos denne retskafne Mand, skjønt han indsaae, at han ikke kunde faae det Halve af det, han crediterede dem, nogensinde igjen, da de for en stor Deel ere yderst fattige.

Den Gaard paa Christianshavn, hvori den afdøde Grosserer Niels Broch havde samlet 13 Tønder Guld, skal nu i sin foryngede og forskjønnede Skikkelse sælges ved offentlig Auction.

Den Franskspanske Flaade fra Toulon og Cadix er den 14 Maij ankommen ved Martinique. Endnu den 24 Maji har den ligget der, og den bestaaer af 11 Franske Linieskibe, 7 Fregatter, en bevæbnet Fregat en Flute, 5 Spanske Linieskibe, en Fregat og en Brig. Den har 12000 Mand ombord, og har tilbragt 34 Dage paa sin Fart til Martinique. Dens Hovedbestemmelse skal have været at angribe Jamaica, som imidlertid allerede i Forveien var underrettet om dens Ankomst og som vil blive vanskelig at indtage, da dets militaire Magt bestaaer af 16000 Mand, foruden mange Negre, som lettelig kunne bevæbnes. Nelson er allerede d. 17 Maji passeret Madera, og hans Flaade bestaaer af 9 Linieskibe og 3 Fregatter. Naar han nu forener disse med Conchrane's og Dacre's Escadrer, der bestaae af 9 Linieskibe og 14 til 15 Fregatter, saa kan han modsætte de Franske en Magt af 18 Linieskibe og 18 Fregatter. Mærkeligt er det, at Fregatten Mercury, som har bragt ovenanførte Efterretning, er den samme, som var bleven sendt til Jamaica med Efterretningen om Toulonerflaadens Udløb.

I det Kongel. Arsenal i Woolwich opkom der nylig en Ildebrand i Nærheden af et Krud-

magazin, hvori der gjemtes 200,000 Tønder Krud. Adskillige Magaziner af Hamp, Hør, Olie ꝛc., som kun vare 12 Skridt derfra, brændte, men Krudmagazinet selv blev lykkeligviis frelst ved den Mængde Sprøiter, som ilede til Hjelp. Soldaterne, Artilleristerne og Brandfolkene lode sig oversprøite med Vand, for at kunne udholde Heden. Ilden varede to Timer, og man mener at den var anlagt.

Den hele Britiske Landmagt bestaaer nu af 21300 Mand Cavallerie, 115700 Mand Infanterie og 75794 Mand Milits, i alt af 212794 Mand, foruden 400,000 Mand Frivillige. Engelland kan altsaa stille 600,000 Mand.

I Paris udgives nu en ny Udgave af Nostradamus's Spaadomme fra det 16de Aarhundrede, med Forklaringer. Udgiveren vil til Punct og Prikke bevise, at Forfatteren allerede den Gang har forudsagt Napoleons Tronbestigelse.

Da den Franske Keiser holdt sit Indtog i Brescia kyste Folket hans Støvler, Hest ꝛc.

Bonden Peder Laursen, een af Hauges Tilhængere i Haderslev, har i forrige Aar udgivet et Skrivt, under Titel: et ufuldkomment Sangoffer i nogle visse Tilfælde, som er et sandt Sangoffer paa Fanatismens Altar. Det har endnu ikke været offentlig anmeldt. Endskjønt det indeholder den bedrøveligste Nonsens, er det dog meget vel skikket til at forvirre menig Mands Begreber. Forfatteren er meget bekjendt i den Egn af Jylland, hvor han boer, baade som Hovedmand for et Partie af de Hellige og for en Strid, han har havt med hans Sognepræst. Det værste af alt er, at han truer med endnu et af hans Hjerneproducter. I andre Lande skrive de Skrivtlærde Bøger medens Bønderne føre Plougen. Hos os er det desværre som oftest omvendt.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 79.

Den 15 Julii, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Om Classelotteriesedlers Salg.

Den Godtgjørelse, som Collecteurerne nyde for den Uleilighed, de have med at udsælge Classelotteriesedler, er meget ubetydelig. Fire proC. Rabat udgjør for en Seddel hele Trækningen igjennem omtrent 5 Mk., og der maa derfor afsættes 120 Lodder i alle fem Classer, naar Collecteuren skal fortjene 100 Rdlr. Heraf følger altsaa, at den, der blot skal leve af sin Collection, har en meget smal Næringsvei, naar han ikke afsætter aarligen i det mindste 4—500 Lodder: en Ting, som nok ikke er meget almindelig. Det eneste, der kan lokke den, som kun

har en ubetydelig Afsætning, til at give sig af med en Commission, der kaster saa lidet af sig, er Haabet om, enten engang at faae af den Vindende en Gratification, naar der falder en anseelig Gevinst, eller og, at beholde den ufornyede Seddel, naar den Spillende af Mangel paa Evne, eller og af Glemsomhed forsømmer at fornye den. Dette Haab, som maaskee er det eneste, der bevæger mangen en Collecteur til at udsælge Classelotteriesedler, kan hos en fattig Mand let blive til en tung og næsten uovervindelig Fristelse, og hos den just ikke alt for Redelige, en vægtig Grund til at bruge mange Slags Finesser. Der gives Collecteurer, der fordre af de Spillende, at de skulle indfinde sig hos dem, for at fornye deres Seddel til den bestemte Minut, og som ere lavtænkende nok til ikke at ville fornye Sedlen, naar det er en Time over den bestemte Termin. Saadanne Mennesker lure paa en Seddel, der forsømmes at fornyes, ligesaa gridsk som Lucifer paa en Sjel.

Saalænge som det aabenbart er forbundet med Collecteurens Fordeel, at en Seddel ikke fornyes, saalænge vil det ogsaa være at ønske, at der maatte skee en Forandring med

den nuværende Fornyelsesmaade, og at man, saa meget som muesigt, maatte bortrydde Aarsagerne til de Misbrug, der kunde flyde deraf. For ikke lang Tid siden hændte det sig, at en Mand som i adskillige Aar havde spillet hos een af vore ældste og solideste Collecteurer, og med største Grund stolede paa dennes Honnetitet, ved fjerde Classe var kommen til ham, for at fornye sin Seddel, men, da han just havde glemt den hjemme, lovede han at komme igjen, og Collecteuren forsikkrede ham, efter Sædvane, at det aldeles ikke havde nogen Hast. Manden forsømte at komme igjen, men stod den hele Tid i den Tanke, at han havde fornyet sin Seddel. Da han nu til femte Classe, sendte den hen til Collecteuren, erfarede han, at hans Seddel allerede var solgt til fjerde. Fra den juridiske Side var her intet at indvende. Manden havde forsømt den bestemte Termin, og hans Ret var altsaa tabt. Men Læseren behage her at lægge Mærke til, at Collecteuren, som nøie kjendte den Spillende, var fuldkommen overbeviist om, at det kun var Glemsomhed og Tillid til hans Soliditet, som bevægede den Spillende til, uden mindste Nødvendighed, at opsætte

Fornyelsen til den yderste Tid. Billigheden havde altsaa krævet, at Collecteuren i det mindste havde ladet ham vide, at han havde forsømt at fornye Sedlen, især da Manden havde været hos ham nogle Dage i Forveien, for at fornye den. Vel undskyldte hiin sig med, at han umuelig kunde paaminde alle de, der spillede hos ham, og som han desuden for størstedelen ikke kjendte, om at fornye deres Sedler; men ikke at tale om, at neppe saa mange Sedler blive forsømte at fornyes, at han jo maatte kunne huske om den af hans Bekjendter, der endog nogle Dage førend Fornyelsesterminen havde været hos ham og lovet at komme igjen, er udebleven eller ikke, saa fordrer dog Billigheden, at en Collecteur ikke bør tage f. Ex. 12 eller 14 Rdlr. for den Ting, som ikke koster ham en Skilling, uden dog paa nogen Maade at give den Mand nogen Opreisning, der maaskee havde tabt hos ham over 60 Rdlr. Men en saadan Billighed vilde mangen en Collecteur ansee for en latterlig Høimodighed. Dette er indtruffet hos een af de solide Collecteurer, følgende derimod hos een af de maaskee mindre solide. — En fattig Kone var kommen en Dag efter den fastsatte Tid, for at

fornye sin Seddel. Collecteuren svarede, at den var solgt. Konen beklagede sig meget for ham og forsikkrede ham, at det havde været hende umueligt, at fornye den før, men forgjeves. Collecteuren vedblev at svare: den er solgt. Samme Dags Eftermiddag blev den samme Seddel paatryglet en vis Dame, som, for at blive af med Personen, beqvemmede sig til at tage det halve Lod deraf. Sedlen udkom med 8000 Rdlr., og den fattige Kone, som havde taget en anden Seddel istedet for den solgte, fik et Frilod, og var færdig at gaae i Graven af Græmmelse.

At der bør herske Orden og Bestemthed i Classelotteriet ligesom i enhver anden Indretning, derom er intet Spørgsmaal. Men det burde kun ikke være Collecteurens Fordeel, at en Seddel ikke fornyes. Det er, f. Ex. neppe billigt, at den, der i de fire første Classer har spillet 14 Rdlr. bort, skal bringe Collecteuren disse Penge som et Offer, blot fordi han har biet en halv Dag over den bestemte Tid. Nogen Værdie har jo dog hans ufornyede Seddel altid og nogen Godtgjørelse burde han jo dog have. Og skulde nu endelig alle hans Penge være tabte, saa vilde det dog altid være rigtigere, og

tillige mere tilfredsstillende for den Tabende, at hans tabte Penge tilfaldt Opfostringshusets fader- og moderløse Børn, end en stundom egennyttig Collecteur. For at forekomme enhver Misbrug, maatte det paalægges Collecteurerne, at de, under Mulct, skulde tilbagelevere saadanne ufornyede Sedler, og Vedkommende, som havde forsømt at fornye dem, vilde da nok sørge for, at Lotteriet ikke blev ført bag Lyset af nogen Collecteur *). Nu derimod kan endog

*) For at være desvissere paa, at de forfaldne Sedler bleve rigtig tilbageleverede, kunde man maaskee paalægge Collecteurerne, at de skulde tilbagelevere dem paa den bestemte Dag f. Ex. inden Kl. 12, og fra dette Klokkeslæt til Kl. 6 om Eftermiddagen maatte man endnu kunne faae dem fornyede paa Administrationscomptoiret. Udenfor Hovedstaden kunde de afleveres til een af Øvrigheden i den By, hvor Collecteuren boer. Vil man spørge: hvad skal Lotteriet gjøre med de ufornyede Sedler, da det er Penge og ikke Sedler som udkræves til at udrede Gevinster? saa kan man svare, at Lotteriet kunde her gjøre det samme som en Collecteur, nemlig sælge dem igjen. Man behøvede ikke at falbyde dem i Aviserne til en nedsat Priis, men man kunde sælge dem ved offentlig Auction. Lotteriet kunde umuelig tabe

Collecteuren, om han vil, give een af hans Bekjendter de overblevne Sedler i Commission, og sælge dem f. Ex. til fjerde Classe to Rigsdaler under Prisen. Lotteriet vilde kunne høste stor Fordeel af den foreslaaede Indretning, og de anførte Misbrug vilde kunne hæves derved. Men det forstaaer sig af sig selv, at Collecteurernes Provision da ogsaa maatte forhøies.

Bekjendtgjørelse.

(Indsendt.)

En Mand, som Skjebnen og ærede Familie har gjort sig saa megen Uleilighed med, at han deels virkelig undseer sig derved, deels befrygter, at den, i Harme over en vis rodfæstet Ubskjønsomhed hos ham, kunde falde paa at tiltale ham over Skulderen, (hvilket den snue Danske paa Øieblikket indseer, er det samme som aldeles Tilintetgjørelse) har længe næret det, ikke frække Ønske: "at komme i en Forfatning, hvor han kunde subsistere til Nytte for sig selv og andre," og yttrer det herved for flere. —

noget derved, om de end bleve solgte under Prisen, thi de fleste Mennesker vilde dog helst prøve deres Lykke alle Classerne igjennem.

Hans virkelige Talent (om det maaskee bestod i, at han, forsynet med behørig Auctoriet og Midler, besidder Hjerte og Forstand nok for, til Menneskelighedens Ære, at gouvernere en talrig Daarekiste eller et, ikke blot caracteriseret Forbedringshuus), tør han ikke falde Publicum besværlig med, da det naturligviis neppe vilde interessere. — Derimod, 1) skulde nogen rig Mand ville betroe ham sin Søn til Ledsagning paa Reiser, da har han Duelighed til at bringe ham tilbage forbedret, om han har havt en slet, og ufordervet, om han har havt en god Opdragelse; 2) skulde han, saavel som nogen anden, der ikke har mere Praxis end han, vide at benytte et Jordegods, om een eller anden af Fædrenelandets store Capitalister fik det snurrige Indfald, at skaffe ham Credit paa et saadant, hvilket dog er saa meget mere usandsynligt, som han, hverken i juridisk eller medicinsk eller geistlig Hensyn, kunde formodes at gjøre nogen Gjentjeneste; 3) oversætter han, ikke alt for vanskelige Værker af Latin, Tydsk og Fransk; 4) forstaaer han, om det skulde knibe, at fabrikere alle Slags Elskovsbreve, Anmeldelser om Dødsfald og Tanker, som f. Ex., ved Droget

Hr. N. Ns. og Koblerskens Fru N. Ns. &c. Grav, i saa smeltende, fortvivlende, kristelig eller kannibalsk eller ligefrem Tone, saa man skulle sværge paa, at det var den rene sande Natur, eller i det mindste troe, at han var den, forlængst til Døden indgangne, men nu igjen til Hæder ogÆre opstandne, Poet i Aabenraae, og flux give ham Rangen for alle de nulevende. — "Men," — hører jeg een af Dagens Fliidsprækere skraale eller hvisle, — "alt dette giver ingen Sveed!" — Tilstaaet! men apropos Ven, tog du endogsaa nogensinde dit inderste Linned paa selv uden fremmed Hjelp? Forsøg dette først, og endda lidt mere, saa er det Tids nok, at begynde at tale om Arbeide, altsaa Farvel saalænge! — For dig arbeider jeg ikke, men vel for ædlere Væsner, og hvem skulle da falde mig ind førend Damerne? Ja, til dig, skjønne, huldrige Kjøn, som behersker Manden, fordi hans naturlige Vildhed bliver Mod under dine Silkelænker, og Uslingen, fordi han skal beherskes; du som aldrig sveg Caracteer, naar Mændene saa tidt faldt ned til det Latterlige, Foragtelige eller Afskyelige; du, som jeg næsten altid fandt godt og kun svagt — men dog hvor

ofte elskværdigt! — hvor det lykkedes mit Kjøns Øgler at praktisere sin Galde ind til Hjertet af din livlige Rose; til dig, siger jeg, henvender jeg mig; thi du er det værd, og i Særdeleshed til Dem, Stadens Deilige, hører dog mit Forslag, og finder det, som jeg er overbeviist om, Deres Bifald, saa befaler, at det sættes i Værk, og visselig skal jeg og mangen anden brav Karl, som Lykken synes at ville træde paa Nakken, velsigne Dem! — Hvad, tør jeg spørge, synes De altsaa om, at bortbytte det rumlende, halsbrækkende Kjøretøi, De hidtil har brugt, mod den blide, lette, behagelige Bæren i en Portechaise? "Men fy!" siger den deilige Mund, og har dog saa ondt ved at slaae en Folde, som virkelig siger: fy! — "denne sørgelige slæbende Machine til at transportere Døende!" — Nei, mine Damer, det Befordringsredskab, jeg imaginerer mig, er ikke af denne Sort; og visselig tør jeg, med Deres Tilladelse, paastaae: at en, af skjønt Kurvemagerarbeide, i en ædel Form, dannet og stafferet, med en Baldachin og vaiende Silkegardiner forsynet, og endelig af et Par suffisante, raske og muntre Karle, i gammelspansk Dragt, baaret Portechaise vilde være et

Befordringsmiddel, i Staden og selv udenfor den, som ikke skulde staae tilbage for noget andet, undtagen i Henseende til Vindsnapper-Hurtighed, hvorimod det tilbyder Fordele, som ikke følger de nu brugelige. Smiler De da til mit Forslag, hvilket er det samme, som at befale dets Iverksættelse, saa haaber jeg ogsaa, at De ere ædelmodige nok til at beære mig med at være Deres første Porteur. Og, hvilken Lykke! ikke alleneste at faae nærende Arbeide, men ogsaa eet af de skjønneste Himlen har levnet den slemme Jord! — Dog, ogsaa brave Mænd, hvor jeg fandt dem, bar jeg gjerne paa Hænderne; en Smule vimsende Mandsel af Stillits eller Urang-Utangs Natur var let at løbe af med, og naar denne sidste eller en øievridende Hykler med et Moloksfjæs hoppede eller valtrede ind i min Portechaise, vilde jeg hviske til min Kammerat: "Broder! gaa let, lad ikke Stenene fornemme din Hæl! maaskee sover Uhyret da ind, og Kort eller Fraads, eller Flaske eller Frille vil siden hjelpe til at qvæle Ideen til et Giftblander- eller Forræder-Project eller til et nyt Skrivt for at befordre Menneskehedens Nedværdigelse, som ellers un-

der Bevægelsen saa let kunde vælde op af hans urene Bug.

(Slutningen i næste Numer.)

Blandede Nyheder.

Den store Schweizer lader sig nu see paa Vesterbro. Han er 41 Aar gammel og har allerede i hans 16de Aar været ligesaa stor som han er nu. Hans Forældre have, efter hans Sigende, vel været temmelig høie, men langtfra ikke saa høie som han. Han har tjent ved Armeen og været med i Revolutionskrigen. Naar man betænker, at alle ualmindelig store Folk sjelden ere velskabte, saa maa man tilstaae, at han, i Forhold til sin Størrelse, er temmelig vel proportioneret. Han er givt med en Kone af almindelig Størrelse, men har ingen Børn. Han har havt eet, men det har Døden berøvet ham.

De Franske Skuespillere skulle have faaet Tilladelse til at spille endnu to Gange.

Det hedder nu, at Hr. Etatsraad Moldenhawer er bleven udnævnt til Conferenceraad, Hr. Justitsraad Schønheider til Etatsraad, Høiesteretsadvocaterne Rotbøll og Wivet til Justitsraader. Det hedder ligeledes, at Hr. Pastor Pavels bliver befordret til Domprovst i Odensee.

Af en autentisk Tabel over det Brændeved, der er indført i Kjøbenhavn fra 1760 til 1804, seer man, hvorledes den større Forbrug af denne Artikel Aar for Aar har tiltaget. I Aaret 1760 indførtes fra fremmede Steder 22,683 Favne, og fra indenlandske 20,497, i Alt 43,180 Favne, og

i Aaret 1804 11,236 fra fremmede Steder og 62,660 fra indenlandske, i Alt 73,896 Favne. Naar man holder Middeltallet af de 10 første, og de 10 sidste Aar mod hinanden, saa findes den jevne aarlige Indførsel fra fremmede Steder til Kjøbenhavn, fra 1760—1769, at have været 31,150 Favne; fra indenlandske aarlig 22,416 Favne, og den hele aarlige Forbrug 53,506 Favne. Derimod er den almindelige aarlige Tilførsel for udenrigs Steder, efter Mellemtallet for de sidste 10 Aar, fra 1795—1804 incl. ikkun 15,317 Favne, men fra indenrigs Steder 46,180 Favne og den hele aarlige Forbrug 61,497. Med den stigende Fornødenhed eller Forbrug de derved forhøiede Priser og den altid aftagende Tilførsel maatte Skovhugningen i Dannemark nødvendig gribe videre om sig.

Som enkelte Exempler paa Bønderskoves fortrinlig gode Behandling, nævnes Piedsted- og Vellingeskove i Veileamt. Disse to Skoves ypperlige Tilstand er en Følge af Eiernes tidlige Beslutning for mere end tyve Aar siden, at udskifte dem imellem sig, ikke blot efter Grunden, som Forordningen af 1781 befaler, men tillige efter Toppen, som endnu ikke kan skee uden samtlige Lodseieres eensstemmige Samtykke og ved Træernes Magelæg imellem Eierne. Saasnart enhver med Græsningsgrunden ogsaa eiede Træerne derpaa, hegnede og fredede han sin Lod, Kreaturer bleve afholdte fra hele Skoven og den unge Opvext trivedes saa hastig og frodig, at man nu finder her de to skjønneste Skove i Amtet. Nogle senere Udskiftninger af dette Slags, hvortil et Par Byer i samme Amt have ladet sig overtale, spaae de samme fordeelagtige Følger fra det Øieblik af, at Græsningseierne ikke mere kunde forfølge med sine Faar og sit unge Qvæg hver Spire, der fremkom paa denne Grund

til Fordeel for Topeieren. — Bonden Peder Marcussen i Fyen har ved sin Skovs Hegning med det ypperligste Steengjerde, efterladt sin Søn, Lars Andersen, en Gaard, som, formedelst Skovens herlige Vext er af stor Værdie. En anden Bonde der i Egnen, navnlig J. C. Olsen, har ved Plantning af vilde og af Frugttræer, ved Jordens Hegning og en omhyggelig Opelskning af sine nye Anlæg, forvandlet sin Bondegaard til en Engelsk Park. Hans smaa Agere, Engstykker og Moser ligge strøede omkring mellem Skoven, og det Hele er en sand Lystskov. Bønder og Smaaeiere ere altsaa ikke altid Skovsødelæggere eller ufølsomme for Naturens Skjønheder.

Stephanson i Trondhjem falbyder nu offentlig de af ham opfundne Bomuldsspinderokke for 5 Rdlr. Stykket. Deres Fortrin frem for andre saadanne Rokke ere: 1) at de ikke optage noget større Rum end en Quartpostil, at de kunne skrues faste til Bordet ligesom Syepunge, og at 3—4 Spindere kunne benytte sig deraf ved et Lys; 2) at man kan spinde siddende og staaende; 3) at man uden Anstrængelse kan spinde en Traad paa 400 Alens Længde i en Time; 4) at deres Indretning er saa simpel, at enhver kan forfærdige dem.

De Orme eller Larver, som pleier at fortære Græsset omkring Trondhjem, begyndte nyligen igjen at angribe Byg- og Havreageren paa Wollan. Man sankede nogle Haandfuld af dem, og kastede dem for Svinene og Ænderne, som derved fik Smag paa at opsøge dem selv. Hønsene fortærede dem ogsaa, og lærte af sig selv at opsøge dem. Kalk var vel disse Orme noget imod, men svarede ikke til Bekostningen. De, som havde ligget druknede og døde en heel Nat i Vand, bleve, da de næste Dag tørrede, friske igjen.

H. K. H. Kronprindsen og høie Gemalinde reise paa Torsdag Morgen til Slesvig, hvor de

agte at forblive til September Maaned. Reisen skeer til Lands, og Generaladjutanterne Bülow og Lindholm samt Adjutant Rømer ledsage H. K. H.

Tirsdagen d. 9 d. M. mod Aftenen fandtes ved Strandbredden af Sellerødmark en ubekjendt død Mandsperson, som allerede var gaaet i stærk Forraadnelse. Efter optagen Synsforretning og Undersøgelse blev han begravet.

Hr. C. Mourier til Hindemaae i Fyen har vundet Landhuusholdningsselskabets 2den Guldmedallie for en Afhandling: "om et lidet Stykke Skovs Anlæg paa en Bondegaardslod, saavel til Gavningstræ, som til Brændsel."

De Engelske Missionairer paa O-Taheiti have nu fuldkommen lært Landets Sprog. Efter de seneste Efterretninger prædike de hver Søndag i Matavi, hvor de boe, og reise jevnlig igjennem Landet og til Naboeøen Eimo. Paa een af de største Reiser havde 37000 Mennesker hørt dem. Men de fleste Hedninger vare temmelig ligegyldige, nogle dreve endog Spot med dem, og kun faa vare opmærksomme. Indbyggerne paa O-Taheiti vare ved Sygdomme og Krig hensmeltede til 6—7000.

Den berygtede Røverchef Abraham Picard Gozo, som ogsaa har givet sig andre Navne, er nu bleven paagreben. Han er en Jøde fra Gent og 33 Aar gammel. Siden 1795 har han i Belgien ved Rhinen indtil henad Østerrige begaaet utrolige Røverier. Han har 6 til 7 Gange været arresteret og ligget i de tungeste Lænker, men hver Gang vidst at befrie sig selv. 1796 opholdte han sig i Paris under Navn af en Tydsk Baron, og fortærede der i en kort Tid 80,000 Franker. Snart var han blot Chevalier d'Industrie eller Lommetyv, snart stod han i Spidsen for nogle Hundrede bevæbnede Røvere, stjal offentlige Casser og krævede Skat af hele Stæder. Hans Navn var en Rædsel i hele Belgien og alle Rhinegnene.

I forrige Aar er der blevet præget i Mexico 27 Mill. 90001 Pjastre i Penge, hvoriblandt 959030 Pjastre i Guldmynter.

Ordet Republique, som med gyldne Bogstaver fandtes i nogle Pavillons af Thuillerierne, er taget bort.

Ogsaa i Paris er Veiret meget ustadigt, og Naturen saa forandret, at man tyve Gange om Dagen spørger: hvilken Aarstid have vi? og Svaret altid retter sig efter Klokkeslættet.

En Prinds skal have tilbudet Dronningen af Hetrurien sin Haand, men hun skal ikke have følet Tilbøielighed til at modtage den.

I Piemont har et Tordenveir ødelagt 6 Sogne. Der faldt Hagelsteen, som dræbte Børn og voxne Mennesker. Den heftige Storm rykkede store Træer op med Roden.

I No. 78 af dette Blad har Udgiveren, efter Hr. Hempels Avis, rettet den Urigtighed, at Kiel for nærværende Tid kun har to Professorer. Hr. Assessor Høst har i Dag i et offentligt Blad fundet det nødvendigt, at anmærke, "at Udgiveren selv er Ophav til denne Uforsigtighed, fordi han i Skilderiet for 21 Junii havde indført denne Efterretning fra: Ei blot til Lyst for 10 April. *)" Ei blot til Lyst maa altsaa, ligesom Russerne, følge to Tidsregninger. Den ene efter gammel, og den anden efter ny Stiil. Naar dette Blad fortæller noget som en Nyhed d. 18 Junii, saa skal det gjelde for d. 10 April. En saadan Krebsregning og saadanne Krebsnyheder er man ikke vant til. En Efterretning, som er et Fjerdingaar gammel, burde i det mindste først drøvtes eller oplyses ved en Anmærkning, førend man lader den offentlig trykke som en Nyhed.

*) Men som udkom omtrent d. 18 Junii, altsaa nogle Dage førend Skilderiet for 21 Junii.

Kiøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste

Skilderie

af

Kjøbenhavn.

No. 80.

Den 19 Julii, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Hvad vil Folk sige?

Min Herre!

De veed, at vi have et Danskt Originalskuespil under denne Titel. Jeg har hverken seet eller læst det, men saa meget veed jeg, at Stykket er ret godt, og at man i lang Tid ikke skal have opført det, fordi man frygter for: hvad vil Folk sige? Jeg kan par Dieu heller ikke fortænke Vedkommende deri, thi der gives i vort hele Sprog ingen værre Talemaade end netop denne. Den har gjort mig fra det muntreste Menneske til den mørkeste Hypochonderist, fra en formuende Mand til en fattig. Paa min Gravsteen skal

der derfor staae: "Her ligger Hans Michelsen: hverken Sygdom eller Doctor, men "Hvad vil Folk sige?" dræbte ham."

Da jeg for omtrent sytten Aar siden kom herover fra Jylland, medbragte jeg en god Capital og et Par røde Kinder, som Sundheden selv syntes at have valgt til sin Residence. Den første havde jeg min Fader at takke for, de sidste skyldte jeg min tarvelige Levemaade. Min Fader var en Mand, som forstod sin Dont. Han handlede med Herregaarde, men uden at harcelere eller parcellere dem, som Folk kalde det; uden at hugge Skove bort for Føde, blev han en agtet og hovedrig Mand, til hvis Hæder Bønderne endog oprettede et Monument. Han havde bestemt mig til at betræde hans Bane, og derfor sendt mig til Kjøbenhavn, hvor jeg egentlig skulde lært det Fine af Herregaardshandelen. Men, ak! et Brev med sort Signet for tilintetgjorde med eet mit Studium — det indeholdte den skrækkelige Tidende, at min Fader ulykkeligviis var gaaet ind i Evigheden, da han just var til et Skildpaddegilde hos een af Aalborgs Honoratiores.

For at glemme denne Sorg søgte jeg Adspredelse, og fandt den. Jeg gik ind i tre Klub-

der; besøgte Comoedien hver Spilleaften; tracterede gode Venner, og forøgede derved deres Tal. De lærde mig at afkaste den Provindsialskal, som omgav mit hele Udvortes. Jeg spillede Comoedie i Privatselskaber, drak Duus med Poeter og Prosaister, blev Papegøiekonge, Summa Summarum, jeg blev i eet og alt en frisk Fyr. Ogsaa Damerne yndede mig. Den rige Michelsen fra Jylland var den Stjerne, der straalede i alle Selskaber og paa alle Baller. Paa eet af de sidste blev jeg bekjendt med et Fruentimmer, som fortryllede mig. Jeg dansede med hende tre Engelske Danse. I den første forelskede jeg mig i hende, i den anden blev jeg fortrolig med hende, i den tredie erklærede jeg hende min Kjerlighed og tilbød hende min Haand. Hun anstilte sig i Forstningen noget forlegen, og sagde betænkeligen: "Men, Herr Michelsen! hvad vil Folk sige?" — Ak, den Gang tænkde jeg mindst paa, at disse faa Ord engang vilde blive Hovedaarsagen til min Undergang! Min Kjerlighedshistorie forbigaaer jeg her; nok er det, min Elskede gav mig samme Aften sit Jaord, uden iøvrigt at bryde sig om, hvad vil Folk sige?

Halvparten af mine Penge vare smeltede bort i Kjøbenhavn. Min Moder var, efter et Testamente, bleven siddende i uskiftet Bo, og da hun ved alle Leiligheder forstod at knibe Muskaten, fik jeg sjeldnere og færre Penge hjemme fra end forhen. Alt dette bevægede mig til at ihukomme min Faders Formaninger, og at aabne min ægteskabelige Bane med en tarvelig Levemaade. — Jeg holdt trolig Ord, men den Sentence: Mennesket kan hvad det vil, naar det kun vil, hvad det kan, kan være ret god i de fleste Tilfælde, men i Ægtestanden er den i vore Dage parbleu ganske uanvendelig; thi hvad Manden kan, det vil som oftest ikke Konen, og hvad Konen vil, det kan som oftest ikke Manden. Det havde jeg desværre Leilighed til strax at erfare, da jeg kom med min Kjereste hen paa Meublemagazinet, for at indkjøbe Boskab til vor Huusholdning. Alting skulde være af Mahagonietræ. Om det kun var Støvleknegten, saa skulde den være af dette Slags Træ. "Men, min Bedste!" sagde jeg: "Støvleknegten, den kan jo vel uden Skade være af Bøgetræ?" — "Bøgetræ!" svarede hun: "fy! — Betænk, min Ven! hvad vil

Folk sige?" — Det sidste svarede hun mig bestandig, naar hun vilde have et Stykke Meubel, som forekom mig at være for dyrt.

Efterhaanden blev jeg saa vant til dette Svar, at jeg aldrig indvendte noget derimod. For at forekomme, at Folk skulde sige noget, sagde jeg ikke eet Ord, naar jeg saae, hvorledes min tilkommende Kone bortødslede Penge til Atlaskes Gardiner og Tyrkiske Gulvtæpper, Mahagonietræes Kjøkkenborde og laqverede Skamler.

Jeg blev nu Ægtemand, og et Aar derefter Fader. Min hele Huusholdning blev bestyret efter: hvad vil Folk sige? og kostede mig derfor mere, end jeg saae mig istand til at tilveiebringe. Meest frygtede jeg imidlertid for, at ogsaa mine Børn skulde opdrages efter: hvad vil Folk sige? og denne Frygt var desværre alt forgrundet.

Jeg har to Børn: en Søn og en Datter. Da Pigen var fire og et halvt Aar gammel blev hun sat i et Institut, hvor hun skulde lære at brodere og voltigere, synge og danse, tre levende Sprog, Historie og Geographie, kort sagt, tusinde Ting, som i fordums Dage

neppe en Rector Magnificus lærte. "Kone! Kone! raabte jeg: er det fornuftigt at pine et Barn med saa mange Ting, saa længe som det er saa ungt! Den, som skal lære Alt paa engang, lærer i Almindelighed intet tilgavns. Hvad skal overalt alt det i Tiden gavne vor Datter? Jeg har kjendt Fruentimmer, der kunde danse som en Engel, spille paa Claveer som Virtuoser, og brodere som den bedste Perlestikker, men som alligevel ved deres slette Oeconomie bragte deres Mænd til Bettelstaven." — "Min Engel, svarede min Kone: det forstaaer du ikke. Fru *, Madam *, — kort sagt, alle vore Bekjendtere have deres Døttre i dette Institut, og det hvad Børn lære der, lære de umueligen saa godt noget andet Steds." — "Men saa mange unødvendige og naragtige Ting —" "Som i vore Dage ere nødvendige og kloge, faldt min Kone mig ind i Talen. Vi kan gjerne, om Du vil, lade Barnet gaae i en gemeen Skole, men hvad vil Folk sige?" — De sidste Ord gjorde mig vaabenløse. Naar min Kone tog sin Tilflugt til dette Slags Skyts, saa vidste jeg allerede hvad Klokken havde slaaet, og saa strygede jeg Flagget paa enhver Betingelse.

Min Datter er nu femten Aar gammel, og ganske opdraget af sin Moder efter: hvad vil Folk sige? Institutet har institueret hende til en ret fiin Kjøbenhavnsk Dame, opklækket til en Grevinde, skjønt maaskee bestemt til i sin Tid at ægte en Kandestøber. Hjemme i Huset gaaer hun midt om Sommeren med Handsker, og naar hun er ude midt om Vinteren klæder hun sig saa tyndt som om hun levede i Bengalen. Hun kan Alt, hvad hun efter sin Stand ikke behøver, og intet af Alt, hvad der, efter hendes Stand, er nødvendigt for hende. Hun kan f. Ex. synge som en Sangerinde ved Comoedien, men hun kan, paa min Ære, ikke koge en Ræt Mad som den allersimpleste Kokkepige. Hver Gang jeg siger til hende: Trine! hvorfor søger du ikke at lære noget af Huusholdningsvæsenet? fyrer hun løs paa mig med sin Moders sædvanlige Skyts: hvad vil Folk sige?

Forleden Dag traadte min Datter ind i Værelset, klædt i Sort fra Top til Taa. Jeg blev ganske perplex, og troede fuldt og fast, at enten een af vore nærmeste Paarørende, eller og een af Europa's første Potentater var gaaet ind i Evigheden. "Trinemoer, hvad skal den dybe

Sorg betyde?" raabte jeg ganske bestyrtet. Trine gav sig til at lee af fuld Hals. "Veed Papa da ikke, at det nuomstunder er den høieste Mode at klæde sig saaledes?" — "Men sort som en Ravn, i den dybeste Sørgedragt — nei, min Datter, det er alt for galt — det kan jeg ikke lide." — "Men Papa, begyndte hun nu igjen i en klynkende Tone: jeg kan gjerne klæde mig ligesaa hvidt, som de gemeneste Tøiter, om De ønsker det, men hvad vil Folk sige?"

Min Søn voxer op under min Kones ømme Pleie. Han tillader sig alle muelige Lapsestreger, men jeg tør ikke i mindste Maade irettesætte ham derfor, uden at min Kone, under hvis moderlige Vinger han bestandig søger sin Tilflugt, raaber: kom min Hansemand — Du veed jo nok, din Fader bryder sig aldrig om hvad Folk sige. Det Medhold, han stedse finder hos sin Moder, gjør ham dobbelt kaad. Hvad kan man ikke vente sig af en Hans, der allerede som Hansemand spiller en saa vigtig Lapserolle?

Jeg er kjed af dette Liv. Min Formue og min Rolighed ere forsvundne; mine Børns Opdragelse er fordærvet, min naturlige Rang som Ægtemand og Fader er bleven

aldeles tilintetgjort, fordi jeg har været taabelig nok til at frygte for: "hvad vil Folk sige." — O, maatte mit Exempel tjene andre til Advarsel! Maatte dog enhver betænke, at vor Fornufts og vort eget Hjertes Bifald altid bør være den eneste Rettesnor for vore Handlinger, og at der ikke gives nogen foragteligere Træl, end den, der i alle sine Foretagender, er en Slave af andres Omdømme.

De vil maaskee finde det besynderligt, at jeg har kunnet overtale mig til at aabenbare Dem mine Familiehemmeligheder, men De maa vide, at jeg nu engang for alle har foresat mig, aldrig at tænke mere paa: "hvad vil Folk sige?"

Hans Michelsen.

Bekjendtgjørelse.

(Sluttet.)

Mit Project er da kommet paa Papiret, og det, vil maaskee nogen lade sig berette, blæksmørermæssigt nok. — Om Forladelse, min Herre, tal høfligt, det klæder den fine Mand! For Resten bør De ikke lade Dem noget berette, men læse selv, høre selv; tænke selv; da

først kan de skjelne og sige: "Dette er Avne, dette er Kjerne;" — visselig er denne her, den er her saa fuldkommen som i noget mit Arbeide, jeg lod komme under Deres Omdømme; og jeg kjender mig selv for meget til at drømme om at her ikke skulde være Avne; aliqvid enim imbecille vel coducum frumentum habeat necesse est, siger en Fordumsviis, dog det er sandt, De forstaaer formodentligt kuns Tydsk; men Meningen er: uden Skal trives ingen Kjerne. Det være nu som det vil, saa bliver det dog altid agtværdigt, i et Land, hvor Rigdom hober sig op i saa enkelte Dynger, som Fattigdom udbreder sig til næsten utallige; hvor svolmende Luxus pirrer den fattige brødløses skumle Nid; hvor den saa skrækkeligt tiltagende fornemmere Middelclasses ilde forstaaede Omhed for deres Børn, endnu bestandig af al Magt forhindrer de duelige af dem fra at vælge Arbeidsstanden, (den eneste, som gjør den kraftfulde Mand lykkelig, men, som, man sige hvad man vil, bør drives med Iver og næsten allene fra tidligste Ungdom), og saaledes har udsat og daglig udsætter den større og ædlere Part af Ynglinger for den Elendighed, i Mangel af Mid-

ler, eller Adgang til Embeder, formedelst den uhyre Concurrence eller Udueligheid dertil af mangfoldige, ikke altid paa egen Skyld hvilende Grunde, at gribe til nedrige Sysler, som f. Ex. Ungdoms- og Qvinde-Forførelse, Kort- og Lomme-Tyverier, Spionerier 2c., for at nyde Ting, som Opdragelsen gjorde til en anden Natur hos dem, og som de ikke kunne faae, fordi de intet have lært, ja er det, siger jeg, ikke hæderværdigt, ikke hævet langt over al Blækſmørerie, at opgive en Næringsgreen, som ingen forudgangen Øvelse behøver; kan føde mangfoldige Mennesker, som ellers vare Jorden og sig selv til Byrde; sysselsætte allerede etablerede, men ikke overflødigt beskjeftigede Borgerclasser; og dog intet afknappe den saa yndede og tilbedede Luxus; og som endelig gjør en gyselig Mængde Arbeids- eller rettere Prunk-Dyr unødvendige, der nu stjele Brødet fra den Fattige og til Gjengjeld, pr. occasion, levende radbrække ham; — saa maa jeg tilstaae at min Fatteevne er en sand Antipode af Deres, min Herre, og at jeg kunde fristes til at ynke Dem.

Skulde Nogen interessere sig for Forfatteren af dette, som virkelig mener hvad han s

ovenstaaende har sagt, men rigtig nok kun i yderste Nødstilfælde vilde give sig af med, hvad der under No. 4 er anført, da ville De behage at afgive en forseglet Billet til Udgiveren af Bladet, med Udskrivt: Til Frits Mathis, som da strax skal indstille sig.

Erklæring.

I Anledning af det Stykke om Classelotteriesedlers Salg, der har været indført i No. 79 af dette Blad, er der indkommen et Slags Gjendrivelse, der ikke indeholder en eneste Grund, som egentlig kan gjendrive, hvad der i det anførte Stykke er sagt. Den eneste virkelige Berigtigelse, den indeholder, bestaaer i den Rettelse, at Classelotteriecollecteurene kun nyde to proC., istedetfor at der i det paaankede Stykke staaer fire proC. Det er en Feil, men en Feil, som dobbelt bestyrker Forfatterens Mening, at Provisionen er meget ubetydelig. Passende Indvendinger skulle aldrig negtes Plads i dette Blad, om de end iøvrigt nok saa meget stride mod Udgiverens individuelle Overbeviisning; men han kan umuelig overtale sig til at optage her tom Declamation, ubetydelige Skingrunde og upassende Anmærkninger. — Forfatteren af det indsendte Stykke behage at lade det afhente i Mad. Høeckes Officin.

Blandede Nyheder.

Det fordum ubetydelige Fiskerleie Dragøe er nu i en blomstrende Forfatning. Det beboes af 70 Skippere, som fare paa Jylland, Norge, ja endog paa Frankrige. Blandt Indbyggerne findes meget formuende Folk. I Fjor døde her en Skipper, ved Navn Hvas, der for 50 Aar var kommen fra Sverrig til Dragøe som et ganske fattigt Menneske, og efterlod sig henved en Tøndeguld, som begge hans Sønner, der ligeledes fare til Søes, arvede.

Følgende kan tjene til Beviis paa, hvorledes Spidsbubestreger alt mere og mere raffineres i Kjøbenhavn. En skikkelig klædt Mandsperson stod i Tirsdags Formiddag med en Dreng i Rosenborghauge og underholdt sig med ham. Drengen vilde vise ham en Prøve paa sin Færdighed i at klavre op i et Træ. Spidsbuben bad Drengen om at levere ham sit Uhr, paa det han kunde passe paa det, medens Experimentet blev udført. Da Drengen kom ned igjen, havde Uhrforvareren taget Flugten. Den Bestjaalne gav sig til at flæbe, men forgjeves. Hans Uhr var og blev borte.

Hr. Instructeur Schwarz opholder sig nu paa Provindsialtheateret i Randers, hvor han har givet Forestillinger fire Gange om Ugen.

De i Eftermiddags ankomne Engelske Tidender, som gaae til den 8 Julii, melde: "At man "endnu aldeles ikke har nogen Efterretning om den "Nelsonske Flaade, og at de Relationer, man hidtil "har havt desangaaende, ere aldeles ugrundede."

Natten imellem d. 6 og 7 Julii er der skeet et Indbrud i Hornstup Kirke ved Veile. Tyvene ere gaaede igjennem Vinduet paa Taarnet, men da de ikke kunde finde andet, saa toge de deres Tilflugt til Kirkeblokken, som de tømte lige til Bunden. —

Sognepræsten Hr. Haugaard i Vindinge har ladet bekjendtgjøre, at der ligeledes i Vindinge Kirke er begaaet et mislykket Indbrud, hvor Tyvene, som vare i Færd med Kirkeblokken, bleve bortskræmmede.

I Kjøbenhavn hændte sig nyligen en snurrig Begivenhed. En Mand var for omtrent 4½ Aar siden bleven dømt til at udlevere et vist Document, og saa længe dette ikke skede at betale en Rigsdaler for hver Dag han sidder Dommen overhørig. Forleden skulde der gjøres Execution hos denne Mand, hvis Mulct var løben op til mere end 1500 Rdlr. Han har maattet stille Caution for den hele Sum tilligemed Omkostningerne, og har faaet otte Ugers Dilation. Man veed endnu ikke hvad der vil blive af denne Sag.

Man mener nu, at ingen vil blive mere fritagen for Afgivt, som losser udenfor den Odenseiske Canal. I Aar ere kun 43 Skibe passerede samme, og 26 deraf var endog fremmede. En Galease fra Sverrig paa 30 Commercelæster, som stak 9 Fod og gik med 10 Fods Vand, var det største Skib, man hidtil har seet gaae op til Byen ad denne Canal.

Som et Beviis paa, hvor meget Dannemarks Skibsfart i den senere Tid har tiltaget kan man anføre følgende. I Aaret 1802 vare følgende Skibe og Fartøier hjemhørende i de Danske Stater: i Dannemark: 683 Skibe paa 10 Commercelæster og derover, og 370 Fartøier under 10 Commercel.; Norge 990 Skibe paa 10 Commercel. og derover, og 89 Fartøier under 10 Commercel.; Slesvig 401 Skibe paa 10 Commercel. og derover, og 652 Fartøier under 10 Commercel.; Holsteen 194 Skibe paa 10 Commercel. og derover, og 470 Fartøier under 10 Commercel. Altsaa ialt 2268 Skibe paa 10 Commercel. og derover, og 1031 Fartøier under 10 Commercel. — Dan-

nemarks større Skibes Bemanding udgjorde 4790 Mand, og de mindre Fartøier sysselsatte 485 Mand, tilsammen 5275 Mennesker. I lige Forhold til Drægtighed har Statens samlede Kjøbmandsfart anvendt imellem 18 til 20,000 Mennesker.

Til Luthers Monument er der ialt indkommen 13700 Rdlr.

I Christiansand bliver der nu Auction over afdøde Biskop Irgens's Bog- og Myntsamling. Cataloget faaes hos Klokker Grøntoft der paa Stedet.

Den lille Republik Lucca's Skjebne er nu bestemt. Regjeringen er bleven overdraget til Prinds Pasquale Bacciochi, Keiser Napoleons Svoger. Han fører Titel af Første af Lucca og Piombino og skal kaldes Durchlaucht. Han faaer en Garde af 4 Regimenter, hvert paa 100 Mand, som vælges af de første Familiers Sønner. Men denne Garde maa ikke koste Staten over — 100,000 Franker. Hans Civilliste bestaaer af en aarlig Sum af 300,000 Franker, et Slot i Lucca, et andet i Omegnen med tilhørende Godser, som indbringe aarligen 100,000 Franker. Men han maa ogsaa sværge paa Republikens Uadskillelighed og Uafhængighed, den Catholske Religions Overholdelse rc. — Hieronymus Bonaparte, Keiserens Broder, skal, som det hedder, være Storadmiral, og Prinds Murat, Keiserens Svigersøn, Statserkekantsler istedetfor Prinds Eugen, som nu er Vicekonge af Italien. Den sidste faaer en Ærevagt af Landets ypperste Sønner, der skulle bevogte hans Slot i Fredstider, og i Krigen forsvare hans Person. — En Hr. Chas har udgivet en Lovtale over Raadspensionairen Schimmelpenninck.

Undet d. 5 d. M. er igjennem det Danske Cancellie udfærdiget en Placat, hvorved Salget af H. N. Hauges Skrivter forbydes. Enhver, som

har hans Bøger i sit Værge, skal uopholdelig afslevere samme til Stedets Politiemester. Den, som befindes at have tilbageholdt eller afhændiget noget Exemplar efter denne Kongel. Befalings Bekjendtgjørelse, skal have forbrudt Exemplarernes Værdie, efter den derpaa satte Priis, og bøde 50 Rdlr.

Ved en af H. M. K. nu confirmeret Høiesteretsdom af 26 d. M., er Peter Valberg bleven dømt til at halshugges og derefter brændes 2c. Han har begaaet Mord, Ran og Mordbrand. Han gik paa sin Vandring til Christiania ind i et afliggende Huus, og bad Konen om noget at spise. Hun og hendes to Børn vare kun hjemme, og Manden var ude. Da han skulde til at betale, leverede han hende en Bancoseddel, og da hun fandt, at det kun var et Stykke sammenrullet Papiir, skjeldte hun ham ud. Han tog derpaa en Øxe, som han havde stjaalet, og slog efter hende, saa hun daanede. Da Børnene begyndte at skrige, slog han først den sexaarige Dreng med Øxen, og sparkede den tolvaarige Pige, saaledes at de ogsaa begge daanede. Derpaa huggede han alle tre med Øxen i Halsen. Nu plyndrede han hvad han forefandt, lagde derpaa Ild under Sengen, for at sætte Huset i Brand, lukkede Døren saa godt som han kunde, paa det ingen af de Mishandlede, hvis der endnu maatte være Liv i dem, skulde komme ud, og fortsatte sin Reise. Noget derefter kom en Bonde og hans Kone, som vilde søge Natteleie her. Stuen var fuld af Røg, og under Sengen brændte der Ild. Sønnen var aldeles død, Moderen døde Morgenen derefter, men Datteren kom til Live igjen og aflagde siden Forklaring. Efter Ildens Slukning, satte Bonden efter Morderen, og paagreb ham ved Bærums Jernværk. Delinqventen skal være imellem 20 og 23 Aar gammel.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 81.
Den 22 Julii, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Løsagtige Fruentimmer.

I enhver Stat gives der Gjenstande, som Menneskehedens og Sædelighedens Ven med Veemod bortvender sit Øie fra, og lader som han ikke kjendte deres Tilværelse, fordi han føler sig ligesaa svag til at anklage dem, som til at retfærdiggjøre dem. Disse Gjenstandes Tal er maaskee større end man troer. Men den, som vil skildre en stor Stads Sæder, kan umuelig forbigaae dem ganske; han maa kun vogte sig for at vise dem i et for Sædeligheden skadeligt Lys.

Skjøger? Hvilket Menneske med ufordærvet Hjerte kan nævne dette Ord, uden

at føle den inderligste Harme, uden at afskye en Menneskeclasse, der stiller Lasternes Snare for den fremspirende Slægt, der udbreder physisk og moralsk Gift i Statslegemets Aarer, der fornedrer Mennesket i Mennesket, der sønderslider Ægteskabets lovlige og hellige Baand, der ved sin egen Fordærvelse befordrer sine Medmenneskers Undergang? — Hvo kan, hvo tør, hvo vil tage en saadan Menneskerace i Forsvar?

— Men vi ere saa vante til det foragtelige, afskyelige Ord Skjøge, at vi næsten altid glemme, at den Skjøge, som nu engang har tabt alle moralske Menneskers Agtelse, ogsaa engang har besiddet Bluferdighed og Uskyldighed, ligesaa godt som hver anden Mø. Vi træde den Rose under Fødderne, som ligger sønderrevet og visnet paa Jorden, uden at betænke, at ogsaa den engang har blomstret lige saa skjønt, som hver anden af Flora's Døttre, uden at undersøge, om ikke en voldsom Storm har knækket dens spæde Stilk og afrevet dens unge Blade. Hvo er saa grusom, at fordømme den Ulykkelige, der er styrtet i Afgrunden, uden at have undersøgt, om han selv har styrtet sig deri? — O, I hvis Hjerte er ufordærvet ved omhyggeligere Opdra-

gelse og lykkeligere Omstændigheder, fordømmer ikke altid, uden videre Undersøgelse, de Ulykkelige, som saaledes gradeviis ere nedsjunkne i Lasternes Skjød! Ogsaa de have engang havt en Uskyldighed, som, ubesnæret, maaskee endnu hos mange af dem havde været ligesaa reen som eders.

Naturen har gjort alt, for at værne om den qvindelige Dyd, og den har udrustet den med et Skjold, som kan afbøde hvert Angreb, kun ikke snedige Mandfolks Snarer. Blufærdigheden, Qvindekjønnets fælles Arvelod, er en Blomst, som næsten aldrig visner, naar ikke Manden nærmer sig den. Saare sjelden forfalder et Fruentimmer til Skjørlevned, uden at et Mandfolk styrter hende deri, men alligevel lade vi Skjændselens hele Vægt hvile paa Fruentimmeret, ikke paa Mandfolket, som i Almindelighed er den første Aarsag til hendes moralske Fordærvelse.

Det er som oftest Fruentimmer af et tækkeligt Udvortes, der bestemme sig til Løsagtighedens Præstinder. I en Alder, hvor det voxbløde Qvindehjerte saa meget let lader sig misllede, blive de stundom forførte af Mandfolk ved Tillokkelser, Foræringer, ja maaskee endog ved

Løvte om Ægteskab. Det første Skridt paa denne Bane er et Kjæmpeskridt til Lasterne. Lyst til at tilfredsstille forfængelige Ønsker, skuffet Kjerlighed, Mangel paa faste moralske Grundsætninger, kort sagt, utallige Ting kunne foraarsage, at et eneste letsindigt Skridt, Frugten af Kjerligheden til en eneste Gjenstand, kan lede til Lasternes redningsløse Svælg. Og hvor meget lettere lader dette sig ikke gjøre i en Stad, hvor der gives saa mange Løntempler for Skjørlevned, saa mange Opmuntringer til Yppighed, saa mange moralske Tigere, der lure paa et saadant Rov, og hvis hele Livs Ophold beroer paa, bestandig at faae nye Offere?

En letsindig Tjenestepige, som, smittet af den nu i alle Stænder saa almindelige Glimresyge, gjerne vil klæde sig smukt og i det mindste om Søndagen lade, som hun var Jomfru eller Frøken, lader sig lettelig forføre. Er hun engang falden, og hendes Blufærdighed er forsvunden, saa beqvemmer hun sig snart til at tage hen til een af de uintetesserede Mænd, hvor hun, uden Sveed og Arbeide, kan tumle sig i Vellevned. Naar hun nu har været nogle Maaneder i dette Slags hemmelige Instituter,

som visse Criticaster saa meget frygte for, maa vil berøve os, saa gjør hun nu af Nød, hvad hun før kun gjorde af Letsindighed. Efterhaanden bliver hun sin Husbonde Penge skyldig; han fordrer dem betalt, og hun kan ikke udrede dem. Hun maa nu sælge sig ligesom Negerslaverne i Guinea. Hendes ulykkelige Liv er blevet hende til Vane. Hun staaer ved Bredden af Afgrunden, og den offentlige Skjændsel og Vanære sætter hende Foden paa Nakken og hindre hende i at frelse sig. Naar saadanne ulykkelige Væsener opnaae en Alder, hvor de maa forsage deres hidtil førte Levemaade, saa tvinger Nød og Fattigdom dem ofte til at lade sig bruge som Klokkefaar, der lede deres uskyldige Medskabninger til Slagterbænken. Saaledes falde disse Ulykkelige, beladte med Menneskehedens Skjændsel og Forbandsel, tidt som Offere for Mandfolkenes Forførelse og for de foragtelige Mennesker, der opholde deres syndige Liv med at styrte den Faldne endnu dybere ned i Afgrunden, forføre den fremspirende Ungdom, og udstrøe Ryggesløshedens Sæd blandt de Mennesker, der ere bestemte til engang at være Statens Støtte. I disse moralske Gifthuler er

det, hvor saa mange unge Mandspersoner hente de frække Udtryk, det usømmelige Væsen, som de siden medbringe i anstændige Selskaber.

Hvilket ufordærvet Menneske kan om Aftenen, ja endog om Dagen, gaae igjennem de saakaldte Smaagader, uden at sukke over den høie Grad af Fornedrelse, som Mennesket kan nedsynke til? Her staae Qvinder med Glæden malet i deres Ansigt og Skjændsel og Død i deres Haand, og vinke ad den Forbigaaende. Hvert Spor af qvindelig Blufærdighed er forsvundet hos dem; de og deres Leiere lure paa Uskyldigheden ligesom Edderkoppen paa den Flue, der nærmer sig dens Væv. Men ikke allene saadanne Steder ere indviede til Lasterne; ogsaa paa Spillehusene mangler man sjelden en Nymphe, der med sin Sirenestemme kan lokke Gjester.

Statsstyrere! Fædre og Mødre! Betænker, at Staten skjuler mange saadanne Slanger lønlig i sin Barm, som søndergnave den fremkommende Slægts spæde Blomsterknopper! I eders Magt staaer det, om ikke ganske at udrydde, saa dog for en stor Deel at formindske dette skrækkelige Onde. Ved at lette Veiene og aabne Kilder til lovlige Næringsgre-

ne befordres Ægteskaber; ved at formindske de trykkende Baand, der afskrække mangen en Yngling fra at indtræde som Borger i Samfundet, forøges retskafne og nyttige Borgeres Tal; ved at indgyde Børn fra deres første Barndom af Agtelse for Sædelighed og Skræk for Lasterne, ved at vænne dem til Nøisomhed og Tarvelighed, vil deres moralske Følelse og deres Caracteer befæstes. De ville da med Kjæmpemod modstaae Lasternes Tillokkelser. At kunne vorde en værdig Huusfader eller Huusmoder, Borger eller Borgerinde i Staten; at kunne udbrede Held i en nøisom Familie, vil være deres eneste og kjereste Maal. Men saalænge alt dette ikke skeer, saalænge der er saa mange Vanskeligheder forbunden med at indtræde i Ægtestanden, saalænge som Ungdommens moralske Dannelse endnu behandles som en Bisag, saa længe vil Skjørlevned ogsaa med Frækhed kunne opløfte sit Hoved.

Gadeoplysning.

Om vor Gadeoplysning er der hidtil næsten skrevet ligesaa ofte som om vor Almueoplysning.

Begge have i en vis Forstand i den senere Tid vel tiltaget, men man maa beklage, at den første, trods alle de Skoser, Gluffer og Finter, den har maattet høre, endnu bestandig vedbliver at rette sig efter Maanen. Man skulde næsten troe, at denne Planet ordentlig finder en Fornøielse i at spille Gjek med vor Gadeoplysning, thi den skinner aldrig klarere, end netop naar Lygterne ere tændte. Denne Kamp mellem Maanelys og Lygtelys er et af de meest Abderitiske Optrin i Kjøbenhavn. Men dette kan nu ikke være anderledes. Lygterne skulle tændes efter Almanakken, og denne retter sig efter Solen og Maanen. Vægterne ere, som hver Mand veed, ingen Propheter, og kunne, med al den Enevoldsmagt, de have paa deres Post, ikke tvinge Maanen til at skinne, naar den ikke er oplagt dertil. Vore Gader ere imidlertid paa de Tider, at Maanen ikke lyser gratis, eller Lygterne for Betaling, i en beklagelig Forfatning. I Søndags Aftes, imellem Kl. 10 og 11 herskede der lige fra Vesterport til Østergaden et saadant Ægyptisk Mørke, at man hvert andet Skridt maatte føle sig for, løb et Menneske paa Armen eller stod Fare for at blive overkjørt. Jeg kjender

ikke en eneste Kjøbstad i Dannemark, hvor der om Aftenen hersker et større Mørke, end i det glimrende Kjøbenhavn, naar Lygterne ikke ere tændte og Maanen ikke er saa honnet, at den vil lyse. Hos den Reisende, som paa en saadan Tid kommer ind af Porten, kan dette neppe opvække den fordeelagtigste Idee om Lygtevæsenets Indretning. Hvad er vigtigere i en stor Stad, end at Indbyggerne om Aftenen kunne passere Byens Hovedgader, uden at de behøve at famle i et Ægyptisk Mørke? Hvorfor skulle Lygterne ikke hver Aften være tændte? Hvad er den Bekostning, dette medfører, mod den Ulempe, det afværger? Antaget, at de Penge, der nu svares af Indbyggerne, ikke ere tilstrækkelige dertil, saa kan man dog være vis paa, at ingen vil undslaae sig for, at bidrage sin Skjærv til en saa vigtig og nyttig Indretnings muelige Forbedring. Folk bortødsle jo Penge nok til Lystfyrværkerier, Konstberidere, Tryllетheatre, Linedansere, Voxcabinetter og saa mange andre Gjøglerier; hvorfor ikke hellere anvende de store Summer, som saaledes gjøgles ud af Landet, til at oplyse Gaderne og derved at conservere sine ranke Lemmer og Førlighed?

Om Love for det Danske Sprogs Retskrivning.

Blandt hele Vrimlen af Dannemarks skrivende Væsener, lige fra dem, der med Tieck og Schelling svæve i Phantasiens syvende Himmel, indtil dem, der lade deres Aandsproducter declamere i alle Gader af hæse Visekoner, gives der ikke to, som følge een og den samme Retskrivning. Og eie vi end kun faa originale Forfattere, saa eie vi saa mange desflere originale Stavere. Enhver anseer sin Methode, ofte uden mindste Grund, for den rette; enhver troer sig berettiget til at dræbe Bogstaver og at metamorphosere hele Ord. Ustraffet kan enhver Sprogfordærver begaae saadanne Forbrydelser; ingen af vore lærde Storinqvisitorer dømmer derfor ham til at gaae i Litteraturens Fiddel, eller til at staae til Pæls i de lærde Aviser.

For at raade Bod paa denne Uskik have adskillige foreslaaet, at der bør gives en almindelig Lov, som byder Folk, hvorledes de skulle stave.*) Enhver, som kun har mindste Begreb

*) Hr. Pastor Bøgh har i det sidste Hefte af Minerva gjort Forslag til en Lovcommission for det Danske Sprogs Retskrivning, og op-

om forbydende Love og deres Bestemmelse, kan ikke andet end smile, naar han seer lærde Mænd fremkomme med saadanne snurrige Forslag. Hensigten af ethvert Forbud er at værne om den almindelige Sikkerhed, og alt hvad der kan bestaae med denne, kan aldrig blive nogen Gjenstand for noget offentligt Forbud. Men i hvilken Forbindelse staaer Retskrivningen med den almindelige Sikkerhed? Man kan bogstavere nok saa urigtig, og alligevel være den lydigste Borger af Verden. En saadan Lov kan desuden ikke tænkes, uden at dens Overtrædelse skal straffes, og hvor urimeligt vilde det ikke være, at straffe nogen, fordi han af Uvidenhed eller Forseelse har gjort sig skyldig i Staveforbrydelser? Der gives derfor neppe noget Land, hvor man hidtil har foreslaaet og endnu langt mindre dicteret en saadan almindelig Lov. — Men antaget, at man, for at bringe Overeensstemmelse ind i vor Retskrivning, vilde give en saadan Lov, hvo er da den blandt vore Sproggrandskere, hvis Retskrivning er saa rigtig og overeensstemmende, at den kan tjene til Mon-

givet adskillige Mænd, som han ansaae for dygtige til at være Medlemmer deraf.

ster? En Commission vilde og kunde neppe blive enig i den Henseende, og en saadan enkelt Sproggrandsker gives der ikke. Den afdøde Prof. Baden, som unegtelig fortjener den første Rang blandt vore Linguister, skriver end ikke i hans ortographiske Ordbog overeensstemmende med sig selv. Jeg behøver kun at kaste op deri, for at overtyde mig derom. I hans Fortale, som kun bestaaer af sexten Sider, afviger han selv fra de Regler, han har givet i Ordbogen. I den første skriver han f. Ex. skjønt (ofte skjøndt), beskjæmme, skjøtte, og i Ordbogen skønt, beskæmme, skøtte. Kan den Lovgiver, som selv overtræder sin Lov, endog førend den endnu er publiceret, vel vente at man vil holde over hans Love? Bør man ikke tilgive den mindre Studerede, at han feiler i Retskrivningen, naar endog en Professor i Veltalenheden skriver uovereensstemmende med sig selv i en Bog, hvoraf andre skulde lære at vænne sig af dermed?

(Fortsættes.)

Blandede Nyheder.

Da Hr. Dr. Molderhawer nu tiltræder sin nye Post ved Patronatscollegiet og altsaa for nogle Dage siden læste for sidste Gang ved Universitetet, havde en utallig Mængde Tilhørere, tildeels Mænd i Embeder og Værdigheder, indfundet sig. Hr. Doctoren holdt en ligesaa skjøn som rørende Afskedstale, hvorved han var meget bevæget, og opvakte lignende Følelser hos sit Auditorium, der beklager Tabet af en ligesaa fortjent som agtet Lærer.

Fordum var det kun ved Førstelige Høitideligheder og ved Fugleskydninger, at man affyrede Canoner. Nu synes det ogsaa at blive Mode blandt Kjøbmænd, naar de holde Bryllup. Endeel af Lesøes Indbyggere have d. 2 Julii høitideligholdt den Aalborgske Kjøbmand Christensens Bryllup ved Canonernes Løsning — og Provindsialaviserne gjenlyde endnu af deres Skrald.

Fra Hamborg meldes: at det derværende Franske Theater lider et stort Tab ved Mad. Fourées Bortgang. Directionen har tilbudet hende — følgelig ogsaa hendes Mand — Tillæg etc., men forgjeves. De ville til Vinter paa egen Bekostning selv oprette et Theater i Moscau.

Assessorerne i Hof- og Stadsretten saavelsom i Stiftsoverretten skulle nu anlægge en Uniform, som bliver af samme Slags som Høiesteretsassessorernes daglige Uniform.

Ofte har man hørt Plyndringshistorier, som sagdes at være forefaldne i Hovedstaden eller Nærheden deraf, men ligesaa ofte have disse Fortællinger været ugrundede. I den senere Tid har man imidlertid ikke sjelden lagt Mærke til, at Folk, som gik silde i Frederiksberg Allee, klagede over, at være blevne anholdte af en Person, der forlangte deres Uhr eller Penge. For nogle Dage

siden vilde en saadan Person anholde et Par unge Mennesker, som sildig om Natten gik i denne Allee, men de vare heldige nok til at paagribe ham, og ved Vægternes Hjelp at bringe ham i Sikkerhed.

Det hedder, at Hr. Conferenceraad Hoe, der beboer Grev Lerkes forrige Gaard, som Kongen har kjøbt, fremdeles bliver boende der, og skal kunne betjene sig af Haugen.

Den henrettede Herzleins bekjendte Yndlingsarie spilles nu paa Kjøbenhavns offentlige Værtshuse som Drikkevise.

Det Skrivt, som er udgivet mod Hermes, har i Kiel opvakt stor Sensation. Man har tillige aftrykt den Cabinetsordre, hvorved Hermes og adskillige af hans Venner ere blevne afskedigede ved den nuværende Konge af Preussens Regjeringstiltrædelse.

Ved Boulogne vedbliver man endnu at gjøre Anstalter til Expeditionen mod Engelland. Ved Staden og i dens Omegn ere henved 3000 Fartøier samlede og 10,000 Mand friske Tropper ankomne. Den Engelske Escadre i Dünerne er bleven forstærket med 14 Brandere.

Ilden i Woolwich har været anlagt. Brandspandene vare for det meste i Forveien skaarne itu, og Slangeskruerne saa beskadigede, at man, imod Formodning, ikke kunde bruge dem. Der er udsat en Præmie af 500 Pund for den, som kan opdage Ophavsmændene.

I den Persiske Havbugt opholder der sig nu Sørøvere fra de smaa Nabostater. De have taget to Engelske Fartøier med Depecher til det Engelske Ostindiske Compagnie i Bassorah, og deels myrdet Mandskabet, deels gjort det til Slaver.

Den Engelske Sømagt i Vestindien bestaaer nu af 20 Linieskibe, 16 Fregatter og 31 Smaa Krigsskibe.

I St. Petersborg har den rige Grev Scheremitoff nylig gjort et Gjestebud for den hele Keiserlige Familie, som i Pragt overgik al Forestilling. Ved tyve Borde spiste man ikke paa andet end Guld og Sølv. Gjesterne havde næsten Ondt ved at sige, i hvilken Verdensdeel de befandt sig. Penge havde fremtryllet her Alt, hvad Naturen har skjenket andre Lande som en udelukkende Eiendom. Kirsebærrene allene havde kostet 2000 Rubler, og det hele Gjestebud tilligemed Fyrværkeriet ꝛc. 80,000 Rubler.

Madam Blanchart har paa hendes Mands Vegne, som er bleven syg, gjort en Luftreise i Frankrige. Hun kom lykkelig ned ved Montpellier, hvor hun holdt et Triumphindtog til Hest og fik store Foræringer af Commercepræsidenten.

I de Wienske Forstæder har der nylig reist sig urolige Optrin, som Brødets Dyrhed havde givet Anledning til. En Haandværkssvend forlangte et Fireskillingsbrød hos en Bager, og da han ikke fik det, begyndte han at knurre udenfor Døren, fik derpaa Medhold hos adskillige simple Folk, som trængte ind i Huset, gave Bagerens Brød og øvrige Eiendom til Priis og ruinerede tilsidst hans Gaard. Da der nu kom en Afdeling Krigsfolk, modtog Pøbelen dem med Stene, og de bleve altsaa nødte til at fyre paa den. 40 Oprørere og adskillige Soldater dræbtes i dette Opløb, som omsider dog blev standset.

H. D. Landgreve Carl af Hessen, som siden 1783 ikke har været i Egnen af Hanau, har nylig spist hos Churprindsen og hos sin Broder, og opholder sig nu i Wißbaden.

Kirkehvælvingen i Santo Maria Magiore i Trient, hvor den berømte Kirkeforsamling blev holdt, er nylig styrtet ind. Tre Mennesker bleve dræbte derved, men en Time tidligere havde det kostet mange Hundrede Livet.

Admiral Nelson er, efter 24 Dages Seilads, ankommen til Barbadoes. Da han erfarede, at den forenede Flaade havde taget Veien til Trinidad, reiste han did med 2000 Mand, som General Meyer havde givet ham til Undsætning paa Barbadoes. — Da Fienden havde naaet Martinique, sige de i Dag ankomne Engelske-Tidender (under d. 12te og altsaa tre Dage senere end de Tydske) opholdte han sig der i 14 Dage. Han agtede den Gang at angribe Trinidad med 18 Linieskibe (12 Franske og 6 Spanske), 8 Fregatter og 4 Corvetter. Nelson forefandt Northumberland, Cochrane og Spartiate paa 74 Canoner ꝛc. ved Barbadoes. Admiral Cochrane var just vendt tilbage fra Jamaica, hvor han havde forfulgt den Rochefortske Flaade; Admiral Dacres havde beholdt Resten af hans Skibe tilbage, for at forsvare denne Øe. Nelson naaede d. 6 Junii Tobago. Han gjorde sig færdig til et Angreb, da han saae at 3 til 4 Poster vare satte i Brand og ødelagte. Men da man naaede Øen erfarede man, at Indbyggerne havde gjort det selv, fordi de antoge den Engelske Flaade for den forenede Franskspanske. Fienden havde naaet Fort-Royal d. 14de ultimo og fyret paa Diamantsklippen, som de Engelske kun havde besat med nogle Canoner og 90 Mand. 2 fiendtlige Linieskibe, 2 Fregatter og nogle Skaanerter angrebe den. Men de bleve drevne tilbage af de laveste Batterier, som gik i lige Direction med Vandets Overflade. Efter tre Dages Forløb saae Engelskmændene sig af Mangel paa Provision ꝛc. nødsagede til at overgive Klippen. De Franske mistede, efter denne Efterretning 1500 Mand og de Engelske kun 4. — Fienden jordede paa Martinique 3000 Mand.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 82.
Den 26 Julii, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Bryllupshøitiden i Gjekkeskov.

Min Herre!

Kjøbenhavn er den Yndlingskjephest, som De uafladelig rider paa, uden at betænke, at denne store Stad bør betragtes som Moderen til alle mindre Kjøbstæder i Dannemark, og at disse, som dens nærmeste Paarørende, for Beslægtningens Skyld fortjente imellemstunder at omtales. Ingen vilde kunne fortænke Dem i, at De engang imellem prydede Kjøbenhavns Skilderie med en Prospect af Dannemarks Kjøbstæder ꝛc., naar De kun ikke som en vis Mand leverer i Aaret 1805 Prospecter, som ere skildrede for 60

Aar siden. Den ene har Lyst til Moderen, den anden til Datteren, kunde De svare Deres Læsere, ja endog Recensenterne, om de ved saadan en Leilighed skulde spørge: "er Saul og iblandt Propheterne?"

De har formodentlig læst i Aalborgavisen, hvorlunde man ganske nylig paa Læsøe har høitideligholdt en Kjøbmands Bryllup i Bergen under Canonernes Lyd. Denne Høitidelighed, som unegtelig var proper, magnifique og sublim, bærer dog ikke Vand mod den, der nyligen fandt Sted i Gjekkeskov, i Anledning af velfornemme og velbekjendte Hr. Fiskebløder og Fuglekonge Peder Ruus's Formæling med Jomfru Annike Paars, Kobberfabriquant Peder Nielsen Paars's yngste Datter. Den Agtelse, som Hr. Fiskebløderen staaer i hos Byens fornemste Indbyggere, formedelst sin Redelighed og især sine store Talenter som Skytte og Fistelsanger, har bevæget Byens ypperste Mænd til at høitideligholde hans Bryllupsfest d. 13 Junii anno domini 1805, paa en med Gjekkeskovs og det velfornemme Brudepars Hæder overeensstemmende Maade.

Den 13 Junii var bestemt til denne store Dag, som evig vil glimre med Maanens Glands

i Gjekkeskovs Aarbøger. For at kunne bestride Omkostningerne lod man omgaae en Circulaire, hvorpaa enhver kunde tegne sig for saa stor eller lille en Sum, han fandt for godt. Da man havde samlet en klækkelig Capital, blev (S. T.) Hr. Strandrider og Oberbadskjær Ole Madsen eenstemmigen udnævnt til Overceremoniemester, saasom denne Mand paa sine vidtløftige Reiser i Bremen, Vestphalen, Holsteen og Africa har erhværvet sig de til en saadan Post nødvendige Kundskaber. Dagen førend Høitideligheden skulde gaae for sig, lod han publicere en Placat, hvis Hovedartikler vare følgende: 1) Fra Natten d. 12 til Natten d. 13 Junii maa ingen af de respective Indbyggere lade kjøre nogen Gjødning igjennem Gaderne; 2) i dette Tidsrum maa heller ingen lade sine Gjæs, Ænder, Ællinger eller Gjæslinger komme ud i Kjæret ved Slagtervængen, da dette skal anvendes til vigtigere Brug; 3) den 13 Junii, fra Kl. 4 om Morgenen af at regne, tør ingen forlade Byen, uden Birkedommerens udtrykkelige Tilladelse, da man paa denne Dag ønsker, at lade det hele Gjekkeskovske Publicum udbryde i et Hurra, som kan gjenlyde fra den

ene Kant af Byen til den anden; 4) enhver maa holde sine Vinduer vel tillukte, da man agter at affyre Canoner, og Ruderne derved lettelig kunde springe; 5) enhver maa udenfor sit Huus eller sin Gaard have en Balle Vand i Beredskab, om der ulykkeligviis i Tumlen af Bryllupsglæderne skulde opkomme Ildebrand.

Denne høitidelige Mindedag tog d. 13 Junii saaledes sin Begyndelse: om Morgenen Kl. 8 blev der affyret tre stærke Canonskud i Degneboligen, hvorved der ulykkeligviis indtraf det Uheld, at Degnens Hønsehuus styrtede sammen som Jerikos Mure, og to fede Høns og en deilig hvid Hane, som Degnen selv havde opklækket, bleve begravne under Ruinerne: et nyt Beviis paa den Sandhed, at der ikke gives nogen Rose uden Torne! Dog, Alting var saa vel indrettet af Hr. Madsen, at dette aldeles ikke forstyrrede den skjønne Orden, der herskede i alle Kroge, men at man endog i samme Øieblik, da Ulykken arriverede, saae det Danske Vimpel og Flag veie hos (S. T.) Hr. Birkedommeren, hos Præsten, hos (S. T.) Hr. Strandrider og Oberbadskjær Ole Madsen, hos (S. T.) Hr. Forligelsesprocurator, Formularskriver og juri-

disk Consulent Jeppe Jepsen, hvilket bebudede og tilkjendegav denne Bryllupsfests Høitideligholdelse til Ære for det velfornemme Brudepar.

Kl. 8½ tog Høitideligheden sin Begyndelse. En Deputation af Byens Honorationes, ledsaget af det velfornemme Borgerskab og Bondestanden, gik i en gravitetisk Procession hen til Brudgommen. Sex Musicantere aabnede Toget. Derpaa fulgte Præsten og Birkedommeren; den første gik paa høire og den sidste paa venstre Haand, som et Sindbillede paa den Sætning: "Loven over os, og Geistligheden over os alle!" Efter disse fulgte Degnen, som den, der nærmest hørte til den høie Geistlighed, og tre Skridt fra ham Ringeren. Tre Skridt fra disse igjen fulgte Byens øvrige høie Embedsmænd, saasom (S. T.) Hr. Tolder og Classelotteriecollecteur Bækkelund, (S. T.) Hr. Compagniechirurg og Balinspecteur Lundberg, (S. T.) Hr. Overgraver og Victualiecommissionair Rasmus Rasmussen ꝛc. ꝛc. Siden fulgte alle Byens Skolebørn i deres Søndagsklæder med Krandse af Kornblomster. Da Processionen kom til Brudgommens Huus, standsede den. Her var

der opreist et Altar, hvorpaa der brændte to Hjerter saa store som to Cocusnødder. Den velfornemme Brudgoms Bodsvend, klædt som Venus, og en lille Dreng, som han har taget i Barns Sted, som Amor, kasteste Røgelse i Ilden for at faae Hjerterne, der vare sammenbundne med blaa Barattesbaand, til at lue. Nu fremtraadte Degnen med alle Skolebørnene og sang først et Te deum, og derpaa et Brudevers, forfattet af en Poet fra Kjøbenhavn, som, for at forslaae Griller og Creditorer og give sin poetiske Aand et høiere Sving, nylig har fæstet Sommerværelser i Gjekkeskov. Brudgommen, klædt i en splinterny Slaaprok og i en svanehvid Nathue, lod sig see i Vinduet, og bukkede sig tre Gange. "Hurra! Hurra! Det høie Brudepar leve! — Hr. Ruus og hans udkaarede Fæstemø leve!" gjenlød nu i Luften. Hr. Ruus vilde tale, vilde hulke, men kunde ikke. Hans Følelser qvalte hans Taarer, og hans Taarer qvalte hans Ord.

Hurtig som en Lynild skyndte han sig nu med at klæde sig paa, og i et Nu befandt han sig i sin hele Brudgomsdragt i Spidsen for Processionen, kyste Birkedommeren og Præsten,

og krammede dem begge til sit Bryst. Alle Munde istemte en hjertelig Velkomst. Nu gik Toget hen til Bruden, som boede i Smedegaden. Da hun lod sig see i Vinduet, bestænkede Degnen Fortoget med Hovedvand. Derpaa bestrøede Smaadrengene og Smaapigerne Trappen med Blomster og behængte Huset med Krandse. Degnen istemte her atter et Vers, der blev accompagneret af en listig Musique, og Brudgommen begav sig imidlertid op til Bruden. De kom derpaa begge strax ned igjen, og fulgte med hele Processionen til Kirken. Her var Alting ligesom besat og broderet med Mennesker, lige fra Kirketaarnets Spiir til Træernes Top, paa hvilke der ordentlig ligesom groede Folk. Vielsen skede under 9 Canoners Løsning og et besjelet Hurraraab, som kysede Fuglene i Luften. Da Vielsen var forbi ledsagede Processionen Brudeparret hjem igjen. Ved Ankomsten til Bryllupshuset holdte Poeten fra Kjøbenhavn en meget sublim Tale. Publicum faaer den for det første ikke at læse, men til dets Beroligelse kan jeg dog melde, at den kommer til at staae i Digterens samlede Værker. Begyndelsen deraf var saaledes:

"Den Lykke, mine ærede Tilhørere, som denne store Dag skjenker Gjekkeskovs hæderværdige Borgere og Indbyggere, er Frugten af den rosenrøde Amors og den liliehvide Venus's forenede Godhed. Vi see dem her indenfor denne ældgamle nordiske Stads hellige Volde, forene to Væsener, der synes skabte for hinanden som to Turtelduer. O, lader os alle falde ned i Støvet, og tilbede Hymens almægtige og skabende Haand, som gyder Kjerlighedens himmelske Følelse i alle levende Væsener, lige fra den blinde Muldvarp, der ødelægger vore Agere, indtil Hr. Peder Ruus og hans udkaarede Brud og Dronning, hidtil den kydske Jomfrue Annike Paars, og i Morgen den velfornemme Madame Ruus — —"

Dette Brudstykke vil give Dem et, skjønt svagt, Begreb om denne Tale.

Om Eftermiddagen Kl. 4 blev der paa Slagtervængen opført et Sørgespil, forfattet af den forhen nævnte Kjøbenhavnske Poet. Det blev udført med en Pomp og Sandhed, som end ikke Theatret i Odensee skal kunne rose sig af. Ved en lykkelig Hændelse havde vi

faaet laant en uhyre stor rødmalet Luftmachine, som i forrige Aar skulde have gaaet til Veirs i Kjøbenhavn, men som skulde atter opmales hos en Malermester i Gjekkeskov. Denne blev udspændt som et Telt lige ved Kjæret paa Slagtervængen, og indrettet som et ordentligt Skuespilhuus. Da der lykkeligviis i denne Tid just opholder sig i Gjekkeskov en Morian, som har faaet Løbepas af sin Herre, fordi denne har afskaaret ham et Stykke Øre; dernæst en Emigrant, som før Revolutionen skal have været en stor Mand — af hvad Titel husker jeg ikke, men Skalk forekommer deri, — og vi tillige havde det herlige store Kjær ved Slagtervængen, saa faldt vor Poet paa den heldige Idee, at benytte sig af alle disse lykkelige Omstændigheder, og at udarbeide i Anledning af Dagens Hoitideligheds et heroiskt Sørgespil, under Titel af Keiser Jacob, eller Blodbadet paa St. Domingo. Kjæret skulde forestille Floden Ozama, hvor den Franske Flaade kommer seilende, Morianen skulde spille Keiser Jacobs Rolle og Emigranten den Franske Generals. Tre Canonskud bebudede at Skuespillet nu tog sin Begyndelse. Stykket blev givet ganske fortræffelig, og Huset

var nær ved at falde overende af bare Klap og Bravoraab; kun opkom der tilsidst i den Scene, hvor Capitulationen skulde underskrives, en lille Strid imellem Keiser Jacob og den Franske General, fordi den første havde taget for meget til sig af den Viin, der stod paa Bordet. Det Hele blev isvrigt udført i største Orden, naar man undtager nogle smaa Inconveniencer, f. Ex. at en Griis fandt Leilighed til under Handlingen at smutte sig ind i Floden Ozama mellem de Franske Skibe, og ved sin Grynten at forstyrre Illusionen i en Scene, hvor Interressen var spændt paa det høieste.

Stykket blev imidlertid dog ikke ganske udført efter Digterens første Plan; thi efter denne skulde den store Schweitzer, som nu lader sig see for Penge paa Vesterbro, have spillet den sorte General Christophers Rolle. Man havde, efter indløbne Efterretninger, fuldkommen Vished om, at han sikkert vilde passere Gjekkeskov den 10 Junii, og det havde i saa Fald været en smal Sag at formaae ham til at paatage sig Rollen, men uheldigviis tog han en anden Vei, og man maatte altsaa overdrage den til en Kræmmersvend fra Veile, hvis Jyd-

ske Dialect hindrede ham noget i at udføre Rollen med den tilbørlige Heroisme. — Kyndige Mænd have anmodet Forfatteren om at indlevere Stykket til Opførelse paa det Kjøbenhavnske Theater; men han har ikke villet beqvemme sig dertil. Han vil oversætte det paa Tydsk og sende det til Tydskland. Naar det kommer i Tydsk Skikkelse tilbage, saa faaer vel sagtens een af vore Oversættere Kløer i det, og da ville Kjøbenhavnerne heller ikke savne den Glæde, at qvæge sig med denne dramatiske Lekkerbidsken.

Da Stykket var forbi blev Brudeparret ledsaget hjem, under Paukers og Trompeters Lyd. Ved Ankomsten til Brudgommens Huus blev der affyret tre Canonskud. Alle Byens høie Embedsmænd, Keiser Jacob og det øvrige Theaterpersonale, bleve indbudne til et brillant Aftensmaaltid hos Brudgommen, Hr. Fiskebløder Ruus. Glad og fornøiet drak Selskabet det agtværdige Brudepars Skaal, under 27 Canonskuds Løsning. Noget derefter drak man Brudens ærværdige Faders, (S. T.) Hr. Kobberfabricant Peder Nielsen Paars's med hele Familiens og Kones Velgaaende, under 9 Canonskuds Løsning. En passende Tid derefter drak man

de tilstedeværende høie Embedsmænds Skaal, hvorunder tillige erindredes den Agtelse, de havde viist det velfornemme Brudepar, ligeledes under et glædeligt Hurraraab og tre Canonskuds Torden. Hele Selskabet passerede derpaa Aftenen saa fornøiet som mueligt indtil Kl. 5 anden Dags Morgen, da disse muntre og agtværdige Gjæster forlode hinanden i tre Afdelinger, og til Slutning og Afsked saluteredes med tre Canonskud ved hver Afdelings Bortgang.

Hele Gjekkeskov var illumineret. En Decoration, som var anbragt i et af Vinduerne hos den Franske Emigrant, udmærkede sig især. Den forestillede en Keglebane, hvor Fortuna stod og spillede Kegler med en Verdenskugle af Guld. Keglerne bestode af ordentlige menneskelige Figurer, klædte som Harlequiner, Stodderkonger, Banditer ꝛc. Nedenunder stod følgende Inscription med Ildbogstaver baade paa Fransk og Tydsk:

"Das Glück ist kugelrund,
"Es trifft so manchen Lumpenhund!"

Deres forbundne

Jeppe Jespersen,
Kjøbmand, Apotheker og Postmester i Gjekkeskov.

Blandede Nyheder.

Kongsbergs Sølvværk, som nu skal nedlægges, har været bekjendt i en Tid af henved 200 Aar. Et Jordskjelv, som indtraf i dets Omegn 1623, skal have været den nærmeste Aarsag til dets Opdagelse. 1625 blev det overladt til Participanter; Kongen selv tog $\frac{1}{8}$ Part. 1651 forøgede Kongen sin Andeel til $\frac{9}{32}$ Parter; Participantskabet vedblev til 1661. 1661—73 blev Værket drevet for Kongel. Regning, og i det sidste Aar solgt til Rentemester Møller for 119,136 Rdlr., men det blev saa slet bestyret, at Kongen maatte tage det tilbage igjen, og fra den Tid af blev det aldeles drevet for Kongelig Regning. Fra 1654 til 1704 var Bestyrelsen temmelig maadelig, og 1699 maatte der endog betales 12,776 Rdlr. i Tilskud. Fra 1704—14 vandtes 320,000 Rdlr., men 1725 tabtes 20,782 Rdlr. Fra 1716—1723 havde man ialt 337,186 Rdlr. i Overskud. 1724 begyndte Værket at hælde, og dette varede i ni Aar og krævede et Tilskud af 562,685 Rdlr. Man mistænkte Bestyrelsen og nedsatte en Inqvisitionscommission. Indtil 1747 havde man i en Række af 15 Aar havt et Overskud af 701,331 Rdlr. eller 46,755 aarligen. Fra den Tid af har man snart havt Tab, snart Overskud. I den senere Tid har Tabet tiltaget hvert Aar. 1791 var Arbeidernes Tal 2584 Personer.

I Berlingsavisen læses nogle ufrivillige Følelser af Pastor Bagesen Lakier, ved Erindringen om den Tid, da han først begyndte at pløie med Stude, var selv Kudsk og ved sit Ho! Ho! Ho! med taktiske smaa Puf i Lydsken gjorde Metamorphosis til egen fulde Tilfredshed og andres Underviisning. Kalve af smuk Taille vare ham til denne Exercise de fortrinligste.

Den 13de og 17de d. M. gjorde Hs. Svenske Majestæt i sin Lystjagt en Tour op ad Kjøbenhavns Reed forbi Vagtskibet og tilbage til Helsingborg. Saavel fra Kronborg som Vagtskibet og Skydebanen blev der saluteret. Jagten svarede hver Gang med to Skud. Paa samme Maade gjengjaldt den Folkets Hurra, som lød den i Møde fra Skibsbroen i Helsingøer. Mandskabet vare alle til Veirs i Vanterne og Mersene.

I de af Bidrag til den Danske Digtekonst Historie uddragne Forelæsninger sees, at de første Danske Skuespil, man kjender, ere forfattede i den første Halvdeel af det sextende Aarhundrede af en Skolemester i Odensee, ved Navn Christian Hansen.

Til den, som kan opgive et Forslag til den smukkeste og meest passende allegoriske Forestilling, bestemt til Reversen paa en Gulmedaille, som et Selskab vil lade præge til Erindring for den afdøde Prof. Vahl, loves en Præmie enten af Medaillen selv i Guld, eller, om det hellere ønskes, 50 Rdlr. i Penge.

Den Halliske Litteraturzeitung anmelder en interessant Oversigt af den Danske og nordiske Litteratur fra 1796 til 1802, indeelt i Classer og specielle Afdelinger.

Løverdagen den 27 opfører det Franske Skuespillerselskab istedetfor den forhen averterede Opera: L'irato, ou l'Emporté, Comoedien le Sourd ou l'Auberge plein. Denne Forestilling er den sidste.

Der er nu nedsat en Commission, bestaaende af Hr. Major Grev Platen og endnu en Militairperson, samt to civile Embedsmænd, som skal undersøge den Tvist, der for ikke længe siden opkom imellem en vagthavende Officier i Nørreport og en Postillion.

Det Avertissement i Adresseavisen, som for en rum Tid siden lovede en sikker Indtægt af 20 til 30,000 Rdlr. aarligen ved et Indskud af

50,000, gjentages paa ny. Man skulde næsten troe, at der maa være stor Pengemangel i Kjøbenhavn, siden ingen vil indgaae disse herlige Betingelser. Men somme mene, at Proponenten vilde, ved at sætte Fordelen ned til 10,000 Rdlr. og ved at udelade det slemme Notabene, "at han ikke er det Danske Sprog mægtig," maaskee snarere finde en Lysthaver.

En Trondhjemsk Frue ønskede nylig i Trondhjemsavisen en Pige, som vilde reise med hende til Kjøbenhavn. Neppe var Avisen udkommen, førend der stimlede Piger til i Skokketal, som alle vilde til Kjøbenhavn. Stephanson giver dem nu i samme Avis følgende Formaning: "skjønt jeg maa tilstaae, at jeg af lang Erfaring kjender dette Paradiis, kan jeg dog forsikkre mine Norske Søstre, at naar de komme did, vil det ei gaae dem som Fader Adam og hans Kone, at de udjages, thi de ville ile selv ud, eller i det mindste hjertelig ønske, atter at leve igjen blandt disse kjere Fjelde."

Den Franske Keiser er nu kommen tilbage til Paris. Han reiste incognito under Navn af Ministeren for det Indre. I Boulogne bade Indbyggerne om Tilladelse, at trække hans Vogn, hvilket han frabad sig, men han tillod, at Folket forsamlede sig omkring den og afsang en Hymne, som Staden havde ladet forfærdige, og hvoraf man overleverede ham et Exemplar, trykt paa Silketøi.

Moniteuren erklærer det Rygte, at Keiseren skulde have havt i Sinde, at formæle Prinds Eugen med Dronningen af Hetrurien, og derved at forene Toscana med Kongeriget Italien, for aldeles falsk. Dronningen af Hetrurien har Børn og kan altsaa ikke bringe Riget til Medgivt. Ligesaa ugrundet er det Rygte, at en Prinds af den Keiserlige Familie skulde formæles med en Datter af Dronningen af Neapel. — Den Genealogie af det Bonaparteske Huus, som man nylig har læst i Fran=

ske Journaler, finder Moniteuren ligesaa latterlig som flau, da dette Huus maa dateres fra d. 18 Brumaire. Hvor kan man, siger den, i vort Aarhundrede være saa eenfoldig, at underholde Publicum med saadanne Flauheder. — Lalande har nu erklæret, at det var den i Aaret 1795 afdøde Deputerede Romme, som 1793 tvang ham til at forfatte den ny Calender.

Den berømte D. Gall er født i en Landsby i det Badenske. I Pforzheim har han tjent en Tidlang som Barbeer paa en Barbeerstue.

I Schlesien er Brødmanglen stegen til det yderste. I Glogau betales 13 Rdlr. for en Skjeppe Rug. Fire sultne Børn fandt her nyligen en Trebak, der saae ud til at være bestrøet med Sukker. De spiste alle fire deraf; to af dem døde strax, og de to andre ligge farlig syg. Man formoder at Trebakken har været bestrøet med Rottekrud.

(Diezzar Pascha, sluttet.) Denne afskyelige Tyran var i Aaret 1803 omtrent 70 Aar gammel, og syntes at forene i sin Caracteer alle muelige Modsigelser. Han adlød paa een og den samme Tid den Catholske og den Mahomedanske Religions Forskrivter. Han manede Aander, gjorde Troldomskonster og raadførte sig med Stjernerne. Han behandlede Mahomedanske Geistlige, Troldmænd, Læger og Markskrigere paa en lige udmærket Maade, og spurgte dem baade i betydelige og ubetydelige Tilfælde til Raads. Han var en Slave af religieuse Fordomme og Pøbelvildfarelser, men formodentlig mere af Trædskhed end af Overbeviisning. Han lod udsprede, at han var en Troldmand, og at han kunde opdage alt, hvad der blev opspundet imod ham; den Tyrkiske Pøbel troede det, og Overtroen befæstede Barbarens blodige Trone. Man seer heraf, at alle Tyranner, saavel i oplyste som uoplyste Stater, ere enige om, at bruge Overtroen, som et kraftigt Middel til at grundfæste deres Vælde.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 83.
Den 30 Julii, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Om Love for det Danske Sprogs Retskrivning.

(Sluttet.)

I det Tydske, Franske og Engelske Sprog har man Lexica, der ere saaledes udarbeidede, at man aldeles kan stole paa dem, og at de kunne tjene til en ufravigelig Rettesnor for enhver, som ønsker at skrive Sproget rigtig. Adelung, Johnson og l'Academie françoise have leveret Værker, der ere classiske. De ere i Sprogets Rige Ægyptiske Pyramider, der i det væsentligste kunne trodse Tiden, thi de ere bygte paa en fast og urokkelig Grundvold. Ogsaa vi have

faaet Begyndelsen til et saadant Værk, under Titel af den almindelige Danske Ordbog. Det udgives under Videnskabernes Selskabets Bestyrelse, og kunde maaskee blive for os, hvad hine ere for Tydskland, Engelland og Frankrige; men ikke at tale om, at der ikke hidtil er udkommet mere deraf end fra Bogstavet A. til H, saa har det tillige været alt for længe under Arbeide og er gaaet igjennem forskjellige Hænder. Et Evighedsarbeide af den Natur kan umuelig blive noget Mesterværk; thi de store Mellemrum maae altid foraarsage en stor Uovereensstemmelse i Retskrivning, som i saadant et Lexicon dog fra først til sidst burde være overeensstemmende. Det Manuskript, som egentlig er lagt og endnu lægges til Grund, er sikkert hundrede Aar gammelt, og de fem udkomne Hefter, som ere udarbeidede af den afdøde Prof. Ehlers, have i det mindste været over tyve Aar under Arbeide. I saadanne Tidsrum maa der unegtelig foregaae store Revolutioner i et Sprog, og der kan vel neppe være nogen Tvivl om, at de udkomne Hefter allerede nu kunne tjene til mange Berigtigelser, ja maaskee endog paa mange Steder til at omtrykkes. I vor Tidsalder er det des-

uden saa meget des vanskeligere at fortsætte et saadant Værk, som vort Sprog ved de i de senere Aar udkomne mange Oversættelser af Tydsk rc. er blevet saa opfyldt med fremmede Ord og Constructioner, at selv den øvede Sprogkjender her har ondt ved bestandig at vogte sig for de mange Skjer, som han her støder paa. Dertil kommer endnu, at man maaskee af utidig Tillid til de Mænds Sprogkundskaber, der ved deres Skrivter have erhvervet sig en anseelig Rang i den litteraire Verden, saa let forledes til at anføre selv urigtige Exempler af deres Værker i et saadant Lexicon. Ved at kaste op i den anførte store Danske Ordbog, finder jeg f. Ex. Side 529 under Hav: "2. siges det og figurligen om en meget stor og utallig Mængde af noget, hvoraf man ligesom er oversvømmet." En Draabe i det store Hav om Trykkefriheden (Heiberg). — "Hav om Trykkefriheden" er det Dansk i den Forstand, som det her skal tages? Hav om Trykkefriheden kan aldrig blive andet end: Hav omkring Trykkefriheden, eller: Trykkefriheden, omgiven af et Hav. Hvor figurlig en saadan Talemaade end er, kan Præpositionen dog aldrig blive anderledes end i den egentlige Bemærkelse.

Man vil maaskee indvende: det er Smaating; men herpaa kan man svare: i enhver anden Bog, kun ikke i et Værk som den almindelige Danske Ordbog, kun ikke der, hvor man vil anføre en berømt Skribents Ord som Exempel paa Sprogrigtighed. — Selv Titelen Ordbog er ikke passende. . Et Værk, som dette, der tillige er en Phraseologie, kan ikke med Føie kaldes slet og ret Ordbog. Man vil maaskee atter indvende: "det er Smaating!" men mange Smaating blive samlede til store Ting.

Vort Sprog i det Hele betragtet hviler desuden endnu paa alt for svage Grundstøtter. Det ligner tildeels en Hauge, som i mangfoldige Aar ikke har været luget, og som derfor er belæsset med alt for meget Ukrud. Vore nyere Oversættere og Poeter kappes om at befordre dette Ukruds frodige Vext, ved bestandig at gjøde Sprogets Jordbund med Tydskerier 2c. Det Tydske Ord ahnden f. Ex., som baade betegner ane (bæres fore, forekomme), og hevne, oversættes i Flæng med ane, og faaer derved en ganske skjæv Bemærkelse. Adskillige Poeter, som laane Ideer og Ord af Tydskerne, indføre saaledes ane og anende paa Steder, hvor hele Meningen van-

skabes derved. Jeg kunde, dersom Rummet tillod det, anføre utallige Exempler paa saadanne Absurditeter, som daglig begaaes lige for vore Øine, uden at nogen paataler dem. En Mand spurgte engang een af vore Oversættere i et Selskab: "med Tilladelse, hvad er Deres egentlige Fag?" — "Jeg er Færgemand," svarede Oversætteren. "Jeg sætter Bøger over fra Tydskland til Dannemark." — "Saa har De," gav hiin til Gjensvar: "et mageligere og sikkrere Levebrød end de fleste andre Færgemænd, thi der findes paa hele den litteraire Kyst neppe en eneste Strandrider, der giver sig den Umage, ret at visitere Deres Færge." — Hvo kan andet end istemme hans Ord?

Til Hr. Commandeersergeant og Literatus Seidelin.

(Indsendt.)

At dadle en Ting er det letteste Arbeide i Verden, men den beskedne Sandhedsven træder aldrig frem med bitter Dadel, uden i det mindste at være forsynet med uomstødelige Beviser for den gode Sag. Saa meget mere maa det harme enhver oprigtig Menneskeven, at see en

Mand som Politievennens Udgiver fremstille til Skue for Publikum en Art skinhellig kritisk Note i sit Blad, hvormed han i en afgjørende Tone, paa en vist ikke beskeden Maade, uden Grund søger at nedrive et af flere kyndige Mænd anpriset Skrivt: Den forsigtige Fruentimmerven &c., der ikke sigter til mindre, end at hemme og udrydde een af Menneskehedens gyseligste Onder: den veneriske Pest. Vi opfordre derfor Hr. Udgiveren til foreløbigen at besvare følgende Spørgsmaale:

1) Da det i Anmodningen til Hr. Rodemester og Boghandler Malling, ved de Ord: allerede for endeel Aar, udkom det slette Skrivt &c. (Bogen udkom 1802) næsten kunde røbe lidt Mistanke om, at Angriberen nogensinde har læst det Skrivt, han saa rask bestormer, saa spørges: Har De virkelig med koldt Overlæg, sund Eftertanke, moralsk-kristelig Undersøgelsesaand, og uden mindste Animositet, gjennemlæst dette Skrivt?

2) Hvad Skade kan dette Skrivt, efter Deres virkelige Overbeviisning, forvolde?

3) Hvad for skadelige Selvkure indeholder det?

4) Hvilken er den bedste Maade, at standse det gyselige veneriske Ondes tiltagende Udbredelse, uden at antage de Forslag, hiint Skrivt peger paa, især velorganiserede offentlige Bordeller, efter Tingenes nærværende Gang, da Stæderne i tusindetal vrimle af forføriske, befængte Glædesnympher, som Statspolitiet upaaanket taaler?

5) Hvad forstaaer Angriberen ved Selvkurs- eller Selvforfuskelses Skrivter, hvilke ere disse, og hvor findes det Senere skrevet derimod?

6) Hvilke ere de andre saakaldte liderlige Skrivter, der ere udklækkede paa et par andre Boghandleres Forlag, og hvormed dette sammenlignes?

7) Er det aldeles umuligt, at Forstanderen ved et offentligt Bordel, indrettet efter den i hiint Skrivt opgivne Maade, kan være en ærlig Mand, og kan Politiet ikke hindre fræk Adfærd der?

8) Hvori vilde vel den betydelige Deel af Hr. Angriberens Skribentlykke bestaae, om end denne, saakaldte slette Bog, blev tilintetgjort?

9) Hvorfor har Angriberen ikke før i Moralens Navn, eller i det mindste bag Mora-

lens Skjermbrædt, angrebet dette for ham saa umoralske Produkt, da det dog flere Gange har været averteret paa samme Maade?

10) Hvad er endelig Resultatet af dette Skrivt?

Efterat disse Spørgsmaale ere blevne tydelig og grundig besvarede, ville vi indlade os i et nærmere Detail over enhver enkelt Gjenstand, og derefter bestemme, hvorvidt Angriberen kan være beføiet til at affige sin haarde Dom, og end mere: fordre den exeqveret.

Efter Hr. Boghandler Mallings Anmodning og som Bogens Oversætter

H. C. Lund.

Om det Sjællandske Landliv og den Sjællandske Bonde.

(Indsendt.)

Vore Digtere skildre os Landlivet med saa fortryllende Farver, at enhver Kjøbenhavner priser sig lykkelig, naar han kan gjøre Lystreiser omkring i Sjælland, eller have Sommerværelser paa Landet. Tanken om den landlige Uskyldighed, som man der venter at finde blandt disse Naturens ufordærvede Børn

og i straatakte Hytter, viser os dette Paradiis i et sandt Tryllespeil. Men betragter man Tingen uden Fordomme og i sit rette Lys, saa overbevises man snart om, at det Hele kun er et Blændeværk, og at vore Forestillinger om det Sjællandske Landliv ere alt for overspændte. En vis Forfatter har sagt: "Verden vilde være et Paradiis, dersom den ikke beboedes af Mennesker," og man kan ligeledes sige: "Sjælland vilde være et Paradiis, dersom det ikke for største Delen beboedes af Sjællandske Bønder."

Det er ikke blot den sundere Luft, vi, for at nyde Landlivets Glæder, behøve paa Landet. Vi trænge ogsaa til at see Mennesker i Ordets egentlige Forstand, og at glæde os ved de Dyder, der udgjøre Menneskets Hæder. Gjestfrihed, som endog de røverske Arabere ansee for Menneskets første og sødeste Pligt, savnes her ganske. Egennytte, lav Egennytte, møder man næsten overalt hos de Sjællandske Bønder, og meget sjelden træffer man her paa et Menneske, der har givet Slip paa den næsten indgroede Mistillid, som denne Menneskeclasse fra Arilds Tid af har havt til alle Kjøbenhavnere, ja næsten til alle Kjøbstædsfolk. En fattig Reisende

kan vandre hele Sjælland igjennem, uden at stode paa et Huus, hvor man ikke hellere lader ham vansmægte, end nænner at række ham en hjelpsom Broderhaand. Naar Landsoldaterne fra Provindserne reise igjennem Sjælland, maae de om Natten ligge i Laderne; Fødevarer f. Ex. kunne de stundom neppe faae for Penge; thi om den Sjællandske Bonde kun har to Pund Smør, saa reiser han til Torvs dermed. I intet Land i Verden hersker der i den Henseende mindre Gjestfrihed, mindre Følelse for Menneskeværd, end her. Egennytte og Mistillid til Andre ere Hovedtræk i den Sjællandske Bondes Caracteer. Den, som ikke har Adgang til de mere cultiverede Folk paa Landet, kan altsaa umuelig finde nogen Glæde blandt disse raae Mennesker, der, nyligen befriede fra fornedrende Trældom, endnu ere Slaver af Overtro og Fordomme, endnu mistænke alle Andre, og, paa enkelte nær, have tabt al Følelse for Broder- og Næstekjerlighed. — I Smaakjøbstæderne finder man saare mange Folk, der forene Bondernes lave Egennytte med Residencebeboernes Laster, og ere ikke bedre end Bønderne. Den største Deel have og

misunde hinanden indbyrdes, og Bagtalelsesskolerne ere ingensteds i større Flor end netop der. Alle de Fødevarer, man falholder der, ere for det meste usle, og alligevel overdreven dyre. Man kan reise hele Sjælland igjennem, uden at faae en ret god Drik Øl. Den Kjøbenhavner, som altsaa ikke er formuende eller har Raad til at bortødsle Penge, og som sætter nogen Værd paa Omgangen med uegennyttige, gjestfri og cultiverede Mennesker, han skye det Sjællandske Paradiis, og foretrække hellere, naar han kan, Hovedstadens mindre sunde Luft og blandede Menneskevrimmel. Mange ville maaskee ansee denne Skildring for overdreven, men den, som af Erfaring kjender den Sjællandske Bonde og Levemaaden i Kjøbstæder, vil neppe andet end sande mine Ord.

Men alt dette uagtet ere mange Kjøbenhavnere dog misfornøiede med Levemaaden i Hovedstaden og troe sig evig lykkelige, naar de kunne komme til at boe paa Landet. Naar de ere rige og kunne leve der som Folk af Stand, saa kunne de finde Selskabelighed nok, men ere de uformuende, saa maa de søge den i Naturen, thi hos de mælende Bønder finde de den ikke. Hvad

her er sagt maa imidlertid tages i vidtløftig Forstand, thi det vilde være urimeligt at paastaae, at der i Sjælland ikke gives enkelte gjestfri, uegennyttige og oplyste Landmænd; men her tales kun om Hovedtrækkene i de Sjællandske Bønders Caracteer i det Hele. Man skulde troe, at den Velstand, der i de senere Aar saa meget har tiltaget hos mange af dem, har bidraget til at humanisere dem, men det er langtfra ikke Tilfældet; den har snarere brutaliseret dem end mere og gjort dem tilbøielige til Vellevned og Egennytte. Den vil endnu mere bidrage til deres Fordærvelse, naar man ikke i Tide ved passende Skoleindretninger søger at give dem nogen mere moralsk Dannelse end hidtil. Det er ikke nok at et Lands Bønder ere befriede for alle physiske Lænker, de bør ogsaa befries for de moralske, naar Landets sande Gavn skal fremmes.

Blandede Nyheder.

I Følge den sidst udkomne Kongl. Befaling, at enhver, som har Exemplarer af Fanatikeren Hauges Skrivter i Hænde, skal udlevere dem, har en Bogtrykker i Kjøbenhavn i Løverdags afleveret paa Politiekammeret en heel Deel af disse Skrivter, som maatte bæres af to Karle. Hver Oplysnings

Ven kan ikke andet end takke vor vise Regjering, der søger ved ret alvorlige Midler at udrydde saadanne skadelige Producter.

Tirsdagen den 25 Julii reiste der sig i en Skov, som hører til Gammelkjøgegaard og kaldes Krageskov, en meget heftig Orcan, hvorved nogle hundrede store Træer bleve kuldkastede og knækkede. Adskillige af disse Træer indbefattede over 10 Favne Brænde, og de fleste bleve oprykkede med Rode. Man fandt mange døde Fugle, som formodentlig vare dræbte da Træerne faldt om. Orcanen løftede en heel Høstak i Veiret. Der kom heldigviis intet Menneske til Skade derved.

Der arbeides nu af alle Kræfter paa Havnen i Kjøge. Man mener, at den vil blive færdig i September Maaned. Tømmermester Chrane bestyrer Arbeidet, og Tømmerværket allene koster 10,000 Rdlr. — Med den nye Landevei fra Kjøge til Vordingborg derimod gaaer det meget langsomt. Uagtet man allerede har arbeidet to Aar derpaa, ere hidtil dog kun to temmelig smaae Stykker blevne færdige.

Den Danske Minister ved det Madridske Hof, Hr. Kammerherre Bourke, opholder sig i denne Tid i Kjøbenhavn.

Storsultanen forærede den Franske Cabinetssecretair og første Tolk, Jaubert, førend han forlod Constantinopel, en Aigrette, som vurderedes for 5000 Pjastre, og lod ham tillige overlevere sen med udvalgte Brillanter besat Kaarde for den Franske Keiser.

General Moreau har nylig besøgt den Spanske Leir ved St. Roche, og tillige taget Linierne af Gibralter i Øiesyn.

Kongen af Engellands tredie Søn, Hertugen af Clarence, lægger megen Vind paa Agerdyrknin-

gen, og ansees for den heldigste Landmand i Grevskabet Surrey.

Paa de Engelske Privatverfter bygges nu 6 nye Linieskibe, hvert paa 74 Canoner.

En Dame i Engelland, navnlig Thornton, som allerede engang har gjort sig berømt ved Veddeløb til Hest, har atter tilbudet sig at sætte 3000 Pund (18,000 Rdlr.) paa et saadant Veddemaal, og ride om Kaps med hvilken Herre, der har Lyst dertil.

Ogsaa Spanierne følge nu den Grundsætning, at et neutralt Skib ikke gjør Godset neutralt; dette sees deraf, at de nylig have taget et Svensk Skib, som fra Hull skulde gaae til Messina.

I Skoven ved Soigne fældes nu mange Træer, og sendes over Brüssel til Antwerpen, hvor de bruges til Skibsbygning. Tre Linieskibe skulle snart løbe af Stabelen der.

I en Recension i det sidste Numer af lærde Efterretninger findes følgende haarde Dom om vor nærværende Litteraturs Tilstand: "da vore Præsser (siger den iøvrigt høist agtværdige Rec.) just ikke give stort Overflod af Skrivter af sig, der ere saa lærerige, og for den, der gider læst andet en (end?) slet oversatte Tydske Døgnskrivter, underholdende, som dette Værk, (nemlig Bidrag til den Danske Digtekonsts Historie), saa behøves her nok ingen Undskyldning, at Anmeldelsen er udførlig." — Den Upartiske kan ikke uden Harme læse Recensenternes evige Skraal over vor Litteraturs og vore Oversættelsers Usselhed. Den ene skraaler at man i sex Aar ikke har faaet en Bog, der er værd at læse, den anden at man ikke har andet end slet oversatte tydske Døgnskrivter. Udenlandske Lærde, som sædvanligst kun læse saadanne Døgnrecensioner, uden at læse Bøgerne selv, indrette derefter deres Dom om

vor Litteratur i Almindelighed, og bibringes saaledes de laveste Begreber om Videnskabelighedens Tilstand i Dannemark. Som oftest bestaae saadanne Recensenter af Folk, der aldrig kjende det mindste til de Bøger eller de Oversættelser, som de saaledes nedrive. Den, som kun vil kaste et upartisk Blik paa vor Litteraturs Tilstand i de sidste Aar, vil finde at der er udkommen et ikke ubetydeligt Antal gode Danske Originalværker, og ligesaa mange upaaklagelige Oversættelser som slette. De usurperede Bogdommere, der diffamere vor Litteratur, ere som oftest de største Sinker, naar de selv skulle til at oversætte noget eller udarbeide noget originalt, og man kan med Bestemthed sige, at netop de fleste saakaldte Recensioner, ere noget af det slettteste der skrives i Dannemark, og ofte en sand Satire over det hele Recensentvæsen. Havde vi bedre Recensenter, saa vilde vi ogsaa have færre slette Oversættere.

I den Krone, som Keiser Napoleon har foræret Paven, findes Diamanter, som fordum bleve baarne af Stormogul.

I Bjergegnene ved Genf sneede det sidst i forrige Maaned saa stærkt, at næsten alle Køer maatte vende tilbage fra Alperne, og mange Faar og Gjedder omkom i Sneen.

Hofraad Schløzer i Göttingen har vundet den Præmie, som det Jablonowkiske Selskab i Leipzig har udsat for en Afhandling om Jarlsværdighedens Oprindelse, Rettigheder og Skjebne i de nordiske Riger.

Det hedder nu, at de Franske Skuespillere i Kjøbenhavn faae Tilladelse til at spille til Vinter en Gang om Ugen paa det Kongel. Theater. — Man kan ogsaa billigen spørge: hvorfor skulde vor Hovedstad, hvis Befolkning og Velstand har

tiltaget saa meget i de senere Aar, ikke ligesaa godt kunne have et Fransk Theater i Aaret 1805 som i Aaret 1771?

I det Værelse paa Børsen i Kjøbenhavn hvor Coursen to Gange om Ugen offentlig reguleres, have endeel Kjøbmænd, Mæglere ꝛc. i den senere Tid mistet deres Silkeparapluier, som de paa dette Sted havde sat fra sig. Sidste Fredag var man saa heldig at paagribe den meget velklædte Tyv, da han netop var i Færd med at stjele den 22 Paraplnie. Han sidder nu arresteret i Politiearresten.

Stephanson i Trondhjem drager nu til Feldts mod to Virtuoser, der for nærværende Tid opholde sig i Trondhjem, og blandt andre Konster ville lære Folk, behændigen at udslette Navne og Underskrivter af Documenter. Mon de ikke ligeledes give Underviisning i at skrive dem paa ny?

Den Dramaturgiske Feide i Trondhjemsavisen er endnu ikke endt. Hr. Purup er nu atter fremkommen med en Replique, der egentlig er stilet mod Overveier Brodtkorb, som, uagtet han lønnes som Overveier, ikke tilbørlig overveier hvad han fremfører mod Hr. Purup.

Efter den Beregning, som man nylig har forelagt Parlamentet, beløber Storbritaniens Nationalgjeld sig til 516 Mill. 689,255 Pund St.

Tyve Personer og deriblandt adskillige Guldsmede i Paris, der have gjort falske Mynter i Keiser Napoleons Fraværelse, skulle nu anklages.

Contreadmiral Missiessy skal, sin glimrende Expedition uagtet, have paadraget sig nogen Mishag, og der skal allerede være udnævnt i hans Sted en anden Anfører for den Rochefortske Escadre.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 84.
Den 2 Augusti, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

En Tydsk Statistikers Tanke om Dannemark i Aaret 1805 *).

Det kan neppe være dette Blads Læsere uinteressant at høre, hvad en bekjendt Tydsk Skribent endnu i dette Aar har skrevet om Dannemark, og Anmelderen tager derfor ikke i Betænkning, at anføre her et Udtog af hans Betragt-

*) Prof. Schummel i hans "kleine Weltstatistik." Anmelderen har uden Forandring anført her, endog adskillige ikke saa ganske rigtige Ting efter Originalen, men betegnet dem med et Spørgsmaalstegn, paa det Læseren selv kan dømme om det Urigtige deri.

ninger. Det fortjener saa meget mere en Plads i dette Blad, som neppe nogen Udlænding hidtil har talet med mere Agtelse og Upartiskhed om vort Fædreneland end netop han.

"At Dannemarks politiske Stilling, endog Rusland og Sverrig fraregnet, ikke er fri for al Fare, det har den 2den April 1801 godtgjort, men netop denne Dag viiste de Danske, hvad de formaae naar de kjæmpe pro aris et focis."

I Henseende til Sundet har Naturen viist en aabenbar Partiskhed for Dannemark; thi det tilhører unegtelig begge Nationer, uagtet Dannemark formedelst det dybe Vand (?) ene drager Fordeel deraf. Climatet sammenligner Gatterer med Engellands; i Henseende til Veirligets Ubestandighed er det vel mueligt, men Kulden er sikkert større her, og Klopstock havde aldrig skrevet sin Skøiteløber-Ode i Albion. Mineralriget kan, paa Mangel af Bjerge, ikke være andet end fattigt, men desstørre og desrigere er det i Norge. Statistikeren Lange ivrer, som ægte Patriot, mod de Reisende, der ikke troe at have seet noget Skjønt i Naturen, naar de ikke kunne rose sig af, at have været paa

Alperne og Gletscherne; kun Genfersøen og Rhinfaldet ere i deres Øine skjønne. Han forsikkrer, at Norge ikke giver Schweitz noget efter i Naturskjønheder, og at det indbefatter i sit Skjød alle Metaller, ligefra Guld indtil Bly. I Dannemark er Planteriget ulige bedre. Det er et af de bedste Kornlande i Europa, og frembringer ikke allene de almindelige Kornarter, men endog Handels-, Farve- og Apothekerurter, hvoriblandt en Rhabarbar-Plantage. Hesteavlen er berømt, og et Spænd Danske Heste, har, som Thaarup siger, længe været een af de anseeligste Foræringer, som Kongen af Dannemark kan gjøre fremmede Hoffer i Europa (?). Faarenes Antal er omtrent en Million, og man arbeider paa deres Forædling ved Hjelp af fremmede Racer. Hvor betydeligt Fiskeriet er, lærer det første Øiekast paa Kortet. Dannemark fanger Sild paa sine egne Kyster, og har, ligesom Engelland, Østersbanker. Kun en proportioneret Folkemængde — og en viis Regjering: — og vi ville finde her, om ikke, formedelst Colonierne, en rig, saa dog en velhavende Nation. Efter et almideligt Overslag, indtil Øst- og Vestindien, har det tre Millioner Indbyggere, men neppe

derover. Det et er sandeligen ingen stærk Befolkning paa en Strækning af langt flere end 10,000 □ Mile. Om, foruden Naturen, og saa den forrige Regjering har været Skyld heri, ville vi ikke undersøge; men den nuværende fortjener sikkert ikke denne Bebreidelse. Ved Siden af Christian den Syvende regjerer, siden 1784 hans Søn, Kronprinds Frederik, om hvem der i hele Europa kun er een Stemme. Regjeringsformen er fuldkommen uindskrænket, men udmærker sig dog frem for andre derved, at den kan opvise herom Brev og Segl, hvor andre Stater kun have Observance for sig.

Den store Bernstorff faldt ved en Mand, som Dannemark ikke gjerne vil erindres om, endskjøndt det har ham at takke for meget Godt, og han tilstrækkelig har maattet bøde for det Onde (?) han har stiftet, og især for sit Uklogskab. Men efter ham fremtraadte en anden Bernstorff. Havde han ikke gjort andet end bevaret Dannemark fra at blande sig i den Franske Revolutionskrig, saa vilde hans Fortjeneste allerede være udødelig. Med Føie udraaber v. Eggers: "lykkelige Dannemark! kun Du allene (?) blev fuldkommen skaanet for al

den Fare, der er forbunden med en saadan Deeltagelse — saaledes handlede Dannemarks Kronprinds i sine Dages Vaar efter „Bernstorffs vise Raad!" — Men vi maae gaae methodisk, endskjøndt dog altid kun fragmentarisk til Verks. Ved Søvæsenet behøver man kun af Zach at lære at kjende to Mænd, saa indtages man allerede for det: Paul v. Løvenørn og Thomas Bugge (?). — I Justitsen er denne Stat allerede i det syttende Aarhundrede foregaaet de øvrige med et godt Exempel. Ved den i Aaret 1795 oprettede Forligelsescommission ere i tre Aar af 25,000 Processer over 20,000 blevne forligte. Om den offentlige Sikkerhed, siger Engellænderen William: "Til voldsomt Ran er Almuen i Dannemark ikke modig nok (?); selv i Kjøbenhavn har man sjelden Exempler derpaa. Dette er deels en Virkning af de gode Politieanstalter, deels af den Vanskelighed, der er forbunden med at slippe bort først fra den stærkt befæstede Stad og derpaa fra Øen (?)." Manufacturerne og Fabriquerne ere anseelige. Om Handelen siger Eichhorn: "Dannemarks nyeste Aarbøger vidne især om den rigtigste Handelspolitique. Fordomnien for Handels-

compagnier (?) er aldeles forsvunden, og Handelen er, under smaa Indskrænkninger, fri for alle Danske Undersaatter." Denne Frihed strækker sig nu ogsaa til Tankeriget, og Dannemark nyder en Trykkefrihed, som kun faa Riger i Europa kunne rose sig af. I de høiere Regioner ligge Frugterne deraf aabenbar for Dagen. Baggesen især er den Tydske Læseverdens Yndling. Men høste ogsaa de lavere Stænder disse Frugter? Det vil Læseren bedst kunne skjønne af Landsbyskolen paa Brahetrolleborg. Hver Dreng, som skal blive Gaard- eller Huusmand, maa ikke allene lære at læse baade trykte og skrevne Sager, men ogsaa at skrive en god Haand, og Arithmetiken indtil Regel de tri, og alt hvad der er nødvendigt at vide for en god Jorddyrker. Han maa især udmærke sig ved en god Opførsel. Børnene maa være ordentlig og reenlig klædte. Al orbilsk Behandling er forbuden; Straffene ere beregnede efter Æresfølelsen, og til Opmuntring er der udsat Præmier. Læreren faaer ingen Skoleløn, men en aarlig Gage af 80 Rdlr., frit Huus og Brændeved, 5 Tønder Rug, 5 Tønder Byg, Græsning og Foder for to Køer og sex Faar,

og er derhos fri for alle Paalæg. Alle Landsbyskolerne i Dannemark ere sikkerlig ikke saa godt indrettede; men er de det noget andet Steds? — Ingen Læser vil nu bære mindste Tvivl om, at de Danske for nærværende Tid høre til de virkelig oplyste Nationer i Europa.

Klædedragt.

Intet Rige i Verden regjeres med større Despotisme og er underkastet flere Revolutioner end Modens. Det Jernscepter, hvormed den hersker over hele den cultiverede Menneskeslægt, lærer os at indsee, med hvilken Redebonhed Mennesket adlyder enhver Lov; naar den kun dicteres af dets eget Daarskab. Den ene Generation beleer den andens Klædedragt, og den galanteste Dame fra Aaret 1700 vilde i sin galanteste Dragt ikke kunne lade sig see i vore Dage paa Gaden, uden at faae Smaadrengene efter sig. Modehandlere, Skrædere ꝛc. benytte sig af denne Menneskenes Svaghed og dictere Modelove. Men for bestandig at kunne have nye Moder maae de tage deres Tilflugt til de gamle, og man seer saaledes ofte i

Aaret 1805 Damer smykke sig med et Hoved-
tøi, som deres Tip-Oldemødres Oldemødre have
baaret for nogle hundrede Aar siden. I Kjø-
ge Kirke seer man endnu Portraitet af en Fru
Scholler med et Kniplingsslør, der er er op-
fæstet som om det kunde være efter den nuvæ-
rende Mode og saaledes som vore moderne Da-
mer nu bære deres Slør, og denne Frue har
allerede i 120 Aar vandret omkring i Paradiis
blandt de Saliges Tal.

Vore Fruentimmer have saa idelig foran-
dret Farven af deres Klæder, at de endelig have
seet sig nødsagede til at vælge Dødens og Sor-
gens Couleur. Piger i deres Ungdoms Vaar
klæde sig kulsorte, og troe at denne Skorsteens-
feiercostume er noget ganske fortræffeligt. De
gaae eens klædte, hvad enten de paa et Bal svin-
ge sig i en hvirvlende Dans, eller fælde Taarer
ved deres Forældres Grav. Den sorte Farve be-
tegner nu ikke mere Sorg. Man maa udfinde
en anden, dersom den skal opfylde dette Øiemeed.

Den underlige og engang afskaffede Skik,
at udstaffere sine Klæder med Glimmer og Flit-
ter, som man i vore Dage just ikke har saa
stor Overflødighed af, naar det skal være af

Guld og Sølv, kommer nu igjen i Mode. Det blænder vel Øiet, men det kan aldrig give et Menneske de sande Fortjenester, som det mangler, aldrig aftvinge den Agtelse, som kun ydes den, der virkelig fortjener Agtelse. Croesus, klædt i Kongelig Dragt og bedækket med Edelstene, spurgte engang den vise Solon: om han nogensinde havde seet en stoltere Pragt? Ja, svarede Philosophen, jeg har seet en Paafugl langt pragtfuldere en I. Dens Pragt var naturlig, I glimrer derimod kun med en laant Glands.

Den, som indhyller sig i udvortes Glimmer, for at sætte sig i Anseelse hos Andre, maa enten ansee sine Medmennesker for saa eenfoldige, at de tiltroe Paafuglen mere Forstand end Gaasen, fordi dens Fjere have en skjønnere Farve, eller selv være saa eenfoldig, for Alvor at antage, at Skræderen og Guldtrækkeren formaae at forskaffe ham for Penge fornuftige Menneskers Agtelse. Naturen synes i sit eget Værk, at have villet givet Mennesket et talende Exempel paa det Ubetydelige i al udvortes Glimmer. Ligefra Paradiisfuglen indtil Paaen er det i Grunden kun de ubetydelige Fugle, som

den har klædt i glimrende Dragt. Kongen og Kjæmpen i Fugleriget — den ærværdige Ørn og den colossalske Strudsfugl — har den hverken udpyntet med guld- eller sølvfarvede Fjere, men klædt saa simpelt som en Landsbydegn. Behøves der vel et større Beviis paa, at den sande Storhed ikke boer i Fjerene?

Det hører med til vor Tidsalders Smaahedsaand, at indføre Asiatisk Pragt i Klædedragt, og at lade udvortes Flitterstads erstatte Manglen paa indvortes Fortjenester. Men det synes at bevise, at Culturen, der har trukket sig fra Østen til Norden, er Maalet af sin Vandring temmelig nær; hvo veed, om den ikke hastigere, end man skulde troe, forlader den Verdensdeel, hvor den nu, skjønt paa saa forskjellige Steder, allerede har opholdt sig i saa mange Aarhundreder? Alting, lige indtil Klædedragten, synes i visse Maader at bebude en saadan Forandring. Galonerede og broderede Klæder, stiv Etiquette, Titel- og Rangsyge ere i det mindste ikke den Morgenrøde, der forkynder den fremgryende Dag, men snarere ufravigelige Følgesvende af Mørke og Raahed. I Modejournalerne finder man nu

igjen stivt friserede og stivt klædte Cavalierere, bebræmmede med Guld og Sølv, saaledes som man har seet dem ved Ludvig den Fjortendes Hof. Man giver sig i et vist Land, der er hele Nationers levende Model, ordentlig Umage for, at fremsøge alt det Gamle og Taabelige i Forfædrenes stive Klædedragt og Sæder. Man har begyndt hermed, og Himlen forbyde, at man, for at ligne dem i Alt, ikke aldeles indfører med deres Klædedragt deres Daarligheder og Intolerance, deres Overtro og Fanatisme!

Blandede Nyheder.

De Kiævlerier, som man ideligen finder i de Trondhjemske Aviser, tiene til Beviis paa, at der just ikke hersker den største Harmonie imellem Tronderne. Tallotteriecollecteur og Commissionair Bøyesen har atter i den sidste Trondhjemske Tidende taget til Gjenmæle mod en vis Andersen. Han forsikkrer, at hans Ære tvinger ham til at oplyse det ærede Publicum om, at han aldrig har været tiltalt, mindre dømt, for Tyverie, Bedragerie eller Snyderie, med vel for at have talet om en Almues Undertrykkelse af en afdød Mand, som han formedelst Modvind (?) ikke fremkom og beviste, dømt i nogle Bøder, skjønt Almuen af høiere Øvrighed fik Undertrykkelsen afhjulpen. — I samme Avis er Stephanson atter kommen i Feide med de Herrer Soelberg og Hjort. Han forsikkrer, "at

een af hans besynderlige Griller er ogsaa den, at han finder Fornøielse i at være de til Trondhjem ankommende fremmede Reisendes Raadgiver og Hjelper i en eller anden Forlegenhed. Saaledes veed han strax at skaffe dem Huus og Domestiquer, hvis de ikke selv ere det. Han er ganske oplagt til denne Dont; thi det er med ham, som med en graahærdet Huusfoged: han kjender enhver ærlig Mands Huus og hele Indmaden, enhver Kippe, som findes i og udenfor Byen, og saadant mere. Saaledes har han f. Ex. nu umaget sig med at opspørge og slutte Accord for de Herrer Soelberg & Hjorth, hvor de daglige kunne fortjene 1 Ort 8 ß. ved at grave, luge og rense nogle Agre for Steen, kjøre Gjødsel 2c." — Enhver vil let indsee, at det er Satire, og at det egentlig skal betyde, at Soelberg og Hjort burde foretage sig noget nyttigere 2c. De to satiriserede Herrer have nu ladet indføre i Trondhjemsavisen et poetisk-satirisk Svar, som Stephanson igjen har besvaret med et Svar — in blanco.

I et Skrivt om Forbrydelser og Straffe af Justitsministeren v. Arnim, skildres Fængslernes Tilstand i de Preussiske Stater meget ufordeelagtig. I et eneste Aar undveg 346 Forbrydere endog fra Fæstningerne. I Gleiwitz undveg i en eneste Nat alle Fangerne paa een nær, og blandt disse een, der var dømt til at radbrækkes. I Sagan rømte to, der ligeledes vare dømte til at radbrækkes, og kom lykkelig bort. — Man har beregnet, at Entrepreneuren for Tugthuset i Warschau har havt en reen aarlig Profit af 1800 Rdlr., men at han ogsaa har behandlet Fangerne i høieste Grad slet. Tugthusene kalder Forfatteren uden Omstændigheder: Forførelse-Penipinerer. — Dette Skrivt har opvakt stor Sensation, og Virkningen deraf vil sikkert være en total Forandring.

Det Kongel. Danske Søkortarchiv har, til Beqvemmelighed for de Søfarende, udgivet Tabeller over Miledistancerne ved forefaldende Lodsninger, deels fra Søen, deels fra Sted til anden paa den Norske Kyst.

Cancelliepræsidenten, Hr. Kammerherre Kaas, kom paa sin Embedsreise den 23 Julii om Morgenen Kl. 8 til Viborg, og, efterat han havde gjort sig bekjendt med de offentlige Indretninger, fortsatte han Reisen til Skive den 24de om Eftermiddagen.

Hr. Amtmand Ahrentz forlod Thisted den 26 d. M., for at tiltræde sin høiere Bestemmelse som Comitteret i det Kongl. Rentekammer. Udenfor Byen paraderede Borgercorpset, og ti Vogne med Byens fornemste Embedsmænd og Borgere med Familier, foruden endeel Ridende med Stadsmusicanterne foran, ledsagede ham til Fjorden, hvor et tilraabt Levvel og Canonskud af Riochetbatteriet gjorde Ende paa Høitideligheden.

I Lundbek paa Aalborg Amt har en Fransk Informator, navnlig Benjamin Meiland, besat 4 Skjepper Hedeland med 3000 Egeplanter, som ere i god Vext.

Ved Biskop Bechs Afskedsprædiken i St. Knuds Kirke i Odense var Kirken propfuld.

Den 1 d. M. copuleredes i Rye Præstegaard paa Roeskilde Amt Hr. Kammerjunker Mogens Scheel von Plessen, Herre til Lindholm ꝛc., med Jomfru A. M. Lund. — Det er et glædeligt Særsyn i vort besynderlige Aarhundrede at finde en Mand, der føler Kraft nok til at trodse hævdede Fordomme og i Gjerningen at stadfæste Knud Gyldenstjernes Ord: "Jeg skal aldrig glemme, at Adelsmanden var Menneske førend han blev Adelsmand!"

Hr. Capitain Silberschild, som f. A. var saa ulykkelig at miste sin Kone, da hans Vogn væltede,

har i Torsdag Formiddags atter maatte friste den haarde Skjebne at miste sin Søn, et Barn paa omtrent 7 Aar, paa en ligesaa sørgelig Maade. Barnet var ude i Skoven ikke langt fra hans Lystgaard Skovlyst kaldet, imellem Lundehuus og Lyngbye, med een af sine Legecammerater. Den sidste havde et Gevær med sig, lagde an for Spøg og sagde: nu skyder jeg dig! Barnet svarede i sin Uskyldighed: men saa maa du ogsaa skaffe Fader en anden William igjen! Ulykkeligviis gik Geværet af, og Barnet faldt dødt hen paa Stedet. Faderen havde just tiltraadt en Udenlandsreise, og fik i Corsøer dette skrækkelige Budskab.

Kongen og Dronningen af Sverrig besøgte d. 17 Julii Hveen, hvor de toge Levningerne af Tycho Brahes Slot og Observatorium i Øiesyn. Ved denne Leilighed søgte H. M. at hædre en afdød Svensk Helts Minde paa følgende Maade. Den i den Danske Historie saa bekjendte Grev Steenbok, som for 100 Aar siden forsvarede Skaane, oprettede den Gang frivillige Corpser, under Navn af 5 a 6 Mænninger, som seirede under ham, og som han forærede 23 Faner, der hidtil gjemtes i Tøihuset i Malmøe. Disse Faner bleve, efter H. M. Befaling, den 20 f. M. henbragte i Kirken i Helsingborg, hvor Seiren egentlig var bleven vunden. Her skulle de forblive som et evigt Mindesmærke om Steenboks Heltedaad og Patriotisme.

Man kan med det første vente en udførlig og paalidelig Beskrivelse over det hidtil saa ubekjendte Keiserdømme Japan, under Titel af Histoire politique, civile, religieuse, moral et littéraire de Japon. Forfatteren, som hedder Titsing, opholdt sig der, som Hollandsk Gesandt, i fjorten Aar, er Sproget fuldkommen mægtig, og staaer endnu i Correspondence med de fornemste Folk i Riget. Han besidder en Samling af Japanske

Mærkværdigheder, der ere de eneste i deres Slags. Blandt disse findes et meget stort illumineret Kort over de tre Japanske Øer, tilligemed en udførlig Beskrivelse; en Grundtegning af Staden Nangasaki af en Japansk Ingenieur, som er saa godt tegnet, tusket og illumineret, at en Fransk Ingenieur ikke vilde kunne gjøre det bedre; en illumineret Tegning af en Vulcan, ved hvis sidste Udbrud der omkom over 300,000 Mennesker; et botanisk Værk i to store Pragtbind. Paa hvert Blad, som bestaaer af smukt Silkepapiir, findes en Tegning af nogle Plantearter med deres naturlige Farver. Stilkene, Blomsterne, Frugterne, Rødderne og overhoved Alt er malet med saa megen Konst, og fremstilt saa naturlig, at man fristes til, at føle paa dem, for at overbevise sig om de ere paaklinede. Nedenunder finder man deres Navne og Egenskaber anførte med smuk Skrivt. Det Hele er forfærdiget af en Japansk Dame, den første Keiserlige Livlæges Gemalinde, som har foræret den nuværende Eier samme.

General Moreau er den 2 f. M. reist fra Cadix til Nordamerica. Han gaaer til Newyork.

Krigen med Engelland har tvunget Spanien til at gjøre et Laan paa 100 Mill. Realer, som deles i 50,000 Actier, hver paa 2000 Realer. Capitalen skal tilbagebetales inden 8 Aar. Der svares $5\frac{1}{2}$ pro C. i Rente og gives desuden en Præmie. Aarlig betales $12\frac{1}{2}$ Mill. eller 6250 Actier, som trækkes ved et Lotterie. Den største Præmie er 300,000 Realer, og den mindste for hver Actie 50 Realer.

I Livorno er der d. 7 f. M. ankommen to Skibe, med 170 flygtede Jøder fra Algier, hvor der formedelst Hungersnød er udbrudt Krig. Den første Præmierminister er bleven dræbt. Indbyggerne paa Cabailibjergene, 30—40 Mile Østen for Algier, have indtaget Staden og plyndret alle

Jødernes Huse. Cannibalerne bære et Slags Kittel, som neppe bedække dem. Flygtningerne have ikke kunnet redde noget, og vare klædte i Laser.

I Basel circulerer der nu en Petition, hvori der gjøres Forslag til at forene Schweitz med et stort Rige, for at ophjelpe de forfaldne Manufacturer 2c.

De i Dag ankomne Engelske Tidender gaae til den 26 Julii, og have medbragt følgende vigtige Nyhed: Admiralitetet har d. 26 Julii meddeelt Lloyd's Caffehuus følgende officielle Beretning: "Skibet Decade er d. 10 Julii ankommen i Tagus med Breve fra Nelson, skrevne ombord d. 10 Junii: Nelsons Escadre (the Spartiate iberegnet), var d. 9 Junii Lat. 17. N. L. 60' W. — Den fiendtlige Flaade har uheldigviis taget adskillige Skibe af Convoyen fra Antigua, Dagen efterat de vare seilede (d. 7 Jun.). — De tagne Skibes Antal anslaaes for 13 til 14. — — Distancen imellem begge Flaaderne var altsaa 160 Leagues (Franske Mile), eller rettere sagt, de Franske vare 120 Leagues nordligere og 40 Leagues vestligere end de Engelske.

D. Jennert, Vaccinationens Opfinder, indhenter nu Efterretninger fra de fornemste Europæiske Steder, angaaende Vaccinationens Skjebne. Han har erfaret, at der i Wien, hvor der ellers døde en saa stor Mængde af de naturlige Kopper, i Aaret 1804 kun er død 4, medens der i London endnu bestandig døer hver Uge 50 af denne Smitte, fordi man ikke for Alvor vil indføre Vaccinationen. Ogsaa her kan man sige: en Prophet er ingensteds mindre agtet end i sit eget Fædreneland.

Imellem de Franske og Engelske er der nylig forefaldt en heftig Fægtning, hvorved ingen af Parterne synes at have vundet noget.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Høeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 85.

Den 5 Augusti, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Konsten at gjøre Gjeld paa den rigtige Maade.

Min Herre!

Jeg er en Mand af Opdragelse, det vil sige, jeg besidder hvad Franskmanden kalder savoir-vivre: jeg kan drikke en Flaske Viin, uden derfor at behøve Vægternes Assistence eller Logis paa Charlottenborg, jeg kan være munter i Fruentimmer- og Mandfolkeselskab, uden just at være uhøvisk, jeg kan sige bon-mots, uden just at saare Folks Ære eller synde mod Religion og Sædelighed, kort sagt — jeg er ikke født i Kjøbenhavn. Mellem mit Fødeland og

Dannemark er der et Mellemrum af circa to hundrede Tydske Mile. Jeg har altid betragtet Dannemark som mit andet Fædreneland, og jeg har fra min tidligste Ungdom af havt Grund til, at hade mit første Fædreneland, som behandlede mig saa ufædrenelandsk. Jeg har altid været en stor Nar efter at leve godt, fordi jeg tænkte som saa: man lever kun eengang, og alt hvad man kun nyder eengang i Verden, bør man søge at nyde saa godt og fuldkomment som muligt. Men min Fader var af ganske andre Tanker. Han søgte at skille mig ved enhver uskyldig Fornøielse. Naar jeg om Søndagen spillede Kort, saa raabte han at det var at vanhellige Dagen; naar jeg klædte mig anstændig og net, saa kaldte han mig en Straajunker; naar han var vred paa mig, sagde han til min Moder: "pas paa, om ikke vor Jacob engang bliver hængt!"

Jeg blev alt mere og mere overbeviist om den Sandhed, at man kun lever eengang, og jeg agtede derfor bogstavelig, at følge den vise Salomons Ord: "Glæd dig Yngling i din Barndom og lad dit Hjerte fryde sig i din Ungdom; følg dets Drivter og dine Øines Lyster!"

Salomon, tænkde jeg, var et kronet Hoved, en Prophet, en Philosoph, hvis Viisdom lokkede endog Dronningen af det rige Arabia til at gjøre en bekostelig Reise til Jerusalem; en saadan Mand maa nok have vidst hvad der er moralsk, anstændigt og sømmeligt for et ungt Menneske. Det var mig derfor fuldkommen ligegyldigt, enten Asparges kostede to eller tre Rigsdaler hvert Hundrede; naar Aspargestiden kom, maatte jeg spise Asparges, om jeg ogsaa skulde tigge eller laane Penge dertil. Jeg sparede overalt intet naar det kom an paa, at fryde mit Hjerte og tilfredsstille mine Dines Lyster. Rigtig nok kom jeg i en fæl Gjeld derved, og blev ofte nødsaget til at gjøre, hvad Mosheims Sædelære, fra en anden Side betragtet, ikke altid bifalder; men jeg tænkte som saa: "man lever jo dog kun eengang!" Men nu begyndte ogsaa mine Landsmænd at tænke ligesaa ufordeelagtig om mig som min Fader. Ved enhver Leilighed hviskede man hverandre i Øret: "pas kun paa: om ikke Schurmanns Jacob engang bliver hængt!"

Jeg blev omsider kjed af dette evige Øretuderie, og det med saa meget større Foie, som

Jeg øiensynligen saae, at jeg istedet for at døe, endog overlevede min Credit. En Prophet agtes ingensteds mindre end i sit eget Fædreneland, siger Ordsproget. Velan da! du bør bære dig ad som Propheten Mahomed med Bjerget. Vil Fædrenelandet ikke vige for dig, saa bør du vige for Fædrenelandet. Det var just en Aftensstund, og Maanen havde, fra Verdens Skabelse af at regne, aldrig skinnet med større Glands end netop den Gang. Jeg gik op paa en høi Bakke lige uden for Byen, hvor jeg kunde oversee hele Omegnen. Du vil, eller rettere sagt, du maa forlade dit Fødeland, Jacob, men hvorhen? Du mangler Penge, du mangler Patroner, hvormed du kan beskyde en haard Skjebnes Franske Batterier! — Jeg saae forbittret op til Maanen. Ak! tænkde jeg, slemme Planet, hvorfor er du saa langt borte fra vor Jord? hvorfor gives der ikke nu, som fordum, en Himmelstige, hvorpaa man kunde reise op til dig? I dit Skjød maaskee kunde jeg finde Skabninger, der ikke vilde true mig med Arrest og Execution, fordi jeg indseer Sandheden af den Sætning: at man kun lever eengang, at man bør søge at gjøre sig Livet denne ene

Gang saa behageligt som muelig, og at det er tusinde Gange bedre at være en levende Stodderkonge, end en død Carl Magnus. — Men jeg følte snart, at jeg maatte fæste mine Øine paa Jorden igjen, for at bestemme det Sted, jeg vilde vælge til mit andet Fædreneland. Jeg stod her ganske raadvild. Endelig faldt jeg paa at gjennemløbe i Tankerne Johan Hübners Geographie. Jeg mønstrede alle Keiserdømmer, Kongeriger, Republiker, Churførstendømmer, Førstendømmer, førstede Grevskaber ꝛc., og fandt Lande og Riger nok — men intet, som ret stod mig an. Jeg begyndte at tælle paa Knapperne, men det kunde heller ikke nytte. Med et fik jeg Øie paa Syvstjernen, der tindrede mig saa venlig i Møde og ligesom indbød mig til at følge sig. Lige under Syvstjernen, ikke langt fra Spitsbergen, tænkde jeg, ligger der et Land, begravet i Snee og Iis, beboet af et godmodigt Folk, som, efter Sigende, aabner sin Favn for enhver Fremmed, og som er et Drivhuus, hvor udenlandske Planter trives bedre end de indenlandske. Eenfoldige ere Indbyggerne, men troskyldige, inderlig troskyldige! En Stemme raabte til mig: "Jacob! lad op dine Øine, og

far af dette Land!" Min Beslutning var fattet. Jeg tog min Stok og Vadsæk og vandrede til — Kjøbenhavn.

Jeg fandt mig ikke skuffet i min Forventning. Min tomme Vadsæk blev her ligesom ved Troldomskonst i en kort Tid forvandlet til et stort Huus med de prægtigste Meubler, og Kjøbenhavn overgik endog mit Ideal. Men een Feil har denne Stad, og denne Feil er ikke ubetydelig! Den bestaaer deri, at den, som vil leve efter den Grundsætning, at man kun lever eengang, maa have en stor Pung, der aldrig bliver tom, og at Indbyggerne, hvor troskyldige og eiegode de iøvrigt end ere, have den slemme Vane, at de sans façons sætte et Menneske paa evig Pension i en dertil egentlig indrettet offentlig Pensionsanstalt, naar en stakkels Skyldner ikke strax har Leilighed til at punge ud. Ogsaa jeg har havt det Uheld, at blive hensat paa et saadant Sted af en impertinent Tracteur, der ikke har taget i Betænkning at tractere mig med saadanne Confecter. Stedet selv kan jeg ikke klage over. Her have allerede siddet Grever, Baroner og de største Rangspersoner. Men den forbistrede Ind-

fatning — de mange brændemærkede Skjelmer, som jeg her maa sove under eet Tag med — det er egentlig det, som pointerer min Point d'honeur. Imidlertid maa jeg dog tilstaae, at blandt alle Pensionsanstalter i Verden bliver Pensionen her dog udbetalt med meest Nøiagtighed. Den Pensionerende behøver kun at forsømme en eneste Gang — og Fuglen er fløiten. O, det er en skjønne, en admirable Indretning! Naar man er Philosoph og tillige har Penge, saa kan man leve her som en Baron. Rigtig nok mangler man den ubetydelige Frihed, at spadsere omkring i Byen, men denne Mangel erstattes igjen tusindfold ved den mageløse Sikkerhed, man her nyder. Man har her gratis en heel Vagt uden for sin Dør, en Forvalter, en Portner, kort sagt, man kan sove ganske trygt i dette Huus, og uagtet man finder her et heelt Ensemble af Tyve og Spitsbube, er alting dog paa en saa sikker Fod, at man kan have 100,000 Rdlr. liggende i sit Chatoulle, — et Tilfælde, som dog meget sjelden indtræffer — uden at man behøver at frygte for, at nogen skal stjele dem.

Eensomheden har, som Zimmermann paastaaer, dannet de største Mænd — Eensomhe-

den har ogsaa dannet mig til Skribent. Et Værk, der, som jeg haaber, vil grundfæste min litteraire Hæder, har været Frugten af mit Slutterieliv. Det er bygt paa Erfaringer, ikke paa tomt Raisonnement. Dets Titel er: "Konsten at gjøre Gjeld paa den rigtige Maade, forfattet af en Mand, der uden nogensinde at eie en Skilling gjorde en Gjeld paa 10,000 Rdlr, og som har levet ti Aar i Slutteriet i Kjøbenhavn."

Mit Værk er inddelt i tre Hovedafdelinger og dernæst i Capitler og Paragrapher. I den første Hovedafdeling vises, hvorledes store Handelsmænd, der ville gjøre Gjeld, som de ikke agte at betale, skulle bære sig ad. Her udvikles hele Banquerotsystemet. Det inddeles i tre Perioder: 1) naar man begynder at lægge an derpaa; 2) naar man begynder at tage paa Credit; 3) naar det egentlig er den rette Tid at lade Minen springe. Den anden Hovedafdeling er en Anviisning for fornemme Standspersoner, der maa bruge en finere Fremgangsmaade. Den tredie, sidste og bedste Hovedafdeling er for Folk i Almindelighed, og indeholder egentlig de fleste af mine egne Erfaringer.

For at give Dem et Begreb derom, vil jeg her anføre tre Paragrapher af denne Afdelings første Capitel: "der gives tre Maader at gjøre Gjeld paa: først ved at sætte et ret fornemt og impertinent Ansigt op og f. Ex. sige til en Klædekræmmer: Hr. Madsen! send mig 10 Alen Casimir! Men han maa Kronedød ikke gjøre sig Regning paa, at jeg nogensinde betaler ham en Skilling! — Kræmmeren leer i Skjægget, og svarer: det har gode Veie Hr. —, leer atter, skjærer Toiet af, og sender det hjem til dig. Naar han nu tilsidst overbevises om, at du har sagt Sandhed, saa kan du altid stoppe Munden paa ham med de herlige Sentencer: "fornøden Sandhed er ingen Mand for broget, eller Forord bryder ingen Trætte." — "Den anden Maade bestaaer i at bestille gammeldags Arbeide, det være nu Klæder eller Boskab. Naar det er færdigt siger du: nei, Mester! det er aldeles ikke efter mit Hoved; saaledes har jeg ikke bestilt det; det kan jeg tilforladelig ikke tage imod. Manden bliver vred og raaber — det er, som De har bestilt det, min Herre — og De skal, saa sandt jeg er ærlig, tage det. Nu svarer du igjen: jeg tager

det Kronedød ikke! Man bliver hidsig paa begge Sider, og for at undgaae ubehagelige Stridigheder og Vidtløftigheder tilbyder du dig, at modtage det bestilte Arbeide, naar Manden vil give dig sex Maaneder Credit. For at blive af med det gammeldags Kram, du har bestilt, opfylder han din Begjering." — "Men den tredie og bedste Maade, som lader sig udføre baade i det Store og Smaa, bestaaer i at unde en Mand daglig Søgning. Først gaaer man ind til en Kræmmer ꝛc. og kjøber en ubetydelig Ting for rede Penge; næste Dag kommer man igjen og kjøber f. Ex. to Alen Taft, og beder Kræmmeren at bytte en Halvhundrederigsdalerseddel. Manden kan ikke bytte den, og man lover at komme igjen den næste Dag med Betalingen. Man indfinder sig til den bestemte Tid og betaler sin Gjeld. Naar man nu har gjort dette otte til ti Gange, og Kræmmeren fuldt og fast troer, at han her har en redelig og daglig Kunde for sig, saa borger man for en anseelig Sum, som man aldrig betaler mere."

De seer heraf, at mit Værk bliver classisk, og at det vil kunne stifte stor Nytte. Jeg

agter derfor at udgive det paa Tydsk og Dansk paa eengang. Det vil hverken mangle Bifald eller Afsætning. Recensenterne kunne neppe have noget imod dets moralske Tendence; thi de kunne maaskee selv have practisk Nytte deraf. Folk, som rose det store Opus i et Dusin Bind om Mødom, Samleie ꝛc., behøver man desuden i saadanne Tilfælde ikke at frygte for i vore Dage.

Deres forbundne

Jacob Schurmann.

Anecdote.

En rig Mand her i Kjøbenhavn havde tre giftefærdige Døttre. Hans Formue var langt mere tillokkende for de fleste unge Mandfolk, end hans Døttres Skjønhed. Der indfandt sig snart en Frier, der havde mere Sands for Penge, som aldrig falme, end for Skjønhed, der tidlig eller sildig dog visner. I Førstningen vilde han ikke ud med Sproget, men tilsidst tog han Faderen i Eenrum, og erklærede ham, at han brændte af Begjerlighed efter at ægte hans Datter. "Naar min Datter kan lide Dem," svarede Manden: "har jeg intet derimod. Men

hvilken af dem har De udkaaret til Deres Fæstemø?" — "Hvilken af dem?" svarede Frieren noget forlegen: "de ere mig i Grunden alle tre lige kjere. Naar jeg faaer een af dem, er jeg fornøiet." Faderen kaldte nu paa sine tre Døttre og sagde til dem: "Mine Børn! her er en Mand, som ønsker at ægte een af eder; men I maae lægge vel Mærke til: I ere ham alle tre lige kjere. Naar han faaer een af eder, er han fornøiet." Døttrene smilede til hinanden, og brøde endelig, efter en Pause, ud i følgende Terzet: "Min Herre! De er os alle tre lige kjer!" "Ja," svarede Frieren smidskende: "men jeg kan jo ikke ægte Dem alle tre?" — "Ja, min Ven," svarede Faderen: "De hører her mine Døttres Beslutning. De kan altsaa ikke blive min Svigersøn, uden at De ægter dem alle tre." — "Nei, dertil ere Tiderne alt for kostbare," sagde Frieren, skrabede med Foden og gik sin Vei.

Blandede Nyheder.

Onsdagen d. 31 Julii om Formiddagen, udbrød pludselig Ildløs i et Huus i Tommerup By, 2 Mile fra Odensee, som naaede et andet Huus og

en Gaard, hvilken sidste ogsaa afbrændte paa Stuehuset nær, som ved de Tililendes raske Hjelp blev sparet. Beboerne fik den største Deel af deres Eiendom reddet, men en gammel Kone blev saa beskadiget af Ilden, at man næsten tvivler om hendes Liv.

Nyligen døde i Odensee en Lieutnant Sass, som for flere end 40 Aar siden mistede udenlands i en Duel sit Syn for en Rigsorts Skyld, hvilken han, da der just taldes om Myntpræg, fremviiste ved Bordet i en Table d'hôte, og uden at erindre at have faaet den igjen, krævede af sin Nabo, en fremmed Officier, som derfor strax udfordrede ham. Siden den Tid levede han i Odensee af sine Midler, uden synderlig at føle Synets Savn, da han stedse selv med megen Nøiagtighed besørgede sine ikke ubetydelige Pengeomsætninger, uden at nyde andre Livets Glæder.

Efter Forlydende agter Statsministeren Greve Joachim Bernstorff, som for nærværende Tid opholder sig i Pyrmont, at begive sig derfra til Berlin.

Den Person, som har stukket Landsoldaten med en Kaardeklinge, er nu ved Landsoverretten dømt til at hensættes i Kjøbenhavns Tugthuus for Livstid, under nøie Bevogtning.

Raaengaard i Aggershuus Stift i Norge, er af dens nuværende Eier solgt til Hr. Testmann fra Vestindien for 12000 Rdlr. Hr. Fabriqueur Hammerich har solgt sin Stivelsesfabrique med tilhørende Bygning i Kjøbenhavn til Hr. Kjøbmand Nissen for 15000 Rdlr.

Ved Vesterport i Odensee, som nu nedbrydes, findes den Synderlighed, at de over Porten staaende Tal af Aaret, da den blev bygt, 1580, blive de selvsamme, som der skal sættes over den ny, naar kun Femtallet flyttes bag det sidste, istedetfor

at det nu findes næst det første Tal. Det er nu tredie Gang at denne Port flyttes.

Politiemester Wulfsberg lader i Christianiaavisen bekjendtgjøre: at to unge Brødre, der anstille sig som Døvstumme, gaae omkring og stjele i Norge. De have nylig gjort Indbrud og stjaalet 4 Par Sølvspænder ꝛc. Naar de tale, saa ligner det Svensk, og naar de ville agere Døvstumme skrive de, hvad de ville sige. De ere rømte og Politiemesteren lyser efter dem.

Een af Norges ærværdigste Mænd, har nylig ladet trykke i Trondhjem en Bekjendtgjørelse for Almuen paa hans Gods. I denne siger den ubekjendte Hædersmand: at han paa sin Reise afvigte Aar har brugt den Maade, at give de Børn, han mødte paa Landet, Penge, men han har fundet at dette ikke kan være til sand Nytte, men snarere en Opmuntring til Lediggang. Han vil altsaa istedet derfor udsætte Præmier for de Kyndigste og Flittigste i Strikken og Spinden. Hvert Aar uddeles Præmier fra 6 Rdlr. indtil 2 Ort, som beløbe sig ialt til 20 Rdlr. De Præmier, som blive det ene Aar tilovers, gjemmes til næste, men ingen uden Huusmænds Børn kunne vente at faae dem. Skulde en eller anden Huusmand ikke holde Faar, saa vil han forskaffe ham noget Uld og Liin. Manden lover ogsaa, saasnart det bliver ham mueligt at oprette en Spinde- og Bindeskole. Han har udsat en dobbelt Præmie for Drenge, som udmærker sig i at strikke, og de Forældre, som ansee det for Skam, at Drengebørn strikke, paaminder han om, at det er Skik i langt folkerigere Lande. Han forsikkrer derhos, at saadanne raabelige Forældre, der, i deres Fattigdom ikke fortjene nogen Medlidenhed, ikke allene gjøre sig uværdige til hans Understøttelse i Fremtiden, men endog kunne vente, at han lovligen og uden Skaansel indkræver det, han har

tilgode hos dem. Han forsikkrer at han har over 30,000 Rdlr. at fordre hos sine Huusmænd.

Blandt D. Galls Tilhørere i Halle, var ogsaa Digteren Göthe tilstede. Den berømte Anatom Loder er fuldkommen af Gall's Mening.

Nelson havde besluttet, at seile til Cap St. Vincent, for at afskjære den forenede Flaade Veien til Cadix og Middelhavet, om han ikke skulde møde den i Oceanet. Han er allerede paa Veien til Strædet ved Gibralter. — Admiral Gravina, Anføreren for den Spanske Escadre, commanderede allerede 1792 ved Toulons Beleiring, og var allerede den Gang mere fransk- end engelsksindet. — General Louriston, som commanderer Tropperne paa den Toulonske Flaade, er født i Pondecherie, og har i Aaret 1801, strax efter Slaget paa Kjøbenhavns Reed, været her i Staden.

De Forordninger, som nu udkomme i Kongeriget Italien, begynde saaledes: Napoleon den Første af Guds Naade og ved Constitutionen de Franskes Keiser og Konge af Italien; Eugen Vicekonge af Italien, det Franske Riges Erkekantsler 2c., i Kraft af den Magt, som den meget store og Dyrchlauchtigste Keiser og Konge Napoleon den Første har forundt os 2c.

Efter en temmelig lang Vaabenstilstand er der atter udbrudt Krig i vor Litteratur. Hr. Schulze, Forfatter af den physicalske Aarbog, har udgivet Criticus attonitus, eller den nedtordnende Journalist 2c., som er stilet mod Hr. D. O. Wolff. Hovedanledningen til Striden ere nogle S n e g l e. Sært nok er det, at de Udtryk, som Hr. Schulze finder sig fornærmet ved, have staaet i et Hefte af D. Wolffs Journal for 1803, og altsaa ere 2 Aar gamle. Et saadant gammelt, næsten tilgroet Saar, burde nok neppe oprippes. Criticus attonitus er et ganske originalt Stridsskrivt, fuldt af Bit-

kerheder og Pudseerligheder. Det er inddeelt i 4 Afdelinger: 1) Indledning, 2) Antikritik, 3) Kampen, 4) Slutning, derpaa følge adskillige physicalske Stykker, som ikke vedkomme Striden. Forf. anfører, som Beviis paa sin Lecture, et Catalog over de Skrivter, han har læst, lige fra det Svenske Academies Afhandlinger indtil — Pucelle d'Orlean. Han ender med: "saaledes overlader jeg da Hr. Doctoren Kamppladsen ganske allene; jeg skal med Fornøielse see Hr. Doctoren sqvadronere paa Kryds og paa Tvers og gjøre pudseerlige Krumspring, hvoraf jeg og Publicum vil have Comoedier — — Adieu, Hr. Doctor!"

D. 2 Sept. aabnes igjen den Danske Skueplads med et nyt Stykke: de to Figaro'r, Comoedie i 5 Acter af Martelly.

Om den Franske Keiser fortælles nu følgende Anecdote. Da han, som Førsteconsul havde været i Lyon, laae han med sin store Suite Natten over i Cosnes. Om Morgenen kom Værtinden med en Regning paa 50 Louisd'orer. Reisemarchallen fandt den ubillig, og kom i Ordstrid med Værtinden. Førsteconsulen blev opmærksom, og spurgte hvad der var paa Færde? Da han erfarede Sammenhængen, sagde han til Værtinden, at hun maatte nedstemme Fordringen. Med megen Anstand og Høflighed sagde nu den snilde Kone: "den forrige Konge, Førsteconsul! har altid betalt det samme." —. Førsteconsulen befalede nu strax, at man skulde betale hende hundrede Louisd'orer, som er dobbelt saa meget, som hun begjerte.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Høeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 86.
Den 9 Augusti, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Christian den Anden.

Ingen Dansk Konge, Christian den Fjerde selv ikke undtagen, er i den nyere Tid bleven mere omtalt paa Prent end Christian den Anden. Hele Aarhundreder forløb, og man betragtede ikke hans Caracteer fra nogen anden Synspunct end den, hans æffagde Fiender, Klerkesnedighed og Adelsstolthed, havde fundet for godt at bestemme. Fra Barndommen af vant til at tænke sig denne Konge som en følesløs, for ikke at sige tyrannisk, Regent, kunde selv den indfødte Danske sjelden beqvemme sig til at modsige de haarde Domme, som andre Natio-

ners Skribenter, især Svenske Historieskrivere, fældte over ham, eller forsvare Handlinger, som Menneskeligheden syntes at skjelve ved. Vor Tidsalder var det forbeholdet, at fremkalde Christian for en retfærdigere og upartisk Domstoel, at undersøge, saa meget som mueligt, Bevæggrundene til hans Handlinger, og at skille det Sande fra det Falske i de Dømme, man har fældet over ham. Lykkeligviis skede denne Undersøgelse i en Periode, hvor vi nøde Tænkefrihedens gyldne Frugter og hvor Oplysningens Morgenrøde straalede med sin hele Glands over Dannemarks Horizont. Riegels, der med alle sine utidige Bitterheder og Udfald, har erhvervet sig udødelige Fortjenester af vor Litteratur, var den første, der vovede at være Christians eftertrykkelige Talsmand. Gik han end ofte for vidt i sit Forsvar, roste han ham end der, hvor han, for ikke at laste, burde have tiet, saa fortjente han dog altid sine Samtidiges Tak, fordi han først brød Isen i denne vigtige Deel af Dannemarks Kongehistorie. Endnu førend Riegels havde udgivet sin Skildring af Christian den Anden, havde — næsten havde jeg sagt: Dannemarks eneste og sandeste Sørgespildigter — Samsøe søgt

at opvække den største Interesse for denne Konge, skjønt han i sin Dyveke med megen Klogskab lod ham staae i Baggrunden, for ikke at afsige nogen bestemt Dom over en Mand, hvis sande Caracteer altid maa blive et historiskt Problem. Flere end disse to Skrivter behøvedes der næsten ikke til at gjøre Christian til Dagens Helt i en Tidspunct, hvor fem og tyve Millioner i et andet Rige forsvarede med deres Blod den Borgerfrihed, som han hos sine Danske Undersaatter saa mægtig havde beskyttet mod Adelsdespotisme og Klerkeundertrykkelse, kort sagt, da hine Millioner næsten kjæmpede for de Grundsætninger, der styrtede denne Konge fra Tronen og nødte ham til at ende sit Liv i et skummelt Fængsel. Intet Under altsaa, at man midt i Rusen af den Franske Revolutions Optrin, hvor et heelt Folk, efter at have sønderrevet de nødvendige med de unødvendige Baand, teede sig som et balstyrigt Barn, roste og forroste Alt, hvad der kun i fjerneste Henseende stemmede overeens med den herskende Tænkemaade, og at selv Cannibalstreger den Gang fik Navn af Patriotisme og Borgerkjerlighed, naar de kun rammede den forhadte Adelstand og Geistlighed.

Men Menneskeheden er vaagnet op igjen af denne Ruus; man føler og indseer, at der ikke gives nogen foragteligere Intolerance end den, der skjuler sig under Sandhedskjerlighedens, Oplysningens og Frihedens Masque. At Christian den Anden var en ivrig Ven af Retfærdigheden, at han elskede sit Folks Tarv og med de største Opoffrelser vilde befrie det fra Adelens og Præsteskabets Jernaag, det paaskjønner den upartiske Efterverden. Den offrer hans Minde en taknemmelig Medlidenhedstaare, og begræder hans ulykkelige Skjebne. Men kun Medlidenhedstaarer kan hans Skjebne aftvinge os. Hvo kan høiagte den Mand, som udlokkede sin Ven i et glad Vennelav en Hemmelighed, og siden lod ham henrette efter kolv selvvalgte Bønders Dom, da Retten engang havde frikjendt ham? som lod sig lede af den listige Sigbrit, der, som Fremmed, aldrig kunde kjende Landets sande Tarv, og med al sin naturlige Forstand dog var en svag Qvinde? At Christian bestandig endog i de vigtigste Regjeringsanliggender søgte Raad hos dette Fruentimmer, kan maaskee undskyldes med Tidsalderens Raahed; men det kan aldrig opvække den bedste Idee om

hans Regjeringsviisdom. Lad end være, at Statskonsten, denne Hydra, som man saa ofte offrer Millioners Liv, uden at nogen finder det ubilligt, drev Christian til at besmitte sig med det Stockholmske Blodbad, hvori der maaskee ikke faldt en Tiendedeel saa mange som i et eneste Feldtslag, saa er og bliver det dog altid en Plet i hans Caracteer, som hans øvrige gode Egenskaber ikke ville kunne aftvette. Det Middel, han betjente sig af ved denne Leilighed, var skrækkeligt, og kun i Munkephilosophien kan Hensigten hellige Midlet.

Saaledes gives der ikke faa Optrin i Christians Liv, som tvinge enhver, der agter Menneskelighed og Følelse for Menneskelighed høiere end al Statskonst, til at sukke over, at Naturen forenede saa modsatte Egenskaber hos denne unegtelig store Mand, og at en for hele Menneskeheden saa vigtig Sag skulde forsvares ved saa haarde og grusomme Midler, der mere skadede end gavnede den.

Ganske nylig er der fremtraadt en Mand *), der, udrustet med de fornødne historiske Kund-

*) Christian II, König von Dännemark, Norwegen und Schweden, von Heinrich Behrmann. T. 1. 1805.

skaber og følende Historieskriverens vigtige Kald, har leveret Christian den Andens Levnedshistorie, der viser denne Konge saaledes, som han var, og grunder sine Domme paa Kjendsgjerninger, der ere hentede af prøvede Kilder. Den er forfattet i et værdigt Sprog, fri for al Declamation og utidig Pynt. Den fortjener at kaldes den første sande Historie om denne Konge, som Litteraturen eier, og det vilde være at ønske, at vi havde flere Danske Kongers Historie, udarbeidet med samme Upartiskhed og Sandruhed som denne. Det maa saa meget mere glæde enhver Dansk, som dette Værk er især skrevet i et Sprog, hvor det kan bidrage til at forjage de vrange og skadelige Tanker, som man hos vore Naboer, Tydskerne, hidtil, formedelst Skribenternes Vankundighed, har havt om denne Konge. Archenholz, som blandt de nyere Forfattere, har misbrugt sin Skribentanseelse til i sin Gustav Vasa's Historie at bedømme en Konge, med hvis Historie han har været ligesaa ubekjendt, som med de Lande, og de Folkeslags Sæder, der beherskedes af ham, faaer her en ligesaa fortjent som grundet Ræbselse for sin Formastelse. "Neppe,"

siger Hr. Behrmann i Forerindringen, hvori han anfører sine Kilder: "har nogen blandt de ældre eller nyere Historieskrivere, havt den Frækhed, at udgive et saadant Væv af de utroligste Urigtigtigheder og Løgn for Historie. Ubekjendt med den Svenske Nations og Nordens Sæder og Aand overhovedet, vælger han een af dens Kongers Historie til Gjenstand for sin skrivelystne Pen *), uden endog at benytte sig af de nødvendigste Hjelpemidler, han, som Historieskriver var forpligtet til at kjende, ja uden endog at benytte sig af dem, han havde for Haanden. Som Beviser for sin Paastand anfører Forfatteren kun tre, men tre draie Archenholzske Bommere. Denne fortæller f. Ex., "at en Ridder Måns Jönson, som saa tapper havde forsvaret Calmar mod de Danske, var

*) Dette Udtryk er for haardt. Archenholz bliver altid een af Tydsklands fortjente Skribenter, og om han end havde skrevet ti Bøger af samme Caliber som Gustav Vasa, kunde dette dog ikke forringe hans eengang erhvervede litteraire Hæder. Desuden er en skrivelysten Skribent just ikke altid en slet Skribent. Kan man ikke ogsaa skrive Nonsens con amore?

bleven korsfæstet og parteret," uagtet Calmar den Gang aldeles ikke havde nogen Commandant; Mathias Gregerson med Familienavnet Lilie, Biskop til Strengenæs og Rigskantsler, spillede ved Sverrigs Erobring i Aaret 1520 en saa vigtig Rolle, at denne Begivenheds Historieskrivere ofte anføre ham paa hver Side, ja at han endog ofte anføres af Archenholz selv. Desuagtet er denne mærkværdige Mand ham dog saa ubekjendt, at han ved det Stockholmske Blodbad lader ham eengang henrette som Biskop, under Navn af Mathias Lilie, og anden Gang som Rigskantsler, under Navn af Gregerson. Denne dobbelte Henrettelse uagtet, lader Archenholz ham S. 304 endnu engang fremtræde som Biskop til Strengenæs, under Navn af Gregerson. — Opsloe, det forrige Christiania, kalder han S. 119, T. 2 et befæstet Stæd, som ligger lige overfor de Danske Øer (altsaa i Skaane) og som de Nordlandske Førster i deres Krige mod Dannemark bestandig brugte som Vaabenplads. — Jeg taler her ikke engang, siger Hr. Behrman endvidere, om den uforsvarlige Tone, hvori Archenholz med en Konstdommermine drister sig at skildre de Dan-

ske Konger, fra Erik (?) til Christian den Anden som Tyranner, og de efterfølgende som eenfoldige, vægelsindede, trædske og troløse Regenter, og at fremstille selv den ligesaa retskafne som kloge Christian den Tredie som den største Dosmer af den laveste Caracteer, kort, at vise Hoffets og den hele Danske Nations Caracteer i et saadant Lys, at man maatte være bange for en Dansk, om det virkelig forholdt sig saaledes, og alt dette har han sagt, uden endog at vide et Ord mere om Dannemark, end at det er et — Rige."

Men er nu nærværende Værk i alle Dele skrevet saaledes, at det kan betragtes som en Modgivt mod alle de vrange Domme, man har fældet over denne Konge? Det vil den Upartiske neppe kunne paastaae uden Forbeholdenhed. Der gives Smaaskjær i enhver Historie, som ingen uden den, der fra sin tidligste Ungdom af er bleven fortrolig med Folkets Aand og Sæder, og saa at sige er født midt i Skjødet af det Land, hvis Historie han vil beskrive, seer sig istand at vogte sig for. At anføre her Exempler paa denne Paastand ligger uden for dette Blads Plan, som kun vil gjøre det læ-

sende Publicum opmærksomt paa dette iøvrigt velskrevne og interessante Værk. Strax paa den allerførste Side siger Forfatteren om Dannemark, Norge og Sverrig: "Eens Herkomst, eens Sprog, eens Religion, eens Sæder og Skikke, kort, den største Lighed i Alting, synes at opfordre Nordens Beboere ogsaa kun at adlyde een Konge og een Regjering." — Kan man vel med Føie tillægge det gamle Nordiske Trillingriges Beboere en saadan fuldkommen Lighed i Alting? S. 144 fortælles, at Kongen kjøbte for Sigbrit en for de Tider kostbar Gaard, som endnu sees paa Amagertorv. Dette er urigtigt. Vel kaldes Hr. Schoustrups Gaard paa Amagertorv, efter et gammelt Sagn, endnu ofte Dyvekes Gaard, men at den aldrig kan have været det i sin nærværende Skikkelse, det sees af det paa samme anbragte Aarstal 1616, da den blev bygt. Muligt er det, at Sigbrits Gaard har staaet paa samme Grund, endskjønt en troværdig Mand her i Staden har forsikkret Anmelderen, at han førend den sidste store Ildebrand har beboet Sigbrits Værelse, og at Huset har staaet paa den anden Side af Gaden, lige over for Helliggeistes Kirke. S. 149 siges, at vi Danske

have lært af Amagerne at lave Smør og Ost paa en fordeelagtig Maade, og at et Meierie ikke allene i Dannemark, men endog i Schlesvig og Holsteen kaldes Hollænderie efter de Hollandske Colonister paa Amager. Hvor slet det end, især i hine Dage, var bevendt med Landhuusholdningsvæsenet i Dannemark, behøvede man dog neppe her at lære af Amagerne at lave Smør, og Ostens Tillavning kunde man saa meget mindre lære af dem, som de selv meget sjelden lave Ost, og man i Kjøbenhavn aldrig seer end ikke en Amagersk Faareost. "Holländerey" er en i hele Tydskland almindelig Benævnelse for Meierie, formodentlig fordi Osts og Smørs Tillavning er en Konst, som Hollænderne især excellere i, men Ordet kan umuelig have sin Oprindelse fra Hollænderby paa Amager.

Blandede Nyheder.

Natten d. 3 Aug. udbrød der Ild i Toldstædet Frederikssund, hvorved der af de 31 Gaarde og Huse, som Byen bestaaer af, afbrændte 18. Til

siden Aare for Brandanstalterne paa Landet skal der kun have været en eneste skrøbelig Sprøite i Frederikssund, og de to, som kom fra Slangerup og Frederiksværk, kunde ikke udrette meget, da man manglede Brandstiger. Hr. Major Tscherning fra Frederiksværk og Hr. Skuespiller Knudsen fra Jægerspris havde hver paa sin Fløi bidraget særdeles meget til at standse Ildens videre Udbredelse. De fleste af Bygningerne vare assurerede, og den almindelige Brandassurance taber omtrent 15000 Rdlr. ved denne Ildebrand.

D. 5 d. M. i Middagsstunden hørte en Mand, som spadserede i Rosenborg Hauge, et Fruentimmer holde Bøn i een af de afsides Buskager. Dette forekom ham besynderligt, og han og nogle flere fulgte efter dette Fruentimmer, som, efter fuldendt Bøn, gik hen til Vandet ved Sampsons Støtte. Da hun var kommet derhen, vilde hun til at springe i Vandet. Man forhindrede hende deri, og da man æskede hendes Forklaring, erklærede hun i en veemodig Tone, at hun var givt med en Snedker, der allerede strax efter Brylluppet havde holdt til med et andet Fruentimmer og at hun derpaa havde forladt ham, men at han nu, da hun var vendt tilbage til ham, atter stod i Forbindelse med dette Fruentimmer o. s. v.

Fiskerkonerne ved gammel Strand have nylig udmærket sig ved en hæderlig Handling. En lille Dreng paa omtrent otte Aar mistede ved Stranden en Eenrigsdalers Bançoseddel, hvormed han fra sine Forældre var hensendt til Bryggerlaugshuset for at bestille Øl. Bevæget af Barnets Taarer og Klagen, der frygtede for at komme hjem, bleve de enige om, at skillinge sammen, saa Drengen fik sin Rigsdaler igjen.

I Anledning af det ved Helsingøer i Foraaret sjunkne Fyenske Skib, som førtes af Skipper Jens

Lind, spørger et af vore Blade, om der ei endeliggen engang maatte skee noget, enten ved at nedsende nogle Canonbaade eller en Kran for at tage det op, da Færgefolkene i Helsingøer med deres usle Redskaber ikke formaae at udrette noget derved. Man har vidst at kunne optage Vrag af Blokskibe, og en Jagt paa 12 til 13 Læster skulde, uagtet den staaer heel og holden i Vand, og det er Sommerdag og godt Veir, ikke kunne bringes op? Det burde saa meget mere skee, som den staaer paa et Sted, hvor saa mange tusinde Skibe lettelig kunne løbe an paa Vraget.

Det hedder, at den nederste Etage af Kammerherre Lerches forrige Gaard skal indrettes til det Kongelige Bibliothek. Mærkeligt er det, at denne Gaard, som der nu er bleven givet over 80,000 Rdlr. for, — en Priis, som endda maa ansees for billig, naar man henseer til Bygningens Størrelse, — var bleven overladt af Kong Frederik den Femte til en General Lerche for 15,000 Rdlr.

Sidste Tirsdag afgik 5 Kurvevogne og 2 Kareter til H. K. H. Kronprindsen, som med Høie Gemalinde agter at begive sig til Søbadet i Travemünde.

I disse Dage saae man den Comptoirfuldmægtig, som er dømt til at gaae i Slaveriet indtil han afbetaler de 23,000 Rdlr. han har forvandsket, arbeide blandt Slaverne ved den ny Bro, som nu anlægges ved Citadelporten. Men det lader som han ikke lettelig vil kunne udholde dette vanærende Liv, thi allerede i Onsdags blev han syg, og maatte derfor bringes paa Sygestuen. Ikke faa Menneskevenner smigre sig med, at han i Betragtning af sin Brødes Natur maaskee vil kunne vente sig en Formildelse i hans Skjebne.

Paa Engene ved Viborg staaer Vandet ofte høit op paa Høstakkene.

I Stokhuset i Kjøbenhavn sidder der atter adskillige Matroser arresterede, som have begaaet Tyverie paa en Kielsk Paquetbaad.

Den dramatiske Hanefægtning i Christianssund er endnu langtfra ikke endt. Skoleholder Røbach er fremtraadt paa Kamppladsen med et Svar paa 4½ Piller.

Paa den saakaldte Helge Ands Holm ved Stockholm har man ved at grave nylig fundet en Mængde Pandeskaller af Mennesker, der, efter al Formodning, ere blevne dræbte i Stockholms forskjellige Beleiringer, under Christian den Andens Regjering.

De nye Rigspostvogne, som gaae paa den Tydske Side mellem Frankfurt, Strasburg og Basel, ere saa fortræffelige til Befordring, at de endog kunne medtage Brevsækken.

Veien over Bjerget Cenis er nu færdig, og aabner de skjønneste Udsigter, og tjener til Exempel paa hvad Menneskehænder formaae. 400 ridende Franske Grenadere passerede nylig denne Vei, og vare det første Cavallerie, som hidtil har betraadt den.

Efter den sidste Fredsslutning med Deyen af Tripolis betaler Nordamerica for de Americanske Fangers Frigivelse 60,000 Piastre, under den Betingelse, at det i Fremtiden ikke behøver at yde ham mere nogen Retribution.

Paa Corfu hersker der en Smitte, som dræber i en Tid af 4 Dage, og som man anseer for den gule Feber, der er bragt did ved Skibe fra Archipelagus.

Opfindelsen af Voliceferne (Iilvognene) gjør i Frankrige ingen Lykke. Kun en eneste er endnu i Brug paa den fortræffelige Vei fra Paris til Orleans. Eieren finder ikke sin Regning derved, da Udgivten overstiger Indtægten.

Den trefoldige Krone, som Napoleon har foræret Paven, er af det fineste Guld og besat med meget store Ædelstene. Paa hver Krone findes halv ophøiet Arbeide af Guld. Alle tre forestille den catholske Gudstjenestes Fornyelse i Frankrige, Concordatets Oprettelse og Keiserens Kroning. Grunden er glasseret hvidt Fløiel. Paa Spidsen seer man Gregorius den Tredies berømte Smaragd. Den veier 404½ Carat og indbefatter et Diamantkors. Kronen er udarbeidet med største Elegance.

I Bug, ½ Miil fra Herzogenbusch blev en Skomagerkone d. 16 Martii 1801 forløst med en Søn, som, da han blev født, var saa stor som et Barn paa 5 Aar, og da han var et halvt Aar gammel, løb omkring i Nabolavet, uden at nogen behøvede at passe paa ham. Uagtet han nu kun er paa femte Aar, er han 3 Alen, 11½ Tom. høi, og har Arme paa 5½ Fod og Lægge af 11 Tommers Omfang. Han har derhos alle Kjendetegn paa Mandbarhed og Skjæg paa Hagen. Han er tvær, og har et ubehageligt Udseende. Moderen har havt 8 Børn førend hun fødte ham, men de ligne ham ligesaalidet som det, hun siden har født. Sandheden af denne Beretning bekræftes ved Døbeattesten og Øvrighedens Vidnesbyrd.

Endelig have de i Gaar ankomne Engelske Tidender, som gaae til d. 2den August, medbragt en officiel Beretning om den forenede Franskspanske Flaade. — Det Engelske Admiralitet har d. 31 f. M. ladet bekjendtgjøre, at Cutteren the Frisk, som ankom samme Dags Morgen, har medbragt Depecher fra Admiral Cornwallis, der indbefattede et Brev fra Viceadmiralen Sir R. Calder, dat. d. 23 s. M. Dette Brev, som findes ordlydende aftrykt, melder, at Sir Cardel den foregaaende Dag havde mødt den Franskspanske Flaade, under 43 B. 30 L. 11. 17. og indladt sig i en Fægtning med

samme. Den bestod af 20 Linieskibe, tre store Skibe en flute paa omtrent 50 Canoner, 5 Fregatter og 3 Brigger. Den Engelske Magt bestod derimod kun af 15 Linieskibe, 2 Fregatter, 1 Cutter og 1 Lugger. Vind og Veir favoriserede den forenede Flaade; Luften var saa taaget, at de Engelske neppe kunde see deres Skibe ret forud eller agter ud, og at det var ganske umueligt for dem at benytte sig af Signaler. Efter fire Timers Fægtning tog Cardel det Spanske Linieskib San Rafael paa 64 Canoner, og Linieskibet Firma paa 74 Canoner, som begge efter hans Ordre bleve sendte til Engelland. Det sidste er ved Fiendens Ild blevet meget ilde tilredt. Flaaderne tabte hinanden af Sigte, og det var Viceadmiralens Hensigt, som havde endnu 14 Linieskibe tilbage, atter at begynde Slaget næste Dag. — Man havde den Gang endnu ingen Efterretning om Nelsons Escadre. De Engelske havde 44 Døde og 158 Saarede. — Man mener, at den forenede Flaade er gaaet mod N. eller N. V., efterat den var bleven seet den 20 Julii. Skibet Curieux, som forlod den, under 33 B. 58 L. seilede i en Tid af 17 Dage til Engelland. Ved dets Ankomst blev der strax sendt Depecher til Anføreren for Escadren ved Brest, derpaa til Admiral Stirlin ved Rochefort med Ordre at støde til den Ferrolske Escadre. Begge bestaae af 15 Linieskibe og have allerede i 8 Dage krydset ved Ferrol, uden at øine den forenede Flaade.

Det forrige Danske Linieskib Holsteen paa 64 Canoner, som blev taget paa Kjøbenhavns Reed den 2 April, er blevet sat fuldkommen istand igjen paa Dudmann's Skibsværft, og skal uopholdelig gjøre Krigstjeneste.

Et Mandfolk paa 30 Aar, og en Pige paa 15 Aar, som begge ere blinde, have nylig holdt Bryllup i Engelland.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 87.
Den 12 Augusti, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Almeenaand.

Den første Følelse, der opstaaer hos Mennesket fra det Dieblik af at det ret kan tænke, er Kjerlighed til Fædrenelandet, det vil sige, Kjerlighed til den Jordplet, som det er født paa, det Træ, som har forundt det Ly, og de Mennesker, som have pleiet og opdraget det i en Alder, hvor det var for spædt til at hjelpe sig selv. Hvad er naturligere end denne Følelse? Derfor elsker det ulykkelige Halvmenneske: Pescheræeren, den golde Jordbund, som han er frembragt paa, ligesaa høit, som den forfinede Franskmand det Eden, der gjør ham saa glad og lyk-

kelig. "Elsk dit Fædreneland!" er et Bud, som Naturen har indpræntet i vor Sjel ligesaa dybt som det Bud: "elsk din Fader og Moder!" Vi fødes i den Forstand alle som Patrioter, og det er kun Vane og Opdragelse, der ofte giver denne naturlige Følelse en unaturlig Retning. Det er derfor næsten til Unytte, at vore Digtere og Talere ødsle deres Veltalenhed paa idelig at opmuntre Menneskene til en Dyd, som er dem medfødt. Nordmanden og Schweizeren sukke efter at komme tilbage til deres Fjelde, de faae endog Hjemsyge, naar de ikke opnaae deres Ønske, uden at nogen Digter eller Taler behøver at skildre dem hine Fjeldes Fortrin for andre Lande. Den sande og naturlige Fædrenelandskjerlighed er en Blomst, som enten blomstrer uden mindste Pleie, eller visner under den bedste Dyrkers Hænder. Men den blinde og falske Attraa efter eene at beundre og elske alt hvad der foregaaer og frembringes paa den Plet, som kaldes Fædreneland, er langt fra ikke Patriotisme, og enhver Opmuntring til en saadan blind Hengivenhed maa altid blive skadelig. Vi bør elske, hylde og høiagte det Ædle, Store og Retskafne i hvilket

Land og hos hvilket Folk vi finde det, og naturligviis ogsaa naar vi finde det i vort eget Fødeland.

Fædrenelandskjerligheden, som i sin første Fremkomst er en Naturdrivt, kan forædles og forfines med Aarene. Men den bliver, ligesom vi gjøre Fremskridt i Aar og Erfaringer bestandig alt mere og mere relativ. Den medfødte Kjerlighed til de Ting, som fra vor første Ungdom af nærmest omgive os, driver os til at vove Liv og Blod for vor Arne, vor Familie, vor Konge og vore Medundersaatter, men Navn af Patriotisme fortjener den kun, naar den retter sig efter Retfærdighedens Bydende, thi Fædrenelandet har ingen større Fiende, end den, der forsvarer dets uretfærdige Sag. Desuagtet seer man dog denne relative Dyd anprises af alle Skribenter, uden at det falder dem ind, at bestemme, i hvilket Tilfælde en fædrenelandsk Sag ophører at være fædrenelandsk. Det er af denne Aarsag, at denne store og skjønne Egenskab saa ofte misforstaaes, saa ofte vanhelliges af Mennesker, der under dens Masque ville befordre deres egen Fordeel. I Nødens Øieblik, hvor enten Fienden truer

Fædrenelandets Grændser eller et fælles Uheld rammer dets Indbyggere, har man de største Prøver paa, at ægte Fædrenelandskjerlighed boer i hvert ufordærvet Menneskes Bryst og at den næsten gaaer foran for al Cultur. Hvilken Aand herskede der ikke i vor Hovedstad, da Luerne fortærede Totrediedele af den, eller da Fienden siden truede den med Ødelæggelse? Mennesker, som aldrig kjendte den egentlige Bemærkelse af Ordet Fædrenelandskjerlighed, brændte og besjeledes af den i den anden Aprils Dage, ja udmærkede sig ved sand Romerdaad, fordi de følte, at det var den retfærdige Sag, som Dannemark kjæmpede for.

Men der gives en anden Egenskab, som ikke er saa rodfæstet i den menneskelige Natur, og trænger langt mere til Opmuntring end ubetinget Kjerlighed til Fædrenelandet; denne Følelse, som har gjort Engellænderne til een af de første Nationer paa Jorden, kaldes meget passende af dem public Spirit eller Almeenaand. Denne Aand, som vi saa høiligen trænge til, anpriser ingen af vore Digtere, ingen af vore Talere. Man tillade Forfatteren, at han her noget udførligere viser, hvad han forstaaer under Almeenaand.

Enhver Nation, som bestyres efter rigtige Grundsætninger, bør betragtes som en eneste Familie, hvis hele Lykke beroer paa den Aand, der besjeler den. Naar denne Familieaand udmærker sig ved Lyst til indbyrdes Samdrægtighed, Lyst til at fremme med fælles Kraft og Opoffrelse enhver Ting, der kan bidrage til Familiens Tarv og Hæder, Lyst til at pleie og opelske huuslige Dyr, saa blomstrer en saadan Familie ligesom et Træ ved Vandbække, hvis Frugter fremkomme i rette Tid, hvis Blade aldrig visne, hvis Stamme med Aarene bliver tykkere og tykkere, hvis Grene alt mere og mere udbrede sig. Beherskes den derimod af Partiaand, ynder den blindt hen enhver fremmed Ting, bortødsler den sin indbyrdes og gjensidige Kraft til at undertrykke Alt, hvad der kan vedligeholde dens Familieaand og opelske huuslige Dyder, da synker den ligesaa hastig som den ellers vilde stieget. Den bortvisner som et Træ, hvis bedste Safter og kraftigste Næring ranes af fremmede Snylteplanter, hvis Stamme hentæres, hvis Grene og Blade bortvisne, hvis Frugter aldrig modnes, hvis Frø adspredes af Vinden, og hvoraf kun enkelte Korn komme op af Jor-

den og med Tiden blive til Træer i en aldeles fremmed Jordbrund, hvor Tilfældet fører dem hen. Dette Billede passer sig ogsaa paa enhver Nation. Hvad Familieaand er hos enkelte Familier, det er Almeenaand hos hele Folkeslag. Hvad opmuntrer vel mere til Vinskibelighed, Konstflid og stor Daad end Forfædrenes Exempel? Hvilken Søn rødmer ikke ved at forlade den Bane, som hans Fader har fulgt med Held og Hæder? Hvilken Datter glæder sig ikke ved at kunne ligne sin Moder, som agtedes og æredes for sine huuslige Dyder? Det var denne Aand, ikke blind Fødsel, ikke Lykkens usle Tærningspil, der bevægede fordums Mennesker til at bestemme arvelig Adel. De forudsatte, at en Aand, der udgjorde Fædrenes Stolthed, maatte kunne gaae i Arv fra Slægt til Slægt.

I intet Land i Verden findes en høiere Grad af Almeenaand, end i Storbritannien. Der kan den menneskelige Opfindelsesaand vove Foretagender, som i ethvert andet Land vilde forkastes med haanlig Latter. Derfor har Engelland ogsaa lige fra Newton til Jennert været Opfindelsesrigets Vugge. Enhver stor og

for hele Menneskeslægten gavnlig Opdagelse maa næsten hentes fra de stolte og i den senere Tid saa miskjendte Britter.

En Engellænder lærer af levende Sprog i Almindelighed intet andet end hans Modersmaal, men dette lærer han ogsaa til Gavns. Han behøver heller ikke at lære andre Sprog end Modersmaalet, thi denne Simplicitet i Sprogunderviisningen letter ham Veien til at lære Videnskaber og Konster, og naar man vil være upartisk, maa man tilstaae, at Engellænderne næsten besidde de første Mesterværker i hver Videnskab og Konst, hvortil Nationens Almeenaand, dens Understøttelse og Opmuntring har bidraget saa meget. Der indgydes Folket fra Ungdommen af Kjerlighed til alt hvad der er Nationalt, og dette bliver en Spore til de fortræffeligste Handlinger. Det var i Engelland, hvor man i de nyere Tider saae en Franklin fødes, der fra en simpel Bogtrykker blev til een af Verdens største Mænd i Ordets sande Betydning.

Denne Almeenaand besjeler Regjeringen ligesaa fuldt som Folket. Uagtet den hader de Baand, som, under Navn af Laugsrettigheder, i mangt et andet Land dræber Vindskibe-

lighed og Kappelyst, veed den dog ved Patenter, at sikkre enhver, der opfinder, var det end nok saa ubetydelig en Ting, den Fordeel, der med Rette tilkommer ham for hans Opfindelse. Saadanne Baand ved Siden af saadanne Friheder lade sig kun tænke i et Land, der besjeles af sand Almeenaand. Vel overskrider denne stundom de tilbørlige Grændser, og kaldes derfor af andre Nationer Nationalhovmod; men hvilket Land i Verden har uden fremmed Hjelp, og kun ved sin egen indvortes Kraft bragt det videre end Engelland? Hvor taler, tænker og skriver man friere end der? Næsten indskrænket til den Jordbund, som fra Cæsars Tider har udgjort Albions Rige, er Storbritanien, uden at have gjort synderlige Erobringer i Europa, *) blevet til een af de første og mægtigste Stater i Verden. Hvad andet end dets Nationalaand har det at takke for alt dette?

Sammenligner man nu vort Fædreneland med Engelland, saa maa man beklage, at der hersker saa liden Almeenaand iblandt os. Vort Modersmaal behandles af Landets egne Børn næsten som et fremmed Sprog. Vor Ungdom

*) Dets Erobringer i begge Indierne har gjort det til en rig, men ikke til en stor Nation.

maa lære at tale og skrive Tydsk, Fransk og Engelsk, førend den endnu har noget rigtigt Begreb om sit eget Modersmaal. Derved vænnes den fra Barndommen af til at betragte sit eget Lands Sprog og Frembringelser, som uvigtige Viting, og dens Nationalfølelse dræbes. — For ret at overtydes om, hvor megen Tydskheds- og Franskhedsaand der endnu hersker hos os, behøver man kun at spørge de Boghandlere, der handle med udenlandske Skrivter, hvor mange Tydske og Franske Bøger der aarligen indføres i Dannemark. Man vil finde, at der afsættes i Dannemark næsten flere udenlandske end Danske Bøger. — Mueligen vil man her indvende, at der ikke skrives meget hos os, som kan gaae i lige Rang med Udenlændingernes Arbeider, og denne Indvending er maaskee tildeels ikke ganske ugrundet. Men hvad i al Verden skal der vel opmuntre nogen til at skrive for et Land, hvis Sprog end ikke yndes af dets fleste indfødte Indbyggere, for Læsere, der istedet for at hæve og belønne Skribenten, enten ikke læse ham, fordi han skriver i deres eget Modersmaal, eller og nedtrykke ham, fordi han ikke støber sine Arbeider i en Tydsk eller Fransk Form? Hvor kunne vi

f. Ex. vel vente at faae mange gode dramatiske Stykker, saalænge den usleste Tydske eller Franske Farce faaer Fortrin for Danske Skuespil? Der, hvor der hverken er Hæder eller andre Belønninger at høste, hvor al Følelse for det Nationale er forsvunden, handle de opvakte Hoveder, der føle Kald til paa een eller anden Maade, at gavne Almeenheden, sædvanlig efter Klogskabens Regler: de søge kun at nyde Livet, og ødsle ikke til Unytte deres Kræfter paa at opsøge Perler paa Havets Bund, som siden trædes under Fødderne af uskjønsomme Mennesker.

Der, hvor der hersker Almeenaand er man overbærende mod enhver fædrenelandsk Frembringelse, det være nu i den intellectuelle eller physiske Verden, og denne Overbærelse, forenet med Agtelse for Alt, hvad der er indenlandsk, modner omsider Genier og sande store Mænd. Hvad der i Førstningen kun har været en spæd Plante bliver omsider til et ærværdigt og skyggefuldt Træ. Selv andre Nationer faae Agtelse for et Folk, der besjeles af en saadan Almeenaand og Almeeniver. Vort Dannemark er i visse Henseender paa Veie til at kunne naae dette store Maal, og der er allerede gjort vigtige

Skridt fremad. Maaskee der snarere end man troer vil komme en Tid, at Almeenaand vil besjele det hele Danske Folk, og at Dansk Sprog og Danske Sæder ville udgjøre alle Danskes sande Stolthed.

Blandede Nyheder.

Cancelliepræsidenten Hr. Kammerherre Kaas, som i denne Tid gjør en Reise i Hertugdømmene, har nylig opholdt sig nogle Dage i Hamborg, hvor han blandt andet har taget Spinde- og Tugthuset i Diesyn. Han forlod d. 6 Aug. Hamborg, og reiste over Loviselund til Kjøbenhavn.

Konstberider Chiariny, der endnu daglig viser sine Døttres og Folks Konster paa Vesterbro, skal, efter Sigende, have i Sinde at vælge sig her til Lands en bestemt og stadig Ridebane. Han vil nemlig nedsætte sig i Dannemark og kjøbe sig en Landeiendom.

Af Bekjendtgjørelsen fra Skydeselskabet i Kjøge seer man, at det ikke, som alle andre saadanne Selskaber, betjener sig af det snurrige Udtryk: Fuglekonge, der er saa meget mere upassende, som en saadan Konge sædvanligst pløier med andres Kalve, men kalder den "Lykkelige" kun slet og ret: "Selskabets Formand."

For at bibringe Borgerne i Ny-Sorøe Amters Kjøbstæder en bedre Underviisning end hidtil i den borgerlige Milits, ere to Officierer, nemlig Hr. Capitain Seier af Kongens Regiment, og Hr. Lieutenant Lüders af Marineregimentet komne did. Capitainen nyder 2 Rdlr. og Lieutenanten 1 Rdlr.

daglig i Diæt af Kjøbstædernes Kæmnercomptoir, foruden frit Qvarteer og Befordring.

I Ergänzungsblätter der Litteraturzeitung 4 Jahrg. 1 B. No. 4. findes en Recension over Hr. Prof. Schumachers medicinisch-chirurgische Bemerkungen T. 1, hvori Forf. ikke lastes som den, der har skrevet en maadelig Bog, men som den, der, efter Rec. Dom, har behandlet sine Syge "efter inconseqvente Regler, eller ved Midler, som stride mod alle fornuftige Indicationer." Angrebet rammer altsaa ikke Forf. som Skribent, men som Embedsmand. Hr. Prof. Herholdt er i sidste Numer af lærde Efterretninger fremkommen med en Replique mod denne Recension, og har beviist det Ugrundede og Skjæve i denne Recensents Raisonnement. — Men man maa kun beklage, at denne Replique er skreven i et Sprog, som Recensenten neppe forstaaer, og i et Blad, som ikke saa lettelig vil komme ham for Øine.

Mad. M. Hermansen i Kjøbenhavn er af Landhuusholdningsselskabet bleven belønnet med en Præmie for et Stykke Tøi paa 28 Alen til Kudskesædedækkener, som hun i Fjor har forfærdiget af halv Hundehaar og halv Linnedgarn. Denne Præmie vil neppe kunne opmuntre til mange lignende Exempler, saalænge man offentlig slaaer Hunde ihjel som skadelige Dyr.

Hr. Capitainlieutenant Acheleye er bestemt til at afløse Hr. Capit. Gether, der i nogen Tid har været stationeret ved de Danske Colonier i Vestindien med Fregatten Fylla.

Det hedder, at man endnu i Sommer kan vente adskillige Russiske Linieskibe her paa Reden.

Portraitmaleren Hr. Lange har leveret tolv illuminerede Prospecter af indenlandske Egne, som ere ret vakkre og smagfulde. Prospecten ved Kalk-

brænderiet uden for Østerport udmærker sig især ved sine interessante Situationer og naturlige Fremstillinger. Hr. Lang har endnu fire Stykker under Arbeide, som vil udkomme med det Første, og fortjener unegtelig Opmuntring.

Den 3die d. M. skal H. K. H. Kronprindsen og Gemalinde have begivet sig til Søbadet i Travemünde.

Alting i Verden faaer en Ende, men ikke Theaterstriden i Christianssund. En Anonym er atter fremstaaet i Trondhjemsavisen som dramatisk Selskabers Talsmand med en Harangue paa 4 Piller. For at bevise deres Uskyldighed anfører han i en meget pathetisk Tone blandt andet: jeg veed vor første Dramaturg og Æsthetiker, den ædle Rahbek, har selv spillet i dramatiske Selskaber; jeg har selv hørt og læst hans Mening om dem, hans ædle Satire over deres Misbrug — tildeels bekjendt af hans Tilskuere — men aldrig veed jeg, at han har fordømt denne Selskabsmoro, inden sine Grændser, som Uskylds og Moralitets Grav." — — Som et Beviis paa, at Theatret endog er Dydens og Uskyldighedens Skole, anfører han endvidere: den værdige Mad. Rossing, — den ædle Mad. Dahlén, — den elskværdige Mad. Heger ere imellem de Flere i en ung Alder indtraadt paa Skuepladsen, omsvævede af Naturens og Konstens Gratier, og dog, hvor usmittet er ei deres Hæderskrands, som Koner og Huusmødre!"

D. Neuman agter til næste Vinter at udgive Bidrag til Kundskab om Jorddyrkningens Tilstand i Christianias Omegn.

Paa Strandveien ved Hovedstaden saae man nylig den Familie, der i et Huus i Charlottenlundskov pleiede at koge Caffe og Thee for Folk, at ligge med Børn, Dyner og øvrige fattige Eiendom ved Veien udenfor Charlottenlund.

Hr. Professor B. Thorlacius har sat den hæderværdige Studerende John Therkelsen, som døde den 31 Julii 1805 paa Frederiks Hospital, et fortjent Minde. Den Afdøde var en Bondesøn fra Island, født den 23 Dec. 1774. Da han var tre Maaneder gammel, mistede han sin Fader, og i sit tiende Aar sin Moder. Provst Haldor Finsen tog sig især af ham. 1794 blev han ordentlig dimitteret. Da han manglede Penge til at reise til Kjøbenhavn, blev han Degn i Island, og efter 6 Aars Forløb søgte han det ringeste Præstekald paa ti Rdlrs. aarlige Indkomster, men fik det ikke. Da Degnepladsen blev ophævet reiste han til Reikevik, levede der i to Aar af Informationer, indtil han havde oplagt saa meget, at han kunde reise til Kjøbenhavn. Under alle disse Vanskeligheder udmærkede han sig saa meget, at han baade ved Examen Artium og i begge den philosophiske Examens Prøver erhvervede sig offentlig Hæder og Berømmelse. 1803 blev han antaget i den philologiske Classe af det pædagogiske Seminarium, hvor han betryggedes mod Næringssorger og nød Opmuntring. Han besad en usædvanlig Færdighed i de lærde Sprog. En Græsk Bog læste han omtrent med samme Lethed som en Dansk. I det Latinske var han saa færdig, at han endog blev brugt til at oversætte Afhandlinger, der gjorde Lykke uden for Dannemark. 1804 fik han Guldmedaillen for Besvarelsen af det Academiske Spørgsmaal om de Latinske Oldsager. De fire sidste Maaneder af sit Liv tilbragte han paa Hospitalet, og i de tre af disse forbedrede han et nyt Arbeide i de Græske Oldsager. Homer, Xenophon &c. gjennemløb han med Pennen i Haanden paa sit Sygeleie. Men siden Julii Maaneds Begyndelse aftog hans Kræfter og med disse hans Læselyst. Da hans En-

deligt nærmede sig, lod han de Samlinger, han under sin Sygdom havde udarbeidet, uformærkt brænde, men sin Bogsamling, der bestod af omtrent 300 Bind, forærede han til Reikevik Skole.

Man finder det i denne Tid mærkeligt, at de fornemste Søslag mellem Hollænderne og Engellænderne ere for det meste forefaldne i Augusti Maaned. Blandt disse forefaldt der et Slag d. 13 Aug. 1665 mellem 14 Engelske Krigsskibe, 3 Brandere og nogle andre Skibe, og 10 Ostindiske og nogle andre Hollandske Coffardieskibe ved Bergen. Engellænderne maatte trække sig tilbage med stort Tab.

Det Magazin for Munition, det vil sige, for de til Flinter og Canoner færdige Patroner, som findes i Fortet ved Piacenza, er nylig fløiet i Luften, uden dog at foraarsage Staden nogen Skade. Det var en Følge af en uhørt og overlagt Ondskab. Da man havde Opsynsmanden over Munitionen mistænkt for Tyverie, saa skulde han indkaldes for Retten, saasnart Inventariet var færdigt og hans Eftermand havde modtaget det. Den 18de f. M. skulde denne Operation endes og Forbryderen straffes. Men i det faste Forsæt hellere at døe, end lade sig overbevise om sin Utroskab, besluttede han, at lade de Canonerere og Officierer, som gjorde Verificationen, blive et uskyldigt Offer for hans Ondskab. I det Øieblik at man igjen begyndte paa dette Arbeide, kom han frem med en Rulle Papiir i Haanden, der, som man formoder, indbefattede en Lunte. Magazinet med 32 Artillerievogne fløi tilligemed Forbryderen, en Capitain, den ny Opsynsmand og 7 Canonerere i Luften. 12—14 Volontairer bleve farlig saarede.

I Forgaars Nat blev et Skib fra Mandal, som tilhørte Kjøbmand Møller i Mandal og før-

kes af Capitain Thomsen, overseilet af et Svensk Skib i Kattegattet. Det Svenske Skib reddede Mandskabet og Passagererne, hvoriblandt Hr. Kjøbmand Møller, Skibets Reder, og hans Kone, og satte dem i Land ved Helsingøer. Godset og Skibet er aldeles forliist. Der blev strax gjort Beslag paa det Svenske Fartøi.

I Moniteuren har der nylig staaet et vidtløftigt Stykke angaaende Novosiltzoffs Sendelse til Paris, som man endnu ikke har læst i noget Tydskt eller Danskt Blad. Det Hele gaaer ud paa at vise det Ubestemte i denne Sendelse og de muelige Hensigter deraf. Der menes, at Novosiltzoffs Tilbagekaldelse snarere vil fremme Freden end hans Sendelse. Ruslands og Frankriges gjensidige Indflydelse sættes her fra hinanden, og det Hele indeholder en Skildring af Frankriges nuværende politiske Forhold til det øvrige Europa. Dersom Engelland vil have Fred, siges der, saa bør en Fransk Note besvares med en Engelsk; et tredie Sprog vil kun gjøre Tingen mere indviklet. — Hverken Rusland eller Engelland, men Italien eller Tydskland, vil komme til at lide under en Landkrig, hvis Skueplads altid vil blive i de to sidste Lande.

Kongen af Spanien har ladet overlevere den Franske Keiser Ordenen af det gyldne Skind, og 5 dito for Prindserne Joseph og Ludvig, Cardinal Fesch, og Prindserne Lucca og Borghese. Lebrun, Decres, Augereau, Moncey og Lefevre har han sendt Carl III. Orden. Keiseren har igjen foræret Kongen af Spanien, og efter Kongens Ønske, Fredsførsten og 4 Prindser Æreslegionens store Decoration.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 88.

Den 16 Augusti, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

En Samtale i Eliseum
mellem Biskop Absalon og en ny ankommen Skygge.

Absalon (spadserer op og ned i en eensom Lund; efter en Pause).

Hvor eensomt! Alle Skyggerne synes at være ganske forsvundne! Efter sex samfulde Aarhundreders Vandring i disse lykkelige Egne begynder jeg atter at længes efter at høre noget fra Jorden. Her ankomme kun faa nye Skygger, og man skulde næsten troe, at Dyd og Retskaffenhed blive sjeldnere og sjeldnere paa Jorden. Kommer her end engang imellem en ny Skygge, saa er det sædvanligst Mennesker af

ringe Stand, som man ikke kan indlade sig med i en Samtale om vigtige Ting, og som kun have liden Kundskab om Alt hvad der foregaaer blandt Jordens Store. Men hvad seer jeg? Charon sætter en Skygge i Land, — jeg maa nærme mig den. —— Velkommen, Skygge! Velkommen til de Saliges Bolig!

Skyggen. Dit ærværdige Aasyn, — Dit Ophold i disse Egne er mig Borgen for, at det er en Dannemands Velkomst, jeg modtager her.

Absalon. Fra hvilket Land kommer Du?

Skyggen. Fra Dannemark.

Absalon. Og fra hvilken Stad?

Skyggen. Fra Axelsstad.

Absalon. Saa vær mig dobbelt velkommen! Allerede længe længtes jeg efter at kunne høre noget Nyt fra denne Stad. I sex Aarhundreder har jeg ikke seet den, og den har altid været mig saa kjer. Siig, hvorledes seer den nu ud, hvorledes leve dens Indbyggere, hvorledes ere deres Sæder, gode eller slette? — tael! — jeg længes efter at høre Dig.

Skyggen. Naar Du ikke har seet den i sex Hundrede Aar, saa vil min Beskrivelse

kun være Dig til liden Gavn. Den ligner sig ikke mere selv.

Absalon. Hvorledes? Har da et Jordskjelv ødelagt den? — Krig eller Ild kan ikke have forandret den saaledes, at jo dens gjæve Indbyggere, styrede af Valdemarernes Affkom, skulde kunne give den sin forrige Skikkelse igjen.

Skyggen. Fiender, værre end Jordskjelv, værre end Krig og Ild, have forandret dens Skikkelse og omskabt dens Indbyggeres Sæder. Fremmed Yppighed og Glimresyge have indsneget sig iblandt dem, og rase værre end den sorte Død.

Absalon. Hvor er det muligt? Dette Fiskerleie, disse brøstfældige Træhytter, — disse jevne Mennesker med saa faa Fornødenheder, kort, denne Tarvelighedens Bolig skulde have forandret sig saaledes?

Skyggen. Dette Fiskerleie er nu een af de stolteste Stæder i Europa, disse brøstfældige Hytter er ved Guldets skabende Haand blevne forvandlede til glimrende Bygninger, som Valdemars bedste Borg ikke kunde sammenlignes med, — disse tarvelige Mennesker med saa faa Fornødenheder, nyde ikke mere jevn Dansk Føde, —

drikke ikke mere Dansk Øl og Mjød, — klæde sig ikke mere i Dansk Klæde. Alting er fremmed hos dem, lige fra de Rætter og Drikkevarer, der findes paa deres Bord, indtil det Linned, der bedækker deres Bryst.

Absalon. Men Steileborg? Det er dog vel til endnu? Det har været bygt alt for trofast til at Tidens Tand saa let skulde kunne fortæret det.

Skyggen. Det har længe været Støv, er blevet skabt paa ny, er atter blevet til Støv, og skal nu atter skabes paa ny.

Absalon. Skrækkelige Omvæltninger! — Men den, der har bygt denne Borg, — Du kjender ham formodentlig, — Absalon var hans Navn, — agtes han endnu noget af de Danske?

Skyggen. Paa Prent, men det er ogsaa Alt. Hans Hjerneskal forevises som en Sjeldenhed paa Konstkamret, men agtes iøvrigt ikke mere end Pandeskallen af hvert andet ubetydeligt Menneske.

Absalon. Det er ogsaa kun et Perlemor, hvoraf Perlen er taget ud.

Skyggen. Men den Perle, der engang gjemtes deri, burde dog indgyde hans Efterkommere Agtelse for Skallen.

Absalon. Du taler med Varme om denne Mand. Hvorved har han erhvervet sig Din Agtelse i saa høi en Grad?

Skyggen. Ved alt hvad der udmærker en stor Mand. Han er og bliver i mine Dine et evigt Mønster for Dannemarks Konger og enhver af deres Raadgivere. Han forenede Dannemod med Klogskab, Fædrenelandskjerlighed med usvigelig Retskaffenhed. Han var Valdemars Ven, og Dannemarks Fader.

Absalon. Besjeles det Danske Folk endnu af hans Aand?

Skyggen. Tildeels. Saa ganske udslettet er den ikke, at der jo endnu findes mange Dannemænd, som ere Valdemar og Absalon værdige. Den gamle Danske Tapperhed er heller endnu ikke uddød. Endnu for nylig fandtes der Mænd, der kjæmpede med Løvemod for Landets Forsvar.

Absalon (med Iver). Mod hvem? Maaskee mod Jomsvikingerne? Have de Niddinger reist sig op af Støvet igjen?

Skyggen. Nei, det Støv, som Absalon har forvandlet dem til, ligge de endnu begravne i. Men der er opstaaet nye Jomsvi-

Ringer, hundrede Gange mægtigere og talrigere end hine. Verden mangler en Absalon, som kunde overvinde dem.

Absalon. Og den kan ikke finde ham blandt sine Millioner?

Skyggen. Ikke saa let. Europa har i det sidste Aarhundrede faaet et ganske andet Udseende. Midt i Hjertet af denne Verdensdeel staae to harmfulde Kjæmper, hver paa sin Side af Havet, uden at deres Sværd kunne naae hinanden. Naturen hindrer dem fra aldeles at ødelægge hverandre. Bestandig stigende i Magt og Vælde, bestandig i Harnisk mod hinanden, forurolige de uafladeligen de skjønneste Egne af Jordkloden. Den fordum saa vældige Paves Magt er nu ikke andet end en Skygge. Kort før min Bortgang fra Jorden fik han en ny Krone istedet for den gamle, og Roms Cardinaler raabte: "Herren tog den, Herren gav den, Herrens Navn være lovet!" — Under saadanne Omstændigheder er personlig Tapperhed kun af ringe Værd. I Kampen med Kjæmper kan almindeligt og naturligt Mod kun være af liden Nytte.

Absalon. Og Dannemark maa altsaa lade Sværdet sidde i Skeden?

Skyggen. Maa? Dette Ord passer sig kun paa den Feige. Dannemark har endnu en Villie ligesaa fri som for sex Aarhundreder. Men det kjender bedst sin egen Tarv; det lever ikke mere i Valdemars og Absalons Dage; Tiderne have saaledes forandret sig, at hvad der var hæderligt og gavnligt den Gang, vilde maaskee være uhæderligt og ugavnligt nu.

Absalon. Du taler et Sprog, Skygge! som jeg ikke ret vel kan fatte. Du maa udtrykke dig tydeliger, om jeg skal forstaae dig.

Skyggen. Dette Sprog er jeg engang bleven vant til paa Jorden. Det Aarhundrede, jeg levede i, var det Gaadefulde. Lige fra Statskonsten til Skjaldekonsten var Alting en Gaade.

Absalon. Kan den da ikke opløses?

Skyggen. Endnu ikke. Ligesom der for Aartusinder siden kom en Syndflod over den physiske Verden, saaledes er der i det henrundne Aarhundrede ogsaa kommen en Syndflod over den moralske og politiske. Den har, ligesom en rivende Strøm, skyllet hele Systemer, Constitutioner og Riger bort med sig. Den ny moralske og politiske Verden er ganske

forskjellig fra den gamle. Næsten Alting er omstøbt og forandret. Hvo veed om Menneskeheden ikke snarere har tabt end vundet ved denne skrækkelige Omvæltning! Jeg priser mig lykkelig, at jeg har forladt Skuepladsen, førend det hele Gjøglerspil var tilende?

Absalon. Du priser dig lykkelig? — Frygtede du da maaskee for Udfaldet?

Skyggen. Jeg havde Alt at befrygte og næsten intet at haabe. I Dannemark levede jeg lykkelig, men Dannemark er ikke hele Verden; dersom hele Kloden i dette Tilfælde besjeledes af dets Aand og styredes efter dets Grundsætninger, saa vilde den være lykkelig. Men tænk dig Europas nuværende Tilstand, og døm selv! Ligevægten i Staterne og Ligevægten blandt Menneskene er forsvunden. Dverge ere blevne til Kjæmper, Kjæmper til Dverge. Hvad andet end blodige og uophørlige Krige kunne bringe den tabte Ligevægt tilbage igjen? — Yppigheden er stegen til det Høieste; ussel udvortes Glimmer fortrænger al Følelse for det Ædle og Store. Religionen selv er i visse Lande bleven til en Rangle, hvormed man dysser hvinende Børn i Søvn. Det

er ikke mere blind Iver, ikke falsk Overbeviisning, ikke Fordomme og Mørke, der drive Mennesker til at hykle, til at efterligne Cromvels Exempel og med Bibelen i Haanden, at — — det er Egennytte, lav Egennytte! Hvad var der at haabe i en saadan Tidspunct?

Absalon. Intet stort. Men ofte er det, som synes endt endnu neppe begyndt, og det, som først synes begyndt, allerede næsten endt.

Skyggen. Dersom det første er Tilfældet, beklager jeg Menneskeheden; dersom det sidste er Tilfældet, beklager jeg den ikke mindre.

Replik, og gjentagen Opfordring til Hr. Kommandeersergeant og Litteratus Seidelin.

(Indsendt.)

I Politivennen No. 377 behagede det Hr. Udgiveren, med ualmindelig Selvtillid og i en særegen arrogant Tone, at opkaste sig til Censor over et paa Hr. Boghandler Mallings Forlag 1802 udkommet Skrivt: Den forsigtige Fruentimmerven &c. Han tillod sig paa en ligesaa ugrundet som uforsvarlig Maade at dadle dette Skrivt, hvis egentlige Indhold han, efter min Formening, hverken rigtig forstod, eller kunde henhøre under hans Forum. Som om han udgjorde det hele Publikum eller var dets virkelige Repræsentant, og

en medicinsk Professor af første Rang, opgav og besvarede han Spørgsmaale, som om han havde studeret alle den veneriske Sygdoms Grader og Arter, og besad fuldkommen chemisk Kundskab om alle herhid hørende Lægemidler, omendskjønt han neppe forstod hvad han spurgte om. Som Bogens Oversætter, tillod jeg mig, efter Hr. Mallings Anmodning, at opgive denne inkompetente Bogdommer nogle Spørgsmaale til Besvarelse i Kjøbenhavns Skilderie No. 83, for, som jeg troede, i en Hast at faae Tingen endt. Endskjønt jeg nu med Føie havde ventet disse Spørgsmaale besvarede, fandt jeg dog kun i disses Sted i Politivennen No. 381 et Noget, af lige Qvalitet med det første, kaldet: af Dynen i Halmen, hvis Indhold er ligesaa nonsentialsk og skjæv som Overskriven flau. Skal dette maaskee være en Art Krigslist, for at undgaae et truende Hovedangreb, det Antagonisten synes at frygte for, da kan det for ham, som Angriber, neppe være nogen Ære, at snoe sig saaledes herfra; ei heller er jeg sindet, da jeg nu engang har paataget mig at være Bogens Forsvar og Sandhedens Tolk, at lade ham slippe saa let; jeg maa altsaa tillade mig at kommandere: Om igjen, Hr. Kommandeersergeant! De har begyndt Attaken, de maa holde Stand. Altsaa til Vaaben og Forsvar!

Men førend jeg gaaer videre vil jeg, saavel for ligesom at give en Art Karakteristik over hiint Skrivts Forfatters Tænkemaade, at han nemlig mener det godt med Menneskeheden, som for at vise at Bogen virkelig fortjener Publicitet, ordret anføre Indledningen af Skrivtet selv:

"Lystsygen viser sig nu ikke mere i en saa rædselfuld Skikkelse, som ved dens Begyndelse i Europa; ved mangehaande Omstændigheder, ved en hensigtsmæssigere Behandling er den bleven mildere;

men den er ikke mindre farlig og almindelig end fordum. Hvor fandt man en i Paphi Tempel indviet Præstinde forskaanet derfor, og hvo kan rose sig af, ustraffet at have betraadt dette Tempel?

Ere vi end ikke længere i den Vane, at paastaae Muligheden af maskerede veneriske Sygdomme, der er, tro vi ikke mere, at den veneriske Gift en Tid lang kan ligge skjult i det menneskelige Legeme, og siden efterhaanden vise sig under mange Slags Sygdomsformer: Feber, Betændelse, Vandsot, Svindsot o. fl., som man ellers ikke anseer som veneriske Onder; vide vi end, at Børn ligesaa lidt kunne arve en venerisk Gift af Forældrene, der ligesom dvale hos disse og opvaagne hos hine; saa er det dog kun alt for vist, at de veneriske Sygdomme, under mangehaande skadelige Indflydelser, danne en vis Karakteer-Svækkelse, hvis sørgelige Følger lade sig tilsyne paa hele kommende Slægter. Den veneriske Sygdom er en desto farligere Fjende for den fysiske Menneskehed, jo lønligere dens snigende Følger ere, der skade Livet i dets skjønneste Vaar; ja det er den, som maaskee i Almindelighed mere nedbryder Sundheden, end selv den hele øvrige Hær af alle Sygdomme tilsammen.

Oprindelsen til dette gyselige Onde strømmer frem fra fjernere og nærmere Kilder. Hine finde vi paa vor Opdragelses Gebeet, i vor Lovgivning og Statsforfatning; disse i Mangel paa Privatmidler og hensigtsmæssige Statsindretninger imod Sygdommen selv.

Vor moderne Opdragelse opvækker Kjønsdriften i en Alder, i hvilken den, efter Naturens Bestemmelse, endnu skulde dvæle længe. Vor Ungdoms Opdragelse af begge Kjøn er for overilet: Naturen bliver tilbage, man vil plukke Frug-

ker, hvor man endnu skulde nøies med Blomster. Vor Opdragelse er for ensidig: man agter ikke paa alle Sjelevnernes lige Øvelse og Uddannelse. Føle-Evnen er efter Reglen den herskende. Man høre kun engang vore Ynglingers og Pigers Sprog, Herrer og Damer, der alt føle Trang til at regnes blandt Folk af den galante Levemaade. Hvilken Affectation! Alt er saa skjønt, saa herligt, saa deliciøst, saa prægtigt, saa henrykkende — at ved den evige Følen al Følelse slappes, at man ei formaaer at fatte, hvad der er ædelt og stort — og Følgen deraf er, at man overalt føler skjønt men handler slet. (Fortsættes).

Blandede Nyheder.

Fædrenelandet. Hr. Capitain Abrahamson har i det sidste Hefte af det Skandinaviske Litteraturselskabs Skrivter leveret et Fragment af en hidtil utrykt romantisk Fortælling, oversat af det gamle Skandinaviske. I Indledningen til samme anfører Hr. Capitainen følgende rigtige og interessante Anmærkning i Anledning af Runeskrivten. "Man har talt og skrevet," siger han: "endeel om, hvorledes Munkene forfulgte Runerne, og udgave dem for Troldomscaracterer, ja at i Sverrig Skrivter med Runebogstaver allevegne opbrændtes: men alt dette er, om ei ganske opdigtet, dog overmaade overdrevet. Den Mængde runeskrevne Bøger er til Latterlighed, da Begivenheden sættes i det 11te Aarhundredes Begyndelse, og Runer brugtes tre, firehundrede Aar efter den Tid ei allene paa Gravminder paa aaben Mark, men paa Liigstene paa Christenjord; Klokker og Røgelsekar og Kirkers Pillere, ja Altertavler havde Runeskrivter, der for endeel ere til endnu.*) Havde Munkene været saa iv-

*) Endog paa Rundekirkegaard i Kjøbenhavn fandtes

rige, og Folket saa eftergivende i Runernes Ødelæggelse, vi læste da vist ikke endnu: beder et Paternoster eller Ave Maria skrevet med Runer."

Begge Jernportene ved Indgangen til Rosenborg Hauge, ere nu næsten færdige. Men Skade, at den ene Port midt i Prindsessegaden, ikke er anbragt i lige Linie med Rosenborg Slot. Over Muurværket af begge burde der med Rette anbringes to Vaser eller nogle andre Ornementer.

Mons. J. F. Renault, Medlem af det Franske nationale Institut i Paris og af flere andre, som har forestaaet Instituter og er Forfatter af en Fransk Ordbog i 6 Vol. og et Lexicon i fyrgetyve Vol., anmodes offentlig om, at give det Danske Publicum nogen Oplysning om disse store Lærdomsskatte, der i Dannemark ere lige saa ubekjendte, som deres Forfatter. Anmelderen kan recommendere ham en Mand, der samler paa Rariteter, og som har tilbudet sig at betale ham 4000 Rdlr. for et eneste Exemplar af hans Lexicon i 40 Vol., derfom det er ham muelig at forskaffe ham det.

Hs. Durchl. Hertugen af Würtemberg agter i disse Dage at tiltræde en Reise, og, efter Forlydende, tillige at besøge Berlin.

Hr Stephanson i Trondhjem har nu ogsaa begyndt at gjøre magnetiske Experimenter med en Magnetnaal, forfærdiget af en almindelig Lommeuhrfjer af omtrent $1\frac{1}{2}$ Tommes Længde, som han paa en spids Naal og i nøiagtig Balance havde staaende for sig. Man veed, siger han, at Jern og andre jernhaltige Metaller lade sig tiltrække af Magneten, men vil man forsøge med en Finger, at nærme sig Naalen, saa vil man erfare, at man med samme, i omtrent en Tommes Frastand, ogsaa vil kunne bevæge Naalen; thi, naar den sættes mod Sydpolen frastødes Naalen, og saaledes omvendt mod Nordpolen.

endnu for nogle Aar siden en sønderbrudt Liigsteen med Runeskrivt.

Hr. Legationsraad Eggers har nu fremsat nogle interessante Tanker angaaende Livegenskabets Ophævelse i Schlesvig og Holsteen. Selvkjerlighed og Egennytte have, efter hans Formening, i de fleste Lande lagt uovervindelige Hindringer i Veien for dette Slags fornedrende Trældoms Ophævelse. Vor Kronprinds har fuldført, hvad der endnu ikke er skeet i noget Land, hvor der hersker Tydske Sæder. Han selv er den første, der afskaffede Livegenskabet ganske og aldeles. Da Forordningen af 19 Dec. 1804 desangaaende udkom, sagde han: "jeg glædes hjertelig, at jeg nu endelig seer fuldført et Ønske, der næsten i tyve Aar har været mig saa magtpaaliggende." — Der medgik omtrent ti Aar førend Sagen blev fuldkommen tilendebragt; saa mange Vanskeligheder havde man at overvinde. Allerede 1695 blev der talet om Livegenskabets almindelige Ophævelse, men det Holsteenske Ridderskab forkastede Forslaget, og det hvilede igjen i et heelt Aarhundrede. Hundrede Aar derefter gjorde en Grev Ranzau fortræffelige Indretninger til Fordeel for sit Gods Aschberg, og beviste i et lidet Skrivt, at Godseierne kunde frigive deres Bønder, uden at blive fattige, men forgjeves. Man kaldte ham endog en Neolog. I Kongens første Regjeringsaar aabnedes der blidere Udsigter. Hist og her frigave adskillige Godseiere deres Bønder, for at behage Hoffet. Men disse Udsigter forsvandt igjen. Da endelig Kronprindsen tog Deel i Regjeringen, tænkde han ogsaa paa at befrie den Holsteenske Bonde fra fornedrende Lænker. Efter at den Danske Bonde havde faaet sin Frihed, udkastede Bernstorff en lignende Plan for Hertugdommene, men Vanskelighederne vare her større. Han anvendte Alt for at stemme Gemytterne, og han var ikke uheldig i sine Bestræbelser. I Ridderskabets Forsamling, St. Hansdag 1795, blev man enig om, at frigive alle de Bønder, der tilhørte nogen af dens Medlemmer.

Men Bestemmelsen af Tiden og Maaden fandt de uovereensstemmende med Sagens Natur. Her var altsaa endnu intet vundet: Sagen blev udsat, og Regjeringens Mellemkomst syntes nødvendig. Paa den Grund, som Bernstorff havde lagt, bygte man nu trolig, og var omsider saa lykkelig at realisere en for Dannemark, Menneskeligheden og Bernstorffs Minde saa hæderfuld Plan.

Frankrige. Bataillonschefen Boyer, som paa Broen ved Maynz var bleven anholdt med sin Vogn, der var fuld af Contrebande, er bleven afsat.

Æreslegionen har ved et Decret faaet en Fond af 15 Millioner.

Kongen af Preussen har ved sin Minister ladet tilstille Digteren Esménard, Forfatter af Digtet la Navigation (Seiladsen), det Berlinske Videnskabersacademies Guldmedaille, ledsaget af en smigrende Skrivelse.

I de sidste tre Uger har man i Bologne gjort flere Anstalter til Landgangen end hidtil.

Man har nylig frigivet alle de Svenske Skibe, 90 i Tallet, som hidtil laae under Embargo.

Wien. Pasvan Oglu er nu fremtraadt igjen og har plyndret i Egnen af Rustschuk. I Ægypten hersker der endnu Uroligheder og ubeskrivelig Elendighed.

Krigen mellem det Asiatiske Tyrkies mægtigste Statholdere: Tschapan Oglu og Tajar Pascha, tager en alvorlig Vending. Der er forefaldet et Slag, hvori den første er bleven aldeles slaaet.

Madrid. Fredsførsten lod nylig kalde en Mand til sig, som havde forfattet et meget bittert Skrivt imod ham, og indsatte ham i et indbringende Embede med disse Ord: "Fortvivlelsen har misledet Dem; jeg er overbeviist om, at De vil tjene Deres Konge som en tro Tjener."

Livorno. Deyen i Algier har, efter den sidste Dyst, indsluttet sig i sit Castel, der er forsynet

med dobbelte Jernporte og omgivet af 30 Canoner. Hans Garde paa 3000 Mand er bestandig i Bevægelse. 8000 rebelske Bjergbeboere stode udenfor Algier. En vis Bacry, en Associeret af den myrdede Busna, har slaaet sig til Oprørernes Partie.

Holland. General Marmont skal være Hovedanfører for de Tropper, der indskibes i Texel. Den 8 d. M. skulde Flaaden gaaet under Seil. Den er forsynet med Provision for 6 Maaneder. Fuldbyrdelsen af den over Contreadmiral Dekker afsagde Dødsdom, er udsat til September Maaned. Beskyldningerne imod ham ere forskjellige. Han skal for to Aar siden have forladt Godthaab og vægret sig for at tjene under Viceadmiral Hartslink.

I det nyeste Catalog over Hollandske Blomstersvibler for 1805, findes nu to Svibler, der kaldes Bonaparte. Den ene af dem koster 40 og den anden 100 Gylden (50 Rdlr.!!!).

Amsterdam. Den Engelske Admiral, som krydser for Texel, har Ordre at sende alle Skibe med Vestindiske Producter, bestemte til Texel, til Engelland. Der er gjort Begyndelse med tre Americanske Skibe.

Florenz. Uagtet Hoffet har store Udgiver i denne Tid, har den gudfrygtige Dronning dog ladet forfærdige en Sølvkiste for den hellige Bagnesi's Liig.

London. Sir R. Calder er en Mand paa 60 Aar. 1797 blev han slagen til Ridder og 1798 gjort til Baronet.

Antiguaflaaden, som de Franske have taget og bragt til Martinique, vurderes for 300,000 Pund St. — Fra den forenede Flaade har man hidtil endnu ingen bestemte Efterretninger.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste

Skilderie

af

Kjøbenhavn.

No. 89.

Den 19 Augusti, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

En Samtale i Elysium *).

(Fortsat.)

Absalon. Hverken det første eller det sidste behøver at være Tilfældet. Det er i det høieste kun Mennesket, ikke Menneskeheden, som er at beklage.

Skyggen. Lader os ikke stride om Ord. Hvo negter vel, at han, hvis altomfattende Øie vaager over Menneskenes Handlinger, aldrig vil lade dem nedsynke i det Svælg, som det nittende Aarhundrede synes at aabne for dem?

*) I nogle faa Aftryk af forrige Numer staaer ved en Trykfeil: Eliseum.

Skulde saa meget Menneskeblod, udøst for Sandhedens Forsvar, saa mangen en seierkronet Kamp for Lys og Retfærd, være aldeles spildt? Skulde nogle enkelte svage, herskesyge Mennesker kunne sønderknuse med deres Arm Kjæmpers Kjæmpeværk? Nei, saa dybt er Menneskeslægten endnu ikke sjunken! Bag den mørke og med sorte Tordenskyer bedækkede Horizont skjuler den Soel sig, som Verden saa længe har sukket efter, og som allerede har udbredt saa mangen en skjøn Straale over dens Beboere. Men hvor meget Blod vil der ikke endnu flyde, hvor mange Ædle vil der ikke endnu falde, førend disse Tordenskyer adspredes, og denne Soel igjen kan gjennemtrænge det mørke Taageslør, som indhyller den?

Absalon. Naar det er Sandheds og Retfærds Sag, som det gjelder om, er intet Offer for kostbart. Hvor meget Blod har der ikke maattet flyde for Mørket? Fortjener Lyset ikke i det mindste et ligesaa stort Offer?

Skyggen. Det kan ingen negte. Men de Tider, hvor man stred for Mørket, og de Tider, hvor man stred for Lyset, ere ganske forskjellige. Ingen er saa taabelig, at beklage

Savnet af Soelstraalerne om Natten, hvor man lader sig nøie med det svage Skin af en Lampe. Men naar Himmelen i Middagsstunden bliver med eet mørk, efter at Solen har skinnet i sin fulde Glands, og man da igjen maa tage sin Tilflugt til Lampelys, saa sukker man med Føie over Naturens unaturlige Gang.

Absalon. Men det sidste kan jo dog kun være anvendeligt paa andre Lande. Lad disse længe nok hylde Mørket; i Dannemark ynder man jo, saavidt jeg hidtil har hørt, Sandhed og Oplysning.

Skyggen. Hidtil, det er sandt. Himmelen give, at dets sildigste Sønner maatte kunne sige det samme! Saalænge som den nuværende Aand hviler over Skjolds Afkom har man intet at befrygte.

Absalon. Er Tankens Yttring da endnu fri i Dannemark?

Skyggen. Saa fri, som den i enhver fornuftig Stat kan og bør være, men saa fri "som Tanken selv" er den ikke.

Absalon. Det behøver den heller ikke at være. Menneskets Tanke er ond fra Ungdommen af, siger Skriften. At lade den uden

Indskrænkning have frit Raaderum, er ikke altid gavnligt. Yttringsfriheden kan, som enhver anden Frihed, lettelig misbruges. Alting paa Jorden bør have sine bestemte Grændser. En uindskrænket Frihed, det være nu i hvilken Henseende det være vil, har altid været og vil altid blive et farligt Legetøi i Mængdens Hænder.

Skrivelse fra Poeten i Aabenraa.

Moden, min Herre! Moden, det er den gule Feber, som ruinerer alle Næringsveie, lige fra Parykmagerhaandværket indtil den ædleste og sublimeste af alle Konster, som Apollo selv er Oldermand for — jeg mener Poesien. Jeg er, uden at rose mig selv, ingen Bønhas i mit Fag; hele Byen veed, at jeg leverer godt og forsvarligt Arbeide; men hvad kan det nytte? Jeg er alligevel næsten ødelagt i Bund og Grund med Kone og fem Børn; jeg kan ikke engang mere spille en Fallit, der lønner Umagen. I fordums Dage havde man Respect for Poeter; Petrarke blev, som De veed, offentlig kronet, og de, som ikke bleve kronede, bleve dog paa andre Maader kongelig belønnede. Endog Hoffet

kunde ikke undvære dem; en Hofpoet og en Hofnar vare to nødvendige Embedsmænd. Poesien var saa agtet og æret, at endog regjerende Førster gjorde Vers for Tidsfordriv, og lønnede en eller anden poetisk Vaskerkone, som kunde tvette dem — jeg mener Friedrich den Anden og Voltaire; ved en saadan Leilighed var der noget at fortjene for mig og mine Lige. Men kom nu? At byde en stor og fornem Mand et Vers, det er det samme som at byde Katten Senep. Moden, intet uden Moden, er Aarsag heri.

I gamle Dage havde Kjøbenhavn een Skorsteensfeier, een Mægler, een privilegeret Poet, og denne Eenhed var Aarsag i, at de sadde alle ret varmt inden Vægge; men nu, da Alle ville være Skorsteensfeiere, Mæglere og Poeter, ere de alle færdige at sulte ihjel. Min Formand fødte sin Formand fra hans 72de til hans 91de Aar, og var alligevel en velholden Mand. I mine lykkelige Dage kunde jeg sidde fra tidlig om Morgenen til sildig om Aftenen, og have fuldt op at bestille. De agtbareste og lærdeste Mænd bestilte hos mig Liig-, Fødselsdags- og Bryllupsvers. Ingen negtede mig en

Daler for et smukt Vers paa ti Linier. Jeg maatte ordentlig tage mig en Alumnus til Hjelp, saaledes blev jeg overvældet med Arbeide. Men kom nu! Nu veed man ikke mere engang, at der boer en Poet i Aabenraa. Kommer der engang hvert Jubelaar en forfløien Fugl, der vil have et Vers, saa skal det sættes paa alenlange Skruer, og opfyldes med saa megen Ammestuesnak og alle Slags hedenske Fixfaxerier, o. s. v., at jeg bliver kjed og leed deraf. Saaledes kom der nylig en ung Junker til mig, som vilde have et Liigvers over sin afdøde Svoger, der havde været Præst i Sjælland. "Jeg lægger selv Tøi til," sagde Junkeren. Hvor koldsindig jeg end er, kunde jeg dog ikke taale en saadan Gluffe. Jeg svarede ham sans façons: "min Hr. Junker! jeg er ingen Skræder!" og rystede i det samme saa ivrig paa min nylig pudrede Paryk, at han maatte være et stort Fæ, om han ikke skulde kunne mærket, at jeg forstod at afparere Finter. "De maa ikke tage det ilde op, Hr. Poet," begyndte han nu, "hvis jeg ikke udtrykker mig saa ganske tydelig. Jeg er nyligen kommen fra en Udenlandsreise og har næsten glemt mit Modersmaal, som desuden er et obsolet Sprog.

I Engelland kalder man altid den Fabel, som et Vers sammensættes af, Stuff? Kaldes det ikke ogsaa paa Dansk Tøi?" — Aa ja, svarede jeg, der ere mange Vers, som ere sammensatte af dumt Tøi eller Stuff. Men ellers kalder man det Slags Tøi, De mener, Æmne. "Ah! Æmne. — Altsaa Æmnet lægger jeg selv til." — "Ligesom De behager, min Herre!" svarede jeg. Da jeg nu skulde til at høre Æmnet, saa vilde han, at jeg skulde vælge den 743de Historie i tusind og een Nat til Hovedæmnet for Liigverset over hans salig Svoger. Dernæst vilde han forud betinge sig, at der i samme skulde forekomme tre Spøgelser, to Nisser, fire Sølverbække, ti Rosenord, f. Ex. Rosenild, Rosenhav, Rosenluft, Rosenbusk, en halv Snees talende Træer og ligesaa mange sladdrende Græshopper 2c. For dette Vers, som skulde skrives i Hexeriim, vilde han betale mig ni Mark. — Jeg var færdig at løbe af Skindet af bare Ærgrelse; hvor meget jeg end trængte til 9 Mark, tog jeg dog Mod til mig, og sagi et Slags poetisk Extase: "gak Pokker i Vold, Herr Junker med deres Vers og Deres ni Mark!" — Han gik og de 9 Mark vare fløi-

ten. Seer De, saaledes tracteres man nu om-stunder af Folk. Alle give sig af med at gjøre Vers, og enhver kan ustandset drive sit Spil paa Parnassets Enemærker. Dersom de gamle Poeter vilde holde sammen, og engang imellem gjøre Jagt paa saadanne Bønhase, saa kunde man endda sætte en Pind derfor, men der hersker ikke engang saa megen Harmonie imellem dem, som imellem Skrædere og Skomagere, ikke engang som imellem umælende Krager, — jeg mener, de hugge endog Øinene ud paa hinanden, naar de kunne slippe godt fra det. Derfor synker Poesien dagligen hos os; derfor tager al Sjel- og Aandsfortærende Prosa mere og mere Overhaand. En nyere Ringelrangelpoesie fortrænger den sande, sublime og ægte Digtekonst.

Forleden Aften var jeg i Hammers Hauge i Sorte Christians Krog, for i den Nordiske cristalklare Nectar at drukne Dagens Sorg og Kummer — jeg mener ægte Danske Kummenaquavit. Efterat jeg havde staaet lidet ved Keglebanen og der gjort adskillige philosophiske Reflexioner over Lykkens ustadige Luner, kom een af mine Venner og præsenterede mig en ung Digter af den nyere Skole. For Anstæn-

dighedens Skyld maatte jeg indlade mig i en Samtale med ham.

Jeg. Min Herre! Det glæder mig at finde her i dette paradisiske Opholdssted en Konstbroder, og som jeg haaber, en Beundrer af Konsten. — Han. De finder i mig en varm, en brændende Beundrer af Gudernes hellige Tungemaal. De maa vide, jeg er født Poet. Min Fader og Moder vare Poeter. De caresserede hinanden, og de skjændtes med hinanden paa Vers. Alt hvad de talde til mig fra det Øieblik af, at jeg kunde snakke, var poetisk Prosa. Kort sagt, jeg kan med Rette sige: min Moder undfangede, fødte og opdrog mig som Poet. — Jeg. Ret saa, min Herre! Uagtet Verden sjelden føder Poeter, saa maae de dog fødes. En Poet, som ikke fødes, er sandelig en ussel, beklagelsesværdig Skabning. Det føler jeg desværre dagligen. — Han. Hvad forstaaer De under dette Ord? natus eller nutritus? — Dog, det kan være lige meget. Jeg seer, at De har Følelse for Konsten. De er formodentlig af den nyere Poesies Skole? — Jeg. Skoler ere kun for Børn. I enhver Videnskab og Konst for voxne Mennesker bør der ikke existere nogen Skole. —

Han. Hvorledes, De erkjender altsaa ikke Poesiens Gjenfødsel? — Jeg. Ligesaalidet som den Franske Republiks. — Han. O, jeg mærker nok, at De ikke har noget rigtigt Begreb om Digtekonsten. Tillad, min Herre, at jeg gjør Dem et Spørgsmaal: hvad er Poesie? — Jeg. Det Modsatte af Prosa. — Han. Ha! ha! jeg mærker nok, at De er paa Afveie. (Her satte han sig ned paa en Græsbænk, tog sit Oienglas frem, og kigede mig med tindrende Oine bestandig i Ansigtet). Seer De — Göthe's Wilhelm Meister f. Ex. er forfattet i Prosa, men alligevel er denne Prosa den første, og sublimeste Poesie, der nogensinde er skreven af nogen Dødelig. Göthe har leveret os her et Aftryk af hans hele Sjels Form. Dette Aftryk er det eneste i sit Slags. Formen er for evig slaaet itu. Det staaer ikke mere i hans Magt at skrive en ny Wilhelm Meister. Det er Udtrykket af det Hellige, det Anelsesfulde, det Mystiske. Saadanne Poeter svæve som Serapher i høiere Regioner, medens Lessinger og andre saadanne Rimere krybe som Maddiker paa Jorden.

I Wilhelm Meister finder man en Overgang, ligesom fra den fineste Harmonicastem-

me indtil den groveste Generalbastone. Naar man har læst den til Ende, føler man sig saa rolig, saa let om Hjertet. Seer De, det er Poesie. At arbeide "mod Tidsalderens sørgelige Indifferentismus, hvori Menneskene, blot med det sløve Øie hæftet paa den daglige Nødtørft, forskandser sig med den endelig Forstandsmalmløse Flosker, som man forskandser Lastdyret med Øreklapper, at de jo ikke skotte til Siden, og forstyrres af alle de Særsyn, som rundt omringe dem, og vække Ideer om det Evige, Trang til Religion ꝛc." *), — det er Digterens hellige Kald som Konstner.

Jeg forstod ikke et Ord af alt hvad den unge Digter opramsede her. Men han talte med en saadan Iver, at det lod som det var ham mere magtpaaliggende at tale end at forstaaes. Jeg listede mig ganske sagte bort fra hans Side, da han just var i Færd med at tale om den plastiske Marmor-Prosadie.

*) Forf. anfører med Forsæt disse Ord, for at vise, hvorledes saadanne Mennesker kaste om sig med Flosker, som de have læst i trykte Bøger, og som de udgive for deres egne Hjernepro ucter.

Denne Modepoesie har imidlertid næsten bragt mig til Bettelstaven. Om det kun er en Bonde paa Amager, saa vil han, at hans Brude- eller Liigvers skulle have en Tendence, Potence o. s. v. Da jeg i Gaar stod med min Kone udenfor min Dør for at forslaae Grillerne, fik jeg just Øie paa Klokken i Taarnet paa Reformeertkirke. Ak, sagde jeg, denne Klokke har stor Liighed med mig, eller, hvad der er det samme, med et Menneske uden Penge! Den mangler det Væsentligste — den mangler en Knevel! Du klynker og klager ogsaa bestandig, begyndte min Kone; derved faae vi ikke Brød til vore Smaa. Hvorfor gjør du ikke som Andre? Hvorfor flytter du ikke bort fra den ulykkelige Aabenraa? Hvorfor fæster du dig ikke en Boutique i en brillant Gade? Brillante Gader have jo hjulpen saa mangen en Mand til Brød? Endog Skomagere have nu omstunder Galanterieboutiquer, og Boutiquen sælger Skoene, om man end faaer en Liigtorn af dem paa hver Taa. Hvorfor skulde vi ikke ligesaa godt kunne finde vort Brød i en saadan Bod, som Skrædere og Skomagere? — Nu gik der et Lys op for mig. Ak, raabte jeg, lad mig om-

favne dig, kjereste, sødeste Trinemor! Jeg har jo altid sagt dig: "Qvinderne ere reducerede Engle. Da Naturen vilde skabe dem tog den Feil af Formen, og støbte Engle i Menneskers Skikkelse!" (Fortsættes.)

Blandede Nyheder.

Fædrenelandet. For en rum Tid siden aabnede man blandt den formuende Deel af de Kjøbenhavnske Borgere, der bekjende sig til den jødiske Tro, en Subskription til en Friskoles Oprettelse for fattige Børn af denne Troesbekjendelse. I en meget kort Tid havde man sammenbragt en Sum af 2000 Rdlr. aarligen til dette værdige Øiemeeds Befordring. Der er nu udnævnt fire Directeurer, og Indretningen skal tage sin Begyndelse i næstkommende October Maaned. 50 Elever ere allerede tegnede, og der har endog meldt sig endeel over dette Antal, som indtil videre ikke kunne antages. Man bør ønske denne skjønne Indretning alt muligt Held, og, fremfor alt, Bestyrere, der forstaae at anvende den, som et Middel til at fremme en for den uformuende Deel af den jødiske Ungdom i vore Dage saa høist nødvendig Cultur.

Den 11 August om Aftenen ankom D. K. H. Kronprindsen og Kronprindsessen fra Louiselund til Kiel, og modtoge noget derefter Cour, hvorved Stadens og Militairetatens Ypperste og Universitetets Professorer gjorde deres Opvartning. Hele Staden var illumineret, og de Studerende fik Tilladelse til at overlevere D. K. H. et Hoch og et Digt. H. K. H. Kronprindsen gjorde derpaa en Spadseretour igjennem Staden. Den 13 d. M. reiste begge deres Kongelige Høiheder til Travemünde.

En Engelsk Capitain i Husum har faaet et Brev fra Harwich, dat. d. 7 d. M. med den Efterretning, at der er ankommen en Depeche fra den Franske Regjering til det Engelske Gouvernement i en Fransk Baad med et hvidt Vaabenstilstandsflag.

H. D. Landgreven Carl af Hessen er d. 1 Aug. ankommen til Carlsbad.

Det forhen i dette Blad yttrede Ønske om den sjunkne Odenseiske Jagts Optagelse, har allerede forud været forestillet paa høiere Stæder, men i den Resolution, som er afgivet derpaa, siges: "da bemeldte Jagt, efter indhentet Erklæring staaer uden Fare for Skibsfarten, saa kan den ikke ventes optaget ved Holmens Kraft, som ikke uden Afsavn for den Kongelige Tjeneste kan afgives. — Ønskeligt vilde det været, om man i en Søstad som Helsingøer strax havde havt Anstalter til at opfiske den!

Ved Bispevielsen i Fruekirke d. 18 Aug. var Choret, som sædvanlig, prydet med de Tapetserier, som egentlig ere bestemte til dette høitidelige Brug og gjemmes paa Palaierne. Nogle af dem ere ret smukke, men i det Hele betragtede ere de en ligesaa snurrig som upassende Prydelse ved en saadan Leilighed. Man kan tydelig see, at det er sammensyede Stykker, hvis Forestillinger tildeels ikke synes at staae i mindste Forbindelse med hinanden. Man finder her Christian d. 2den i Legemsstørrelse ved Siden af Erik d. 8de. De alenlange Vers, som ere anbragte over de Danske Kongers Billede, ere forfattede paa Tydsk. Efter al Sandsynlighed ere de fabriquerede i den fordum saa bekjendte Fabrique i Kjøge. Frederik d. 2dens Vaaben findes paa adskillige af dem. Det vilde ikke være noget utaknemmeligt Arbeide, hvis een af vore Historiegrandskere paatog sig at undersøge deres egentlige Oprindelse, da de maaskee kunde give en eller anden Oplysning i Historien.

Konstberideren Chiariny, som med det første vil vende tilbage til Tydskland, har faaet Tilladelse

til, underveis at give nogle Forestillinger i Provindserne.

Endeel offentlige Bygninger, og deriblandt Proviantgaarden, ere i den senere Tid blevne forsynede med Tordenledere.

Istedet for de Brixer, som før vare anbragte paa Vagterne, hensættes nu paa alle Vagterne i Hovedstaden store Lænestole, hvorved den Fordeel opnaaes, at Mandskabet lettere kan komme i Gevær og alligevel kan hvile i sine Fritimer.

I Eftermiddags er der ankommen en Engelsk Estafette med Depecher til Regjeringen.

D. 19 d. M. sælges i Østerriisøer 286 Oxhoveder og 6 Terser Rødviin, som ere oplossede af det strandede Skib Diana fra Scheen.

Paris. Ved den Revue, som Keiseren nylig holdt ved Boulogne, passerede han en Linie, som strakte sig fra Cap d'Aspert til Cap Grinez og bestod af 112000 Mand.

Den berømte Luftskipper Garnerin er nylig bleven præsenteret for Paven, som forærede ham den samme Ballon, som han ved Keiserkroningen lod gaae op i Paris, og kom ned nogle Mile fra Rom. Han har deponeret den med en Inscription i Vaticanet.

Ved den Franskspanske Flaade findes der 3 Spanskamericanske Registerskibe, der have store Skatte ombord.

Petersborg. Den ædle Keiser Alexander har skjenket til Fortsættelsen af den begyndte Universitetsbygning i Dorpat 264000 Rubler, og Parrochialskolerne paa Landet i de Østersøiske Provindser har han givet Anviisning paa 42000 Rubler aarligen.

Leipzig. Her hersker der i denne Tid stor Mangel. Bagerne fra Landet bringe ikke Halvparten saa meget Brød ind til Byen som ellers, og dette er endog blandet med Ærtemeel ꝛc. I Oschatz koster en Skjeppe Korn 17 Rdlr.

Italien. Veien over Mont Cenis beundres nu af alle Reisende. De steileste Klipper ere blevne sprængte, og, naar det store Fjeld ved St. Nicolas er gjennembrudt, hvilket vil skee om nogle Maaneder, vil man endog kunne ride i fuld Galop op og ned ad dette Bjerg, hvor der allerede anlægges Poststationer. Veien over Bjerget Simplon, som ligeledes bliver færdig i Aar, er 53 Mile lang og fører gradeviis til en Hølde af 7000 Fod over Havet.

Regensburg. En Mechanicus Heinke fra Augsburg har falbudet Rigsdagen et Project, som skal gjøre alle Krigsmanoeuvrer unødvendige. Den bestaaer af 3 Machiner, som han vil lade prøve af en Commission, nemlig 1) en Machine, som bevæger sig af sig selv, 2) en Forsvars- og Angrebsmachine, 3) et Krigsinstrument, som kan bruges til Vands. Han troer, at disse tre Piecer ville sætte Tydskland i en utrolig kort Tid istand til at værge sig mod hele Europa.

Stockholm. Den Russiske Flaade fra Cronstadt og Reval, bestaaende af 18 Linieskibe og nogle Fregatter, krydser nu i Østersøen. — Kongen af Sverrig opholdt sig endnu d. 10de d. M. i Helsingborg.

London. Den 9de d. M. fik Admiraliteter Efterretninger fra Nelson. Den samme Dag da Calder leverede et Slag, seilede Nelson hen til den Africanske Kyst, for at tage Vand og Provision ind, og da han erfarede, at den fiendtlige Flaade ikke var i Middelhavet, afseilede han igjen for at opsøge den. D. 28 Julii var han ved Cap St. Vincent. Hele atten Dage efter Slaget vidste man i Engelland endnu aldeles ikke, hvor Fienden egentlig havde sin Rede.

Engelske Aviser fortælle, at Sverrig har solgt Svensk-Pommern til Rusland for 26½ Mill. Rdlr. Banco.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 90.

Den 23 Augusti, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Kampen imellem Kjerligheden og Fornuften.

(I en Skrivelse fra en ung Pige.)

Min Herre!

Jeg er en Pige paa atten Aar, og altsaa i en Alder, hvor det er Tid at givte sig. Papa har ogsaa fuldt og fast besluttet, at det nu skal skee, og der er aldeles ingen Tvivl om, at jo hans Ønske med det første vil blive opfyldt. Men jeg har hidtil befundet mig i en slem Forfatning; jeg havde to Friere at vælge imellem: den ene besidder Kjerlighed, uden Penge, og den anden Penge, uden Kjerlighed. Min Fader er en rig Mand,

og rige Folk have, som De selv veed, sjelden Følelse for andet end Penge. Han paastaaer, at jeg skal ægte Frieren med Penge, uden Kjerlighed; thi han siger som saa: Kjerlighed kan man faae nok af i vore Dage, men Pengene ere rare. Papa er ligeledes, som de fleste rige Folk, meget sær og paastaaelig, og han vil saa godt som tvinge mig med Magt til at vælge den rige Mand. Men jeg maa forklare mig noget tydeligere for Dem, og fortælle Dem min hele Kjerlighedshistorie. — Seer De, den fattige Frier er et ungt Menneske paa 22 Aar. Fattig er han, det er sandt, thi han har kun fire hundrede Rigsdaler aarlig i faste Indkomster, og det høieste, han kan vente i Arv efter hans Tante, er 14,000 Rdlr., — men ellers er han et deiligt og eiegodt Menneske. Han seer ud som een af Cavaliererne i Modejournalen, kun ikke saa stivt og naragtig. Han har et Par Øine, som alle Fruentimmerhjerter maa stryge for — og, hvad der er mere end Alt, han kan danse som en Engel. Jeg er egentlig bleven bekjendt med ham i Klubben, hvor han engagerede mig næsten til hver Dans. Jeg har nu allerede kjendt ham i tre Aar, og det var i Fjor, da Kjerstrup,

lod opgaae en Luftmachine, at vi trykte Segles paa vor Kjerlighed. De husker nok, det var den Dag saa koldt, og man maatte bie saa længe, førend Machinen gik i Veiret; paa Hjemveien gik min Kjereste derfor ind med mig til een af Restaurateurerne, for at styrke mig med en Portion Jis. Her fik vi da et aparte Dameværelse, hvor vi i største Magelighed kunde under fire Øine overveie, hvorledes man skulde overtale Papa til at give sit Jaord, hvorledes vi, naar han vægrede sig derfor, skulde tage Flugten, hvorledes vi skulde indrette vor Huusholdning, kort sagt, vi gjorde her et Udkast til vor tilkommende Ægtestand, der skulde være en uafbrudt Kjæde af Fryd og Gammen. Alting var nu afgjort imellem os, og vi brændte begge af Længsel efter det Øieblik, hvor Præsten vilde sige til os: "Værer frugtbare og formerer eder!" Der forløb saaledes fem Maaneder, og i disse nøde vi, hvad Mennesket, efter Romanskriveres Paastand, kun nyder eengang i sit Liv, oprigtig Kjerligheds himmelske Følelse. Men Papa mærkede snart Uraad. Han forbød mig udtrykkelig, at tale det allermindste med min Kjereste, og paalagde mig endog, ikke at hilse ham, naar

han mødte mig paa Gaden eller saae mig i Klubben. Jeg var færdig at gaae i Graven af bare Græmmelse, og det Dag for Dag med større Føie. En Aften, da min Kjereste, efter Sædvane, spadserede med mig i Løngangen, kom Papa hen til mig og sagde i en barsk Tone: "Lise! du skal strax følge hjem med mig! Jeg befaler det." Jeg maatte adlyde hans Befaling, men hvad jeg følte lader sig neppe tænke, mindre beskrive. Fra nu af forfulgte Papa os som vor Skygge. Hvor vi gik, hvor vi stode, fulgte han efter os. En Tidlang havde vi om Aftenen Fred for ham i Gadeporten, men det varede ikke længe, og vor Gaardskarl fik Ordre at holde Vagt der til Kl. 1 om Natten, og nu var denne Udvei ogsaa spærret. Gaardskarlen var Ubestikkeligheden selv, og han vaagede paa sin Post som Englen med det dragne, rystende Sværd ved Veien til Livsenstræ; man kunde maaskee snarere have trykt Englen en Daler i Haanden end vor Mads.

Endelig lod Papa mig kalde op til sig paa Comptoiret. "Hør, Lise!" sagde han: "jeg veed du er en fornuftig Pige. Du vil ikke volde dine Forældre Græmmelse? Vil du

vel?" — "Nei, det veed Gud i Himmelen, at jeg ikke vil!" — "Vær altsaa rimelig, min Datter, og lad den Nar, den Prakker ** fare! Jeg veed meget vel, han har vidst at sætte dig Blaar for Øinene. Men betænk, du styrter dig selv i Ulykke! Betænk, hvad er et Menneske med fire hundrede Rigsdalers Indkomster i vore Dage? Det er jo ikke engang tilstrækkeligt til Knappenaale. Hvad vil Følgen blive? Ringeagtelse, Usselhed, Elendighed og den hele Hær af Ulykker, som hjemsøger den Fattige. Jeg har udseet en anden Mand for dig. Den rige X*** har et godt Øie til dig. Han kan ernære dig paa en anstændig Maade. Han vil udbrede ny Glands over vor Familie."—"Papa!" sagde jeg: "jeg forlader aldrig den unge **". "Du forlader ham aldrig?" begyndte nu Papa: "Tøs! det tør du driste dig til at sige mig lige i Øinene? Du skal forlade ham — du skal!"—Denne min Faders Trusel satte mig ganske i Forvirring, og jeg forlod Comptoiret som i et Slags Bedøvelse. — Fra den Tid af var der aabnet et grændseløst Svælg imellem mig og min Kjereste, og der forløb hele Uger, uden at

vi fik hinanden engang at see. — Imidlertid havde den rige Frier, uden Kjerlighed, indfundet sig. Han er omtrent 56 Aar gammel, men iøvrigt endnu ganske sund og rørig. Hans Haar have vel allerede for længe siden forladt ham, men for at bøde paa dette Tab og, for, som han selv forsikkrer, at behage mig, har han ladet sig gjøre en deilig castaniebruun, kruset Titusparyk. Baade Papa og Mama mage det altid saaledes, at vi kunne være i Eenrum, og Papa især er altid saa geskjæftig ved en saadan Leilighed, saa det Halve er nok. I Førstningen kunde jeg ikke udstaae denne Frier, men da han nylig forærede mig et Ostindisk Shawl, som havde kostet 130 Rdlr., saa forekom det mig, som Kjerligheden saa lumsk begyndte at rumle i mit Inderste. Min Faders Udtryk: Lise! du er en fornuftig Pige! de fæle Tanker om alle de Ulykker, der hjemsøge den Fattige, de søde Forestillinger om at blive en rig Mands Ægtefælle, at kunne nyde Livets Behageligheder, at kunne være med i alle Klubber og paa alle Baller, Alt dette bevægede min Fornuft til at begynde en Tvekamp med Kjerligheden; Fornuften seirede, og Kjerligheden fik en hæslig Blessure.

Denne Tvekamp begyndte med en Strid, som varede over en halv Time. For at give Dem et Begreb derom vil jeg anføre her noget deraf saa godt som jeg kan huske det.

Kjerligheden. Men Jomfru Lise! Betænk, det er mig, der gjør alle levende Væsener lykkelig! Jeg omskaber den usleste Hytte til Lyksalighedens Bolig, og smykker den Fattiges Isse med Roser.

Fornuften. Bryd dig ikke om den forføriske Kjerligheds favre Ord, og lyd den koldsindige Fornufts usminkede Raad! Amors Vexler honoreres hverken af Modehandlere, eller Hyrekudske, Skrædere eller Skomagere, Klubværter eller Tracteurer.

Kjerligheden. Hvad ere al Verdens Modehandlere, Hyrekudske, Skrædere, Skomagere, Klubværter og Tracteurer mod den himmelske Lyst, som to elskende Hjerter føle?

Fornuften. Hvorlænge føle de den? Saalænge Hvedebrødsdagene vare? Hvorlænge vare disse? Saalænge Pungen ikke er tom. Lise! Vælg den rige Frier, uden Kjerlighed!

Saaledes disputerede Fornuften og Kjerligheden, og jeg maa tilstaae, at jeg fandt For-

nuftens Raisonnement langt fornuftigere end Kjerlighedens. Jeg har nu kjendt saa mange, som blot lode sig lede af Kjerligheden, ikke af Fornuften, og de bleve næsten alle ulykkelige. Der er nu min Cousine, hun var færdig at døe af bare Kjerlighed; Faderen vilde ikke give sit Samtykke, men hun løb med sin fattige Elsker ud paa Amager, hvor de lode sig vie. Hvad var Følgen? Fattigdom og Elendighed. Hun kommer aldrig paa noget Bal mere; ikke engang hendes nærmeste Paarørende skjøtte om, at have nogen Omgang med den fattige Skrivermadame, som de kalde hende. Hun maa bestandig sidde hjemme og passe paa Rollingerne og har ikke engang været mere end eengang paa Hoftheatermasqueraden. Al denne Elendighed kan hun takke sin blinde Kjerlighed for. Mit Sødskendebarn Rosette derimod var klogere. Hun ægtede den gamle Enkemand med de tykke Been og de mange Penge, og lever nu glad og fornøiet. Rigtig nok er hun kun 17 Aar gammel og hendes Mand noget over de tredsindstyve; men hun faaer ogsaa saa megen Stads saa det Halve er nok, og alle unge Mandfolk gjøre endog mere af hende nu end før, og sværme omkring

hende som Bier. Den Gamle er saa tam som et Lam, og hun kan i alle Tilfælde faae ham til at danse efter sin Pibe. En ung Pige, som ægter en saadan gammel Knark, florerer i egentlig Forstand, ligesom en Vinterlevkøy, to Gange.

Naar jeg overveier alt dette, saa kan jeg ikke indsee, hvorfor jeg ikke skal ægte den rige Frier, især da Papa og Mama ønske det, og Skriften selv siger: du skal ære din Fader og Moder!

Deres forbundne Lise **.

Opfordring.

(Efter Indsendt.)

Hr. J. F. Renault, som udgiver sig for at have været Lærer i Paris, og for at være Medlem saavel af National-Instituttet sammesteds, som af flere andre lærde Selskaber, samt Forfatter af en fuldstændig Lærebog i det Franske Sprog i sex Bind, og af en almindelig Ordbog i fyrgetyve, opfordres herved til offentligen at give authentiske og uimodsigelige Beviser paa, saavel at enhver af de Titler, han anmasser sig, tilkommer ham, som at der er saadanne Værker til, som han har Fri-

vostighed nok til at kalde sig Forfatter af. I det Tilfælde, at han vægrer sig herfor, — hvad enten han finder for godt aldeles ikke at svare paa denne Opfordring, eller han ikke gjør det paa en i alle Henseender fyldestgjørende Maade, — saa erklæres herved, at han gjør sig fortjent til at ringeagtes af den Danske Nation, som han i saa Fald har troet at kunne skuffe paa saa plump en Maade.

*   *   *

Mr. J. F. Renault soi-disant ancien instituteur à Paris, Membre de la Société Académique d'institution nationale y établie et de plusieurs autres sociétés de savans, Auteur d'un Cours complet de langue françoise en 6 Vol. et d'un Dictionnaire universel en *quarante* est sommé de donner publiquement des preuves authentiques et incontestables tant de chacun des titres qu'il s'arroge, que de l'existence des ouvrages dont il a le front de se dire l'auteur. En cas de tergiversation, soit qu'il s'avise de ne pas répondre à cette sommation, soit qu'il ne le fasse pas d'une manière satisfaisante à tous égards, on déclare, qu'il se dévoue lui-même au mépris de la nation Danoise, qu'il aura cru pouvoir abuser aussi lourdement.

Blandede Nyheder.

Fædrenelandet. I Anex-Sognet Soſtrup paa Holbeks Amt, Sasserup By paa Stamhuset Eriksholms Gods er Inderſten Ole Sørenſens Huſtru d. 6 d. M. nedkommen med tre Trillingſønner. Da der tvivledes om deres Liv, bleve de ſtrax døbte, men kom ſiden i Kirke den paafølgende Ni-Trefold. Søndag d. 11 d. M. Moderen havde hverken før eller efter Fødſelen uſædvanlig ondt. Forrige Aar d. 23de Aug. kom hun i Barſelſeng med ſin Førſtefødte, ſom ogſaa var et Drengebarn, men døde d. 16de Dec. f. A. af Kighoſte, ſom den Gang graſſerede ſtærkt i ſamme Sogn. Faderen til diſſe Trillingbørn er Dagleier, og Moderen tildeels en Krøbling. Deres Kaar ere kun maadelige. — Denne Efterretning er bleven Skilderiets Udgiver meddeelt af Stædets værdige Præſt.

I Zeitung für die elegante Welt findes nu atter et Stykke angaaende de offentlige Forlyſtelſer i Kjøbenhavn. Forfatteren paaſtaaer, at man ſjelden hører nogen ny Muſique paa vore Klubconcerter.

I Dag ſkulde en deſerteret Soldat løbe Spidsrod her i Kjøbenhavn. Da han var afklædt, kaſtede han ſig ned og vilde ikke løbe, men erklærede, at han havde begaaet endnu en anden Forbrydelſe. Man æſkede hans Forklaring, og han ſkal have ſagt, at han har ſat Ild paa Frederiksſund. Da han paa ingen Maade vilde bequemme ſig til at løbe, blev han bunden til Pæls, og efter at han ſaaledes havde udſtaaet ſin Straf, paa ny arreſteret. Man maa nu oppebie nærmere Bekræftelſe paa, hvorvidt hans Udſagn er grundet eller ei, men det ſynes at have været en blot Udflugt, for i Øieblikket at undgaae Straffen.

Efter Folketællingen i Flensborg af 15de Aug. 1769 fandtes i denne Stad 6842 Perſoner og d.

13 Febr. 1802 derimod 10666. Efter de ældste Efterretninger fra 1436 havde den den Gang 406 Vaaningshuse, og 1508, 440. Brandcasseregisteret for 1765 indeholder 827, og fra Slutningen af 1802, 896 Vaaningshuse. Nu er der kommen otte til. Tæt ved Flensborg ligger der bebygt i en Række adskillige Amtsdistricter foruden St. Jørgensbjerget, som allene har 2000 Indbyggere og 400 Huse, hvoriblandt der findes Bygninger, som vilde gjøre den skjønneste Stad i Europa Ære. — Det hedder, at Flensborg næstkommende Aar skal have en ny Politieforfatning, og at Hr. Justitsraad Christensen fra Kiel skal udnævnes til Politiemester.

En Slagtersvend i Flensborg kom for nylig af Dage paa en ulykkelig Maade. Hans Vært havde laant et Gevær, for at bruge det til at paradere med for Kronprindsen den følgende Dag. Da det var uden Fængkrud paa Panden, vidste denne ikke, at det var ladt, og gav sig i Færd med at pudse det, hvorved Slagtersvenden hjalp ham, og tillige spøgende spurgte: om den gamle Muskedunner vel kunde give Ild? For at prøve dette spænder Værten Hanen, trykker løs, og Slagtersvenden styrter i Dieblikket død til Jorden. Skudet var gaaet igjennem det venstre Bryst, og havde truffet ham lige i Hjertet.

Prisen paa Caffe paa vore Vestindiske Øer har i Aar været meget høi. Ved Indkjøbet blev den betalt med 27 til 28 ß. Pundet, og man kan regne, at man med Omkostningerne ikke kan have den under 2 Mk. 8 ß. Pundet i Kjøbenhavn. Den stærke Orcan, som herskede der i Fjor, skal især have været Aarsag heri.

Det hedder nu, at Hr. Tracteur Rau ikke vil give flere Masquerader, da han vil beholde sine Værelser til Beværtning for Reisende og dem, som ellers ville benytte sig deraf til Fornøielse.

I Hr. Iversens Avis anføres, at den Kirke, som Jøderne i Kjøbenhavn ville lade opføre i Skindergaden (Skidenstræde skal det være), kommer til at koste 70,000 Rdlr. I Kjøbenhavn vides intet heraf. Men saa meget veed man imidlertid, at den afbrændte Synagoge i Læderstrædet nu allerede har staaet ti Aar som Rudera og vanziret Hovedstaden. Den lignør i eet og alt det forstyrrede Tempel i Jerusalem, og man skulde næsten troe, at den, ligesom dette, er bestemt til at staae ubygt i 70 Aar indtil engang en ny Cyrus forbarmer sig over den. Mon aldrig nogen af denne Nations Medlemmer, som have opbygt deres egne i Ildebranden ødelagte Bygninger, nogensinde have tænkt paa Davids Ord: "see! jeg boer i et Huus af Cedertræ og Guds Ark boer under Kortiner!"

Hr. Saxtorph, Lærer ved Seminariet paa Blaagaard, har opfundet en Tillavningsmaade af Ribsviin, som skal overgaae Mallaga og andre søde Vine. I Aaringer, hvor Sukkeret ikke er i alt for høi Priis, skal den endog kunne laves med Fordeel. Af 3 Lispd. Ribs faaer man 16 Potter Saft, som blandes med ligesaa meget Vand, hvortil bruges 24 Pd. Sukker. Naar det er kogt, gjæret og opspædt bliver det omtrent et Anker.

Cancellieraad Rosenvinge i Bergen, lod sig under sit Ophold i Kjøbenhavn skjære en Liigtorn af en saakaldt Liigtornskjærer. Ved sin Tilbagekomst til Bergen opsvulmede Benet, og kort derefter døde han.

Fra Trondhjem meldes: Hr. Edler i Ihlen, forhen bekjendt som en duelig Linned- og Dreilsvæver, og som den eneste her paa Stedet, der driver sin Konst med flere Væve, forfærdiger nu de saakaldte Spaanhatte, og har allerede afsat endeel deraf. De ere forfærdigede med Smag og ikke allene

ligesaa fine som de udenlandske, men Priserne ere endog billigere. Det er her nu kommet saavidt med Straa-Arbeide, at flere have lagt Haand paa Værket, og at man forfærdiger Hatte, Vinduesjalousier, Rullegardiner, Bordtæpper, Gulvmatrasser ꝛc. af Straa.

Paris. Moniteuren meddeler nu Admiral Villeneuves Beretning om Slaget d. 22 Julii, som stemmer i det væsentligste overeens med Calders, paa følgende Puncter nær: det ene af de Skibe, som de Engelske have taget, havde strax i Begyndelsen af Slaget mistet to Master, og det andet, som var en slet Seiler, var blevet afskaaret i den stærke Taage; Fienden havde 14 Skibe, og et af dem synes at være forsvundet under Slaget. Admiralens Hensigt var, efter Ordre, at forene sig med den Ferrolske Escadre, og det hedder nu, at han virkelig allerede skal være indløben med den i Ferrol.

Da Besson, der var dømt til 15 Aars Arbeide i Lænker, fordi han havde forfærdiget falske Mynter, blev ført tilbage til Congiergeriet, gav han sin Angiver et dødeligt Slag med en Jernstang, som han rev løs. Een af hans Medskyldige, som var dømt til samme Straf, gjennemborede sig med en Kniv, og døde. En anden Medskyldig sagde under Processen, at Staten endog skyldte ham en Belønning, efterdi han havde sendt den største Deel af sine falske Louisd'orer til Engelland.

En Kjøbmand i Niort, som har kjøbt et Huus og vilde lade Kjelderen grave dybere, havde i en Hvælving, som Arbeidsfolkene stødte paa, fundet et stort Leerkar, som var meget tungt. Da man aabnede det fandt man, at det var fuldt af Guldmynter, og indbefattede en betydelig Skat. Arbeidsfolkene gjorde Fordring paa Halvdelen, un-

der det Paaskud, at de havde fundet Pengene, men i Følge Civilcodexen, som siger, at enhver Skat skal tilhøre den, paa hvis Grund den findes, maatte de lade sig nøie med en raisonnable Douceur.

En fattig Skomagerkone, som er 48 Aar gammel, har født tre Børn, nemlig to Piger og en Dreng.

Den Franske General Ferrand, som har beleiret St. Domingo, fører stor Anke over Americanerne, som ved deres Handel og Tilførsel paa alle muelige Maader have understøttet Rebellerne. Hverken Penge eller Fornødenheder kunde han faae fra America. Negrene begik de største Grusomheder. Paa deres Tilbagetog stak de hele Byer i Brand, myrdede Indbyggerne, som vare forsamlede i Kirkerne 2c.

Wien. Den Russiske General, Grev Potocki har efterladt hvert af sine Børn en aarlig Indkomst af 600,000 Polske Gylden (over 90,000 Rdlr.) i Godser og andre Eiendomme. I de 14 Dage, at hans Liig laae paa Parade, fik 2000 Geistlige fra Omegnen, som vare indqvarterede i Slottet og Byen, en Foræring af 22,000 Ducater.

Augsburg. Den afdøde Juvelerer Klauck har testamenteret det lutherske Fattighuus, der underholder 50 Børn, og i 100 Aar har maatte leve uden fast Capital, af tilfældige Gaver, sin store Formue af 350,000 Gylden.

London. Her vides intet bestemt angaaende Nelsons Escadre, men desuagtet forsikkre Aviserne dog, at den forenede Franskspanske Flaade er in straits, som egentlig er et Ordspil og baade kan betyde i Stræder og i Knibe. — Da en Engelsk Officier sagde til Nelson, at den fiendtlige Flaade, efter hans Skjønnende var 30 Linieskibe

stærk, svarede Lorden: "spørger Løven nogensinde hvor mange Faar der er?" — Midt under Krigsøvelserne saavel til Lands som til Vands glemme Britterne dog ikke deres gamle Veddesyge. Man har nylig veddet 300 Guineer paa, at en vis i Avisen navngiven Hest skal løbe 5 Danske Mile i 5 Qvarteer. — Af de naturlige Kopper døe endnu daglig i London og dets Omegn 6—7 Mennesker, og man vil nu ved offentlig Paabud udbrede Vaccinationen.

De Engelske Aviser paastaae, at Kjøbslutningen angaaende Svensk Pommern har fundet Sted, under Kongen af Sverrigs Ophold i Skaane, i den Russiske og Engelske Ministers Overværelse, og at Grev Uggla allerede er afreist i den Anledning fra Stockholm til Petersborg.

Jena. D. Gall har fra d. 1 til d. 6 Aug. holdt her Forelæsninger over Pandeskallæren. Enkehertuginden og hendes Suite og Digteren Wieland vare blandt hans Tilhørere, som beløb sig til 150. Han er en Hader af den transcendentale Philosophie, og stikler ofte paa den i sine Forelæsninger. Han er nu reist til Weimar, hvor han, ligesom andre Virtuoser, først lader sig høre for Hoffet. Han agter ogsaa at reise til Paris, hvor han unegtelig maa kunne gjøre interessante Jagttagelser over visse Pandeskaller, der ere blevne forvandlede fra de ivrigste Terrorister til de største Imperialister.

Af dette Blad udkommer ugentlig to Numere, der tilbringes Subscribenterne og betales qvartaliter med 6 Mk. Subscriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke i store Helliggeiststræde No. 141.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste

Skilderie

af

Kjøbenhavn.

No. 91.

Den 26 Augusti, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

I Anledning af Opfordringen i forrige Numer.

Denne Opfordring, som er bleven Udgiveren tilsendt af en Ubenævnt, har han forundt Plads i dette Blad, ikke fordi han i eet og alt bifaldt dens Indhold, men fordi han derved saae sig istand til at formilde de bittre Udtryk deri, og lade den fremtræde for Publicums Domstoel i en mindre odieus Dragt, hvilket neppe vilde været Tilfældet, om han havde negtet den Plads, og den var bleven optagen i et andet Blad. Han anseer det for en Skribents første og helligste Pligt, saa meget som muligt, at sørge

for, at ingen uoverlagt lidenskabelig Yttring vanhelliger Publiciteten. Da Udgiveren iøvrigt er ganske neutral i denne Sag, har han ikke kunnet negte følgende Plads i dette Blad.

"Efter Indsenderens individuelle Følelse "er ingen Privatmand berettiget til at opfor"dre en anden Privatmand til at give "authen"tiske og uimodsigelige Beviser" paa hvad enten "han er Forfatter af dette eller hiint Værk "eller Medlem af dette eller hiint lærde Selskab. "I den lærde Republik gives der ingen In"qvisitioncommission, og det bliver i det høieste "kun Selskabet, der i det Tilfælde, at det "sidste Foregivende er ugrundet, kan og bør "tage til Gjenmæle.

"Man har nu allerede gjentagne Gange "opfordret Hr. J. F. Renault til at bevise, "om han har skrevet en almindelig Ordbog i "40 Bind rc. og om han er Medlem af Natio"nalinstitutet. Hvad i al Verden staaer denne "Opfordring i Forbindelse med den Duelighed, "der udkræves til at være Sproglærer, som er "det egentlige Fag, han udgiver sig for? Man "har de største Skribenter, der ere Medlem"mer af de berømteste lærde Selskaber, og som

"desuagtet vilde være de største Sinker, hvis "det skulde paalægges dem at give Underviisning "i Sprog. At Hr. Renault forstaaer det Fran- "ske Sprog og at han som indfødt Franskmand "er saa duelig en Sproglærer, som nogen kan "ønske sig, det have de competenteste Dominere "forsikkret Indsenderen. Det er Alt hvad man "kan og hvad man er berettiget til at fordre "af ham. Dersom han er Forfatter af de om- "tvistede Værker og Medlem af Nationalinsti- "tutet, saa er det en Hæder for ham; og er "han det ikke, saa kan det aldrig være ham "til Vanære, uden for saavidt, han udgiver sig "for noget, som han ikke er; men hverken det "første eller det sidste har hidtil nogen beviist "eller afbeviist, og indtil dette skeer faaer det "at blive in statu qvo. Ham selv paaligger "det aldeles ikke at bevise, hvad en Anonym "opfordrer ham til, saalænge som det i den "lærde Republik ikke er Skik og Brug, at "en Lærd fremlægger Bogtrykkeratteſt paa det, "han har skrevet, eller lader offentlig trykke et "Diplom, hver Gang at en Ubenævnt faaer det "Indfald, at opfordre ham dertil."

"Naar den ubenævnte Opfordrer siger, at "Hr. Renault, hvis han enten aldeles ikke sva-

"rer, eller hvis hans Svar ikke er i alle Henseen-"der fyldestgjørende, "se dévoue lui même au "mépris de la nation Danoise," saa kan den "Opfordrede i Grunden smile ad en saadan "Trudsel. Først maa Opfordreren bevise, "om man er tvungen til, ja om det endog "er fornuftigt, at svare paa en Anonyms "Tordenskraal, og dernæst: hvem der har "gjort ham til den Danske Nations Lands-"Overrets- samt Hof- og Stadsrets-Procu-"rator?"

"Dette er Indsenderens upartiske Mening, "som intet muligt Slags Forbindelse har no-"gen Deel i. Han forsikkrer her ved Alt, hvad "der er ham helligt og dyrebart, at han kjender "ingen af de stridende Parter, og at han heller "ikke staaer i noget muligt Forhold, der kunde "bevæge ham til at tale for eller imod nogen af "dem. Men han anseer det for Pligt, at ivre "mod saadanne anonyme Opfordringer, da de "i Almindelighed skee i Nationens Navn af "Folk, som den ofte allermindst vilde vælge til "sine Talsmænd."

Den Almeenelskede.

En Gaade.

Min første Tilværelse har jeg den ubetydeligste Ting af Verden at takke for. Jeg har en stor Deel kjødelige Søstre, men mine Halvsøstres Antal er Legio. Den, som skabte mig, havde ikke mindste Formodning om, at jeg nogensinde vilde komme til at spille en saa betydelig Rolle i Verden; den, som bestemmer min Rang, kjender mig ikke, og den, som jeg gjør lykkelig endnu langt mindre. Jeg ligner et Guldkorn, som kan udvides i det Uendelige. Alle elske og tilbede mig, uagtet jeg fødes blind; alle beile til min Haand, uagtet de fuldkommen vide, at mit Hjerte udeelt kun kan gjøre en eneste lykkelig. Jeg kan hverken gaae eller staae, hverken høre eller see, og alligevel er jeg den Talisman, som formaaer mere end nogen Trold, og som de fleste Dødelige bukke sig dybt i Støvet for. Alle længes efter min Ankomst, og alligevel gjør man sig dog al muelig Umage for at forhale den. Min Kjerlighed er blind og styres ganske af en endnu blindere Skjebne. Mine dødblege Kinder afskrække intet Mandfolk eller Fruentimmer fra at elske mig. Mit Navn bestaaer af tre Bog-

staver og min Titel af fem Caracterer, der, paa den ene nær, ere, som de fleste Titeler, en tom Lyd. Hvor upassende et Valg mit Hjerte ofte maa bestemme sig til, ere mine Formyndere dog meget tolerante; de gjøre ingen Forskjel paa Religion, Stand, Rang eller Alder. Hvor blind jeg end er, saa er jeg dog meget gavmild. Fader- og moderløse Børn velsigne mit Navn. Intet Væsen af min Skabning og Bestanddele er af saa stor Værdie som jeg. Læser! Du, som maaskee grubler paa at gjette hvem jeg egentlig er, du, selv er forelsket i mig, du selv ønsker med største Længsel at kunne trykke mig til dit Bryst.

* * *

Opløsningen skal følge i næste Numer.

Replik, og gjentagen Opfordring til Hr. Kommandeersergeant og Litteratus Seidelin.

(Indsendt. — Fortsat.)

Lecturen, som man overlader Ungdommen uden bestemt Valg, bidrager og sit til Depravationen. Snart give strathoniske Epigrammer, grecourtske Digte, crebillonske og priapske Romaner Uskyldigheden for evig sin Afsked; snart bringe sentimentalske og humoristiske Romaner og Skuespil

Lidenskaberne i Oprør, og paaskynde Kjønsdrivtens Udvikling med raske Skridt. Man vil vise Dydens Værd ved rørende Beskrivelser, ved Enthusiasme — og man forglemmer, at der paa denne Vei, naar efter Naturens evige Love, den organiske Maskines Ild med Ungdommen slukkes, naar der paa Overspænding følger Slappelse — ikke bliver Mennesket nogen Anspore1se mere tilbage til gode Handlinger, fordi det ikke lærte at kjende nogen anden.

Hvad Opdragelsen og den første Lecture ikke allerede udrettede, det fuldfører ved Indtrædelsen i Verden, Levemaade, Luxus og Exempler. Alt arbeider her fælleds til at gjøre Kjønsdrivten til en fortærende Flamme.

Vore Ægtefæller have den største Andeel i vor Kulturs skjæve Gang. Fordi vi forglemme at være Mænd, hørte de op at være Koner; fordi vi fordærvede dem, have de fordærvet os. Et smukt lille Ansigt, lidt Koketterie, det er alt hvad et Fruentimmer behøver, for at herske over Manden eller betage ham Forstanden. Aandsdannelse! Pyt! — Qvindens Sjel er Skjønhed, hendes Vid Bizarrerie, og hver Mand tilbeder.

Naar Mandkjønnet synker ned til Blødagtighed, saa er intet naturligere, end at Qvindekjønnet overtræder Bluferdighedens Grændser. Isteden for at indtage vore Hjerter ved Ærbarhed og Beskedenhed, bestræbe de sig for, ved Fremstilling af deres ubedækte eller halv bedækte Yndigheder, ved frie Diekast og dristig Tiltale at oplive vor Sandselighed. Isteden for at glimre ved Sædelighed og pragtløs Eleganz, søge de at blænde ved Koketterie og overdreven Pynt. Isteden for at sørge for Ægtefælle, Børn og Huusvæsen, henødsle de Tiden ved Toilettet, ved Spillebordet, i Assembleer, Selskaber og Resourcer, hvor vi hylde deres Forfængelighed paa en slet Maade, eller hvor tvetydig Sladder og

usædelige Euphonismer udgjør den brillanteste Deel af Underholdningen. De lægge an paa ved sande eller falske Yndigheder at pirre Mandkjønnets Sandselighed, ligemeget om en utilladelig Lyst er Hensigten dermed eller ei. Kun en tvungen Desenz holder mangen een tilbage fra det sidste Kjerlighedsoffer. Tilfredsstille de end selv ikke Mandens Attraa, saa forlede de ham dog til at mætte sig i Glædespigens Arme.

Exempler virke desto kraftigere fordi de stamme ned fra de høiere Stænder. Siden vore Førstinder hørte op at være Koner, begyndte vore Koner at vilde være Førstinder, og endte ikke med mindre end med at blive til Kourtisaner eller Betlersker. Lorsque Auguste buvait, la Pologne etait ivre! sagde Frederik den Store.

Omringet paa alle Sider af luxøse Gjenstande og Lecture, der sætte de ind- og udvortes Sandser i Oprør, som smelte den opbrusende Fantasie bort i Henrykkelse, er Genus er den Blødagtiges Løsen. Vore Ynglinge ere alt modne i det fjortende Aar, og i det tredivte endnu ikke Mænd, og vore Piger ere mandbare i det tolvte Aar, og i det fire og tyvende endnu ikke Koner!

En Hovedmangel i de fleste europæiske Staters Lovgivning, er det store Misforhold imellem Forførerne og de Forførte, mellem Besvangrende og de Besvangrede. Bliver derved ikke enhver nedrig Skurk opmuntret til, under Kjerligheds Skin, under Ægteskabs Løvte at røve uskyldige Pigers Dyd? Synke ikke utallige Piger, naar de først engang ere beskjæmmede, forskudte og forladte, gradviis dybere og dybere ned, indtil endelig Veien fører dem til de gemeneste Glædeshuse? Just saadanne Ufuldkommenheder see vi hos alle Statsforfatninger. Iblandt hine staae de ilde lønnede Statens Kostgjængere,

kaldet staaende Hære, og det uhyre Civil-personale paa det øverste Trin. I vort Fødeland leve en Mængde blomstrende eller afblomstrede Mænd, som holde deres Uniform for et Frihedspas imod Usædelighed, fræk og skjendig Adfærd imod det andet Kjøn, som ansee den lumske Konst at forføre Uskyldigheden, forgifte Ægtestandens Lyksalighed, og gjøre Dyden latterlig, for et ærefuldt misundeværdigt Talent. Det synes som man vil løsne Soldaten alle Sædeligheds Baand, for at holde ham skadesløs for hans slaviske Stands Byrde *). Ligesaa lidt som Soldaten, kan den Subalterne af den uoverskuelige Mængde Civilbetjentes Klasse, givte sig naar Ungdom og Kræfter fordre det, formedelst deres ringe Lønning. Hertil kommer endnu den utallige Mængde private Tjenestefolk, hvis Behov af physisk Kjerlighed udarter destomere, jo meer de ved yppige Exempler af deres Herskaber, ved Lediggang, ved deres ubetydelige puerile Arbeider og tilvante Beqvemmeligheder, anspores dertil, — og saaledes vil man ikke have en saa ganske utydelig Udsigt over, hvorledes vor skjeve, over forfinede Kultur, vor Opdragelse, Levemaade, vore Sæder, vor Lovgivning og Statsforfatning, række hinanden Haanden, til — at forhutle Skaberens Mesterstykke.

Menneskets Natur og Historien lærer os, at blotte politiske Forbedringer, og Statsomvæltninger, ere Explosioner af ophidsede Hoveder; Fornuften og Erfaringen lærer os begge, at den politiske Forbedring maa gaae ud fra den moralske

*) "Grove Forbrydelser" siger General von Schliefen i sin offentlige Tale til Garde du Korps i Kassel, "meenedig Desertion gjør for stedse uværdig til mere at faae Plads ved denne Landsherrens Livvagt. Dog fordrer man ellers ikke af Krigeren, det Munkenforeskrevne Levnet."

Forædling; men ligesaa unægtelig er det, at den moralske Forædling er umulig der, hvor den politiske Forfatning lægger den uovervindelige Hindringer i Veien. Iblandt disse Hindringer regner jeg den uhyre Mængde Celibater, som vi for størstedelen allene maa tillægge Skylden, for de nærmere og fjernere ulyksalige Følger af den udartede Kjønsdrivt. Det bliver en evig Sandhed, at hvor Ægteskaber vanskeliggjøres, Skjørlevnet paa alle Maader befordres. Den Maxime, jo flere Ægteskaber jo mindre Skjørlevnet, bliver evig ugjendrivelig; Ægteskabet er det sikkreste Middel til at forebygge det utvingelige Hang til Vellyst, det er det eneste, som i enhver Stat, paa Stedet kan blive udført *).

Jeg kommer nu til den nærmeste Aarsag til hiint afskyelige Onde, som dette Skrivt peger paa, nemlig Statsbordeller. Staten der authoriserer Bordeller, er ogsaa forpligtet til, baade i moralsk og physisk Henseende, at gjøre dem saa uskadelige som muligt. Og Lægen, som det paaligger overalt, hvor han seer Fare, at sikkre Menneskenes Sundhed, fornedrer ingenlunde sin Bestemmelse, men meget mere opfylder den, naar han træder frem, og anviser Midler, til at betrygge sig for venerisk Smitte.

Det skal udtrykke Fiinhed i den moralske Følelse, at lade haant om alle Værnemidler imod veneriske Sygdomme. "Værnemidler, siger man, begunstiger de vellystige Udsvævelser, men Frygt for Fare, føder Afholdenhed." Et Blik paa den men-

*) Hvorledes dette saavel ved velgjørende Forordninger fra den hele Stats Side, som ved Forbindelser imellem private Personer, kan iværksættes, uden paa nogen Maade at omstyrte Tingenes Gang eller gjøre mindste Skade, vil jeg i et andet Skrivt vise.

neskelige Natur og den daglige Erfaring lærer det Modsatte; just den, der bedst har lært at kjende Faren, den der har været smittet og gjentagen smittet, udsætter denne sig ikke altid paa ny for samme Fare? Og hvad er i moralsk Henseende vel en Dyd og Kydskhed værd, der grunder sig paa Frygt for Smitte? Vilde man være konseqvent efter denne Maxime, saa maatte man ogsaa tie med, at Qvægsølvet helbredede Lystsygen. At faldbyde Arkaner, eller anprise tvetydige Lægemidler, som almindelige og sikkre, karakteriserer Skarlatanen, Bedrageren. At holdes for en saadan, tør den sande og menneskekjerlige Læge ikke frygte for, naar han i denne Sag taler efter Overbeviisning, og ikke lover mere eller mindre end han kan forsvare. Med et Ord, Lægen maa være Læge; det byder Moralen og den sunde Fornuft ham. Hensigter kan ogsaa gjerne tages i Betragtning, men kun der, hvor han finder tydelige Beviser for sig.

(Fortsættes.)

Blandede Nyheder.

Fædrenelandet. Da nogle Slaver vare paa Arbeide paa Kjøbenhaves Stadsgrav d. 17 d. M. og de skulde forlade Prammen, hvorpaa de havde været, bleve to af dem tilbage, stødte Prammen pludselig fra Land og styrede henad den modsatte Side af Volden, hvor de kastede deres Slavekjole fra sig og undløb. Uagtet den Umage, som den medfølgende Gevaldiger gav sig, saavel for at hindre deres Undvigelse, som for at faae dem paagrebne igjen, kunde det dog ikke lykkes strax. Den ene af dem, som havde Jern om Halsen, var den i Fyen vidtbekjendte Peder Lottesen; den anden var

en indfødt Kjøbenhavner ved Navn Laudenz. Der lyses nu efter dem i Adresseavisen.

For nyligen er i Flensborg en tilsyneladende honet Russer bleven arresteret af Politiet, efter Requisition fra Hamborg, formedelst Beskyldning af falske Vexler og andet Bedragerie. Han levede og reiste brillant.

Paa den Subskriptionsplan, som Skuespiller Knudsen har aabnet for Frederikssunds Brandlidte, er allerede tegnet 200 Rdlr. Strax de første Dage kom der fra H. K. H. Arveprindsen med Familie og Hoffet 238 Rdlr., og fra Grev Bille Brahe, samt andre Velgjørere 174 Rdlr. foruden en god Deel Spisevarer.

London. I Cadix og langs med Kysterne mellem denne Stad og Gibraltar ere de Spanske Canoneerbaades Tal blevet forøget til 120. De angribe ofte bevæbnede Engelske Smaaskibe, og skulle nu alle forsynes med Rister til at gjøre Kugler gloende paa. Man formoder heraf et Angreb paa Gibraltar, for hvilken Fæstning der allerede er opslaaet en Leir, hvori den 22 Julii 15000 Mand vare samlede.

I Plymouth er der atter ankommet et Krigsskib paa 74 Cononer, Triumph kaldet, som har taget Deel i Slaget d. 22 Julii. Det er det tredie Skib, som man har maattet sende hjem, og svarer altsaa aldeles ikke til sit Navn.

Man har nu Efterretning om, at 40,000 Mand Franske Tropper ere bleven indskibede i Boulogne, for at forsøge en Landgang paa Engelland. Denne Efterretning har opvakt den største Bevægelse i London. Vinden var Fienden saa gunstig, at han kunde naaet de Engelske Kyster i en Tid af 36 Timer. De fleste Engelske Krigsskibe seilede derfor fra Dünerne hen til de Franske Kyster. Man

hørte derpaa fra Fransk Side en meget stærk Canonade og øinede 100 Franske Seilere, som man snart igjen tabte af Sigte. Men man mener, at denne Canonade var foranlediget ved de Vaabenøvelser, som Keiseren holdt over Tropperne.

Mærkeligt er det, at Indbyggerne paa Ovhyhee, hvor Capit. Cook blev dræbt, siden Vancouvers Besøg have gjort de største Fremskridt i Europæiske Konster. Vancouver lagde her 1792 Kjølen til det første Skib. Den nuværende Konge Tama-Hamma er i det Smaa en anden Peter den Store. Han besidder nu over 20 Skibe fra 25 til 50 Commercelæster, hvoraf nogle ere beslaaede med Kobber. Han opmuntrer Europæerne til at nedsætte sig paa hans Øe, har en liden Livvagt, som er exerceret paa Europæisk Viis, et Palads af Steen efter Europæisk Bygningsmaade, og et betydelig Forraad af Vaaben og Krud. Hans Undersaatter gjøre allerede Søreiser til Nordvestkysten af America, og ville endog handle paa China. Befolkningen af Ovhyhee og de øvrige Sandwichøer har tiltaget meget siden deres første Opdagelse; men paa Otaheite er den i en Tid af 30 Aar, formedelst Kopper, veneriske Sygdomme og udsvævende Levemaade, bleven formindsket fra 200,000 til 5000 Mennesker.

Americanske Skibe bruge nu den Maade at tage Fragt i Liverpool ꝛc. for at seile dermed til neutrale Havne, men mage det gjerne saaledes, at de falde fiendtlige, især Spanske Capere, i Hænderne. Spanierne betale dem Fragten, men tage Godset som fiendtlig Eiendom. Americanerne vende derpaa tilbage til Engelske Havne og tage Fragt paa ny. Beklageligt er det, at Indbyggere af Jordklodens eneste sande Republik ikke besidde mere Æresfølelse.

Paris. Indførslen af Engelske Varer i Kongeriget Italien er bleven aldeles forbudet, og de betragtes nu ganske som Contrebande. — Den forenede Fransk-Spanske Flaade er d. 2 Aug. ankommen i Corunna, og har altsaa lykkelig undgaaet de Engelskes Efterstræbelse. I Slaget med Calder har den kun havt 44 Døde og 95 Saarede, altsaa 3 færre Døde og 63 færre Saarede end de Engelske. Det Engelske Linieskib Maltha, som havde liidt meest, har forhen været et Fransk Skib, og var blevet taget i Slaget ved Abukir.

Et Menneske, som havde gjort Indbrud i den Hensigt at stjele — Brød, var af Specialretten blevet dømt til at miste Livet. Den Ulykkelige havde sex Børn og et hidtil ubesmittet Rygte. Keiseren har benaadet ham.

Medens Krigens Morderfakkel truer de skjønneste Egne af Europa med ny Ødelæggelse og Elendighed, hører man fra andre Egne de rædsomste Naturbegivenheder. I Kongeriget Neapel er d. 26 Julii udbrudt et skrækkeligt Jordskielv, som har anrettet ubeskrivelig Skade i Hovedstaden Neapel, derpaa i Capo del Armi, i Caserta, i Portici og i hele Provindsen Terra di Lavoro. Man fornam her otte Rystelser og derpaa bølgeformige Bevægelser. Efter nogle Minuters Forløb vare alle Gaderne opfyldte med flygtende Mennesker, Ryttere og Kareter. Klokkerne ringede af sig selv; faa Huse bleve ubeskadigede; mange kunne ikke beboes uden Reparation; andre styrte sammen eller true med at styrte sammen. De største Hvælvinger, Slotter 2c. ere blevne beskadigede. Endeel Indbyggere løb fra det ene Huus til det andet, for at søge Redning, andre skjulede sig i underjordiske Hvælvinger og fandt der deres Grav; kun de, som flygtede ud paa fri Mark, hvor ogsaa den Kongelige

Familie opholdt sig, bleve reddede. Bjerget Vesuv sprudede megen Ild. Dets Crater var bleven forstoppet ved uhyre Stene, og den underjordiske Ild maatte altsaa søge en anden Udvei. Den største Deel af Staden Neapel er ødelagt, og over 30 Kirker og Citadellet i St. Elmo ere gaaede under. Danserne faldt omkuld paa Skuepladsen, og de Mennesker, som endnu vilde redde sig, bleve knusede under Portene. En heel Stad i Calabrien er ganske forsvunden, og Capua, Benevent, Foggia, Aquita meget beskadigede. 1500 Mennesker have sat Livet til. Den heftigste Rystelse varede i 68 Minuter, og paa denne fulgte to andre. Luften var den hele Dag fuld af Aske. De tre følgende Dage sporede man endnu tre Rystelser.

London (d. 16 Aug.). Ved den sidste Affaire ved Boulogne blev intet af de Franskes Skibe taget, men der paastaaes, at de have lidt meget. Det var Batterierne langs med Kysterne, som fyrede. 300 af de bedste Franske Canoneerbaade vare samlede i Bayen. De canonerede længe, men tilføiede de Engelske Skibe ingen Skade.

I den sydlige Deel af Skotland anlægges en lang Række af Signaltaarne eller Forsvarsposter, som næsten ere færdige.

En Reisende, som har opholdt sig i Spanien medens den gule Feber rasede der, beretter, at Spurvene flyede de Bygninger, hvori Smitten herskede. Ikke den bedste Føde kunde lokke dem derhen; ingen af de andre Fugle besad denne besynderlige Instinct.

Engelske Blade fortælle: kort før Keiser Napoleon forlod Italien, lod han Banquieren Michel kalde. Denne, som troede at det var Financeanliggender, gjorde sig store Tanker om denne Audience og gav endog Adskillige Løvte om sin Protec-

tion. Han indfandt sig ved Hoffet og lod sig melde. Men istedet for at blive ført ind i Cabinettet, kom Keiseren ham i Møde, og sagde til ham medens Døren stod paa Klem: ah, ça Michel, on dit qui vous jouez sur les effets publique; si cela arrive ancore une fois, & vous aurez affaire à mois. (Ah, Michel, man siger, at De driver Hazardspil med de offentlige Papirer. Dersom det skeer endnu engang, saa skal jeg spille med Dem). Derpaa gik Keiseren ind i Cabinettet igjen, og Michel maatte trække af med en lang Næse.

Man opførte nylig paa Haymarket-Theatre i London et Stykke, som kaldtes "Fanden blandt Skræderne." Over 700 Skrædere, som følte sig fornærmede derved, indfandt sig paa Parterret, og gjorde et saa stort Spectakel, at Skuespillerne maatte holde op at spille. Man gav nu et andet Stykke, Landsbyprocuratoren kaldet, men der reiste sig nu atter en Allarm, som syntes at komme fra Procuratorerne. Endelig arresterede man 3—4 Dusin Skrædere, og Fanden blandt Skræderne blev atter opført til Tilskuerhes største Tilfredshed.

Den forenede Franskspanske Flaade, 25 Linieskibe stærk, er lykkelig indløben i Ferrol. Calder turde ikke vove en Dyst med de 18 levnede fiendtlige Skibe efter Slaget den 22 Julii, hvilket de Engelske meget beklage. De Franske have nu 37 Linieskibe i Ferrol og Corunna, og 25 i Brest. Henved 100,000 Mand staae færdige paa hiin Side Kysten.

Madrid. Kongen har foræret den Svenske Capit. Torngreen, som d. 18 April reddede de 55 Mennesker paa et Spansk Skib, der var bleven læk, den store Kroningsmedaille af Guld, og ladet hans ædle Handling bekjendtgjøre i Hoftidenden.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn.

No. 92.

Den 30 Augusti, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Ordsprog.

Næsten i hvert Tungemaal gives der Ordsprog, der indeholde den meest bidende Satire, men desuagtet kan enhver dog ustraffet betjene sig af dem. Det er næsten ubegribeligt, hvorledes man endog i Lande, hvor man beliger enhver frimodig Yttring med Herschels Kikkert, tillader at de største Satirer over dets Sæder, Statsforfatning og Lovgivning offentlig trykkes i alle Ordbøger. Uagtet den store Herder siger, at Ordsprog ere et Udtog af den menneskelige Viisdom, og at de indeholde hvad det menneskelige Kjøn med Møie og Arbeide, i Nød og Fare,

ved Vildfarelse og Eftergrublen har fundet paalideligt, saa gives der dog, med hans Tilladelse, mangfoldige Ordsprog, der have havt en ganske anden Oprindelse. Et satirisk Hoved, en Spottefugl tager lettelig af den simpleste og uskyldigste Handling Anledning til at udtænke en Sluffe, som med Tidens Længde bliver til Ordsprog. Hvo kan saaledes vel med Føie antage, at Ordsproget: "de smaa Tyve hænger man, de store lader man gaae", er et Udtog af den menneskelige Viisdom, — en Erfaring, som Menneskekjønnet har fundet paalidelig? Ved en besynderlig Slumpelykke har Forfatteren af disse Linier fundet denne Gaade opløst i et ældgammelt tilrøget Manuskript, uden Titel, hvis ubekjendte Author tilfulde har godtgjort, at et virkeligt, men ganske uskyldigt, Factum, har givet Anledning til dette Ordsprog.

I gamle Dage, siges der i denne Bog, levede der i Kjøbenhavn en Skarpretter eller Mestermand, der havde en haabefuld ung Søn, som han bestemte til sin Eftermand i Embedet. For at øve og udvikle Drengens naturlige Talenter, lod han ham bestandig forrette Smaaexecutioner, f. Ex. at pidske &c. Drengen var

et opvakt Hoved, og opnaaede snart stor Færdighed i Konsten. Da han nu paa Faderens Vegne i nogle Aar havde pidsket Folk til Publicums, Justitsens og Faderens Fornøielse, sagde han engang til den sidste: "Papa! Nu er jeg saa temmelig øvet i at pidske. Nu kunde Papa, vær en Svig! gjerne lade mig hænge de smaae Tyve!" — "Nei, min Søn," svarede Mestermanden: "det kan jeg umuelig. Naar jeg skal overlade dig de smaae Tyve, min Dreng, saa er jeg en ruineret Mand." — En Anden, som hørte det, og misforstod Mandens Mening, sagde: "De smaae Tyve hænger man, de store lader man gaae!" Hvad der i Begyndelsen altsaa kun havde Hensyn til en enkelt Mand og enkelt Begivenhed, blev siden en figurlig Talemaade og et Ordsprog. Saaledes gives der utallige andre Ordsprog, som med Tidens Længde have faaet den satiriske Bemærkelse, man nu tillægger dem.

Reisen til Bemmetofte.

Præludier.

— "Hvorledes?" spurgte min Fetter Tobias: "et Kloster midt i en Skov i Sjælland, midt i

Dannemarks Rige? — Og endnu oven i Kjøbet omgivet med Broe og Fæstningsgrave? Det maa jeg see inden jeg døer, og, da jeg ikke veed hvad Tid jeg døer, endnu denne Sommer." — "Døden er en lumsk Krabat," svarede jeg. "Han og Politiet have Lov til at inqvirere hos alle og enhver uden Forskjel. Altsaa, for at spille ham et Puds, Fetter! ville vi reise til Vemmetofte endnu næste Søndag!" — Et varmt Haandslag trykte Seglet paa vor Beslutning.

Klokken i Frue Kirketaarn havde neppe begyndt at ringe til Fropræken, førend man hørte det skurrende Lyd af et Posthorn udenfor min Dør. Jeg laae endnu i den sødeste Søvn og drømte, hvorledes Borgerskabet henimod Kl. 10 om Aftenen i et Egyptisk Mørke exercerede i Kongens Hauge under Trommers og Trompeters Lyd. Men min Fetters Tordenstemme forstyrrede mig i denne søde Blund, og hans Spørgsmaal: "er det nu Tid at sove?" kom mig snart til at glemme Borgerskabets Vaabenøvelser. — Jeg maa bede Læseren vil undskylde disse ubetydelige Præludier. Det er nødvendigt at gaae gradatim frem i min Fortælling. Enden skal krone Verket.

Dersom man hos os, ligesom i Tydskland, kunne udgive en saadan Reise i to tykke Octavbind, med Kobbere, Landkort og Vignetter, og vort Publicum vilde tage til Takke med Beskrivelsen over Postvognene, Postkestene, Posthusene, Postkarlene rc., saa vilde det være en smal Sag, at levere et saadant Værk. Men da dette ikke er Tilfældet, saa maa Forfatteren forbigaae de fleste saadanne Gjenstande, og saa meget som muelig skynde sig at komme ud af Hovedstaden.

Frederiksberg Hauge.

"Holdt, Kudsk!" raabte min Fetter. — Vi steg af og gik ind i Haugen. Da vi kom op paa Bakken begyndte min Fetter i et Slags Extase: "hvilken Konge paa Jorden kan ønske og vælge sig et skjønnere Sommeropholdssted end dette? Ja, Fjerde Frederik var en stor Mand, det vidner ethvert af hans Anlæg om. Jeg tænker mig her Frederik i de skjønneste Dage af hans daadfulde Liv, hvor han stod paa denne Bakke og overskuede herfra sin Kongestad og "den Rede, som hans Fædre havde beboet og han selv havde besluttet at ende sine Dage i." Her, fra denne Bakke saae han det Kjøbenhavn, som under hans Regjering havde

fristet Skjebnens haardeste Stød — Krig — Ild — og Pest, ved hans faderlige Omhu reise sig op af sin sjunkne Tilstand, og blomstre frem igjen paa ny. Hvilken Trone kan være skjønnere og straale med større Glands end denne Bakke, naar en saa viis og retfærdig Konge overskuer herfra et lykkeligt Folk?"

Min Fætter havde ikke seet Frederiksberghauge i en Tid af femten Aar. Alting forekom ham derfor fremmed. Men Læseren erindrer uden Tvivl af Reisen til Jægerspriis, at han er en sær Patron, og dersom den Særsindede var en rigtig Oversættelse af der Sonnderling, saa fortjente han virkelig denne Titel. Ligesom Butler siger om sin Hudribas for every why he had a wherefore, (for hver et hvi? han havde et hvorfor), saaledes kunde man sige omvendt om Fætter Tobias for every wherefore he had a why? Han har at udsætte paa Alting. Frederiksberghauge fandt han deilig i sin nærværende Skikkelse, og han kunde ikke noksom rose de skjønne Partier og de herlige Udsigter. "Den Mand, som har forandret den," sagde han: "forstaaer sin Konst og besidder virkelig Smag. Men jeg kan overalt

ikke lide den unaturlige Natur, der hersker i alle Engelske Haugeanlæg. Hvad skal disse Canaler til, som i Grunden ikke gjøre mindste Nytte? En Hauge bør, saa meget som mueligt, være fri for unødvendig Fugtighed, og der er vel neppe noget skadeligere, end Uddunstningen af stillestaaende Vand. Frøer, Firebeen og Vandrotter *) samles her meget let. Inden ti Aars Forløb er disse Canaler fulde af Mudder, og naar man da ikke bestandig vil udsætte sig for den Ubehagelighed at opmuddre dem, ville de udbrede en pestagtig Lugt over hele Haugen, og man bliver da omsider nødt til at kaste dem til igjen. — Det Chinesiske Lysthuus er smukt. Men hvorfor just et Chinesiskt Lysthuus? Er da den Chinesiske Smag saa skjøn, at den fortjener at efterlignes? Hvorfor ikke hellere anvende de Penge, som saadanne smagløse Indretninger koste, til at oprette Mindesmærker for Fædrenelandets fortjente Mænd? Paa hvil-

*) Man kan virkelig allerede nu imellemstunder see enkelte store Vandrotter løbe omkring i Haugen: et Syn, som virkelig ikke er behageligt. Hvor meget vil denne Rottecolonie ikke have tiltaget om nogle Aar?

ket Sted kunde de vel beqvemmere og lettere anspore Menneskene til at træde i store Mænds Fodspor, end uden for Kongens Borg og i Kongens Lysthauge? Der bør være Mening og Sands i Alting. Men hvad Mening, hvad Sands er der vel i et chinesisk Lysthuus? Til at søge Ly deri er det ikke indrettet, thi ellers var det ikke lukt; til at pryde Haugen er det, som alt Chinesisk Architecturarbeide, for smagløst.

Marmortemplet paa Bakken bag ved Slottet fandt min Fætter fortræffeligt, fordi det var bygt i den ægte græske Smag. Men han kunde kun ikke begribe, hvorfor Skeletterne af de Oxehoveder, som Gesimsen er prydet med, have Horn. Hornene sidde paa Huden, ikke paa Hovedskallen, og naar man trækker Huden af, maa Hornene naturligviis følge med. "Det er Smaating," sagde han: "men en Græsk eller Romersk Bygmester havde dog vogtet sig for denne Feil, hvor ubetydelig den end synes."

Kjøge.

Veien fra Frederiksberg og næsten lige til Kjøge er een af de kjedsommeligste der kan tænkes, og jeg undres aldeles ikke over, at den Tydske Reisende Kütner, som kom fra Corsøer, ikke kunne fatte de bedste Tanker om

Windskibelighedens Tilstand i Dannemark, naar han saae her hele Strækninger, uden at øine nogen Landsby, ja endog nogen Bondegaard. Skov findes her nu aldeles ikke, og den trætte Vandringsmand kan endog gaae her en heel Miil førend han finder et Træ, som han kan søge Ly under. Der udkræves en Digter, som kan godt digte, til at skildre en saadan Egns Behageligheder.

(Fortsættes.)

A n e c d o t e.

Man spurgte nylig en Sprogmester, hvilken Stat i Europa der besad den største Magt og Indflydelse. Han svarede ganske laconisk: Præsens: Frankrige. Imperfectum: Østerrige. Perfectum: Engelland. Plusqvamperfectum: Tyrkiet. Futurum: Preussen.

Opløsning paa Gaaden i forrige Numer.

Det største Lod i Classelotteriets femte Trækning.

Blandede Nyheder.

Fædrenelandet. Ved Toldboden i Kjøbenhavn have adskillige Hollandske Coffardieskibe af forskjellig Størrelse allerede ligget siden Krigens sidste Gjenudbrydelse, og de tør ikke vove at seile hjem igjen af Frygt for at blive opbragte af de Engelske. Deres Gods have de ladet bringe hjem til Holland i Smaafartøier; Skibene have de kunnet solgt her i Kjøbenhavn, men de ville ikke skille sig ved dem, og vente endnu bestandig paa fredelige Tider. De have medens deres Ophold her gjort adskillige Reiser paa Østersøen.

I disse Dage har der været Auction over en stor Deel Engelske Meubler, som have tilhørt den Engelske Minister Crawford. De skulle allerede for længe siden have været solgte ved Auction, men Snedkerlauget protesterede hidtil mod Salget deraf. De bleve overdreven dyrt betalte. For en Stoel f. Ex. blev der givet 23 Rdlr.

Det ny Uhr over Hovedvagten i Kjøbenhavn er nu færdigt.

I Kronprindsessegaden hændtes nylig den Ulykke, at en ung Svensk Pige, der arbeidede som Haandlangerske, faldt ned af et Stillads og knuste den ene Arm og Hjerneskallen.

Chefen for den saakaldte Christians-Garde i Flensborg, der for nogle Aar siden blev oprettet, skal have ansøgt om, at den, som ved den aarlige Skiveskydning gjør det bedste Skud, maa faae Skatte- og Indqvarteringsfrihed. Dette Corps udmærker sig derved, at dets Medlemmer skyde paa fri Haand, uden at lægge an, og med Rifler til et Maal i en Afstand af omtrent 200 Skridt. Enhver maa skyde selv og det tillades ingen at skyde for nogen Anden.

Salpeteret stiger temmelig i Prisen. Ved den forrige Auction paa Compagniet blev det solgt for 16 Rdlr. hvert hundrede Pund, og ved Auctionen, som blev holdt i disse Dage blev det betalt med 20 Rdlr. Man paastager, at det er blevet kjøbt for Svensk Regning.

En forhenværende Corporal ved Husarerne er indsat i Slaveriet fordi han har villet sætte Ild paa en Faarestie.

Det i Kiøbenhavn forfærdigede Fyrtaarn, som er bleven bragt til Christiansøe, er nu opsat der, og dets herlige Indretning lader haabe megen Gavn for de Søfarende.

Een af vore meest fortjente Landmænd, den virksomme og kyndige Proprietair Berg til Scholdemose i Fyen, har af Landhuusholdningsselskabet erholdt den store Guldmedaille, som Hæderstegn for sine i Landoeconomiens forskjellige Grene heldig anbragte Forbedringer.

Paa Godset Timgaard, som ligger ikke langt fra Hadersleb, og som i gamle Dage har tilhørt den Gyldenstjernske Slægt, fandtes der over Indgangen til Hovedbygningen en Figur af et Fruentimmer, udhuggen af Steen. Under samme stod der med store Bogstaver: Dyveke. Efter et Sagn havde een af Knud Gyldenstjernes Paarørende, for at hævne sig paa Dyveke, ladet forfærdige denne Figur, og befalet alle sine Folk, at spytte ud for den, hver Gang de gik forbi samme. Den nuværende Eier skal, da den gamle Bygning for ikke længe siden blev nedrevet og Figuren nedtaget, have havt i Sinde at sende samme til Kiøbenhavn og forære den til een af vore Oldgrandskere. Man seer imidlertid heraf, hvilket Nag den Gyldenstjernske Slægt har baaret til Dyveke.

I forrige Uge faldt et Pigebarn paa otte Aar ved at glide med Foden, ud imellem Jernstængerne paa Midten af den saakaldte Steenbro paa

Christianshavn, men blev lykkelig reddet af en rask lille Matrosdreng paa 12 Aar, som sprang ud og med egen Livsfare fik hende op.

I den officielle Raport fra General Ferrand paa St. Domingo berømmes Commandanten paa St. Thomas, Oberst v. Scholten, for den Beredvillighed, hvormed han understøttede denne Stads Forsynelse med Levnedsmidler.

Ved hvert Compagnie Matroser er der, som bekjendt, ansat en saakaldt Løber, der har Opsyn over Arbeidsfolkene paa Holmen og hver Dag maa indgive en Liste over dem, der af lovlige Grunde ikke komme paa Arbeide. Een af disse Løbere indleverede nyligen en saadan Liste, hvorpaa der fandtes 62 Personer, der i en Tid af sex Dage havde absenteret sig, uden tilbørlig Grund. Ved nøiere Undersøgelse fandt man, at han i en Tid af 2½ Aar har gjort sig skyldig i denne Overtrædelse, og at der i dette Tidsrum i alt har været anført paa hans Lister 1700 Mand, som Absenterede, skjønt der ikke var nogen Grund dertil. Han skal af hver Mand hver Gang have faaet en Gratification af 16 ß. Han sidder nu arresteret tilligemed fire andre Løbere, som skulle have begaaet samme Forseelse, og hvoriblandt een, uden Competence ialt skal have anført 1500 Mand paa sine indgivne Lister.

I Hovedstaden har der nylig opholdt sig en Orgelbygger fra Berlin, navnlig J. Hun, som har tildraget sig Musikkjenderes Opmærksomhed ved en af ham opfunden ny Mechanismus ved Fortopiano.

En saakaldt Rahtsverwandt Schoon i Altona, som har siddet arresteret formedelst det Underslæb, han har begaaet med anbetroede Obligationer, er nu af Regjeringen i Glückstad dømt til at have sit Embede forbrudt og til 5 Aars Arrest.

Den Hamborgske Correspondent melder, at vor hele Armee skal nu have graae Kapper, men om den bestandig skal bære dem melder den ikke.

Fra Preussisk Schlesien er der i f. A. udført før 11 Millioner 645,456 Rdlr. Varer, og indført for 10 Mill. 798,344 Rdlr. Transithandelen beløb sig til 1 Mill. 399,499 Rdlr.

I Travemünde er der ankommen en Russisk Fregat med Prinds Ludwig af Würtemberg fra St. Petersborg.

London. I Havnen Catham laae Krigsskibet London seilfærdigt i Maji Maaned d. A. Matroserne, som Dagen i Forveien havde faaet en betydelig Deel Prisepenge udbetalt, havde erholdt Tilladelse at gaae i Land og gjøre sig lystige. Om Aftenen, da de skulde omborb igjen, var een af de braveste Matroser saa beskjenket, at han ikke kunde stige i Baaden. Capitainen, som saae det, bad ham derfor, at give ham hans Penge i Forvaring, da der aldeles ikke var nogen Tvivl om, at han vilde miste dem om Natten i denne beskjenkede Tilstand. "Hvorledes?" raabte Fyldebøtten: "ogsaa her Subordination — ogsaa her Tvang! Fanden være Sømand!" I det samme tog han en Pung med 50 Guineer (300 Rdlr.) op, kastede den i Vandet, og raabte: "nu er jeg fri!" og sprang derpaa i Baaden.

I Engelland er man meget misfornøiet med Calder, fordi han lod den forenede Flaade slippe. Avisskriveren siger: at denne Admiral befandt sig i en Stilling, hvor den Feigeste maatte føle Mod og Forræderen selv vise Troskab. — Lord Nelson er nu kommen tilbage til London, men hans feilslagne Haab skal have virket meget paa hans Sundhed. Man har udregnet, at hans aldeles frugtesløse Fart fra de Egyptiske Kyster til Vestindien og tilbage til Europa, beløb sig til nogle 1000 Sømile.

En ung Pige paa 13 Aar var bleven anklaget for at have stjaalet et Par Silkestrømper, men da Strømperne vare umage, blev hun aldeles frikjendt.

General Lake har angrebet Fæstningen Bhoortpore med 120,000 Mand, og er løbet 5 Gange forgjeves Storm, uagtet Ingenieurerne ivrede derimod. De Engelske mistede 105 Officierer og 3000 Mand. Holkar, som med sin Familie og Skatte, befandt sig i denne Fæstning, erklærede, at han vilde lade den springe i Luften og sig selv med, hvis den Engelske Armee skulde faae Fodfæste i samme.

Et stort Americansk Skib var nylig blevet opbragt i Dünerne. Admiral Holloway afsendte nogle Folk, som skulde taget det under Bevogtning. Neppe vare de komne ombord, førend Maren gik ned i Rummet med et tændt Lys, hvormed han vilde sætte Ild paa Skibet, som havde 16000 Fade Krudt ombord. Han blev forhindret deri, og derpaa lagt i Lænker. Havde hans Anslag lykkedes ham, saa vilde Skaden været uberegnelig.

Sir Sidney Smith skal have stor Lighed med Carl den Tolvte, som han ogsaa efterligner i sin Klædedragt.

De Engelske Aviser sige, at det er dog nogenlunde en Trøst, at see det Petersborgske Hof anlægge Sorg for Prindsen af Artois's afdøde Gemalinde paa en Tid, hvor man i de fleste Lande ikke synes at ændse denne Prinds. De opregne hendes vidtløftige Slægtskab, og vise, at hun har været beslægtet med de fleste regjerende Huse i Europa.

Paris. Moniteuren melder, at Engelske Colonier i Vestindien havde allerede sendt Agenter til Viceadmiral Villeneuve, for at underhandle med ham, men det var ikke Øiemedet af hans Sendelse. Han skulde ikke angribe den Engelske Handel. Imidlertid har han dog tilføiet den en Skade af 20 Mill. I Vestindien har en Fransk Division gjort Priser af endnu større Værdie. Ved de Orcadiske Øer har een af vore Brigger taget en heel Engelsk Convoy. Vore Fregatter gjennemstreife alle Have, og ingen af dem er hidtil bleven tagen af Engellænderne. Man tvivler paa Landgangen; den vil

gaae for sig naar Engelland ikke slutter Fred — maaskee om 2, maaskee om 3, maaskee om 4 Aar. Men inden 5 Aar skal vor Hensigt være opnaaet.

Den berømte Franske Læge Pinel forelagde nylig Nationalinstitutet en Beretning om Behandlingsmaaden af de Fruentimmer, som i Salpetriet, ere anbetroede til hans Forsorg, og Resultaterne af hans Erfaringer. I dette lærerige Skrivt vises Nødvendigheden af de Afsindiges Adskillelse og Fordeling efter Graden af deres Sygdom. Forf. beviser med Exempler, hvor skadeligt det er for de Syge at see andre i Naserie. I lysere Timer holdes de Syge til Arbeide. De opvartende Personer staae under den strængeste Opsyn, og tør aldeles ikke være grove imod de Syge. De Tvangsmidler, der i Nødsfald anvendes, er Corsettet (hvorved al Bevægelse hindres), Indspærring og stærkt Dryppebad. Ingen Syg tør uden Lægens Tilladelse modtage Besøg eller Breve. Pinel har i en Tid af 3 Aar truffet paa 374 Fruentimmere, som vare blevne afsindige af moralske Aarsager og kun 161 af physiske. — Det vilde være at ønske, at Forstanderne for vort St. Hans Hospital vilde vælge en saadan Indretning til Mønster.

Neapel. Henved 800 Bygninger ere ved det sidste Jordskjelv blevne ubeboelige, og over 4000 meget beskadigede. 40 Kirker ere næsten blevne ødelagte. I Neapel selv ere ikke mange Mennesker omkomne, men paa Landet, hvor hele Stæder ere blevne ødelagte, ere næsten alle blevne et Offer. I den lille Stad Isernia, som nu er forvandlet til en Steenhob, omkom over 1500 Mennesker. I Capua er et heelt Compagnie Cavallerie blevet begravet under Ruinerne af Casernerne.

Indbyggerne af Neapel have hidtil sovet om Natten paa fri Mark, offentlige Pladse og i Vogne. Middelpuncten for Jordskjelvet var i Egnen af Molise. I Isernia har man allerede opgravet

over 1000 Mennesker. — Da Bjerget Vesuv er roligt, saa befrygter man endnu nye Rædselsoptrin.

Cadix. Den Engelske Admiral Collingwood, som krydser for denne Stad, lader de neutrale Skibe, som løbe ud derfra, opbringe, og ofte endog Mandskabet præsse. De udenlandske Consuler i Cadix have tilsendt ham Forestillinger desangaaende.

Tripolis. Man venter nu 10 Nordamericanske Krigsskibe i Middelhavet, som skulle forsvare de forende Staters Flag.

Stockholm. I Finland døde i f. A. 1328 Børn af de naturlige Kopper. 7265 ere blevne vaccinerede.

London. En blind Mand har tilbudet sig, at gaae 22 Engelske Mile i fire Timer uden Veileder. — En anden blind Mand, Tigger af Profession, har ægtet en Tiggerske med een Haand. Han vandrer nu med sin Elskede omkring i Gaderne og faaer dobbelt Almisse.

Ved det Engelske Hof er det nu Mode ikke at kjøre til Cour, men at lade sig bære did i en Portechaise. Porteurerne og de medfølgende Tjenere ere ved saadan en Leilighed udstafferede med store Bouquetter.

Skuepladsen.

Mandagen d. 2 Sept. opføres: De to Figaro'r. — Tird. d. 3 Sølvbrylluppet. — Tord. d. 5 Ja eller Nei, og Syngesygen. — Fred. d. 6 Puds og Penge og Lagertha. — Mand. d. 9 Silkeskoene og de to Officierer. — Tirsd. d. 10 Fusentasterne. — Torsd. d. 12 Caroline og Telemach. — Fred. d. 13 de to Figaro'r. — Mand. d. 16 den værdige Fader. — Tirsd. d. 17 den umuelige Duel og Lagertha. — Torsd. d. 19 Corsicanerne.

Trykfeil. I forrige No. S. 1453, L. 12 staaer 68 Minuter, læs: Secunder.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 93.

Den 2 September, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Reisen til Vemmetofte.
(Fortsat.)

"Mennesket bør være Menneskets fornemste Studium," har Pope sagt, og dette har ogsaa været os en ufravigelig Regel paa Reisen til Vemmetofte. Dersom vi havde villet reise efter de rige og fornemme Kjøbenhavneres Maade, saa havde vi pakket os ind i en firekantet Æske, aget i fuld Firespring ud til Vemmetofte, taget ind paa de fornemste Gjestgiversteder, spist og drukket godt, spillet L'hombre og forødt Penge — for at kunne fortælle ved vor Hjemkomst: hvilke og hvor mange Rætter vi havde spist,

hvor mange Snese Rigsdaler Reisen havde kostet, og hvor mange Ducater vi havde tabt eller vundet, uden iøvrigt at have seet mere af det Store, Skjønne og Mærkværdige i Naturen, end den Kudsk, der havde kjørt for os. Vor Reiseplan var ganske anderledes. Min Fetter Tobias's Ægtemage havde medtaget en i alle Henseender saa vel forsynet Madkurv, at den kunde have sat et heelt Collegium af Poeter istand til at udholde otte Dages Beleiring. Hun vidste af Erfaring, hvor vanskeligt, ja hvor umueligt det næsten er, at faae gode Fødevarer paa Landet og i Smaakjøbstæder, og hun havde derfor forsynet sig med Alt, hvad der kunde føres paa en Vogn, uden at fordærves, kort sagt, med alle de Ting, der vare lystige til at see og gode at spise af. Dersom vi altsaa ikke bleve overfaldte af Røvere, eller der indtraf saadanne Ubehageligheder, som siden uheldigviis mødte os, saa vare vi bedre provianterede, end mangen en Fæstning ved en Beleiring, hvor Commandanten og Generalstaben spise Skildpadde og Ananas, medens de stakkels Beleirede maae spise Hestekjød rc. Ligesom min Fetters Kone havde sørget for Legemets Fornødenheder, saa

ledes havde min Fetter sørget for Sjelens. Han havde medtaget Videnskabersselskabets Kort over Sjælland, og de bedste historiske og topographiske Værker angaaende samme, samt Pen, Blæk og Papiir. Vi vilde beskue og optegne Alt hvad vi stødte paa, fra den stolteste Borg til den laveste Straahytte.

Ligesom man glæder sig ved den første Blomst, som man om Foraaret seer frempippe af den halv med Snee bedækkede Jord, saaledes fryder den Reisende sig, naar han paa den kjedsommelige Kjøgevei støder paa en af Mennesker beboet Bygning, var det end det ubetydeligste Bondehuus. Vi besluttede derfor at stige af Vognen ved det første Sted, vi kom til. Endelig naaede vi et Bondehuus lige ved Landeveien. Bonden stod udenfor og arbeidede med sin Spade i Haanden. To Børn løb omkring ham og legede. Vi spurgte ham, om vi — for Betaling — kunde tage ind til ham. Han svarede ja. Vi stege af og gik ind i Huset, som var en af de i vore Dage saa forroste udskiftede Gaarde. Men, ak! det var Usselhedens og Fattigdommens, ikke den lykkelige Nøisomheds Bolig. Dens Besidder manglede Livets første Fornødenheder. Han var Jord-

Dyrker, men eiede ikke et Lod Smør, ikke en Skeefuld Melk. Vi forlode strax denne usle Hytte. Fetter Tobias uddeelte adskillige Sølvskillinger som Præmier blandt Bondens Børn. De hoppede af Glæde, og mangen en Første havde maaskee skjenket den bedste Edelsteen af sin Krone, for at kunne dele denne Glæde med dem.

Den Digter, som sagde: "hellige Lighed, Menneskets Smykke! Kom og opreis din Trone i Nord," har sagt skjønne Ord, men Mennesket kjendte han neppe. Paa Landet og blandt Bønderne, hvor denne fra Arilds Tid saa høit priste Lighed skulde boe, findes netop den største Ulighed blandt Stænderne. Afstanden imellem en formuende Gaardmand og en fattig Huusmand er lige saa stor som Afstanden imellem en rig Greve og en simpel Borgermand. Vi havde snart Leilighed til at indsee Rigtigheden af denne Sætning.

Da vi havde kjørt omtrent en halv Miil, kom vi til en stor, smuk Bondegaard, indhegnet med Steengjærder og omgivet med en smuk Hauge. Alt bar her Præg af dens Beboeres Velstand, og den var en sand Contrast af den

forrige Hytte. I denne Gaard fandt vi en lykkelig Familie, som optog os med sand Gjestfrihed. Gaarden tilhørte en ung Bonde paa 27 Aar, der, som den ældste blandt hans Brødre, havde arvet den efter sin Fader. Han var ganske nylig bleven givt med en Pige paa 17 Aar, der, efter hans Beskrivelse at dømme, maa være en anden Venus. "Det gjør mig ondt, at min Kone er ude i Marken — hun er nok værd at see paa," — vare de Ord, som han endte enhver Replik med. Hver Gang han talde om sin Kone, tindrede Glæden i hans lyse Øie, og det var den første Gang i mit Liv, at jeg læste i et Menneskes Ansigt det sande Udtryk af en lykkelig Ægtemands Følelser. Broderen til denne Sjællandske Helena stod ved Siden af ham og var en usædvanlig smuk Bondekarl. Han saae bestandig paa sin Svoger og syntes med speidende Blik at vente paa det Øieblik, hvor han ogsaa vilde begynde at tale om hans Fæstemøes Yndigheder. Det varede heller ikke ret længe, førend han fortalde os, at han havde en Søster, som var forlovet med denne Ungkarl. Nu var Raden kommen til den unge Frier, som skiftede Farve, da man begyndte at tale

om hans Karen. Han var gaaet $1\frac{1}{2}$ Miil, for at besøge hende. Hun var i Kirken i næste By, og han ventede med en Elskers Længsel paa hendes Tilbagekomst. Moderen til denne Gaardmand var en Kone paa nogle og halvtredsindstyve Aar, der i sin Aldes Høst, som en simpel Bondes Enke nød, hvad saa mangen en fornem Dame aldrig har nydt: den Fred i Hjertet, som en rolig Samvittighed, og den Tanke — ikke at have bedrøvet noget Menneske, i saa høi en Grad kan yde. Hun nød, hvad saa mangen en fornem Dame ikke nyder, den Lyksalighed, at agtes og æres af sine Børn; at see dem træde i Fædres vindskibelige Fodspor og udøve huuslige Dyder. O, Gud, tænkde jeg hos mig selv, hvorfor lod du mig ikke fødes som en saadan Bonde! I saadanne Øieblik føler man, hvorfor den ædle Abdolonymus, uagtet han var af Kongeæt, hellere vilde være slet og ret Urtegaardsmand, end modtage den Krone, Alexander tilbød ham. — Men imidlertid gives der dog ingen Rose uden Torne. Overtroens og Vankundighedens Jernscepter herskede i denne lykkelige Familie, og bestrøede den Rosenbane, som Naturen havde

aabnet for den, med Tjørne. Enken havde for kort siden mistet sin Mand i en for en Bonde temmelig ung Alder. Jeg gjorde hende Spørgsmaale angaaende hans Sygdom, og hun fortalde mig, at han for et halvt Aar siden havde faaet endeel slemme vandagtige Vabler paa Hænderne og i Ansigtet. En Apotheker i een af Kjøbstæderne, som er en meget klog Mand, havde givet hende en Salve, som hun smurte disse Vabler med. De gik ogsaa snart bort, og Manden blev fuldkommen helbredet. Nogle Uger derefter blev han atter meget daarlig, laae til Sengs og — døde.

Jeg. Brugte hun da ingen Doctor? — Konen. Nei, det gjør vi Bønder aldrig. Vi lade vor Herre raade. — Jeg. Lader hun da ogsaa vor Herre raade, naar der voxer Ukrud paa hendes Ager eller i hendes Hauge. Luger hun dem, eller lader hun Ukrudet groe til det enten gaaer bort af sig selv, eller Ageren og Haugen ere ødelagte? — Konen. Jeg veed ikke hvad Herren vil sige med det — jeg er en eenfoldig Kone maa Herren vide. Men vi Bønder bryde os aldrig om nogen Doctor eller Medicin. Vi troe, at den, som vor Herre vil

tage, tager han alligevel, og den, som vor Herre har taget, han er vel forvaret. — Jeg kunde umuelig komme nogen Vei med denne Kone. Min Fetter Tobias udtømte forgjæves al sin Veltalenhed, for at overbevise hende om det Modsatte, men der, hvor man eengang har antaget et saadant Fatalitetssystem, er hundrede og eet ude. — Disse Bønderfolk førte ogsaa stor Klage over deres slette og utaknemmelige Jordbund. Gaarden havde de faaet ved Udskiftning, og ved denne Leilighed var den daarligste Jord i hele Egnen falden i deres Lod. Den trængte til dobbelt Gjødning, og denne kunde de, saa langt fra Byen, ikke faae for Penge: en Omstændighed, som var et stort Uheld for dem.

Underveis havde jeg havt en heftig Debat med min Fetter angaaende hans Paastand, at Hornene af en Stud sidde fast i Huden; at de, naar denne trækkes af, maae følge med, og at Gesimsen paa Marmortemplet i Frederiksberghauge derfor ikke burde være prydet med Skeletter af Studehoveder, som Hornene endnu sidde paa. Han havde nu eengang et Horn i Siden paa disse Horn, og vilde ikke vige et Haarsbred fra hans Mening. Heldigviis traf,

vi i Bonden en competent Dommer i denne Sag, og hans Kjendelse maatte Fetter Tobias selv underskrive. Bonden sagde, at Hornene hos en Stud virkelig ere sammengroede med Hjerneskallen, og at de hugges af, naar Huden trækkes af. Min Fetter havde altsaa Uret, og Skeletterne paa Templet ere som de skulle være.*) Bonden, som her vilde udkramme sin hele Viisdom, forsikkrede os, at alle Skabninger, som faae Horn, ikke kunne skilles ved dem, uden at de hugges af, hvilket er et meget farlig Experiment. Læseren bedes at tilgive denne Digression, som jeg ganske kunde undgaaet, dersom jeg havde udeladt Fetter Tobias's skjæve Raisonnement i den Henseende. Jeg gjør mig saa meget større Regning paa denne Tilgivelse, som det er de fleste Skribenters Methode, at

*) Hvert Horn er egentlig huult og udfyldt med et kegledannet Been, som er $4\frac{1}{2}$ Tommer bredt og ved Pandebenet 6 Tommer i Omfang. Hulingen strækker sig langt ned i Pandebenet og hænger sammen med sammes Huling (Sinus frontales). Det er egentlig dette kegledannede Been, ikke Hornene, som sees paa Skeletterne paa Templet.

citere tusinde Absurditeter, som de ret godt ganske kunne forbigaae med Taushed, blot for at vise deres Styrke i at gjendrive Absurditeter. Min Fetter fortjener ligeledes Undskyldning, eftersom vi leve i en Tidsalder, hvor mangen en Antigallianer, der kjender ligesaalidet til Hjerneskallen af Mennesker, som Fetter Tobias kjendte til Hjerneskallen af Stude, uden Betænkning bedømmer og fordømmer den berømte Gall.

Vi fortsatte nu Veien til Kjøge, fulde af de meest spændte Forhaabninger om at see denne By, som Juuls Arm har gjort mere berømt end alle dens Mærkværdigheder. Vi øinede nu den stolte Bugt, der er et evigt Mindesmærke om Dansk Heltemod. Middagssolen kastede sine Straaler paa den speilklare Vandflade, og Havet forekom mig som en med Guld og Rubiner besat Sølvslette. Nu randt alle de herlige og store Daad mig i Tankerne, som glimre i Dannemarks Aarbøger. Det forekom mig som Juul i dette Øieblik stod ved høien Mast, og kjæmpede med Løvemod for Kongens og Fødelandets Hæder. Canonernes Torden og Danske Sømænds Seiersraab syntes at gjenlyde i mit Øre, og opfordre mig til at

blande min Jubel med deres, og jeg ønskede mig kun Vinger, for at kunne efterkomme deres Bud.

(Fortsættes.)

Blandede Nyheder.

Fædrenelandet. Det hedder nu her i Kjøbenhavn, at man med det første venter hertil en Russisk Flaade paa 11 til 12 Linieskibe. Hamborger Corespondent melder, at Admiralitetet, efter Forlydende, allerede har faaet Efterretning om, at en Russisk Flaade paa 20 større og mindre Skibe har ladet sig see ved Kysterne af Østersøen.

Fra Fyen meldes: det frydefulde Haab, der hidtil har smigret Landmanden paa de Steder, hvor Vintersæden tegnede til nogenlunde god Høst, formindskes desværre dagligen ved det ustadige Veir og den idelige Regn, der paa mange Steder nedslaaer Kornet og om just ikke fuldkommen fordærver det, dog hindrer dets Modnen. Byggen er vel paa mange Steder afmeiet, men Havren er endnu halvgrøn.

Den nylig fra Vestindien hjemkomne Fregat, Fylla, har medbragt en Militairarrestant, som skal have gjort sig skyldig i en Subordinationsfeil.

I Begyndelsen af næste Maaned agter H. Ex. Statsministeren Grev Schimmelmann at tiltræde en Reise til Hertugdømmerne.

Nogle Districter i den vestlige Deel af Tønderamt, eller saakaldt Koege, have erholdt Allerhøieste Tilladelse til at anlægge et Apothek udenfor denne Landstrækning, hvilken er en væsentlig For-

deel for dem, da de hidtil havde en ufremkommelig Vei af tre til fire Mile til det næste Apothek.

Hr. Öhlenschlæger, som i denne Tid opholder sig i Halle, skal have i Sinde at udgive en Dansk Oversættelse af Reincke Voß.

At sande store Mænd her, ligesom overalt i Verden, sjelden gjøre saa stor Lykke som smaa Mænd, dette beviser den store Schweizer, der opholder sig her i Kjøbenhavn, og ikke, som andre Blade have meldt, allerede er reist. Den lille Mand fra samme Land, som i Fjor lod sig see i Dyrehaugen, havde det største Tilløb, og høstede Penge i Skjeppetal. Den store Mand derimod er nu saa kjed af, længere at oppebie Beskuere hjemme i sit Huus, at han spadserer offentlig omkring, gjør af Nødvendigheden en Dyd og tilfredsstiller den offentlige Nysgjerrighed uden Betaling. Det morsomste af Alt er, at Folk, som nu kunne see ham offentlig uden Betaling, næsten ikke bryde sig om at see ham, og lade ham passere nærdset, ret som om han var et Hverdagsmenneske. Hans Reiseomkostninger synes at være aldeles spildte og man maa beklage, at Almuen hos os ikke har større Smag for det Store i Naturen.

Hr. Frederik de Coninck, en Søn af Etatsraaden, er af den Hollandske Regjering udnævnt til Hollandsk Handelscommissair i Kjøbenhavn.

Hr. Consul Bille i Algier er ikke, som Rygtet sagde, blevet et Offer for Oprøret d. 29 Junii, men lever endnu og har aldeles ikke været udsat for nogen Fare.

Konstberideren Herr Chiariny, som han kalder sig, har gjentagne Gange ladet bekjendtgjøre, at hans Datter vil paa Hesten afklæde og iklæde sig offentlig, gjøre den Preussiske Exercise, og forestille den beskjenkede Dragon.

Det er ikke i Egnen af Hadersleb, men af Ringkjøbing, at det i forrige No. omtalde Gods Timgaard ligger.

Haag. Flaaden i Texel er ikke, som det først hedte, udløben; endeel Transportskibes Affendelse har foranlediget dette Rygte. Der hersker paa samme en almindelig Sygdom, som er en Følge af Heden, den indsluttede Luft og de mange paa Skibene sammenpakkede Mennesker. Af 3000 Heste, som ere blevne indskibede, ere mange allerede creperede. Men baade i Texel, Boulogne og Ambleteuse ere alle Krigsskibene seilfærdige.

London. I Engelland disputeres nu om, hvorledes man burde have taget den forenede Flaade og ført den til Plymouth, endskjønt man ikke kan negte, at Calders Skibe vare usle, og at der hos de Franske herskede langt større Orden og manoeuvreredes langt bedre end man havde ventet. Engelland befinder sig i denne Tid i en temmelig critisk Forfatning, og dets Herredømme over Havet synes at blive temmelig vaklende. Dets Krigsskibe streife omkring i alle Have, uden at udrette noget synderligt; dets Fienders Flaader løbe ud og ind af Havnene, uden at der synes at erfare det, førend de offentlige Tidender melde det. Holkar er tildeels allerede en meget farlig Fiende for det i Ostindien; adskillige af dets Capitalister trække deres Penge ud af de Engelske Fonds og udsætte dem i Holland. Den forenede Flaade, bestaaende af 27 til 28 Linieskibe, 5 Fregatter og tre Brigger, er d. 19 d. M. afseilet fra Ferrol, og dens Bestemmelse er i Engelland en Gaade. Nelson, paa hvis Navn man hidtil har stolet saa meget, befinder sig nu ganske udenfor sit egentlige Element — midt i London. Han bærer en grøn Skjerm for det ene levnede Øie, og hans Helbred synes at have liidt noget. Da

han steg i Land i Portsmouth (Portsmoth) vilde Folket trække hans Vogn, men han var klog nok til at frabede sig denne, i det mindste i dette Oieblik, ufortjente Ære. Han skal have sagt til een af hans Venner: "dersom jeg havde mødt den fiendtlige Flaade, saa havde dette havt den bedste Virkning paa min Sundhed." Han burde lagt til: dersom jeg var skudfri.

Dessalines har givet St. Domingo en ny Constitution. Han erklæres for den første Keiser, men Tronen skal ikke være arvelig. Der erkjendes ingen herskende Religion; ved et fiendtlig Angreb skulle alle Stæder ødelægges. Intet Menneske, siges deri, fortjener at være en Haytianer, som ikke er god Fader, god Søn, god Ægtemand, og især god Soldat. Denne Constitution synes at være en Copie af den ældre Fransk-Republicanske. Ingen, uden naturaliserede Tydskere og Polakker, maa have Eiendomme paa St. Domingo. Al Eiendom, som forhen tilhørte Franske, skal confisqueres. Riget deles i ti Militairdivisioner.

Regjeringen agter at lade 12 nye Linieskibe bygge i Rusland, hvor Materialerne og Arbeidslønnen ikke ere saa dyre som i Engelland.

De Franske havde under deres Ophold i Ægypten forskaffet sig Alexander den Stores Marmorgravmæle, som havde staaet i en Moschee. Da de Engelske gjenerobrede Ægypten kom de i Besiddelse af dette Gravmæle, som de siden sendte til London, og nu er hensat i det Londonske Museum blandt mange andre Ægyptiske Oldsager. En Engelsk Lærd har i Aar udgivet en med megen Lærdom udarbeidet Afhandling om dette Monument, som er af grønt Marmor og fuldt af Hieroglypher. Tydske Lærde yttre nogen Tvivl om, at det er Verdenserobreren Alexanders Gravmæle.

Berlin. Mag. Merkel, Udgiver af Tidsskrivtet der Freimüthige, har i Geheimeraad Walthers Skrivt: Etwas über Gall's Schädellehre, fundet sig saa fornærmet, at han har anlagt en Injurieproces mod dets Forfatter. Hr. Merkel skal iøvrigt, som Gallianer betragtet, være et Pendant til visse Personer hos os, der bestandig snakke om Gall og hans Theorie, uden at de vide at gjøre Forskjel imellem Pandeskallen af et Menneske og Pandeskallen af en Gjeddebuk.

Tydskland. Da de Franske i Junii Maaned forlode det Grubenhagenske, hørte man et ungt Fruentimmer, som havde et Barn paa Armen, tilraabe een af de bortmarcherende Franske meget veemodigen: ak, hvad har jeg nu for min Troskyldighed! Nu gaaer De bort! O, Gud! hvad har jeg nu! Franskmanden svarede i en munter Tone: Vous avez cet enfant là. Suvenez vous de mois! Quand nous aurons la paix, nous verrons: (De har dette Barn. Husk paa mig! Naar vi faae Fred sees vi igjen.

En Fransk Læge, som er selv Gigtpatient, har offentlig protesteret mod Cadet de Vaux's Middel mod Gigt. Han paastaaer, at den, som efter dennes Raad drikker 48 Glas varmt Vand i 12 Timer, trækker ved denne Slappelse netop Gigten hen til Maven. Imidlertid bifaldes og roses dette Middel dog af mange Andre.

Hr. Prof. Olivarius fra Kiel er reist fra Frankfurt til Mayland.

I Halle har vor Landsmand D. og Prof. Steffens, strax efter Gall's Afreise, ladet bekjendtgjøre, at han af Kjerlighed til det Gallske System vilde uden Betaling holde offentlige Forelæsninger over Pandeskallæren. Der indfandt sig mange Tilhørere, og han læste med stort Bifald. Han

dadlede adskillige af Gall's Sætninger, og vilde ikke antage noget bestemt Organ.

Dr. Struve i Görlitz har opfundet en Machine, som han kalder Livsprøveren, og hvorved man, formedelst Galvanismus, kan opdage, om en nylig Afdød er virkelig død. Den koster 15 Rd.

Hr. og Mad. Fourés, samt Duclos spillede f. M. i Danzig, ligesom i Sommer paa det Kjøbenhavnske Theater, Franske Smaastykker, og høstede Bifald og Penge i fuldt Maal. Deres Selskab er blevet forøget med to nye Franske Acteurer. Mad. Fourés Spil gjorde stor Lykke, men hendes Sang agtede man ikke ret meget. Baade hun og hendes Selskab er nu reist til Königsberg. — Den overdrevne Lyst til at beundre alt Fremmed, og især Franske Skuespillere, er ligesaa almindelig i Danzig, som i Dannemark, og vore Historieskrivere paastaae ikke uden Grund, at Danzig er en fordærvet Udtale af "Danskes Vig." — Muueligt at Hr. Fourés kjendte denne Etymologie, og derfor gik fra Kjøbenhavn directe til Danzig.

Travemünde. Hertugen og Hertuginde Louis af Würtemberg ankom her i en Russisk Fregat paa 50 Canoner, som gjorde Reisen fra Cronstadt til Travemünde i den særdeles korte Tid af 4 Dage mindre 4 Timer. De gjøre en Reise til Tydskland for deres Sundheds Skyld.

H. K. H. Kronprindsen af Dannemark og Gemalinde kan ventes d. 15de d. M. tilbage til Kjøbenhavn.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 94.
Den 6 September, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Reisen til Vemmetofte.
(Fortsat.)

Kjøge.

Min Indbildningskraft havde allerede i Forveien dannet sig en Idee om Kjøge, uagtet jeg aldrig i mit Liv havde seet det. Kjøgehuuskors — Slaget i Kjøgebugt vare Forestillinger, som jeg havde næret i min Sjel fra min første Ungdom af. Dette ledte mig til den temmelig almindelige, men dog saare vigtige psychologiske Jagttagelse: at vi sædvanligen gjøre os Forestillinger om Stæder og Mennesker, som vi hverken have seet eller nogensinde ville faae at see. Aarsa-

gen til dette Særsyn i den menneskelige Natur er en Gaade, som Naturphilosopherne forgjeves have søgt at opløse. Men denne lønlige Kraft, som vor Phantasie besidder, udgjør en Deel af Menneskets Lyksalighed. Den tryller os ind i en idealsk Verden, og viser os de fleste Gjenstande i en forskjønnet Skikkelse. Ogsaa Kjøge fandt jeg ganske anderledes i Virkeligheden, end i Phantasiens Huulspeil. Denne By, som allerede 1288 havde faaet Kjøbstædsrettigheder af Erik Menved, har fordum været omgivet af Volde og drevet betydelig Handel. Nu ere dens Volde forsvundne og dens Handel kun en Skygge. Naar man undtager tre Bygninger: Skydebanen, Borgermesterens Gaard og det ny Raadhuus, saa ere næsten alle de øvrige Gaarde og Huse uanseelige. Paa de fleste findes Aarstal, og dette er næsten overalt fra 1530 indtil 1680. Man kan altsaa let forestille sig, at Bygningerne maae være meget antique, og at de give os en fuldkommen Idee om, hvorledes Kjøbenhavn maa have seet ud for et eller to hundrede Aar siden. Ved de fleste Huse er der et Slags besynderlig Udbygning af Træ, hvis Nytte ikke saa let lader sig indsee, og paa man-

ge af dem findes der alenlange Inskriptioner, hvoraf nogle ere ret snurrige og vidne om vore Forfædres besynderlige Tænkemaade. Den Fabriquebygning, hvori de bekjendte Tapetserier, som Christian den Fjerde brugte til at udzire Frederiksborg Slot, bleve forfærdigede, er til endnu, men anvendes ikke mere til offentligt Brug. Det Vertshuus, hvori Lucifer i gamle Dage spillede en Comoedie, der findes foreviget i det velbekjendte Skrivt: Kjøgehuuskors, er ogsaa til endnu, men de magiske Caracterer, som endnu for tredive Aar siden skulle have været tilsyne paa Væggene, er ikke mere at see. Ved Enden af Byen er der anlagt en ny Steenbro, som er ret smuk. Kjøge har ogsaa et Fattighospital, som er en sand Satire over alle Hospitaler i Verden. Det er anlagt i Udkanten af Byen og beboes af 24 Lemmer. For at give Læseren et Begreb om dets Udseende kan jeg ikke bedre sammenligne det med noget, end med et meget stort og velindrettet Hundehuus. Dette Udtryk vil maaskee forekomme delicate Øren noget uelegant, men Sandheden er en Fjende af al den Elegance, som kjøbes paa dens Bekostning. Man tænke sig en lang,

omtrent $2\frac{1}{2}$ Alen høi hvid Muur, hvori der er gjort tolv Aabninger, igjennem hvilke et Menneske med Nød og Neppe og med krumbøiet Ryg kan krybe ind i et lille Rum, hvori der staaer en Seng, et lille Bord og en Stol, saa har man en fuldkommen Idee om dette Antihospital. Lemmerne bestaae for det meste af fattige Bønderfolk fra Kjøge og dets Omegn. Men jeg kunde ikke noksom beundre den algode Naturs Omsorg for de fleste af disse fattige Mennesker. Sundheden, som sædvanlig flyer de Stores vellystduftende og forgyldte Høisale, har opslaaet sin Bolig i disse mørke Kuler. Parcen Lachesis, der med saa stor en Karrighed og Uvillie spinder Livets Traad for Plutus's udkaarede Yndlinger, synes ordentlig at have bortfæstet sig som Spindekone hos Lemmerne af Kjøges usle Hospital. Jeg fandt her Mænd og Qvinder paa 80 Aar og derover, hvis Jernconstitution trodsede den usunde Levemaade i disse Huller. Saaledes synes en usynlig Haand at vaage over den Fattige og Ulykkelige, og at bøde paa hans Medmenneskers Haardhed. Blandt disse 24 Fattiglemmer fandtes der to Døvstumme Mandfolk, begge i deres kraftigste og bedste Aar.

Ingen Dansk Sicard havde nogensinde prøvet paa, at formilde deres tunge Kaar. Man har puttet dem ind i Hospitalet, og det er alt, hvad man troede at skylde dem. Min Fetter Tobias's Sølvskillinger kom her ret i Roulance. De virkede med en elektrisk Kraft paa usynlige Væsener, der efter Haanden bleve synlige. Selv de to Døvstumme kom ud af deres Oldenborrehul, og lugtede ved en hemmelig Naturdrivt at her vankede Skillinger. Inden vi vidste et Ord deraf vare vi omgivne af en heel Flok Hospitalslemmer, og min Fetter, hvis Lomme var bleven aldeles læns, maatte liste sig bort, for ikke aldeles at døves af ulønnede Velsignelser.

Vi vendte nu tilbage til vor Vert, som med en meget vigtig Mine begyndte: "naa, i Morgen skulle vi da have stor Stads her i Byen." Jeg spidsede Øren og priste mig i Tankerne allerede lykkelig, at være kommen saa beleilig. Jeg troede det var en Prinds fra Marocco, der skulde passere Byen. Men, ak! da alt kom til alt var det ikke andet end en — Fugleskydning, som var Gjenstanden for alle Samtaler i hele Kjøge. Dagen førend Napoleon skulde krones

blev der neppe talet i Paris med en vigtigere Mine om Keiserkroningen, end man i Kjøge talde om den forestaaende Fugleskydning. Vi havde besluttet at reise til Valløe samme Dags Eftermiddag, og man kunde derfor ikke noksom erindre os om, for alting at vende tilbage til Kjøge, den paafølgende Dags Morgen Kl. 8, for at være Vidne til, hvorledes hele Fugleselskabet marcherede med fuld Musik og i Procession hen til Skydebanen, under Canonernes Løsning paa Torvet.

Inden vi toge herfra saae vi os endnu noget omkring i Byen. Vi gik ind i Kirken; Prækenen var endnu ikke ude, og Præsten prækede for omtrent ti Personer, uagtet Kirken sikkert kan rumme adskillige Hundrede. Den er i ingen Henseende mærkværdig. Ved Alteret ligger en Borgermester Scholler med hans Ægtemage, som begge have her et temmeligt stort Gravmæle. I en Krog staaer en stor Martyr af Træ, som krymper sig ganske jammerligen, og er en Levning fra de Catholske Tider. Det er alt det Mærkelige, vi forefandt her.

Valløe.

Veien fra Kjøge til Valløe igjennem den saakaldte Dyrehauge er een af de skjønneste og

meest romantiske, man kan tænke sig. Skoven bestaaer for det meste af Bøge- og Egetræer, som uden at foruroliges af Egennytten, have kunnet staae her i den tryggeste Ro. Man finder her Aarhundreder gamle Egetræer, under hvis kjølende Skygge een af Dannemarks største Mænd, Valløes første Besidder, den navnkundige Peder Oxe, i sine Fritimer sikkert har søgt Ly og qvægende Hvile. Der ligger noget stort og himmelskt i den Tanke, at svale sig i Skyggen af de Træer, som have forundt virkelig fortjente Mænd Ly, og som Naturen, til Belønning, efter Aarhundreders Forløb endnu lader blomstre saa skjønt. O, tænkde jeg hos mig selv; dersom disse Træer kunde tale! Dersom de kunde fortælle dig, hvorledes Peder Oxe vandrede her i denne Lund og grundede paa at fremme Fædrenelandets Held, hvo vilde da vel ønske sig et behageligere Selskab! Saadanne sværmeriske Forestillinger randt mig i Tankerne, da jeg befandt mig i denne Skov, hvis Beliggenhed er saa ganske skikket til at stemme Sjælen til vemodigsøde Følelser. Midt i Skoven ligger Forpagtergaarden, en stor og smuk, men gammeldags Bygning. Endelig øinede vi Valløe Slot,

som ligger omkrandset af Skov. Det er bygt i den gothiske Smag af den forhen nævnte Peder Oxes Hustrue i Aaret 1575, og omgivet, efter den Tids Smag, med Fæstningsgrave og Broe. Da det er bygt for 230 Aar siden og følgelig tyve Aar forend St. Nicholai Kirke i Kjobenhavn, saa kan man let tænke sig, at det i sit Udvortes har alle de Egenskaber, der udmærkede hiin Tidsalders besynderlige Bygningsmaade, og er udziret med alle de Snirkeler, som man den Gang satte saa stor Priis paa. I Slotsgaarden hersker der en Skummelhed, som ganske synes at caracterisere Tidsalderens Aand. De mange Brystbilleder en basrelief paa Murene synes ikke at forestille bestemte Personer, da man endog finder derimellem Mandariner ꝛc. Over Hövedindgangen findes følgende Inskription, der fortjener at anføres her, da den viser hvorledes vore Mødre tænkte for to Aarhundreder siden:

Mette Rosenkrantz til Walløe,
Peder Oxes Frue 1575 har bygget Valloe Slot.
Selv var en Frue mægtig og god
Og holdt sig som en Ridder anstod
I Adfærd, Miner og Lader.

Hun havde og under det Qvindebryst
En Ridders Hjerte og største Lyst
I Dyder at følge sin Fader.
Hun bygde slet Valløe hen op af ny,
Over grønneste Skove hen op i Skye
Med Taakn og rødeste Tinde,
Med Saler og Gallerie, Port og Broe,
Som bliver til Gavn for dem, der skal boe,
Og hende til ævig Aminde.

Men denne Slottets udvortes antique Bygning svarer aldeles ikke til dets indvortes smagfulde og moderne Indretning, især i den Deel af Bygningen, som beboes af Abbedissen, for nærværende Tid Prindsesse Sophie Magdalena, Hertuginde til Slesvig-Holsteen-Glücksborg. Alle Cabinetterne ere paa det skjønneste decorerede. I et af dem saae vi Peder Oxes Portrait meget ypperlig malet i Oliefarve. Den Beredvillighed, hvormed enhver Reisende tilstedes Adgang til Slottet, ja endog til Prindsessens egne Værelser, fortjener virkelig offentlig at berømmes. I et af Førstindens Dagligværelser laae der Adskilligt af den nyeste Litteratur paa Bordet, og deriblandt Danske Skrivter, hvoraf man seer at denne Dame, som er Tydsk af Fødsel, ynder vort

Sprog. Hun har nu levet i denne landlige Eensomhed i en Tid af 23 Aar, og ved sin vennehulde Omgang erhvervet sig sine Undergivnes Høiagtelse og Kjerlighed. Hun er født d. 28 Nov. 1737, og altsaa 68 Aar gammel. Der var kun faa af Stiftsdamerne hjemme. De fleste af dem vare i Besøg hos deres Venner og Beslægtede; nogle af dem vare endog reiste til Tydskland. De føre iøvrigt et lykkelig Liv. Fjern fra Hovedstadens Sværm og fri for de Bekymringer, der ofte trykke Residenceboeren, vare end hans Kaar nok saa glimrende, nyde de her Naturens og det stille Landlivs rolige Glæder. Hver af dem nyder 400 Rdlr. i aarlige Indkomster af Stiftelsen, faaer frit Brændeved og Vildt af Skoven, og Grønt ꝛc. af Haugen. (Fortsættes.)

Blandede Nyheder.

Fædrenelandet. Et ungt Fruentimmer, som har gjort sig et Haandværk af at plyndre Børn, er i disse Dage blevet paagrebet. Hun har i Alt plyndret fem Børn.

Det er vist at hele Armeen skal have graa Overkjoler istedet for de røde, den hidtil har baaret. Livvagtens faaer blaae Opslag og sølvgaloneret Krave. Det er bestemt, at dette Corps og endnu to

andre Regimenter skulle have dem paa til Høstmanoeuvren.

I disse Dage er der paa Russisk Regning blevet fragtet i Kjøbenhavn adskillige Skibe, der efter Sigende, skulle føre Russiske Tropper til Svensk Pommern, der virkelig skal være afstaaet til Rusland for 26½ Millioner.

I et nylig udkommet Skrivt om det Danske Sprogs Retskrivning af Prof. Nyerup, findes følgende Tilegnelse: Svenska Academien, hvis mesterlige Afhandling om Svenska Ortografien har givet første Anledning til denne Tractat, vilde jeg tage mig den Frihed, ydmygst at dedicere dette ringe Arbeide, dersom ikke, ifølge den i Collegialtidenden af 28 Sept. 1803, fra den her værende svenske Gesandt Baron af Oxenstjerna, Bøger, som udkomme fra Danske Presser, vare forbudte i Sverrig.

I Kjøbenhavn har der udbredt sig et Rygte, at Preussen har taget Hannover i Besiddelse en depot.

Hr. Stephanson i Trondhjem klager over, at han i Hastværk har Ondt ved at fylde sin Avis, da der i Trondhjem ikke hænger, drukner og skyder sig saa mange som paa andre Stæder. Men denne Trøndernes skjønne Tænkemaade fordunkles af en meget urosværdig Skik. Tæt ved en Kirke paa Landet boe tre saakaldte Landkræmmere eller Kromænd, foruden saavel Mænd som Koner, der holde Skjenkehuus. Værten sidder øverst ved Bordet og skjenker først rundt om en Dram, og til Erkjendtlighed for denne Høflighed maa Bonden ogsaa skjenke enhver af de Tilstedeværende, som ofte beløbe sig til 30 og ofte beskjenkes 30 Gange, en Dram. Efter dette Drammerie gaae adskillige af dem i Kirken, for at holde Andagt. Medens alt dette skeer staae de arme He-

ſte udenfor og gnave og gnide ſaaledes paa Væggene, at der er Indhulinger i diſſe ſaa ſtore, at Heſten kan ſkjule ſit halve Hoved deri. Dette vil man ikke finde uſandſynligt, naar man betænker, at de arme Creature ofte maa ſtaae bundne fra Søndags Morgen til Tirsdagen.

Det paa Chriſtiansøe anbragte Lampefyr ſkal antændes den 1 Oct., og er indrettet i det ſtore Taarn med 9 ſtore Reverbeerſpeile, ſom gaae omkring i 3 Minuter. Man ſeer derfor i den Tid, hvor man end ſtaaer, 9 ſtærke Skin, og følgeligen forløber der imellem hvert af diſſe Skin en Tid af omtrent 20 Secunder. Man har gjort denne Indretning, paa det dette Fyr ikke ſkal forverles med det ved Nordhukken af Bornholm anlagte Blus eller Steenkulsfyr, ſom brænder med en ſtadig Lue.

Det hidtil værende Blusfyr paa Anholt har faaet en Jernoverbygning med Glasruder, paa det Bluſſet ſkal være desſtadigere.

I Zeitung für die elegante Welt ſiges under Artiklen Kjøbenhavn om Mad. Fourés, at hendes ſkurrende Sang var under al Critik, men at Kjenderen ſelv glemte denne hendes Sang, ved at ſee hendes fortryllende Spil, og indbildte ſig, at det ſkulde være ſaaledes. — Om Virtuoſen Fürſtenau ſiges, at han konſtlede for meget, og vilde aftvinge ſit Inſtrument Toner, ſom ſtrede imod dets Beſtemmelſe, og at man derfor hellere hørte Sønnen end Faderen, ſom var hans Meſter.

I Chriſtianiaavis ivres mod den Uſkik, at ſomme Folk ſkrive deres Navne ſaa ſkjødesløſt, at ingen kan læſe dem, og at Andre, ſom boe paa Landet, datere deres Breve fra det Sted eller den Gaard, de boe paa, uden at tilføie enten i hvilket Sogn, ved hvilken Kjøbſtæd eller paa hvilken Kant af Verden Stædet ligger.

Hr. Dr. Wolff har i det sidste Hefte af hans Journal leveret en interessant og almeenfattelig Fremstilling af den Gallske Hjerneskallære, som fortjener at læses af enhver, der ikke er indviet i dette System og dog ønsker at kunne tale derom med Forstand. Man seer ellers af denne Afhandling, at Gall selv har opfødt de fleste Dyr, hvis Hjerneskaller han gjemmer, og at han i sin store Samling besidder Hjerneskaller af meget berømte Mænd, f. Ex. General Wurmser, Digterne Blumauer, Alxinger ꝛc.

Paris. Krigen paa det faste Land synes at være uundgaaelig. Mod Enden af denne Maaned venter man en bestemt Erklæring baade fra Wien og Petersborg. Østerrigske Undersaatter, som hidtil have opholdt sig i Paris, have allerede forladt denne Stad.

Keiseren har benaadet to fattige Huusfædre, som Criminalretten havde dømt til syv Aars Landsforvisning, fordi de havde ført Discourser, der sigtede til Republikens Kuldkastelse og Kongedømmets Gjenoprettelse.

Erkebispen af Paris har blandt sit Sogns Præster ladet circulere en Skrivelse, hvori han i Keiserens Navn forbyder at bekjendtgjøre den Musik, der opføres i Kirker, ved vanhellige Placater, og at sælge Entreebilletter til Kirker og offentlige Bedehuse.

De Priser, som Admiral Villeneuve's Flaade har gjort fra den Tid af, at den løb ud fra Toulon, ere betydelige. De bestaae, foruden Diamantklippen, som havde en Besætning af 195 Mand, samt en Convoy paa 14 Skibe, af 11 bevæbnede Fartøier.

I Antwerpen ligge 8 nye Linieskibe paa Stabelen.

London. Tre simple Soldater have faaet en meget betydelig Arv; den enes aarlige Indkom-

ster ere nu 400,000 Pund (2,400,000 Rdlr.), og de to andres 6000 Pund (24,000 Rdlr.). — De ere nu uden Tvivl de tre rigeste Soldater paa hele Jordkloden.

D. Jennert arbeider nu paa et Værk, hvori han vil bevise, at endog Børnene af de Mennesker, der have havt Kokopper, ikke faae de naturlige. Franskmanden kappes nu med Engellænderen om Æren af denne Opfindelse, men de Tydske paastaae, at den hverken tilkommer den ene eller den anden af dem, men at den allerede har været opfundet i Tydskland 1769, hvilket man kan læse i et Tydsk Ugeblad, som udkom samme Aar i Göttingen under Titel af wöchentliche Unterhaltungen, hvori der siges: "i vor Egn smigre de, som have havt Kokopper, sig med, at de aldrig faae de naturlige Kopper." — Men naar man vilde antage denne Yttring for en Opfindelse, saa kunde man med samme Skjel sige, at Propheten Elias var den første Opfinder af Luftmachiner.

I et af de Engelske Fængsler indrettes der nu Skoler for Fangernes Børn.

Bresterflaaden, som bestaaer af 21 Linieskibe og 4 Fregatter, er seilfærdig. Da man hidtil ikke har havt nogen Efterretning angaaende den Ferrolske, saa troer man, at den er gaaet til Middelhavet, for der at modsætte sig Fienden, hvis Krigen paa Fastlandet skulde udbryde paa ny.

De Engelske Kjøbmænd, hvis Eiendom i Spanien er bleven confisqueret, skulle holdes skadesløse ved de Priser, som ere blevne gjorte førend Krigens Udbrud: en Foranstaltning, som Søfolkene ikke ere fornøiede med.

Lancaster, en Qvæker, har aabnet en Subskription til Landsbyskolers Oprettelse for 10,000 Børn. Kongen har subskriberet paa 100 Pund.

I de Engelske Havne ligger der nu saa mange Skibe med Hvede, at Priserne ere meget lave.

Sir Sidney Smith har gjort Forsøg med et nyt Slags Skibe, hvormed man ved lavt Vand uformærkt kan liste sig ind under de fiendtlige Batterier. I Henseende til alt hvad der angaaer Ødelæggelsesmachiner har man stor Agtelse for denne Søkriger.

Hertugen af Buckingham har paa sit Landgods nylig givet et Gilde, der ikke har kostet mindre end 20,000 Pd. (120,000 Rdlr.), og som varede i adskillige Dage.

Den ædle Wilberforces Bestræbelser synes dog ikke at have været ganske frugtesløse. Med næste Aars Begyndelse skal der ikke indføres flere end tre Negerslaver af hvert 100 i de Engelske Colonier.

Nylig døde Hertugen af Gloucester, den sidste af Kongens 3 Brødre i sit 61de Aar. 1766 ægtede han Enkegrevinden Waldegrave, en Datter af Sir R. Walpole. Dette Ubeqvemsægteskab (Mesalliance) har givet Anledning til den bekjendte Formælingsact, efter hvilken intet Lem af den Kongl. Familie maa formæle sig med nogen Undersaat. Hans Caracteer roses meget. Hans Hjerte gjemmes i en Urne af Egetræ, omgivet med Bly og overtrukket med Fløiel.

Den navnkundige Reisende Mungo Park var den 14 April kommen til Floden Gambia, hvorpaa han fortsatte sin Reise i det indre Africa. Uagtet man havde 100 Graders Varme, befandt han sig dog meget vel, og af det Africanske Corps paa 50 Mand, som han havde medtaget fra Goree, var kun en eneste død.

Rom. Paven gjør sig nu fortjent ved at lade de Romerske Antiqviteter rense fra alle de Ureenligheder, som de hidtil vare bedækkede med. — Den hellige Fader har nu udgivet sin Reise til Frankrige, som bestaaer af fem Bind, og hvortil det sjette endnu kan ventes.

Den hellige Peter, en Brig, som Napoleon har foræret Paven, er, efter en kort Fægtning, bleven taget af et Africansk Røverskib, og saaledes falt det Hedninger i Hænderne.

Neapel. Ved Jordskjelvet løb næsten alle Indbyggerne, som regnes for 370,000, omkring i Gaderne, jamrede sig paa alle muelige Maader og anraabte den hellige Anna, hvis Fest just samme Dag blev høitideligholdt. I sex Dage vare Gaderne opfyldte med Drenge- og Pigeborn, som, barføddede og uden Bedækning, fulgte Korsene og sang Psalmer. Lazzaronerne tillode sig mange Yderligheder, og anfaldt endog den fortjente Politiemesters Vogn, ved hvis utrættelige Iver det blev forekommet, at 6000 Fanger ikke brød ud af Fængslerne, skjønt de havde prøvet derpaa. — Staden Bajano er bleven forvandlet til en Sø og Fomento til et ildsprudende Bjerg. En heel Flod er forsvunden under Jorden.

Tydskland. I Weimar har D. Gall havt 200 betalende Tilhørere, og desuden faaet foræret af Arveprindsen og Storførstinden en brillant Ring. — I Turgau sagde han om en Person, som man i Tugthuset præsenterede ham, at han havde et stærkt Toneorgan. Nogle af de Tilstedeværende fandt det besynderligt, da Personen var — døvstum. Men ved nøiere Undersøgelse fandtes, at han, hvor døv han end var, dog slog Tacten naar han hørte Musik.

I Wien kom nylig en Mand til en Karl paa Gaden, og bad ham om at bære den Æske, han havde under Armen, imod at han betalte ham for hans Umage. Karlen tog uden Betænkning Æsken, men da Manden paa engang forsvandt, bragte han den op paa Politiekammeret. Da man aabnede den, fandtes i samme et afhugget Hoved af en Jøde eller Armenianer.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste

Skilderie

af

Kjøbenhavn.

No. 95.

Den 9 September, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Skrivelse fra Poeten i Aabenraa.

(Sluttet.)

Efter at jeg tilbørlig har overveiet min Kones Raad, har jeg fundet, at hun har fuldkommen Ret. Den, som vil leve med sin Tidsalder, maa heller ikke glemme dens Fordomme. Denne Regel gjelder overalt i Poesien og Philosophien. Menneskene ville skuffes, hvorfor ikke føie dem heri? Poeten i Aabenraa er dem for gammeldags — hvo kan da vel fortænke mig, at jeg søger at skaffe mig og mine Brød som Poeten paa Østergade?

Vore Naboer Tydskerne forstaae bedre at tilfredsstille deres Publicums Begjerligheder. De angle saa længe med Litteraturens Guldangel i Smagens Hav, indtil den læsende Verden bider paa Krogen. Paa Messen i Leipzig sondere de deres Læsepublicums Smag. Først præsentere de det en lille Rinaldo Rinaldini i fire Bind; bider det paa Krogen, saa avler denne Rinaldo saa mange Røvere, Tyve og Mordbrændere, at det fuldkommen kan tilfredsstille sin Lyst. Publicum er et Barn, sige de, som bestandig vil have nyt Legetøi, og som aldrig er gladere, end naar man lemper sig efter dets Indfald og Griller. Det morer sig med det ubetydeligste Spilleværk saalænge det er nyt; men naar det er to Dage gammelt, har det ingen Ro paa sig, førend det har faaet det slaaet i Stykker. De Tydske Poeter leve derfor som Herremænd, medens Evalder og Wesseler maae sulte ihjel. Den ubetydeligste Germaniske Rimesmed kan spise Karper, naar jeg maa lade mig nøie med tørre Jyder. — Jeg har derfor ganske forandret mine Grundsætninger: jeg skal rette mig efter vort Publicums Smag; det skal faae tusind og een Nats Historier, Gjengangere, Span-

Kjerlinger, talende Græshopper, raisonnerende Lysestager, Guldbækker og Sølvbækker, Rosenhave og Purpurlunde i Skokketal.

Jeg agter endnu inden denne Maaneds Udgang at udføre min Kones Plan. Boutiquen paa Østergaden har jeg allerede leiet. Min Være har jeg givet første Panterettighed i Alt, hvad jeg eier og eiende vorder — NB. af Vers. Mit Oplag skal hedde: **De ni Musers Urtebod.** En stor Lampe, et Skildt, hvorpaa der med gyldne Bogstaver staaer skrevet: her sælges og skrives alle muelige Slags Vers, fra 12 Skill. til 12 Rdlr. Stykket, vil nok trække Søgning til Huset. En ung Tydsker, der har staaet i Lære hos den store Schlegel, og som kan give Vers det rigtige moderne Snit, har jeg antaget som Bodsvend. En udførligere Bekjendtgjørelse vil De med det første læse i Adresseavisen.

Poeten i Aabenraa.

Replik, og gjentagen Opfordring til Hr. Kommandeersergeant og Litteratus Seidelin.

(Indsendt. — Sluttet.)

Om det nogentid vil komme saavidt med det enkelte Menneskes sædelige Forbedring, og følgelig

med Menneskeslægtens Forfatning, at Kjønsdrivtens Tilfredsstillelse i den ugivte Stand vil ophøre, at offentlige Bordeller af sig selv ville ophæves, derpaa tvivler jeg, saalænge Mennesket bliver Menneske, d. e. saalænge Strid imellem Fornuft og Sandselighed er Betingelsen for dets Sædelighed og Frihed, saalænge det kun ved Fornuftens Seier over Lidenskaberne er muligt at erhverve Dydens Krands. Ligesaa lidt kan jeg bifalde hiin Forfatters Mening *), der af Moralens nødvendige Forening med Politiken vil bevise, at Staten ikke, uden at forsynde sig imod Menneskeheden, kan taale Bordeller og langt mindre offentlig authorisere dem; efter dette, turde Staten ei heller, for at være konseqvent, taale noget Værtshuus eller andre offentlige Forsamlingssteder, fordi mangen een ogsaa her, ved Drik, Dands og Spil, sætter sit Liv, sin Sundhed, sin Lykke og sin Ære i Fare. — Saavidt Forfatteren, Læseren slutte herfra til det Øvrige.

* * *

Dersom man nu, liig Politivennens Udgiver, vilde ansee et Skrivt som dette, der hverken har mere eller mindre til Hensigt, end at indskrænke, forebygge og, om mueligt, ganske at udrydde Lystsygen: dette Menneskehedens gyselige Onde, for skadeligt, og desaarsag søge at tilintetgjøre det, da maatte uimodsigelig enhver anden Lægebog, den have hvad Navn den vil, den være skrevet for Læger eller Ikkelæger, tilintetgjøres, fordi slige Bøger,

*) Hvorvidt dette Raisonnement er grundet, kan jeg ikke undersøge her; i Henseende til denne Gjenstand henvises Læseren til J. A. Freudenbergs fortræffelige Skrivt: Ueber Staats- und Privatbordelle, nebst einen Anhang über die Organisirung der Bordelle in alten und neuern Zeiten. Berlin 1796.

urigtig anvendte, kunne stifte langt mere Skade end hiin, da de ikke allene, beskrive og lære at kurere den veneriske Smitte, men allehaande Sygdomme, hvoraf nogle i en Hast kunne blive dræbende, og indeholde mangfoldige Recepter, som kunne misbruges; hiint indeholder derimod blot tre uskadelige egentlige Receptformer. Saa maatte Todes oversatte Huuslæge *), og øvrige medicinske Skrivter, Mangors Land-Apothek, Paulitzkys Haandbog, Smiths medicina ruralis, Setlizes Huusraad, Tissots Underviisning for Landmanden, Henrik Smidts Lægebog, Pauli Flora Danica og den hele øvrige Hærskare af store og smaa Skrivter afsted til Lethe, selv Gynæologien ikke undtagen, et Skrivt, som Hr. Antagonisten for en rum Tid siden har behaget i sit Blad at tillægge Prædikat af liderligt, blot fordi de alle i enkelte Tilfælde kunde have skadelige Følger. Saaledes kan enhver Ting i Verden blive skadelig; men mon Skaden kunne tilregnes Tingen? Hvad kan Kniven, Geværet eller deres Fabrikant for at de blive skadelige i den Ondskabsfuldes, i den Uforsigtiges, i den Ukyndiges eller i Barnets Haand? Bør de derfor ikke existere? Men det er nu engang saa; faaer man først i Sinde at rose eller laste en Ting, skrider man gjerne til Extremiteter, betragter den blot ensidig, enten fra den nyttige eller skadelige Side, isteden for at man burde beskue den fra begge og deraf uddrage Resultaterne. Hvor megen Nytte kan ikke lægevidenskabelige Almueskrivter have stiftet ved mangfoldige Leiligheder, fornemlig paa Landet og paa Steder, hvor man ikke har en Læge ved Haanden? og hvor denne haves behøver man jo ikke at betjene sig af dem; endskjønt man maaskee ofte kunde finde sig bedre tjent dermed. Om endog alskens Lægebøger

*) See Huuslægen, oversat af Tode 3die Bind Side 280 til 307.

blebe ganske udryddede, vilde det endda langt fra ikke være nok; en Læge maatte heller aldrig tillades at skrive Recepter, men selv præparere og levere den Syge Medicin, fordi disse, ligesaa ofte som Bøgerne, kunne vorde skadelige. Jeg har i det mindste selv for kort siden, seet et frapant Exempel af dette Slags: en aldrende Mand, som omhyggelig havde sammenskrabet alle de Recepter, han og hans Familie vare blevne ordinerede af Lægen, i hans hele Levetid, og tegnet bag paa enhver Recept, i hvad Sygdom den havde været brugt, sendt i sin velmeendte Enfoldighed, et heelt Bundt deraf op til en Kone i Huset, som var bleven hæftig syg, med det Budskab, at Madamen af dette Bundt Recepter kunde vælge den hun fandt bedst tjenlig i sin Sygdom, og altsaa ikke behøvede at antage nogen Doktor. Konen var dog rigtig nok saa fornuftig, at hun ikke gjorde det, men om hun nu havde fulgt hans Raad, hvad da? kunde det ikke have havt skadelige Følger? og skal Lægen af en saadan Grund høre op at skrive Recepter? kort, hele Lægekonsten maatte undermineres efter Hr. Antagonistens medicinske Bogrevolutionssystem.

Naar et Medicinalpolitie eller Sanitets-Collegium, anseer et under dets Forum henhørende og i Publiko udløbet Skrivt for uskadeligt, har jeg Grund til at troe, at Hr. Seidelin kan være fuldkommen rolig og ubekymret for dets Skadelighed. Og hvor i al Verden tør han, blottet for alle lægevidenskabelige og chemiske Kundskaber, hæve sig over et heelt Fakultet, træde frem og i en afgjørende Tone, uden mindste grundigt Beviis, det han aldrig er istand til at give, sige at den og den Lægebog er skadelig; og hvilket fornuftigt Menneske vilde vel tro ham? Hvad vilde man vel tænke om nogen gjorde den offentlige Udladelse, at en eller anden nyttig Indretning, f. Ex. den i vore

Tider saa yndede Svømmekonst var skadelig fordi den muligen kunde give Leilighed til Desertering; fordi den ikke kan gavne Sømanden selv i en stærk Storm naar Skibet forgaaer midt i det store Ocean, ja endog i Nærheden af et klippefuldt Land, i hvilket Tilfælde denne Konst dog egentlig skulde vise sin Nytte. (Thi, kunde man indvende, hvo skal redde ham her? Hvor længe er han istand til at modstaae Bølgernes Vælde? I Nærheden af Landet vil han kastes imod Klipperne og knuses; og hvor let kunde det ikke hænde sig, at han berøvedes en Arm eller et Been af den graadig Haifisk — her blev altsaa Svømmekonsten kun et Middel til at forlænge hans Lidelser, og Ikkesvømmeren vilde være langt bedre faren. Ja, hvor let vil vel ikke den mindre øvede eller ømfindtlige Svømmer i en pludselig Livsfare, endog i stille Veir, om ikke forglemme at udøve Svømmekonstens Regler, saa dog af Vandets Kulde faae Krampetrækninger i Arme eller Been og saaledes alligevel omkomme, hvilket Exempler have viist.) Skulde Svømmekonsten, saaledes betragtet fra den skadelige Side, derfor ikke være meget nyttig og nødvendig?

At en Mand som Politivennens Udgiver, der dog ellers med stadig Activitet, et skarpseende Øie og med priisværdig Iver, i sit Blad søger at rette Uordener, kan falde paa at ville hævde en af de gyseligste af alle Uordener, nemlig den veneriske Smittes Vedblivelse, og ikke ønsker nogen Reform dermed til det bedre, det begriber jeg ikke; thi Skjørlevnet i Smug bliver dog upaatvivlelig, i hvor meget man end opkaster sig til dets Skytspatron og Velynder, langt farligere for den uerfarne, ubesmittede Yngling, end et offentligt velorganiseret Bordel, ved de mangfoldige smigrende Tillokkelser og den forføriske Tone, hvormed hine Vellystens

Sirener paa alle Gader og Stræder vide at lokke den Svage, som ikke mærker Slangegiften i deres konstlede Rosen-Barm, i Garnet; uden endog at hensee til Lystsygens Indskrænkning, eller tale om de flere skadelige Indflydelser: Værelsernes Fordærvelse, Sædernes Fordærvelse o. s. v. — Naar et Onde ikke kan ganske hæves, synes det dog Pligt at gjøre det saa taaleligt som muligt, og at foretrække et mindre for et større Onde. Det bliver tillige en evig Sandhed, at Midler, som forebygge Smittelsen af det veneriske Onde, formindske ogsaa sammes Udbredelse; dersom vi altsaa havde et sikkert og i ethvert Tilfælde almindeligt Forebyggelsesmiddel, saa havde vi tillige et Middel til at udrydde Lystsygen efterhaanden; Opfindelsen af et saadant Middel var alle lærde Selskabers og Akademiers høieste Belønning værd. Men saaledes gaaer det i Verden, den, der engang har sat sig i Hovedet, at benægte den klare Dag, han kan ikke see, om end Solen stod midt paa Himmelen; kun den rolige Forstand er skikket til at dømme rigtig, Lidenskaberne see alting skiævt.

Hiint Skrivts Antagonist opfordres derfor atter herved til at besvare de i No. 83. af dette Blad opgivne Spørgsmaale samt et Tillæg af tvende Ditto, foranlediget af hans i Politivennen No. 381 indrykkede vrange Dyne- og Halmsnak, eller tilbagekalde sin ulempelige Dom. De tvende tillagte Spørgsmaale ere:

1) Da Hr. S. i Stykket: af Dynen i Halmen, med Argusøine vil have opdaget, hvad hverken jeg eller flere kan see, nemlig: at Hr. Malling under sit Navn offentlig skal have averteret: "at man med Bogen kunde sikkre sig for venerisk Smitte," saa spørges: Hvor findes dette Citat i Hr. Mallings Avertissement, der blot inde-

holder Bogens Hovedtittel og ligefrem anpriser Skrivtet? (See Politivennen No. 377. S. 5995.)

2) Hvor findes den citerede Erklæring: "at Bogen hverken kan eller skal sikkre for venerisk Smitte" i mit saakaldte Forsvar? (See No. 83. S. 1315.) At opgive nogle Spørgsmaale til Besvarelse, kan vel i egentlig Forstand ikke kaldes noget Forsvar, men vel Præliminairier til et begyndende Forsvar, NB. for Bogen, ikke for Hr. Malling, der hverken er Forfatter eller Sagkyndig.

I øvrigt vil ethvert fornuftigt Menneske letzelig indsee, at saalænge Hr. Malling ikke ved uomstødelige Beviser er overtydet om et Skrivts Skadelighed, vilde det i enhver Henseende være ligesaa ubilligt og urimeligt at tilintetgjøre det for Hr. S. Indfalds Skyld, som det er at begjære det uden at meddele samme. Her veed jeg ikke at give Hr. Antagonisten bedre Raad, end at kjøbe Oplaget af dette Skrivt af Forlæggeren, derved erholdt han fri Raadighed over det, og kunde nu udføre sin, efter hans Troe, christlige Gjerning, med at despotisere og regjere derover saa meget han lystede.

Sandheden er kun een, men den øines fra forskjellige Synspunkter, tydelig Overbeviisning og rene Motiver bære Seierens Præg.

H. C. Lund.

Blandede Nyheder.

Fædrenelandet. Den Sjællandske Landmand fører i denne Tid stor Klage over den idelige Regn, der forhindrer ham i at faae den slagne Sæd ind, som tildeels allerede har skudt Spirer. Den skadelige

Virkning af en saadan Sæds Nydelse er almindelig bekjendt, og der er ingen Tvivl om, at jo Øvrigheden vil sørge for de fornødne Forebyggelsesmidler.

To Spidsbuber, hvoraf den ene nylig var kommen ud af Forbedringshuset, mødte for kort Tid siden paa Helliggeistes Kirkegaard en Embedsmand, hvis Brevtaske stak frem af Lommen. De trak den op og gik deres Vei, uden at den Bestjaalne strax mærkede det. En Skomager, som i nogen Afstand havde været Vidne dertil, løb efter dem og vilde anholde dem. Men da de smuttede fra ham, gik han strax op paa Politiekammeret, for der at angive dem. Imidlertid havde den Bestjaalne allerede meldt sig. I Tegnebogen laae der 450 Rdlr. Skomageren kjendte just Spidsbubene af Navn; de bleve strax hentede og arresterede. Efterat den ene af dem havde i Stokhuset faaet 22 Kat, tilstod han, at han havde stjaalet Brevtasken og givet en tredie Spidsbube Pengene i Forvaring. Den sidste, som nu ogsaa blev kaldet, negtede at han havde faaet dem, men da han i Arresten blev visiteret, fandt man Pengene i hans Hattepul.

Den Franske Skuespiller Calais, et Medlem af den Stockholmske Theatertroup, er nyligen kommen tilbage til Hovedstaden, som han for nogen Tid siden havde forladt, og skal, efter Sigende, antages som Sanger ved Theatret.

Sidst i denne Maaned agte Medlemmerne af den vestindiske Landsoverret, som i afvigte Aar strandede paa Læsøe, at tiltræde Reisen til deres Bestemmelse.

Det Asiatiske Compagnies Skib: Kronprindsen, ventes med det første tilbage fra China, og samme Compagnies Skib, Dannemark kaldet, skal om nogen Tid afgaae til Batavia.

Statsministeren Grev Schimmelmann afreiser i disse Dage fra Kjøbenhavn til sit Grevskab i Jylland.

Det hedder nu, at Husenes Matricul og No. i Kjøbenhavn skulle forandres og indrettes paa ny.

I afvigte Uge har Høsten taget sin Begyndelse i Egnen omkring Viborg. Rugen er der paa mange Steder enten svang eller har Brand i Straaet. Kjernen kan derfor ikke bringes til Modenhed. Boghveden er paa mange Steder ganske mislykket, og de sidste Nætters ikke ubetydelige Frost har givet endog den gode sin Rest.

I Glückstadt oprettes nu en Boghandling, som en vis Hr. Schneider har faaet Privilegium paa.

Den botaniske Hauge har nyligen faaet en betydelig Tilvext i en smuk Samling af Capske Løgarter af Slægterne Ixia Gladiolus og Antholyza, fra Hr. Etatsraad de Conink. De vare alle i meget god Stand, og staae allerede i fuld Flor. Den har ligeledes i denne Sommer faaet en sjelden Samling af levende Planter fra Calcutta, som det Engelske Ostindiske Compagnie har tilsendt den ved Dr. Roxburg. — Hr. Capitain Helsting, som beredvilligen og uden Bekostning for Haugen paatog sig at transportere disse Planter fra Bengalen herhid, har viist saa megen Omsorg for dem, at næsten hele Samlingen ankom uskadt. — Ved denne Leilighed fortjener det at erindres, at een af vore Gartnere har i Sommer ladet komme hertil Kjøbenhavn over Hamborg en stor Deel udenlandske levende Planter i Potter. De ankom hertil uden at have taget mindste Skade.

Holmens Magt bestaaer nu 1) af fire Divisioner, som boe i Nyboder, og ere deelte i 9 Compagnier hvert paa 90 Mand, hvoriblandt 13 Frimænd, og 2) af 8 Compagnier, hvert paa 350 Mand, hvoriblandt Haandværksstokken &c.

Gjestgiver Jepsen i Faaborg har ladet bekjendtgjøre følgende: "En vis B— her af Byen, var for nogen Tid siden paa en Reise i Holsteen, og da han ved hans Hjemkomst var forlegen for at bekjendtgjøre Byens Indvaanere dette hans Udenlands-Tog, samt hvad han der havde hørt og seet, fandt han især Fornøielse i at udsprede: at den sidste Gang Hans Durchlauchtighed Hertugen af Slesvig-Holsten-Augustenborg, med høie Gemalinde, Familie og Suite, beærede mit Huus med deres Nærværelse ved deres Overfart herfra til Als den 28 og 29de April, havde jeg ladet mig saa ublu betale (nemlig med 200 Rdlr.) hvilket Hertugen havde optaget med største Unaade, og forsikret aldrig at ville tage over Faaborg til Als mere. Dette Rygtes Løgnagtighed følede jeg, men jeg indsaae tillige at det var muligt, at det hos de Reisende, der beære mit Huus med at logere der, kunne gjøre et ubehageligt Indtryk og skille mig ved min Næring; jeg gav mig derfor den underdanigste Frihed at tilskrive Hans Durchlauchtighed selv, og bede om det naadigst maatte behage ham at tillade hans Sekretair, at give mig en verificeret Gjenpart af min Regning (der kun er paa 100 Rd.) denne erholdt jeg med sidste Post, tilligemed et Brev fra Hr. Hofraad Andresen, og indrykkes Regningen med Verificationen her Ord til andet saaledes:

"Copie. Allerunderdanigst Regning.

"For Hans Durchlauchtighed Hertugen med høie "Gemalinde og Suite er mig betalt for Logis, "Spiisning og Opvartning m. v. i alt 100 Rd. "(Eet Hundrede Rigsdaler) hvorfor underdanigst qvitteres.

"Faaborg d. 29 April 1805. J. Jepsen."

"Afskrivtens nøie Overeensstemmelse med Ori"ginalen, og at Hr. Jepsen ikke har erholdet me-

"re end ovenanførte 100 Rd. dansk Courant, bevid-
"nes herved efter Forlangende.

"Kbhavn d. 27 Aug. 1805. Joh. Andresen.
"Hofraad og Sekretair hos H. D.
"Hertugen til Augustenborg."

Denne Bekjendtgjørelse troer jeg at være Pligt imod mig selv, og at jeg derved ligeledes har tilintetgjort det ubehagelige Indtryk, som dette, nu beviist usandfærdige Rygte, kunne have foraarsaget hos dem, som ei kjende mit Huus og mine opførende Regninger nøie nok. J. Jepsen,
Faaborg d. 31 Aug. 1805 Gjæstgiver.

Madrid. Kongen, som har erfaret at adskillige Engelske Kjøbmænd sende deres Varer med neutrale Skibe til Cadix, under det Paaskud, at de tilhøre disse Nationer, har befalet, at Forbudet, angaaende Engelske Varers Indførsel i Spanien, paa det strængeste skal efterleves.

I Lissabon gives et bestemt Antal fattige Pigebørn af retskafne Forældre en passende Opdragelse og Dannelse, uden mindste Betaling.

Amsterdam. Fra Godthaabs Forbjerg meldes, at man endnu bestandig sætter sig i Forsvar mod et fiendtlig Angreb. Men mange Slags Fornødenheder ere meget dyre her. En Alen blaat Klæde koster 15 Rdlr., en Hat 14, et Pund Garn 8 Rdlr.

Berlin. Kongen har ladet bygge et nyt Kornmagazin, som er 250 til 300 Fod langt og 100 Fod bredt. Det er sex Etager høit, og kan altsaa indbefatte et Kornforraad, som kan forsyne hele Berlin, om end al Tilførsel afskjæres det i tre Aar. Det har en meget beqvem Beliggenhed ved Floden Spree.

Hoffet besaae nyligen paa Porcellainsfabriken den der forfærdigede Samling af ny store Vaser, hvis pragtfulde Zirater høre til de skjønneste Ar-

beider, man af dette Slags hidtil har seet. De ere bestemte for et stort Keiserligt Hof (formodentlig det Franske) og skulle med det første sendes did.

I Berlin har der allerede i adskillige Aar existeret en Missionsanstalt for det indere Africa. Her dannes paa Engelsk Bekostning endeel Tydske og Lutheranere, som bruges til at forklare Negrene paa Kysten Guinea og især Susueterne Evangeliet i deres Modersmaal.

Wien. Den Russiske Ambassade har tilkjendegivet Regjeringen, at to Russiske Armeer ere i Antog, for at understøtte den Fredsmægling, som Keiser Alexander har paataget sig.

Den nylig afdøde Grev v. Lehrbach har testamenteret sin Broder sin hele Eiendom, under den Betingelse, at givte sig overeensstemmende med sin Stand. I modsat Fald, eller hvis han skulde døe uden Arving, har den Afdøde udnævnt en Fideicommis af 120,000 Rdlr., for hvilke tolv unge Hessiske Adelsmænd skulle opdrages. Denne Mand vilde ret sætte sin Broder istand til at leve efter sin Stand.

Den Østerrigske Magt, som er bestemt til at forsvare Grændserne, bestaaer af 250,000 Mand, foruden Bombarderere, Canonerere, Sappeurer og Pontonnerer.

Petersborg. Krigsrustningerne fortsættes her med en i den Russiske Krigshistorie mageløs Kraft og Iver. Den 22 f. M. afmarcherede de tre sidste Grenadeerregimenter, der laae i Petersborg, og d. 23de de resterende Gardere. Keiseren selv vil, efter Sigende, gaae til Armeen. Adskillige Coffardieskibe ere blevne fragtede for Regjeringens Regning.

Frankrige. Den nuværende Eier af det Huus, som den berømte Moliere beboede i Paris, har ladet opsætte hans Buste af Bronze.

Huset, som nu er et Værtshuus, har faaet et Skildt med Opskriften: à la Tête noire (til det sorte Hoved). Stakkels Moliere! Dine Samtidige vilde ikke begrave dig i Christenjord — dine Efterlevende gjøre dit Huus til en Kro!

I Lille omkom nyligen to ædle Videnskabsmænd paa en beklagelig Maade. Becu, Overlærer ved Militairsygehuset, lod i sin Hauge anlægge en underjordisk Hvælving, der skulde bruges til de Bade, som han høimodigen havde besluttet at indrette for de Fattige. Da han nylig førte Testelin, Professor i Mathematiken, ned i denne Hvælving, og den stærke Regn havde gjort den Jord, som bedækkede den, for tung, saa styrtede den i Øieblikket sammen. Efter tre Qvarteers Forløb bleve de Ulykkelige opgravede, men intet Redningsmiddel kunde bringe dem til Live igjen.

Italien. Det Gravmæle, som Canova har forfærdiget for den afdøde Erkehertuginde af Sachsen-Teschen, er nu færdigt og sendes til sit Bestemmelsessted. Blandt denne Konstners nyeste Arbeider beundres især en colossalsk Gruppe: Theseus, som dræber en Centaur.

Omtrent 14,000 Mennesker skulle i Alt være blevne et Offer for Jordskjelvet i det Neapolitanske, skjønt man troer, at dette Antal er overdrevet. Dog var denne ulykkelige Begivenhed langtfra ikke saa rædsom som den, der indtraf 1783 i Calabrien og Messina, hvor der omkom 30,000 Mennesker, eller 1755 i Lissabon, hvor der i en Tid af 8 Minuter omkom 29,000 Mennesker.

Tydskland. I der Freimüthige siges: "Nationalinstitutet har nu anden Gang fornyet sit Spørgsmaal angaaende adskillige Dyrearters Vintersøvn. Det er imidlertid endnu meget tvivlsomt, om den fuldkomne Opløsning af dette Spørgsmaal vil have meget vigtige Resultater for Naturlæren."

I det Schlesiske er der nylig faldet en Regn, der saae ud som Erter. Den berømte Prof. Willdenow, som har undersøgt denne Erteregn, har fundet, at den bestod af Plantefrø.

I Wien har en Snedker, for at befordre Indbyggernes Beqvemmelighed, anlagt et fuldstændigt Magazin af alle muelige Liigkister.

I Nærheden af Unterseen i det Bernske Overland høitideligholdt man d. 17 f. M. den saakaldte Alpehyrdefest, i Forgrunden af Ruinerne af den gamle Borg Urspunnen. Hele Skarer af Tilskuere strømmede til, og fra de længst bortliggende Egne kom Folk, som toge Deel i de forskjellige Lege og Forlystelser. Henved 30,000 Mennesker vare her samlede. Der blev ved denne Leilighed aflagt Prøver paa den meest udmærkede Legemsstyrke og Behændighed. 12 Overlændere kastede en 36 pundig Canonkugle til et bestemt Maal. Appenzellere kastede Kieselstene paa 184 Pund i en vis Afstand 2c.

Den Leipziger Bogmesse har allene i Opdragelsesfaget frembragt i Aar 130 Bøger.

London. Man har fragtet her saa mange Skibe, man kunde faae paa tre Maaneder, og betaler i Fragt for hver Tønde 20 Eng. Shill. om Maaneden. Disse Skibe skulle bringe Russiske Tropper til Svensk Pommern. Naar de ere komne did, vil man fordre en bestemt Erklæring af Preussen.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 96.

Den 13 September, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Reisen til Vemmetofte.

(Fortsat.)

Morgenstunden.

"Morgenstund har Guld i Mund" siger et gammelt Ordsprog, men dersom det sagde Sandhed, vilde den største Deel af den lærde Republik staae op med Solen, endskjønt Gud og hver Mand veed, at de fleste Lærde sove til Kl. 9., ja at endog mangen en Digter, der har besjunget Solens Opgang i Hexameter, aldrig i sit Liv har seet den staae op. Men har end Morgenstunden ikke Guld, saa har den dog Liv og Sundhed i Munden, og Held den, der med et

roligt og glad Hjerte hver Morgen kan byde Solen den første Velkomst!

Klokken i Valløes gamle Klostertaarn havde nylig slaaet fire, da jeg i Selskab med Fetter Tobias, der allerede røgede af sin Keiserpibe, gjorde en Morgenpromenade omkring Slottet og i Slotshaugen. En Taushed, der stemte Sjelen til de høitideligste Følelser, herskede over hele Egnen. Solen var endnu ikke ganske kommen op. Men den smilede os ligesaa glad i Møde, som da den første Gang udbredte sine Straaler over Edens Hauge, og Jordens første Mennesker velsignede dens alt oplivende Kraft. Den var endnu den samme hulde og blide Moder, som fra Aartusinde af har udbredt Held, Liv og Glæde over den hele Natur med saa upartisk og rund en Haand. Hvo kan fortænke det uoplyste Naturmenneske, at det falder ned i Støvet og tilbeder dette evig straalende, efter urokkelige Naturlove handlende Væsen, denne Ildverden, som anvender den fortærende Kraft, der kunde tilintetgjøre et heelt Universum, til at fremlokke Grøde af Jordens Skjød, til at beklæde Marken med Blomster, til at opvarme den iiskolde Olding, til at udtømme

Glædens Overflødighedshorn over alle skabte Væsener? Hvo anden end en usynlig Guddoms synlige Kraft kan handle saa stort, saa miskundeligen? — Fald kun ned i Støvet, uforderverede Parser *), og tilbed den Ildkugle, som udbreder saa megen Held over Menneskeslægten! Lad vore Vise længe nok kalde dig Hedning. — Ingen ærer mere Gud end den, der ærer hans skjønneste Værk. Er den blomsterrige Mark ikke ligesaa værdigt et Tilbedelsessted for ham som en Kirke eller Pagode?

Min Fetter var ganske rørt. Han faldt ned paa sine Knæe, og holdt sin Morgenbøn under Guds frie Himmel. Tusinde Lærker istemte hans Lovsang og prise med ham Verdens Skaber.

Alle de, som beboe Valløe Slot og de Bygninger, som høre dertil, ere i egentlig Forstand ikke Landboere. Deres Levemaade ligner Kjøbenhavnernes som een Draabe Vand den anden. De bryde sig intet om Solens Opgang, intet om Lærkernes Morgensang. Naar man undtager Tyendet, saa ligge de endnu alle i den

*) Parserne eller de saakaldte Ildtilbedere betragte, som bekjendt, Solen som Guddommens Billede.

sødeste Søvn, naar Solen allerede længe har svinget sig bort over Bjerg og Dal og over brusende Søer. En Malkepige, — en Tjener i blaat Liberie og med en sort Fløiels Kasket paa ere af menneskelige Skabninger de eneste, som man tidlig om Morgenen møder her. Den Rolighed, som herskede over den hele Egn, var saa stor, at endog Ravne og Krager spadserede i en enlig Gaard bag ved Slottet imellem Hønsene og Kyllingerne, og deelte med dem broderligen det Korn, man havde strøet for dem. Eensomheden synes at have gjort dem saa fortrolige.

Udenfor Valløe Slot staaer der en mærkværdig Liigsteen, som er otte Fod høi og $3\frac{1}{2}$ Fod bred. Den er næsten af Skikkelse som en Sukkertop, naar man undtager, at den oventil ikke løber saa spids ud, og at Kanterne ere noget bugtede. Der findes i alt sex Huller paa samme, hvis Bestemmelse ikke saa let lader sig indsee. Den er for mange Aar siden bleven funden paa en Høi tæt ved Tryggevældegaard, hvorfra den daværende Amtmand over Tryggevælde, **Poul Vobis**, lod den forflytte til Valløe og derpaa opsætte yderst for Enden af den

første Bro, hvor den endnu i dette Øieblik staaer. Den Runeinskription, som findes udhuggen paa denne Steen, er temmelig afslidt. Pontoppidan har oversat den paa Latin i hans Marmora Danica. Men jeg forbigaaer den her, da baade den, der lod Stenen opreise, og den, som den blev opreist for, ikke forekomme i den Danske Historie. Dens egentlige Alder lader sig ikke bestemme, men at den er bleven opreist i den mørkeste Oldtid, ja endog førend den christelige Religions Indførelse i vort Fædreneland, har man Grund til at troe, da der i hele Inscriptionen ikke findes et eneste Ord, som har mindste Hensyn til Christendommen. — Saaledes ligger den ældre Deel af vor Historie indhyllet i et mørkt Slør, og selv de vigtigste Mindesmærker synes Tidens Tand forgjeves at have levnet os. Frederik den Femte lod med Kongelig Rundhed et Selskab af Lærde reise omkring i det fjerne Arabien, for at gjøre Opdagelser, der i det høieste kun kunde bringe Lys i Ægyptiske og Ebraiske Myther. — Zoega udtømmer i Rom sin Flids og Lærdoms hele Kraft, for at forklare fremmede Nationers Oldsager, og vore egne Mindesmær-

ker ændses ikke mere, ja mishandles og ødelægges endog *)! Det er endnu en Lykke for Dannemark, at det har havt Mænd som Langebek, Pontoppidan og Suhm, der besadde Patriotisme nok til at redde en Deel af vore historiske Mindesmærker fra Forglemmelse. I vor Tidsalder, hvor man saa ganske lader sig henrive af Smaahedsaand og Letsind, vilde det været

*) Hvor er det ærværdige og i Dannemarks Aarbøger saa ofte omtalte Antworskov? — For evig forsvundet. Dets mange Oldsager ere ødelagte og forstyrrede, ikke ved Tidens Tand, men ved Menneskehænder. Dette Slot, som i sin Tid havde en Riddersal med en Mængde Runeinscriptioner, og en Kirke med mange mærkelige Gravmæler, blev med tilhørende Eiendomme solgt for nogle og tyve Aar siden til den afdøde Financeraad Coes for 180,000 Rdlr., som lod den ældgamle Kirke aldeles nedbryde, for at bruge Bygningsmaterialierne. Dets nuværende Eier har givet over fire Tønder Guld for det. Havde Regjeringen beholdt det, saa havde den ikke allene vundet to Tønder Guld, men enhver Elsker af Oldsager havde da tillige kunnet nyde den Glæde, at see eet af Dannemarks ældste Slotte reddet fra Undergang.

vanskeligt at finde saadanne Mænd. Den Danneaand og Dannefølelse, der besjelede vore Fædre, synes ganske at være forsvunden.

Slotshaugen er meget skjøn og den nuværende Gartner, Hr. Døllner, har i den senere Tid søgt at forskjønne den ved Engelske Anlæg. — Fæstningsgravene og Broene omkring Slottet ere i maadelig Tilstand, men de næsten indtørrede Vandgrave, som ere bedækkede med Andemad, og de skrøbelige og mosbegroede Broer, give det Hele et ærværdigt og romantiskt Udseende. To Bjørne af Steen, som staae foran ved Hovedindgangen, ere ligeledes næsten ganske bedækkede med Mos, og deres hele Form vidner om, at de have overlevet mange Generationer. Den gothiske Djærvhed, som hersker i den hele Bygning, den Tryghed, hvormed den har trodset Tidens Omvæltninger, behagede mig særdeles meget, og den skjønneste og smagfuldeste Bygning fra de nyere Tider kunde ikke have havt den Interesse for mig, som denne gamle, ærværdige Borg. Man kan ikke noksom rose dens Bestyrere, at de ikke have skilt den ved sin udvortes Form. — Den egentlige gamle Hovedbygning er i det forrige Aarhundrede, da

den med det Grevskab, der hører dertil, kom under Kronen, bleven meget forøget. Frederik den Fjerde lod to store Fløie opbygge af ny og den indre Deel af Slottet indrette efter de Tiders Smag. Ogsaa Haugen lod han udvide og forskjønne. Den andægtige Dronning, Sophia Magdalena, der havde faaet Slottet som en Foræring af Christian den Sjette, gjorde det til en Stiftelse for adelige Frøkener, og bestemte Grevskabet og de tilhørende Godser til deres Underholdning. Stiftelsen blev med megen Pragt og Høitidelighed indviet d. 14 Maji 1738. Sophia Magdalenas og Christian den Sjettes Navnetræk findes ogsaa anbragte paa mange Steder i Slottet, saavel i Cabinetterne som i Capellet. I hiin Tidsalder herskede der et besynderlig Slags Klostertvang og utidig Andægtighed, som nu ikke finder Sted mere. Ingen af Stiftsdamerne turde den Gang paa sine Værelser være i Enrum med noget Mandfolk, var det end hendes egen Broder, eller nærmeste Paarørende.

Valløby.

Ikke langt fra Valløe-Slot ligger Valløby — en simpel Bondeby — men i mange

Henseender mærkværdigere end den største Kjøbstæd. Solen havde allerede begyndt at dale, da jeg og min Fetter spadserede derhen, for at tage Kirken i Oiesyn. Da vi kom did viste man os hen til Degnen, der boede tæt ved Kirken. Naar man tænker sig en Degn, forestiller man sig altid en Mand, som fra Top til Taa er sort som en Ravn, og som kun behøver at lukke Munden op, for at overbevise hele Verden om, at han er vant til at sige Amen. Men den Gang indsaae vi tilfulde det Vaklende i alle empiriske Begreber. Degnen til Valløby Kirke var klædt i en slet og ret Bondekofte, og var hverken mere eller mindre end en slet og ret Bonde. Min Fetter kunde aldeles ikke overtale sig til at troe, at denne Bondemand var Degn, som, efter hans Formening, dog pleier at være en Person, der hører til Klerestiet, men da Manden traadte frem med et stort Knippe Nøgler og aabnede Kirkedørren, saa maatte han sande Shakesspear's Ord: at der gives meget imellem Himmel og Jord, som vor Philosophie ikke drømmer noget om.

Hvad Tid denne Kirke egentlig er bygt, vides ikke, men at den fuldkommen er tre Hundrede Aar gammel, det maa man slutte af

Rosenkrantzes Begravelse, som er fra 1553. Som Landsbykirke betragtet er den udmærket smuk. Ved Alteret sees Rosenkrantz og hans Frue i Legemsstørrelse og i ridderlig Dragt, malede al fresco, eller paa Kalk. Fra de catholske Tider findes adskillige Levninger. Over een af Dørene hænger der en Altertavle, som er udarbeidet af Alabaster paa blaa Grund, og omtrent en Alen lang og en halv Alen høi. Den er et sandt Mesterstykke, som man maaskee i hele Dannemark ikke har Mage til. Hver Figur er udarbeidet i den ægte antique Smag, og der er ingen Tvivl om, at den er forfærdiget i Italien i de Catholske Tider, og kjøbt der for en meget betydelig Sum. Nu hænger den i Vallsbykirke, bedækket med Støv, uden at nogen synes at skjønne dens Værd. Naar Kirken med Tiden engang forandres, saa forestaaer dette Konstværk neppe nogen anden Skjebne, end at det bliver kastet hen paa et Loft imellem andre ubrugelige Sager.

(Fortsættes.)

Blandede Nyheder.

Fædrenelandet. Den Crisis, som vort Sprogs Retskrivningslære i denne Tid befinder sig i, maa enten drage dens totale Forvirring efter sig, eller og for bestandig bestemme dens Grundlove. Den er for heftig til, at ikke det første eller det sidste skal være en Følge deraf. Ogsaa Hr. Dr. og Conrector Bloch i Odensee har nu givet os et Skrivt under Titel af Grundtræk til en Dansk Retskrivningslære, der er udarbeidet med megen Eftertanke. Han har holdt en fornuftig Middelvei imellem den gamle og nye Skrivemaade. De mange Reformer forøge, efter hans Mening, Retskrivningens Vanskeligheder, istedet for at gjøre den simplere, og Begynderen, som maa lære at kjende Ordene under en dobbelt Skikkelse, forvirres snarere end hjelpes ved den ny Ortographie.

Een af vore Grosserere har i Aar havt den heldige Idee, at forskrive 100,000 Tønder Rug fra Archangel. 7000 Tdr. ere allerede ankomne.

I Nyborg er af Sognepræsten oprettet en Søndagsskole. 7 Svende og 18 Drenge af Haandværksstanden udgjøre indtil denne Tid Antallet. En duelig og indsigtsfuld Mand, Seminaristen Hr. Rønning, giver Underviisning i Regning og Skrivning. Hr. Ambders vil til November give Underviisning i Tegning. Ogsaa underholdes der med dem Samtaler, hvis Hensigt er at danne dem til brugbare, sædelige og retskafne Borgere. Indretningen mangler ikke Understøttelse. 6 Borgere have allerede givet til at bestride Udgiverne 24 Rdlr.

Fra Odense meldes: Natten imellem sidstafvigte Løverdag og Søndag blev man her pludselig afbrudt i Søvnen ved Brand-Allarm. Ilden opkom uden for Nørreport i den nordre Ende af det saakaldte Hyskens Sted, der var beboet af 4 à 5 Familier,

og blev først seet i Rygningen. Uagtet de tililende ypperlige Slukningsanstalter, og den ved denne Leilighed beviste virksomme Deeltagelse af saa mange brave Borgere, foer dog Ilden saaledes i et Oieblik omkring i de fængende Straatage, at det førstmeldte med to andre Steder ganske lagdes i Aske, og et fjerde blev nedbrudt, for at forekomme at Ilden skulde gribe videre om sig. Flere uformuende Familier saae sig saaledes paa engang huusvilde, og fik, paa Livet nær, kun saare lidet af deres Eiendom frelst. Ogsaa denne Gang var det en Lykke for Byen (hvis flere Aars heldige Befrielse for betydelige Odelæggelser af dette Slags ikke noksom kan paaskjønnes og tages til Eftertanke) at Vinden bar ud over Marken, da i modsat Fald sørgeligere Folger kunde have været at befrygte. — Flere gave ved denne Leilighed strax Prøver paa deres Medynk med de Ulykkelige. Saaledes lod blandt Andre en Menneskeven ved Hr. Brandinspecteuren tvende af de brandlidte Familier anvise Logis i sin Leievaaning; fra en Anden modtog han 10 Rdlr. til Udbetaling blandt de meest Trængende, og det vil vist ikke mangle paa anseelige Bidrag fra Ædeltænkende, til at lindre disse saa plndselig forarmede Medborgere deres tunge Kaar. — Herr Bogtrykker Hempel har tilbudet sig at modtage Gaver og uddele dem til de Brandlidte.

Hr. John Collet, som har gjort sig fordeelagtig bekjendt ved sit gode Jordbrug paa Ullevold ved Christiania, besidder fire Mile fra denne Stad en betydelig forenet Eiendom, som hedder Fladeby, og dertil grændser en anden Eiendom, som hedder Nye og Narvested. Foruden mange Huusmænd med Jord, som benyttes paa hans Sauge- og Teglværk, er der nogle og tyve Gaardmænd. Disse Bønder have tilforn ikke dyrket Rug uden i Braate til

Skovens store Ødelæggelse. Nu har han endelig ved Forbud og Bøder, ved Foræringer af Sædekorn og Uddeling af Præmier bragt det saa vidt, at ingen benytter sig mere af Braater, men at mange af disse Bønder have Rug paa aaben Ager, og at Jorden dertil behandles med heel Bark, som paa Ullevold. Hr. Collet tager hver Sommer hver Mands Ager og Eng i Øiesyn, og uddeler Præmier blandt de meest Vindskibelige. Præmierne bestaae fornemmelig i Krogen og Engelske Spader, som ere forsynede med passende Inscriptioner. Førend Hr. Collet fik denne Eiendom maatte næsten enhver Gaardmand kjøbe Rug til sit Huus, nu derimod gives der mange, som endog sælge Rug. Han har ligeledes søgt at udbrede Kleveravlen iblandt dem ved at give dem Kleverfrø. Paa sin Gaard Ullevold lader han oplære nogle Gaardmænds Sønner i et bedre Jordbrug. De ere for nærværende Tid syv i Tallet, og han har givet dem det Engelske Navn Prentices (Lærlinger). De opmuntres aarligen ved større og mindre Medailler, i Forhold til deres Flid. Paa Høravl lægger Hr. Collet ligeledes Vind. I Vinter har han solgt sit Hørfrø af forrige Aars Avling til 12 Rdlr. Tønden. I Skjønhed og Vægt overgaaer det alt Østersøisk Hørfrø, som nogensinde har været indført i Christiania. — Det fortjener her at anmærkes, at Braater egentlig er Skovland, hvis Træe og Krat brændes til Aske, som siden bruges til Gjødning.

De Herrer Barlien og Stephanson i Trondhjem have nu ladet udgaae en Proclamation mod den af Engelskmanden Towill opfundne Redningsbaad. Men uden i Forveien at have beviist, at denne Baad er en Copie af deres, paastaae de, at Engellænderen vil tilegne sig deres Opfindelse. I deres Bekjendtgjørelse sige de: "skulde vi her vilde bruge Redningsbaade efter Greatheads Bygningsmaade, maatte vi først besætte vore øde Kyster og

Holme med et tilstrækkeligt Antal Mennesker, udgrave det 50 Mile lange Trondhjems Leeds Landkyster, at de kunne blive dybe nok, og endelig sætte den fattige Almue istand til at kjøbe sig disse, der koste en Bagatel af 1000 Rdlr."

Paa Fisketorvet i Kjøbenhavn falholdes nu ofte Helleflyndere af usædvanlig Størrelse. I Dag saae man to, der veiede 12½ Lispund.

At man i Sverrig i denne Tid ikke har stor Overflødighed paa Kirsebær sees deraf, at Dronningen af Sverrig nylig har faaet hundrede Flasker Kirsebærviin fra Kjøbenhavn.

Hr. Beerman, der nylig har udgivet Christian den Andens Historie paa Tydsk, agter nu at levere samme Værk paa Dansk. Man mener, at han faaer Adgang til det geheime Archiv, hvor der findes mange vigtige og hidtil utrykte Documenter angaaende denne Konge.

Haag. I det Øieblik, hvor Expeditionen var i Begreb med at afseile, kom der Ordre, at Tropperne og Munitionen strax skulde udskibes igjen; den Krig, som nu udbryder paa Fastlandet, har givet Tingen en ganske anden Vending. Tropperne, som bestode af 18,000 Mand, marcherede ufortøvet til Nordholland, og derfra til Maynz og de øvrige Rhinegne, hvor der sammentrækkes en stor Armee af Russer og Østerriger. Holland maa, ligesom i Aaret 1797, tage Deel i Krigen. — Det synes som Engellands Forening med Rusland, Østerrige og Sverrig, som nu er afgjort, fornemmelig sigter til at tilintetgjøre den Landgang paa Storbritannien, som Frankrige truer med.

London. 170,000 Mand regulaire Tropper ere nu under Vaaben, og man mener endog, at Engelland i Forening med sine Allierede vil gjøre en vis Expedition med 50,000 Mand, under Hertugen af Cumberlands Hovedcommando. — Lord

Nelson paatager sig Commandoen i Østersøen, og faaer uindskrænket Fuldmagt. — Engellænderne have taget den Franske Fregat Dido, som deres Avisskrivere gjøre ligesaa stort Væsen af, som om det var den vigtigste Fæstning. Den hele Erobring skede tildeels ved en Feiltagelse. Et Americansk Skib seilede i nogen Frastand forbi den Engelske Fregat, og antog den for en Corvette. Da den strax derpaa stødte paa den Franske, meddeelte den samme den Efterretning, at den havde seet en Engelsk Corvette paa 20 Canoner. Franskmanden satte alle Seil til og begyndte en Fægtning med den Engelske Fregat. Efterat han havde mistet begge de største Master, efter at han forgjeves havde søgt at entre, og Dækket lignede en Slagterbænk, strygede han for Engelskmanden.

Fra Cork er der afseilet en Expedition, som bestaaer af 6000 Mand, og hvis Bestemmelse er ubekjendt.

Den berømteste Menuetdanser i hele Europa, August Noverre, døde nylig i sit 76de Aar.

Paris. For Aaret 14 udskrives nu 30,000 Mand Soldater, der skulde strax sættes i Virksomhed, og ligesaa mange, som bestemmes til Reservearmeen.

Over 800 Gartnere fra Omegnen, Mandfolk, Fruentimmer og Børn, forsamlede sig nylig i St. Sulpicekirken, og lode til Ære for deres Skytshelgen holde en høitidelig Messe. Hele Kirken var bestrøet med Blomster, og Altarene besatte med Pomerants- og Granattræer. 50 unge Piger i landlig, men elegant Dragt, offrede ligesaa mange indviede Brød; andre samlede Almisser.

Det ildsprudende Bjerg Vesuv gav d. 12 f. M. saa megen Lava fra sig, at denne i mindre end to Timer naaede Havet. Den deelte sig i 3 Strømme, og overstrømmede som et Ildhav Agere,

Viinbjerge og Bygninger. Dronningen af Neapel, som var i Castlemare, kunde ikke komme til Residentsen til Lands, fordi Veien var bedækket med tre Chausseer af Lava, hvoraf den smalleste var 300 Skridt bred.

Wien. Tonekonstnerne i Frankrige lode i Fjor præge en Guldmedaille til Hæder for Capelmester Heydn. Da Cherubini nylig overleverede ham den, var han meget rørt. Som en Æresbevisning for Overbringeren begyndte han at præludere paa sit Claveer. De første Ideer vare fortræffelige; men de begyndte snart at blive forvirrede og han maatte holde inde. Ak, sagde den rørte Olding: der bliver mig ikke andet tilovers end — Døden.

Hos Restaurateuren Hr. Gianelli paa Kongens Nytorv sees i denne Tid en kostbar Maleriesamling, som bestaaer af 35 forskjellige Landskaber ꝛc., af berømte Franske og Italienske Mestere. Adskillige af dem koste 80 Ducater Stykket. De fortjene at tages i Øiesyn af enhver Konstelsker.

H. K. H. Kronprindsen kommer den 19de, ikke den 21de d. M. (som de Tydske Aviser sige) til Kjøbenhavn.

Konstacademiet har tilkjendt Hr. Engelsberg den mindre Guldmedaille for hans Concursstykke, som nylig har været offentlig udstillet.

Skuepladsen.

Mandagen den 16 September opføres: Den værdige Fader. — Tirsd. den 17: Den umuelige Duel, og Lagerta. — Torsd. d. 19: Corsicanerne. — Fred. d. 20: Aline. — Mand. d. 23: Veien til Ødelæggelse. — Tirsd. d. 24: Ringen No. 2. — Torsd. d. 26: Den umuelige Duel, og den Lögerende. — Fred. d. 27: Falsk Undseelse. — Løverd. d. 28: De to Figaroer, uden Abonnement.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste

Skilderie

af

Kjøbenhavn.

No. 97.

Den 16 September, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Reisen til Vemmetofte.

(Fortsat.)

I en gammel Kiste ved Siden af Alteret laae der iblandt andre gamle Sager en hvid Silke-hue, besat med Sølvtræsser, som, efter Degnens Sigende, for mange Aar siden skal være bleven fundet i en Høi. Men uagtet den synes at være forfærdiget omtrent af samme Slags Tøi som Absalons Silketøfler, der gjemmes paa Konst-kamret, saa er det dog vel neppe rimeligt, at den kan have ligget mange Aar i Jorden, uden at raadne. Ældgammel er den imidlertid dog, thi Træsserne ere ordentlig af massiv Sølv og ikke spundne.

To malede Stammetræer, som ere ophængte her, ere meget mærkværdige, uagtet Skribenterne paastaae, at deres Indhold er en Fabel. Den første lyder saaledes:

De Bilders Stamme-Træ.

Herr THÖRNE BILDE Admiral, som er den første Mand ved Navn, haver boet paa Allinge-Gaard udi Siælland, da de vare Hedninge, hvor hand og ligger begraven i en Høy og over hans Grav staaer en stor Steen, paa hvilken de Bilders Vaaben er udhuggen og derhos skrevet:

Her ligger begravet
Herr THÖRNE BILDE
til Allinge Admiral Ao. 700 og 81.

Er saa fra den Tid af indtil nærværende Aars-Dag 1695 forløben 914 Aar. Fra samme Herr Thörne Bilde feyler 3 à 4 Bilder paa hver Side, hvis Navne tillige med Fruers, Slegt og Herkomst ikke er bevidst, hvorudover man billig maa beklage vore gamle Forfædres stoere Forsømmelse, i det faae af dennem haver været omhyggelige for at optegne deres Forældres og Forfædres Navne, samt priselige og mærkelige Bedriffter Efterkommerne til Videnskab og Underretning. Dog er det alle vitterligt, de Bilder at være en med de ældste og fornemmeste Slegter, saa og at have været gode, oprigtige og troe Rigens Mænd i Dannemarch. GUd endnu formeere og velsigne denne Slegt, at den herefter saa overflødig af Toppen paa dette Træ kand udspire, som den af Roden til denne Top er oprunden.

Paa den anden findes følgende:

De Skeelers Stamme-Træ.

Psal. 92. v. 13. Psal. 112. v. 2.

Dette er saa vidt, som egentlig vides om de Scheeler, som har været og boet i Dannemarck.

De ere ellers kommen af Meissen af Begyndelsen, og er dette den rette Old-Linie fra Fader til Søn, som her oven tegnet er; Den første af disse hede Albert Scheel, som kaldes den Lange Scheel, som var Rigens Raad i Kong Hanses Tid og hans Hustrue var Dronning Kirstens Cammer-Jomfrue. Efter ham ere alle de andre. Det er alle vitterligt, at de Scheeler har været gode, oprigtige Rigens Mænd udi Dannemarck. Gud formere denne Linie, at den kand blive mangfoldig af Toppen paa dette Stamme-Træ, som den er og har været af Roden til denne Tid. Anno 1656 lod jeg Thale Ulfstand Palle Urnes til Giöleboe giøre dette Stamme-Træ til ærlig og Velbiurdig Mand Christen Scheel til Fusinge, Dannemarcks Riges Raad, Kongl. Majestts. Befalings-Mand paa Tryggevelle hannem, hans Børn og Efftterkommere til Ære og venlig Amindelse.

Efterat vi nøie havde betragtet disse Oldsager aabnede Degnen et hvælvet Capel, hvori der stod adskillige Kister af Bly. Den mærkværdigste blandt disse var Olaus Rosenkrantzes Liigkiste, som vi toge Laaget af. Rædsomme Syn! Her laae een af Dannemarks kjekkeste Riddersmænd *), som et halv fortæret Been-

*) Da Frederik den første beleirede Kjøbenhavn, sendte han O. Rosenkrantz og endnu en anden Riddersmand, som Fredsmæglere ind til de Beleirede og lod dem opfordre til at overgive sig. Rosenkrantz førte Ordet i Knud Walkendorfs Huus paa Frue Kirkegaard. Hans

rad. Halvtredie Aarhundreder have ikke formaaet, ganske at opløse ham. Overdelen af Kroppen saae ud som en Mumie, indtørret, men ikke opløst, og man maa formode heraf, at han har været balsameret. Endog Neglene paa Tæerne vare endnu ganske ufortærede. Solen kastede kun nogle matte Straaler ind i denne Dødens Bolig. En muggen Luft omspændte Hjertet, og en hemmelig Røst syntes at tilraabe os: "forlader disse mørke Grave og lader de Døde hvile i Fred!" Vi saae os ogsaa, imod vor Villie, tvungne til at forlade denne Hvælving. Da vi kom op i Kirken igjen, var det halv mørkt og de Dødes Skygger syntes at svæve omkring os.

Degnen førte os nu ind i et stort Capel tæt ved Kirken, som er bestemt for Stiftsdamerne. Her stode under Loftet tretten Kister, overtrukne med sort Klæde. Paa Gulvet stod en prægtig Marmorkiste, hvori den sidst afdøde Abbedisse af Valløe laae. Den var endnu saa ny, som om den var hensat for nogle Dage siden. Den forgyldte Inscription havde aldeles ikke tabt noget af sin Glands. — I fordums Dage bleve Stiftsdamerne begravede

Forestillinger bevægede ogsaa Statholderen Hendrik Gøe, til strax derpaa at overgive Staden. — Han døde den 16 October 1553.

i Dyrehaugen, 4 til 500 Skridt fra Slottet paa en indhegnet Plads, som tilforn havde været et Lysthuus. Men i de nyere Tider blive Ligene forte til Valløby, hvor de bisættes i det anførte Capel. Bisættelsen skeer om Aftenen ved Fakkellys og med megen Høitidelighed. Den Lampe, som hænger midt i Capellet, bliver ved saadan en Leilighed tændt. Den sædvanlige Abbedstav, som vi havde seet paa Slottet, bæres foran Liget.

Jeg kan umuelig beskrive hvilke Følelser der bemestrede sig min Sjel, da jeg saae disse fjorten Liigkister. Det var i mine Øine fjorten Generationer for evig udslettede af de Levendes Tal. Jeg kunde anstille her tusinde Betragtninger over de fornemme Stænders Kaar, men jeg vil opsætte det til en anden Leilighed.

Paa Kirkegaarden findes adskillige Gravmæler af Træ, hvis Inscriptioner ere meget konstig udskaarne i Træet af en Bonde, som boer der i Egnen. Denne Mand maa være et stort Genie, og vilde, dersom han var bleven Billedhugger, gjort sit Fædreneland Ære. Hans Arbeide er saa konstigt og smagfuldt, at man ikke noksom kan beundre det. Der er ingen Tvivl om, at Naturen har bestemt ham til en stor Billedhugger, men hans

Stand og tilfældige Omstændigheder have lagt Hindringer i Veien for hans Talents Udvikling. Han ligner en Rose, som Hændelsen har ladet fremkomme imellem øde Klipper. Den blomstrer og visner useet. Saaledes vilde maaskee Raphaels Genie have visnet, om ikke en lykkelig Skjebne havde ladet ham fødes i et Land og i en Tidsalder, som begge vare modne for hans Aand.

Fugleskydningen.

"Lev for at lære og lær for at leve" siger Sterne, og dette bør ikke allene være hver Læsers, men ogsaa hver Forfatters Regel. Ingen Gjenstand i Verden bør man gaae uden Eftertanke forbi, thi ingen Erfaring er saa ubetydelig, at den jo paa Livets Bane i mange Tilfælde kan tjene os til Veileder. Vogt Dem derfor, min Læser! at betragte endog det Ubetydeligste for ubetydeligt. En eneste Ildgnist har lagt to Trediedele af Kjøbenhavn i Aske. — Denne Indledning er nødvendig, for at vise Publicum, at en Forfatter aldrig bør skrive noget, var det end kun om Fugleskydning, uden at det tillige har en moralsk Tendence.

Fugleskydningen i Kjøge havde tildraget sig vort hele Selskabs Opmærksomhed. Vor

Vært havde skildret os den med saa glimrende Farver, at man ganske maatte have aflagt Kjøbenhavnernes fælles Arvesynd: Nysgjerrighed, om man ikke med brændende Længsel skulde ønsket at komme til Kjøge for at overvære denne Høitidelighed. Jeg havde ogsaa bestilt hos vor Vært en Vogn, der skulde afhente os anden Dags Morgen Kl. 6, fordi vi ønskede at bivaane den hele Stads fra først til sidst. Her er det, hvor den Moral, jeg forhen har talet om, begynder, og jeg gjør her altsaa en Tankestreg — som Forfattere i Almindelighed betjene sig, af naar deres Tanker ere lends, men som paa dette Sted virkelig ligner en Græsbænk, under et skyggefuldt Træ, som den trætte Vandringsmand kan hvile sig paa.

Politikerne have længe disputeret om, hvilken Regjeringsform der er den bedste; Frankrige har ved sit Exempel beviist hvilken der er den nødvendigste. Naar Alt kommer til Alt finder man dog, at en Nation under manges Herredømme kan blive stor og mægtig, men at den kun under en enestes kan nyde Lykke og Rolighed. Et hedensk Sagn fortæller: Solen og Maanen havde i Begyndelsen eens Herredømme. Begge skinnede baade om Natten og

om Dagen, begge vare lige store. Dette opvakte gjensidig Skinsyge, og de anklagede hinanden ideligen for Jupiters Trone. Kjed af deres Klager sagde Jupiter endeligen: to Hoveder kunne aldrig fuldkommen passe til een Krone. Derfor skal Solen kun regjere om Dagen og Maanen om Natten. Hans Vink var en Lov, og de vandrede fra den Tid af deres Bane, uden at forlade den et Haarsbred, og uden at føre nogen Klage. — "To Hoveder passe ikke fuldkommen til een Krone" — denne Erfaring fandt vi ogsaa stadfæstet paa vor Reise. Jeg havde, som forhen er anført, bestilt Vognen til Kl. 6, men min Fetter Tobias derimod havde, paa egen Haand og uden Selskabets Vidende bestilt den til Kl. 8. Denne Omstændighed, som sikkert forekommer mine Læsere meget ubetydelig, har havt betydelige, og kunde endnu have havt langt betydeligere Følger for os. Min Fetters Kone og hendes Søster, der længtes saa inderligen efter at see Fugleprocessionen marchere med fuld Musik hen til Skydebanen, kunde ikke begribe, hvorfor Vognen udeblev saa længe, og talde Minuterne ligesom Kjøbenhavnerne i Fjor, da Luftmachinen skulde gaae i Veiret. Men da Fetter Tobias endelig for at temperere deres Læng-

sel, reent ud erklærede, at han havde bestilt Vognen til Kl. 8, saa vare de færdig at blive rasende. De overøste ham med Bebreidelser; de klynkede og klagede over, at de nu forsømte det rareste af Alt. Min Fetters Kone var saa vred, at hun i en heel halv Time ikke talde et eneste Ord til sin Mand. Hvert Øieblik udbrød hun i en bister Tone: mange Kokke fordærve Suppen o. s. v. Kort sagt, denne ubetydelige Omstændighed frembragte en heel Revolution i vor lille Kreds, sønderrev, i det mindste for en halv Time, den Diamantkjæde, som Hymen havde knyttet det ømme Ægtepar, Hr. og Mad. Tobias, med, og ved hvis Hjelp de havde seiret over de haardeste Gjenvordigheder i Livet. Den meest aromatiske Caffe med Fløde, som man i hele Residencestaden Kjøbenhavn ikke kan opvise Mage til, stod til Unytte paa Bordet. Ingen af os tog det allermindste til sig. — Af denne dyrkjøbte Erfaring kan man lære at indsee, hvor vigtigt det er, at kun en eneste ved saadanne Leiligheder byder og befaler. Endelig slog Klokken 8, og Vognen stod udenfor vor Dør. Vi satte os op paa den, uden at tale et Ord. — Vi havde allesammen, som vi siden erfarede, opgivet alt Haab om, nogensinde at faae den

store Høitidelighed at see. I hvert Ansigt kunde man derfor læse den Sorg, der pleier at staae malet paa visse speculerende Kjøbmænds Pande, naar de faae den mindste Efterretning om Fred. En Fjerdingvei fra Kjøge mødte os en Bonde, der berettede os, at Fugleselskabet endnu ikke var afmarcheret, og at vi netop kom til den beleiligste Tid. Denne Efterretning adspredte alle de Skyer, der fordunklede ethvert Ansigt; min Fetters Kone omfavnede igjen sin Mand med samme Varme, som den Dag, hun gav ham Jaordet; Glæden løsnede hvert Tungebaand; vi istemte Schillers mesterlige Sang: Freude schöner Götterfunken, og i vor Enthusiasme sang vi: auch die Todten sollen leben, und die Hölle nicht mehr seyn, just i det samme Øieblik, hvor Skillingsmanden ved Kjøge Port trak Bommen i Veiret, og krævede sin Fireskilling med en Mine som om han vilde sige: "Børn! har I mistet Forstanden?"

I Kjøge var der endnu ingen Udsigt til Selskabets Afmarch. Lemmerne vare forsamlede hos Fuglekongen, hvor de fik Frokost. Imidlertid var man ivrig sysselsat med at feie og strøe Sand uden for hvert Huus, de skulde passere forbi. Hvad vor Nysgjerrighed ikke al-

lerede var spændt i Forveien, det blev den nu. Vor Vært søgte at fordrive os Tiden med en lang Fortælling om alle de Ceremonier, som iagttages ved en saadan Fugleskydning. Han fortalde os, at det var af egen Drivt og af Høiagtelse for Byens Honorationes, at enhver god Borger strøede Sand uden for sin Dør. Endelig styrtede Værtinden ganske forpustet ind i Værelset og bebudede: at man allerede havde løsnet Canonerne paa Torvet. Jeg har, uden at rose mig selv, en temmelig god Hørelse, men jeg maa oprigtig tilstaae, at hverken jeg eller min Fetter havde den Gang hørt en Plaffert, mindre en Canon gaae løs paa Torvet, uagtet vi dog befandt os temmelig nær derved. Endelig kom det lykkelige og længe ønskede Øieblik. Processionen bestod af omtrent tredive Mennesker. Foran gik Stadsmusicanten med sine Elever, som egentlig vare Bønder, der vel tildeels vare klædte som Kjøbstædsfolk, men hvis nedkæmmede Haar og øvrige Attude dog viste at de vare Landsbyspillemænd. Imidlertid spillede de temmelig godt, ja maaskee endog bedre end Stadsmusicanterne i større Kjøbstæder. Da Processionen var ankommen paa Skydebanen blev det første Skud løsnet for

Abbedissen af Valloe, som er Selskabets Patronesse. Canoneringens Bestyrelse var overdraget til Stædets Smed, der ved sine Folk besørgede Canonerne affyrede.

Her standser indtil videre min Reisebeskrivelse, deels fordi Fetter Tobias har bragt mine Papirer i Uorden, deels fordi jeg frygter for at kjede mine Læsere. Min Reise vilde desuden endnu optage alt for mange Numer af dette Blad, til at jeg tør vove at fremkomme med nogen Fortsættelse, førend jeg udtrykkelig opfordres dertil, saaledes som man exempli gratia opfordrer visse Prædikanter til at lade deres Prækener trykke. Indtil dette skeer, bliver jeg i Kjøge.

Blandede Nyheder.

Fædrenelandet. H. K. H. Prinds Heinrich af Preussen, og H. D. Prindsen af Hessen-Philipsthal komme Tirsdagen d. 24 Sept. her til Kjøbenhavn.

En Tjenestepige i Hovedstaden var nylig saa heldig at finde en Gulddaase, der tilhørte en Kammerherre. Efter at hun var bleven underrettet om Eieren, ilede hun at give ham den tilbage. Ligeledes fandt en Tjenestepige i Kiel for nogen Tid siden en Sum Penge, bestaaende af adskillige

Myntsorter, og overleverede den til Øvrigheden. Da ingen Eier meldte sig inden den lovbestemte Præscriptionstid, er Sagen bleven H. M. foredraget, og Høistsamme har allernaadigst behaget at skjænke Pigen den hele Sum i Betragtning af hendes Ærlighed. – Som en Contrast af disse to Pigers Redelighed fortjener følgende at anføres, som nylig har tildraget sig i Kjøbenhavn. En Kone havde pantsat nogle Prætiosa hos en Mand, der var uforsigtig nok til at laane hende mere end de vare værd. Da han omsider truede hende med Søgsmaal, paastod hun, at det Pant, han foreviste, ikke var det hun havde leveret ham. Derpaa lod han hende kalde til sig, og erklærede, at han agtede at lade Pantet sælge ved Auction, men nu hittede hun paa en anden List, og bad ham at vogte sig for det Spøg, da Pantet var s t j a a l e t. Manden lod derpaa lovligen lyse efter Eiermanden i Avisen, men der indfandt sig ingen, og han overbevistes nu om, at det hele var et listigt Paafund.

Paa adskillige Steder i begge Hertugdømmene har det hidtil været brugeligt, paa visse Aar eller endog paa Livstid at bortforpagte den musicalske Opvartning paa Landet. I Fremtiden skal denne Forpagtning derimod ophøre, og Musicanterne, efter Ansøgning, forundes lignende Privilegier som Haandværksfolkene paa Landet, dog uden at de derved erholde nogen udelukkende Rettighed.

Ogsaa i Tydskland begynder man nu at lægge sig efter Runeskrivtens Studium. En Tydsk Lærd D. Kortum har udgivet en Beskrivelse over en Steen med Runeinscription, som tilligemed endeel andre Oldsager, var bleven funden under Ruinerne af et gammelt Slot. Man kan heller ikke negte, at det er langt vigtigere for det nordlige Europa's Beboere, at undersøge Nordens ældste Skrivttegn, end forgjeves at anvende Tid og Møie paa at studere i Ægyptiske Hieroglypher, som ere

skjulte med Aartusinders uigjennemtrængelige Slør, og kun kunne give Oplysning om et Folk, og en Religion, der langtfra ikke kan have den Interesse for Europa som det gamle Norden.

Til Hovedstaden er der nylig ankommen 28 Recruter, som ere bestemte til at complettere Marinerregimentet.

Rygtet taler om en heel Tyvebande i Sjælland, hvoraf to ere paagrebne af Byfogden i Sorøe, og endnu tre andre skulle være arresterede i Slagelse.

Sukkerbrødbager Gisla, som, da han ved den store Ildebrand i Trondhjem havde Brandvagt, dræbte en Kudsk, er nu ved Høiesteret bleven dømt til at hensættes under nøie Bevogtning, til taaleligt Arbeide i det Trondhjemske Tugthuus. Ved samme Ret er Tolver Jensen, som paa offentlig Landevei har begaaet Overfald og Ran paa en Dreng og frataget ham 7 Mk. 12 ß., dømt til at miste Livet.

Apotheker Fabrizius i Apenrade vil sælge sit Apothek paa billige Vilkaar.

Omtrent midt i October Maaned agter H. K. H. Kronprindsen atter at reise til Louiselund, og at vende i Slutningen af samme Maaned tilbage til Kjøbenhavn med Høistsammes Gemalinde, som indtil den Tid forbliver i Louiselund.

London. Den Svenske Minister har nu offentlig gjendrevet det Rygte, at Sverrig har afstaaet Pommern til Rusland. — Imidlertid skal der dog imellem disse to Hoffer være gjort Aftale angaaende visse Militairforanstaltninger i Pommern. — Det hedder ogsaa, at 25,000 Mand Svenske forene sig med de allierede Tropper.

I den Iverssenske Avis læses følgende: der fortælles, at to Delinqventer nyligen skulde kagstryges ved Esserum Tingsted. Kredsen var sluttet af de tilsagte Bønder, men endnu var ingen Skarpretter ankommen; man ventede lige til ud paa

Eftermiddagen efter ham, men der kom ingen Skarpretter, og man maatte udsætte Executionen til en anden Dag.

München. Her er man ivrig syssel sat med at indpakke Skilderiegalleriet og andre Kostbarheder, hvoriblandt man formodentlig ogsaa regner Krigsmunitionen, da man gjør Tøihuset ryddeligt. — Det er just ingen god Forvarsel for Freden!

Tydskland. Denne Gang vil Krigen nok blive ret alvorlig, da Keiseren i egen Person har paataget sig Hovedcommandoen over Armeen ved Wels. Feldttøimester Mack, hvis Bedrifter i forrige Krig, endnu ere i frisk Minde, skal være Generalqvarteermester. I Italien skal den tappre Erkehertug Carl commandere.

Man erindrer sig endnu, at der i Fjor udkom en Bog, hvori en Mand for Alvor berettede de Samtaler, han havde med sin døde Kone. Den berømte Wieland har nu udgivet et eget Værk i den Anledning, hvoraf man maa slutte, at ogsaa denne store Mand troer paa Gjengangere.

I Zeitung für die elegante Welt siges, at det Franske Skuespillerselskab, som Kongen af Sverrig havde befalet at forlade dette Rige, have paa Mangel af Subskription (?) ogsaa maattet forlade Kjøbenhavn.

Fra Bamberg meldes, at nogle unge Franskmænd, som studerede ved det derværende Universitet, have faaet Efterretning fra Frankrige, ufortøvet at indfinde sig til Conscriptionen, da i modsat Fald deres Formue (dersom de have nogen), bliver confisqueret.

Lüstre, som i Kjøbenhavn fortjente saa mange Penge ved sine Ridekonster, har nu paa Mangel af Heste givet sig til at være Fyrværker hos Reinville i Hamborg. Den 14 d. M. havde han et Beneficefyrværkerie i Reinvilles Hauge.

Italien. Det er en Glæde at see, hvorledes man ved det Kongel. Hof i Mayland vaager over Etiquetten. Den churbayerske Kammerherre Grev Simsen, som ledsagede Churprindsen, turde ikke spise ved Vicekongens Bord. Man anviiste ham en Plads ved Marchaltaflet.

Fladstrand d. 9 Sept. Den 7 d. M. om Morgenen blev en Lodsbaad med 4 Lodser fra Den Hirtzholm, overseilet af Jagten Caroline Mathilde, ført af Skipper P. Nielsen fra Kjøbenhavn, hvorved tre af dem druknede og en blev reddet. Den ene af de druknede efterlader sig en Kone og 4 Børn, den anden en gammel fattig Svigermoder samt en frugtsommelig Kone, og Børn, og den tredie, som var Enkemand, to umyndige Børn.

Aldrig har Europa's politiske Himmel været mere bedækket med mørke Tordenskyer end i dette Øieblik. En Krig, langt værre end den, som Revolutionen foranledigede, er nær ved at udbryde. Baade til Lands og til Vands kan man vente sig de vigtigste Optrin. Den betydelige Fransk-spanske Flaade ligger nu i Cadix Havn, og de Engelske anvende alt for at holde den indspærret der, eller angribe den naar den vover at løbe ud igjen. Frankrige, der, som en hvilende Løve, har benyttet sig af sin Hvile til Lands, til at udvide og befæste sine Grændser, gjør nu, lige fra Neapel til Hannover, de eftertrykkeligste Tilberedelser til Krig. Østerrige og Rusland have forenet deres Kraft med Englands, og staae i Begreb med at betræde Krigens Skueplads. Menneskeligheden sukker, og dens eneste Trøst er, at der gives et Forsyn, som vaager over de Dødeliges Handlinger.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste

Skilderie

af

Kjøbenhavn.

No. 98.

Den 20 September, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Atter en Prøve af min Avis.

Min Herre!

Den Prøve af min Avis, som jeg for en rum Tid siden har sendt Dem til Indrykkelse i Deres Blad, har, som man forsikkrer mig, ikke savnet Bifald. Publicum understøtter ogsaa daglig mit Project med Subscription, og jeg tvivler aldeles ikke om, at dette Institut jo vil kunne tage sin Begyndelse næstkommende 1ste Januarii, som, uagtet Almanakken, hvori der dog ellers findes saa meget Fjas, ikke melder noget derom, er den lykkeligste Dag for et saadant litterairt Fosters Fodsel. Men jeg troer, at man

ikke ofte nok kan give Publicum en Forsmag paa en saadan Ræt, og jeg tager mig derfor den Frihed, atter at sende Dem et Numer af min Avis til Indrykkelse i Deres Blad. I vore Dage hører der meget til at faae et saadant Blad i Gang. Ja, dersom jeg havde mange lærde Trompetere, Hærpaukere og Nyhedsudraabere til Venner, som kunne recensere, citere og exaltere mine Arbeider, udpille Mottoer og gjøre ny Viser af dem, saa vilde jeg letteligt komme i Ry; men jeg har desværre forsømt at gaae ind i de Klubber, hvor man kan tildrikke sig saadanne Mænds Gunst og Bevaagenhed; nu er det for sildigt! — Den eneste, som jeg kan tage min Tilflugt til, er De, Herr Udgiver! og jeg haaber derfor, at De bidrager Deres Skjærv til at forsone en ulykkelig Mand med en haard Skjebne, som uophørlig forfølger ham.

Trompeteren. — No. 1.

Den 10 d. M. bliver der Generalforsamling i Selskabet Disunionen, hvori der afgjøres Ting af stor Vigtighed, nemlig: 1) om Hr. *, der har skjeldt Opvartningspigen ud for en Tøite og insulteret Værtinden, skal excluderes;

2) om Mester Hovlmand skal, som sædvanlig, forfærdige Papegøien til næste Fugleskydning, eller om Selskabet skal lade samme gjøre hos dets første Justitssecretair, Snedker Geert, der, efter Directionens Skjønnende, i Betragtning af sit vigtige Embede og sin Iver for Selskabets Tarv, har nærmeste Rettighed dertil; 3) om Marqueuren, der har været et af Medlemmerne behjelpelig i at stjele en Hat, bør afsættes?

Cataloget over de med Skibet den heldige Speculant hjemkomne bengalske Kampestene, bliver at faae d. 15de d. M.

Da Staden, som bekjendt, i denne Tid har en stor Mangel paa Viinhandlere, saa har Undertegnede besluttet at anlægge en ny Viinkjelder i Bacchusgaden No. 14, som aabnes d. 20 hujus. Til Gjesternes Beqvemmelighed har han smaa Værelser med nydelige Senge i, hvor de, som ikke taale skarpe Drikke, kunne udsove Rusen, uden at de, som ellers, behøve at udsætte sig for, om Dagen at faae Smaadrengene efter sig, eller om Natten at trækkes af Vægterne paa Raadstuen. Dernæst har han sørget for, at to Personer, som kunne more de respective Gjester med Spil, Sang og Løier,

fra om Morgenen Kl. 4. til om Natten Kl. 2, og tre Puddelhunde, der kunne gjøre de utroligste Konster, ere bestandig tilstede i Skjenkestuen.

Skuespil.

Onsdagen d. 10 hujus opføres den talende Faarekylling, et Lystspil i 13 Acter, udarbeidet efter det Arabiske ved Christopher Donnerkeil. NB. Da dette Lystspil udgjør 50 trykte Ark, saa kan det ikke opføres paa een Aften, men maa gives i enkelte Afdelinger. Hr. Z. spiller Faarekyllingens Rolle, og Hr. R. debuterer som Faarekyllings Aand. Hr. Z's ypperlige Discantstemme vil komme ham meget tilpas her. Til Slutning opføres en Laplandsk Entree, hvori Jomfru ** svinger sig ti Gange rundt paa det ene Been, medens hun med den ene Haand holder Hr. * i Knebelsbartet.

Nyheder.

Forfatteren af det berømte Værk: den Stærblinde, høitideligholdte nyligen sin Fødselsdag, ved hvilken Leilighed han indbød alle sine Venner. Paa Mangel af Rum kunde hele Personalet ikke indfinde sig, men det affendte 432 Repræsentanter. Man saae heraf, at Forfatteren har circa 1544 Ædle Ven-

ner, 5140 simple Venner, og 14,345 Ungdoms-venner, som alle findes omtalte med tilbørlig Roes i hans berømte Skrivter.

Undertegnede har nylig havt det Uheld, at hans inderlig elskede Kone er gaaet bort fra ham, uden at det er ham vitterligt, at han har givet nogen Anledning dertil. Hvo, som bringer hende tilbage igjen, eller kan give mig nogen Oplysning om hendes Opholdssted, loves en Douceur af fire Rigsdaler.

Andreas Eenhjørning.

En sortblisset Hoppe med hvide Sokker, 10 Qvarteer høi, er nylig bortløben fra Undertegnedes Vænge. Hvo, som bringer mig den tilbage eller giver mig Oplysning om dens Opholdssted, loves en Douceur af 10 Rdlr.

Andreas Eenhjørning.

Hr. Magicus, Konstfyrværker hos Keiseren af Haiti, agter næstkommende Fredag at afbrænde et Fyrværkerie, som man aldrig har seet Mage til. Det forestiller Jericho's Beleiring af Alexander Magnus, og Solens Stilstand i Frankrige. Murene styrte ved Trompeternes Lyd saa naturlig sammen som i Jericho, og Solen er saa livagtig og konstig sammensat

ved Hjelp af Chemie og Physik, at man ordentlig brænder sig paa den, naar man nærmer sig den med Fingeren. — Til Tilskuernes Beqvemmelighed er der sørget for, at de Persóner, som ikke have Billetter, jages og bankes bort, og at det end ikke tillades dem at gaae paa Fortouget.

Dødsfald.

Med inderlig Bedrøvelse bekjendtgjøres herved, at vi Natten imellem d. 8 og 9, da vi vare paa Bal, maatte friste den haarde Skjebne at miste vor yngste Datter, i sin 8de Maaneds Levealder, i det hun ulykkeligviis blev lagt ihjel af sin Goldamme.

J. Udhaler. Birgitte Flane.

Den 14 d. M. hensov min inderlig elskede Mand, Søren Ruus, i sin Alders 65de Aar, efter 8 Maaneders kjerligt Ægteskab og 7 Maaneders haarde Lidelser. Han døde af en Svindsot, som strax efter vort Bryllup meget heftigen angreb ham. Hvad, jeg som en ung Enke paa 21 Aar føler ved dette smertelige og uoprettelige Tab, lader sig ikke beskrive. Og da enhver Trøstbevidnelse kun vilde forøge min Sorg, saa frabeder jeg mig al Condolence. — E. Sk. Et ungt

Mandfolk af honet Familie kan strax faae Kost og Logis hos Undertegnede.

Lovise Sal. Ruus.

Seilfærdige Skippere.

Brigskibet Smagen og Cutteren sund Fornuft, som for nærværende Tid ligge ved Pladsen Litteraturen kaldet, agte med det første at seile herfra. Man melder sig hos Forfatteren af den talende Faarekylling, der, som velbestalt Mægler, har paataget sig denne Expedition.

Indkomne Skibe.

Fregatten Tydskhed kaldet er nylig indkommen fra Leipzig med en heel Ladning Vind, Svulst, Galimathias og Nonsense, som den har udlosset paa Pladsen: det nye Parnassus kaldet. Dette Gods er især brugeligt til tykke Bind Poesier, der skulle passere for Mesterstykker. Det sælges mod contante Betaling i Tønder og Skjepper paa Børsen.

Tjenesteledige.

Et ungt Menneske med sunde Fingere, som i det mindste kan skrive sex Ark om Dagen, kan strax faae Tjeneste hos en berømt Forfatter her i Staden. For det første faaer han kun Kost og Logis, men naar han har tjent i

to Aar tro og redeligen, saa kan han gjøre sig sikker Regning paa 200 Rdlr. Gage. Men af Tydsk maae han forstaae saa meget, at han i det mindste kan oversætte en Roman: da det ellers ikke nytter at han melder sig.

En Bogtrykkerdreng, som ikke er ukyndig i at recensere Bøger, kan strax faae Condition, naar han melder sig hos Bogtrykker **.

Auction.

D. 20 d. M. lader Hr. Peder **, velbestaltet Satiricus her i Byen, ved offentlig Auction bortsælge endeel ubrugbare, forældede og umoderne Emner, saasom: om Fruentimmers Flankrie og Halvnøgenhed, om Slikkeriehandlere, Instituter, Børneopdragelse 2c. Ved samme Auction opraabes en stor Deel Rester og Stuver af Lovtaler og Vers i Anledning af den Anden April. Altsammen sælges til den Høistbydende i den Stand det forefindes, fra det Øieblik af at Hammerslaget er skeet.

Subscriptionsplan
paa et nyt Tydsk og Dansk Lexicon.

Ved det første Ansigt maatte maaskee et nyt Tydsk og Dansk Lexicon synes overflødigt,

men et nøie Bekjendtskab med det Dansk Sprog og det oftere Brug af de forhaandne Bøger saavel af mig, som af flere af mine Skolarer, overbeviste mig ofte om det Utilrækkelige af samme. Enhver, som ikke er nogen Fremmed i det Danske Sprog, maa indestaae, at det allerede siden en rummelig Tid har trængt til et saadant Værk. Som Lærer i en offentlig Underretningsanstalt troer jeg at have Beføielse til at afhjelpe dette Behov. Jeg agter derfor at udgive et nyt Tydsk og Dansk Lexicon, som bliver bearbeidet som et Modstykke til det bekjendte Müllerske, der, efter Sigende, allerede er forgrebet. — Dersom nogen Forlagshandling vil tage Værket i Forlag, saa tjener foreløbigen til Efterretning, at det i Følgen vil blive en gemeen Skolebog, og indføres strax i den Underretningsanstalt, som jeg har den Ære at være Dansk Sproglærer i. Men een af Hovedbetingelser er, at Værket, for Nøiagtighedens Skyld, maa trykkes udvortes, f. Ex. i Leipzig, da vore Trykkerier, som bekjendt, ikke düe noget.

Johan Friedrich Teutscher.

*   *   *

Hr. X., Lærer og Tolk i det Franske, Tydske, Engelske, Latinske, Græske, Italienske, Persiske, Ebraiske, Malebariske, Creolske, Grønlandske og Laplandske Sprog, har endnu nogle Timer tilovers, som han ønsker besat. De, som han gaaer til, betale 3 Mk. for hver Time, de, som han kjører til i en smuk Gig 4 Mk., og de, som han rider til, 5 Mk.

Bøger.

Gadecommissairen No. 12 er udkommen. Dette Blad, der er det eneste Politieblad, som vi, og, næst efter os, Britterne, eie, og som i alle udenlandske Tidsskrivter omtales med udmærket Berømmelse, er denne Gang af følgende vigtige Indhold: atter et Spectakel imellem to Fiskerkoner ved Gammelstrand; en høist farlig Gjeddebuk; Forslag til at gjøre Rendesteensbræder af Norsk Marmor; en farlig Fugle Rede, som findes i een af de tre Kroner paa Frue Kirketaarn, og som let kan falde ned og beskadige et Menneske. Spørgsmaal til Eieren af en Papegøie, som udskjelder enhver Forbigaaende og offentlig insulterer Folk.

En mærkværdig ny Vise om D. Gall og hans Pandeskaller, faaes paa Visecomptoiret i

Sultegaden No. 14 for 1 Skll. — De Visekoner, som tage nogle Dusin paa engang, for at udraabe samme i Gaderne, betale kun ½ Skll. for Stykket. Sammesteds faaes D. Gall, et Lystspil med mange Løier, opført med udmærket Bifald paa et Privettheater, 4 Skll.

En ny Vise om D. Gall's Samtale med D. Faust, faaes for 2 Skll. paa Visecomptoiret i Sværtegaden.

Blandede Nyheder.

Fædrenelandet. Kjøbenhavn. Onsdagen den 18 d. M. holdtes Generalforsamling i det Asiatiske Compagnies Huus. Efter det fremlagte Regnskab beløber den rene Fordeel fra 11 April 1804 til 11 April 1805, sig til 288,000 Rdlr., som udgjør for hver Actie 60 Rdlr. Af disse udbetales Participanterne 45 Rdlr. og de resterende femten henlægges til Fondet. — Det blev besluttet, at afsende to Skibe til China, det ene i næstkommende Maaned og det andet til næste Foraar; de Capitainer, der skulde føre dem, ere endnu ikke udnævnte. — Det er derimod endnu ikke bestemt, om der skal sendes noget Skib til Ostindien. Det skal opsættes indtil Conjuncturerne forandre sig. — Efter Compagniets sidste Indbydelse til et Laan, har det hidtil faaet laant 3 Tønder Guld. — Hr. Kjøbmand Leuner har faaet eftergivet 50 pro C. i de 109 Rdlr., som Compagniet havde tilgode hos ham.

Paa Torsdag Formiddag lægges Grundstenen til det nye Domhuus, paa den sædvanlige høitidelige Maade. Borgerskabet paraderer ved denne Leilighed.

Af de sidste i afvigte Aar paadømte Hof- og Stadsretssager, fortjener følgende for sin Besynderligheds Skyld her at anføres. En Landsoldat anmodede en Muursvend her i Kjøbenhavn om at formaae en anden Karl til at paatage sig at tjene som Musqueter i hans Sted. Muursvenden, som paatog sig Commissionen, indgav derpaa en Ansøgning til H. K. H. Kronprindsen og lod sig betale af Landsoldaten ti Rigsdaler, under det Foregivende, at disse skulde gives som Douceur til Chefen for Kronprindsens civile Departement, Hr. Kammerraad Jessen, for derved at tilveiebringe en forønsket og hastig Resolution. Da dette indeholdt en løgnagtig Beskyldning mod Kammerraaden, saa blev Muursvenden sagsøgt, og ved Dom tilkjendt at bøde sine tre Mark, og desforuden trende fyrgetyve Lod Sølv samt at betale Salarium til den befalede Sagfører.

Under 6te d. M. er Niels Jørgen Berg meddeelt Privilegium, som Bogtrykker i Christiania, samt forundt Tilladelse til at udgive offentlige Tidender for Aggershuus Stift.

Den til Biskop i Aggershuus Stift udnævnte Hr. Dr. Friderich Julius Bech er født 1758 den 4 Aug., i Kjøbstaden Middelfart, hvor hans Fader var Byfoged og Byskriver. Han mistede sin Fader før han var et halvt Aar gammel, og var den Yngste af 19 kjødelige Sødskende. I hans trettende Aar døde hans Moder, faa Uger efter at han var indsat i Odense latinske Skole, hvorved han tidlig blev bekjendt med Mangel, og ved velgjørende Menneskers Yndest og egen Flid maatte arbeide sig frem til den høie Post, hvortil hans udbredte Kundskaber og virksomme Gavne-

lyst har gjort ham værdig. — Peder Ouxsen Bøisen, kaldt til Bisp over Lollands Stift, er født den 16 November 1762 i en, i søndre Jylland beliggende, By ved Navn Emmerlef, af Bondeforældre, som, skjønt fattige, dog anvendte en stor Deel af hvad de eiede til hans Opdragelse. Sin første akademiske Forberedelse nød han hos en Præst i Tinglef, Hr. Petersen, af hvem han i sit 20de Aar blev demitteret til Universitetet i Kiel, hvor han, under daværende Procantsler Cramers Veiledning, dannede sig til den talentfulde Mand, om hvis Virksomhed og ypperlige Indretninger til Skole-Underviisningens Forbedring det grevelige Reventlovske Gods, paa hvilket han i sit 25 Aar blev ansat som Præst for Vesterborg og Birkets Menigheder, saa tydelig vidner. Kaldet først i dette Aar til Bisp over Aggershuusstift, vovede han allerunderdanigst at tolke Kronprindsen sine Længsels-Følelser efter at blive paa et Sted, som 18 Aars Ophold havde gjort ham saa kjert, blev bønhørt, og, til ydermere Beviis paa Hans Kongl. Majestæts Naade, kort derpaa udnævnt til Biskop over Lolland og Falster, hvor han tillige vedbliver at arbeide som Lærer for sine to Menigheder og det af ham stiftede Seminarium.

Til forestaaende Examen Artium ved Kjøbenhavns Universitet, som første Gang holdes i næstkommende October Maaned, i Overeensstemmelse med Forordningen af 22 Martii d. A., skal allerede over 100 Kandidater have meldt sig.

Med det første vil der begyndes paa en ny Landeveis Anlæggelse imellem Slesvig og Eckernførde igjennem Haddebyer Noor, over hvilket der skal anlægges en Jorddæmning tilligemed en Sluse. Ved denne nye Vei vil de Reisende i Fremtiden undgaae Passagen over det saakaldte Selker Bjerg, som ikke er uden Fare om Vinteren, og tillige slippe for en sandig og dyb Landevei.

Kurfyrsten af Hessen har kaldet Slots- og Garnisons-Præsten Wolffrath i Glückstadt til Superintendent i Grevskabet Schaumburg og til Professor Theologiæ ved Universitetet i Rintelen, og denne har antaget Kaldet.

En i Hamborg boende eedsvoren Keiserlig Notarius og Tolk i tolv Sprog, har i ligesaa mange Sprog ladet bekjendtgjøre sin Adresse. Det Danske lyder saaledes: No. 61. lige over for Børsen, Rettens Licentiat. Svoren Offentlig Keiserlig Notar og Translator udaf den Danske, Tydske, Latinske, Franske, Spanske, Portugesiske, Engelske, Polske, Russiske ꝛc. i lige de samme Sprog ꝛc. — Naar denne Translateur ikke forstaaer de øvrige Sprog bedre end det Danske, saa maa man beklage dem, der have det Uheld, at falde i hans Kløer.

I alle Kjøbstæderne i Lollands Stift er den befalede Mundering for anden Afdeling eens, nemlig blaa Trøier med røde Opslag og Kraver og gule Knapper, samt blaa Pantalons og hvid Vest. Kystværnsmunderingen i samme Stift er blaa Kjole med hvid Krave og Opslag, hvid Vest og Pantalons.

En Dansk Mand i London har udgivet en Engelsk Oversættelse af Karamsins Fortællinger. Den er trykt med megen Elegance og forsynet med nydelige Kobbere. Overs. har tilegnet Hr. Kammerjunker Gyldenpalm dette Værk. I Dedicationen omtales vor Kronprinds med de meest patriotiske Følelser.

I næste Maaned opføres to nye Stykker paa det Kongel. Theater: Husitterne eller Nauemburgs Beleiring med Chorer, af Kotzebue, og et andet Stykke, som kaldes: fra Vertshuus til Vertshuus.

Paris. Hieronymus Bonaparte, som nu har fuldbyrdet sin Expedition, har befriet 230 Slaver fra Algiersk Fangenskab og sat dem i Land i

Genua. Deyen vilde i Førstningen ikke udlevere dem alle, da han paastod, at de, som vare blevne tagne til Fange ved Oran, under Spansk Flag, ikke burde deeltage i denne Naade. Men endeligen beqvemmede han sig dog til at udlevere alle de Franske, Italienere og Ligurer, han havde i sin Magt.

Prindsregenten af Portugal har ladet Infanten og Infantinden inocculere med Kokopper.

Mayland. Jernkronen blev nylig baaret omkring i en høitidelig Procession.

Cardinal Doria har arvet den rige Villa Pamfili, hvori der findes mange Antiquer. Men deres Nøgenhed har den andægtige Mand fundet saa forargerlig, at han har ladet dem iføre Skjorter og Buxer af Gibs.

De i Dag ankomne Engelske Tidender, som gaae til d. 13 d. M., melde: Americanerne føre stor Klage over, at de Engelske Krydsere præsse Matroser paa Americanske Fartøier, især Fiskerbaade. — I Engelland præges nu Kobbermynt, som skal indføres i det forenede Kongerige. — I Nyyork ventede man d. 30 Julii, at General Moreau vilde om føie Tid komme did med Skibet Washington. — En Americansk Saarlæge, som lever i Tripolitansk Fangenskab, beretter, at Krigsfangernes Skjebne er i høieste Grad sørgelig. Paschaen havde sat ham i Frihed, paa det han skulde være Læge hos de syge Slaver. Hver Slave er lænket til en Karre, belæsset med Stene, som han maa kjøre hen til Fæstningen. Fangerne klage over Hunger, Kulde og Mishandling. Fem Americanere havde antaget den Tyrkiske Tro og fem andre vare døde. Da Oberst Preble gjentagne Gange bombarderede Tripolis, dræbtes mange Tyrker, og adskillige ved Explosionen af deres eget Krud. Paschaen selv var tilstede hos de Saarede, og gav dem hver 10 Rdlr. Han lod dem

forbinde af Saarlæger og Mameluker, hvilke sidste ere hans Livvagt. Marbouterne ere under Curen sysselsatte med at anraabe Mahomed om Hjelp og uddrive de onde Aander. Tripolitanernes Maade at curere brændte Saar paa er mærkværdig. De brændte Steder overstryges med Honning og Skindet spares saa meget som muligt. De Dele, som sætte Roer, bestrøes derpaa med pulveriseret Bleghvidt. Dette gjentages indtil der har sat sig en Skorpe, og Skaden læges saaledes utrolig hastig. — Fra Weinesborough meldes, under d. 15 Julii, at Negrene sammesteds havde stiftet et farligt Opsør, og forgivet adskillige Blanke. En Negerinde, som overbevistes om at have forgivet sin Herre og Frue, blev levende brændt. Man var den Gang ivrig sysselsat med at optage Forhør. — Den Ertteregn, som nylig er faldet i Tydskland, er ikke uden Lige. Paa det Kongelige Bibliothek i London findes en lille Bog, som har følgende Titel: en forunderlig og besynderlig Begivenhed, som indtraf den 1 Febr. 1583 i Landskabet Suffolk, hvor der regnede Hvede i en Omkreds af sex til syv Engelske Mile ꝛc. Trykt 1583.

Skuepladsen.

Mandagen d. 23 September opføres: Ringen No. 2. — Tirsd. d. 24: Veien til Ødelæggelse. — Torsd. d. 26: Den umuelige Duel, og den Logerende. — Fred. d. 27: Falsk Undseelse. — Løverd. d. 28: De to Figaroer (uden Abonnement). — Mand. d. 30: Gevinsten i Classelotteriet, og Operetten.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höecks Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 99.

Den 23 September, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

En mærkværdig Levnedsbeskrivelse.

Det vil neppe være dette Blads-Læsere ubehageligt, at finde her følgende Biographie over en endnu levende Mand, som ved de besynderligste Hændelser er bleven indlemmet i det Christne Samfund og Dansk Borger. Mandens Navn er Friderich Christian Bendal. Han er født paa Øen Java i en Bondeby, som hedder Benda, og ligeledes var hans Faders Fødested. Denne havde en Bestilling, der kaldtes Ketu, og som omtrent er det samme som en Sergeant eller Corporal i Europa. Hans Moder var født paa samme Øe og i samme By.

Han havde mistet sine Forældre førend han forlod sit Fædreneland. Da han havde opnaaet den Alder, hvori han kunde bestille noget, satte Faderen ham til at vogte Kreature, og dette sysselsatte ham indtil hans femtende Aar, da han kom til at fare til Søes med sin Morbroder, som selv eiede Fartøier. Han havde gjort to lykkelige Reiser med ham; og da han tredie Gang skulde seile med ham til Palimban, for at drive Kjøbmandskab, opkom der en stærk Orcan, hvorved Skibet i Nattens Mørke strandede paa en Klippe. Han og een af Matroserne reddede sig paa et Vrag, men hans øvrige sex Medreisende fandt deres Grav i Havet. Paa dette Vrag svømmede de begge hele Natten omkring, indtil de om Morgenen dreve ind paa en liden Øe. Ganske vansmægtede af Hunger og Tørst begyndte de nu at søge efter Vand, som de ogsaa fandt; men i de første tre Dage fik de intet at spise. Ved at gnide to Stykker Bambostræ, som de fandt paa Øen, mod hinanden, fik de Ild. De antændte nu Ild paa forskjellige Steder og underholdt den ved at lægge Brænde til. — Ved Strandbredden fandt de Æg, Skildpadder, Fugle, og

Fiske, som bleve tilbage i Hullerne ved den idelige Ebbe og Flod. Ved disse Fødemidler opholdt de Livet. De tre første Nætter laae de paa Sanden, men siden nødte Nattekulden og de stærke Vinde dem til at søge Ly i et huult Træ. Med største Længsel ventede de nu hver Dag paa at faae et Skib i Sigte. Men de haabede forgjeves. Efterat de havde været i en Tid af tre Uger paa Øen, sammenbandt de saa mange Stykker Træ, som der behøvedes til en Flaade, og gik derpaa til Søes, for enten at føres af Vinden hen til en beboet Øe, eller til et Skib, hvor de kunde blive reddede. Men i tre Dage og tre Nætter udholdt de med yderste Livsfare dette Arbeide, uden at naae deres Ønske. Da de den sidste Nat saaledes havde drevet omkring paa det vilde Hav, stod deres Flaade med eet stille, og de sluttede heraf, at der maatte være Land her. Men skjøndt det var for mørkt til at see dets Beskaffenhed, forlode de dog deres Flaade, og gik i Land. Da det blev Dag indsaae de deres ulykkelige Forfatning. De vare paa en ganske nøgen Steenklippe midt i Havet. Flaaden var imidlertid forsvunden og med den hvert Haab om Red-

ning. Midt i deres Elendighed øinede de den Øe, som de havde forladt. De syntes, at den ikke laae længere borte end at de, skjøndt udmattede, maaskee kunde svømme did. Da de fra Barndommen af vare vante til at svømme, kastede de sig i Søen, og naaede med største Møie Øen, hvor de opholdte Livet paa den forhen anførte Maade. Bendal saae sin Kamerat, som var til Alders, og ikke saa godt som han kunde udholde dette særdeles haarde Liv, begynde at blive syg. Han maatte derfor søge Føde for sig og sin syge Kamerat, og maatte endog tage Natten til Hjelp. Da den Syge mærkede at hans Sygdom tiltog, begjerte han at skilles fra sin ømme Pleiefader og lagde sig paa et andet Sted. Bendal gik imidlertid flittig til ham, naar han ikke behøvede at søge efter Føde. To Morgener kom han saaledes til ham for at pleie ham. Men da han den tredie Morgen først gik ud efter Fødemidler, stegte dem og derpaa bragte ham dem, saa fandt han ham, til sin største Bedrøvelse, død. Han brød ud i Graad, og da hans Taarer begyndte at dæmpes, følte han først det Skrækkelige i sin nærværende Stilling. Efter tre Maaneders Ophold paa denne

øde Øe, var han nu ene og forladt af hele Verden. Længsel, Angest og Frygt betog ham næsten al Søvn og fordobblede hans Lidelser. — Han øinede vel langt fra mange Skibe, som seilede forbi Øen — men ak! disses Blik kunne ligesaalidet naae ham, som hans Angestraab dem.

Men midt i denne Elendighed overbevistes han dog om, at der gives et Forsyn, hvis evig aarvaagne Øie seer og hører den Ulykkeliges Nød, naar enhver Dødelig er døv for hans Raab. Efterat han i Alt havde tilbragt fire Maaneder i denne Elendighed, saae han en Dag noget Usædvanligt at bevæge sig imellem de brusende Bølger. Hans Sjel svævede imellem Angest og Frygt. Han frygtede, at det var et Gjenfærd, som efter hans Kamerats Død var een af de Forestillinger, der ideligen sysselsatte hans Indbildningskraft; han glædede sig over den Mulighed, at finde her et Redningsmiddel. Han løb strax ud til Strandbredden, og saae nu en Baad, hvori der var Mennesker. Han raabte til dem, og de bleve ham vaer. Men da de troede, at Øen var beboet, og man ventelig vilde overfalde dem, efterdi han havde

et Bambosrør i Haanden, som han kastede ud i Baaden. De toge heraf Anledning til at troe, at han med et ladet Gevær vilde skyde efter dem. Men da de mærkede, at der ikke var flere end eet Menneske, som de tillige kunde see, ikke havde noget Ondt i Sinde, saa tillod de ham at stige i Baaden. De vare Danske Folk, udsendte fra Skibet: Prinds Friderich af Dannemark. Bendal kom nu tilligemed dem til Skibet, og fandt i den Commanderende, Capitain Hjelte, en ædel Menneskeven, ved hvis kjerlige Omsorg han fik al fornøden Pleie. Dagen, hvorpaa han kom til Skibet, var d. 7 April 1762, og dette gav Skibsmandskabet Anledning til at kalde ham April. — Da han var ukyndig i det Danske Sprog tilkjendegav han Folkene ved Tegn, hvad der var hændt ham. Da Skibet just skulde reise til China, saa havde han undervejs ved sin daglige Omgang med Danske Folk, Leilighed til at lære at forstaae lidet af Sproget, og ved Præstens Underviisning at lære at kjende Bogstaver, lægge sammen og læse lidet. — Den 18 Julii 1763 gjorde Capitain Hjelte Begyndelse med at lade ham grundig oplære i den Christelige Religion, og

den 15 Maji 1765 aflagde han offentlig sin Troesbekjendelse i St. Nicholai Kirke, under Provst Lemming. Han blev ved Daaben kaldet Friderich Christian.

De Efterretninger, hvoraf denne Biographie er tagen, ere skrevne af Bendal selv i Aaret 1797 i Nykjøbing i Sjælland, hvor han endnu skal opholde sig.

Om sine Fædres Religion og hans egen Opdragelse anfører han følgende: hans Landsmænd troede paa et eneste guddommeligt Væsen, som i Landets Sprog kaldtes Ovasa; og betegnede et evigt, almægtigt og retfærdigt Væsen. De havde en ugentlig Hviledag eller Sabbath, som anvendtes til Gudsdyrkelse. Deres daglige Bønner gjorde de om Aftenen, efter Solens Nedgang. De havde ogsaa aarlig en stor Forsoningsfest, som varede en heel Maaned, i hvilken Tid de hver Dag fastede til Solens Nedgang. Naar denne Fest var tilende gav enhver, efter sin Stand og Formue, de kostbareste Gjestebude, som varede i fjorten Dage. De troede og, at der er et Liv til, efter dette, hvori nogle belønnes og andre straffes; at enhver Død blev af Allediall i adspurgt, om

han har bedrevet Mord rc.; negtede Munden det, uagtet han var skyldig, saa vidnede Haanden imod den og saa fremdeles. De paastode, at der var to Veie for et Menneske at vandre paa. Den ene lugtede sød og yndig for Sandserne, den anden derimod bitter og ubehagelig. Begge disse Veie stødte sammen ved en Bro, eller Gangsti, saa smal som et Hovedhaar. Under denne var der et brændende Baal. De, som i levende Live havde ladet sig bedrage af de falske Yndigheder, havde ingen Kraft til at gaae paa denne snævre Sti, men faldt ned i Ilden. De derimod, som havde foragtet disse Vellyster og ført et retskaffent Liv, kunne gaae paa denne Bro eller Sti. De troede, at Allidialli havde i Begyndelsen skabt to Mennesker: en Mand og en Qvinde, hvorfra hele Menneskeslægten nedstammer. — Kirker have de ikke, men om Sabbathen forsamlede de sig i et vist Huus, hvor de øvede deres Gudsdyrkelse. De havde ogsaa Lærere, som i offentlige Skoler underviste Ungdommen. Nogle Personer, som kaldtes Duccon, der betegner paa Dansk Doctorer, forrettede Omskjærelsen, som skede i det 14de eller 15de Aar, i hvilken Alder

Vendal var bleven omskaaren. De Uomskaarne kaldte man Coppir, det er Hedninger, men de Omskaarne Slammer. Man havde der i Landet en stor Afsky for Fylderie og Drukkenskab, og troede, at ingen, som fremturede i en saadan Levemaade, kunde vente Naade hos Qvasa. Ægteskabsforeninger bleve aftalte imellem Børnenes Forældre, og ved Lærernes offentlige Tale bekræftet. Dog maatte ingen indtræde i et Ægteskab, førend han for Lærerne havde aflagt en Prøve paa sin tilstrækkelige Kundskab i Gudsdyrkelsen. Ingen maatte ved et Kys yttre Kjerlighed til noget Fruentimmer, ikke engang en Søn til sin egen Moder eller en Broder til sin Søster, og endnu langt mindre til Fremmede. Hver Mand havde i Vendals Fødeby kun een Kone, men dertil var Fattigdom den egentlige Aarsag, thi i de rigere Byer havde Indbyggerne saa mange Koner, som de kunde forsørge.

Sjeldenheder.

(Af de Norske Intelligencesedler.)

En Digter, som er bleven rig af sine Værker. — En ydmyg Spanier. — En stille Fransk-

mand. — En munter Engellænder. — En belønnet Lærd. — En misfornøiet Nar. — En from Stedmoder. — En sand Ven.

Tillæg.

Et ikke nysgjerrigt Fruentimmer. — En umistydet Satiricus. — En upartisk Recensent. — En ikke indbildsk Rimer. — En taus Barberer. — Et fuldkommen lykkeligt Menneske. — En Skribent og et Fruentimmer uden Forfængelighed. — En Dosmer, som ikke troer sig selv klog. — En fuldkommen fordomfri Mand. — En spagfærdig Rigmand. — En Dødelig uden Feil. — En nervesvag Graver — En sanddru Avisskriver. — En frimodig Hofmand. — En virkelig stor Mand uden Fiender. — En Bog uden Sottiser. — En Journalist, som forstaaer at vogte sig for Mistydning. — En ubetinget Elsker af Sandhed.

Blandede Nyheder.

Fædrenelandet. D. Gall er reist fra Hamborg over Kiel til Kjøbenhavn, og agter, efter sin Tilbagekomst fra Dannemark, at opholde sig noget længere i Hamborg. Under sit Ophold i Göttingen blev han optaget til Medlem af det derværende

Kongelige Videnskabersselskab. — Der er ingen Tvivl om, at denne store Mand vil blive optaget hos den tænkende Deel af det Danske Publicum med al den Agtelse, som hans Talenter og hans Opfindelse fortjene, og at de Satirer, som Uindviede have nedladt sig til at skrive over hans System, ikke vil have den mindste ufordeelagtige Indflydelse paa en Nations Domme, der udmærker sig ved sin Beskedenhed og sin Agtelse for Alt hvad der kan bidrage til at udvide den vigtigste af alle Videnskaber: Kundskaben om Mennesket.

Det hedder nu atter, at Hr. Instructeur Rosing vil lade sine Elever opføre Skuespil paa Hoftheatret, og at dette skal være en Planteskole for den Kongel. Skueplads.

I Helliggeisteskirke i Kjøbenhavn findes bag ved Choret ud til Kirkegaarden en indmuret Liigsteen, hvis Inscription er et ligesaa stort Hædersminde for den Afdøde, som et ypperligt Exempel for hans Efterlevende. Den lyder saaledes: "Her ligger Arved Christian Linde, födt i Norge 1683. Jeg var betroet, uden at stille Borgen for mig, Folkets og Landets Penge i 43 Aar, og efterlod mig hverken Midler eller Gjeld."

I Säbro Kirke, Skanderborg Amt, er en aaben Begravelse, hvori den i Aaret 1588 afdøde Herremand, Lauritz Rostrups Liig, endnu er conserveret, undtagen at hans Been, som de Keiserlige skjøde i Stykker, da de 1628 brugte Kirken til Kornhuus og satte Liget op til Væggen, og skjøde til Maals efter det.

D. Kastberg, som Regjeringen har ladet reise i Tydskland, Ungern og Italien, agter nu at udgive en Tydsk Beskrivelse over sin Reise og over Qvarantaineanstalterne og Indretningerne for Døvstumme i andre Lande.

Et Stykke af Overgaden over Vandet paa Christianshavn er bleven afstukken ved et Plankeværk til Brug for Artilleriecorpset, som har sin Exerceerplads der i Nærheden.

Vosnesgaard i Aarhuus Stift, i Randers Amt, med tilliggende Bøndergods, omtrent 600 Tønder Hartkorn og enkelte Tiendeydende Hartkorn 800 Tønder, skal i denne Tid være solgt af Stiftamtmand Kammerherre Gersdorff til Kammerraad Jørgen Mørch Secher paa Schafførgaard, for Kjøbesummen circa 5 Tønder Guld.

En Svensk Oppebørselsbetjent er fra Sverrig rømt til Norge, hvor han nu eftersøges, for at udleveres.

Hr. Oberst Oxholm er nu ankommen fra Vestindien.

Recruterne lære nu, foruden Svømmekonsten, ogsaa nogle Dele af Voltigerkonsten.

Det synes saa godt som afgjort, at det Kongl. Tydske Cancellie- og Commercecollegiums Comptoirer, skulle forlægges til det forrige Lerchiske Hotel.

I Hempels Avis fremsættes i Anledning af, at de offentlige Tidender fortælle, at Graabrødre Kirke i Odensee skal nedbrydes, det Spørgsmaal: om en Bygning med saa faste Mure ikke maaskee bedre kunde bruges til andet offentligt Brug, f. Ex. et Tøihuus, Magazin eller andet Depot?

I Eftermiddags blev en Brændeviinskarl i store Kongensgade overfaldet i sin Seng, medens han laae og sov, af en anden Karl og en Matros, som begge vare hans Bekjendter. Efter hans Foregivende slog den ene ham med en Nøgle i Hovedet, medens den anden holdt hans Hænder, og tog derpaa hans Gulduhr, som hang paa Væggen. Han løb i den bare Skjorte, uden at have andet paa end Beenklæderne, og ganske bedækket med Blod, efter dem. I denne Forfatning fik han dem paagrebne

og bragte op paa Politiekammeret. Hans Foregivende, at de først have mishandlet ham og siden stjaalet Uhret, synes imidlertid ikke at være rimeligt.

Da de deserterende Slaver, naar de paagribes, efter den senere Indretning, sættes i Raspehuset, saa er Personalet i dette Huus nu voxet til det betydelige Antal af 60 Personer. I alt tæller nu Tugt-, Forbedrings- og Raspehuset omtrent 480 Fanger. Den Ældste, baade i Henseende til Levealderen og den Tid, hun har været indspærret, er en gammel Kone paa 80 Aar, der har været Fange i 50 til 60 Aar, og som er indsat her før Mordbrand. Hun er i Betragtning af sin høie Alder fritagen for alt Arbeide. Man har tilbudet hende sin Frihed, men hun har frivilligen frasagt sig det største Gode, som i dette Øieblik vilde være det største Onde for hende.

I Aaret 1803 foreslog Hr. Provst Rønnau Almuen i Opdals Præstegjeld, at oprette et lidet Kornmagazin for Sædekorn, hvilket den strax fandt sig beredvillig til ved fælles Sammenskud. Planen blev indsendt til Regjeringens Approbation, og næsten enhver Gaardmand besluttede at bidrage, hvert indfaldende godt Aar deels en Skjeppe, deels to Skjepper Sæd. I Begyndelsen af Aaret 1804 eiede Magazinet 28 Tønder 6 Skjepper. Blandt den store Mængde, som meldte sig, for at faae Sædekorn, maatte man dele denne første lille Beholdning imellem mere end hundrede, som vare meest trængende, og ved Laan af Fødekorn sparede man mange for den 18 Danske Mile lange, besværlige Reise til Trondhjem, som de maatte gjøre, blot for at hente en eneste Tønde Korn. I Foraaret uddeeltes Sædekorn i Smaapartier til 208 Familier. Adskillige Jorder, som før laae udyrkede, ere ved denne skjønne Indretning blevne forvandlede til grøderige Marker.

Efter Forlydende er det nu bestemt, at Grundstenen til Domhuset skal lægges Løverdag Eftermiddag Kl. 5.

Fogden Høegh lader i de Norske Tidender bekjendtgjøre, at Almanakken for dette Aar urigtigen siger, at Kongsvinger Marked holdes sidst i October istedet for at det, efter et Kongelig Rescript af 8 Junii 1804, er bestemt til sidste Onsdag i September. — Saadan en betydelig Bommert burde ikke findes i en Almanak.

London. Nelson har nu atter betraadt sit Element, udrustet med saa uindskrænket en Fuldmagt, som det Engelske Admiralitet endnu aldrig nogensinde har meddeelt nogen General. Ogsaa paa det faste Land i Europa vil Storbritanien nu atter prøve sine Stridskræfter. Man maa tilstaae, ere end dets Udgivter i denne Tid ualmindelig store, saa staae ogsaa dets Indtægter tildeels i et passende Forhold dertil. Den nylig hjemkomne Coffardieflaade paa 34 Skibe, som er den rigeste Havet nogensinde har baaret, vurderes for 30 Mill. Pd. St. (180 Mill. Rdlr.), og Toldafgivten allene beløber sig til 4 à 5 Mill. Pd. St.

Paris. Historien kan neppe opvise et Exempel paa, at tre saa mægtige Keisere som den Russiske, Østerrigske og Franske, stode i Spidsen for tre saa frygtelige Armeer, som de, der i denne Tid sammentrækkes. Ved Rhinen skal den Franske Hær bestaae af 190,000 Mand, afdeelte i syv Divisioner, under ligesaa mange Generalers Commando og Keiserens Hovedanførsel.

Den ny Franske Calender er nu afskaffet, og den gamle Gregorianske indføres igjen d. 1 Jan. 1806. Det er uden Tvivl den eneste Almanak, der nogensinde har havt en saa kort Existence.

Haag. Konstneren Hopmann, som tre Gange efter hinanden forgjeves har prøvet paa i Rotter-

dam, Amsterdam og Haag, at gjøre en Luftreise, lod sidste Gang Tilskuerne bie fra Kl 2 om Eftermiddagen til 10½ om Aftenen. Da det kom til Sagen, lod han vel Ballonen gaae op, men fulgte ikke selv med. For at beskytte ham mod Pøbelens Raserie tog Politiet ham under sin Varetægt, og bragte ham derpaa i — Tugthuset. Hollænderne kalde saadanne Luftreiser Vindnegotie.

Tydskland. I Maanedsskrivtet Isis læses nu hidtil utrykte Breve fra Digteren Klopstock, som tildeels indeholde hans Kjerlighedshistorie. Den ældre Grev Bernstorff opholdt sig just i Paris da han fik Messiaden at see. Dens Læsning henrykkede ham saa meget, at han formaaede Digteren, som den Gang opholdt sig i Berlin, at reise til Dannemark. Men førend Klopstock reiste sagde Gleim eller Gotter til ham, at han kjendte et Fruentimmer i Hamborg, som bedre forstod at bedømme Digte end den største Konstdommer, og at hun var en stor Beundrer af Messiaden. Da han var noget beslægtet med hende, saa vilde han flye ham et Brev med til hende. Klopstock modtog Brevet og reiste, førend han tog til Kjøbenhavn, til Hamborg, hvor han strax blev forelsket i dette Fruentimmer, som hedte Meta. Han ægtede hende og reiste derpaa til Kjøbenhavn. Men hun døde i den første Barselseng, og blev begravet ikke langt fra Altona. Digteren lod plante to Lindetræer ved hendes Grav. Det ene for hende og det andet for sig. Det første blev til et skyggefuldt Træ, det sidste gik ud. Paa Liigstenen staaer: "her hviler Klopstocks Meta med det Barn i sin Arm, som hun ikke kunde føde ham." — Maaden, hvorpaa hun var bleven bekjendt med Klopstocks Mesterværk, var ellers meget besynderlig. Da hun en Dag blev friseret, lod Haarskjæreren et Stykke

Papiir falde, som han krøllede Haaret op med. Hun tog det op igjen, læste deri, og kunde ikke noksom beundre dets Indhold. Papirstumpen var af et Maanedskrivt, hvori Messiaden først havde staaet i Fragmenter, og hun gjorde sig nu al muelig Umage for at faae hele Værket at læse.

I Pyrmont duellerede nylig en Baron Winterfeldt og fik et Saar, hvoraf han siden døde. Men uagtet Kuglen sad i hele tretten Dage midt i Hjernen, saa kunde han dog spise og drikke, ryge Tobak, høre og tale. Han sysselsatte sig endog med at tælle Penge. Gall's Modstandere paastage at denne Omstændighed ikke ret vel lader sig forene med hans Organlære.

Sverrig. I een af Provindserne oplevede man nylig en mærkelig Naturbegivenhed. Da en Bonde var i Færd med at grave en Brønd, og han var kommen adskillige Fod dyb, kom der en Ild op af Jorden, som tvang ham til at holde inde med Gravningen. Da derpaa en lille Dreng vilde see ned i Hullet med et brændende Lys i Haanden, blev Ilden saa heftig, at Drengen næsten var bleven opbrændt, og at de tilstødende Bygninger stode i Fare for at komme i Brand. Noget i Forveien havde man hørt en stærk Rumlen under Jorden. Ilden brændte den hele Nat igjen, og da den omsider var slukt, fremkom der Vand, som Qvæget nu drikker af med megen Begjerlighed.

Af dette Blad udkommer ugentlig to Numere, der tilbringes Subscribenterne og betales quartaliter med 6 Mk. Subscriptionen modtages hos Bogtrykker Höeckes Enke i store Helliggeiststrædet No. 141.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 100.

Den 27 September, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Domhuset.

Kongens Søn lægger i Morgen den første Grundsteen til en Bygning, hvor de Baand, der forene Borgersamfundet, skulde befæstes ved Ret og Skjæl, hvor den krænkede Uskyldighed skal kunne søge Hjelp og Fyldestgjørelse, hvor fræk Ondskab skal standses ved Retfærdighedens straffende Arm. En saadan Dag og en saadan Handling er for stor og høitidelig til at vi skulle forbigaae den med Taushed. Hvilken god Borger ønsker ikke, at den, som, efter Aarhundreders Forløb, lader denne Grundsteen til vor og saa mange Tusinde af vore Efterkom-

meres offentlige Sikkerhed tage op igjen, med et rørt Hjerte maatte velsigne den Haand, som lagde den, og den Tidsalders Tænkemaade, hvori den blev lagt? Hvo ønsker ikke, at aldrig nogen Uskyldig maatte sukke i de Fængselhvælvinger, som kun ere bestemte for Forbryderen, og at aldrig nogen uretfærdig Dommer maatte vanhellige dette Huus?

Da een af Jordens ældste, viseste og retfærdigste Førster blev spurgt: hvad han ønskede, at Himmelen skulde forunde ham, da var det ikke Guld, som hele Verden sukker efter, ikke et langt Liv, som Mennesket af en medfødt Naturdrivt saa ivrig ønsker: "giv mig et lydigt Øre til at dømme dit Folk, og til at skjelne imellem Ondt og Godt!" var det eneste, som den kronede Vise udbad sig af Algodheds Fader. Disse Ord burde være Kongers ufravigelige Rettesnor, thi de indeholde en Lærdom, som befæster deres Trone langt kraftigere, end al menneskelig Vælde. Ved et lydigt Øre forstod den Østerlandske Vise den nødvendige Beredvillighed til at høre endog den allerringeste Undersaats Raad, naar det kom an paa at fremme og grundfæste Retfærdigheden i en Stat; den Over-

værenhedshaand mod Andres Mening og den Ytringsfrihed, som er saa nødvendig, naar Førsten fra en straalende Trone skal kunne skjelne imellem Ondt og Godt, belønne skjulte Fortjenester, redde den i Løndom sukkende Uskyldighed fra den mægtigere Ondskabs Undertrykkelse, og straffe Lasten, hvor og hos hvem den end findes. Han ansaae det ikke under sin Værdighed, at bede Gud om at skjenke ham Evne til at skjelne imellem Ondt og Godt; thi han vidste, hvor kortsynet Mennesket er, og hvor let det første kan paatage sig det sidstes Skikkelse.

Saaledes tænkde man for tre Aartusinder siden; med hvor megen større Føie kan man ikke fordre samme Tænkemaade af vort Aarhundrede og i et Land, hvor gamle skadelige Love, avlede i Barbariets Tidsalder, styrte sammen, og en bedre, visere og menneskekjerligere Lovgivning blomstrer frem igjen af deres Ruiner?

Vi behøve kun at kaste et Blik paa vor nyere Lovhistorie, og vi ville finde, at en saadan Aand har besjelet vor Regjering næsten i den hele sidste Halvdeel af det henrundne Aarhundrede. Hvilken skjøn, lys og velordnet Bygning er der ikke opført paa de gothiske Ruiner af vor gamle

Lovgivning? Hvilken Afdeling af vor Lov bliver ikke dagligen forbedret og lempet efter Tidsalderens humanere og lysere Grundsætninger? Lige fra Kjøbstædsmanden til Bonden, og fra Bonden til Negeren, have alle Aarsag til at prise Kongen, der, saa meget som muligt, har søgt at værne om deres Rettigheder, udvide deres Friheder, og skjenke dem alle uden Forskjel den Lyksalighed, som er Frugten af vise og retfærdige Love.

Men det er ikke nok, at de Love, som vi dømmes efter, ere retfærdige; vi bør ogsaa selv indsee og paaskjønne det, naar de fuldkommen skulle opfylde deres Bestemmelse. Fælles Higen efter at understøtte Retfærdighedens Haandhævelse, fælles Agtelse for de gjeldende Love, fælles Afsky for Alt, hvad der kan bidrage til at svække deres velgjørende Kraft, dette, mine Medborgere! ere de ubetingede Borgerpligter, hvis Opfyldelse er nødvendig, naar Retfærdigheden skal kunne haandhæves.

Men ligesom vise og retfærdige Love kun fuldkommen kunne opfylde deres Bestemmelse hos et Folk, der selv har uskromtet Agtelse for Retfærdigheden, saaledes er det ogsaa nødven-

digt, at de Mænd, hvis Kald det er, at dømme efter saadanne Love og hævde deres Kraft, ikke have noget andet Formaal end Pligtsopfyldelse. Den retfærdigste Lov i en uretfærdig Dommers Hænder er en Voxklump, som lader sig danne i alle muelige Skikkelser. Derfor ere ogsaa de viseste Love uden Virkning i de ulykkelige Lande, hvor Tribunalerne beklædes af uretsindige og vankundige Dommere. Ustraffet mishandler, undertrykker og haaner der den Rige og Mægtige sin fattigere Medborger; Uskyldigheden sukker der forgjeves over tilføiet Uret; Loven taler, men Dommeren tier. — Held os! at vi leve under en Regjering, som ikke allene har givet os vise Love, men som ogsaa sørger for, at deres Haandhævelse kun anbetroes Mænd, som føle Vigtigheden af deres hellige Kald i sin hele Omfang.

Maatte dette Huus, hvis Grundsteen nu lægges, aldrig — end ikke i den allerfjerneste Fremtid — betrædes af nogen Dommer, der formaster sig til at afsige noget vilkaarligt Magtsprog, til at mistyde Lovens Aand, til at bøie Retfærdighedens Vægtskaal, eller til at begunstige den Mægtigere og Rigere! Maatte disse Fængsler aldrig være Vidne til Uskyldighedens

Taarer, eller grundet Anke over Dommerens Uretfærdighed! Maatte aldrig noget leiet Vidne, nogen nedrig og egennyttig Lovtrækker betræde Dortærskelen af dette Retfærdighedens Tempel! — Dette er i Dag Fædrenelandets forenede Ønske, og varmeste Bøn. Naar efter mange Aarhundreders Forløb, den tilintetgjørende Kraft, som opløser Alt, hvad Menneskehænder fremhringe, har forvandlet dette Huus til en Steenhob; naar der er fremstaaet en ny, ganske anderledes handlende og tænkende Slægt, som ubekjendte med vore Love og Sæder, betragter os med samme Øine, som vi nu betragte de Mennesker, der have været til mange Aarhundreder førend vi, — da vil der maaskee leve en Fremtids Frederik, som besjelet af hans Grundsætninger, vil med hellig Deeltagelse betragte den Mynt, som skjules i denne Grundsteen. Med Begjerlighed vil han læse i Dannemarks Aarbøger den Førstes Historie, som lagde den, og velsigne hans Minde. — Med Glæde vil han tilstaae, at der i Begyndelsen af det nittende Aarhundrede levede et Folk, som regjeredes efter vise og retfærdige Love. O, maatte han ogsaa kunne sige det samme om de Slægter, som følge efter os.

Bondeoplysning i Aaret 1805.

I Hovedstaden smiler man, naar Aviserne fortælle os, at Helgenbilleder gjøre Underværker og tilbedes i de catholske Lande. Man troer fuldt og fast, at endog Bondealmuen i Dannemark er langt bort over denne Overtro, og at Folk af den Lutherske Troesbekjendelse umuelig kunne fæste mere nogen Lid til Helgenes Undervirkninger. Men man tager i dette Tilfælde, som i saa mange andre, mærkelig feil.

Jeg mødte nyligen paa Landet en 78 Aars gammel Bonde og hans Kone. Manden var ganske rask og rørig, men Konen, som var meget yngre, gik ved Krykker. Hun stønnede bestandig i det hun gik, og hvert Trin syntes at foraarsage hende Smerte. Den naturlige Medlidenhedsfølelse bevægede mig til at begynde at tale med hende. — Jeg. Hvad feiler hende, Moder? Er hun syg? — Hun. Jeg har Værk *) i det ene Been, gode Herre! Jeg er hverken Dag eller Nat fri for Smerte. Værken er færdig at pine Livet af mig. — Jeg. Bruger

*) Dette er paa Landet en almindelig Benævnelse for Gigtsmerter.

hun da ingen Medicin? — **Hun.** Aa, jeg har mæn provet Alting. Jeg har været ni Gange ved Kilden, men jeg kunde ikke falde i Søvn. — **Jeg.** Hvilken Kilde? — **Hun.** Helenekilden, gode Herre! Der ligger en hellig Person begravet. Naar man kommer til at falde i Søvn paa Graven, saa bliver man cureret, om man var aldrig saa syg. Da jeg var der sidst, saa var der en Bonde med to smaa Drenge, som ikke kunde røre et eneste Lem, og Faderen maatte bære dem ind paa Graven. Men de faldt strax i Søvn, og da de vaagnede op igjen, vare de saa friske at de kunne gaae hjem.

Medens Konen fortalde dette, stod den gamle Mand med sammenfoldede Hænder, og hvert Træk i hans Ansigt syntes at bekræfte Sandheden af hans Kones Udsagn. Endeligen fremkom ogsaa han med Exempler paa Folk, som vare blevne fuldkommen helbredede paa Helene's Grav. Hans Naboes Kone f. Ex. havde været contract i alle Lemmer, og man maatte tilbringe halvanden Dage med at kjøre hende fra hendes Huus i Egnen af Frederiksborg til Helenekilden, thi hun kunde ikke taale at kjøre hastig paa Brostene. Men da hun havde sovet en Nat paa Graven, saa var hun om Morgenen

saa frisk og sund, at Manden kunde kjøre hjem med hende i fuld Firespring, uden at det hindrede hende det allermindste. Han fortalde mig endnu andre Underhistorier af samme Caliber.

Denne Overtroens Kilde og Helgens Grav besøges aarligen af mangfoldige Mennesker. Der er rundt omkring Graven opsat Kors og henslængt Krykker, som de helbredede Krøblinger, efter Foregivende, have efterladt sig der, men hvoraf de fleste nok ere lagte med Flid derhen, for at skaffe Kilden Søgning.

Da Indbildningskraften ofte virker større Underværker, end alle Helgene og Doctorer paa Jorden, saa vilde det maaskee, fra en vis Side betragtet, ikke være raadeligt, pludseligen at udrydde denne overtroiske og latterlige Skik, førend man ved fornuftige Medicinalindretninger paa Landet, har gjort Helenecurer undværlige. Men man maa beklage, at der i et Land, hvor der dog anvendes saa meget paa at fremme Oplysningen, endnu existerer en saa høi Grad af Overtro, der ganske fornedrer Menneskets Værdighed. Hvor ønskeligt vilde det ikke være, at vore Folkelærere istedet for at præke om Gjenstande, som Almuen aldeles ikke har noget Begreb om, vilde søge at oplyse deres Forstand,

og at man istedet for at overlade den syge Bonde til overtroiske Curer ꝛc., vilde sørge for, at han ikke, som nu er Tilfældet, behøvede at reise adskillige Mile, for at kunne raadføre sig med en Læge.

Blandede Nyheder.

Fædrenelandet. I Iversens Avis anførtes for en rum Tid siden, at Chefen for den saakaldte Christiansgarde i Flensborg, der blev oprettet for nogle Aar siden, skal have ansøgt om, at den, som ved den aarlige Skiveskydning gjør det bedste Skud, maa erholde Skatte- og Inqvarteringsfrihed. Bogtrykker Stephanson er nu fremkommen med sine Betænkninger herover. Han er, siger han, i den Henseende ikke enig med den ham ubekjendte Flensborger Chef, thi han finder det hverken billigt eller rigtigt, at en Borger, fordi han ofte ved en Slumpelykke træffer en Cirkels Middelpunct eller i Nærheden deraf, skal derfor have Privilegium paa at være Staten til Byrde. Hvo er det, der skal bære den Byrde, han ved et reent Tilfælde afvælter? Ingen uden de arbeidende Borgere, hvoraf mange ofte have nok med at bære deres egen. Kunde ikke en Medaille, liden eller stor, eller et andet vedtaget Hæderstegn, gjøre samme, om ikke større, Nytte.

I Kjøbenhavn trykkes nu en Bog under Titel: Oluf den hellige, Norges Konge, en Læsebog for menig Mand, ved Euler Hagerup, residerende Capellan i Værdalen. Den prydes med et Titelkobber, der forestiller den nye Hædersstøtte, som Stiftsamtmanden, Hr. Baron Adeler, lader opreise

paa egen Bekostning. Ideen til denne Støtte er af Hr. Capitain O. v. Lyng, der har leveret Tegninger til begge Leerens Fosser, som General v. Krogh har ladet stikke i Kobber. Den forfærdiges i denne Tid af Hr. Prof. Dajon i Kjøbenhavn, og skal, naar den er fuldendt, opreises i Værdalen. Inscriptionen er forfattet af Trønderen, Hr. Justitsraad Tønder Lund. — Forfatterens Hensigt med denne Bog er at give den Norske Almue en sandfærdig historisk, efter Nutidens Smag, indrettet gavnlig Læsebog i Hænde, og dernæst, at udrydde de mange overtroiske Meninger om denne næsten halvforgudede Norges Skytsengel.

Den afdøde Linde, hvis Gravskrivt har været anført i forrige Numer, døde i Aaret 1782 og opnaaede en Alder af 99 Aar.

I de Norske Intelligencesedler læses følgende: de smaa sortebrune Myrer, som bygge deres Boliger eller Tuer af Naale, der falde ned fra Gran- og Fyrretræer, samle, ligesom Bierne deres Honning, Syren af Planterne i en Pose. Denne Syre eller Myreæddike kan tilveiebringes paa følgende Maade. Naar man har fundet Myretuen, saa gjør man med en Pind et Hul i hver Tue, og naar Tuen er stor, 3 eller 4 indtil Bredden, og nedgraver deri nogle Steenkrukker, helst lige opstaaende, der ere dannede som Syltekrukker. Man kommer omtrent en Pægel kogende Vand, mere eller mindre, efter Krukkens Størrelse, i hver Krukke. Myrene strømme nu til og formedelst den Damp, der opstaaer fra det hede Vand, falde de døde ned i samme, og Posen, hvori Syren er, springer. Naar man da ved at stikke Fingeren ned i den samlede Syre, og derefter paa Tungen finder, at Æddiken er skarp nok, tager man Krukken op, kommer den deri værende Masse i en Sigte over et Fad, lader Æddi-

ken løbe igjennem, og kaster de døde Myrer bort, men førend den kommes paa Flasker sies den atter igjennem en fiin Klud. Jo længere den staaer paa Flasker, vel tilpropper, desklarere bliver den. Stille Veir og klart Solskin i de varmeste Sommermaaneder, er den bedste Tid til at samle Myrer. Der er hver Sommer Forraad nok af dem. Myreæddiken er meget mere velsmagende til Punsch end Citronsaft ꝛc., og Agurker og andre saakaldte Stegeasietter, som nedsyltes deri, er af langt finere Smag, end naar de nedlægges i Viinæddike. Kort sagt, Myreæddiken skal kunne gjøre baade Viinæddike og Citronsaft ganske undværlige.

Frederiksborgs Salpeterværk med Skedevandsfabrik, Teglværk, Hauge og Jorder, bleve d. 19 d. M. tilslaaet Capitain Vosbein for 8250 Rdlr.

Det hedder i denne Tid, at Kongen af Sverrig agter at lade bygge et Palais i Nærheden af Helsingborg, for der at opholde sig om Sommeren.

I Kjøbenhavn skal der i denne Tid opholde sig en Jydsk Bonde fra Sæby, der stikker Signeter i alle Slags Materie. I den ene Ende er et Signet til Lak og i den anden et til Oblater. De ere ligeledes indrettede til at gjemme Blæk i, og et saadant heelt Konstværk koster kun 2 Rdlr.

I Iversens Avis berettes, at der, efter Rygtet, skal være forlangt tre Læger til Rusland, som skulle ansættes ved den Russiske Marine med 800 Rublers Gage, og Keiserligt Løvte om større Udsigter i Tiden. Det hedder endog, at Candidaterne Heiberg, Jacobsen og Svendsen allerede ere bestemte dertil, som udmærkede Subjecter.

Landkrigskommissairen i Kjerteminde har under d. 24de d. M. ladet bekjendtgjøre, at et Armeecorps efter Kongl. Befaling skal være færdigt til Opbrud og March. Ved et Cancelliereſcript

af 21de d. M: for Fyens og Langelands Stift er det bleven besluttet paa hvilke Steder i Landet Mandskabet skal samles.

Det hedder, at H. K. H. Kronprindsen, under sit Ophold i Holsteen, agter at residere i Kiel.

Orlogsskibet Seieren afgaaer, efter Forlydende, paa Tirsdag eller Onsdag.

De Examensdeputationer, som i Følge Forordningen af 22 Martii d. A. skulle nedsættes, for at prøve de Candidater, der melde sig til første Examen, ere nu udnævnte og fire i Tallet. Efter Sigende bestaae de for største Delen af de ved Universitetet ansatte Lærere; dog ere ogsaa andre bekjendte Lærde beskikkede dertil. Blandt disse nævnes Justitsraad Schow og Prof. Rahbek.

Det hedder nu, at der er indleveret et nyt Stykke til Opførsel, som kaldes Hospitalet. Der er ingen Tvivl om, at det vil blive antaget, efterdi den Danske Thalia aldrig har trængt mere til et Hospital end netop i dette Øieblik.

D. Gall er nu ankommen til Kjøbenhavn og logerer hos Tracteur Rau. Toldbetjenterne vare i Forlegenhed med hans Apparater, thi de vidste ikke, til hvilken Artikel af Toldrullen de skulde henføre dem. — Han har allerede under sit korte Ophold her i Staden havt Leilighed til at see en særdeles mærkværdig Ting, nemlig Hovedet af den Haifisk, som nyligen var bleven fanget.

London. Den Ohioske Stat har sluttet med Nabo-indianerne en Tractet, hvorved 1 Mill. 200,000 Acres Land afstaaes til de forenede Stater for 626 Dollarer aarlige Rente. En Acre er omtrent $\frac{1}{8}$ af en Dansk Miil. Man kan altsaa let beregne, hvilken uhyre Landstrækning Nordamericanerne her have faaet. Sært nok, at Menneskene trænge sig saa meget sammen paa enkelte Plette i Europa, medens de skjønneste Egne i America ligge øde og mangle Dyrkere.

I Bombay er der bleven oprettet et litterariskt Selskab for Asiatiske Oldsagers Undersøgelse.

Neapel. Jorden er nu rolig her og Vesuven har siden det sidste Udbrud ikke opkastet Lava. I Molise styrtede de levnede Bygninger sammen ved en senere Rystelse. Den Kongelige Familie boer i Caserta i Barakker. Mange tusinde Hænder ere sysselsatte med at reparere de beskadigede Bygninger og nedrive dem, der have liidt meest ved Jordskjelvet.

Florenz. Den Franske Keiser har ved sin Ambassadeur, Cardinal Fetsch, ladet Paven overlevere ti fortræffelige Tapetserier, med Historier af det nye Testament, og to store Taffellysestager af uforligneligt Arbeide.

Den berømte Grev Melzi, forhen Vicepræsident i den Italienske Republik, lever nu ganske eensomt paa Landet ved Como. Da Italien blev forandret til et Kongerige, var han bleven udnævnt til Storseilbevarer med Rang af Prinds. Aarsagen, hvorfor han har trukket sig tilbage, er ubekjendt. Han skal have forlangt Reisepasser til Spanien, men de ere blevne ham afslaaede.

Berlin. Prof. Jungius har gjort en heldig Luftreise. Han har været 1000 Fod høiere i Luften end Chimboraco, der, som bekjendt, er det høieste Bjerg i Verden. I Luften faldt han uvilkaarlig i en dyb Søvn, som han først efter en halv Times Forløb vaagnede op af. Han tilbagelagte i en Tid af $1\frac{1}{2}$ Time henved 7 Tydske Mile.

Medens de mægtigste Europæiske Magters Ministere føre en Pennestrid med hinanden, og tale om fredelige Hensigter og Afsky for Blodsudgydelse, ruster man sig overalt med største Iver til Krig. — I Frankrige oprettes, foruden den

store Armee, i Rhinegnene en Reservearmee af 70,000 Mand. Garnisonen i Turin og overhovedet 20,000 Mand i det Piomontesiske, have faaet Ordre, at begive sig til Overitalien. Endnu i Slutningen af denne Maaned, hedder det, ville de Franske gaae over Rhinen, og i Begyndelsen af næste aabne Feldtoget efter en stor Plan. General Dessoles er udnævnt til Overgeneral for Generalstaben ved den store Armee, som under Keiserens Anførsel, skal commanderes af Prinds Murat. I Strasburg bereder man sig allerede til at modtage Keiseren, og endog Opéra comique har allerede faaet Ordre at begive sig did. Engelland, hvis Subsidier i næste Aar, efter Sigende, beløbe sig til 8 Mill. Pd. St. (32 Mill. Rdlr.), har i Tillid til sine mægtige Allierede allerede 40,000 Mand i Beredskab til en hemmelig Expedition. Nelson er gaaet under Seil til Cadix, og hans Flaade skal forøges til 32 Linieskibe. — Østerrige befæster sig paa alle Kanter, og dets Armee, hvis Linie strækker sig fra Tyrol til Venedig, bestaaer af 170,000 Mand. Den hele Venetianske Stat er opfyldt af Tropper. I Venedig er der allerede ankommen 50 Skibe med 12,000 Mand Grændsetropper, af hvilke der endnu ventes flere, og 3 til 4 Mill. Canonkugler. — Rusland vedbliver at fragte Skibe, som skulde føre Tropper til Nordsøen, og den første Colonne af Russer, der bestaaer af 40,000 Mand Infanterie, 3 Husar-, 3 Dragon- og 3 Kosakregimenter, som skulle forene sig med Østerrige, ventedes allerede d. 4 d. M. ved Inn. — Sverrig, som den mindste blandt disse Magter, ruster sig ogsaa efter Evne, men endnu have dets Tropper ikke indfundet sig paa Kamppladsen. Et ikke paalideligt Rygte siger, at der først skal holdes en Rigsdag. — Preussen, som uagtet det synes, at det ogsaa denne Gang vil blive sik

Neutralitetssystem tro, bereder sig paa alle muelige Maader til Krig. — Det lille Schweiz, hvis Saar fra sidste Feide neppe ere halv lægte, vil levere Østerrige 40,000 Mand, dersom det vil forunde det Neutralitet (??), men i modsat Fald forene sig med Frankrige. — Dette er omtrent Planen til det store Sørgespil, som med det første vil opføres paa Europas politiske Skueplads.

I den i Dag ankomne Moniteur har Astronomen Lalande ladet bekjendtgjøre, at der i Befort ved Rhinen d. 4 Julii har været een af de i Europa saa sjeldne Orcaner, som knække Træer, oprykke dem med Roden og løfte Tagene af Husene. Aarsagen dertil har han hidtil ikke kunnet indsee, men da det samme Dag havde tordnet i Lyon, da Vinden just havde dreiet sig fra N. til S., og der paa samme Tid havde været en Orcan i London, saa slutter han heraf, at en Masse electriske Skyer, i en Strækning af 200 Franske Mile, havde ved deres Defonation frembragt en overordentlig stor Tomhed, som tvang Luften til at udfylde den igjen.

De Nordamericanske Tidender ere opfyldte med Efterretninger fra Søfarende, som i April, Maji, ja endog Julii Maaned, fandt sig omringede af en heel Miil lange Iis-Øer, som stode 40 til 60 Fod ud over Søen, og fandtes fra 44 Br. Gr. indtil forskjellige Længde Gr. ved Terreneuve. Man har ogsaa fundet mange Vrag af forulykkede Skibe, og man mener, at denne uhyre Mængde Iis er kommen fra Grønland.

Skuepladsen.

Mandagen den 30 Semtbr. opføres: Chinafarerne. — Tirsd. d. 1 October: Juliane von Lindorak. — Torsd. d. 3: Selim. — Fred. d. 4: Den umuelige Duel og Telemach. — Løverd. d. 5: Aline.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste

Skilderie

af

Kjøbenhavn.

No. 101.

Den 30 September, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Den lærde Republiks Constitution.

Den daglige Erfaring overtyder os om, at der aldrig har været nogen ugunstigere Periode for Republiker, end netop den nærværende. De ældste Fristater, i det mindste i Europa, forsvinde som Stjerneskud, og den ene synes at opsluge den anden ligesom Pharao's fede Køer de magre. Den lærde Republik er endnu den eneste, som Tidsomstændighederne have levnet os — den eneste, som endnu erindrer os om det i gamle Dage saa høit priste Friheds- og Lighedssystem. Men, ak! denne Republik mangler det Væsentligste — den mangler en

Constitution. Tøileløs Anarchie er den Dæmon, som sønderslider den, og som tidlig eller sildig, vil frembringe en rædsom Revolution. Vi leve paa en Tid, hvor man opfinder Luftmachiner af Seildug og Honning af Myrer, Hjulbører, som man kan gaae paa Vandet med og Alphabeter af bare Streger, Bonapartes Skosværte og Kraftsupper af Elphenbeenspaaner; i en saadan opfindelseslysten Tidspunct maa unegtelig en saa splinterny Idee, som en Constitution for den lærde Republik, være det lærde og ulærde Publicum særdeles velkommen. Jeg fremlægger derfor her et Udkast dertil, og overlader det til de Herrer Lærde, om de ville sanctionere eller forkaste den.

Den lærde Republik forkynder i Apollo's og alle Musernes Navn de litteraire Borgeres Rettigheder og Pligter.

1 Artikel. De litteraire Rettigheder ere Frihed og Lighed.

2. Friheden bestaaer i at kunne skrive Alt, hvad der ikke skader nogen Anden.

3. Lighed bestaaer i, at Recensenternes Dom skal være for alle, saavel i at rose som i at laste.

Ligheden antager ingen Forskjel paa Byrd, ingen Arv af Magt. Den fordømmer alle politiske Hensigter. Den lader enhver uden Forskjel nyde den Hæder og den Belønning, der tilkommer ham for hans litteraire Fortjenester, uden at tage Hensyn til, om hans Modstandere, med eller uden Føie, tage det ilde op eller ei.

4. Sikkerheden flyder af hele Samfundets Forening til at betrygge enhver for at blive epigramiseret og recenseret af ubeføiede Dommere.

5. Eiendommen er den Ret, at enhver nyder Frugterne af sit Arbeide og sin Flid, uden at nogen anden tilegner sig dem ved Plagiat.

6. Hvad Fornuften og Sædeligheden ikke forbyde, kan heller ikke hindres. Ingen kan nødes til at gjøre, hvad de ikke befale.

7. De Recensenter, som paatage sig, at bedømme Bøger, maa først ved egne Arbeider have aflagt Prøver paa at de forstaae de Gjenstande, som de bedømme. I modsat Fald skulle de til Straf gjennemlæse de to sidste Aargange af lærde Efterretninger, og et Par Aargange af et andet periodisk Blad fra Begyndelsen til Enden.

8. De skulle være pligtige at documentere, hvorfor de rose og hvorfor de laste en Bog.
9. Ingen ufordeelagtig litterair Dom kan have nogen tilbagevirkende Kraft, ligesom heller ikke den, der f. Ex. engang har skrevet et taaleligt Skuespil, bør have Privilegium paa, at plage Publicum med sin Hjernes Misfostre.
10. Enhver kan bortfæste sin Tid og sælge sin Tjeneste, men han kan hverken sælge sig selv eller sælges, hvilket allerede adskillige Gange har været Tilfældet i Litteraturen.
11. Hver Borger har en lige Rettighed til at levere litteraire Arbeider. Saaledes bør f. Ex. ingen Oversætter have udelukkende Privilegium paa at oversætte Theaterstykker, hvad enten han oversætter dem frit eller tvungen.

Pligter.

1. Alle Borgernes Pligter udspringe fra disse to Grundsandheder:

Skriver aldrig om Andre, hvad I ikke ville man skulde skrive om eder.

Skriver stedse om Andre, hvad I ville man skulde skrive om eder.

2. Enhvers Pligt er det at skrive saaledes, at Regjeringen ikke sættes i den ubehagelige Nødvendighed, at lade ham tiltale, og at han er ligesaa skaansom over sin Næstes Ære som over sin egen.

3. Ingen er god Borger, naar han ikke betaler sin litteraire Gjeld, ikke behandler sin Forlægger redelig og ikke har Agtelse for Almeenhedens Dom, over hans moralske Caracteer.

4. Den, som tillyver sig en Værdighed, han ikke besidder, den, som gjør sig selv offentlig til Løgner, den, som sværter agtværdige Mænd af uagtværdige Hensigter, han erklærer sig selv i Krigsstand med Republiken.

Borgernes Tilstand.

1. Enhver, som ikke har opnaaet sit 15 Aar, som endnu ikke har ladet sig rage, kan ikke optages til Borger.

2. Borgere ere de, som forstaae Dansk og Tydsk, have læst Sommerfelds Geographie og Kalls Verdenshistorie, skrevet et Par prosaiske og poetiske Stykker i et af vore

berømte periodiske Skrivter, og af en berømt Mand ere blevne erklærede for: **mine Venner, talentfulde Mennesker** 2c. Dog kunne de, som ikke have erhværvet sig Borgerbrev, indtil dette skeer, mod en ubetydelig Afgivt, føre Navn af **Litteratus**, men deres Forhold til de virkelige litteraire Borgere, er omtrent det samme som Øltappernes 2c. til de virkelige Statsborgere.

3. Udlændinger blive Borgere i den Danske litteraire Republik, naar de have fyldt deres 15 Aar, og erklæret, at de ville bosætte sig i Dannemark. Men i Lovcommissionen for det Danske Sprogs Retskrivning antages de ikke paa nogen muelig Betingelse. I saadanne Tilfælde kunne kun indfødte Danske give deres Stemme.

4. Udøvelsen af Borgerrettigheden tabes:

a) Ved at begaae offentlige Nederdrægtigheder, hvorved Litteraturen beskjæmmes.

b) Ved at nedrive fortjente Mænd, undertrykke sande Genier, smigre og udskraale Stympere og Styltemænd, misbruge sin offentlige Anseelse, og sin Indflydelse paa Almeenhedens Stemme, ved egennyttige og uædle Konstgreb.

c) Ved at benytte sig af pøbelagtige Grovheder og lumpne Vaaben mod sin Modstander i Feidens Dage; ved at bide og gjøe som en gal Bulbider, blot for at gjøre sig inviolabel og tilkjøbe sig Frihed til at begaae de største og haandgribeligste Bommerter.

d) Ved at være i leiet Tyendestand hos en litterair Fabricant.

e) Ved at tilegne sig Andres Ideer og udgive dem for sine egne, og ved at forkaste og fordømme Arbeider, som fortjene det modsatte.

f) Ved at gjøre Collecter under Patriotismens Maske, og putte Pengene i sin egen Lomme.

g) Ved at recensere Bøger, som man aldrig har seet.

(Fortsættes.)

Doctor Gall.

I den nyere Tid har neppe nogen Opfindelse opvakt almindeligere Sensation blandt Lærde og Ulærde, Høie og Lave, end D. Gall's Lærebygning om Hjernen og dens Dannelse. Endog Damer have udenlands hørt hans offentlige Forelæsninger. Hans

Ankomst til Kjøbenhavn har hos os end mere forøget Interessen for hans System, og selv de rædsomste Krigsrustninger i Europa have ikke kunnet fortrænge det fra Conversationen og Dagens Orden. Imidlertid gives der dog mange, der ideligen høre tale om denne Gjenstand, uden at have noget rigtigt og tydeligt Begreb derom. Det vil derfor nok neppe være af Veien, at anføre her et kort Udkast af det Gallske System.

D. Gall er blandt alle kyndige Læger bekjendt som en Mand af udmærkede Talenter. Allerede for tolv Aar siden har han leveret et videnskabeligt Værk*), som de meest beføiede Dommere ansee for ypperligt. — Efterat han nøie havde studeret de forskjellige physiske, moralske og intellectuelle Egenskaber hos Mennesket, undersøgte han en Mængde Hjerneskaller, især af Folk, der have udmærket sig ved besynderlige Evner og ved at have udviklet disse i høi Grad. I dette Øiemed søgte han deels at sønderlemme saadanne Menneskers Hjerner, deels at faae deres Hjerneskaller. Men da denne Methode var forbunden med mange Vanskeligheder, saa valgte han en anden Vei. — Man veed, at Mennesket forener hos sig alle de Egenskaber, som Dyrene kun besidde enkelt eller tildeels; at Dyret ikke kan undertrykke dem ved Forstillelse; at de ere almindelige for dets hele Slægt, og ikke underkastede saa mange særegne Forandringer, som hos Menneskene, hvoraf to næsten aldrig fuldkommen ligne hinanden i Caracteer, og at adskillige Dyr besidde enkelte af Menneskets Egenskaber, f. Ex. Mod, Sluhed 2c. i en udmærket høi Grad. Disse almindelig erkjendte Erfaringssandheder ledte Gall paa den Idee, at an-

*) Philosophisch-medicinische Untersuchungen über Natur und Kunst im kranken und gesunden Zustande des Menschen, 1793.

skaffe sig en Mængde Hjerneskaller af vilde og tamme Dyr. Paa disse fandt han adskillige Egenskaber, som vare grundede i Dyrenes Caracteer. Han fandt f. Ex. en Bugling eller en fremragende Knort paa dette eller hiint Sted, og nu antog han den underliggende Hjerne for Sædet for et bestemt Organ (Sandseredskab, Naturanlæg), som caracteriserede Dyret. F. Ex. hos Ræven Sluhed ꝛc. Derpaa undersøgte han først en heel Mængde Hjerneskaller af een Dyreart, og efterat han havde fundet sine Erfaringer stadfæstede, sammenlignede han nu denne Dyrearts Egenskaber med en anden Art, og fandt overalt, at disse Buglinger paa Hjerneskallen ere særegne Kjendemærker paa Dyrets Egenskaber. Fra Dyrene gik han over til Menneskene, og gjorde samme Jagttagelse. Den samme Forhøining, som f. Ex. hos Ræven betegner Sluhed, fandt han ogsaa i større eller mindre Grad hos listige Mennesker. Hos ganske dumme Dyr eller meget eenfoldige Mennesker var der ingen Spor til en saadan Forhøining, og han fandt endog paa samme Sted et Slags Fordybning. Ved bestandig at sammenligne Pandeskaller af Dyr og Mennesker, saae han sig omsider istand til at bestemme en Mængde Evners og Egenskabers Sæde i Hjernen *). Saaledes antager han f. Ex., at Kjønsdrivtens Organ ligger ovenfor den forlængede Rygmarv i den nederste Deel af den lille Hjerne, fra Hjerneskallens Grundflade opad til Baghovedsknoklen ved den øverste Ende af Rygmarven. Man

*) Adskillige Psychologer have fundet det sært, at Naturen skulde have udhængt et saadant Skildt, hvorved den tilkjendegiver skjulte Egenskaber. — Men er det samme ikke Tilfældet hos visse Dyr, hvis Alder Naturen har betegnet ved de Ringe, som findes paa Hornene? Udgiv.

finder det udtrykt ved to Buglinger, som pleie at udvikle sig mere eller mindre, ligesom Driften er stærk eller svag til, og det udvikles gradviis lige indtil den mandbare Alder. Saadanne Organer opfinder han bestandig flere af, og endnu ganske nylig har han opfundet Taknemmelighedsorganet.

Dette er Hovedideen af det Gallske System, der, som man seer, blot er bygt paa Erfaringer. Mænd af udmærket Forstand og Lærdom have gjort adskillige Indvendinger derimod, og der er intet Spørgsmaal om, at der jo, især fra den psychologiske Side, endnu lader sig gjøre mange flere. Men det er billigt at opsætte hver Indvending, indtil man af Mandens egen Mund har hørt dette System forklaret og fremstillet.

Alting i Verden, selv det Allerhelligste, kan gjøres latterligt, og det er derfor aldeles ikke at undres over, at Gall's System har maattet friste samme Skjebne som enhver ny Opfindelse: at støde paa Mennesker, som blindt hen haanede det, uden at kjende dets sande Øiemed, endskjønt man heller ikke kan negte, at mange af dets blinde Beundrere ikke mindre skadede det ved deres Overdrivelse.

Det har aldrig været Opfinderens Hensigt, at man nogensinde skulde betjene sig af hans Opfindelse til at bestemme Valget af Ægtefæller og Embedsmænd, eller Børns tilkommende Løbebane. De Kjendemærker paa Organer, som han antager, findes ikke i saa udmærket en Grad, at man tydelig kan skjelne dem, uden hos udmærkede Mennesker, og disses Tal er alt for ringe til, at man ved Valget af Ægtefæller rc. skulde have Tid og Leilighed til at søge saadanne Subjecter: en Omstændighed, som man desuden vilde gjøre sig latterlig ved i hele Verdens Øine.

Blandede Nyheder.

Fædrenelandet. I Morges Kl. 7. reiste H. K. H. Kronprindsen til Holsteen. Feldtcomissariatet følger ham. Præsidenten i det Tydske Cancellie Hr. Kammerherre Møsting og Hr. Grev Schack, Deputeret i det Danske Cancellie, følge ligeledes med. Det hedder ogsaa at det hele Corps diplomatique ledsager H. K. H., og at Generalmajor v. Harthausen i Christiania har faaet Ordre at paatage sig Feldtcomissariatets Bestyrelse, tilligemed Kammerherre Møsting, og Hr. Etatsraad Heinzelmann, Deputeret i det Tydske Cancellie, som for nærværende Tid opholder sig i Hertugdømmene. — Orlogsskibet Seieren skal afgaae paa Fredag, og Sophie Frederike paa Søndag. Alle Telegrapherne oprettes nu igjen, og Hr. Telegraphbestyrer Groß, som er bleven udnævnt til Overtelegraphbestyrer, skal have Overopsigten over alle Telegrapherne i Landet. Ved hans Omsorg er Indretningen nu forbedret i den Grad, at man kan signalisere med langt flere Ord end før.

Den Armee, som bliver samlet i det Holsteenske, skal blot have til Hensigt at trække en Neutralitets-Cordon, og det hedder, at den skal bestaae af 20,000 Mand. Man har allerede udskrevet det fornødne Qvantum Fourage til 6000 Heste. Efter Forlydende skal Hovedqvarteret ikke, som for tre Aar siden, være i Rensborg, men nærmere ved Grændserne.

H. D. Hertugen af Augustenborg passerede i Onsdags tilbage igjennem Odensee, og indfandt sig ved denne Leilighed paa Chatedralskolen under Underviisning.

Den 22 d. M. saae man endnu uhøstet Havre paa Viborg Mark. Vaarsæden af Byg og Hav-

re har i Almindelighed været bedre end man ventede; men Rugen paa den bedste Jord meget maadelig. Provstiesæderugen koster i Fyen 12 Rdlr. til 12 Rdlr. 3 Mk. Tønden.

I Fyen seer det i denne Tid ret levende ud. Tropperne samles i Odensee og Middelfart. Det hedder, at alle Artillerister indskibes for at gaae til Kjøbenhavn. I Løverdags fulgte paa engang 80 med Smakken.

I Løverdags blev Grundstenen lagt til det ny Raad- og Domhuus med stor Høitidelighed. Kl. 4 mødte Borgerskabet i Uniform under militair Musique. Det blev opstillet i en Halvcirkel omkring Plankeværket af Tomten. Strax derpaa kom alle det borgerlige Artilleries Over- og Underofficierer, og bleve opstillede paa venstre Fløi. Indenfor Kredsen, lige ved det Sted, hvor Grundstenen skulde lægges, posterede Brandcorpsets Over- og Underofficierer sig. H. Exc. Grev Reventlau indfandt sig omtrent Kl. 5. Henved Kl. 5¼ kom H. K. H. Kronprindsen, H. H. Prinds Christian og Prindsen af Hessen, alle til Hest. De bleve modtagne i Fronten af Kredsen ved Grev Reventlau. Da H. K. H. var kommen til Grundstenen, holdte Greven en meget kort Tale. Derpaa traadte H. K. H. frem og nedlagde fire Mynter, hvoraf den ene skal have været en Otteskilling af Guld, og en Guldplade, som fandtes paa en rød Fløiels Pude, i en Aabning, som var anbragt i Stenen. Muurfolkene toge, efter gammel Skik, i samme Øieblik deres Skjødskind og hvide Nathuer paa. — Medens dette skede rørtes Trommerne og gjordes militair Honeur. — Da denne Ceremonie var forbi, fremtraadte tolv unge Piger af Magistratens Døttre, og strøede Blomster paa den Vei, som H. K. H. passerede. Hr. Prof. Hansen viste nu Prindserne og de øvrige høie Herskaber hele Tomten, og beskrev dem i Korthed Bygningens Plan.

H. K. H., ledsaget af begge de andre Prindser, og adskillige af de udenlandske Ministere, hvoriblandt den Franske, begav sig derpaa ud til Frederiksberg. Muurfolkene gave sig nu ufortøvet til at mure paa Grundstenen, og endnu samme Eftermiddag var der fra Grundstenen af muret 1¼ Alen. — Tilskuernes Antal var ubeskrivelig stort. Endog paa Tagene og Skorstenene havde der placeret sig Folk. En Mand paa Nytorv, som Dagen i Forveien havde bekjendtgjort i Avisen, at han vilde bortfæste Værelser, hvori man kunde see denne Høitidelighed, fik femten Rdlr. i Leie.

D. Gall begynder sine Forelæsninger næstkommende Onsdag. Han vil læse i ti Dage, Tirsdag og Løverdag undtagen, fra Kl. 6 til 8. i det musicalske Academies Sal. Hver Billet koster 10 Rdlr.

Søbatterierne omkring Hovedstaden skulle ufortøvet sættes i Forsvarsstand, og alle Landsoldater, som boe over sex Mile fra Hovedstaden, have faaet Ordre at indfinde sig sammesteds.

I det Skandinaviske Litteraturselskabs Møde d. 31 Aug. oplæste Prof. Münter en Afhandling om Leire i Sjælland i Begyndelsen af det nittende Aarhundrede. Hr. Jens Møller, Lærer ved den Latinske Skole i Slagelse, valgtes til Selskabets correspønderende Medlem.

I Valløebykirke i Sjælland findes et af de ældste Døbefade i Dannemark. Det er udhugget af Kampesteen, og indmuret i Muren ud til Kirkegaarden. Halvdelen er bedækket med Jord. Fordum stod det saa høit over Jorden, at man kunde sidde paa det. Der findes ingen Inskription paa samme.

I neue Bellona findes et Bidrag til en Beskrivelse over Slaget ved Collin 1757, nedsendt fra Trondhjem af G. F. v. K. der, som Dansk Volontair, har været med i Slaget.

Paa Konstacademiets store Figursal beundres nu en collosalsk Figur, forestillende Mercur, af den berømte Canova. Han har i Foraaret tilsendt Academiet den, og er derpaa bleven optagen til Medlem.

Der er i disse Dage bleven udnævnt en stor Deel Maanedslieutenanter, saavel ved Artilleriet som Infanteriet 2c.

En Mad. Walstrøm fra Kjøbenhavn foreviser nu i Christiania sin særdeles store Færdighed i Taffelkonster paa Raadstuesalen, og lader sig betale fra 32 til 16 ß. for hver Plads.

Endnu ere Krigsurolighederne ikke udbrudte, men man har dog opgivet alt Haab om Fred imellem Frankrige og de allierede Magter. De Franske have ladet de to Etschbroer, der føre til Italiensk Verona, nedbryde, og den endnu levnede tredie Bro stærkt besætte med Tropper og Canoner. Commandanten i det Italienske Verona har tilkjendegivet den Østerrigske General, Bellegarde, at han har Ordre, ikke at lade nogen passere Broen. Marchal Massena, som anfører den Italienske Armee, opholder sig paa hiin Side Verona. Et stort Antal Østerriger fra Tyrol og Steyermark ere ankomne paa hiin Side Etsch, og de Franskes Tal har ogsaa betydelig forøget sig ved denne Flod, der, som bekjendt, skiller den Franske Deel i Italien fra den Østerrigske. Begge Strandbredder staae kun endnu i Forbindelse ved en eneste Bro. Castellet Vecchio er bleven hastigen befæstet og den berømte Bue af Vitruvius nedtaget, men dog saaledes, at den kan sættes op igjen. Det lader som Krigsskuepladsen vil aabnes i denne Egn. De første Russiske Tropper ventes d. 2 Oct. i Brünn,

Hovedstaden i Måhren. Østerrigerne rykke alt mere og mere frem, og en anseelig Deel staae allerede i Schwaben. — Preussen sætter sin hele Armee paa Krigsfod, for at forsvare sin Neutralitet og ikke at tilstæde nogen Gjennemmarch. 300,000 Mand Russer sættes ligeledes i Bevæbningstilstand. — Den Franske Courer, som gik til Østerrige med Fredsforslag, er vendt tilbage, og, som det hedder, har hans Sendelse været frugtesløs.

Den i Dag ankomne Moniteur indeholder følgende Skrivelse fra Neapel, dat. d. 13 Aug. Den 12 Aug. Kl. 10 om Aftenen, yttrede Vesuvens Udbrud sig, som Jordskjelvet synes at have været en Forløber til. Da Menneskenes Skrig og et Skybrud af Ild sagde os at Vulcanen havde aabnet sig, gik vi did for at tage Vesuvmundingen i Øiesyn. Lavaen styrtede sig i tre Secunder ned fra den høieste Bjergtop, og tog Veien mod Dalen mellem Torre del Greco og Torre del l'Annünziata, to Borge ved Strandkanten, paa hiin Side Portici. Vi afreiste strax, for i Nærheden at være Vidne til dette rædsomme og beundringsværdige Syn. Ligefra det Sted, vi gik ud fra, saae vi hele Løbet af Lavaen, som strakte sig hele to Mile langt, fra Vesuvmundingen indtil de Bygninger, der forene begge Borge. Jeg var her Vidne til et af Naturens skjønneste Skuespil, og den rædsomste Landeplage, hvormed den kan hjemsøge Menneskene. Jeg maatte beundre de Ildcascader, der styrtede sig ned fra Bjergtindingen, jeg gysede ved at see uhyre Ildstrømme ødelægge de skjønneste Markrr, fortære Bygninger og i nogle Øieblikke opsluge en Mængde Familiers sidste Hjelpekilder. En Linie af rødagtig Ild betegnede

Gjennemsnittet af Bjerget. En Sky af Røg, som af og til syntes at give glimrende Lyn fra sig, svævede over samme, og Maanen syntes at blegne. Det Skjønne i dette store Skuespil lader sig ligesaalidet beskrive, som det rædsomme Syn, naar man nærmede sig de Steder, som Ildstrømmen ødelagte. Bestyrtede Indbyggere, der forlode deres Boliger, som Luen allerede havde angrebet; ødelagte Familier, der søgte at redde deres Fattigdom og sidste Hjelpekilder; en uhyre Mængde Nysgjerrige, som Skridt for Skridt veg tilbage for Lavaen, og tilkjendegav ved deres Skrig deres Forbauselse, Skræk og Medlidenhed; Bjergets gyselige Bragen, de idelige Udbrud af Ildstrømme; Træernes Knagen, som Ilden fortærede; Buldren af Murene, som styrtede sammen; den sørgelige Lyd af en Klokke, som de Camadulifke Munke, hvis eenlig Kloster var omringet af to Ildstrømme, kimede med i deres ulykkelige Forfatning — dette vare de gyselige Optrin, jeg har været Vidne til. — For desbedre at kunne see det Hele gik vi ind i en smuk Bygning og op paa en Terrasse, hvor vi saae, at Ilden kun var 15 Skridt fra os. Vi skyndte os ned igjen, og 20 Minuter derefter, var der ikke andet tilbage af Bygningen end tre store Mure. — Lavaen løber ikke som en flydende Flod, men den har stor Lighed med en uhyre Mængde brændende Steenkul, som en uimodstaaelig Kraft har sammendynget og stødt frem med Magt. Naar den støder paa en Muur, opdynger den sig i en Høide af 6 til 7 Fod, forbrænder og omstyrter den. Jeg har seet Vægge blive i Lavaen saa røde som gloende Jern. I sin hurtigste Løb paa en jevn Vei løber den 18 Tommer i en Minut. Hvor Veien er bakket, sammendynger Materien sig, og naar den standses af noget, taber den sin Kraft og bliver sort. Den lugter som gloende Jern.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 102.

Den 4 October, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Hjerneskallerne.
En Drøm.

Det er en afgjort Sandhed, at de Gjenstande og Billeder, der forekomme Mennesket i Drømme, altid staaer i større eller mindre Forbindelse med de Forestillinger, som Sjelen er sysselsat med i den vaagne Tilstand. En Keiser drømmer om Keiserlige Ting, en Geistlig om geistlige, en Handelsmand om Handelssager. Intet er altsaa naturligere, end at man paa en Tid, hvor man næsten ikke taler om andet end Hjerneskaller, ogsaa drømmer om Hjerneskaller. I det mindste var dette Tilfælde med mig, da jeg i Aftes

kom hjem fra D. Gall's Forelæsninger. Da Drømme i vor Tidsalder synes at høre til Dagens Orden, og baade den nyere Philosophie og Poesie synes at opløse sig i Drømmerie, saa vil min Hjerneskaldrøm vel heller ikke være mine Læsere ukjerkommen.

Jeg drømte, at jeg befandt mig i en meget stor Sal, som var oplyst med en stor Mængde Lysekroner. Paa Gulvet laae der en opstablet Pyramide af Hjerneskaller. En Olding i en saphierblaa Kjortel og med sneehvide Haar, stod paa en Talestol og beskrev efter Haanden Hjerneskallernes Organer. Den Majestæt, der herskede i hans hele Aasyn, og den Ild, der besjelede hans Tale, indgjød alle de Tilstedeværende en taus Ærefrygt. Hver Gang, han havde endt Beskrivelsen over en Hjerneskal, gav en Genius, som svævede over ham, et Vink, og den Hjerneskal, han havde beskrevet, forenede sig atter med det Legeme, den havde hørt til, og Legemet fik Liv og begyndte at tale igjen. Da jeg traadte ind i Salen, sagde Oldingen: denne Forhøining her betegner Mordsind. Denne Pandeskal har ogsaa tilhørt et Fruentimmer, som havde dræbt sit eget Barn. — Neppe hav-

de han sagt disse Ord, førend der stod en ung ganske hvidklædt Pige for mig. Hun var Uskyldighedens Billede. Efter nogle Sukke og smægtende Øiekast, begyndte hun i en vemodig Tone: ja, det er sandt! jeg har dræbt mit eget Barn — den Skabning, som jeg har baaret under mit Hjerte og født i Vaande. Loven har dømt mig skyldig, og mit Blod har maattet flyde for Bøddelens Sværd. Men, ak! lad min Brøde være udslettet med mit Liv fra de Levendes Erindring! Jeg, som aldrig har kunnet see en levende Skabning lide, uden at komme den til Hjelp, jeg skulde have havt medfødt Tilbøielighed til at dræbe mit eget Barn? — Aldrig! Det blev dræbt ved min Haand, det er sandt; men min Sjel var ligesaa uskyldig deri, som den Blinde, der, uden selv at vide det, støder en Seende ned i Afgrunden. Jeg elskede mit Barn ligesaa høit, som hver anden Moder sit; jeg havde gjerne kjøbt dets Liv med mit eget. Jeg var kun sytten Aar gammel, da et snedigt Mandfolk berøvede mig min Dyd. Vanære og Selvbebreidelse sønderslede mit Hjerte i hele ni Maaneder, og svækkede mine Legemskræfter. Forladt af hele Verden og overvældet med Skjænd-

sel, overraskede Fødselstimen mig. En ulykkelig Skabning, ulykkelig ved mig, laae for mine Fødder og syntes at anklage mig ved sit Jammerskrig. Angest, Skræk og Blussel bemestrede sig med Centnerkraft mit dobbeltsvækkede Legeme. O, jeg følte noget i mit Inderste — ikke Lyst til at dræbe mit eget Barn, men noget uforklarligt, som tilraabte mig — end med et eneste Stød halvfjerdsindstyve Aars uforskyldt Skjændsel og Kummer! Ak, dersom jeg kunde have fremlagt dette noget for mine Dommere, som et Vidnesbyrd paa min Tænkemaade — da havde de sikkert ikke fradømt mig Livet. Min Handling er grusom og strafværdig, men Naturen var uskyldig deri. — I det samme hun sagde disse Ord opløstes hun igjen; og Hjerneskallen faldt ned paa Gulvet.

Nu tog Oldingen en anden Hjerneskal frem, og sagde: Denne Udbugling betyder Troskab og Menneskekjerlighed. Den har ogsaa tilhørt en Neger, som reddede sin Herre, der var faldet i Vandet, og blev selv et Offer for sin Menneskekjerlighed. Da han havde sagt disse Ord, stod med eet den Neger, som Hjerneskallen havde tilhørt, lige for mig. — Det er sandt; jeg har reddet min Herre, fordi jeg elskede ham,

men i det Land, hvor jeg er født, anseer man langtfra ikke en saadan Handling for Menneskekjerlighed. Enhver af mine sorte Brødre havde uden Betingelse gjort det samme, og det vilde aldrig faldet nogen af os ind, at rose ham derfor. Tapperhed derimod det betragtes hos os som een af Menneskets største Dyder, og jeg havde derfor ønsket, at den ærværdige Olding hellere havde fremviist Tapperhedsorganet i min Hjerneskal, thi — nu, da jeg engang er død — kan jeg uden Tilbageholdenhed sige det: alle mine Landsmænd gave mig det Vidnesbyrd, at jeg var den tappreste iblandt dem. I den Nordamericanske Krig har jeg med min egen Haand flaaet Huden af tredive Engelskmænd, som jeg havde taget til Fange. Paa et eneste Gjestebud fortærede vi dem allesammen, og drak Skaaler af deres Pandeskaller. Dette er en Handling, som jeg endog i Døden er stolt af, og som mit Fædrenelands Vise endnu i dette Øieblik velsigne mig for. Den Besjelede opløstes, og hans Hjerneskal faldt paa Gulvet.

Oldingen tog nu atter en Hjerneskal frem og sagde: denne Bugling betegner en høi Grad af Medlidenhedsfølelse. Jeg veed ikke hvem Pandeskallen har tilhørt, men alle Kjendetegne-

ne vise, at den, der i levende Live kaldte den sin, var et meget medlidende og tillige skarpsindigt Menneske; thi Skarpsindighedsorganet viser sig her i en meget høi Grad. — Neppe havde han udtalt disse Ord, førend der stod en Junker for mig i sin hele Jagthabit. Han holdt sig et Tørklæde for Brystet, for at skjule sit Saar. — Point d'honeur, begyndte han, var min Hovedlidenskab. Dens Overholdelse ansaae jeg for en af de Pligter, som alle andre maatte vige for. Jeg faldt ogsaa som et Offer for min fine Æresfølelse, men førend jeg døde havde jeg dog den Glæde, at dræbe den ene af mine Modstandere, som efterlod sig en Kone og fire smaa Børn, og at skille den anden ved den høire Arm og det venstre Øie. Men begge Dele skede i en hæderlig Duel. Anledningen til hele Striden var en Pige, som boede bag Volden. Iøvrigt maa jeg tilstaae, at jeg besad en høi Grad af Medlidenhedsfølelse. Jeg skrev en Afhandling paa tyve Ark: om det Grusomme og Umenneskelige i at spidde Insecter paa Knappenaale. Jeg befalede alle mine Folk, ikke at dræbe de Fluer, som i Tillid til Gjestfrihedens Love, søgte Ly i mit Huus. Junkeren opløstes igjen, og hans Hjerneskal faldt paa Gulvet.

Oldingen tog nu atter en Hjerneskal frem og sagde: her viser sig Tyvs- og Mordorganet i sin sande Skikkelse. Aldrig har Naturen talet tydeligere end her. Men det er heller ikke at undres over. Denne Hjerneskal har tilhørt den berygtede Røver Cartouche. Da han havde sagt dette, stod med eet Cartouche for mig: mit Navn, begyndte han nu, er alt for berygtet blandt de Dødelige, til at jeg skulde ville fremkomme her med nogen Apologie for min Vandel. Den engang rodfæstede offentlige Mening om visse Ting er et Uhyre, som man forgjeves søger at kjæmpe imod, thi ingen anden end Tiden kan fælde det. Jeg døde som en Røver, det er sandt. Men jeg vilde gjøre Naturen Uret, dersom jeg paastod, at den havde født mig dertil. Udmærkelseslyst var den første Lidenskab, som fra min tidligste Ungdom udgjorde et Hovedtræk i min Caracteer, og medens jeg endnu legede med mine Camerater, saa var jeg altid den første Anfører. Min forsømte Opdragelse gav denne Drivefjeder til store Handlinger en unaturlig Retning. De samme Naturgaver, som dannede mig til en Røver, havde, under lykkeligere Omstændigheder, kunnet dannet mig

tik en stor Hærfører. Halvdelen af den Forstand, List og Tapperhed, som jeg udviste som Røver, havde kunnet gjort mig berømt i Historiens Aarbøger, og flettet en Laurbærkrands omkring min Tinding. Cartouche forsvandt, hans Hovedskal faldt paa Gulvet, og Oldingen forlod Talestolen.

En høi, ædel Figur i Skikkelse af Isis med mange Bryster, en Sistrum i Haanden og en Lotusblomst paa Hovedet, betraadte nu Talestolen. Dens Tinding var omgivet af en Straalekrands. Den begyndte nu i en meget høitidelig Tone: I Dødelige, som ere forsamlede her, for at læse i min skjulte Bog, for at finde Spor der, hvor der ligesaalidet gives noget Spor som paa Havets Speilflade, for at tillægge mig Hensigter, som mit Moderhjerte end ikke kan tænke paa, uden at bløde; hører mig, og vender tilbage fra eders sære Meninger! Hvor kunne I overtale eder til at troe, at jeg, som eders fælles Moder, jeg, som med saa moderlig en Haand bortleder og adspreder den Torden, der, samlet paa et Sted, kunne fortære hele Landstrækninger, som ligesaavel frembringer lægende Urter i Afrikas

brændende Ørkener, som paa Grønlands evige Jisfjelde, jeg, som styrer Alt i hele Skabningens Række til det Gode, jeg, som endnu i den allersidste Stund staaer den Døende bi, og gyder Olie i Livets Lampe, naar dens svævende Taande hvert Øieblik vil slukkes — hvor kunne I overtale eder til at troe, at jeg har begavet eder med Anlæg — til Mord, Ran og Grusomhed! Og om end I havde været svage nok til at troe det om mig, troe I da tillige, at jeg ved udvortes Tegn havde udmærket disse Vidnesbyrd om min Svaghed og Ufuldkommenhed? Hvilken Konstner er saa ufornuftig, med Forsæt at danne en Figur med vanskabte Dele, og endog at tilkjendegive ved udvortes Kjendemærker, hvilken af disse Dele der er vanskabt? Og hvad ikke en Dødelig vilde gjøre, det skulde jeg gjøre? Fuldkommenhed er den første Grundlov i alle mine Værker, og mit Mesterstykke skulde jeg have dannet saa ufuldkomment? Vilde det ikke netop have været et Middel til at forstyrre mit eget Værk, om jeg selv havde nedlagt Spiren til Mord i Menneskets Sjel? Vel strider det imod min Plan, at standse Tingenes naturlige Gang ved overnaturlige

Midler; men Mennesket har derfor en fri Villie, som dets Fornuft maa kunne styre. Det handler ondt, ikke fordi det maatte, men fordi det vilde. Omstændighederne lede meget ofte Menneskets Villie, og Meningernes Forskjellighed gjør en Handling i det ene Land og det ene Aarhundrede til en Dyd, som den i et andet gjør til en Last. — Vel har jeg uddeelt mine Gaver i forskjellig Grad, men Alting er dog godt, naar det forlader min Haand, kun i Menneskenes Hænder vanslægter det.

Forfatteren af dette Stykke maa bede Læseren, for Alting ikke at betragte det som nogen Satire over den Gallske Lærebygning om Hjernen, som han ikke er indviet i, og som han, fra den anatomiske Side, aldeles ikke føler Kald til at bedømme. Hvorfor har han da skrevet dette Stykke, vil man maaskee spørge? — For at bestride den allerede af Lavater for nogle Decennier siden fremsatte Mening om Menneskets medfødte Naturanlæg til Mord, Tyverie ꝛc. Til at gjendrive en saadan Sætning behøver man neppe at være Anatom. Forfatteren har

iøvrigt alt for megen Agtelse for den ham ubekjendte, men i hans Dine høist agtværdige og skarpsindige Dr. Gall til at han paa en saadan Maade skulde, om han ogsaa følte Evne dertil, vilde ivre mod hans System. Men det er hans urokkelige Grundsætning, aldrig af Menneskefrygt eller Angest for vrange Domme at undertrykke sin Mening om vigtige og almeeninteressante Gjenstande, naar de, efter hans Formening, ikke ligge udenfor hans Competence. I intet Rige i Verden er Frihedsystemet mere nødvendigt end i Meningernes.

Blandede Nyheder.

Een af de mærkværdigste Herregaarde i Dannemark er Steensgaard, paa Langeland. For nærværende Tid tilhører den Fru Leth, som er en Frøken Steensen, med hvis Fader, Oberstlieutenant C. F. Steensen, den mandlige Linie af den Steensenske Slægt aldeles uddøde. Denne berømte adelige Familie besad Gaarden uafbrudt i flere end 250 Aar. Den er især mærkværdig for Oldgrandskeren, da Hovedbygningen, som er meget gammel, staaer endnu ganske uforandret og saaledes som den først blev bygt. Den viser vore Forfædres uregelmæssige Bygningskonst, indvendige Decorationer, Smag og Beqvemmeligheder for et Par Aarhundreder siden. Den er fra en anden Side betragtet endnu mærkværdigere. Da Gaardens Eier, den brave Landsdommer Vincent Steensen anførte Langelænderne, for

at forsvare deres kjere Øe mod de Svenskes Overfald 1659, var han saa uheldig at falde i Slaget tæt ved hans Gaard. Hans ligesaa tappre Fru Anne Holk havde Mod nok, ved Snildhed at hevne sin Mands Død. Hun gav et Gjestebud til de Svenske Officierers Ære. Da disse vare vel beskjenkede, og i deres Fuldskab over Bordet skjøde efter de i Salen hængende Familieportraiter og et herligt stort Dyremalerie, lod hun sine Folk hemmelig komme ind i Gaarden. De overrumplede de beskjenkede Gjester og dræbte dem alle. Salen staaer endnu i alle Maader uforandret. Man seer endnu, hvorledes Portraiterne, og især det smukke Dyremalerie, ere gjennemborede af Kuglerne. Kun for faa Aar siden har man tilladt sig at afhøvle Blodpletterne paa Gulvet. Paa Gaarden findes nogle Mindesmærker om den Steensenske Slægt. Vincent Steensens Stammebog, som nu er over 200 Aar gammel, er vel bevaret. Den er fra den Tid, han reiste udenlands, og man finder deri mange paa den Tid berømte Europæiske Lærdes og Statsmænds Haandskrivt.

Den store Gevinst paa 50,000 Rdlr., som i disse Dage er udkommen i Classelotteriets femte Trækning, skal være kommen til Stralsund.

Paa det Sted paa Vildersplads, hvor Compagniets Tjære koges, er der nu rundt omkring Kjedelen, efter Hr. Capitain Nøragers Foranstaltning, anbragt en ordentlig, stor Forskandsning af Blaaleer, hvoraf der findes en Mængde bagved Compagniehuset. Ved denne Indretning er de farlige Følger, som kunde flyde af Tjærekogningen, aldeles forebyggede.

Den nærværende Eier af Stamhuset Erholm i Vends Herred har gjort sig meget fortjent af Skolevæsenet paa sine Godser. For at fremme

Oplysningen har han skjenket omtrent tusinde Bøger af moralsk og oeconomisk Indhold til sine Bønder, hvilke desuden have faaet af Landhuusholdningsselskabet i Præmier en Sum af henved 1200 Rdlr.

Det største Skib i Kongens Flaade er for nærværende Tid Christian den Syvende, som fører 94 Canoner. Det er egentlig bygt som en Todækker og det tredie Lag Canoner ligger over Dækket.

Hr. Proprietair Neergaard har i denne Tid gjort sig meget fortjent ved at sende Brændeved herover, som han overlader for den billige Priis 8 Rdlr. Favnen. Priserne i Havnen falde mærkeligen og som Aarsag dertil anføres den Omstændighed, at mange Skippere i denne Tid have ondt ved at faae Fragt i tilstrækkelig Mængde, og derfor af Mangel paa andet maae føre Brænde hertil. Der er altsaa al muelig Udsigt til, at den Fattige i næstkommende Vinter dog nogenlunde vil betrygges for at betale Brændet saa overdreven dyrt som ellers.

Hos Damefriseuren i Borgergaden forfærdiges nu et Slags Haarstykker til at bedække Issen med. De ligne ganske Hovedets øvrige Haar og det kan ikke sees at de ere paasatte.

I det Holsteenske seer det i denne Tid meget levende ud. Hele Landmilitsen er bleven indkaldt, og det hedder at Hovedqvarteret skal være i Pløen. Ved Oldesloe, (en liden By med 1600 Indb. i Amtet Segeberg) skal der cantonere et anseeligt Corps. Alle Officierer à la Suite skulle indfinde sig ved Regimenterne, og det hele Corps d'Armee sættes paa Cantonnementsfod.

Berlin. Den berømte Humboldt var endnu d. 16 Aug. i Neapel, hvor han anstillede en meget omhyggelig Undersøgelse over den strømmende Lava og det ildsprudende Bjerg.

Paris. Her har man et nyt Beviis paa, at Physiognomiken begynder at komme ret i Mode igjen. En Fransk Boghandler bekoster i denne Tid en ny Oversættelse af Lavaters Værk om dette Æmne. Han udgiver det under Titel af: "Lavater eller Konsten at kjende Menneskene af deres Ansigtstræk," og lader det forøge med Campers, Galls ꝛc. senere Opdagelser.

Dureau de la Malle, den yngre, har i Nationalinstitutet læst en Afhandling om de indenlandske Asiatiske og Europæiske Haves gamle Tilstand. Han søger fornemmelig at bevise deri, at det Caspiske Hav har hængt sammen med det Assovske og sorte Hav, og dannet et ganske adskilt Middelhav, som ikke har været meget mindre end det, som vi nu kalde saaledes, — fremdeles, at det sorte Havs Gjennembrydelse til det middellandske er skeet i Danaus's Tid, 1529 Aar førend Christi Fødsel, og er den samme Begivenhed, som kaldes Deucalion's Syndflod.

Den Franske Keiser har nu besluttet at erklære Østerrige og dets Allierede Krig. Men endnu er der ikke forefaldet noget krigersk Optrin imellem de tvistende Partier. Vel have nogle Franske og Østerrigske Forposter ved Etsch fyret paa hverandre, men Følgen deraf var ikke andet, end at nogle Soldater bleve saarede. De Franske Corpser, som staae i Feldten mod Tydskland, bestaae af 130,000 Mand, (foruden et Corps, som Augerau samler i det indre Frankrige), under Napoleons Hovedanførsel. Prinds Murat skal føre Titel af Keiserens første General-Lieutenant, og de øvrige Marchaller, der anføre enkelte Armeecorpser, af Generallieutenanter. I Holland gjøres, ligesom i Frankrige de ivrigste Foranstaltninger til Krig, og 14,000

Mand Franske Tropper fra Belgien skulle ufortøvet sendes did som Forstærkning. Ogsaa mod en fiendtlig Landgang sætter man sig der paa det kraftigste i Forsvar. — Østerrigerne rykke alt mere og mere frem, og det hedder endog, at de allerede have taget Chur (i Schweiz) i Besiddelse, ja hvad som mere er, at de allerede ere rykkede ind i Schaffhausen, hvorved de have havt en liden Fægtning med Schweizertropperne. De Østerrigske Tropper have imidlertid d. 20 f. M. faaet Ordre, at gjøre Holdt der, hvor Befalingen indtræffer. De Franske Tropper, som havde fortsat deres March ad Speyer til, fik ligeledes pludselig Contraordre. Der er formodentlig nye Fredsforslag i Værk. Bayern er blevet af Østerrige anmodet om at lade sin 25,000 Mand stærke Armee støde til den Østerrigske, men, uagtet det hedder, at Churfyrsten har afslaaet det, er der dog vel neppe nogen Tvivl om, at det jo vil skee. Keiseren selv var allerede den 21 f. M. indtruffen i München. Han har ladet Indbyggerne i München paalægge, under Straf af Arrest ved Militairexecution, at modtage Østerrigske Bancosedler og Kobbermynt, efter den antagne Værdi af 24 Gyldenfod. Det hedder endnu bestandig at den Russiske Keiser vil med det første holde en Sammenkomst med Kongen af Preussen. Den Russiske General Kutusows Armee vil rykke igjennem Egnen af Regensburg ind i Overpfalz. Preussen, som endnu bliver ved sit Neutralitetssystem, holder endnu bestandig sine Tropper paa Krigsfod, og bevæbner sig af alle Kræfter. De Corps, som Sverrig vil sende til Pommern, bestaaer kun af 8000 Mand. Engelland vilde i Slutningen af f. M. sende en stor Expedition paa 50,000 Mand, under den tappre Hertug af Yorks Anførsel, til det faste Land.

Göttingen (d. 26 August). D. Gall var i Weimar og Jena bleven opholdt ved Forelæsninger, og ilede derfor til Göttingen. I Gotha meldte han sig hos Hertugen, for at gjøre sin Opvartning, men yttrede tillige, at han kun kunde tøve en Dag. Han fik til Svar: dersom han ikke kunde blive til i Morgen, saa kunde han ikke faae Hertugen i Tale. D. Gall reiste derpaa strax, og i hele Gotha, hvor man allerede havde glædet sig paa hans Ankomst, og i Forveien aabnet en Subskription for ham, beklagede man, at man ikke havde lært at kjende denne interessante Mand og hørt hans Forelæsninger. Han ankom den 22de om Middagen i Göttingen, besøgte strax adskillige Professorer, og fik uden Vanskelighed Tilladelse til at læse. Strax i Begyndelsen havde han 100 Tilhørere og der meldte sig siden flere. Han fandt stort Bifald, og selv Wrisberg (den nuværende Prorector) har yttret sin Tilfredshed. Om Aftenen bragte adskillige Studenter ham en Musik; de havde allerede gjort det samme 14 Dage i Forveien, da han endnu var i Weimar, og derpaa givet et Gilde i en Gjestgivergaard, hvor de drak Gall's Skaal. Men da de sendte Deputerede op til ham, som skulde complimentere ham, saa erklærede Verten, at der ikke opholdt sig hos ham nogen Mand af dette Navn. Det var neppe at formode, at Gall vilde blive godt optaget i Göttingen, da adskillige Professorer allerede heftigen havde erklæret sig imod ham i Selskaber. — Osiander havde endog allerede fire Uger tilforn i det Hannoverske Magazin skrevet imod ham med stor Heftighed og i en uanstændig Tone, og behandlet ham som en Charlatan ꝛc., der hverken fortjente at læses eller gjendrives.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 103.

Den 7 October, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Anatomer.

Anatomien er i egentlig Forstand det menneskelige Legemes Geographie. Anatomerne forfatte Kort over Legemet ligesom Geographen over Riger og Lande. Hvilken Høide denne Videnskab har opnaaet, er almindelig bekjendt, og vor Tidsalders Anatomer ere ligesaa ophøiede over deres Forgjængere, som dens Geographer over det sextende Aarhundredes. Men imidlertid gjøres der dog endnu bestandig nye Opdagelser i denne Videnskab, og der er intet Spørgsmaal om, at der endnu efter mange Aarhundreders Forløb vil kunne gjøres flere

Men uagtet man har gjort saa overordentlige Fremskridt deri, saa kjender man i visse Dele i dette Dieblik ligesaa lidet til den menneskelige Naturs sande Oeconomie som i Hippocrates's Tider. Endnu har ingen beviist eller kunnet bevise, hvorledes mangen en Function i det dyriske Legeme egentligen gaaer for sig i den levende Tilstand. Man taler om Fordøielsesredskaberne og Avlingsforretningen, om Nerverne og deres Virkninger; den ene fremsætter denne Hypothese, den anden hiin, og endnu har ingen fuldkommen beviist os, paa hvad Maade alt dette skeer. Vi vide ligesaa lidet paa hvad Maade Neglene og Haarene voxe, som hvorledes de menneskelige Ideer dannes. Den ene paastaaer, at Fordøielsen frembringes ved Mavesaften, den anden antager, at Maven er en Mølle, den tredie, at den er et Laboratorium. Man har skrevet hele tykke Bøger om Parringsforretningen, og endnu veed ingen, paa hvad Maade Befrugtelsen egentlig skeer. Man taler uophørligen om en Nervesaft, som frembringer Sensibiliteten, men end ikke Loders gjennemtrængende Øie har seet denne Saft i det dyriske Legemes uforstyrrede Functioner. Man opdynger Hypotheser paa Hypotheser, og

naar Alt kommer til Alt have vi med al vor Viisdom ligesaa liden Visdom om den dyriske Oeconomies fleste Forretninger, som vore Forfædre have havt for mange Aarhundreder. En Læge forskriver os f. Ex. et Purgeermiddel, uden at han, om han end var den største Mand i sin Konst, kan sige os, paa hvad Maade han frembringer Purgationen? — Man har fortalt os en Hob skjønne Ting om Lugten, men endnu har ingen viist os, paa hvad Maade vi lugte de mange tusinde forskjellige Gjenstande i Naturen paa ligesaa mange forskjellige Maader.

Men uagtet ingen har kunnet trænge ind i disse Naturens Hemmeligheder, uagtet vi ikke kjende Aarsagen til mange af de Virkninger, som vi endog have for Øinene, saa troe mange dog fuldt og fast, at kunne bevise endog Sjelens Functioner. I det Dieblik, hvor Livet ophører, faae de fleste Redskaber, der frembringe dette, en ganske anden Skikkelse, og man maa derfor beklage, at Anatomen saa ofte maa slutte fra den livløse Masse til den usynlige Kraft, som kun finder Sted i den levende Tilstand, eller med andre Ord, at han først kan søge Ligheden imellem Gjenstandene, naar Ligheden allerede er

forsvunden, og han altsaa nødes til at slutte fra en existerende Ting til en preexisterende. Lader os antage, at et Drengebarn fødes paa en ganske øde Øe, mister sin Moder i en meget tidlig Alder, og opdrages af sin Fader. Mon dette Menneske i en modnere Alder vel kan gjøre sig et rigtigt Begreb om Maaden, hvorpaa det blev bragt til Verden? Neppe vilde det kunne tænke sig Muelighedem af, engang at have hvilet under et Fruentimmers Hjerte, hvor det levede, uden at nyde den Føde, det nu nyder, og uden at indaande den Luft, det nu drager. Da det aldrig har seet noget andet Menneske end sin egen Fader, saa vilde det antage enhver Fortælling om dets Fødsel for en Fabel, saalænge det ikke kan slutte fra nogen anden Gjenstand, end dets egen Fader. Saaledes maa det ogsaa ofte gaae Anatomen, naar han slutter fra den døde Masse til Egenskaberne af de Dele, hvis egentlige Functioner ophøre med Livet, og som ingen endnu har seet i deres fuldkommen virkende Tilstand; saaledes maa det gaae enhver, som slutter fra en Existence til en ham ubekjendt Preexistence. Imidlertid vinder dog Lægekonsten, og med den hele Menneskeslægten ved de Kjæm-

pesskridt, som Anatomien daglig gjør. Men hvor vigtige dens Erfaringer end ere, saalænge de anvendes i den practiske Lægekonst, saa meget tabe de deres Kraft, saasnart de skulle gjøres anvendelige paa Sjelelæren, og fremdrage hvad der ligger skjult i Naturens lønligste Tempel.

Boghandlere.

Blandt alle Handlende fortjene maaskee Boghandlere den største Opmærksomhed, thi deres Indflydelse paa hele Folkeslags Aandscultur, er vigtigere end man ved første Øiekast skulde troe. I vore Dage, hvor boglige Kundskaber ere blevne til en sand Nødvendighed for ethvert Menneske, der gjør mindste Fordring paa Dannelse, kan det naturligviis ikke være Staten ligegyldigt, om de litteraire Gjordemødre tilveiebringe Misfostre eller veldannede Skabninger. I Menneskehedens yngre Dage, hvor endog en Iliade ikke kunde skaffe sin Forfatter Brød, gaves, som en Følge heraf, ingen, som vilde indlade sig paa at handle med Aandsproducter, eller som fandt deres Regning ved

at forlægge endog en Homers Arbeider; men i vor Tidsalder, hvor endog Rinaldiner ere ligesaa nødvendige for visse Sjele, som Mad og Drikke for Legemet, gives der ogsaa Lysthavende nok til et Fag, der aabner saa viid en Mark for Speculationsaanden.

Man har i andre Lande havt mange lærde og fortjente Mænd blandt Boghandlere. Hvo kjender ikke en Nicholai, Dyck og flere, der endog have udmærket sig som Skribenter? Der er vel heller neppe noget Fag, hvor en Mand af Forstand og Videlyst, mere kan udvide sine Kundskaber, end i Boghandlernes. Den idelige Omgang med Videnskabsmænd, og den daglige Leilighed til at hente Kundskaber af Bøger, kan ikke andet end virke paa deres Aandscultur, forudsat, at de ikke ere fødte Dosmere, som mangle Følelse for al Sjeleforædling og Videnskabelighed. Endog den eenfoldigste Boghandler kan sige med Janus i Jacob v. Thybo, at der dog endeligen maa hænge noget Latin fast ved Hælene, naar man har været nogle hundrede Gange paa Studiigaarden. Boghandelens egentlige Periode i Dannemark tog sin Begyndelse med en Bogtrykkerenke, som kaldtes

Mad. Godiche *). Fra denne Kones Presse have vi faaet vore kostbareste og meest classiske Værker, som Pontoppidans Atlas og fl. Hun havde Mod og Evne til at paatage sig Entrepriser, som vor Litteratur baade har høstet Ære og Gavn af. Hun skal have efterladt sig en Capital af 60,000 Rdlr. Een af hendes Samtidige, der fortjener at kaldes vor Litteraturs mercantilske Grundfæster, var den afdøde Gyldendal. Denne Mand, som fra en fattig Student af var bleven een anseelig Capitalist, har umiskjendelige Fortjenester af Videnskaberne og Oplysningsvæsenet i Dannemark. Sandt er det, hans efterladte Formue vidner om, at han ikke har arbeidet uden Løn, sandt, at han ved en gavmild litterair Stiftelse og høimodig Opoffrelse for den Videnskabelighed, der havde forskaffet ham saa megen Lykke i Verden, endog

*) Det var hende, som den udødelige Evald satte følgende Gravskrivt over, da man i et Selskab paastod, at der ikke kunne skrives fire Vers, der rimede sig paa hendes Navn: "Her ligger Madam Godiche; Hun faldt fordi hun stod ikke; Gak Læser bort, og rod ikke Ved hendes Legem's Bodike."

efter hans Død kunde gjort ham til en gavnstiftende Mand, men dette ville vi nu forbigaae. Hans Minde fortjener dog altid Agtelse, naar man betænker, at han anvendte sin Tid, sin Speculationsaand og i den senere Tid sin allerede samlede Formue, til at fremme Litteraturens Tarv i det han fremmede sin egen. Hvad havde Videnskaberne og Oplysningen vundet, om Manden var bleven en lykkelig Grosserer istedet for en lykkelig Boghandler? Han havde i det første Tilfælde sendt Skibe til begge Indierne, og maaskee forøget Staten med en Millionair. Men hvad er Penge mod den Gavn, som et eneste nyttigt Værk kan stifte for hele Generationer? Man vil maaskee indvende, at de Værker, som en saadan Forlægger befordrede til Trykken, vilde alligevel kommet ud, om end han aldrig havde paataget sig at forlægge dem. I visse Tilfælde er dette en Sandhed, som ikke kan modsiges, men i visse Henseender maa man ogsaa tilstaae, at mangt et Værk, hvis Udgave var forbunden med stor Bekostning, maaskee aldeles ikke vilde kommet ud, eller i det mindste meget sildig, om han ikke havde været. Den store Ordbog, som udgives paa Videnskabers-

selskabets Bekostning kan tjene til Bevils paa, hvor langtsom det gaaer med saadanne Foretagender, naar de ikke ere i en drivtig Forlæggers Hænder. Desuden spørger man jo ikke den, der har forvandlet et Morads til et blomstrende Agerland, eller ved noget andet gavnligt Foretagende fremmet Almeenvel, om han har gjort det for at befordre sin egen Fordeel? Mon den Mand, der kan sige: dette til Oplysning sigtende udenlandske Product, har jeg ladet forplante paa den fædrenelandske Bund, — hiint almeennyttige Originalværk har jeg bidraget til at befordre trykt, — mon den Mand ikke ligesaa godt fortjener sine Medborgeres Erkjendtlighed, som den, der gavner dem paa andre Maader? — Men mange hos os synes dog ikke at være af den Mening. Man er saa tilbøielig til at forbytte den Mand, som bestræber sig for, at fremme Oplysning, som pønser paa at udfinde gavnrige Ideer, som fremdrager og opmuntrer det skjulte og frygtsomme Genie, med den pengegjerrige Kræmmer, der behandler Mænd af Talenter som Redskaber for sin Begjerlighed, og Litteraturen som en lav Handelsgreen.

I fordums Dage, hvor der stod en saa viid og udyrket Mark aaben for Boghandleren, var det rigtig nok ikke saa vanskeligt og voveligt at foretage sig litteraire Entrepriser, som nu, da Bladet har vendt sig. Nu er Boghandelen tildeels den farligste Speculationshandel der kan tænkes. Ikke at tale om, at Concurrenterne i dette, som i de fleste Fag, ere tidobbelt saa mange som før, saa har Alting i vore Dage ogsaa taget en saa besynderlig Vending, at det gavnligste litteraire Foretagende ofte lønnes med Tab. Dertil kommer endnu, at ikke faa Skribenter betragte Litteraturen som en reen Speculationshandel, og da Boghandlerens Pung, som oftest er den Hovedgjenstand, som de speculere paa, saa optrækkes han paa tusinde Maader, uden nogensinde at faae mindste Fyldestgjørelse. For at faae Forskud begynder mangen en Forfatter paa Værker, som han aldrig agter at ende, giver sin Forlægger tusinde Løvter og Udsigter, som aldrig opfyldes, og mod alt dette Optrækkerie er Boghandleren næsten ganske vaabenløs. For Publicums Domstol beholder Forfatteren sædvanligst Ret; thi det nedrigste litteraire Bedragerie kan han undskylde

med sine oeconomiske Omstændigheder, og naar han ikke kan komme videre, saa beraaber han sig paa, at hans litteraire Reputation gjorde det nødvendigt. Jeg kjender saaledes Forlæggere, der paa det uforsvarligste ere blevne førte bag Lyset af egennyttige og uredelige Forfattere. Den retskafne Boghandler taber derfor lettelig Lysten til at give sig af med en Handel, der, fra saa mange Sider betragter, er forbunden med saa stor Risico, og som desuden ved alle muelige Leiligheder bestandig udsætter ham for offentlig Critik. Hvad Under altsaa, at mangen en Boghandler i vore Dage føler mere Drivt til at forsyne Byen med Fødevarer, end Parnasset med lærde Producter?

Blandede Nyheder.

Fædrenelandet. Fra Trondhjem meldes: et Fruentimmer har i nogen Tid i Nærheden af Byen, i Strindens Fogderie fundet paa om Natten at gaae omkring og malke Køerne paa Marken, og vover endog at gaae ind i Fjøsene, hvor disse ikke ere stængede til med forsvarlig Laas. Hun er forsynet med Bøtte eller fornøden Kar til at gjemme Melken i. Man kan slutte sig til, at siden hun kan malke og gaae fra Gaard til Gaard med sin Bøtte, at hun ogsaa kunde ernære sig ved nogen anden lovlig Haandtering.

Det hedder, at der med det først udkommer et Forbud mod Gadevisers Salg paa offentlige Gader og Stræder.

H. K. H. Kronprindsens Route paa hans Reise til Holsten var saaledes besteemt: d. 30 Sept. til Nyborg, d. 1 Oct. over Faaborg og Sønderborg til Gravensteen, d. 2den og 3die Oct. paa Gravensteen, og den 4de fra Gravensteen over Flensborg til Louiselund.

En Mand i Kjøbenhavn skal nylig have vundet i Tallotteriet 15000 Rdlr. paa No. 21, som han havde sat 1000 Rdlr. paa.

Den 5te Octob. skulde det i Odensee garnisonerende Fyenske Regiment lette Dragoner bryde op til Holsteen.

Til Latinsk juridisk Examen har der i dette Aar meldt sig 21, og til Dansk 23 Candidater.

Overprocureuren i det Tydske Cancellie, Legationsraad v. Eggers, er bleven kaldet til Wien, for at deeltage i adskillige Indretninger. Det er endnu ikke bekjendt, om det er et vedvarende Arbeide eller kun en temporair Commission, der er ham overdraget.

De med Skibet Kronprindsen hjemkomne Varer sælges paa Compagniet d. 14 d. M. og bestaae af 11916 Pd. Sago, 8400 Pd. Snørrerottinger, 41671 Pd. Gallanga og 95556 Pd. Cheribon Caffe.

En Jydsk Bondemand, Peder Kok, boende i Lyngsøe i Nærheden af Sæbye, har ved Naturgaver og Flid, uden Underviisning, bragt det saavidt at han, foruden andre mekaniske især Uhrmagerarbeider, stikker Signeter saavel i Staal som Agat, saaledes at endog de største Konstnere i Kjøbenhavn beundre hans Arbeide, som der søges begjerlig. Atter et Beviis paa, at Genier hverken ere indskræn-

kede til Sted eller Tid. Man venter fra Landhuusholdningsselskabet nærmere Underretning om denne sjeldne Konstner.

Architekten Dam, der er den første, som er reist fra Dannemark, for egentlig at studere Landbygningskonsten, er bleven modtaget med en udmærket Velvillighed paa alle de Steder han har været. Endskjønt hans første Bestemmelse kun var, at gjennemreise det nordlige Europa, for derfra at hjembringe til Fædrenelandet, hvad der maatte findes gavnligt og anvendeligt i samme; saa har dog hans Modtagelse som Dansk bevæget ham til at besee Italien og den øvrige Deel af de sydlige Lande, da han endogsaa der finder Bygningsindretninger, som kunne være passende i Norden. Af hans Dagbog kunne nogle Stykker med det første vente trykte i et passende periodisk Skrift. Nylig har han forladt Venedig og Florenz, for Tiden er han i Rom eller Neapel.

Den berømte Anatom Loder i Halle har ladet bekjendtgjøre følgende: I forskjellige offentlige Blade er jeg bleven omtalt, som en ubetinget Forsvarer af alle Hr. D. Gall's Sætninger. Det vilde være besynderligt, om jeg, som først for sex Uger siden er bleven nærmere bekjendt med denne høistinteressante Lære, skulde allerede være gaaet videre i dens Forsvar end dens Opfinder selv; thi denne er saa beskeden, i sine offentlige Forelæsninger at sige, at han fremsætter adskillige af sine Sætninger, som Formodninger og sandsynlige Slutninger, og overlader dem til nøiere Undersøgelse. Denne agtværdige Mand har virkelig gjort sig fortjent ved, endnu ikke at have ladet noget trykke om en Gjenstand, som han allerede i adskillige Aar har forfulgt med al Anstrængelse af sine Kræfter, med Tilveiebringelsen og Benyttelsen af mange Hjelpe-

midler med en, i vore Dage næsten uhørt, stor Standhaftighed. Dette strider rigtig nok aldeles mod den nuværende Mode i den litteraire Verden, som kræver, først at skrive og siden at tænke og undersøge. Ved Gjenstande af saa stor Vigtighed fordres, naar Dommen skal falde rigtig ud, noget ganske andet end almindelige Magtsprog og tom Declamation; heller ikke kan den blotte Autoritet, den komme fra hvem den vil, gjøre noget Udslag her. Jeg for min Deel har anseet det for Pligt mod Sandheden, mod Publicum og mod mig selv, først at gjøre mig nøie bekjendt med den Sag, som Talen er om, derpaa at anstille tilstrækkelige Undersøgelser og Experimenter, og siden offentligen at bekjendtgjøre min Mening. Indtil dette skeer beder jeg, hverken at ansee mig for en Forsvarer eller Modstander, men for en upartisk Undersøger af den Gallske Lære. Men for i det mindste, nogenlunde at besvare de mange Spørgsmaale, man allerede har gjort mig, erklærer jeg hermed, at jeg har fundet adskillige af de Jagttagelser, som den anførte Lære grunder sig paa, rigtige, og at jeg angaaende adskillige andre endnu ikke drister mig til at sige noget bestemt, og af denne Aarsag fortsætter mine Undersøgelser.

D. 29 f. M. blev paa Kirkegaarden i Ottensen ved Altona opreist et Gravmæle, som Klopstocks efterladte Enke har helliget sin afdøde Mand. Det er prydet med et Basrelief, som forestiller Religionen, der peger med den venstre Haand til Himlen og den høire til Digterens Urne, som er omvunden med Palme- og Laurbærgrene. Det Hele er af hvidt Marmor og forfærdiget af Prof. Scheffauer i Stuttgard. Under Basreliefet læser man: (paa Tydsk) Ved sin Meta og sine Børn hviler her Friedrich Gottlieb Klopstock, Han blev født d. 22 Julii 1724. Han døde d. 14 Martii 1802.

I de Norske Intelligencesedler findes imellemstunder ret snurrige Indfald. Denne Gang levere de følgende: en beskjenket Kjelling vilde sætte en Bibel i Pant for Brændeviin. Værten vilde ikke modtage den. "Hvad Fanden, sagde hun, vil I da hverken betroe mig noget paa Guds eller mit eget Ord?"

Kornpriserne i Christiania ere: Østers. Rug $7\frac{1}{2}$ Rdlr. Dansk dito $6\frac{1}{4}$ Rdlr.; Byg 5 à 6 Rdlr. Havre $3\frac{3}{4}$ Rdlr.

En Dreng skal i Dag have faget et saa heftigt Slag paa Hovedet af en af de horizontale Gynger udenfor Porten, at han døde paa Stedet.

I Aviserne har man ofte talet om store Naturbegivenheder udenlands. Besynderligt nok er det, at endnu ingen har talt om det skrækkelige Hagelveir, som Søndagen den 14 Julii d. A. overgik en stor Deel af Aggerhuus Stift i et Strøg af over 30 Miles Længde, men til Lykke kun $1\frac{1}{2}$ Miils Bredde, fra Midten af Guldbrandsdalen — over Miøsen og Rommerige — til langt hen i Smaalehnene. Hagelen var næsten af et Dueægs Størrelse, og anrettede en meget betydelig Skade paa Ager og Eng, Træer og Vinduer ꝛc. Luften havde i Forveien været meget varm og klar, men Horizonten blev pludselig formørket af sorte Skyer, og Uveiret kom med en Fart, som truede Landmandens hele Høst med Tilintetgjørelse.

Tydskland. De 20 til 30 Porcellainsfabriker, som ere i Paris og dets Omegn, havde over for 400,000 Rdlr. Porcellain paa sidste Leipziger Messe, som altsammen skal være blevet afsat.

Den første udenlandske Luftskipper i Berlin, Prof. Jungius, har faaet af Kongen af Preussen en meget naadig Cabinetsskrivelse, hvormed der fulgte 100 Friedrichsd'orer.

Den 25 f. M. ere de Franske gaaede over Rhinen ved Kehl, og det samme har været Tilfældet paa flere Steder.

London. Man venter her 40 til 50,000 Mand Russiske og Svenske Tropper. — Admiral Namier har medbragt fra Indien adskillige Sjeldenheder, iblandt andre en stribet Leopard, 9 Maaneder gammel, og en Persisk Ko. Han er saa feed, at han aldrig kan lægge sig, uden at staae Fare for at qvæles, og sover derfor bestandig i en Lænestol. Hans Sundhedstilstand har nødt ham til at frasige sig al Commando i Fremtiden.

Fra Gibralter meldes, at man har heftet tre Spaniere, som fra de Spanske Linier ere gaaede over til de Engelske, for at lade det store Magazin paa Fjeldet springe i Luften. De bleve opdagede ved en lille Dreng, og man saae, at de havde undermineret adskillige Dele af Klippen, og lagt paa den hele Vei, næsten lige til den Spanske Leir, Conducteurledere. Nogle Engelskmænd skulle have staaet i Forbindelse med dem.

Skuepladsen.

Mandagen d. 14 October opføres: Pigen fra Marienborg. — Tirsd. d. 15: Selim. — Torsd. d. 17: Herrens Hjemkomst, og den gamle Borg. — Fred. d. 18: Syv Tusinde Rigsdaler. — Mand. d. 21: Pebersvendene. — Tirsd. d. 22: Jægerne. — Torsd. d. 24: Reisen til Ostindien. — Fred. d. 25: den hemmelige Forlovelse. — Løverd. d. 26: Selim. — Mand. d. 28: Maleren af Kjerlighed. — Tirsd. d. 29: de pudseerlige Arvinger, og den gamle Borg. — Torsd. d. 31: Myndlingerne.

I December Maaned faae vi en ny Original, som kaldes Hospitalet. Dens Hovedtendence skal være en Satire over den Schellengske Philosophie.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.

Nyeste
Skilderie
af
Kjøbenhavn.

No. 104.

Den 11 October, 1805.

Udgivet og forlagt af J. Werfel.

Breve fra Kjøbenhavn til en Ven paa Landet.

I.

Endeligen er jeg da kommen tilbage til Kjøbenhavn, dette Element, som er en Livsluft for enhver indfødt Kjøbenhavner og en mephitisk Dunstkreds for enhver, som er vant til at leve i den landlige Naturs Skjød. Jeg befinder mig atter i den Sværm af Sysler og Mennesker, der forvandle Livet til en Drøm, som ofte end ikke tillader os at tænke over os selv og vor Tilværelse. Den eensformige, lykkelige Levemaade paa Landet har jeg nu ombyttet med en Tummel af Glæder, der kun bestaae i Indbildningen. Det er i det Høieste kun paa Skue=

pladsen, at mine Forretninger tillade mig at tilbagekalde i min Sjel Solens Opgang, Træernes Skygge, Fuglenes Sang, Landmandens glade Aasyn, kort, alle de skjønne og store Optrin, som jeg i Sommer saa ofte var Vidne til. Men, ak! hvad skuffende Theaterprunk er imod disse Naturscener, det er alle Hovedstadens sværmende Forlystelser imod den Fryd, jeg følte i Deres Selskab!

Al den Fornøielse, som Penge kunne yde, kan man nyde i Kjøbenhavn. Da dets Indbyggere ere berømte for deres Gavmildhed, saa mangle vi ikke Folk, der gjøre sig den Uleilighed, endog at reise mange hundrede Mile, blot for at forskaffe os Fornøielser. Meget sjelden forlader os nogen fremmed Virtuos, uden at han jo offentlig takker den Danske Nation for den gode Modtagelse, han har fundet, og de fleste Linedansere, Bjørnetrækkere, Gjøglere 2c., have saa megen Følelse for denne Nationalgodhed, at de ikke sjelden vælge Kjøbenhavn til den sidste Hvilepunct for deres Vandring, opslaae deres Bolig der og udkaare Dannemark til deres Hjem. Ret snart vil man ikke kunne bebreide os mere, at vi ikke have indfødte Gjøglere, thi de naturaliserede udenlandske trives her saa vel og avle saa mange Børn, der træde i deres Fædres hæderlige Fodspor, at vi om ti eller tyve Aar ville kunne forsyne hele Europa med Danske Gjøglere.

Medens Udenlændinge saaledes finde deres Regning ved at speculere paa den Danske Morosyge, er vort Skuespilhuus, den ædleste og uskyldigste af vore offentlige Nationaforlystelser, endnu ganske det samme som det har været for fyrgetyve Aar siden. Uden at agte paa, at Folkemængden i Hovedstaden har tiltaget saa betydelig, og at Lysten til at besøge Skuespil dagligen voxer hos de jevnere Folkeclasser, har man hidtil dog ikke tænkt paa, at udvide Theaterbygningen eller at opføre en ny i dens Sted. Logebilletter ere meget vanskelige at faae, og ved hver Saisons Begyndelse vrimler Adresseavisen af Bekjendtgjørelser fra Folk, som bede ret indstændig om en Plads i en Loge for een eller flere Damer. Billetprangernes Prangerie er nu drevet til det yderste. Den, som ønsker at see et taalelig godt Stykke, maa enten offre paa deres Altar, eller udsætte sig selv eller sit Bud for at blive lemlæstet i Trængslen, naar Billetterne uddeles. Billetprangerne betragte det Hele som en reen Speculationshandel. Vinde og tabe — det er deres Symbolum. Deres Fordeel er i Almindelighed saa stor, at de ikke bryde sig noget om, at de engang imellem, naar der opføres Stykker, som Folk ikke synderlig ynde, see sig nødsagede til, at sælge en Firemarksbillet for 24 Skill. Hver Skuespilaften er Huset ordentlig beleiret af disse Prangere, hvis Tal dagligen förøges. — Den indvendige Indretning

af Theatret er saa indskrænket, at det er en reen Marter, at staae paa vort Parterre, naar der er fuldt Huus. Tre Træbænke ere de eneste Sæder, som her ere anbragte for 500 Tilskuere. Den, som ikke indfinder sig en Time førend Skuespillet begynder, kan aldrig vente at komme til at sidde. Denne Ubeqvemmelighed giver naturligviis meget ofte Leilighed til ubehagelige Stridigheder. Den svage Olding, som ikke kan taale at staae tre samfulde Timer, og tillige at presses og klemmes, maa, hvis han ikke har Raad til at gaae i Parquettet, der ofte er ligesaa fuldt som Parterret, især naar der gives yndede Stykker, aldeles forsage en Fornøielse, som ethvert skikkeligt Menneske, der kan betale sine to Mark, burde kunne nyde, uden at udsætte sig for saadanne Ubehageligheder.

Theatrets litteraire Forfatning staaer i et temmelig passende Forhold til dets architectiske Indretning. Oversættelser af maadelige Originaler ere næsten de eneste Stykker, som vi ideligen hjemsøges med, og Danske Originalforfattere, som just ikke høre til de yndede, synes at være skræmmede bort herfra, ligesom Nattergalene fra Rosenborghauge. Faa, saare faa, ere de Lykkelige, som skrive Stykker til Opførelse. De fleste, som endog føle Kald til, at arbeide i det dramatiske Fag, frygte for, at betræde Dørtærsklen af den Danske Thalia's Tempel, hvis Trapper sædvanlig ere bedækkede med Iis, som er saa slibrig for

den Uindviede. Vort Publicum beklager den store Mangel paa Originalstykker — Udlændingene betragte vort Theatervæsen med et medynksomt Smil, men ingen af dem betænker, at Dannemark er en Jordbund, hvor det fremspirende dramatiske Genie maa visne i sin første Fremkomst, lig den unge Rose, naar en grusom Storm knækker dens Stilk. Jeg elsker mit Fædreneland og alt hvad der staaer i Forbindelse med dets Hæder lige saa høit som enhver anden; men af Agtelse for den dramatiske Konst vilde jeg aldrig ønske, at noget udmærket stort dramatisk Genie maatte fødes i vort Fædreneland i den Periode, vi nu leve — hellere i Tydskland, Engelland eller Frankrige; kun ikke i Dannemark, hvor al Følelse for det Nationale dagligen synes at forsvinde, hvor fremmede Sæder, fremmede Sprog, fremmed Smag, ligesom en rivende Strøm bortskyller Alt hvad der udgjorde vore Fædres Stolthed. Som sagt, jeg elsker mit Fødeland — men vee den, der af Frygt for, at synes hvad han ikke er, mod bedre Overbevisning undertrykker sine Følelser og tier, hvor han burde tale!

II.

Vi Kjøbenhavnere have i denne Tid havt Leilighed til at lære at kjende en Mand, som ikke allene har opvakt almindelig Sensation hos os, men endog i hele det oplyste Europa. Efterat man længe i Forveien havde talet, skrevet og disputeret

om det Gallske System, er nu endelig D. Gall selv kommen her til Hovedstaden. Man havde forhen dannet sig ganske egne Ideer om denne unegtelig store Mand. De Tydske Tidender havde indgydet de fleste Mennesker store Fordomme mod ham og hans System. Det forekom mange underligt, at han ved at beføle Hjerneskallen, skulde kunne slutte sig til Menneskets Anlæg. De fandt det endnu underligere, at han reiste omkring i Verden, besøgte Fængsler ꝛc., uden i Forveien at have ladet trykke det allermindste af sit System eller offentlig besvaret sine Modstanderes Angreb og Indvendinger. Efter hans første Bekjendtgjørelse i de offentlige Tidender meldte der sig strax henved 150 Tilhørere, og Tilhørernes Tal forøgedes i nogle Dage til 200. Vore første Læger og Philosopher indfandt sig ved hans Forelæsninger, og jeg siger ikke for meget, naar jeg paastaaer, at de fleste medbragde de meest rodfæstede Fordomme imod ham. Jeg dømmer her ikke efter Fleerhedens, men efter de faa Sagkyndiges Dom, thi Fleerheden, som ogsaa kaldes Publicum, er een af de ustadigste Dommere, jeg kjender — et Talerør, som altid gjentager, hvad nogle faa, som angive Tonen, sige og skrige. Det var Fleerheden, som paastod, at Kjerstrup midt i en bidende Kulde kunne i sin Seildugsmachine, som maatte bæres af tredive Mand, gaae til Veirs; det var Fleerheden, som i Be-

gyndelsen var færdig at udhysse de Franske Skuespillere fra Stockholm, og siden forgudede dem; det er Fleerheden, som Famas tusindmundede Trompet kan faae til at troe de urimeligste Ting af Verden. — Altsaa ikke et Ord om Fleerhedens Dom! Men hvad jeg her beretter Dem er Resultatet af enkelte Mænds Mening, der, paa Dømmekraftens Vægtskaal, veie ligesaa meget som tredive, ja hundrede unge Menneskers, der, opdragne til et ganske andet Fag, ikke besidde de mindste Forkundskaber i Anatomien og Philosophien, at de tilbørlig kunne dømme om en for dem saa ganske fremmed Videnskab.

Men uagtet adskillige betraadte Dr. Gall's Forelæsninger med de største Fordomme, saa bleve dog, selv hans Systems ivrigste Modstandere ganske omstemte, da de hørte Manden selv. Man fandt her fuldkommen stadfæstet, hvad den Medaille, der blev slaaet over ham i Berlin, siger. Han er uforfærdet i sin Grandskning og beskeden i sin Paastand. Han aabnede sine Forelæsninger med den Erklæring, at dersom hans Tilhørere vare komne for at lære at kjende Menneskenes Sindelav og Forhold i det daglige Liv af deres Hjerneskals Bygning, saa toge de mærkelig Feil; hans System bestaaer kun af Erfaringer, som mange Aars Grandskning have ledet ham paa; dersom de af adskillige Tydske Tidender have erfaret, at han er gaaet omkring i Fængsler 2c.

og undersøgt Forbrydernes Hjerneskaller, saa maae de ikke tage Anledning heraf til at troe, at han giver sig af med Hjernetyderie og at han vil dømme om Mennesker hvorledes deres positive Sindelav i levende Live er. Det er naturligt, at han i Fængsler 2c. hvor de indspærrede Subjecters Anlæg ere satte i fuld Virksomhed, og hvor Kjendsgjerninger vidne om disses Udvikling, naturligviis maatte kunne angive deres specielle Organer; men han var blot kommen paa disse Steder for at berige og prøve sine Erfaringer, ikke for at agere Hjerneprophet. — D. Gall udleder af Hjerneskallens Bygning de naturlige Anlæg, som et Menneske har, men han indlader sig ikke paa at bestemme, om de ere blevne satte i Virksomhed eller ei. Et Menneske kan gjerne have Anlæg til Mord, uden derfor at være blevet Morder. Maaden, hvorpaa han foredrager sine Sætninger, er saa populair, og alle hans Beviser saa grundede paa sund Fornuft, at enhver, selv hans ivrigste Modstandere, indtages for ham. Sine Erfaringer har han samlet med en utrættelig Taalmodighed, en Urokkelighed i at overvinde og trodse alle muelige Vanskeligheder, som maaskee hele Europa's videnskabelige Annaler ikke kunne opvise Mage til. Han er en Hader af al speculativ Philosophie, og hans hele System er bygt paa Erfaringer, som han meget ofte har maattet søge under Ruinerne af omstyrtede, gjenopbygte og atter omstyrtede Læresætninger.

Hans utrættelige Grandskninger have ledet ham paa Opdagelser i Hjernens Anatomie, som have sat de største Mænd i dette Fag i Forundring. Han har beviist, at Hjernen kan anatomeres paa en ganske anden Maade end hidtil, og at den ikke, som man i to Aartusinder har paastaaet, bestaaer af en grødagtig Substance, men af en Membrane af bare Nerver, og at det Hele ordentlig lader sig udfolde. Vilde man end antage, hvad man ikke bør, at det Gallske System ikke i Tiden og af Erfaringen vil blive stadfæstet, saa har han dog tændt et nyt Lys i hele Læren om Hjerneskallens Bygning, der ikke allene vil gjøre hans Navn udødeligt i Lægevidenskabens Aarbøger, men som unegtelig ogsaa vil være af stor Vigtighed i alle Hjernesygdommes Helbredelse. Det, som de fleste Mennesker ansee for det vigtigste i det Gallske System, nemlig Anlæggenes Bestemmelse, er maaskee noget af det mindre vigtige i Forhold til de anatomiske Opdagelser, han har gjort, og de, som de endnu kunne lede til.

Een af vore Professorer har viist D. Gall Hjerneskallen af Biskop Absalon og endnu en anden af en Norsk Konge, som begge gjemmes paa Konstkamret og som han havde faaet laant hjem. Om Absalons Hjerneskal sagde Gall, uden at han i mindste Maade vidste hvem den tilskrives, at han fandt paa samme Modets og Kjønsdrivtens Organ i en meget høi Grad.

Hos den Norske Konge fandt han Stridsorganet (Rauforgan) i høi Grad udviklet, men meente tillige, at han ikke maa have været det bedste Menneske. — Man maa beklage, at der ikke haves mindste historiske Vished om, at den Hovedskal, der tilskrives Absalon, virkelig har tilhørt denne store Mand. Den skal rigtig nok, efter et Sagn, være bleven funden, tilligemed adskillige andre bispelige Prydelser og Klædebon, i hans Grav i Sorøe, da denne, i Christian den Tredies Tider, blev aabnet. Men vor største Historiegrandsker, Kammerherre Suhm, siger i sin Historie om Waldemar den Store, at der foregives, at den Hovedskal, som gjemmes paa Konstkammeret, har tilhørt Absalon rc. Alt dette fraregnet maa desuden den Vished, som man i Almindelighed kan have om saadanne ældgamle Hjerneskallers Ægthed, altid kun være betinget. Der gives tusinde Maader, hvorpaa de, al Sandsynlighed uagtet, kunne være uægte, og ofte have de maaskee tilhørt ganske andre Mennesker end dem, de tillægges.

Blandede Nyheder.

Fædrenelandet. I Gaar besøgte Hr. D. Gall Stokhuset og Tugt- og Forbedringshuset i Kjøbenhavn, ledsaget af Assessor Bærens, D. Castberg, Stadsphysicus Scheel rc. Paa det første Sted traf han en Forbryder, hvis Hoved han fandt me-

get skjønt, og uden at føle derpaa erklærede han at dette Menneske maatte besidde en høi Grad af Godmodighed. — Det var den bekjendte Slave Peder Michelsen, om hvis godmodige Sindelav der aldeles ikke haves nogen Tvivl. — Om den bekjendte Guldhornsraner Heidenreich sagde han, at han besad Konstorganet i høi Grad, og han er ogsaa almindelig bekjendt, som et mechanisk Genie. — Han opdagede ogsaa strax hos et Fruentimmer, som havde dræbt sit Barn, Mordorganet.

En Foureer ved Danske Livregiment, som af sin Foresatte var bleven dicteret en ubetydelig militair Straf, har i disse Dage skudt sig ihjel.

Det hedder, at Hr. Prof. Münter til Sommer, vil lade opgrave adskillige Høie i det gamle Leire eller nuværende Lethraborg, for mueligen der at opdage Oldsager.

Det nye Stykke Selim, Prinds af Algier, optages med udmærket Bifald. En Efterretning om dets Udførelse paa vort Theater, vil man læse i næste Numer af dette Blad.

I Sands Herred, Fyens Stift, findes der nu adskillige Fabrikanlæg. Ved Svendborg paa Kammerherre Lehns Godser, have Hr. Vest og Hr. Storm anseelige Olmerdugs og Strømpefabriker. Den raa Uld lade de spinde af fattige Folk paa Godset, og hver Fabrik bringer en Pengesum af 6—7000 Rdlr. aarlig i Omløb. De have i en Strækning af et Par Mile omkring Fabriken, anseelige Spindeskoler i Landsbyerne, hvorved en Huusmands Familie kan tjene 20 til 40 Rdlr.; de Fattige have i disse dyre Kornaar faaet ret meget Spind fra Fabriken. Deres forarbeidede Varer af Dreiel, Olmerdug og Strømper sendes til Kjøbenhavn. I Ollerup By ved Vester-Skjerminge gives et stort Dreielsvæverie, og paa samme Sted fabrikeres noget Bomuldsspind og Olmerdug. Til Fabrikerne bruges Bønderpiger, som tjene for Kost og Løn,

og de Bønderkarle, som oplæres ved Fabrikerne, ere fri for Soldatertjenesten.

Tre Forelæsninger, som vor Landsmand Prof. Steffens har holdt i Halle, over og imod det Gallske System, ere nu udkomne i Trykken. De ere udgivne af nogle Studenter, og, som det hedder, med hans Minde. I der Freimüthige paastaaes, at de vrimle af Snorrigheder og Absurditer, men man kan ikke altid bryde sig stort om, hvad dette Tidskrivts Udgiver siger. Hr. von Borgen i Virtuosen vilde uden Tvivl sige om ham: Hr. Merkel ist ein wunderliches Ferkel! — De fleste af hans Domme ere Partiskhedens udtrykte Billede, og, uden selv at have leveret noget Genieværk, behandler Mænd af Genie og Talenter som Peblinger.

I Moniteuren findes et Stykke mod D. Gall, uddraget af Publicisten. Dets Forfatter dømmer aabenbart om Ting, som han aldeles ikke kjender. Han stryger — efter den sædvanlige Franske Maade — det Hele over med en Harefod, og erklærer Resultaterne af tredive Aars Erfaring for Charlatanerie. Tom Declamation og løs Snak ere de Vaaben, hvormed han udfører dette.

Tøihuuslieutenant Roshauy, som har Inspection over Christiansteens Fæstning, beklager sig i Trondhjemsavisen over de mange falske Rygter, der udspredes næsten ved hvert Brandskud fra Fæstningen. Saaledes fortælles f. Ex. ved sidste Brandskud, at det blev affyret formedelst en Tjæreild paa Skibsværftet, skjønt man forud havde underrettet Lieutenanten derom ved en Seddel, som hans Pige havde glemt at levere ham.

Bogtrykker Stephanson har nu fremsat sine Betænkninger, over Lieutenant Andrees Bekjendtgjørelse om den Danske Skomager Bach i Rusland, som har opfundet en Machine, hvorved han i ti Minuter tilskjærer 50 Par Støvler. Det Tillæg, at Lieutenanten selv er af fornemme Russer bleven

anmodet om at bekjendtgjøre denne Efterretning, anseer Stephanson for en Opfordring af følgende Indhold: "Danske Ynglinger, forlader eders Fædreneland, bruger eders Talenter og kraftfulde Arme til at hæve en fremmed Stats Vælde, Ziir og Velstand!" — Underlige Slutning! — Ikke hele Skomagerlauget i Dannemark og Norge — Oldermanden og Oldgesellen iberegnet — kunne hæve Ruslands Vælde, Ziir og Velstand.

Den døvstumme Dreng, som nylig blev confirmeret i Trinitatis Kirke, er ikke født døvstum. Han mistede Mælet og Hørelsen, da han var ni Aar gammel, i en Forraadnelsesfeber, og kunde den Gang allerede læse. Han blev confirmeret ved Hr. Catechet Holst, som har udgivet Confirmationstalen i Trykken.

Dr. Gall agter efter Forlydende herefter at holde sine Forelæsninger paa Etatsraad de Conincks store Auctionssal istedet for Universitetets Auditorium.

Den 8 og 9de d. M. skulde Husarregimentet føres over det store Bælt. For at assistere Nyborg og Corsøer Færgesmakker, var der under 3 d. M. ankommen til Corsøer fire af Callundborg- og Aarhuussmakker, og for ikke at sinke Estafetter og Reisende, som passere Bæltet medens Transporten skeer, har man antaget nogle Coffardiefartøier paa begge Sider af Bæltet til sammes Brug.

Den Franske Minister i Kjøbenhavn, General Victor, vil, efter Hollandske Blade, faae Commandoen over endeel af de Franske Tropper i Italien. Den Danske Minister i den bataviske Republik forlader med det første Holland.

Kammerherre Waltersdorff er paa sin Tilbagereise fra Paris til Kjøbenhavn nylig ankommen i Altona.

I Iversens Avis berettes, at en Person, som havde vundet 8000 Rdlr. i Classelotteriet, kom

kjørende i en Karcet med en Masque for Ansigtet, for at faae Gevinsten udbetalt. En saadan Masquerade var nok værd at tage Deel i!

Der trykkes nu en meget elegant Udgave af Prof. Müllers Priisafhandling om begge Guldhornene. Den udgives paa Statscassens Bekostning.

Endnu har man ikke løsnet et Skud paa Fransk eller Russiskøsterrigsk Side. Den Franske Keiser, ledsaget af sin Gemalinde, ventes i Heidelberg, den Østerrigske er vendt tilbage til Wien, hvor man paa Slottet allerede sætter Værelser istand, for Ruslands Alexander, som er i Begreb med at reise did. De Franske, som rykke ind i Tydskland, anslaaes for 100,000 Mand, Østerrigerne staae endnu i Schwaben henad Tyrol til, og Fortropperne af den første Russiske Armee, der, tilligemed den anden, som følger den umiddelbar, skal bestaae af 160,000 Mand, ere allerede rykkede ind i Crems. Hverken den Franske Minister i Wien eller den Østerrigske i Paris er hidtil afreist, og det endnu ikke indløbne Svar fra Fransk Side ansees for Aarsagen dertil. Imidlertid fortsættes de gjensidige Krigsrustninger af alle Kræfter, og det lader, som maaskee Preussens endelige Erklæring vil gjøre Udslag i Sagen.

Bekjendtgjørelse.

For at vinde Plads til flere Efterretninger udkommer Skilderiet fra nu af i Qvartformat. Men uagtet denne Forandring betydelig forøger Trykomkostningerne, bliver Prisen for Subskribenterne dog den samme som hidtil.

Kjøbenhavn. Trykt hos P. H. Höeckes Enke.